

พัฒนาการกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการปกครอง ภาควิชาการปกครอง

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2563

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

The Development of Ultra-Conservative Groups in the Anti-Thaksin Movement

Mr. Vasuchon Rakprachathai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts (Government) in Government

Department of Government

FACULTY OF POLITICAL SCIENCE

Chulalongkorn University

Academic Year 2020

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	พัฒนาการกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ
โดย	นายวสุชน รัชชประชาไท
สาขาวิชา	การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกรัตน์ เลิศชูสกุล

คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต

.....	คณบดีคณะรัฐศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.เอก ตั้งทรัพย์วัฒนา)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	
.....	ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง)	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกรัตน์ เลิศชูสกุล)	
.....	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชลิตา บัณฑุงศ์)	

CHULALONGKORN UNIVERSITY

วสุชน รักษ์ประชาไท : พัฒนาการกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ. (The Development of Ultra-Conservative Groups in the Anti-Thaksin Movement) อ.ที่ปรึกษาหลัก : ผศ. ดร.กนกรัตน์ เลิศชูสกุล

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ศึกษาพัฒนาการการเคลื่อนไหวกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ โดยพยายามตอบคำถามว่า กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณมีพัฒนาการทางความคิดและปฏิบัติการเคลื่อนไหวอย่างไร ส่งผลต่อขบวนการต่อต้านทักษิณในภาพรวมและต่อการเมืองไทยอย่างไร ผ่านกรอบแนวคิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม 3 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดระดมทรัพยากร แนวคิดโครงสร้างโอกาสทางการเมือง และแนวคิดกระบวนการสร้างและจัดระเบียบกรอบโครงสร้างความคิด การเก็บข้อมูลประกอบด้วย การวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกแก่นำกลุ่มการเคลื่อนไหวจำนวน 5 คน และผู้เข้าร่วมการเคลื่อนไหวจำนวน 20 คน

การศึกษาพบว่า กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณมีการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและปฏิบัติการเคลื่อนไหวในลักษณะที่เป็นพลวัต พวกเขาเติบโตในช่วงเวลาที่อยู่ภายใต้ขบวนการพันธมิตรฯ ต่อมาได้แยกออกจากขบวนการใหญ่เพื่อขยายฐานมวลชนและกำหนดประเด็นการต่อสู้ใหม่ที่เน้นการปกป้องชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ จนทำให้เกิดความขัดแย้งกับกลุ่มพลังอื่น ๆ ในขบวนการ อย่างไรก็ตามกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วได้สมานความขัดแย้งกับกลุ่มอื่น ๆ ในช่วงก่อนเกิดขบวนการกปปส. และเข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณขบวนการใหญ่อีกครั้งในปี พ.ศ.2556 – 2557 โดยตลอดระยะเวลาการเคลื่อนไหว กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีบทบาทเป็นผู้ปลุกกระแสต่อต้านทักษิณและจัดตั้งมวลชนให้พร้อมสำหรับการชุมนุม ซึ่งส่งผลให้ขบวนการต่อต้านทักษิณในภาพรวมเกิดความต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้ทหารมีพื้นที่ในการเมืองไทย และมวลชนที่เข้าร่วมเคลื่อนไหวเริ่มปฏิเสธกระบวนการแก้ไขปัญหามาตราบอบประชาธิปไตย

สาขาวิชา การปกครอง

ลายมือชื่อนิสิต

ปีการศึกษา 2563

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

6080627324 : MAJOR GOVERNMENT

KEYWORD: Thai politics, anti-Thaksin movement, conservative movement

Vasuchon Rakprachathai : The Development of Ultra-Conservative Groups
in the Anti-Thaksin Movement. Advisor: Asst. Prof. KANOKRAT
LERTCHOOSAKUL, Ph.D.

This thesis studies the development of ultra-conservative groups in the anti-Thaksin movement. It aims at answering questions - how extreme conservative groups in the anti-Thaksin movement have developed their movement and ideology, affect the anti-Thaksin Movement, and Thai politics. In doing so, it investigates three social movement theories: resource mobilization; political opportunity; and framing process. In the data collecting process, this thesis uses documentary analysis and in-depth interviews with 5 group's leaders and 20 mass in the movement.

The study found that extreme conservative groups in the anti-Thaksin movement have developed their ideology and movement in a dynamic manner. They are rising in the PAD movement, struggle to separate from the anti-Thaksin movement, and form the right-wing movement to extend the mass and protect the nation, religion, and the king. However, before 2013, they once again cooperated with other groups and decided to join the main anti-Thaksin movement in 2013 - 2014 under the PDRC as a lead organization. Throughout the movement, extreme conservatives' groups were Awaken the anti-Thaksin and mobilized masses to support the movement. As a result, the overall anti-Thaksin movement has continued, the military has come to the Thai politics, and the masses in the movement have rejected the process of democratic regime.

Field of Study: Government

Student's Signature

Academic Year: 2020

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จไปได้ด้วยดี เนื่องจากผู้เขียนได้รับโอกาสและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งเยี่ยมจาก ผศ.ดร.กนกกรัตน์ เลิศชูสกุล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่เป็นผู้ให้แรงบันดาลใจในการศึกษาขบวนการต่อต้านทักษิณจนนำมาสู่การศึกษาครั้งนี้ คอยสนับสนุน แนะนำ รวมถึงให้กำลังใจแก่ผู้เขียนอย่างดีเสมอมา ซึ่งแม้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จลุล่วงไปแล้ว แต่คำแนะนำ อบรมสั่งสอนของ อ.กนกกรัตน์ ได้มอบบทเรียนสำคัญให้แก่ผู้เขียนสามารถนำไปปรับใช้ในภายภาคหน้าหากมีโอกาสได้อยู่ในแวดวงวิชาการ ศึกษาต่อ หรือเขียนงานวิชาการในลำดับต่อ ๆ ไป นอกจากนี้ยังขอขอบพระคุณ รศ.ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง ประธานกรรมการ และ ผศ.ดร.ชลิตา บัณฑุงค์ กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย ที่คอยตั้งคำถาม วิพากษ์วิจารณ์และเสนอแนะทางการศึกษาอย่างเข้มข้นเพื่อที่จะสามารถนำไปปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้ดียิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณคณะอาจารย์ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ให้ความรู้แก่ผู้เขียนตลอดการเรียนการสอนระดับปริญญาโท แม้ผู้เขียนจะไม่อาจบอกได้ว่าเข้าใจองค์ความรู้ทางด้านรัฐศาสตร์ทั้งหมด แต่การมีโอกาสเรียนกับอาจารย์หลายท่านตลอดระยะเวลาการศึกษาภายในรั้วจุฬาฯ ได้ทำให้ผู้เขียนมีเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนเป็นผลสำเร็จ รวมถึงเข้าใจการเมืองและการศึกษาการเมืองมากขึ้นเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ยังขอขอบพระคุณเพื่อนร่วมรุ่นการปกครองโดยเฉพาะ นายหัตสนัย สุขเจริญ พี่ร่วมชั้นเรียนที่คอยช่วยเหลือและผลักดันผู้เขียนมาโดยตลอดทั้งในช่วงการเรียนการสอน และช่วงของการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่ให้ความร่วมมือแก่ผู้เขียนเป็นอย่างดี บอกเล่าประสบการณ์ มุมมองความคิดทางการเมืองของตนเองซึ่งถือเป็นข้อมูลที่มีค่าอย่างยิ่งสำหรับการเขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และที่สำคัญที่สุดขอขอบพระคุณสมาชิกครอบครัว พ่อ แม่ และมิตรสหายผู้ใกล้ชิดทุกท่านที่คอยสนับสนุนในทุก ๆ ด้าน เป็นกำลังใจและอยู่เคียงข้างเสมอมา ผู้เขียนขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่ง

วสุชน รัชชประชาไท

สารบัญ

	หน้า
.....	ค
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1	1
บทนำ.....	1
1. ที่มาและความสำคัญ	1
1.1 แนวคิดอนุรักษ์นิยมและลักษณะของแนวคิดอนุรักษ์นิยมในสังคมไทย	3
1.2 แนวคิดอนุรักษ์นิยมในขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองไทยในอดีต	6
1.3 ขบวนการต่อต้านทักษิณ: ความหลากหลาย แตกแยก และการรวมกันอีกครั้งภายใต้ กปปส.....	9
1.4 กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ.....	19
2. ทบทวนวรรณกรรม	23
2.1 งานศึกษาขบวนการต่อต้านทักษิณ	24
2.2 งานศึกษาก่อนหน้าในส่วนแนวทางการศึกษาขบวนการมวลชนฝ่ายขวาในต่างประเทศ. 31	
3. คำถามหลักการวิจัย.....	37
4. วัตถุประสงค์.....	37
5. ระเบียบวิธีวิจัย.....	37

6. ขอบเขตการวิจัย.....	43
บทที่ 2	44
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	44
1. แนวคิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (social movement) นิยามและความหมาย.....	44
2. แนวการวิเคราะห์ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม	48
2.1 ทฤษฎีระดมทรัพยากร (resource mobilization theory).....	50
2.2 ทฤษฎีกระบวนการทางการเมือง (political process theory)	56
2.3 แนวการวิเคราะห์กรอบโครงสร้างความคิด (framing process).....	60
บทที่ 3	68
ที่มา และองค์ประกอบกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ	68
1. ชุมชนโอศก	72
1.1 จากกลุ่มศาสนาสู่กลุ่มการเคลื่อนไหวทางการเมือง.....	72
1.2 ความคิดทางการเมืองของชาวโอศก	87
2. นายทหารอาวุโส.....	100
2.1 นายทหารอาวุโสก่อนเข้าร่วมกับพันธมิตรฯ.....	100
2.2 ความคิดทางการเมืองของนายทหารอาวุโส	115
บทที่ 4	135
จุดเริ่มต้นของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณ	135
1. ชุมชนโอศก: อดีตของทักษิณกับพรรคพลังธรรม และแนวคิดทางการเมืองของชาวโอศกกับทักษิณ	135
2. นายทหารอาวุโส: ความขัดแย้งในการโยกย้ายนายทหาร และแนวคิดทักษิณกำลังกัดกันสถาบัน	151
บทที่ 5	166
พลวัตของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ.....	166

1. ช่วงที่ 1: การเคลื่อนไหวอย่างเป็นอิสระจากกันของชุมชนอโศกและนายทหารอาวุโส (พ.ศ. 2548 – 2550)	168
1.1 บทบาทของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในการเคลื่อนไหวพันธมิตรฯ 2549	170
1.2 ความแตกต่างของปีกอนุรักษ์นิยมสุดขั้วกับกลุ่มอื่นในพันธมิตรฯ พ.ศ.2549	187
1.3 บทบาทอันต่อเนื่องของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วหลังการรัฐประหาร 2549	201
2. ช่วงที่ 2: การผนึกกำลังและขยายอิทธิพลของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้ว (พ.ศ.2551 - 2553)...	207
2.1 บทบาทของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในการเคลื่อนไหวพันธมิตรฯ 51	208
2.2 การรวมกันของพลังอนุรักษ์นิยมสองสาย	223
2.3 จัดตั้งกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ.....	230
3. ช่วงที่ 3: การเคลื่อนไหวด้วยตัวเองของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้ว (พ.ศ.2554 - 2556).....	237
3.1 การชุมนุมใหญ่ของกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ	237
3.2 ความขัดแย้งและร่วมมือของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วกับขบวนการพันธมิตรฯ.....	241
3.3 การปรับตัวเพื่อผลักดันประเด็นชาติ-ศาสนา-กษัตริย์	252
3.4 บทสรุปการแยกตัวออกมาเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ.....	264
4. ช่วงที่ 4: การร่วมมือกับขบวนการต่อต้านทักษิณภายใต้การนำของ กปปส. (พ.ศ.2556 - 2557)	267
4.1 กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในการต่อสู้ครั้งสุดท้ายภายใต้การนำของ กปปส.	267
4.2 ความขัดแย้งและการสลายตัว	278
บทที่ 6	287
บทสรุปกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ	287
1. กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณมีพลวัตและพัฒนาการอย่างไร?	287
2. การเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีผลต่อขบวนการต่อต้านทักษิณอย่างไร?	297
3. การเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของการเมืองไทยอย่างไร?	300

4. ข้อสังเกต.....	306
5. ข้อเสนอแนะของวิทยานิพนธ์	310
บรรณานุกรม.....	312
ประวัติผู้เขียน.....	327

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานจากการสัมภาษณ์มวลชนอนุรักษนิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ .. 41

บทที่ 1

บทนำ

1. ที่มาและความสำคัญ

นับตั้งแต่ช่วงปลายของทศวรรษ 2540 จนถึงก่อนการรัฐประหารเมื่อ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ประเทศไทยเผชิญกับช่วงเวลาของความขัดแย้งและการต่อสู้ของขบวนการทางการเมืองที่มีทั้งแนวความคิด อุดมการณ์ ที่แตกต่างกัน หนึ่งในกรณีเคลื่อนไหวทางการเมืองที่สำคัญคือ การเกิดขึ้นของ “ขบวนการต่อต้านทักษิณ”¹ ที่มีการเคลื่อนไหวตลอดช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 จนถึงก่อนการรัฐประหารในปี พ.ศ.2557 การเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านทักษิณมีความสำคัญอย่างมากเนื่องด้วยสาเหตุหลักสามประการ *ประการแรก* ขบวนการต่อต้านทักษิณและรัฐบาลที่มีความเชื่อมโยงกับอดีตนายกทักษิณประสบความสำเร็จในการระดมมวลชนเข้าร่วมเคลื่อนไหวโดยเฉพาะในปี พ.ศ.2556 ในช่วงของการเคลื่อนไหวกบปส. ที่มีผู้เข้าร่วมชุมนุมสูงกว่า 100,000 – 150,000 คน² *ประการที่สอง* การเคลื่อนไหวประกอบไปด้วยกลุ่มคนที่หลากหลาย และในทุก ๆ การเคลื่อนไหว

¹ ขบวนการต่อต้านทักษิณภายในงานศึกษา ผู้ศึกษาหมายถึง กลุ่มขบวนการต่าง ๆ ที่ออกมาชุมนุมเคลื่อนไหวในช่วง พ.ศ.2548 จนถึงก่อนการรัฐประหาร 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557 โดยกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้มีเป้าหมายหลักเพื่อขัดขวางการทำงานของรัฐบาลที่ทางกลุ่มเชื่อว่ามีความเกี่ยวข้องกับอดีตนายกทักษิณ ชินวัตร ตลอดจนขับไล่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับอดีตนายกทักษิณ ให้พ้นจากตำแหน่งทางการเมือง การเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านทักษิณสามารถแบ่งได้เป็น 3 ช่วงหลักคือ *ช่วงแรก* การชุมนุมในต้นเดือนกุมภาพันธ์-กันยายน พ.ศ.2549 ภายใต้ชื่อขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย สิ้นสุดการเคลื่อนไหวในเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ.2549 *ช่วงที่สอง* การชุมนุม 193 วันของกลุ่มพันธมิตรฯ เพื่อขับไล่รัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช และนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม-3 ธันวาคม พ.ศ. 2551 *ช่วงที่สาม* การชุมนุมภายใต้ชื่อ กบปส. เพื่อต่อต้าน พ.ร.บ. นิรโทษกรรม และยกระดับเป็นการขับไล่รัฐบาลพรรคเพื่อไทยภายใต้การนำของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ในช่วงพฤศจิกายนพ.ศ. 2556 – 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557 อย่างไรก็ตาม “ขบวนการต่อต้านทักษิณ” ไม่ได้มีลักษณะเป็นกลุ่มขบวนการเดียวตลอดเวลา หากแต่ประกอบไปด้วยกลุ่มขบวนการย่อยหลายกลุ่มที่มีแนวคิด อุดมการณ์ ตลอดจนข้อเรียกร้องที่แตกต่างกันไปตัวอย่างเช่น กลุ่มสันติอโศก กลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ กลุ่มเครือข่ายแรงงานรัฐวิสาหกิจ กลุ่ม ASTV กลุ่มเครือข่ายแพทย์ ซึ่งกลุ่มเหล่านี้ถูกรวมอยู่ในขบวนการต่อต้านทักษิณ และจะกล่าวถึงรายละเอียดในลำดับถัดไป

² ตัวเลขสูงสุดของผู้เข้าร่วมชุมนุมกลุ่ม กบปส. ยังเป็นข้อถกเถียงและแต่ละหน่วยงานมีการระบุจำนวนตัวเลขที่ไม่ตรงกัน โดยทางกลุ่ม กบปส. อ้างว่ามีผู้เข้าร่วมการชุมนุมจำนวนกว่า 6 ล้านคน อ้างจาก โปศุญเคย์, "กบปส. โขว์ตัวเลข 22 ธ.ค. ชุมนุม 6 ล้าน," 23 ธ.ค. 2556, <https://www.posttoday.com/politic/news/266701>. ในขณะที่ตัวเลขจากสื่อต่างประเทศ ประเมินตัวเลขผู้เข้าร่วมชุมนุมสูงสุดอยู่ที่ 100,000 – 150,000 คน อ้างจาก Olarn K., "Tens of Thousands of Anti-Government Protesters March in Bangkok," CNN, 22 Dec. 2013, <http://edition.cnn.com/2013/12/22/world/asia/thailandprotests> และ BBC., "Thai Pm Yingluck Dissolves Parliament and Calls Election," 13 Mar. 2013, <http://www.bbc.com/news/world-asia-25252795>

ใหญ่จะประกอบด้วยกลุ่มขบวนการย่อยที่มาจากหลายภาคส่วนเช่น กลุ่มนักธุรกิจ นักวิชาการ อดีตนักเคลื่อนไหวเพื่อประชาธิปไตย ความหลากหลายเหล่านี้ทำให้ขบวนการต่อต้านทักษิณมีความแตกต่างโดยเฉพาะในเรื่องของอุดมการณ์ค่อนข้างมาก ซึ่งในประเด็นนี้กนกรัตน์ เลิศชูสกุล³ ได้เสนอไว้ว่า ขบวนการต่อต้านทักษิณนั้นประกอบไปด้วยกลุ่มทางอุดมการณ์ที่หลากหลายแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม อุดมการณ์หลักคือ กลุ่มอนุรักษนิยมเหนียวแน่น (unswerving conservatives) กลุ่มเสรีนิยมผู้ยอมประนีประนอม (compromised liberal) และกลุ่มเสรีนิยมผู้ถูกทำให้เป็นชายขอบ (marginalized liberals) ซึ่งในช่วงเวลาต่อมา กลุ่มอนุรักษนิยมเหนียวแน่นประสบชัยชนะในการต่อสู้ภายในขบวนการฯ จนกลายเป็นกลุ่มพลังที่เหนือกลุ่มอื่น และมีอำนาจครอบงำทั้งในเชิงอุดมการณ์ การตัดสินใจในองค์กร และทำให้ขบวนการต่อต้านทักษิณมีลักษณะการเคลื่อนไหวไปในแนวทางอนุรักษนิยม *ประการที่สาม* การเคลื่อนไหวมีความเกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่องกับการรัฐประหารและยึดกุมอำนาจของกองทัพ ซึ่งแม้ว่าการชุมนุมบนท้องถนนของขบวนการต่อต้านทักษิณจะยุติลงแล้วภายหลังรัฐประหาร พ.ศ.2557 แต่แนวคิดและจิตสำนึกทางการเมืองที่ถูกผลิตขึ้นในช่วงการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณยังคงดำรงอยู่ในสังคมไทยในปัจจุบัน⁴

จากความสำเร็จข้างต้นทำให้งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการมุ่งศึกษาพัฒนาการ และพลวัตของขบวนการต่อต้านทักษิณในแง่ที่ภายในขบวนการต่อต้านทักษิณนั้นประกอบไปด้วยกลุ่มย่อยที่หลากหลาย และแต่ละกลุ่มย่อยต่างก็มีพัฒนาการในตัวเองอยู่ตลอดเวลา โดยภายในการศึกษาผู้ศึกษาได้จำกัดแต่เฉพาะกลุ่มมวลชนอนุรักษนิยมสุดขั้วที่ออกมาเคลื่อนไหวในช่วง พ.ศ.2548 – 2557 เท่านั้น อันได้แก่ กลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ กลุ่มองค์กรพิทักษ์สยาม และกลุ่มกองทัพประชาชนโค่นล้มระบอบทักษิณ ทั้งนี้ภายในงานจะใช้แนวการวิเคราะห์ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (social movement theory) โดยเลือกใช้ทฤษฎีระดมทรัพยากร (resource mobilization) ในส่วนที่เน้นเกี่ยวกับการวิเคราะห์องค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคม (social movement organization) กรอบทฤษฎีกระบวนการทางการเมือง (political process) ในส่วนที่เน้นเกี่ยวกับโครงสร้างโอกาสทางการเมือง (political opportunity) และแนวการวิเคราะห์กรอบความคิด (framing process)

³ กนกรัตน์ เลิศชูสกุล, จากมือตบถึงนกหวีด: พัฒนาการและพลวัตของขบวนการต่อต้านทักษิณ (กรุงเทพฯ: อิลลูมิเนชั่นส์ เอ็ดดิชั่นส์, 2563).

⁴ ประจักษ์ ก้องกีรติ (2560) อธิบายว่า แม้ว่าการเคลื่อนไหวของ “พลังนกหวีด” บนท้องถนนจะยุติไปหลังการขึ้นสู่อำนาจของกองทัพ แต่แนวคิดและจิตสำนึกทางการเมืองแบบนกหวีดยังคงดำรงอยู่ในสังคมไทยในปัจจุบัน อ้างจาก ประจักษ์ ก้องกีรติ, ธรรมาธรรมะสงคราม ความรุนแรงเชิงศีลธรรม และอารยะขัดขืน: การเมืองอัตลักษณ์ของ “คนดี” ในวิกฤตการเมืองไทย (2556-2557) (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2560).

มาใช้ในการศึกษาเพื่อตอบคำถามหลักของงานวิจัย 3 คำถามคือ *หนึ่ง* กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีบทบาทและอิทธิพลต่อขบวนการต่อต้านทักษิณขบวนการใหญ่อย่างไร *สอง* กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณมีพัฒนาการ และพลวัตในตัวเองอย่างไร *สาม* การเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วส่งผลอย่างไรต่อการเมืองไทย

การอธิบายที่มาและความสำคัญของการศึกษาพัฒนาการกลุ่มมวลชนอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณ (พ.ศ.2549 - 2557) ผู้ศึกษาได้แบ่งส่วนการอธิบายโดยเริ่มจาก *ส่วนแรก* นิยามของแนวคิดอนุรักษ์นิยมและลักษณะของแนวคิดอนุรักษ์นิยมที่อยู่ในสังคมไทย *สอง* อธิบายแนวคิดอนุรักษ์นิยมที่ปรากฏอยู่ในขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองในหลายเหตุการณ์โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 และในอีกหลายขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองไทย ทั้งนี้เพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างแนวคิดอนุรักษ์นิยมในสังคมไทยกับขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองในอดีตว่ามีขบวนการใดบ้างที่เคลื่อนไหวไปในแนวทางของการใช้แนวคิดอนุรักษ์นิยม *สาม* การอธิบายถึงภาพรวมของขบวนการต่อต้านทักษิณ โดยเป็นการแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายในช่วงแรก ความขัดแย้งในการเคลื่อนไหวจนทำให้เกิดการแตกออกเป็นขบวนการย่อย และการกลับมารวมกันอีกครั้งในการเคลื่อนไหวภายใต้ชื่อ กปปส. ในปี พ.ศ.2556 และ *สี่* การอธิบายกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเคลื่อนไหวทางการเมืองภายใต้ขบวนการต่อต้านทักษิณซึ่งนำมาสู่การศึกษาพัฒนาการกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณในที่สุด

1.1 แนวคิดอนุรักษ์นิยมและลักษณะของแนวคิดอนุรักษ์นิยมในสังคมไทย

แนวคิดอนุรักษ์นิยมหมายถึง ความคิดทางการเมืองที่ เชื่อและต้องการจะรักษาขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยมและสถาบันต่าง ๆ ในสังคมไว้ เพื่อให้สังคมมีแบบแผน และดำเนินไปได้อย่างราบรื่นโดยปราศจากการเปลี่ยนแปลงใด ๆ และปราศจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างรากฐานของระบบสังคมการเมือง⁵ ความคิดอนุรักษ์นิยมนี้เกิดขึ้นโดยตรงจากความรู้สึกที่เราเป็นส่วน

⁵ Andrew Heywood ได้อธิบายพื้นฐานของอนุรักษ์นิยมโดยแบ่งเป็น 5 เรื่องใหญ่ ๆ คือ (1) แนวคิดอนุรักษ์นิยมมุ่งปกป้องประเพณี ค่านิยม วิถีปฏิบัติที่เคยผ่านมามีในอดีตให้ส่งต่อไปจากรุ่นสู่รุ่น (2) แนวคิดอนุรักษ์นิยมมักมีความเห็นว่ามีมนุษย์โดยทั่วไปมีความจำกัดในการใช้เหตุผล (3) นักอนุรักษ์นิยมมองว่ามนุษย์ไม่ควรที่จะไปเปลี่ยนแปลงสังคมตามอำเภอใจเพราะระเบียบของสังคมนั้นสำคัญกว่า (4) แนวคิดอนุรักษ์นิยมจะมองว่าแต่ละบุคคลนั้นไม่มีความ และมีการแบ่งสมาชิกในสังคมในแบบที่ต่ำ-ที่สูง หรือลำดับชั้น เพื่อรักษาระเบียบให้เกิดขึ้นได้ (5) คนในรุ่นปัจจุบันควรที่จะรักษามรดกที่เป็นทรัพย์สินของทั้งปัจเจกและของสังคมไว้ อีกทั้งเรื่องของทรัพย์สินยังไม่ได้มีไว้เพื่อประโยชน์ของตนเพียงอย่างเดียว แต่เป็นสิ่งที่ปกป้องและคัดแยกลำดับชั้น

หนึ่งของสังคมและสถาบันการเมืองที่มีความต่อเนื่องยาวนาน ซึ่งสังคมและสถาบันการเมืองนี้มีระเบียบแบบแผนที่คงอยู่ก่อนหน้าอย่างยาวนานแล้ว ทั้งนี้เพื่อสร้างความมั่นคงให้กับสังคมการเมืองและสถาบันต่าง ๆ ให้ดำรงอยู่กับสังคมต่อไป สำหรับในสังคมไทยเกษียร เตชะพีระ⁶ เห็นว่า สังคมไทยนั้นมีฐานการเมืองวัฒนธรรมแบบอนุรักษนิยม ในแง่การเมืองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขนั้นมีอุดมการณ์ราชาชาตินิยม คือชาตินิยมรวมเข้ากับราชานิยม หรืออุดมการณ์ชาติพันธุ์ไทยภายใต้พระราชอำนาจนำ⁷ แนวคิดดังกล่าวได้ถูกผลิตขึ้นผ่านวรรณกรรม การศึกษา สื่อสิ่งพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ อย่างซ้ำแล้วซ้ำเล่า จนกลายเป็นแนวคิดหลักทางการเมืองไทยที่ประกอบด้วยชาติ-ศาสน์-กษัตริย์

ลักษณะของสังคมอนุรักษนิยมไทยประกอบด้วย 3 แนวความคิดรวมเข้าด้วยกันจนเสมือนเป็นสิ่งเดียวกันที่ไม่สามารถแยกหรือขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากทั้งสามแนวความคิดนี้ได้ *แนวความคิดแรก* คือเรื่องของ “ชาติ” เบน แอนเดอร์สัน (Benedict Anderson)⁸ ได้อธิบายไว้ว่า ความเป็นชาติและความรู้สึกของชาตินิยมนั้นเป็นสิ่งประดิษฐ์ที่เฉพาะทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง ที่ไม่ได้เกิดขึ้นมาเองตามธรรมชาติหากแต่มีปัจจัยหลายอย่างทางประวัติศาสตร์ที่ทำให้เกิดสำนึกความเป็นชาติขึ้น ในแง่นี้ความเป็นชาติจึงไม่ใช่ว่าตายตัวแต่ขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ หรือคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่มีอำนาจมากพอในการเลือกที่จะสร้างชาติขึ้นมาในลักษณะใด ซึ่งเมื่อกลับมาพิจารณาในบริบทของไทยจะเห็นได้ว่ากลุ่มที่มีส่วนสำคัญในการกำหนดความเป็นชาติถูกผูกขาดอยู่กับชนชั้นนำ และถูกผลิตขึ้นในลักษณะที่ “ชาติ” มีความเกี่ยวข้องกับสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างแยกออกจากกันไม่ได้ งานของ นิธิ เอียวศรีวงศ์⁹ อธิบายเพิ่มเติมในประเด็นดังกล่าวว่า ความเป็นชาติที่กำหนดขึ้นเน้นบทบาทของพระมหากษัตริย์และราชประเพณีโบราณที่มีการสืบทอดกันมาอย่างยาวนานหลายยุคสมัย และเราในฐานะคนในชาติควรที่จะเรียนรู้ถึงความดีของบรรพบุรุษที่รักษาบ้านเมือง พร้อมกับรักษาความเป็นชาตินี้ไว้ให้คงอยู่สืบไป¹⁰ จากคำอธิบายนี้ทำให้สังคมไทยมีการอธิบายประวัติศาสตร์ในแบบที่ชาติไทย

ทางสังคมอีกด้วย อ้างจาก Andrew Heywood, *Political Ideologies: An Introduction*, 6 th ed. (London: Palgrave, 2017).

⁶ ประชาไท, "วิเคราะห์ภูมิทัศน์การเมือง การขีดเส้นอำนาจใหม่ ในภาวะไร้อำนาจนำ เกษียร เตชะพีระ," 20 มิ.ย. 2560, : <https://prachatai.com/journal/2017/06/72028>.

⁷ เรื่องเดียวกัน.

⁸ Benedict Anderson, *Imagined Communities* (London: Verso, 1983).

⁹ นิธิ เอียวศรีวงศ์, ชาติไทย, เมืองไทย, แบบเรียนและอนุสาวรีย์, 3 rd ed. (กรุงเทพฯ: มติชน, 2557).

¹⁰ นิธิ เอียวศรีวงศ์ ได้ยกตัวอย่างจากแบบเรียน สปช. ของนักเรียนประถมศึกษาศึกษาปีที่ 4 ความว่า “...แต่ละภาคมีภูมิประเทศ ชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ประเพณีและภาษาพูดแตกต่างกันไปบ้าง แต่ทุกคนเป็นคนไทยเหมือนกัน มีชีวิตบนผืน

มีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนานหลายร้อยปีนับตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา กรุงธนบุรี จนถึงรัตนโกสินทร์ ซึ่งประวัติศาสตร์อันยาวนานนี้ก่อให้เกิดความรู้สึกหวงแหนความเป็นชาติไทย และเป็นหน้าที่ที่คนไทยทุกคนควรดำรงรักษาไว้

ประการที่สอง “กษัตริย์นิยม” ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในสังคมอนุรักษ์นิยมไทย พระมหากษัตริย์ และสถาบันพระมหากษัตริย์มีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับสังคมไทยมาอย่างช้านานแล้ว ในงานของปฤณ เทพนรินทร์¹¹ เสนอว่า กษัตริย์นิยมส่วนหนึ่งเปรียบเสมือน “มรดกสมบูรณ์ญาสิทธิราชย์” แต่ยังไม่ใช่ทั้งหมดของ *กษัตริย์นิยม* ที่ฝังรากและกลายเป็นแนวคิดหลักสำหรับฝ่ายอนุรักษ์นิยมไทยในภายหลังทศวรรษ 2510 เป็นต้นมา แนวคิดกษัตริย์นิยมที่เกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงปลายของทศวรรษ 2510 หรือภายหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาฯ มีลักษณะที่กษัตริย์ และสถาบันพระมหากษัตริย์มีความผูกพัน ใกล้ชิดกับประชาชนเปรียบเสมือนเสาหลักของบ้านเมืองที่ไม่ได้มีอำนาจในทางการเมืองโดยตรง แต่เข้าไปมีส่วนในทางการเมืองในลักษณะที่กลมกลืนเข้ากับระบอบการเมืองไปโดยปริยาย ทั้งในช่วงที่ประเทศอยู่ภายใต้ระบอบเผด็จการทหาร หรือประชาธิปไตย กล่าวอีกความหมายหนึ่งคือ สถาบันพระมหากษัตริย์มีความสำคัญกับทั้งความเป็นชาติไทยและเป็นสิ่งที่ต้องปกป้อง รักษาไว้ที่แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงระบบ ระบอบการเมืองเป็นอย่างอื่นก็ตาม

ประการที่สาม “ศาสนานิยม” ในสังคมไทยมีความคุ้นเคยกับเรื่องทางศาสนาในแง่ที่เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวทางจิตใจ และเป็นสิ่งที่ต้องดำรงรักษาไว้เพื่อค้ำจุนชาติบ้านเมืองด้วย นอกจากความสัมพันธ์ของชาติ และพระมหากษัตริย์ที่แยกออกจากกันไม่ได้แล้ว ในสังคมไทยศาสนา (โดยเฉพาะศาสนาพุทธ) ยังมีลักษณะที่เป็นตัวค้ำจุนและเชื่อมโยงชาติ สถาบันพระมหากษัตริย์ ตลอดจนเรื่องทางการเมืองไว้ด้วยกัน ซึ่งหากพิจารณาจากเหตุการณ์ทางการเมืองไทยที่เกิดขึ้นจะเห็นได้ว่า มีหลายเหตุการณ์ที่คนในสังคมให้ความสำคัญกับหลักการทางศาสนาเป็นอย่างมาก ตัวอย่างเช่นในเหตุการณ์การชุมนุมของขบวนการ กปปส. ที่ชูประเด็นเรื่องของ “ศีลธรรมนำการเมือง” หรือแม้แต่แนวคิดที่ให้ความสำคัญกับเรื่องของการเป็นคนดี มีศีลธรรม มากกว่าเรื่องของความเสมอภาค เท่าเทียม และกระบวนการตามระบอบประชาธิปไตย แนวคิดทั้งสามที่ได้กล่าวมานี้ได้แก่ ชาตินิยม กษัตริย์นิยม ศาสนานิยม มีความเชื่อมโยงกันอย่างแนบแน่น และไม่สามารถแยกออกจากกันหรือขาดอย่างใดอย่างหนึ่งไปได้ อีกทั้งคนในสังคมส่วนใหญ่ล้วนแล้วแต่มีความคุ้นชินกับทั้งสามประการเหล่านี้ จนเกิดเป็น

แผ่นดินในประเทศเดียวกัน มีพระมหากษัตริย์องค์เดียวกัน คนไทยทุกคนไม่ว่าอยู่ภาคใด ต่างก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้ประเทศเราเจริญเป็นปึกแผ่นมั่นคง เป็นเอกราชติดต่อกันมานาน อัจฉจาก เรื่องเดียวกัน.

¹¹ ปฤณ เทพนรินทร์, "การก่อตัวของอุดมการณ์ราชาชาตินิยม 2490 - 2510," วารสารธรรมศาสตร์ 32(1)

สำนึกบางอย่างร่วมกันว่า เราในฐานะคนในสังคม มีหน้าที่ต้อง “อนุรักษ์ไว้ซึ่ง ชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ ให้คงอยู่สืบไป”

ลักษณะของความเป็น “อนุรักษ์นิยม” ในสังคมไทย นำมาสู่สิ่งที่น่าสนใจคือ แนวคิดอนุรักษ์นิยมไม่ได้คงอยู่เฉย ๆ ในรูปแบบของแนวคิดเพียงอย่างเดียว หากแต่ *ปรากฏขึ้นผ่านขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมือง* ในหลายเหตุการณ์ ในบางขบวนการเคลื่อนไหวอาจปรากฏแต่แนวคิดชาตินิยมเท่านั้นเช่นในเหตุการณ์ 14 ตุลาฯ¹² ในขณะที่บางขบวนการก็อาจมีทั้งสามแนวคิดคือ ชาตินิยม กษัตริย์นิยม ศาสนาญนิยมซึ่งทำให้ขบวนการเหล่านั้นมีลักษณะเป็นขบวนการมวลชนอนุรักษ์นิยมที่เกิดขึ้นในการเมืองไทย

1.2 แนวคิดอนุรักษ์นิยมในขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองไทยในอดีต

ขบวนการอนุรักษ์นิยม หรือ “ขบวนการฝ่ายขวา” เกิดขึ้นอย่างเด่นชัดในช่วงหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาฯ สิ้นสุดลง ประเด็นนี้ธงชัย วินิจจะกูล¹³ อธิบายไว้ว่า ในช่วงเวลาดังกล่าวกลุ่มพลัง “ฝ่ายขวา” มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องในการต่อต้านนักศึกษาอาทิเช่น กลุ่มกระทิงแดง นวพล ชมรมแม่บ้าน ชมรมวิทยุเสรี กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน และอีกหลายกลุ่มที่ร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจรวมถึงตำรวจตระเวนชายแดนในการปราบปรามกลุ่มนักศึกษาที่ถูกรัฐบาลโจมตีว่าเป็น “ฝ่ายซ้าย” และมีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบ “คอมมิวนิสต์” เช่นเดียวกับงานของ Bowie (1997)¹⁴ ที่อธิบายว่าช่วงเหตุการณ์ 6 ตุลาฯ พ.ศ.2519 เป็นช่วงเวลาขององค์กรมวลชนฝ่ายขวาที่ใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ไทย¹⁵ โดยเฉพาะกลุ่มที่ถูกเรียกว่า “ลูกเสือชาวบ้าน” ที่ก่อตัวขึ้นในช่วงทศวรรษ 2510 ได้รับการ

¹² ในเหตุการณ์การเคลื่อนไหวของนักศึกษาและปัญญาชนเมื่อ 14 ตุลาฯ พบว่านอกเหนือจากกระแสการเรียกร้องประชาธิปไตยภายในขบวนการยังมีการชูแนวคิดความเป็นชาตินิยมด้วย เช่นการต่อต้านสินค้าญี่ปุ่น ต่อต้านการแทรกแซงทางการเมืองจากสหรัฐอเมริกา เป็นต้น ถึงกระนั้นกระแสชาตินิยมในเหตุการณ์ 14 ตุลาฯ ไม่ได้เน้นความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติกับสถาบันพระมหากษัตริย์มากนัก หากแต่เป็นกระแสชาตินิยมที่ต่อต้านทุนนิยมอเมริกันที่ถือเป็นศัตรูของชาติ และผู้รักชาติจึงต้องช่วยกันจัดอิทธิพลของชาวอเมริกันออกไป ในแง่นี้แนวคิดชาตินิยมที่ถูกใช้ในขบวนการเคลื่อนไหว 14 ตุลาฯ นั้น จึงไม่ได้นำพาขบวนการไปสู่ความเป็นอนุรักษ์นิยมสุดขั้วแต่อย่างใด

¹³ ธงชัย วินิจจะกูล, 6 ตุลาฯ สิ้นไม่ได้ จำไม่ลง: ว่าด้วย 6 ตุลา 2519 (นนทบุรี: ฟาเดียวกัน, 2558).

¹⁴ Katherine A. Bowie, *Rituals of National Loyalty: An Anthropology of the State and the Village Scout Movement in Thailand* (New York: Columbia University Press, 1997).

¹⁵ Ibid., p. 4.

สนับสนุนจากรัฐ และมีความเชื่อมโยงกับสถาบันพระมหากษัตริย์ กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน¹⁶ เป็นการรวมกลุ่มในหมู่ข้าราชการและประชาชน เพื่อช่วยกันส่งข่าว และรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความเคลื่อนไหวของคอมมิวนิสต์ให้กับทางราชการ จนเมื่อวันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ.2519 ลูกเสือชาวบ้านกลายเป็นกำลังสำคัญที่เข้าร่วมชุมนุมต่อต้านนักศึกษา และเข้าร่วมปราบปรามนักศึกษาบริเวณหน้ามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ในเช้ามีดของวันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 Bowie อธิบายถึงกลุ่มดังกล่าวว่าเกิดขึ้นโดยมีลักษณะของความเป็นอนุรักษ์นิยมที่ถูกสร้างขึ้นโดยรัฐ ซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าวรัฐบาลมีอำนาจในการครอบงำ อุดมการณ์ ความคิดของคนโดยเฉพาะคนในชุมชนท้องถิ่น ทำให้คนในท้องถิ่นเกิดความกลัวการเข้ามาของแนวคิดคอมมิวนิสต์ ซึ่งจะเป็นภัยต่อสถาบัน ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

นवल เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีลักษณะอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในเหตุการณ์ 6 ตุลาฯ โดยก่อตั้งในช่วงปลายปี พ.ศ.2517 ภายใต้การนำของกลุ่มทหารในกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน (กอ.รมน.) ให้เหตุผลในการก่อตั้งว่าชาติจะอยู่รอดได้ด้วยสถาบันวัดกับวัง จึงต้องระดมประชาชนเพื่อป้องกันสองสถาบันหลักนี้ นอกจากนี้ผู้ที่เป็นฝ่ายจัดตั้งกลุ่มยังประกอบไปด้วยผู้นำจากกองทัพ องคมนตรีที่เป็นผู้ใกล้ชิดกับสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นอย่างยิ่ง สิ่งที่น่าสนใจในการเคลื่อนไหวของกลุ่มนवलคือ การให้เหตุผลว่า “ใครก็ตามที่ทำลายชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ นั่นถือว่าเป็นมาร มิใช่มนุษย์ การฆ่ามารจึงไม่บาป หากแต่เป็นภาระหน้าที่ที่คนไทยจะต้องกระทำ การฆ่าถ้าเป็นการฆ่าเพื่อประเทศชาติ แม้จะได้บาปจากการฆ่า แต่ก็ได้บุญจากการป้องกันชาติให้พ้นจากศัตรู...การฆ่าคอมมิวนิสต์ ก็เหมือนการฆ่าปลาถวายพระ”¹⁷

ลูกเสือชาวบ้านและนवल ถือว่าเป็นสองกลุ่มที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความเป็นอนุรักษ์นิยมที่ประกอบไปด้วยชาตินิยม กษัตริย์นิยม และศาสนานิยม ที่สำคัญคือทั้งสองกลุ่มเกิดขึ้นโดยความร่วมมือระหว่างรัฐบาล ข้าราชการ และประชาชนในท้องถิ่นในลักษณะที่ไม่ได้เป็นการรวมตัวของประชาชนตั้งแต่แรกเพื่อเรียกร้อง หรือต่อรองกับรัฐบาลในบางเรื่อง แต่เกิดขึ้นได้โดยการจัดตั้งของรัฐ และรัฐยังมีอำนาจในการควบคุม สั่งการ และสนับสนุน การเคลื่อนไหวของกลุ่มนवल ลูกเสือชาวบ้าน และขบวนการฝ่ายขวาอื่น ๆ จึงเสมือนเป็นเพียงเครื่องมือหนึ่งของรัฐบาล ในการกำจัดศัตรูที่จะเป็น

¹⁶ บุคคลที่มีบทบาทในการก่อตั้งคือ พล.ต.ต.สมควร หริกุล ผู้กำกับตำรวจชายแดนเขต 4 ร่วมมือกับข้าราชการท้องถิ่นอีกหลายคนในปีพ.ศ.2514 ซึ่งต่อมาพล.ต.ต.เจริญฤทธิ์ จรรย์โรมรัน รองผู้บัญชาการตำรวจตระเวนชายแดนได้เข้าร่วมผลักดันให้เกิดการรวมลูกเสือชาวบ้านขยายออกไปในหลายพื้นที่มากขึ้น อ้างจาก บันทึก 6 ตุลา, "บันทึก 6 ตุลาฯ 3.3.2 ลูกเสือชาวบ้าน", ไม้ระบूपี่ที่เผยแพร่, <https://doct6.com/learn-about/how/chapter-3/3-3/3-3-2>.

¹⁷ เรื่องเดียวกัน.

ภัยต่อรัฐบาลและสถาบันพระมหากษัตริย์เท่านั้น หรือกล่าวโดยสรุปคือ ในช่วงปลายของทศวรรษ 2510 เป็นช่วงที่รัฐบาลพยายามสร้างกลุ่มการเคลื่อนไหวแบบอนุรักษนิยมเพื่อให้กลุ่มองค์กรที่สร้างขึ้นทำหน้าที่สนับสนุน ปกป้องรัฐบาลจากความไม่มั่นคงและภัยคอมมิวนิสต์ในขณะนั้น อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากเหตุการณ์ 6 ตุลาฯ รัฐบาลเริ่มกลัวการเติบโตขึ้นของมวลชนฝ่ายขวาและส่งผลให้กลุ่มเหล่านี้ค่อย ๆ สลายตัวและต้องลดบทบาทการเคลื่อนไหวลง ทั้งนี้ด้วยเหตุผลว่าการเกิดขึ้นของขบวนการมวลชนอนุรักษนิยมได้ก่อให้เกิดความเสียดังกล่าวขึ้นคือ ถึงแม้ขบวนการแบบอนุรักษนิยมจะเกิดขึ้นจากการจัดตั้งโดยรัฐ แต่การเคลื่อนไหวตัวอย่างเช่นในกลุ่มลูกเสือชาวบ้าน ได้สร้างสำนึกของการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นกับประชาชนในท้องถิ่น และอาจพัฒนาไปสู่การเคลื่อนไหวที่เหนือกว่าการควบคุมโดยรัฐ จนรัฐไม่สามารถควบคุมได้อีกต่อไป¹⁸

ภายหลังจากเหตุการณ์ 6 ตุลาฯ การเคลื่อนไหวที่มีลักษณะของแนวคิดแบบชาตินิยม และกษัตริย์นิยมแบบสุดขั้วไม่ปรากฏให้เห็นอย่างเด่นชัดมากนัก แต่จะเห็นขบวนการที่มีลักษณะของศาสนานิยมเคลื่อนไหวในประเด็นเกี่ยวกับเรื่องทางศาสนา และมีส่วนเกี่ยวข้องข้องในเรื่องทางการเมืองในบางช่วงเวลาเท่านั้น ตัวอย่างกลุ่มศาสนานิยมที่เห็นได้ชัดคือการเคลื่อนไหวกลุ่มชุมชนอโศกหรือสันติอโศก ซึ่งในงานศึกษากลุ่มสันติอโศกของสุรเจียร จักรธรานนท์ (2550)¹⁹ อธิบายว่า กลุ่มดังกล่าวเกิดขึ้นจากพระสงฆ์จำนวนหนึ่งที่เริ่มเคลื่อนไหวเพื่อขอแยกตัวเป็นอิสระจากมหาเถรสมาคมในช่วงปลายของทศวรรษ 2510 นำโดยสมณะโพธิรักษ์และดำเนินการก่อตั้งธรรมสถานอโศก ในปี พ.ศ. 2516²⁰ ก่อนที่จะเคลื่อนไหวในเรื่องทางศาสนา เรียกร้องความเป็นอิสระของวิถีปฏิบัติทางศาสนา พุทธแบบชาวอโศก และเข้าไปมีบทบาทในการเคลื่อนไหวทางการเมืองในช่วง พ.ศ.2528 เป็นต้นมา

ชุมชนอโศกเริ่มเคลื่อนไหวเกี่ยวข้องกับประเด็นทางการเมืองนับตั้งแต่พล.ต.จำลอง ศรีเมือง เข้ามามีบทบาทภายในกลุ่ม และตั้งพรรคพลังธรรมในปี พ.ศ.2528²¹ ช่วงเวลาดังกล่าวกลุ่มสันติอโศกได้ให้การสนับสนุนอย่างเต็มกำลังจนทำให้พล.ต.จำลอง ชนะการเลือกตั้งอย่างถล่มทลาย ซึ่งหลังจากนั้นทำให้พรรคพลังธรรมและสันติอโศกกลายเป็นทั้งกลุ่มการเมือง และกลุ่มผู้ที่เคร่งศาสนาเหนียว

¹⁸ Bowie., pp. 284 – 286.

¹⁹ สุรเจียร จักรธรานนท์, สันติอโศก: สามทศวรรษที่ท้าทาย (กรุงเทพฯ: มติชน, 2550).

²⁰ สุรเจียร (2550) อธิบายว่า สันติอโศก เกิดจากคณะสงฆ์กลุ่มหนึ่งจำนวน 21 รูป ประกาศตัวเองว่าเป็นคณะสงฆ์ชาวอโศก ที่เป็นอิสระจากฝ่ายปกครองของคณะสงฆ์ เนื่องจากความรู้สึกอึดอัดในใจที่ฝ่ายปกครองของสงฆ์ในขณะนั้นบีบบังคับกดดันอย่างหนัก รวมถึงจำกัดสิทธิและเสรีภาพการแสดงออกต่าง ๆ ในท้ายที่สุด พระโพธิรักษ์ หัวหน้ากลุ่มดังกล่าวได้ประกาศเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2516เพื่อขอแยกตัวออกจากการปกครองของคณะสงฆ์ ไม่ขึ้นต่อมหาเถรสมาคม ทำการปกครองตนเอง โดยอาศัยพระธรรมวินัยเป็นหลักในการปกครองของกลุ่ม อ้างจาก เรื่องเดียวกัน น.106 – 107.

²¹ เรื่องเดียวกัน น.138.

แน่นที่อยู่คู่กันจนปฏิเสธไม่ได้ว่าสันตือโสภเป็นกลุ่มศาสนาที่ไม่ยุ่งเกี่ยวกับการเมือง ลักษณะเช่นนี้เห็นได้จากตลอดช่วงพ.ศ.2528 ถึง ก่อนเหตุการณ์พฤษภา พ.ศ.2535 พรรคพลังธรรมได้อาศัยฐานการจัดตั้งของสันตือโสภเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยชูแนวคิดศาสนานิยมอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่แกนหลักชาวสันตือโสภก็ได้เป็นหัวคะแนนจัดตั้งให้พรรคพลังธรรม²² จนในเหตุการณ์การเคลื่อนไหวช่วงพ.ศ.2535 สันตือโสภได้ร่วมชุมนุมเคลื่อนไหวขับไล่พล.อ.สุจินดา คาประยูร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นเห็นได้จากเหตุการณ์ที่ พล.ต.จำลอง ศรีเมืองหัวหน้าพรรคพลังธรรม และแกนนำฝ่ายขวารวบรวมสำคัญของสันตือโสภประกาศอดอาหารประท้วงพร้อมกับสมาชิกชาวโศภที่บริเวณท้องสนามหลวง²³ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มศาสนานิยมอย่างเด่นชัดอีกครั้งหนึ่ง ก่อนที่จะลดบทบาททางการเมืองลงภายหลังสิ้นสุดเหตุการณ์ชุมนุมเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2535²⁴

1.3 ขบวนการต่อต้านทักษิณ: ความหลากหลาย แตกแยก และการรวมกันอีกครั้งภายใต้ กปปส.

กลุ่มมวลชนอนุรักษ์นิยมที่มีลักษณะแบบชาตินิยม กษัตริย์นิยม และศาสนานิยม ปรากฏขึ้นอีกครั้งในการเคลื่อนไหวของ “ขบวนการต่อต้านทักษิณ” ตั้งแต่ในช่วงกลางปี พ.ศ.2549 จนถึงก่อนการรัฐประหารเมื่อ 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557 สำหรับการเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านทักษิณ เกษียร เตชะพีระ (2553)²⁵ ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า ขบวนการต่อต้านทักษิณที่เกิดขึ้นเปรียบเสมือนฝ่ายค้านนอกสภาที่ค้านทั้งระบบการเมือง ที่สำคัญคือกลุ่มการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นพร้อมที่จะหยิบฉวยประเด็นร้อนแรง ปลุกฝังความคลั่งชาติ เรื่องดินแดน และประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสถาบันกษัตริย์มาใช้ในการเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านรัฐบาลและระบอบทักษิณ กล่าวคือ ขบวนการดังกล่าวเปรียบได้กับ “ขบวนการมวลชนราชาชาตินิยม” ที่ประสบความสำเร็จในการกดดันรัฐบาลได้ในหลาย ๆ เรื่อง²⁶ เช่นเดียวกับการศึกษาของปณิธาน พิชาลัย (2555)²⁷ ที่อธิบายว่าการเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรฯ

²² เรื่องเดียวกัน น.140 – 141.

²³ เรื่องเดียวกัน น. 54.

²⁴ สุรเจียร (2550) อธิบายว่า หลังจากกรณีพฤษภาทมิฬแล้ว กลุ่มสันตือโสภก็ไม่เคยทุ่มเทให้กับเหตุการณ์ทางการเมืองใดมากเท่ากับกรณีพฤษภาทมิฬที่ผ่านมา จนเมื่อเข้าร่วมการชุมนุมประท้วงกับกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในปีพ.ศ. 2549 อ้างจาก เรื่องเดียวกัน น.56

²⁵ เกษียร เตชะพีระ, สงครามระหว่างสองสี: ก่อนจะถึงจุดที่ไม่อาจหวนกลับ (กรุงเทพฯ: มูลนิธิ 14 ตุลา, 2551).

²⁶ จากระบอบทักษิณสู่รัฐประหาร 19 กันยายน 2549: วิกฤตประชาธิปไตยไทย (กรุงเทพฯ: มูลนิธิ 14 ตุลา, 2550).

²⁷ ปณิธาน พิชาลัย, "การต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ในสมัยรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, คณะรัฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555).

หนึ่งในขบวนการต่อต้านทักษิณ มีการใช้แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความเป็นชาติ-ศาสน์-กษัตริย์ แนวความคิดดังกล่าวถูกผลิตผ่านสื่อ คำขวัญ บทเพลง ตลอดจนการเคลื่อนไหว จนทำให้ขบวนการมีความเข้มข้นของทั้งสามแนวคิดมากขึ้นเรื่อย ๆ ในแง่นี้จึงทำให้สามารถกล่าวในเบื้องต้นได้ว่า การเกิดขึ้นของ “ขบวนการต่อต้านทักษิณ” ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้ขบวนการมวลชนอนุรักษ์นิยมหรือขบวนการมวลชนฝ่ายขวาเข้ามามีบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมืองอีกครั้งหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากในช่วงแรกการเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พันธมิตรฯ) ประกอบไปด้วยกลุ่มย่อยที่หลากหลายและแต่ละกลุ่มล้วนมีประเด็นเฉพาะของตนที่แตกต่างกัน และขบวนการต่อต้านทักษิณยังไม่ได้มีลักษณะที่เป็นกลุ่มอนุรักษ์นิยมเสียทั้งหมด²⁸ ทำให้ก่อนที่จะมุ่งอธิบายถึงการปรากฏขึ้นของกลุ่มอนุรักษ์นิยมในช่วงการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณ ผู้ศึกษาเห็นว่ามีความจำเป็นต้องทบทวนการเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านทักษิณเสียก่อน เพื่อให้เห็นถึงความหลากหลายในช่วงแรก การแตกออกของกลุ่มย่อยภายใต้ขบวนการเคลื่อนไหวใหญ่ และการกลับมารวมตัวเพื่อต่อต้านระบอบทักษิณอีกครั้งในช่วง พ.ศ.2556 -2557 ซึ่งตลอดการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณนั้นจะเห็นได้ว่าตัวขบวนการมีลักษณะที่ใช้แนวทางการเคลื่อนไหวแบบอนุรักษ์นิยมที่เข้มข้นขึ้นเรื่อย ๆ

ความหลากหลายภายในขบวนการต่อต้านทักษิณในช่วงแรก (การประชุมปี พ.ศ.2549) เห็นได้จากการจัดตั้งแกนนำกลุ่มจำนวน 5 คนที่ประกอบไปด้วยตัวแทนจากเครือข่ายต่างๆ ได้แก่ 1.นายสนธิ ลิ้มทองกุล ผู้ก่อตั้งหนังสือพิมพ์ในเครือผู้จัดการ และโทรทัศน์ ASTV เป็นตัวแทนของกลุ่มคนในเมืองที่ติดตามรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ และอ่านข่าวหนังสือพิมพ์ผู้จัดการ 2.พล.ต.จำลอง ศรีเมือง อดีตผู้นำในการเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทหารในเหตุการณ์ พฤษภาทมิฬ พ.ศ.2535 และ หัวหน้าฝ่ายข่าวของสำนักสันติอโศก ตัวแทนสมาชิกกลุ่มสันติอโศก 3.นายพิภพ ธงไชย ตัวแทนนักเคลื่อนไหวองค์กรพัฒนาเอกชนและนักปฏิรูปการศึกษา 4.นายสมศักดิ์ โกศัยสุข ผู้นำแรงงานรัฐวิสาหกิจ และ 5.นายสมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ ที่ปรึกษาการเคลื่อนไหวของกลุ่มสมัชชาคนจน โดยมีนายสุริยะใส กตะศิลา เลขาธิการคณะกรรมการรณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (ครป.) เป็นผู้ประสานงาน²⁹ นอกจากนี้ยังมีตัวแทนจากเครือข่ายเพื่อสังคมอื่น ๆ ที่เข้าร่วมแต่ไม่ได้เป็นแกนนำเช่น

²⁸ กนกรัตน์ เลิศชูสกุล, พัฒนาการและพลวัตของขบวนการต่อต้านทักษิณ: จากขบวนการเสรีนิยมอันหลากหลาย สู่ขบวนการอนุรักษ์นิยมเข้มข้น (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทัพบกสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2560).

²⁹ การชุมนุมใหญ่เพื่อต่อต้านรัฐบาลพรรคไทยรักไทยและนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2549 ก่อนที่จะมีการรวมกลุ่มของเครือข่ายแนวร่วมอย่างเป็นทางการภายใต้ชื่อพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในวันที่

องค์กรสลัมเพื่อประชาธิปไตยนำโดย นายสุวิทย์ วัฒนุ กลุ่มเครือข่ายเกษตร-ชาวนานำโดย นายวีรพล โสภา เครือข่ายศิลปินเพื่อประชาธิปไตยนำโดย นายทองกราน ทานา เป็นต้น³⁰ จะเห็นได้ว่ากลุ่มย่อยเหล่านี้ภายใต้ขบวนการต่อต้านทักษิณในช่วงพันธมิตรฯ ปี พ.ศ.2549 มาจากหลายภาคส่วนซึ่งแกนหลักของขบวนการส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เคลื่อนไหวเรียกร้องปัญหาทางการเมืองและสังคมอยู่ก่อนแล้ว เช่น นายพิภพ ธงไชย เคยดำรงตำแหน่งประธานครป. นายวีรพล โสภา เป็นอดีตแกนนำสมัชชาเกษตรรรายย่อยภาคอีสาน (สกย.อ.) และสมัชชาคนจน และด้วยเหตุนี้จึงยังไม่สามารถกล่าวได้ว่าขบวนการต่อต้านทักษิณในช่วงแรกนี้เป็นขบวนการที่มีลักษณะของกลุ่มมวลชนอนุรักษ์นิยมเพียงอย่างเดียว

“...การประชุมครั้งนี้เป็นเรื่องแปลก เพราะเป็นครั้งแรกที่ผู้เข้าร่วมชุมนุมมีความหลากหลายทางชนชั้น ทั้งราชินิกุล ชาวไร่ ชาวนา และชนชั้นกลางที่มีความเข้าใจคน 2 ชนชั้นแรกมากขึ้น...”³¹

เป้าหมายที่สำคัญในการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรฯ รอบแรก (พ.ศ.2549) คือกดดันให้นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ลาออกจากตำแหน่งเนื่องจากปัญหาการทุจริต คอร์รัปชัน³² อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนไหวเริ่มมีข้อเรียกร้องที่เป็นไปในทางเรียกร้องให้ใช้อำนาจของพระมหากษัตริย์ในการแก้ไขปัญหามากขึ้น เห็นได้จากการขอพึ่งพระบารมีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อทรงพระกรุณาใช้พระราชอำนาจตามนัยแห่งมาตรา 7 รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 พระราชทานนายกรัฐมนตรีคนใหม่³³ ประกอบกับแกนนำได้อธิบายการเคลื่อนไหวของตนว่าเป็นขบวนการ “กั

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2549 อ้างจาก สถาบันพระปกเกล้า, "พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย", ไม้ระบูนี่ที่เผยแพร่, <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=>

³⁰ เรื่องเดียวกัน.

³¹ พิภพ ธงไชย สัมภาษณ์ใน เขมา สมใจ, "การสื่อสารทางการเมืองในวิกฤตการเมืองไทยปี 2549: ศึกษากรณีพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทชั้นปริญญาตรี, มหาวิทยาลัยเกริก, 2551). น.16

³² เป้าหมายของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยที่กำหนดไว้เป็น “พันธกิจ” 3 ประการ คือ (1) รณรงค์ผลักดันให้นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตรที่ขาดความชอบธรรมขึ้นพื้นฐาน ลาออกจากตำแหน่ง (2) เปิดโปงความไม่ชอบธรรมและวาระซ่อนเร้นของระบอบทักษิณ (3) ประสานกลุ่มพลังต่างๆ ในสังคม ผลักดันการปฏิรูปการเมืองไทย ครั้งที่ 2 โดยยึดแนวทาง “ลดอำนาจรัฐ เพิ่มอำนาจประชาชน” อ้างจาก สถาบันพระปกเกล้า. “พันธมิตรฯประชาชนเพื่อประชาธิปไตย”, อ้างแล้ว.

³³ แลกเปลี่ยนพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยฉบับที่ 6/2549.

ชาติ” และ “ปกป้อง หวงแหน และทวงคืนชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ของเรากลับคืนมา” คำอธิบายเหล่านี้ได้กลายมาเป็นประเด็นหลักในขบวนการ³⁴ ในช่วงท้ายของการชุมนุมปี พ.ศ.2549

นอกจากนี้ในงานของชลิตา บัณฑุงศ์ (2560)³⁵ ที่เป็นการศึกษาความคิดและปฏิบัติการของคนได้ย้ายถิ่นในกรุงเทพฯ ยังได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้กลุ่มคนได้เข้าร่วมเคลื่อนไหวในช่วงปี พ.ศ. 2549 โดยอธิบายว่า เหตุผลสำคัญที่คนได้เข้าร่วมหรือสนับสนุนการเคลื่อนไหวการเมืองมวลชนอย่างพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยเพื่อขับไล่ทักษิณก็คือ การมองว่าทักษิณพยายามจะ “ล้มเจ้า” ผ่านการปลดองคมนตรีโดยเฉพาะ พล.อ.เปรม ซึ่งเป็นที่เคารพศรัทธาอย่างสูงในหมู่คนได้ การจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ได้กลายมาเป็นคุณลักษณะหนึ่งที่สำคัญมากของความเป็น “คนได้” ซึ่งการผูกคนได้ผู้เข้าร่วมกับพันธมิตรฯ เข้ากับเรื่องความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ เช่นนี้ถือได้ว่าเป็นสิ่งที่ค่อนข้างใหม่และเริ่มต้นชัดเจนเรื่อย ๆ ในช่วงที่เกิดขบวนการเคลื่อนไหวในนามพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย³⁶ แนวคิดเช่นนี้มีพัฒนาการมากขึ้นเรื่อย ๆ ในการเคลื่อนไหวช่วงต่อ ๆ มา

ภายหลังสิ้นสุดการเคลื่อนไหวช่วงแรก (พ.ศ.2549) กลุ่มพันธมิตรฯ ได้จัดตั้งกลุ่มสมัชชาประชาชนเพื่อปฏิรูปการเมือง (สปป.) ที่ประกอบไปด้วยความร่วมมือจากกลุ่มย่อยต่าง ๆ ที่เคยเข้าร่วมชุมนุมเมื่อ พ.ศ.2549 เช่น คณะกรรมการณรงค์เพื่อประชาธิปไตย สมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจสัมพันธ์ เครือข่ายสลัม 4 ภาค กองทัพธรรมมุนิธิ สปป. ได้เคลื่อนไหวในช่วงการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ 2550 เพื่อระดมความเห็นและข้อเสนอแนะในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ.2550 ซึ่งภายหลังการเลือกตั้งเมื่อ 23 ธันวาคม พ.ศ.2550 สมัชชานี้ได้ลดบทบาทลง และแนวร่วมในสมัชชากลับมาเคลื่อนไหวชุมนุมภายใต้ชื่อ พันธมิตรฯ อีกครั้งหนึ่ง

ในปี พ.ศ.2551 กลุ่มพันธมิตรฯ ได้ทำการเคลื่อนไหวอีกครั้งเพื่อต่อต้านรัฐบาลภายใต้การนำของนายสมัคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ด้วยเหตุผลที่ว่ารัฐบาลมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับทักษิณ ชินวัตร³⁷ การชุมนุมต่อต้านรัฐบาลในรอบที่ 2 เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ.2551 จนถึง 3 ธันวาคม พ.ศ.2551 ซึ่งยังคงเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรี และผู้ที่เกี่ยวข้องกับอดีตนายกทักษิณ

³⁴ คำอธิบายเช่นนี้ปรากฏใน คำคุณ สิริสมาน, ปรากฏการณ์สนธิ: จากเสื้อสีเหลืองถึงผ้าพันคอสีฟ้า (กรุงเทพฯ: บ้านพระอาทิตย์, 2549).

³⁵ ชลิตา บัณฑุงศ์, ผมจะไปช่วยพี่น้องเรา รัฐบาลชี้ฉ้อทำร้ายประชาชน: ความคิดและปฏิบัติการ “การเมืองคนดี” ของคนได้ย้ายถิ่นในกรุงเทพฯ (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2560).

³⁶ เรื่องเดียวกัน น.35 – 36.

³⁷ แลกเปลี่ยนพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยฉบับที่ 1/2551.

ชินวัตร ลาออกจากราชการเมือง³⁸ ทางกลุ่มได้ปักหลักชุมนุมอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 193 วัน จนยุติการชุมนุมเนื่องจากศาลรัฐธรรมนูญได้ตัดสินยุบพรรคพลังประชาชน พรรคชาติไทย และพรรค มัชฌิมาธิปไตย ซึ่งเป็นเหตุให้รัฐบาลที่ทางกลุ่มโจมตีว่าเป็นหุ่นเชิดของอดีตนายกทักษิณพ้นจาก ตำแหน่ง และถือเป็นการบรรลุวัตถุประสงค์ของการชุมนุมที่ตั้งไว้³⁹ ในการเคลื่อนไหวช่วงที่ 2 เริ่มมี การชูประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการปกป้องชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์มากขึ้น มีการสร้างประเด็นทาง การเมืองในสื่อดังกล่าวผลิตให้กับมวลชนเชื่อว่า “รัฐบาลทักษิณกำลังทำลาย สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์” และ กลุ่มพันธมิตรฯ กำลังปกป้อง “ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์” นอกจากนี้ เกษียร เตชะพีระ ยังได้ตั้งข้อสังเกตปรากฏการณ์ของพันธมิตรฯ ช่วงพ.ศ.2551 ไว้อย่างน่าสนใจคือ *ประเด็นแรก* การชุมนุมของพันธมิตรฯ เป็นการชุมนุมที่ได้รับความชอบธรรมจากความบกพร่องของ ระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย หรือพูดอีกอย่างหนึ่งคือประชาชนไม่จำเป็นต้องเป็นเป้าหมายของ กลุ่มพันธมิตรฯ แต่ประชาชนก็รับรู้ได้ว่าจะต้องออกไปร่วมเพื่อถ่วงดุล คัดค้าน ความอันตรายของ ระบอบทักษิณที่เป็นอยู่ไว้ *ประเด็นที่สอง* การเกิดขึ้นของพันธมิตรฯ เปรียบเสมือนการสร้างฝ่ายค้าน ที่ไม่ได้ค้านแต่เฉพาะในสภา แต่เป็นฝ่ายที่ค้านทั้งระบบการเมืองหรือที่เกษียรอธิบายว่าเป็น “พรรค” ราชอาณาจักรนิยมฝ่ายค้านตัวจริงนอกระบบรัฐสภา กล่าวคือการเคลื่อนไหวของพันธมิตรฯ เริ่มมีประเด็น ที่เชิดชู ชาติ และพระมหากษัตริย์อย่างเห็นได้ชัด⁴⁰

หลังการชุมนุมในรอบที่สองยุติลง เครือข่ายพันธมิตรฯ ได้กระจายออกเป็นกลุ่มย่อยต่าง ๆ ทั้งที่เคลื่อนไหวผ่านการชุมนุมบนท้องถนนในประเด็นเฉพาะเรื่องของตน และกลุ่มที่จัดตั้งพรรค การเมือง ซึ่งในงานของกนกรัตน์ชี้ให้เห็นว่า ช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงเวลาความขัดแย้ง แดกหักของ กลุ่มต่าง ๆ ภายใต้ขบวนการต่อต้านทักษิณ การตั้งพรรคการเมืองใหม่เป็นชนวนสำคัญที่ทำให้เกิด ความขัดแย้งระหว่างแกนนำส่วนต่าง ๆ ที่มีแนวคิดแตกต่างออกไป และทำให้บางกลุ่มย่อยใน ขบวนการต่อต้านทักษิณทั้งสองรอบที่ผ่านมาเริ่มออกไปตั้งกลุ่มเคลื่อนไหวของตนเอง ตัวอย่างเช่น นายไชยวัฒน์ สิ้นสุวงศ์ สมาชิกคนสำคัญของสันติอโศก นายวิระ สมความคิด เลขาธิการเครือข่าย ประชาชนต่อต้านคอร์รัปชัน และพล.ร.อ.บรรณวิทย์ เก่งเรียน⁴¹ ดังนั้น ในช่วงเวลาหลังการชุมนุม

³⁸ แกนนำพันธมิตรฯ มีการประกาศยกระดับการชุมนุมเป็น “โค่นล้มระบอบทักษิณ และขับไล่รัฐบาลหุ่นเชิดอันธพาล ให้สิ้นซาก” อ้างจาก แถลงการณ์พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยฉบับที่ 11/2551.

³⁹ แถลงการณ์พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยฉบับที่ 27/2551.

⁴⁰ เกษียร เตชะพีระ, สงครามระหว่างสองสี: ก่อนจะถึงจุดที่ไม่อาจหวนกลับ. อ้างแล้ว.

⁴¹ กนกรัตน์ เลิศชูสกุล, พัฒนาการและพลวัตของขบวนการต่อต้านทักษิณ: จากขบวนการเสรีนิยมอันหลากหลาย สู่ ขบวนการอนุรักษ์นิยมเข้มข้น. อ้างแล้ว. น.49.

พันธมิตรฯ รอบที่ 2 (พ.ศ.2551) จึงเป็นช่วงที่เริ่มเห็นได้อย่างชัดเจนว่ากลุ่มขบวนการย่อยต่าง ๆ มีการชูประเด็น แนวคิดหลักในการเคลื่อนไหวเฉพาะกลุ่มของตนในลักษณะใด ซึ่งแต่ละการเคลื่อนไหวอาจมีลักษณะการใช้แนวคิดชาตินิยม ศาสนานิยม กษัตริย์นิยมในระดับที่ต่างกัน

ลักษณะแรก กลุ่มที่ชูประเด็นเรื่องชาตินิยมเข้มข้น *กลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ* ถือเป็นหนึ่งกลุ่มที่สำคัญ เห็นได้จากการเคลื่อนไหวเรียกร้องประเด็นเฉพาะเรื่องของการ “การท่องเที่ยวคืนแผ่นดิน” ในกรณีเขาพระวิหาร ทางกลุ่มมีการกล่าวโจมตีรัฐบาลว่าละเลยในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อปกป้องผืนแผ่นดินไทยที่พระมหากษัตริย์ทรงรักษาไว้ไม่ให้ตกเป็นเมืองขึ้นมาเป็นระยะเวลายาวนาน⁴² แกนนำที่มีส่วนสำคัญในการเคลื่อนไหวได้แก่ พล.ร.อ.บรรณวิทย์ เก่งเรียน ไชยวัฒน์ สินสุวงศ์ วีระ สมความคิด กา รุณ ไสงาม สมบูรณ์ ทองบุราณ และไพศาล พิษมงคล บุคคลเหล่านี้เป็นกลุ่มที่ไม่พอใจกับการตั้งพรรคการเมืองใหม่ของพันธมิตรฯ และเลือกที่จะเคลื่อนไหวทวงคืนแผ่นดินด้วยตนเอง⁴³ กลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ หรือประชาชนไทยหัวใจรักชาติ เริ่มก่อตัวขึ้นหลังการตั้งพรรคการเมืองใหม่ใน พ.ศ.2552 โดยในช่วงแรกทางกลุ่มได้รับความร่วมมือจากกลุ่มชุมชนอโศก⁴⁴ ในการเผยแพร่กิจกรรมของกลุ่มก่อนที่จะมีการจัดตั้งช่อง 13 สยามไทย เป็นช่องทางหลักในการสื่อสารระหว่างแกนนำและประชาชนผู้สนับสนุน

ลักษณะที่สอง กลุ่มที่ชูประเด็นปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ และมีลักษณะกษัตริย์นิยมเข้มข้น ได้แก่ *กลุ่มประชาชนเพื่อพิทักษ์ชาติ ศาสน์ กษัตริย์* เป็นกลุ่มที่ปรากฏขึ้นภายหลังกลุ่มพันธมิตรฯ กระจายออกเป็นกลุ่มย่อยต่าง ๆ กลุ่มสื่อหลากหลายเริ่มมีบทบาทในช่วง พ.ศ.2553 นำโดย ผศ.นพ.ตุลย์ สิทธิสมวงศ์ โดยกล่าวว่า กลุ่มคนสื่อหลากหลายเป็นกลุ่มประชาชนที่สู้เพื่อประเทศไทย และพร้อมออกมาชุมนุมเมื่อเห็นว่าประเทศไทยรวมถึงพระมหากษัตริย์มีภัย⁴⁵ เหตุการณ์สำคัญของกลุ่มสื่อหลากหลายคือเหตุการณ์ชุมนุมในวันที่ 23 เมษายน ณ ลานพระบรมรูปทรงม้า มีผู้เข้าร่วมประมาณ 5-6 หมื่นคน และใช้ข้อความหลักเพื่อระดมมวลชนว่าเป็นการ “รวมพลังพลเมืองอาสา ปกป้อง

⁴² รายละเอียดเพิ่มเติมใน ผู้จัดการออนไลน์, “ไชยวัฒน์-บรรณวิทย์” คัดการใหญ่ 13 สยามไท ทิวนี้เพื่อใคร, 21 ม.ค. 2554, <https://mgronline.com/daily/detail/954000009093>.

⁴³ เรื่องเดียวกัน.

⁴⁴ กลุ่มชุมชนอโศกหรือสันติอโศก คือกลุ่มทางศาสนาที่สมณะโพธิรักษ์จัดตั้งขึ้นเป็นชุมชนศาสนาพุทธของตนเองและได้เข้าร่วมเคลื่อนไหวกับขบวนการพันธมิตรฯ โดยการนำของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ประธานมูลนิธิกองทัพธรรมในสังกัดสำนักสันติอโศก กลุ่มสันติอโศกเข้าร่วมในขบวนการต่อต้านทักษิณอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 9 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2549 ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดในลำดับถัดไป ในช่วงเริ่มก่อตั้งของกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติพบว่ากลุ่มดังกล่าวได้แถลงการณ์ ตลอดจนนัดหมายการชุมนุมในประเด็นเขาพระวิหารผ่านช่อง FMTV ซึ่งเป็นสื่อของสันติอโศก เป็นหลัก

⁴⁵ Positioning, “สื่อหลากหลาย” แทรกสงครามการเมือง, 13 พ.ค. 2553, <https://positioningmag.com/12747>

แผ่นดิน”⁴⁶ อีกกลุ่มหนึ่งที่มีบทบาทในการเคลื่อนไหวช่วงที่เครือข่ายพันธมิตรฯ กระจายออกคือ *กลุ่มองค์กรพิทักษ์สยาม* ภายใต้การนำของพล.อ.บุญเลิศ แก้วประสิทธิ์ (เสธ.อ้าย) กลุ่มดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากแกนนำและมวลชนฝ่ายขวาจัดที่หันหลังให้กับพันธมิตรฯ เช่น เครือข่ายผู้รักชาติ บางส่วนของอดีตสมาชิกสมัชชาคนจน รวมทั้งบางกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับพันธมิตรฯ ในประเด็นด้านอื่น เช่น สมศักดิ์ โกศัยสุข คนเหล่านี้ก็กลับมาร่วมชุมนุมกับ เสธ.อ้ายและประกาศตนว่าเป็นกองทัพปกป้องราชบัลลังก์จากระบอบทักษิณและจัดชุมนุมขึ้นที่สนามม้านางเลิ้ง อย่างไรก็ตามการเคลื่อนไหวภายใต้ชื่อ กลุ่มองค์กรพิทักษ์สยาม เกิดขึ้นเพียงระยะสั้นเนื่องจากในการนัดชุมนุมใหญ่มีผู้เข้าร่วมชุมนุมเพียง 2 หมื่นคนทำให้การชุมนุมจบลงภายในวันเดียว และพล.อ.บุญเลิศ แก้วประสิทธิ์ แกนนำกลุ่มประกาศยุติการเคลื่อนไหวในวันเดียวกัน⁴⁷

ลักษณะที่สาม กลุ่มที่ชูเรื่องการต่อต้านระบอบทักษิณเป็นหลัก แต่ค่อนข้างมีลักษณะของการใช้แนวคิดชาตินิยม กษัตริย์นิยมในระดับที่น้อยกว่าสองลักษณะแรก ได้แก่ *กลุ่มประชาชนทนไม่ไหว* เป็นกลุ่มที่ออกมาเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านการทำงานของรัฐบาลที่ทางกลุ่มเชื่อว่าจะมีความเชื่อมโยงกับอดีตนายกทักษิณ ชินวัตร โดยกลุ่มนี้เกิดจากการรวมตัวกันในเพจเฟซบุ๊ก และมีบทบาทเคลื่อนไหวในช่วง พ.ศ.2555 ซึ่งในงานของกนกรัตน์ อธิบายว่ากลุ่มดังกล่าวเป็นการรวมกันอย่างหลวม ๆ ของชนชั้นกลางกรุงเทพฯ เน้นการรณรงค์ผ่าน Facebook group เชิญชวนให้จับตามองผู้สนับสนุนรัฐบาลยิ่งลักษณ์ และกลุ่มคนเครือข่ายทักษิณที่มีแนวโน้มละเมิดสถาบันพระมหากษัตริย์ อย่างไรก็ตามกลุ่มดังกล่าวไม่ได้มีลักษณะเคลื่อนไหวชุมนุมแบบต่อเนื่อง แต่เป็นการนัดรวมพลเป็นครั้งคราวแบบเข้าเย็นกลับเท่านั้น การเคลื่อนไหวที่สำคัญและเห็นได้ชัดคือ การเคลื่อนไหวเมื่อวันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ.2556 บริเวณหน้าห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลเวิลด์โดยกลุ่มคนหน้ากากขาวรวมตัวกันจำนวนมากกว่า 700 คน เขียนข้อความต่อต้านอดีตนายกทักษิณ และรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ตัวอย่างเช่น “ล้มล้างระบอบทักษิณ ให้หมดสิ้นไปจากแผ่นดินไทย”⁴⁸

⁴⁶ โอเคเนชั่น, "ประชาชนเรือนแสน...หลากสีที่ลานพระบรมรูปทรงม้า," เม.ย. 2553, <http://oknation.nationtv.tv/blog/print.php?id=588403>.

⁴⁷ กนกรัตน์ เลิศชูสกุล, จากมือตบถึงนกหวีด: พัฒนาการและพลวัตของขบวนการต่อต้านทักษิณ. อ้างแล้ว.

⁴⁸ News.mthai, "กลุ่มหน้ากากขาว รวมตัวหน้าเซ็นทรัลเวิลด์ ต่อต้านทักษิณ," 2 มิ.ย. 2556, <https://news.mthai.com/general-news/243806.html>

อีกกลุ่มหนึ่งที่มีลักษณะซูเรื่องการต่อต้านระบอบทักษิณเป็นหลักคือกลุ่ม ASTV ที่เคลื่อนไหวโดยการจัดกิจกรรม “ยามเฝ้าแผ่นดิน” โดยแกนนำและพนักงานของ ASTV News1⁴⁹ ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้ล้วนมีผู้สนับสนุนที่เคยเข้าร่วมในการเคลื่อนไหวพันธมิตรฯ เข้าร่วมอยู่ตลอดในทุก ๆ ครั้ง ที่สำคัญคือแกนนำในกลุ่มดังกล่าวค่อนข้างมีฐานมวลชนที่สนับสนุนของตนเองและมีส่วนสำคัญในการพามวลชนเข้าร่วมกับขบวนการกปปส. ด้วยเช่น นางอัญชลี ไพรีรัก นายชัชวาลย์ชาติสุทธิชัย นายปานเทพ พัวพงษ์พันธ์ นายประพันธ์ คุณมี⁵⁰ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่าภายหลังการชุมนุมใหญ่ของพันธมิตรฯ ในรอบที่ 2 (พ.ศ.2551) ได้เกิดกลุ่มขบวนการย่อยที่แยกออกเพื่อเคลื่อนไหวในประเด็นเฉพาะเป็นจำนวนมาก และด้วยเหตุนี้ทำให้ขบวนการต่อต้านทักษิณยังคงปรากฏอยู่ แม้จะไม่ใช้ในรูปแบบของการชุมนุมอย่างยื้อยื้อยาวนานเหมือนในกรณีพันธมิตรฯ ทั้งสองรอบก่อนหน้านี้ (พ.ศ.2549 และ พ.ศ.2551) อย่างไรก็ตามในปี พ.ศ. 2554 กลุ่มพันธมิตรฯ ได้เคลื่อนไหวอีกครั้ง การเคลื่อนไหวภายใต้ชื่อพันธมิตรฯ ในครั้งนี้มุ่งประเด็นไปที่การร่วมมือกับกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติในการกดดันให้รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะทวงคืนดินแดนเขาพระวิหารและพื้นที่ทับซ้อนบริเวณแนวชายแดนไทย-กัมพูชาเป็นสำคัญ⁵¹ พันธมิตรฯ ชุมนุมเคลื่อนไหวในครั้งที่ 3 เป็นเวลา 154 วัน ซึ่งในการเคลื่อนไหวของขบวนการพันธมิตรฯ รอบนี้ถือได้ว่าขบวนการมีการเรียกร้องให้รัฐบาลประชาธิปไตยใช้แนวทางชาตินิยมขวาจัดในการจัดการกับปัญหา⁵² และแสดงให้เห็นว่า ขบวนการต่อต้านทักษิณเริ่มมีแนวโน้มเป็นขบวนการอนุรักษ์นิยมที่เข้มข้นมากขึ้นเรื่อย ๆ

ขบวนการต่อต้านทักษิณมีการเคลื่อนไหวชุมนุมใหญ่อีกครั้งใน พ.ศ.2556 – 2557 ภายใต้ชื่อคณะกรรมการประชาชนเพื่อเปลี่ยนแปลงปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส.) หรือ The people’s Democratic Reform Committee (PDRC) การชุมนุมของ กปปส. ซึ่งในครั้งนี้มีประชาชนผู้เข้าร่วมชุมนุมสูงกว่า 100,000 – 150,000

⁴⁹ โอเคเนชั่น, "บ้านพระอาทิตย์ บ้านเจ้าพระยา งานประจำปี Astv ", ตุลาคม 2556, <http://oknation.nationtv.tv/blog/print.php?id=887795>.

⁵⁰ บุคคลข้างต้นคือบุคคลที่พบว่ามีความเกี่ยวข้องกับขบวนการพันธมิตรฯ ภายหลังจากชุมนุมใหญ่มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่ม ASTV โดยการเป็นพิธีกร ผู้บริหาร ผู้ร่วมปราศรัยในงานประจำปีของกลุ่ม ASTV และเข้าร่วมสนับสนุนรวมถึงเป็นแกนหลักของขบวนการในการชุมนุมกปปส. ปี พ.ศ.2556

⁵¹ ไทยรัฐออนไลน์, "มีอบพันธมิตรฯ ชุมนุมวันที่ 3 ยังไม่บุกทำเนียบ ", 27 ม.ค. 2554, <https://www.thairath.co.th/content/144598>.

⁵² กนกรัตน์ เลิศชูสกุล, พัฒนาการและพลวัตของขบวนการต่อต้านทักษิณ: จากขบวนการเสรีนิยมอันหลากหลาย สู่ขบวนการอนุรักษ์นิยมเข้มข้น. อ้างแล้ว น.56.

คน อีกทั้งทางกลุ่มยังมีการประกาศตัวอย่างชัดเจนว่าเป็นการเคลื่อนไหวเพื่อปกป้องความเป็นชาติ และสถาบันพระมหากษัตริย์ ไม่ให้ผู้ใดมาปรับเปลี่ยนหรือทำลายสามสถาบันนี้เป็นอันขาด กลุ่ม กปปส. เริ่มเคลื่อนไหวชุมนุมบนท้องถนนนับตั้งแต่วันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ.2556 โดยชุมนุมประท้วงบริเวณจุดสำคัญในกรุงเทพมหานครสลับกันไปตลอดปลายปี พ.ศ.2556 จนถึง เดือน พฤษภาคม พ.ศ.2557 ก่อนการรัฐประหาร

ในช่วงแรกของการเคลื่อนไหวภายใต้ชื่อ กปปส. ขบวนการมีจุดมุ่งหมายเพื่อคัดค้านการออกพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร อย่างไรก็ตามเมื่อการเคลื่อนไหวดำเนินไปเรื่อย ๆ และรัฐบาลไม่ตอบสนองต่อข้อเรียกร้องของกลุ่ม ทำให้ในเวลาต่อมา ทางกลุ่มได้ยกระดับการชุมนุม โดยเปลี่ยนเป้าหมายเป็นการเรียกร้องกดดันให้รัฐบาลลาออก การยกระดับการชุมนุมของ กปปส. เป็นไปอย่างต่อเนื่องจนสามารถสร้างแรงกดดันให้นายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ ชินวัตร ตัดสินใจยุบสภา และจัดการเลือกตั้งใหม่ในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2557 อย่างไรก็ตาม ความขัดแย้งกลับทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นเนื่องจากแกนนำและแนวร่วม กปปส. ระดมมวลชนทำการขัดขวางการเลือกตั้งซึ่งนำมาสู่สภาวะทางเมือง และความไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองอย่างรุนแรง จนเป็นเหตุให้ในท้ายที่สุดกองทัพใช้เหตุผลดังกล่าวเป็นคำอธิบายเพื่อเข้าทำการรัฐประหารในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557

ที่น่าสนใจคือการเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านทักษิณในรอบนั้นนอกจากขบวนการจะชูประเด็นปกป้องชาติ-ศาสนา-กษัตริย์อย่างชัดเจนว่าการชุมนุมต่อต้านทักษิณในครั้งก่อนหน้า ทางกลุ่มยังมีลักษณะเคลื่อนไหวเพื่อ “ต่อต้านประชาธิปไตย” เห็นได้ชัดที่สุดในเหตุการณ์ที่นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีในช่วงเวลานั้นประกาศยุบสภา และจัดการเลือกตั้งใหม่เพื่อเป็นทางออกให้กับประเทศ ซึ่งการกระทำเช่นนี้ของรัฐบาลส่งผลให้กลุ่มผู้ชุมนุมไม่พอใจ และรวมตัวกันขัดขวางการเลือกตั้งในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2557 โดยทางกลุ่มให้คำอธิบายว่า กระบวนการทางประชาธิปไตยนั้นไม่ใช่ทางออก ยิ่งไปกว่านั้นประชาธิปไตยในปัจจุบันยังทำให้สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์เสื่อมโทรมลงทุกขณะ⁵³ ในแง่นี้การเคลื่อนไหวต่อต้านระบอบทักษิณในช่วงของ กปปส. นอกจากจะมี

⁵³ ในวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ.2556 นายสุเทพ เทือกสุบรรณ แกนนำกลุ่ม กปปส. ได้ปราศรัยกับผู้ชุมนุมที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยโดยข้อความตอนหนึ่งกล่าวว่า “ที่บอกว่ายุบสภาแล้วให้กลับไปเลือกตั้ง พวกเรามวลชนหาประชาชนไม่กลับไปเลือกตั้งแน่นอน จนกว่าจะปฏิรูปประเทศไทยเสร็จก่อน และถ้าใครแข็งขืนตั้งต้นที่จะให้มีการเลือกตั้ง ผมขอบอกแทนประชาชนว่าไม่มีวันที่จะให้มีการเลือกตั้งครั้งนี้เกิดขึ้นแน่นอนเด็ดขาด...พูดกันแบบลูกผู้ชาย เรื่องนี้ไม่มีการเจรจา ไม่มีการต่อรองทั้งสิ้น ประชาชนลุกขึ้นมาแล้ว...เพราะเหลืออดเหลือทนกับระบอบทักษิณ ต้องการทำให้ประเทศไทยวันนี้ดีขึ้นเสียทีถึงมากัน เพราะเขา

การชูแนวคิดแบบชาตินิยม กษัตริย์นิยม และศาสนานิยม ซึ่งเป็นลักษณะสำคัญของอนุรักษนิยมไทย แล้ว ทางกลุ่มยังชูประเด็นของการ “ต่อต้านประชาธิปไตย” เพื่อใช้ในการเคลื่อนไหวด้วย⁵⁴ ซึ่งการเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านทักษิณภายใต้ชื่อ กปปส. อภิชาติ สถิตนิรามัย และอนุสรณ์ อุณโณ (2560) ได้อธิบายไว้ว่า การเกิดขึ้นของ กปปส. ประกอบไปด้วยคนสองกลุ่มหลัก กลุ่มแรกซึ่งมีจำนวนมากคือคนที่มีความคิดไปทางอนุรักษนิยม ทำให้พวกเขามีความคุ้นชินกับระบอบแบบอนุรักษนิยมมากกว่ากระบวนการทางการเมืองแบบประชาธิปไตย ในขณะที่คนกลุ่มที่สองซึ่งมีจำนวนน้อยกว่า คนกลุ่มนี้มักมีแนวทางไปทางเสรีนิยมแต่ยอมประนีประนอมเพื่อผลักดันข้อเรียกร้องของตัวเองภายในขบวนการใหญ่⁵⁵

จากที่กล่าวไปจึงจะเห็นได้ว่า ตลอดช่วงระยะเวลาการเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านทักษิณ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 - 2557 ขบวนการค่อนข้างมีความหลากหลาย ทั้งในแง่ของผู้คนเข้าร่วมอุดมการณ์ที่ใช้ในการเคลื่อนไหว ขบวนการไม่ได้มีลักษณะเป็นกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หากแต่ประกอบด้วยกลุ่มย่อยต่าง ๆ ที่ในบางช่วงรวมตัวกันภายใต้ชื่อพันธมิตรฯ กปปส. และในบางช่วงกลุ่มย่อยเหล่านั้น แยกตัวออกและเคลื่อนไหวในประเด็นเฉพาะของกลุ่มตนเองตัวอย่างในกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ กลุ่มเสื้อหลากสี เป็นต้น อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่า ในทุกช่วงของการเคลื่อนไหวทั้งที่เป็นการเคลื่อนไหวใหญ่และเคลื่อนไหวย่อย จะมีอุดมการณ์หลักที่เกิดขึ้นและถูกใช้เป็นหลักอยู่ตลอดการต่อต้านทักษิณและถือเป็นอุดมการณ์หลักที่ใช้เคลื่อนไหวมาโดยตลอดนั่นคืออุดมการณ์แบบอนุรักษนิยมที่เน้นชาตินิยม กษัตริย์นิยม ศาสนานิยม และได้เพิ่มแนวคิดต่อต้านประชาธิปไตยเข้าไปในช่วงของกปปส. ในแง่นี้จึงเห็นว่า การจะศึกษาขบวนการต่อต้านทักษิณจึงจำเป็นต้องศึกษากลุ่มย่อยที่มีบทบาทสำคัญในขบวนการใหญ่และเป็นตัวหลักในการใช้อุดมการณ์แบบอนุรักษนิยมในการเคลื่อนไหว ด้วยเหตุสองประการสำคัญได้แก่ *ประการแรก* กลุ่มมวลชนที่มีลักษณะการใช้แนวคิดแบบอนุรักษนิยมสุดขั้วนั้นเป็นสิ่งที่ไม่ปรากฏขึ้นอย่างเด่นชัดมากนักในการเมืองไทยนับตั้งแต่หลังช่วง

ทำเพื่อประเทศไทยและแผ่นดินไทย" อ้างจาก ประชาไท, "สุเทพ เทือกสุบรรณกล่าวว่าไม่มีวันให้การเลือกตั้ง 2 ก.พ. 57 เกิดขึ้นเด็ดขาด", 15 ธันวาคม 2556, <https://prachatai.com/journal/2013/12/50438>.

⁵⁴ ในงานของวรรณวิภาศ มานะโชติพงษ์ และอภิชาติ สถิตนิรามัย (2560) อธิบายพื้นฐานทัศนคติของผู้สนับสนุนขบวนการ กปปส. โดยอพพบว่า กลุ่มผู้เข้าร่วมกับ กปปส. มีลักษณะที่เชื่อในผู้นำที่มิชอบมีมากกว่ากระบวนการแบบประชาธิปไตย และ ผู้สนับสนุนกว่าครึ่งหนึ่งรู้สึกเฉยเมยต่อคุณค่าของประชาธิปไตย และยอมรับว่าอาจมีระบบอื่นๆ ที่ทำงานได้มีประสิทธิภาพกว่าประชาธิปไตย อ้างจาก วรรณวิภาศ มานะโชติพงษ์ และอภิชาติ สถิตนิรามัย, พื้นฐานทัศนคติและการให้คุณค่าทางสังคมวัฒนธรรม และการเมืองของคนกรุงเทพฯ (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2560).

⁵⁵ อภิชาติ สถิตนิรามัย และอนุสรณ์ อุณโณ, “การเมืองคนดี”: ความคิด ปฏิบัติการ และอัตลักษณ์ทางการเมืองของผู้สนับสนุน “ขบวนการเปลี่ยนแปลงประเทศไทย” (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2560).

เหตุการณ์ 6 ตุลาฯ เป็นต้นมา แต่กลุ่มลักษณะนี้กลับปรากฏอย่างเด่นชัดอีกครั้งในช่วงของขบวนการต่อต้านทักษิณ และ *ประการที่สอง* กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วที่เกิดขึ้นในครั้งนี้นี้ สามารถผลักดันแนวคิดอนุรักษ์นิยมสุดขั้วที่มีลักษณะแบบชาตินิยม กษัตริย์นิยม ศาสนานิยม ตลอดจนต่อต้านประชาธิปไตย ให้กลายเป็นแนวคิดหลักที่ใช้เคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณได้ในที่สุด

เหตุสองประการนี้ทำให้ผู้ศึกษาเลือกทำการศึกษากลุ่มย่อยภายในขบวนการต่อต้านทักษิณ โดยจำกัดแต่เฉพาะกลุ่มที่มีแนวทางการเคลื่อนไหวแบบอนุรักษ์นิยมสุดขั้วเท่านั้น กล่าวคือ หากพิจารณาว่าขบวนการต่อต้านทักษิณเป็นการเคลื่อนไหวแบบอนุรักษ์นิยมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงของขบวนการ กปปส. ที่ชูประเด็นปกป้องชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อย่างเข้มข้น งานชิ้นนี้จะศึกษาเฉพาะกลุ่มที่มีลักษณะของการชูประเด็นชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ อย่างชัดเจนและต่อเนื่องมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ หรือกล่าวได้ว่าเป็นการเคลื่อนไหวแบบ “อนุรักษ์นิยมสุดขั้ว” มากที่สุดในขบวนการต่อต้านทักษิณ ซึ่งในช่วงเวลาของการต่อต้านทักษิณ พ.ศ.2548 – 2557 ได้ปรากฏการเคลื่อนไหวแบบอนุรักษ์นิยมสุดขั้วขึ้นใน 3 การเคลื่อนไหวสำคัญได้แก่ กลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ กลุ่มองค์กรพิทักษ์สยาม และกลุ่มกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ

1.4 กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ

ในการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณ พ.ศ.2548 – 2557 ได้เกิดกลุ่มการเคลื่อนไหวแบบอนุรักษ์นิยมสุดขั้วที่ชูประเด็นปกป้องชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ อย่างเข้มข้นและชัดเจนมากกว่าปีก่อน ๆ ในขบวนการใหญ่ทั้งสิ้น 3 การเคลื่อนไหวสำคัญได้แก่ กลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ กลุ่มองค์กรพิทักษ์สยาม และกลุ่มกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ ซึ่งสามารถอธิบายภาพรวมในเบื้องต้นของทั้ง 3 กลุ่มได้ดังนี้

กลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ

กลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ คือกลุ่มที่เกิดขึ้นในช่วงภายหลังการชุมนุมของพันธมิตรฯ ช่วงที่ 2 ปี พ.ศ.2551 ในช่วงแรกพวกเขาเรียกร้องให้รัฐบาลจัดการพื้นที่ทับซ้อนกรณีปราสาทพระวิหาร และในช่วงเวลาต่อมาตั้งแต่ พ.ศ.2554 มีส่วนสำคัญในการจุดเวทีย่อยเพื่อเข้าเป็นแนวร่วมเคลื่อนไหวต่อต้านระบอบทักษิณทั้งในรอบของการชุมนุมพันธมิตรฯ พ.ศ.2554 และการชุมนุมใหญ่ กปปส. พ.ศ.2556 - 2557

กลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติมีทั้งช่วงที่แยกออกจากพันธมิตรฯ เพื่อเรียกร้องประเด็นเฉพาะ และช่วงที่รวมเคลื่อนไหวกับพันธมิตรฯ กปปส. เพื่อต่อต้านระบอบทักษิณ เห็นได้จากแกนหลักของขบวนการที่มาจากอดีตแนวร่วมของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยในช่วงการชุมนุมตั้งแต่ พ.ศ. 2549 เช่น พล.ร.อ.บรรณวิทย์ เก่งเรียน นายไชยวัฒน์ สิ้นสุวงศ์ นายวีระสมความคิด นายการุณ ไสงาม นายสมบุรณ์ ทองบุราณ และนายไพศาล พิฆังคผล โดยกลุ่มคนดังกล่าวอธิบายว่า เหตุที่แยกออกจากพันธมิตรฯ เป็นเพราะแนวทางการขับเคลื่อนทางยุทธวิธีของพันธมิตรฯ นั้นเป็นการต่อสู้ที่ไม่เด็ดขาด และยึดกับแนวทาง “สงบ สันติ อหิงสา” มากเกินไป⁵⁶ จึงมีความจำเป็นที่แกนนำบางส่วนต้องแยกออกและตั้งกลุ่มของตนเองเพื่อต่อสู้ต่อไป จากนั้นคนกลุ่มนี้ก็แยกตัวออกจากพันธมิตรฯ พร้อมทั้งดึงมวลชนบางส่วนของพันธมิตรฯ ออกไปทำกิจกรรมเองในนาม “สมัชชาประชาชนแห่งประเทศไทย” พร้อมทั้งก่อตั้งบริษัท เสี่ยงประชาชนไทยขึ้นมาเพื่อประกอบกิจการสถานีโทรทัศน์ผ่านดาวเทียม โดยใช้ชื่อว่า “ช่อง 13 สยามไท” ซึ่งนำเสนอประเด็นของชาตินิยมอย่างเข้มข้น เช่นการให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นชาติไทยมาแต่โบราณ การทวงคืนแผ่นดิน การปลุกระดมความเป็นคนไทย และขับไล่คนกัมพูชาออกจากชาติไทย สื่อโทรทัศน์ดังกล่าวมี พล.ร.อ.บรรณวิทย์ เก่งเรียน อดีตรองปลัดกระทรวงกลาโหมเป็นประธานบริษัท นายไพศาล พิฆังคผล เป็นที่ปรึกษาบริษัท นายไชยวัฒน์ สิ้นสุวงศ์ เป็นประธานฝ่ายรายการ และมีนายสมบุรณ์ ทองบุราณ เป็นผู้อำนวยการสถานี

อย่างไรก็ตามแม้ในช่วงของการก่อตั้งกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ จะมีการกล่าวโจมตีแนวทางการเคลื่อนไหวของพันธมิตรฯ และไม่เห็นด้วยกับแกนนำพันธมิตรฯ บางกลุ่มที่แยกไปตั้งพรรคการเมืองใหม่ แต่จะเห็นได้ว่าในช่วง พ.ศ.2554 พันธมิตรฯ และคนไทยหัวใจรักชาติไม่ได้แยกออกจากกันเป็นคนละขบวนการเสียทีเดียว เห็นได้จากการชุมนุมกตัญญูนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ให้ยึดพื้นที่บริเวณปราสาทพระวิหารคืนจากรัฐบาลกัมพูชา⁵⁷ ทั้งสองกลุ่มได้จัดตั้งเวทีบริเวณสะพานมฆวานรังสรรค์ข้างท่าเนียบรัฐบาลจนถึงวันที่ 3 กรกฎาคม จึงสลายการชุมนุมไป ในการเคลื่อนไหวครั้งนี้พบว่า มีทั้งแกนนำพันธมิตรฯ ตั้งแต่ พ.ศ.2551 และ แกนนำกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ ที่แยกตัวออกจากกลุ่มพันธมิตรฯ ในช่วง พ.ศ.2552 ได้ทำการเคลื่อนไหวร่วมกันเช่น นายปานเทพ พัวพงษ์พันธ์

⁵⁶ ผู้จัดการออนไลน์. “ไชยวัฒน์-บรรณวิทย์” คิดการใหญ่ 13 สยามไท ทีวีนี่เพื่อใคร.” อ้างแล้ว.

⁵⁷ ในมติชน บันทึกประเทศไทย พ.ศ.2554 อธิบายว่า กลุ่มพันธมิตรฯ และกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติมีการปิดถนนบริเวณรอบท่าเนียบรัฐบาลตั้งแต่ช่วงเดือนมกราคม พ.ศ. 2554 เพื่อเรียกร้องให้ไทยถอนตัวจากคณะกรรมการมรดกโลก และผลักดันชาวกัมพูชาออกจากแผ่นดินไทย นอกจากนี้ยังเรียกร้องให้รัฐบาลช่วยเหลือนายวีระ สมความคิด และน.ส.ราตรี พิพัฒน์ไพบูรณ์ ที่ถูกทางการกัมพูชาจับกุมและถูกศาลกัมพูชาตัดสินจำคุกในฐานะบุกรุกเข้าพื้นที่ทหารโดยไม่ได้รับอนุญาต อ้างจาก มติชน, บันทึกประเทศไทยปี 2554 (กรุงเทพฯ: มติชน, 2554). น.68 – 69.

โฆษกกลุ่มพันธมิตรฯ นายพิภพ ชงไชย แกนนำกลุ่มพันธมิตรฯ นายอมร อมรรัตนนานนท์ อดีตแกนนำรุ่นที่ 2 ของกลุ่มพันธมิตรฯ ในช่วง พ.ศ.2551 และภายหลัง พ.ศ.2552 ได้มาเป็นพิธีกรหลักของช่อง 13 สยามไท นายเทิดภูมิ ใจดี อดีตผู้ร่วมเคลื่อนไหวกับกลุ่มพันธมิตรฯ ในช่วง พ.ศ.2551 และร่วมเคลื่อนไหวกับกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติในเวลาต่อมา⁵⁸ ในแง่นี้ทำให้เห็นได้ว่าถึงแม้กลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติจะเป็นกลุ่มที่แยกตัวออกจากพันธมิตรฯ และมีความขัดแย้งกับพันธมิตรฯ ในช่วงเวลาหนึ่ง แต่แกนนำของกลุ่มดังกล่าวค่อนข้างมีความเกี่ยวข้องกับแกนนำของพันธมิตรฯ และมีการเคลื่อนไหวชุมนุมใหญ่ร่วมกันกับพันธมิตรฯ ในอีกหลายครั้งต่อมา ซึ่งเห็นได้ชัดคือในการเคลื่อนไหวเดือนมกราคม ถึงต้นเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2554 ตามที่กล่าวไป

ภายหลังการเรียกร้องกรณีเขาพระวิหารสิ้นสุด กลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติยังคงมีการเคลื่อนไหวโดยเปลี่ยนประเด็นเป็นการต่อต้านระบอบทักษิณ ในช่วงของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เห็นได้จากการเคลื่อนไหวช่วง พ.ศ.2556 – 2557 พบว่า แกนนำของกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติได้เข้าร่วมเป็นแกนนำ และขึ้นปราศรัยในเวทีต่าง ๆ ภายใต้ขบวนการใหญ่ในชื่อ กปปส. ตัวอย่างเช่น นายอมร อมรรัตนนานนท์ เข้าเป็นแกนนำในขบวนการต่อต้านทักษิณเวทีเครือข่ายนักศึกษาประชาชนปฏิรูปประเทศไทย (คปท.) ที่ตั้งอยู่บริเวณข้างทำเนียบรัฐบาล นายการุณ ไสงาม ขึ้นเวทีปราศรัยเวทีกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ (กปท.)⁵⁹ เป็นต้น

กลุ่มองค์กรพิทักษ์สยาม และกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ

กลุ่มองค์กรพิทักษ์สยามเป็นกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนจากแกนนำและมวลชนฝ่ายขวาจัดที่หันหลังให้กับพันธมิตรฯ ภายใต้การนำของ พล.อ.บุญเลิศ แก้วประสิทธิ์ (เสธ.อ้าย) ซึ่งมีบทบาทเคลื่อนไหวต่อต้านระบอบทักษิณในช่วง พ.ศ.2555 ในเหตุการณ์ชุมนุมที่สนามม้านางเลิ้ง หรือ “มีอบเสธ.อ้าย” เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ.2555 อย่างไรก็ตามการชุมนุมครั้งนี้ยุติลงเพียง 1 วัน เนื่องจากมีผู้เข้าร่วมไม่เป็นตามที่ทางกลุ่มตั้งเป้าหมายไว้ ภายหลังจากการเคลื่อนไหวดังกล่าว พล.อ.บุญเลิศ แก้วประสิทธิ์ ได้ลดบทบาทในการเคลื่อนไหวลง แต่แกนนำคนอื่น ๆ ที่เข้าร่วมกับการชุมนุมเมื่อ

⁵⁸ เรื่องเดียวกัน น.69.

⁵⁹ ผู้จัดการออนไลน์, "ตำรวจอดปิ่นรั้วทำเนียบฯ จะเอ้มือบ คปท. อ่างไปเช็กชื่อกลัวนายเล่นงาน," 13 ธ.ค. 2556, <https://mgronline.com/politics/detail/9560000153262>.

วันที่ 24 พฤศจิกายน ยังคงเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณ โดยเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น กองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ⁶⁰

ในเรื่องของอุดมการณ์ที่ทางกลุ่มใช้เคลื่อนไหว กลุ่มดังกล่าวมีการชูประเด็นของกษัตริย์นิยม โดยอธิบายว่าการเข้ามาของทักษิณ และระบอบทักษิณ เป็นภัยต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติบ้านเมือง ด้วยเหตุนี้ทำให้มีความจำเป็นต้องขับไล่ระบอบทักษิณ เพื่อปกป้อง และรักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์และความมั่นคงของประเทศ⁶¹ นอกจากนี้ในภารกิจของกลุ่มที่ได้แถลงไว้ยังเป็นไปในแนวของการจัดตั้งและขยายมวลชนผู้รักชาติ รักสถาบันพระมหากษัตริย์ หวงแหนแผ่นดิน ซึ่งเป้าหมายของกลุ่มคือการจัดตั้งมวลชนลักษณะดังกล่าวอยู่ในทุกจังหวัด กล่าวคือ นอกเหนือจากการขับไล่ระบอบทักษิณแล้ว กลุ่มองค์กรพิทักษ์สยามซึ่งในลำดับต่อมากลายเป็นกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ ยังมีภารกิจเพื่อตั้งกลุ่มมวลชน ชาติและกษัตริย์นิยม ให้เกิดขึ้นในทุกจังหวัดเพื่อคอยพิทักษ์ และปกป้องชาติ สถาบันกษัตริย์ไม่ว่าจะมีระบอบทักษิณอีกต่อไปหรือไม่ก็ตาม

ภายหลังการเคลื่อนไหวภายใต้ชื่อองค์การพิทักษ์สยามยุติลงในปลายปี พ.ศ.2555 แคนนำเปลี่ยนมาเคลื่อนไหวในชื่อกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณในปี พ.ศ.2556 และยังคงชูประเด็นของการต่อต้านระบอบทักษิณที่เป็นภัยต่อพระมหากษัตริย์ต่อไป ที่เห็นชัดที่สุดคือในเหตุการณ์ที่ทางกลุ่มเคลื่อนไหวไปชุมนุมที่หน้าอาคารรัฐสภาเพื่อคัดค้านร่างพ.ร.บ.นิรโทษกรรมในวันที่ 7 สิงหาคม พ.ศ.2556⁶² และได้เข้าร่วมเคลื่อนไหวใหญ่กับกลุ่ม กปปส. ในปลายปีเดียวกัน

ที่น่าสนใจคือ เมื่อพิจารณาถึงแกนนำคนสำคัญในกลุ่มนี้จะเห็นได้ว่า มีแกนนำหลายคนที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มย่อยอื่น ๆ ภายในขบวนการต่อต้านทักษิณเช่น นายไทร พลสุวรรณที่เริ่มเคลื่อนไหวตั้งแต่กับกลุ่มพันธมิตรฯ ในปีพ.ศ.2549 พล.ร.อ.บรรณวิทย์ เก่งเรียน ที่มีส่วนสำคัญในการจัดตั้งกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ และโทรทัศน์ช่อง 13 สยามไท หรือแม้แต่ ร.ต.แซมดิน เลิศบุศย์ แกนนำคนสำคัญของกลุ่มสันติอโศก ล้วนมีความเชื่อมโยงกับการเคลื่อนไหวขององค์การพิทักษ์สยาม และกองทัพ

⁶⁰ กองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ เป็นชื่อที่แกนนำในกลุ่มมีอบเสธ. อ้ายเปลี่ยนชื่อใหม่ ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงแกนนำที่ก่อตั้งกลุ่มจะเห็นได้ว่าเป็นแกนนำกลุ่มเดียวกัน เช่น พล.อ.ชูเกียรติ ตันสุวัจน์ นายพิเชฐ พัฒนโชติ นายไทร พลสุวรรณ อ้างจากประชาไท, "เปิดตัวอีก "กองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ" ร้อง 6 ข้อ เตรียมชุมนุม 4 สิงหาคม", 20 ก.ค. 2556, <https://prachatai.com/journal/2013/07/47802>.

⁶¹ แถลงการณ์กองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ ฉบับที่ 1/2556.

⁶² ไทยพีบีเอส, "กองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณเปิดตัว 7 แกนนำ - เตรียมชุมนุมหน้ารัฐสภา 7 ส.ค.", 4 ส.ค. 2556, <https://news.thaipbs.or.th/content/187923>.

ประชาชนโค่นระบอบทักษิณทั้งสิ้น ในแง่นี้จึงทำให้กล่าวได้ว่ากลุ่มดังกล่าวมีลักษณะที่ซับซ้อน และถูกสนับสนุนด้วยกลุ่มอื่น ๆ ที่มีอุดมการณ์เดียวกันคือชูเรื่องของความเป็นชาติ และปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์จากระบอบทักษิณ

จากที่กล่าวมาทั้งสามกลุ่มจะเห็นได้ว่ามีความน่าสนใจอยู่สามประการคือ หนึ่งทั้งสามกลุ่มมีความเชื่อมโยงกันในแง่ของแกนนำการเคลื่อนไหว และการสนับสนุนการเคลื่อนไหวเช่น กลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มสันติอโศกในช่วงแรกของการก่อตั้งในขณะที่แกนนำของกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติก็เข้าไปเป็นแกนหลักขององค์การพิทักษ์สยาม และกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ สองทั้งสามกลุ่มมีส่วนสำคัญในขบวนการต่อต้านทักษิณ โดยถึงแม้บางกลุ่มจะเกิดหลังการชุมนุมพันธมิตรฯ พ.ศ.2551 แต่แกนหลักของกลุ่มดังกล่าวคือผู้ที่แยกออกจากการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณในรอบพันธมิตรฯ ทั้งสิ้น ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าทั้งสามกลุ่มมีส่วนร่วมในขบวนการต่อต้านทักษิณมาโดยตลอดตั้งแต่จุดเริ่มต้นของพันธมิตรฯ จนถึงการเคลื่อนไหวภายใต้ชื่อกปปส. ก็ยังพบกลุ่มดังกล่าวเข้าร่วม สาม ทั้งสามกลุ่มมีการใช้อุดมการณ์แบบอนุรักษนิยมเช่นเดียวกัน

ความน่าสนใจทั้งสามประการนี้ทำให้นำมาสู่ความจำเป็นในการศึกษากลุ่มย่อยดังกล่าวและนำมาสู่คำถามหลักของการศึกษาคือ *กลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วมีพัฒนาการอย่างไรในช่วงกระแสของการต่อต้านทักษิณ* ทั้งนี้เพื่อให้เห็นถึงพัฒนาการของกลุ่มที่มีแนวคิดแบบอนุรักษนิยมสุดขั้วภายใต้การเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณ และเพื่อให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างพัฒนาการของกลุ่มย่อยเหล่านี้กับขบวนการต่อต้านทักษิณในภาพรวม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

2. ทบทวนวรรณกรรม

ในการตอบคำถามงานวิจัยเกี่ยวกับพลังอนุรักษนิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณ ในส่วนนี้นำเสนอการทบทวนวรรณกรรมที่สำคัญ 2 ชุดได้แก่ หนึ่ง งานที่ศึกษาขบวนการต่อต้านทักษิณทั้งในแง่องค์นำอย่างพันธมิตรฯ หรือกปปส. และการศึกษาพลวัตการเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านทักษิณทั้งหมด สอง งานที่ศึกษาเกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวฝ่ายขวา หรือฝ่ายอนุรักษนิยมในต่างประเทศ ในส่วนนี้จะทำให้เห็นถึงแนวทางในการวิเคราะห์ขบวนการฝ่ายขวาที่สามารถศึกษาและวิเคราะห์ได้จากหลายแนวทาง ซึ่งจะนำมาสู่การใช้แนวทางการศึกษาภายในงานวิจัยชิ้นนี้ที่จะอธิบายในส่วนถัดไป

2.1 งานศึกษาขบวนการต่อต้านทักษิณ

ภายหลังการเกิดขึ้นของขบวนการต่อต้านทักษิณ ได้มีงานจำนวนมากที่ศึกษาตัวขบวนการในมิติที่หลากหลาย และเป็นการศึกษาจากทั้งผู้ที่อยู่ในขบวนการเอง และจากผู้นอกขบวนการศึกษา ซึ่งสามารถจัดแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

ขบวนการต่อต้านทักษิณคือใคร?

งานในกลุ่มนี้ศึกษาว่าผู้ที่เข้าร่วมในขบวนการต่อต้านทักษิณนั้นเป็นคนกลุ่มใดในประเทศ มีพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจตลอดจนประสบการณ์ทางการเมืองก่อนการเข้าร่วมเคลื่อนไหวอย่างไร ซึ่งพบว่าขบวนการต่อต้านทักษิณประกอบด้วยกลุ่มที่มีสถานะทางเศรษฐกิจอยู่ในคนชั้นกลาง เป็นคนที่อยู่ในกรุงเทพ ต่างจังหวัดในเมืองโดยเฉพาะในภาคใต้ ซึ่งคนเหล่านี้มีอุดมการณ์ทั้งเสรีนิยม และอนุรักษ์นิยมในช่วงแรก แต่เริ่มเข้าสู่ความคิดที่เป็นอนุรักษ์นิยมมากขึ้นเรื่อย ๆ

ในแง่ของพื้นฐานทางชนชั้นและเศรษฐกิจทัศนะของนิธิ เอียวศรีวงศ์⁶³ เห็นว่า คนเสื้อเหลืองมีรายได้สูงกว่าคนเสื้อแดงมีลักษณะเป็นคนชั้นกลางระดับกลางที่รู้สึกตัวถูกเอาเปรียบจากนโยบายประชานิยมของรัฐบาลทักษิณ “ประชานิยม” ไม่ได้เป็นประโยชน์ต่อคนชั้นกลางระดับกลางโดยตรงมากนัก เหตุทางเศรษฐกิจนี้เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนชั้นกลางรู้สึกไม่มั่นคงและเลือกที่จะออกมาเคลื่อนไหวบนท้องถนน หรือในงานของธร ปิติตล และชานนทร์ เตชะสุนทรวัฒน์ (2560)⁶⁴ อธิบายว่าผู้เข้าร่วมชุมนุมมีลักษณะที่เติบโตและถูกหล่อหลอมด้วยอัตลักษณ์ภายใต้ระบบที่ไม่ใช่ประชาธิปไตย ที่สำคัญคือระบบดังกล่าวมีความเชื่อมโยงอย่างมากกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ซึ่งทำให้กลุ่มชนชั้นกลางระดับบนนี้กลายเป็น “มวชนใต้ร่มพระบารมี” ที่คุ้นเคยกับพระมหากษัตริย์อันเป็นเสาหลักของบ้านเมืองมากกว่ากระบวนการตามระบอบประชาธิปไตย

ในแง่ของกลุ่มคน ลักษณะอาชีพและที่อยู่อาศัยพบว่า กปปส. ซึ่งถือเป็นหนึ่งในขบวนการต่อต้านทักษิณ มีผู้เข้าร่วมชุมนุมที่เป็นพนักงานเอกชนและข้าราชการที่ทำงานอยู่ในกรุงเทพมหานครมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ มีลักษณะการดำเนินชีวิตแบบคนชั้นกลางระดับบน ซึ่งจะแตกต่างจากกลุ่มชนชั้น

⁶³ ประชาไท, "นิธิเอียวศรีวงศ์: เสื้อเหลืองเป็นใครและออกมาทำไม", 17 ก.ค. 2553, <https://prachatai.com/journal/2010/07/30301>.

⁶⁴ ธร ปิติตล และชานนทร์ เตชะสุนทรวัฒน์, การเติบโตและการหันหลังให้กับประชาธิปไตยของคนชั้นกลางระดับบนในประเทศไทย (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2560).

กลางระดับล่างในกรุงเทพฯที่มีแนวโน้มต่อต้านขบวนการ กปปส. และสนับสนุนขบวนการเสื้อแดงมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ⁶⁵ อย่างไรก็ตาม การชุมนุมของขบวนการต่อต้านทักษิณทั้งในช่วงของพันธมิตรฯ และ กปปส. ไม่ได้ถูกต่อต้านจากชนชั้นกลางระดับล่างไปเสียทั้งหมด ทั้งนี้ เนื่องจากว่าภายในการเคลื่อนไหวได้รับแรงสนับสนุนจากกลุ่ม “คนใต้ในกรุงเทพฯ” ซึ่งเป็นตัวแทนของชนชั้นกลางระดับล่างที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯด้วย

ในประเด็นของคนชั้นกลางระดับล่างที่สนับสนุนขบวนการต่อต้านทักษิณ ชลิตา บัณฑวงค์ (2560) ได้เสนอไว้ว่า คนใต้ในกรุงเทพฯเป็นตัวแสดงถึงคนชั้นกลางระดับล่างที่มีส่วนรวมในขบวนการเคลื่อนไหว กล่าวคือคนกลุ่มนี้ไม่ได้เป็นผู้ยากจนข้นแค้น อีกทั้งยังมีรูปแบบการใช้ชีวิตในหลายส่วนที่ดูคล้ายคลึงกับคนชั้นกลางอื่น เช่น มีรถยนต์ส่วนตัว มีการเดินทางท่องเที่ยว บางรายมีการศึกษาในระดับปริญญาโท ซึ่งคนกลุ่มนี้นอกจากจะมีอาชีพเป็นพนักงานในบริษัทเอกชนต่าง ๆ หรือรับราชการแล้ว ยังมีสิ่งที่บ่งชี้ถึงการเป็นตัวแทนคนชั้นกลางระดับล่างนั่นคือ การประกอบอาชีพค้าขาย หรือรับจ้างอิสระ อย่างในกรณีศึกษาภายในงานของ ชลิตา (2560) คือกลุ่มคนใต้ที่เป็นผู้ทำมาหากินอยู่บริเวณแฟลตคลองจั่น เช่น ขายอาหารตามสั่ง ขายข้าวแกงปักษ์ใต้ ช่างเสริมสวย⁶⁶ กลุ่มคนใต้ในกรุงเทพฯ หรือกลุ่มคนชั้นกลางระดับล่างเหล่านี้เข้าร่วมกับการชุมนุมต่อต้านทักษิณฯ แทบจะทุกช่วงที่มีการเคลื่อนไหวนับตั้งแต่ พ.ศ.2549 จนถึงการเคลื่อนไหวภายใต้ชื่อ กปปส. ในปี พ.ศ.2556 ซึ่งพบว่าพวกเขาเข้าร่วมชุมนุม อย่างทุ่มเท เหน็ดเหนียว และเสี่ยงอันตรายมากกว่าผู้เข้าร่วมกลุ่มอื่น ๆ ที่มีฐานะทางชนชั้น เศรษฐกิจสูงกว่าเสียอีก⁶⁷ นอกจากนี้ ในเรื่องของความคิด อุดมการณ์ทางการเมืองยังพบว่า กลุ่มคนใต้ย้ายถิ่นในกรุงเทพฯ มีแนวคิดเกี่ยวกับการปกป้องหวงแหนชาติ พระมหากษัตริย์ ไปพร้อม ๆ กับความคิดต่อต้านทักษิณและเชื่อว่า ระบอบทักษิณไปตัวทำลายสิ่งซึ่งพวกเขาจำเป็นต้องปกป้องไว้ ความคิดเหล่านี้เกิดขึ้นอย่างเหนียวแน่น ซึ่งจะกล่าวถึงในประเด็นเกี่ยวกับอุดมการณ์ ความคิดของผู้เข้าร่วมชุมนุมในย่อหน้าถัดไป

ในแง่ของอุดมการณ์ กลุ่มคนที่เข้าร่วมชุมนุมมีอุดมการณ์ที่หลากหลาย ทั้งเสรีนิยม อนุรักษ์นิยม เช่นเดียวกับประเด็นการเรียกร้องที่มีความแตกต่างกันไปของแต่ละกลุ่มย่อย อย่างไรก็ตาม อุดมการณ์และแนวคิดที่ใช้ในการเคลื่อนไหวที่เด่นชัดที่สุดคือแนวคิดอนุรักษ์นิยมที่อิงกับชาติ ศาสนา

⁶⁵ วรณวิภาศ มานะโชติพงษ์ และอภิชาติ สถิตนิรามัย. อ้างแล้ว.

⁶⁶ ชลิตา บัณฑวงค์. อ้างแล้ว. น.39 – 41.

⁶⁷ เรื่องเดียวกัน น.55 -56.

และพระมหากษัตริย์ตัวอย่างเช่น งานของเกษียร เตชะพีระ (2550)⁶⁸ อธิบายกลุ่มพันธมิตรฯ ไว้ว่า การเกิดขึ้นของขบวนการพันธมิตรฯ ขับไล่รัฐบาลทักษิณในช่วงก่อนรัฐประหาร พ.ศ. 2549 นั้นคือ “ขบวนการมวลชนราชาชาตินิยม” ขบวนการดังกล่าวเคลื่อนเข้าปะทะรัฐบาลทักษิณ โดยสนธิ ลิ้มทองกุลกับสื่อมวลชนในเครือผู้จัดการ และเครือข่ายแนวร่วมที่รวมตัวอย่างหลวมๆ หรืองานของกนก รัตน์ เลิศชูสกุล (2563)⁶⁹ อธิบายว่าขบวนการต่อต้านทักษิณนับตั้งแต่กลุ่มพันธมิตรฯ ไปจนถึงกลุ่ม กปปส. ประกอบไปด้วย 3 อุดมการณ์หลักคือกลุ่มอนุรักษ์นิยมเหนียวแน่น (unswerving conservatives) กลุ่มเสรีนิยมผู้ยอมประนีประนอม (compromised liberal) และกลุ่มเสรีนิยมผู้ถูกทำให้เป็นชายขอบ (marginalized liberals) แต่ในช่วงเวลาต่อมา กลุ่มอนุรักษ์นิยมเหนียวแน่น ประสบชัยชนะในการต่อสู้ภายในขบวนการ จนกลายเป็นพลังที่เหนือกลุ่มอื่นๆ มีอำนาจครอบงำทั้งในเชิงอุดมการณ์และการตัดสินใจในองค์กร ซึ่งทำให้ขบวนการต่อต้านทักษิณกลายเป็นการเคลื่อนไหวในแนวทางอนุรักษ์นิยม

กล่าวโดยสรุปในการอธิบายว่า “ขบวนการต่อต้านทักษิณ” คือใคร พบว่าแต่ละข้อเสนอมีจุดร่วมที่คล้ายกันคือในมุมมองทางเศรษฐกิจและชนชั้น การเคลื่อนไหวดังกล่าวเป็นการเคลื่อนไหวของคนชั้นกลางตั้งแต่ระดับล่างไปจนถึงชนชั้นกลางระดับกลางและระดับบน จากข้อเสนอของ ธร ปิติตล และ ชานนทร์ เตชะสุนทรวัฒน์ (2560) ซึ่งทั้งสามชนชั้นล้วนประกอบด้วยคนที่ดำเนินกิจการ หรือทำงานอยู่ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด ในขณะที่มุมมองอุดมการณ์ตัวขบวนการประกอบไปด้วย อุดมการณ์ที่หลากหลายทั้งเสรีนิยม อนุรักษ์นิยม อย่างไรก็ตาม กลุ่มคนที่มาจากหลากหลายระดับทางชนชั้นนี้ถูกโยงเข้าด้วยกันผ่านอุดมการณ์ที่เป็นหลักในการเคลื่อนไหวคือ อุดมการณ์แบบอนุรักษ์นิยม

ทำไมขบวนการต่อต้านทักษิณจึงเกิดขึ้น?

งานในกลุ่มนี้โดยส่วนใหญ่มักเป็นการศึกษาแยกเฉพาะการเคลื่อนไหวของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง สำหรับกลุ่มพันธมิตรฯ เกิดขึ้นจากการกุมอำนาจเสี่ยงข้างมากอย่างเหนียวแน่นของรัฐบาลนายกทักษิณ ชินวัตร จนไม่มีกลุ่มใดสามารถคานอำนาจได้ ผลจากรัฐบาลทักษิณทำให้มีกลุ่มไม่พอใจและออกมาเคลื่อนไหวโดยเริ่มจากรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร ของนายสนธิ ลิ้มทองกุลในช่วงปี พ.ศ. 2548 ก่อนที่จะร่วมกับเครือข่ายณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (ครป.) สันติอโศก เครือข่าย

⁶⁸ เกษียร เตชะพีระ, จากระบอบทักษิณสู่รัฐประหาร 19 กันยายน 2549: วิฤตประชาธิปไตยไทย. อ่างแล้ว.

⁶⁹ กนกรัตน์ เลิศชูสกุล, จากมือตบถึงนกหวีด: พัฒนาการและพลวัตของขบวนการต่อต้านทักษิณ. อ่างแล้ว.

นักวิชาการ และนักเคลื่อนไหวเพื่อสังคมอื่น ๆ ในนามของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย งานที่อธิบายในลักษณะดังกล่าวได้แก่การศึกษาของของ อัสมา หวังกุหลาบ (2553)⁷⁰ ที่มุ่งศึกษาความขัดแย้งเฉพาะในช่วง พ.ศ.2538-2549 เกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลทักษิณ ชินวัตรในขณะนั้นกับกลุ่มต่าง ๆ ที่ไม่ได้อยู่ในรัฐบาล ซึ่งเสนอว่า สาเหตุหลักที่ทำให้คนหลายกลุ่มรวมตัวกันเป็นขบวนการพันธมิตรฯ เกิดจากความขัดแย้งในเรื่อง “ผลประโยชน์” ของกลุ่มคนผู้ซึ่งไม่ได้รับประโยชน์จากการบริหารงานของรัฐบาล ซึ่งกลุ่มที่เสียประโยชน์จากรัฐบาลส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนชั้นกลาง และเครือข่ายธุรกิจเครือข่ายผู้จัดการ หลังจากนั้น “ขบวนการกู้ชาติ” ถูกยกมาใช้ครั้งแรกผ่านการตั้งเวทีเมืองไทยรายสัปดาห์ของกลุ่ม ASTV นำโดยนายสนธิ ลิ้มทองกุล ก่อนที่จะมีการรวมกับกลุ่มอื่น ๆ และเคลื่อนไหวร่วมกันภายใต้ชื่อพันธมิตรฯ

ในขณะที่งานศึกษากลุ่มกปปส. อธิบายว่า การเคลื่อนไหวในรอบของ กปปส. พ.ศ. 2556 - 2557 เกิดจากเหตุการณ์ที่นางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตรนายกรัฐมนตรีในขณะนั้นร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมเพื่อยกเลิกความผิดให้กับอดีตนายกทักษิณ ชินวัตร เป็นเหตุให้กลุ่มที่ต่อต้านทักษิณมาก่อนหน้านั้นไม่พอใจ และร่วมกับเครือข่ายอื่น ๆ เคลื่อนไหวโดยในรอบนี้มีกลุ่มพรรคประชาธิปัตย์นำโดยนายสุเทพ เทือกสุบรรณเป็นแกนนำในการเคลื่อนไหว ประจักษ์ ก้องกีรติ (2560) ได้มีส่วนหนึ่งที่อธิบายประเด็นดังกล่าวไว้ว่า วิกฤติการเมืองในปลายปี พ.ศ.2556 เริ่มต้นมาจากกระแสความไม่พอใจของประชาชนกลุ่มหนึ่งต่อรัฐบาลสืบเนื่องจากการผลักดันร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมเข้าสู่สภา ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้กลุ่มประชาชนที่ต่อต้านระบอบทักษิณเดิมเริ่มออกมาชุมนุม ผ่านขบวนการคปท. และกปท. หลังจากนั้นการชุมนุมเปลี่ยนเป็นการเดินขบวนไปบุกยึดปิดล้อมสถานที่ราชการหลายแห่งหลายกระทรวง จนล่วงมาถึงวันที่ 29 พฤศจิกายน 2556 มีการจัดตั้ง “คณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” (กปปส.) โดยมีนายสุเทพเป็นเลขาธิการ เรียกร้องให้รัฐบาลลาออกเพื่อเปิดทางให้มีการ “ปฏิรูป” ประเทศโดยจัดตั้งสภาประชาชนที่มาจากการแต่งตั้ง และรัฐบาลโดยนายกฯ “คนกลาง” ทั้งนี้การชุมนุมประท้วงของ กปปส. มีนกหวีดและธงชาติเป็นสัญลักษณ์หลักของการชุมนุม⁷¹

⁷⁰ อัสมา หวังกุหลาบ, "บทบาททางการเมืองของชนชั้นกลางไทยในขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ภายใต้ระบอบทักษิณ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553).

⁷¹ ประจักษ์ ก้องกีรติ. อ้างแล้ว.

โดยสรุปแล้วจากงานศึกษาที่ผ่านมาในการอธิบายว่า “ทำไมขบวนการต่อต้านทักษิณจึงเกิดขึ้น” ทั้งในกรณีการเกิดขึ้นของขบวนการพันธมิตรฯ และการเกิดขึ้นของขบวนการกบปส. มีจุดร่วมบางประการที่สำคัญคือ การเกิดขึ้นของขบวนการต่อต้านทักษิณ เกิดจากความไม่พอใจการกระทำของรัฐบาลที่ทางกลุ่มเชื่อว่าเป็นเครือข่าย เครือญาติของอดีตนายกทักษิณ ชินวัตร ซึ่งความไม่พอใจนั้นเกิดจากการที่รัฐบาลกระทำการที่ไม่เป็นประโยชน์กับกลุ่มคนบางกลุ่ม และกลุ่มที่เสียประโยชน์จากรัฐบาลส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนชั้นกลาง จนเป็นเหตุให้เกิดเป็นขบวนการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณ

ยุทธวิธี และโครงสร้างของขบวนการเคลื่อนไหวมีลักษณะอย่างไร?

งานในกลุ่มนี้มุ่งอธิบายว่าภายในขบวนการเคลื่อนไหวแต่ละครั้งมีการใช้ยุทธวิธีในการระดมมวลชนเข้าร่วมอย่างไร และมีการจัดแบ่งโครงสร้างภายในการเคลื่อนไหวอย่างไร ในส่วนของยุทธวิธีพบว่า ขบวนการต่อต้านทักษิณมีการใช้วาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับชาติและการปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์จากระบอบทักษิณ เพื่อใช้ในการจูงใจให้คนเข้าร่วม เช่น การต่อต้านครั้งนี้เป็น “สงครามครั้งสุดท้าย” ที่จะขจัดระบอบทักษิณและปกป้องพระมหากษัตริย์รวมถึงชาติของเราไว้ได้ นอกจากนี้ด้านวาทกรรมขบวนการต่อต้านทักษิณยังมีการผลิตสินค้า สัญลักษณ์ เพื่อใช้ในขบวนการเช่น ผ้าพันคอสีเหลือง เครื่องใช้ที่เป็นรูปต่อต้านทักษิณ นกหวีด ซึ่งสิ่งเหล่านี้มาจากทั้งแกนนำหลักผลิตขึ้นและผู้ชุมนุมร่วมผลิตเองเพื่อให้เห็นว่าผู้ใช้สินค้าเหล่านี้เป็นพวกเดียวกัน ตัวอย่างเช่น ในงานของ อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล และอาจินต์ ทองอยู่คง (2560)⁷² ที่อธิบายว่า มวลชนกบปส. โดยเฉพาะกลุ่มชนชั้นกลางที่มีทุนเพียงพอ ผลิต เผยแพร่สื่อส่วนบุคคลในหลายลักษณะ ลักษณะแรกคือ มีมีอินเทอร์เนตที่สื่อสารบนพื้นที่ออนไลน์ สองคือสินค้ารักชาติที่สื่อสารบนพื้นที่ออฟไลน์ทั้งในและนอกรวมชุมนุม โดยในแต่ละการผลิตนั้นไม่เพียงแต่เป็นการผลิตซ้ำ แต่มีการออกแบบใหม่ หรือผลิตชื่อนำอัตลักษณ์ที่มวลชนเป็นหรือต้องการจะเป็น เช่น ความเป็นประชาชนของพระราชินี การมีความรู้ อัตลักษณ์ถิ่นผสมไปกับอัตลักษณ์พื้นฐานของการเคลื่อนไหว กบปส. หรือในงานของปณิธาน พิชาลัย (2555)⁷³ พบว่าการโค่นล้มรัฐบาลทักษิณนั้นประสบความสำเร็จได้เพราะ กลุ่มพันธมิตรฯ ได้ใช้สื่อในเครือข่ายจัดการสร้างประเด็นทางการเมืองให้มวลชนเชื่อว่า “รัฐบาลทักษิณกำลังทำลายสถาบันชาติ ศาสนา

⁷² อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล และอาจินต์ ทองอยู่คง, การร่วมสร้างอัตลักษณ์ “คนดี” โดยมวลมหาประชาชน: กรณีศึกษาสื่อส่วนบุคคล (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2560).

⁷³ ปณิธาน พิชาลัย. อ้างแล้ว.

พระมหากษัตริย์” พร้อมทั้งผลิตสัญลักษณ์ทางการเมืองต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นคำขวัญ เพลง เสือ และอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนและตอกย้ำความเชื่อจากประเด็นทางการเมืองดังกล่าว

ในแง่ของโครงสร้างการเคลื่อนไหว พบว่าขบวนการต่อต้านทักษิณในช่วงของพันธมิตรฯ นั้นมีทุนจากกลุ่มของนายสนธิ ลิ้มทองกุล เป็นกำลังหลักในการเคลื่อนไหว⁷⁴ ซึ่งนอกจากสื่อในเครือผู้จัดการจะเป็นทุนหลักแล้ว หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ในเครือยังเป็นกระบอกเสียงชั้นดีในการกระจายข่าว เผยแพร่ประเด็นเคลื่อนไหว ตลอดจนระดมผู้ชุมนุมในการชุมนุมใหญ่หลาย ๆ ครั้งอีกด้วย ในแง่นี้พันธมิตรฯ จึงมีทั้งทุนของตัวเอง และสื่อสารมวลชนของตัวเอง ซึ่งทำให้ขบวนการสามารถขยายตัวได้อย่างรวดเร็ว งานของนิติธร ล้ำเหลือ⁷⁵ เป็นอีกงานหนึ่งที่อธิบายถึงโครงสร้างการเคลื่อนไหว โดยงานชิ้นนี้อธิบายโครงสร้างของกลุ่มเครือข่ายนักศึกษาประชาชนปฏิรูปประเทศไทย (คปท.) ว่ามีการแบ่งโครงสร้าง หรือ “ชุมพลังแห่ง คปท.” อย่างเป็นระบบเช่นฝ่ายการ์ด ฝ่ายโฆษก ฝ่ายผู้ดูแลเวที ฝ่ายเสียบึง ฝ่ายแกนนำขับเคลื่อน ซึ่งแต่ละฝ่ายมีการแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน และมีการรับผิดชอบที่ชัดเจนตามหน้าที่ของฝ่ายนั้น ๆ

จากการศึกษาที่ผ่านมาเกี่ยวกับ “ขบวนการต่อต้านทักษิณ” ทำให้เห็นถึงข้อจำกัดและช่องว่างในการศึกษาคือ *ประการแรก* งานส่วนใหญ่มักอธิบายในรูปแบบของขบวนการพันธมิตรฯ หรือไม่กี่ขบวนการ กปปส. ในแบบที่เป็นขบวนการใหญ่ขบวนการเดียวในการเคลื่อนไหว ซึ่งการศึกษาในลักษณะนี้มีจุดเด่นที่ทำให้เห็นภาพโดยรวมของการเคลื่อนไหวครั้งนั้น ๆ เช่น ทราบว่ากลุ่มคนในพันธมิตรฯ หรือ กปปส. คือใคร ทราบว่าภายใต้ขบวนการใหญ่ในรอบของพันธมิตรฯ หรือ กปปส. มียุทธวิธี การจัดโครงสร้างใหญ่ของการเคลื่อนไหวอย่างไร แต่การศึกษาในลักษณะนี้ในอีกด้านหนึ่งอาจเป็นการละเลยกลุ่มขบวนการย่อยที่เข้าร่วมกับการเคลื่อนไหวครั้งสำคัญ ๆ เพื่อต่อต้านทักษิณมาโดยตลอดตั้งแต่ พ.ศ.2549 ถึง พ.ศ.2557 กล่าวคือ การศึกษาโดยส่วนใหญ่จะศึกษาโดยมองว่ากลุ่มต่อต้านทักษิณนั้นมีลักษณะเป็นกลุ่มก้อนเดียวกันทั้งหมดตลอดการเคลื่อนไหว ยกเว้นงานของกนก รัตน์ (2563) ที่อธิบายว่าการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณนั้นมีความหลากหลายทั้งในเชิงกลุ่มคนผู้เข้าร่วม และอุดมการณ์ งานชิ้นนี้อธิบายไว้อย่างละเอียดว่าตลอดการเคลื่อนไหวนั้น กลุ่มอุดมการณ์ต่าง ๆ มีการต่อสู้เพื่อแย่งชิงพื้นที่ในการนำอยู่ตลอดเวลา อย่างไรก็ตามงานดังกล่าวก็ไม่ได้ลงถึงรายละเอียดของแต่ละกลุ่มอุดมการณ์ ว่าแต่ละกลุ่มแต่ละอุดมการณ์ภายใต้ขบวนการใหญ่นั้นมีที่มาอย่างไร ซึ่งผู้ศึกษาเห็นว่ากลุ่มย่อยต่าง ๆ โดยเฉพาะกลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วที่เคลื่อนไหวต่อต้าน

⁷⁴ กองบรรณาธิการมติชน, ลับ ล้วง ลึก พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (กรุงเทพฯ: มติชน, 2551).

⁷⁵ นิติธร ล้ำเหลือ, รองเท้าผ้าใบกับใจถึง..ถึง (กรุงเทพฯ: บ้านพระอาทิตย์, 2557).

ทักษิณอยู่ตลอดเวลาที่มีความสำคัญและสมควรแก่การศึกษา เพราะกลุ่มเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นกำลังหลัก และเป็นตัวขับเคลื่อนอุดมการณ์อนุรักษ์นิยมมาโดยตลอด ไม่ว่าจะขบวนการเคลื่อนไหวใหญ่จะถูกตั้งชื่อใหม่ หรือแกนนำคนใหม่ก็ตาม

ประการที่สอง งานที่ผ่านมามีส่วนใหญ่มุ่งศึกษาเฉพาะขบวนการต่อต้านทักษิณในช่วงของการเคลื่อนไหวใหญ่เช่น ศึกษาเฉพาะกรณีการเคลื่อนไหว พ.ศ.2549 พ.ศ.2551 หรือศึกษาเฉพาะกรณีการเคลื่อนไหวกลุ่ม กปปส. ในปี พ.ศ.2556 – 2557 เท่านั้น ซึ่งลักษณะเช่นนี้อาจทำให้ไม่เห็นถึงพัฒนาการของขบวนการต่อต้านทักษิณ ที่มีลักษณะเป็นพลวัต และมีพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดช่วงรอยต่อระหว่างการเคลื่อนไหวครั้งใหญ่ ๆ ในแต่ละครั้ง กล่าวคือ ผู้ศึกษาเห็นว่าในการที่จะสามารถอธิบายให้เห็นถึงพัฒนาการ และพลวัตของขบวนการต่อต้านทักษิณได้นั้น การศึกษาแต่เฉพาะในช่วงการเคลื่อนไหวใหญ่ยังไม่เพียงพอ แต่มีความจำเป็นต้องดูไปถึงการเคลื่อนไหวของกลุ่มย่อยต่าง ๆ ที่เป็นกำลังหลักของขบวนการต่อต้านทักษิณ และดำเนินการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดช่วง พ.ศ. 2548 - 2557

ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าการศึกษาขบวนการต่อต้านทักษิณโดยเน้นไปดูถึงที่มาของกลุ่มย่อยในการเคลื่อนไหว และบทบาทของกลุ่มย่อยในขบวนการเคลื่อนไหวใหญ่จะเป็นการเติมเต็มช่องว่างของการศึกษาที่ผ่านมา และทำให้เข้าใจขบวนการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณได้ในหลายมิติมากยิ่งขึ้น ซึ่งจากการทบทวนงานศึกษาขบวนการต่อต้านทักษิณที่ผ่านมาทำให้นำมาสู่คำถามในงานศึกษาคือ ทำไมขบวนการมวลชนอนุรักษ์นิยมจึงปรากฏขึ้นอีกครั้งในการเมืองไทย และกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีพัฒนาการอย่างไรภายใต้การเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านทักษิณ

อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์การเคลื่อนไหวทางสังคมในลักษณะของขบวนการมวลชนฝ่ายขวาหรือฝ่ายอนุรักษ์นิยม ไม่เพียงเกิดขึ้นกับเฉพาะประเทศไทยในช่วงกว่า 10 ปีที่ผ่านมา นับตั้งแต่การเกิดขึ้นของขบวนการพันธมิตรฯ สืบเนื่องถึงกปปส. เท่านั้น หากแต่ได้เคยเกิดขึ้นกับหลายประเทศทั่วโลกทั้งในยุโรป สหรัฐอเมริกา รวมถึงลาตินอเมริกาด้วย ซึ่งงานศึกษาขบวนการฝ่ายขวาในต่างประเทศก่อนหน้านี้ได้ชี้ให้เห็นถึงรูปแบบการเคลื่อนไหวของขบวนการมวลชนฝ่ายขวา และแนวทางในการศึกษาขบวนการมวลชนฝ่ายขวาที่แตกต่างกัน ในลำดับต่อไปก่อนที่จะอธิบายถึงแนวทางในการศึกษากลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ ผู้ศึกษาเห็นว่ามีความจำเป็นต้องทบทวนวรรณกรรมในส่วนงานก่อนหน้านี้ที่ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มขบวนการฝ่ายขวา หรือฝ่ายอนุรักษ์นิยมในต่างประเทศ ทั้งนี้เพื่อให้เห็นถึงความหลากหลายในการอธิบายขบวนการฝ่ายขวาทั่วโลก และให้เห็นถึงแนวทางการศึกษาที่จะใช้ตอบคำถามหลักในงานวิจัยชิ้นนี้ต่อไป

2.2 งานศึกษาก่อนหน้าในส่วนแนวทางการศึกษาขบวนการมวลชนฝ่ายขวาในต่างประเทศ

ในต่างประเทศ โดยเฉพาะในยุโรป และสหรัฐอเมริกา การศึกษากลุ่มการเคลื่อนไหวฝ่ายขวา หรือฝ่ายอนุรักษนิยมนั้นเป็นหัวข้อทางการศึกษาที่สำคัญในระยะหลังโดยเฉพาะช่วง 10 ปีที่ผ่านมา⁷⁶ โดย Richard Youngs (2018) ได้เสนอไว้ในหนังสือเรื่อง *The mobilization of conservative civil society* ว่า เหตุการณ์การเคลื่อนไหวทางสังคมในช่วงเกือบ 10 ปีที่ผ่านมา แสดงให้เห็นแล้วว่าไม่เพียงแต่ในประเทศที่ไม่เป็นประชาธิปไตย แต่ประเทศที่เป็นประชาธิปไตยอย่างในยุโรป และสหรัฐอเมริกา กลับมีการเคลื่อนไหวทางการเมืองในรูปแบบที่เอียงไปทางฝั่งอนุรักษนิยมมากขึ้น เช่นเดียวกับการเคลื่อนไหวที่มีแนวโน้มทวีความรุนแรง และมีลักษณะของอนุรักษนิยมที่เข้มข้นขึ้น ด้วย งานที่ผ่านมาทำให้เห็นถึงแนวทางในการศึกษาขบวนการมวลชนฝ่ายขวาที่หลากหลาย โดยมีตัวอย่างการศึกษากลุ่มการเคลื่อนไหวฝ่ายขวา หรือฝ่ายอนุรักษนิยมในต่างประเทศจากแนวทางการศึกษาที่ต่างกัน ดังนี้

ปัจจัยกำหนดความสำเร็จ และความล้มเหลวของขบวนการอนุรักษนิยม

การศึกษาในลักษณะนี้จะเน้นไปที่การใช้ทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (social movement theory) เป็นหลักในการอธิบายขบวนการเคลื่อนไหวเพื่ออธิบายว่า ขบวนการเคลื่อนไหวเกิดขึ้นได้อย่างไร มีการระดมทรัพยากรทั้งในด้านประชาชน และทุนในการเคลื่อนไหวอย่างไร หรือขบวนการฝ่ายขวาที่เกิดขึ้นมีการหยิบยกประเด็นเพื่อใช้ในการเคลื่อนไหวอย่างไรบ้าง ซึ่งการใช้กรอบการวิเคราะห์ขบวนการทางสังคมที่รวมทั้งทฤษฎีระดมทรัพยากร ทฤษฎีกระบวนการทางการเมือง รวมถึงการวิเคราะห์ผ่านวาทกรรมการเคลื่อนไหวจะทำให้เห็นว่าขบวนการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นนั้นประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลว จากสาเหตุหรือปัจจัยใดบ้างในช่วงเวลานั้น ๆ

งานศึกษาขบวนการฝ่ายขวาในลักษณะที่วิเคราะห์ความสำเร็จ ล้มเหลวของขบวนการผ่านทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นสำคัญได้แก่งานของ Rory McVeigh ในหนังสือเรื่อง *The*

⁷⁶ Richard Youngs, *The Mobilization of Conservative Civil Societies* (Washington, D.C.: Carnegie, 2018).

rise of the Ku Klux Klan (2009)⁷⁷ ที่เป็นการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวกลุ่ม Ku Klux Klan ตั้งแต่จุดเริ่มต้นในปี ค.ศ.1915 จนถึงช่วงต้นของศตวรรษที่ 21 โดยภายในงานได้ใช้แนวทางการศึกษา ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมทั้งทฤษฎีระดมทรัพยากร (resource mobilization theory) โครงสร้างโอกาสทางการเมือง (political opportunity) และการวิเคราะห์วาทกรรม (framing analysis) เพื่ออธิบายว่าในแต่ละช่วงของขบวนการ Ku Klux Klan เกิดขึ้นได้อย่างไร และมีการปรับรูปแบบของการเคลื่อนไหวอย่างไร งานชิ้นนี้อธิบายว่าขบวนการฝ่ายขวา Ku Klux Klan เกิดขึ้นในช่วงต้นของศตวรรษที่ 20 ซึ่งเป็นช่วงที่สภาพทางการเมืองเป็นไปในลักษณะค่อนข้างเปิดกว้างในแง่ที่กลุ่มคนผิวขาวซึ่งเป็นกำลังหลักของขบวนการยังเป็นกลุ่มคนกลุ่มเดียวที่มีพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็น และมีบทบาททางการเมืองในสังคมอเมริกัน⁷⁸ กลุ่มคนเหล่านี้เริ่มรู้สึกว่าการเปิดกว้างทางสังคมให้คนกลุ่มอื่น ๆ เช่นกลุ่มคนผิวสี หรือกลุ่มผู้ที่นับถือศาสนาอื่น ๆ นอกจากคริสต์ศาสนามีสิทธิทางสังคมการเมืองมากขึ้นจะเป็นการแย่งชิงผลประโยชน์ของกลุ่มตน สภาพการณ์เช่นนี้เป็นเหตุให้กลุ่มคนผิวขาวที่เคยมีบทบาทเพียงกลุ่มเดียวเริ่มเคลื่อนไหวเพื่อปกป้อง และเรียกคืนผลประโยชน์ที่อาจจะเสียไปจากการที่คนกลุ่มใหม่ ๆ ในสังคมมีสิทธิ บทบาทมากขึ้น

นอกจากนี้ McVeigh ยังอธิบายต่อว่าโครงสร้างทางการเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงต้นของศตวรรษที่ 20 ยังเป็นโอกาสให้แกนนำในการเคลื่อนไหวช่วงแรกสามารถกำหนดภัยคุกคาม และสร้างอัตลักษณ์ของกลุ่มและการเคลื่อนไหวได้อย่างชัดเจนที่สุด ตัวอย่างเช่น การกำหนดอัตลักษณ์ของ “กลุ่มคนอเมริกัน” ว่าเป็นกลุ่มคนขาว นับถือศาสนาคริสต์ ซึ่งคนกลุ่มอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากนี้เช่นมีเชื้อสายจากชาวแอฟริกัน ผิวสี เป็นกลุ่มที่สร้างภัยคุกคามต่อสังคม และเป็นหน้าที่ของชาวอเมริกันทุกคนในการต่อสู้กับภัยคุกคามเหล่านั้น⁷⁹ นอกจากนี้แล้วเมื่อวิเคราะห์ถึงวาทกรรมที่แกนหลักของขบวนการเคลื่อนไหวสร้างขึ้นยังพบว่า การสร้างวาทกรรมเกี่ยวกับเรื่องชาตินิยม และศาสนานิยมให้เป็นแนวคิดสำคัญในขบวนการ ยังเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่สำคัญซึ่งทำให้ขบวนการ Ku Klux Klan ขยายตัวอย่างรวดเร็ว ซึ่งแนวคิดชาตินิยมอเมริกันนั้นเริ่มเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญอย่างมากในขบวนการเคลื่อนไหวช่วง ค.ศ.1920 จนเป็นสาเหตุหนึ่งที่น่าไปสู่ความรุนแรงในการเคลื่อนไหวเช่นกัน

การศึกษาขบวนการฝ่ายขวากรณีกลุ่ม Ku Klux Klan แสดงให้เห็นว่า การใช้แนวทางการศึกษาแบบเน้นไปที่ทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมสามารถอธิบายถึงยุทธวิธีในการเคลื่อนไหว

⁷⁷ Rory Mcveigh, *The Rise of the Ku Klux Klan: Right-Wing Movements and National Politics*, London (University of Minnesota Press, 2009).

⁷⁸ Ibid., P.157

⁷⁹ Ibid., P.157

ในแต่ละช่วง และทราบถึงสาเหตุ ปัจจัยด้านต่าง ๆ ที่ทำให้การเคลื่อนไหวนั้นเกิดขึ้น ตลอดจนสามารถเข้าใจในรายละเอียดได้ว่าขบวนการที่เกิดขึ้นนั้นมีการระดมมวลชนผ่านการใช้วาจากรรม หรือกำหนดเป้าหมายของขบวนการเคลื่อนไหวอย่างไร กล่าวคือจากงานศึกษาขบวนการ Ku Klux Klan เห็นได้ว่าเป็นการมุ่งใช้เฉพาะทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อวิเคราะห์ยุทธวิธี หรือวิเคราะห์การระดมทรัพยากรของกลุ่มการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้น

ลักษณะอนุรักษนิยมในขบวนการฝ่ายขวา

งานในลักษณะนี้ไม่ได้ต้องการอธิบายความสำเร็จ ล้มเหลวของขบวนการ แต่มุ่งอธิบายว่าในแต่ละขบวนการฝ่ายขวาหนึ่ง ๆ ที่เกิดขึ้น มีลักษณะของความเป็นอนุรักษนิยม หรือความเป็นขวาในลักษณะใด ซึ่งข้อเสนอลหลักของงานในกลุ่มนี้คือ ฝ่ายขวา หรือขบวนการเคลื่อนไหวของฝ่ายขวานั้น ถึงแม้จะมีอุดมการณ์บางอย่างที่เป็นอนุรักษนิยมเหมือนกัน แต่ในรายละเอียด หรือเมื่อพิจารณาในแนวคิดอนุรักษนิยมที่อยู่ในขบวนการเคลื่อนไหวของแต่ละกลุ่มนั้นจะพบว่ามึลักษณะที่ต่างกัน การมุ่งอธิบายลักษณะของความเป็นอนุรักษนิยมในแต่ละขบวนการที่เกิดขึ้นจะทำให้เห็นถึงที่มาทางอุดมการณ์ของกลุ่มการเคลื่อนไหว และเข้าใจแนวคิดที่ฝังอยู่ในตัวขบวนการเคลื่อนไหวมากยิ่งขึ้น

ตัวอย่างงานศึกษาที่สำคัญคือ *The nature of the right* ของ Eatwell และ O'Sullivan⁸⁰ งานชิ้นนี้ตั้งต้นจากการอธิบายจุดเริ่มต้นของแนวคิดฝ่ายขวา ต่อด้วยการอธิบายให้เห็นถึงความหลากหลายของการเคลื่อนไหวฝ่ายขวาโดยเฉพาะในช่วงปลายของศตวรรษที่ 19 ซึ่งเมื่อพิจารณาจากการเพิ่มขึ้นของกลุ่มการเคลื่อนไหวฝ่ายขวาทั้งในฝรั่งเศส ยุโรป รวมถึงอเมริกาพบว่า การเคลื่อนไหวฝ่ายอนุรักษนิยมมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมาจากหลายปัจจัย และหลายช่วงเวลา ตัวอย่างเช่นในยุโรป การเพิ่มขึ้นของปัญญาชนฝ่ายซ้ายและแนวคิดสังคมนิยมที่ปฏิเสธทุนนิยม มีส่วนสำคัญที่ทำให้ฝ่ายขวามีแนวโน้มเปลี่ยนจากการยึดถือปัจเจกบุคคล เป็นการปกป้องผลประโยชน์ของชนชั้นนำทางสังคม ธุรกิจ และมีแนวคิดที่ปกป้องระบบทุนนิยมที่ชนชั้นนำได้ประโยชน์มากขึ้น⁸¹ นอกจากนี้ Eatwell และ O'Sullivan ยังอธิบายต่อว่าเมื่อพิจารณาในแนวคิดเกี่ยวกับทุน ทรัพย์สินส่วนตัว แนวคิดเกี่ยวกับชาติ หรือแม้แต่แนวคิดการเหยียดเชื้อชาติพบว่าแนวคิดเหล่านี้ต่างปรากฏอยู่ในขบวนการทั้งที่ถูกอธิบายว่าเป็นขบวนการฝ่ายขวา หรือขบวนการอื่น

⁸⁰ R. Eatwell, & O'Sullivan, N., , *The Nature of the Right: European and American Politics and Political Thought since 1789* (London: Pinter Publishers, 1989).

⁸¹ Ibid., Chapter 3: The rise of "left-right" Terminology: The confusions of Social science.

ๆ ที่ไม่ใช่ฝ่ายขวาทั้งสิ้น ตัวอย่างเช่น แนวคิดเรื่องชาตินิยมที่สามารถเกิดขึ้นในขบวนการทั้งฝ่ายขวาและไม่ใช่ฝ่ายขวา ทั้งนี้เพราะแนวคิดดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญในการกระตุ้น และปลุกกระดมให้มีผู้สนับสนุนมากขึ้นไม่ว่าขบวนการนั้นจะมีลักษณะเป็นขบวนการฝ่ายขวาหรือไม่ก็ตาม กล่าวคือบางลักษณะในฝ่ายขวา ก็พบได้ในลักษณะของฝ่ายซ้ายเช่นกัน⁸²

แนวคิด อุดมการณ์ที่ซับซ้อนภายในขบวนการเคลื่อนไหวฝ่ายขวานำมาสู่กรอบในการทำ ความเข้าใจลักษณะของฝ่ายขวาใหม่คือ การพิจารณารูปแบบในแง่ของรูปแบบความคิดที่หลากหลาย ที่อยู่ในการเคลื่อนไหวหนึ่ง ๆ โดยแบ่งได้เป็น 5 รูปแบบได้แก่ (1) Reactionary right (2) Moderate right (3) Radical Right (4) Extreme right และ (5) New right จากนั้นจึงนำกรอบดังกล่าวมา วิเคราะห์ขบวนการที่เกิดขึ้นว่ามีลักษณะใด ซึ่งการอธิบายขบวนการเคลื่อนไหวผ่านกรอบดังกล่าวเป็นการพยายามเข้าใจลักษณะของความเป็นอนุรักษนิยมที่อยู่ในขบวนการนั้น ๆ มากกว่าที่จะมุ่งอธิบาย ยุทธวิธี ความสำเร็จ หรือลำดับเหตุการณ์การเคลื่อนไหวของขบวนการใดขบวนการหนึ่ง

พลวัตการเคลื่อนไหวของขบวนการอนุรักษนิยม

งานศึกษาลักษณะนี้มุ่งอธิบายว่าขบวนการเคลื่อนไหวฝ่ายอนุรักษนิยมที่เกิดขึ้นมีพัฒนาการ และพลวัตอย่างไร ซึ่งจะแตกต่างจากการอธิบายที่เน้นแต่เฉพาะกรอบทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทาง สังคมตรงที่งานที่มุ่งอธิบายพลวัตของขบวนการเป็นหลักจะเน้นวิเคราะห์การเคลื่อนไหวฝ่ายอนุรักษ นิยมผ่านประวัติศาสตร์การเมืองเช่น พิจารณาจุดเปลี่ยนทางสังคมการเมืองที่สำคัญว่าส่งผลอย่างไร ต่อการเปลี่ยนแปลงของขบวนการ และในทางกลับกันก็พิจารณาด้วยการเปลี่ยนแปลงของ ขบวนการ หรือความเป็นพลวัตของขบวนการนั้นมีบทบาทและส่งผลอย่างไรต่อสังคม การเมืองในช่วง เวลาต่อ ๆ มา ในแง่นี้งานที่อธิบายพลวัตของขบวนการเป็นหลักจึงมีขอบเขตค่อนข้างกว้างคือ มี บางส่วนที่ต้องเกี่ยวข้องกับการใช้ทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม เช่น ดุษฎีวิธีการปรับตัวใน แต่ละช่วงของกลุ่มขบวนการ หรือบางส่วนที่ต้องเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์วาทกรรมและดูว่า ขบวนการที่เกิดขึ้นนั้นมีลักษณะของความเป็นอนุรักษนิยมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างไร อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะมีการใช้แนวทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม วิเคราะห์ยุทธวิธี หรือวิเคราะห์ แนวความคิดที่อยู่ในขบวนการ แต่งานที่อธิบายพลวัตขบวนการเคลื่อนไหวมีจุดสำคัญคือเป็นการมุ่ง อธิบายเพื่อให้เห็นภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งจะแตกต่างจากการอธิบายเพื่อหาปัจจัย

⁸² Ibid., Chapter 4: The nature of the right,1: Is There an “Essentialist” Philosophical Core?

หรือยุทธวิธีที่ทำให้เกิดความสำเร็จ ล้มเหลวของขบวนการ เพียงช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่งของการเคลื่อนไหว

ตัวอย่างเช่นงานศึกษากลุ่มขบวนการฝ่ายขวาในช่วงปลายของสหภาพโซเวียต⁸³ ก่อนที่จะพัฒนามาเป็นพรรคประชาธิปไตยเสรีนิยม (LDPR) ในสมัยสหพันธรัฐรัสเซีย งานชิ้นนี้มีคำถามว่า กลุ่มขวาสุดขั้วที่เกิดขึ้นในช่วงปลายของสหภาพโซเวียตมีพลวัตอย่างไร และภายหลังการล่มสลายของสหภาพโซเวียต กลุ่มดังกล่าวมีบทบาทอย่างไรต่อการก่อตั้งสหพันธรัฐรัสเซีย ซึ่งในงานศึกษาไปถึงจุดเริ่มต้นของกลุ่มและพบว่า กลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วในรัสเซียเริ่มมีบทบาทในช่วงปี ค.ศ.1970 โดยจุดเปลี่ยนทางการเมืองที่สำคัญคือการเกิดขึ้นของอุดมการณ์การต่อต้านตะวันตก และต่อต้านสหรัฐอเมริกา ช่วงเวลานี้การเคลื่อนไหวของกลุ่มมวลชนอนุรักษนิยมเป็นตัวแสดงหลักในการทำหน้าที่เผยแพร่อุดมการณ์ แนวความคิดใหม่ผ่านสื่อต่าง ๆ ในขณะนั้นเพื่อต่อสู้กับทั้งชาติตะวันตก และแนวความคิดแบบฝ่ายซ้ายในเวลาเดียวกัน หลังจากนั้นบทบาทของกลุ่มอนุรักษนิยมถูกพัฒนาขึ้นอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งในรอบนี้เป็นผลมาจากจุดเปลี่ยนสำคัญทางการเมืองคือการล่มสลายของสหภาพโซเวียต เหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลให้แนวคิดเรื่องชาตินิยมของกลุ่มอนุรักษนิยมรุนแรงขึ้นเนื่องจากการล่มสลายของสหภาพโซเวียตได้ก่อให้เกิดการเคลื่อนไหวในหลายพื้นที่เพื่อต้องการแยกออกจากรัสเซียเช่น ทาจิกิสถาน (Tajikistan) มอลโดวา (Moldova) ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในรอบนี้ทำให้ฝ่ายอนุรักษนิยมที่ก่อตัวในช่วง ค.ศ.1970 เปลี่ยนจากอุดมการณ์ต่อต้านตะวันตกและสหรัฐอเมริกามาเป็นการยึดมั่นในแนวคิดชาตินิยมและต่อต้านกลุ่มที่ต้องการแยกประเทศออกจากรัสเซียแทน นอกจากนี้แนวคิดชาตินิยมที่ขยายตัวในช่วงเวลาดังกล่าวยังทำให้กลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วพัฒนาขึ้นเป็นพรรคการเมืองในช่วง ค.ศ.1990 และได้รับการสนับสนุนจากประชาชนมากที่สุดในการเลือกตั้ง ค.ศ.1993 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่แนวคิดชาตินิยมขยายตัวอย่างมากเช่นเดียวกัน⁸⁴ อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอีกครั้งเมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 คือ แนวคิดชาตินิยมเริ่มลดลงกว่าช่วงก่อนหน้านี้ และการลดลงของกลุ่มต่าง ๆ ที่ต้องการแยกประเทศออกจากสหพันธรัฐรัสเซียซึ่งทำให้ฝ่ายอนุรักษนิยมสุดขั้วในรัสเซียทั้งกลุ่มเดิมที่เคยเคลื่อนไหว และกลุ่มที่พัฒนาเป็นพรรค LDPR มีบทบาทน้อยลงกว่าในช่วงก่อนหน้านี้เช่นกัน ซึ่งสาเหตุหนึ่งเป็นผลมาจากการลดลงของแนวคิดชาตินิยม

⁸³ Peter H. Merkl, & Weinberg, Leonard., *Right-Wing Extremism in the Twenty-First Century* (London: Frank Cass publishers, 2003).

⁸⁴ *Ibid.*, pp.243 – 249.

จะเห็นได้ว่าการอธิบายในลักษณะนี้ทำให้เห็นถึงภาพรวม พลวัตและพัฒนาการของ ขบวนการเคลื่อนไหว อย่างในขบวนการฝ่ายขวาของรัสเซียข้างต้นคือเห็นถึงที่มาของกลุ่ม จุดเปลี่ยน ทางการเมืองที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของขบวนการ รวมไปถึงสาเหตุที่ทำให้ขบวนการมีบทบาทใน ช่วงเวลาหนึ่ง และลดบทบาทลงในอีกช่วงเวลาหนึ่ง อย่างไรก็ตามการอธิบายในกลุ่มนี้ยังคงต้องใช้ กรอบการวิเคราะห์แบบขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเช่น ทฤษฎีการระดมทรัพยากร การวิเคราะห์ วาทกรรมของกลุ่มขบวนการในการศึกษาควบคู่ไปกับการพิจารณาบริบทและจุดเปลี่ยนที่สำคัญทาง การเมืองที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มการเคลื่อนไหวด้วย ทั้งนี้เพื่อให้สามารถอธิบายกลุ่ม ขบวนการให้เห็นอย่างมีพัฒนาการ และเป็นพลวัตมากยิ่งขึ้น

จากการทบทวนแนวทางการศึกษาขบวนการมวลชนฝ่ายอนุรักษนิยมในต่างประเทศจะเห็น ได้ว่าสามารถศึกษาได้จากหลายแนวทางและใช้เพื่อตอบคำถามภายในการศึกษาที่ต่างกัน ในลักษณะ แรกคือศึกษาโดยวิเคราะห์เน้นไปที่ตัวขบวนการผ่านการใช้กรอบการวิเคราะห์ขบวนการทางสังคม เป็นหลัก ซึ่งในทางนี้จะทำให้เห็นรายละเอียดเกี่ยวกับยุทธวิธีการเคลื่อนไหวภายในกลุ่มในช่วงเวลา ต่าง ๆ แต่อาจทำให้ไม่สามารถอธิบายถึงพลวัตของขบวนการในภาพรวมได้ชัดเจนนัก ในขณะที่ ลักษณะที่สองคือ ศึกษาผ่านการวิเคราะห์แนวคิดความเป็นอนุรักษนิยมภายในขบวนการหนึ่ง ๆ โดย เริ่มจากการอธิบายความแตกต่างของอนุรักษนิยมทั้ง 5 รูปแบบ และนำกรอบดังกล่าวมาวิเคราะห์กับ ขบวนการเคลื่อนไหวฝ่ายขวาที่เกิดขึ้นว่ามีรูปแบบของความเป็นอนุรักษนิยมในรูปแบบใด และในขณะที่ ลักษณะที่สามคือ การศึกษาเพื่อมุ่งอธิบายพลวัต พัฒนาการของขบวนการเคลื่อนไหว โดยนอกจาก จะพิจารณาว่าในแต่ละช่วงของกลุ่ม มีการเคลื่อนไหวอย่างไรแล้วยังเป็นการวิเคราะห์ถึงจุดเปลี่ยน สำคัญทางการเมืองที่มีผลต่อขบวนการ และทำให้ขบวนการเปลี่ยนแปลงทั้งในแง่ของยุทธวิธี รวมถึง อุดมการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละช่วงของการเคลื่อนไหวด้วย การศึกษาในลักษณะนี้อาจไม่ได้ มุ่งเน้นเพื่อสรุปความสำเร็จ หรือล้มเหลวของขบวนการอย่างชัดเจน แต่จะเป็นการอธิบายให้เห็นถึง พลวัตและพัฒนาการของขบวนการฝ่ายอนุรักษนิยมได้ชัดเจนมากขึ้น

ในการทบทวนแนวทางการศึกษาขบวนการฝ่ายขวาในต่างประเทศ นำมาสู่แนวทางการศึกษา ภายในงานวิจัยชิ้นนี้ ซึ่งผู้ศึกษาเลือกที่จะใช้แนวทางการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม โดยใช้ ทฤษฎีระดมทรัพยากร (resource mobilization) ทฤษฎีกระบวนการทางการเมือง (political process) ในส่วนของโครงสร้างโอกาสทางการเมือง (political opportunity) และแนวการวิเคราะห์ กรอบโครงสร้างความคิด (framing process) เป็นกรอบในการวิเคราะห์ ทั้งนี้เนื่องจากเป็นแนวทางที่เน้น ศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมโดยเฉพาะ และการศึกษาผ่านทั้งสามทฤษฎีดังกล่าวจะทำให้เห็น

ทั้งยุทธวิธี รูปแบบของการเคลื่อนไหว รวมไปถึงสามารถอธิบายถึงพัฒนาการของขบวนการเคลื่อนไหวได้อย่างละเอียด ซึ่งสำหรับแนวคิดแลทธิจะอธิบายรายละเอียดในบทที่ 2 ต่อไป

3. คำถามหลักการวิจัย

1. กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีพัฒนาการ ความขัดแย้ง และพลวัตการเปลี่ยนแปลงทางความคิด และปฏิบัติการเคลื่อนไหวอย่างไร ในก้าวทางการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณ
2. การเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีผลต่อขบวนการต่อต้านทักษิณอย่างไร
3. การเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของการเมืองไทยอย่างไร

4. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาที่มาของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ
2. เพื่อศึกษาพัฒนาการ และพลวัตของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วที่เคลื่อนไหวภายใต้ขบวนการต่อต้านทักษิณ

5. ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาในเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และนำเสนอในแบบการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive analysis) โดยผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการศึกษาและเครื่องมือในการเก็บข้อมูล 2 รูปแบบ ได้แก่ การวิจัยด้านเอกสาร (Documentary research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept interview)

การวิจัยด้านเอกสาร (Documentary research) ส่วนแรกศึกษาจาก แถลงการณ์ รายงานการให้สัมภาษณ์ของแกนนำและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหว รวมไปถึงงานเขียนบันทึกของผู้เข้าร่วมเคลื่อนไหวที่บันทึกเป็นหนังสือ วารสาร บทความบันทึกเหตุการณ์ต่าง ๆ และอีกส่วนหนึ่งคือศึกษาผ่านงานเขียนในเชิงวิชาการที่เขียนจากบุคคลภายนอกขบวนการได้แก่ งานวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ วารสาร บทความ และบทวิเคราะห์จากหนังสือพิมพ์ และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตลอดจน การรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการวิจัยจากการสืบค้นจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-dept interview) ประกอบด้วย การสัมภาษณ์แกนนำการเคลื่อนไหว และการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมเคลื่อนไหว เพื่อความปลอดภัยและจริยธรรมในการทำวิจัย (research ethics) งานชิ้นนี้อ้างอิงชื่อผู้ให้ข้อมูลโดยใช้นามสมมติทั้งหมด โดยแบ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลที่เป็นแกนนำการเคลื่อนไหวจะใช้คำนำหน้าเป็น แกนนำ และใช้สัญลักษณ์เป็น ก-ฮ ขณะที่ผู้ให้ข้อมูลในส่วนมวลชนที่เข้าร่วมเคลื่อนไหวกับกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วจะใช้คำนำหน้าแบ่งเป็น ผู้ที่เป็นสมาชิกชาวโอศกจะใช้คำนำหน้าเป็น ชาวราชธานีโอศก/ชาวสันตือโอศก ตามสถานที่ที่ให้สัมภาษณ์ ผู้ที่เป็นหัวหน้าชุมชนโอศกแต่ไม่ได้เป็นแกนนำจะใช้คำนำหน้าเป็น ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ที่ไม่ได้เป็นสมาชิกชาวโอศกหรือเคยเป็นแต่ไม่ได้อาศัยอยู่ในชุมชนจะใช้คำนำหน้าเป็น นาย/นาง และผู้ที่ไม่ประสงค์ออกนามจะใช้คำนำหน้าเป็น คุณ ทั้งนี้ในส่วนของมวลชนจะใช้สัญลักษณ์เป็น ก-ฮ แบบรวมกันทั้งหมด เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ก. ชาวราชธานีโอศก ข. นาย ค. เป็นต้น

แกนนำการเคลื่อนไหว

ในส่วนนี้ผู้ศึกษาเริ่มต้นจากการสืบค้นชื่อแกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วที่มีส่วนในการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ องค์กรพิทักษ์สยาม และกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และงานศึกษาก่อนหน้าโดยเลือกสัมภาษณ์แกนนำที่มีบทบาทครอบคลุมการเคลื่อนไหวของทั้ง 3 กลุ่มให้ได้มากที่สุด เพื่อให้เกิดความครอบคลุมของข้อมูลผู้ศึกษาได้มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกแกนนำผู้ให้ข้อมูลใน 2 ด้านได้แก่ หนึ่ง ด้านบทบาทและระดับการมีส่วนร่วมในขบวนการ ผู้ศึกษาคัดเลือกแกนนำที่มีบทบาทในการเคลื่อนไหวของทั้ง 3 กลุ่มโดยแบ่งเป็นการสัมภาษณ์แกนนำอย่างเป็นทางการที่ออกหน้าการเคลื่อนไหว และแกนนำอย่างไม่เป็นทางการแต่เป็นตัวหลักในการจัดกิจกรรมเคลื่อนไหว การเลือกแกนนำผู้ให้ข้อมูลในลักษณะนี้ทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดที่มีต่อขบวนการที่แตกต่างกัน ตัวอย่างเช่น แนวความคิดของแกนนำที่เป็นทางการอาจส่งผลต่อการเคลื่อนไหวและภาพลักษณ์ของกลุ่มที่ถูกนำเสนอสู่สาธารณะมากกว่า ในขณะที่แกนนำแบบไม่เป็นทางการอาจมีความใกล้ชิดกับมวลชนและสามารถบอกได้ถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวในแต่ละช่วงได้มากกว่า ดังนั้น ในการสัมภาษณ์จึงจำเป็นต้องสัมภาษณ์ทั้งแกนนำที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ

สอง ด้านความสัมพันธ์กับการเคลื่อนไหวในช่วงเวลาต่าง ๆ ผู้ศึกษาคัดเลือกแกนนำที่เข้าร่วมการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในปี พ.ศ.2548 – 2557 และเป็นแกนนำที่เข้าร่วมกับการ

เคลื่อนไหวของกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ องค์กรพิทักษ์สยาม และกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่ครอบคลุมตลอดระยะเวลาของการต่อต้านทักษิณ และสามารถบอกเล่าประสบการณ์ของตนเองเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว ยุทธวิธี รวมถึงความขัดแย้งภายในขบวนการได้อย่างครบถ้วน

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าว ผู้ศึกษาได้เลือกสัมภาษณ์แกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ ดังนี้

- 1) แกนนำ ก. – แกนนำอย่างเป็นทางการของชุมชนอโศก หรือสันติอโศก
- 2) แกนนำ ข. – แกนนำอย่างเป็นทางการ ผู้ประสานงานกลุ่มสันติอโศกในช่วงการเคลื่อนไหวพันธมิตรฯ พ.ศ.2549 พ.ศ.2551 และผู้ประสานงานเวทีกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ ในช่วงการเคลื่อนไหว พ.ศ.2556 – 2557 ที่นำโดยกลุ่มกปปส.
- 3) แกนนำ ค. – แกนนำอย่างเป็นทางการ เตรียมทหารร่วมกับ พล.อ.บุญเลิศ แก้วประสิทธิ์ หรือเสธ.อ้าย และเป็นแนวร่วมผู้นำการเคลื่อนไหวขององค์กรพิทักษ์สยาม และหนึ่งในคณะเสนาธิการร่วมกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ
- 4) แกนนำ ง. – แกนนำไม่เป็นทางการ ประธานและผู้กำหนดประเด็นหลักของช่องโทรทัศน์ 13 สยามไทย สื่อโทรทัศน์ของกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ มีบทบาทอย่างในการเคลื่อนไหวช่วง พ.ศ.2552 – 2553
- 5) แกนนำ จ. – แกนนำไม่เป็นทางการ ผู้จัดการโทรทัศน์ FMTV สื่อหลักของกลุ่มชุมชนอโศก และผู้จัดการเวทีการเคลื่อนไหวในช่วงกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ

คำถามในการสัมภาษณ์แกนนำการเคลื่อนไหวแบ่งเป็น 5 ชุด โดยแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ ที่จะนำมาอธิบายภายในงานได้แก่

ชุดที่ 1 เป็นการถามเกี่ยวกับภูมิหลัง และประสบการณ์ทางการเมืองของผู้ให้สัมภาษณ์ก่อนการเคลื่อนไหวภายใต้ขบวนการต่อต้านทักษิณเพื่อให้เข้าใจถึงที่มาของบุคคลที่กำลังให้สัมภาษณ์ และเนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์เป็นแกนหลักในกลุ่มมวลชนอนุรักษ์นิยมที่มีบทบาทในขบวนการต่อต้านทักษิณ การเข้าใจที่มาในช่วงก่อนเข้าร่วมต่อต้านทักษิณจึงอาจทำให้เห็นถึงที่มาและองค์ประกอบทางความคิดของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณด้วย

ชุดที่ 2 เกี่ยวกับความเชื่อมโยงกันระหว่างแกนนำที่ให้สัมภาษณ์กับขบวนการต่อต้านทักษิณ ในช่วงเริ่มต้น ทั้งนี้เพื่อให้เห็นภาพของปีกอนุรักษนิยมในช่วงที่พวกเขาเคลื่อนไหวอยู่ภายใต้ขบวนการ พันธมิตรฯ ได้อย่างชัดเจนมากขึ้น

ชุดที่ 3 คำถามเกี่ยวกับจุดเริ่มต้นของกลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ ในส่วนนี้เป็นการถามในประเด็นที่ว่ากลุ่มย่อยของแกนนำผู้ให้สัมภาษณ์เกิดขึ้นหรือมีบทบาทสำคัญในการต่อต้านทักษิณได้อย่างไร ซึ่งอาจทำให้นามอธิบายต่อได้ถึงสาเหตุต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดกลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วออกมาเคลื่อนไหวในประเด็นอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากการต่อต้านทักษิณก็ตาม

ชุดที่ 4 เป็นคำถามในรายละเอียดของการเคลื่อนไหว อาทิ กลุ่มของผู้ให้สัมภาษณ์มีการจัดการเคลื่อนไหวอย่างไร ระดมมวลชนให้เข้าร่วมอย่างไร รวมถึงมีการปรับเปลี่ยนยุทธวิธี โครงสร้าง การเคลื่อนไหวอย่างไรบ้างในแต่ละช่วง ทั้งนี้เพื่อให้เห็นถึงพัฒนาการของกลุ่มย่อยภายในขบวนการเคลื่อนไหวใหญ่และนำไปสู่การอธิบายเพื่อตอบคำถามหลักของงานศึกษา

มวลชนผู้เข้าร่วมเคลื่อนไหว

ในการสัมภาษณ์มวลชนผู้เข้าร่วมเคลื่อนไหว ผู้ศึกษาคัดเลือกมวลชนที่เคยเข้าร่วมกับการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ องค์กรพิทักษ์สยาม และกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ และเพื่อให้เกิดความหลากหลายของข้อมูลผู้ศึกษาได้แบ่งกลุ่มมวลชนผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่มได้แก่

- 1) มวลชนที่เข้าร่วมอย่างเหนียวแน่นและทำกิจกรรมเคลื่อนไหวกับกลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณอยู่ตลอดเวลาตั้งแต่ พ.ศ.2548 – 2557 จำนวนทั้งสิ้น 10 คน
- 2) มวลชนที่เข้าร่วมกับการเคลื่อนไหวในช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่งที่มีการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ หรือเข้าร่วมกับกลุ่มอนุรักษนิยมในหลายการเคลื่อนไหวแต่ไม่ได้เข้าร่วมตั้งแต่ต้นอย่างในกรณีของกลุ่มที่หนึ่ง จำนวนทั้งสิ้น 10 คน

นอกจากนี้หลักเกณฑ์การคัดเลือกมวลชนผู้ให้ข้อมูล ผู้ศึกษายังพิจารณาถึงความหลากหลายในด้านภูมิหลังทางเศรษฐกิจและด้านภูมิศาสตร์ โดยพยายามเลือกสัมภาษณ์มวลชนอนุรักษนิยมที่มีภูมิหลังทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน และมาจากหลายกลุ่มอาชีพ ระดับการศึกษา และเพศ ขณะที่ยัง

ภูมิศาสตร์ผู้ศึกษาพยายามเลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีถิ่นที่อยู่อาศัยแตกต่างกัน แยกเป็นในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด สามารถจำแนกได้ดังนี้

ตาราง 1 ข้อมูลพื้นฐานจากการสัมภาษณ์มวลชนอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณ

ภูมิหลังทางสังคมเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)
อาชีพ	
1. ผู้ใหญ่บ้าน	1
2. พนักงานเอกชน	2
3. นักเขียนอิสระ	1
4. สื่อมวลชน	1
5. เจ้าของธุรกิจ	3
6. รับจ้างทั่วไป	4
7. นักเคลื่อนไหวทางสังคม	1
8. ค้าขาย	3
9. ข้าราชการเกษียณอายุ	2
10. แม่บ้าน	2
รวม	20
การศึกษา	
1. ต่ำกว่าปริญญาตรี	6
2. ปริญญาตรี หรือเทียบเท่าปริญญาตรี	13
3. ปริญญาโท	1
รวม	20
เพศ	

1. ชาย	9
2. หญิง	11
รวม	20
ภูมิหลังทางภูมิศาสตร์	
ที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน	
1. กรุงเทพฯ และปริมณฑล	11
2. ต่างจังหวัด	9
รวม	20

สำหรับคำถามสัมภาษณ์มวลชนผู้เข้าร่วมเคลื่อนไหวสามารถแบ่งได้เป็น 5 ชุดตามประเด็นในการศึกษาได้แก่

ชุดที่หนึ่ง เป็นการถามเกี่ยวกับประสบการณ์ทางการเมืองของผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อให้ทราบถึงภูมิหลังและประสบการณ์ทางการเมืองของผู้ให้สัมภาษณ์ก่อนที่จะเริ่มสอบถามในส่วนถัด ๆ ไป

ชุดที่สอง เกี่ยวกับบทบาทและทัศนคติที่มวลชนผู้เข้าร่วมมีต่อขบวนการต่อต้านทักษิณ ในชุดนี้จะทำให้เห็นว่ามวลชนที่ต่อมาจะสนับสนุนกลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วนั้นเริ่มเกี่ยวข้องกับขบวนการต่อต้านทักษิณได้อย่างไร อีกทั้งยังถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้ให้สัมภาษณ์ว่ามาชุมนุมในลักษณะใด เช่นเป็นกลุ่มที่มาชุมนุมเหนียวแน่น หรือเป็นผู้มาชุมนุมในลักษณะที่มาแต่เฉพาะการเคลื่อนไหวครั้งสำคัญเท่านั้น ทั้งนี้การทราบลักษณะดังกล่าวอาจนำไปสู่การเชื่อมโยงกับสาเหตุที่ผู้ให้สัมภาษณ์เลือกที่จะเข้าร่วมกับกลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วได้ด้วยเช่นกัน เช่นอาจพบว่ามวลชนที่เข้าร่วมกับกลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วโดยส่วนใหญ่เป็นมวลชนที่เข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณขบวนการใหญ่อย่างเหนียวแน่นมาก่อน เป็นต้น

ชุดที่สาม เป็นการถามว่าผู้ให้สัมภาษณ์มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณได้อย่างไร

ชุดที่สี่ เกี่ยวกับบทบาทของผู้ให้สัมภาษณ์ภายในกลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้ว ในส่วนนี้จะมีการถามเกี่ยวกับความคิดและมุมมองของผู้ให้สัมภาษณ์ด้วยว่าพวกเขามีมุมมองต่อการเคลื่อนไหวของกลุ่ม

อนุรักษ์นิยมอย่างไร หรือมองว่าการแยกตัวออกมาเคลื่อนไหวในประเด็นเฉพาะของกลุ่มตนเองมีความแตกต่างจากการเคลื่อนไหวในลักษณะขบวนการต่อต้านทักษิณขบวนการใหญ่อย่างไร

ชุดที่ห้า เป็นการถามในประเด็นการระดมทรัพยากรของขบวนการ โดยในส่วนของ การสัมภาษณ์มวลชนจะเป็นการถามในลักษณะว่า ในการเข้าร่วมของท่านนั้นมีการอำนวยความสะดวกในด้านใดบ้าง หรือการเข้าร่วมกับกลุ่มอนุรักษ์นิยมมวลชนได้รับมอบหมายจากแกนนำให้ทำหน้าที่ใดหรือไม่ในการออกมาชุมนุมแต่ละครั้ง

6. ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาพัฒนาการกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ ผู้วิจัยจำกัดขอบเขตการศึกษาเป็น 2 ด้าน

- 1) ด้านกลุ่มขบวนการ จำกัดการศึกษาเฉพาะกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วภายในขบวนการต่อต้านทักษิณเท่านั้นได้แก่ การเคลื่อนไหวของคนไทยหัวใจรักชาติ องค์กรพิทักษ์สยาม และกลุ่มกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ
- 2) ด้านระยะเวลา ศึกษาพัฒนาการของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้ว โดยเริ่มจากที่มาในอดีตของกลุ่ม จนถึงการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณ พ.ศ.2548 – 2557 ก่อนการรัฐประหารวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาพัฒนาการของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ เป็นการศึกษาเพื่อมุ่งเข้าใจที่มา พัฒนาการ ตลอดจนพลวัตของกลุ่มขบวนการย่อยภายในการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณขบวนการใหญ่ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้ได้เลือกศึกษาเฉพาะกลุ่มมวลชนอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณ อย่างไรก็ตาม การจะทำความเข้าใจถึงที่มา และพัฒนาการของกลุ่มตามที่กล่าวมานั้น จำเป็นต้องมีกรอบแนวคิด ทฤษฎี เพื่อใช้ในการศึกษาและอธิบาย ในบทนี้จะเป็นการสำรวจแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งเป็น 2 ส่วนได้แก่

- 1) แนวคิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (social movement) คำนิยามและความหมาย
- 2) แนวการวิเคราะห์ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมอันประกอบด้วย ทฤษฎีระดมทรัพยากร ทฤษฎีกระบวนการทางการเมือง และแนวการวิเคราะห์กรอบความคิด

1. แนวคิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (social movement) นิยามและความหมาย

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม เป็นคำที่เริ่มมีการใช้ในช่วงทศวรรษ 1840 เพื่อเรียกการกระทำรวมหมู่ที่เกิดขึ้นในระบบการเมืองแบบสมัยใหม่ หรือการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นภายใต้รัฐชาติสมัยใหม่เท่านั้น⁸⁵ ซึ่งจากการเคลื่อนไหวของกลุ่มต่าง ๆ ทางสังคมที่เริ่มขยายตัวในยุโรป และสหรัฐอเมริกาในช่วงศตวรรษที่ 18 และ 19 ได้ทำให้นักวิชาการทางรัฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ รวมถึงประวัติศาสตร์ให้ความสนใจศึกษาขบวนการที่เกิดขึ้นเหล่านั้น โดยอดีตที่ผ่านมาได้มีการให้คำจำกัด

⁸⁵ คำว่า “ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม” ปรากฏในการถกเถียงทางวิชาการเป็นครั้งแรกในหนังสือชื่อ History of the social movement in France from 1789 until the present ของ Lorenz von Stein ในปี 1850 โดยในส่วนของคำว่า “ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม” McAdam เห็นว่า ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีลักษณะที่เฉพาะเจาะจงทางประวัติศาสตร์ กล่าวคือ มันเกิดขึ้นภายใต้รัฐชาติสมัยใหม่เท่านั้น ทั้งนี้ได้หมายความว่าไม่มีการปฏิบัติการรวมหมู่ (Collective action) ก่อนหน้านั้น แต่รูปแบบการเคลื่อนไหวและจุดเน้นของการปฏิบัติการนั้นแตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิบัติการรวมหมู่ก่อนการมีรัฐชาติมักจะเป็นปฏิบัติการขอโต้ขนาดเล็กระดับท้องถิ่นในสังคมศักดินาหรือกึ่งศักดินา แต่เมื่อตำแหน่งแห่งที่ของอำนาจ อภิสิทธิ์ และทรัพยากร เคลื่อนไหวไปสู่รัฐรวมศูนย์ขนาดใหญ่ ขอบเขตและจุดเน้นของการปฏิบัติการรวมหมู่ก็ขยายตัวตามไปด้วยเช่นกัน อ้างจาก McAdam, McCarthy and Zald (1988) ใน สมชัย ภัทรธนานันท์, ทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม และ การประท้วงทางการเมือง (กรุงเทพฯ: อินทนิล, 2559). น.13.

ความของคำว่า “ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม (social movement)” ไว้ในหลายความหมาย และเป็นการนิยามจากหลายช่วงที่มีการเคลื่อนไหวทางสังคมด้วยกัน

ในช่วงแรก “ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม” ถูกจำกัดความอยู่ที่การต่อสู้ทางชนชั้น และสามารถเกิดได้ทั้งในระบอบที่เป็นและไม่เป็นประชาธิปไตย กล่าวคือ ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในช่วงศตวรรษที่ 18 ถึง 19 นั้นเป็นขบวนการที่ประกอบด้วยบุคคลจากอาชีพเดียวกัน หรือชนชั้นเดียวกัน Frances F. Piven และ Richard a. Cloward (1977)⁸⁶ ได้ให้ขอบเขตความหมายของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมไว้โดยมุ่งไปที่การต่อสู้ของชนชั้นล่างของสหรัฐอเมริกาที่เคลื่อนไหวเพื่อท้าทายอำนาจของชนชั้นที่สูงกว่าทางสังคม ในแง่นี้คำว่าขบวนการทางสังคม จึงเน้นไปที่ “ขบวนการแรงงาน (labor/worker’s movement)” ที่กำลังเกิดขึ้นในสังคมอุตสาหกรรมทุนนิยมตะวันตกในช่วงศตวรรษที่ 19 และขบวนการที่มีเป้าประสงค์อยู่ที่การเรียกร้องสิทธิของชนชั้นตน ตัวอย่างเช่น ขบวนการของผู้ใช้แรงงานที่ไม่มีงานทำ (The unemployed workers) ที่เกิดขึ้นในเมืองนิวยอร์ก ประเทศสหรัฐอเมริกา ขบวนการของกลุ่มลูกจ้างในเขตงานอุตสาหกรรม (The industrial worker’s movement) ที่มีความคับข้องใจจากการถูกกดขี่ และได้เงินค่าตอบแทนในการทำงานเป็นจำนวนน้อย⁸⁷ ทั้งสองขบวนการมีลักษณะคล้ายกันตรงที่เกิดจากความคับข้องใจของคนชั้นล่าง หรือกลุ่มคนจน จึงทำให้กลุ่มชนชั้นล่างเหล่านี้รวมตัวกันกลายเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม

ช่วงต่อมาขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมไม่ได้จำกัดอยู่แต่กลุ่มทางชนชั้นเท่านั้น แต่มีลักษณะที่การเคลื่อนไหวหนึ่ง ๆ ประกอบไปด้วยหลายชนชั้นที่เรียกร้องในประเด็นเดียวกัน ที่สำคัญคือการเกิดขบวนการเรียกร้องสิทธิพลเมืองของคนผิวดำ ขบวนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม หรือแม้แต่ขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองขับไล่รัฐบาลที่ไม่เป็นประชาธิปไตย นอกจากนี้คำว่าขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ยังไม่ได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะกลุ่มผู้ยากไร้ หรือผู้ที่ขาดแคลนทรัพยากรเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมไปถึงการเคลื่อนไหวของกลุ่มอื่น ๆ ที่มีทรัพยากรอยู่แล้วแต่ได้รับความเดือดร้อนบางอย่าง จึงออกมาเคลื่อนไหวด้วย ตัวอย่างเช่นการศึกษาของ Rory McVeigh (2009) เกี่ยวกับขบวนการ Ku Klux Klan⁸⁸ โดย Rory McVeigh อธิบายว่าขบวนการดังกล่าวเกี่ยวข้องกับกลุ่มคนขาวที่ไม่ได้เป็นผู้ขาดแคลนทรัพยากร หรือถูกกดขี่จากชนชั้นใด แต่คนกลุ่มนี้ออกมาเคลื่อนไหวทั่วสหรัฐอเมริกา

⁸⁶ Frances F. Piven, & Cloward, Richard A, *Poor People’s Movement: Why They Succeed, How They Fail* (New York: Pantheon books, 1977).

⁸⁷ ดูรายละเอียดขบวนการ The Unemployed Workers Movement ใน Ibid., chapter 2. และ ดูรายละเอียดขบวนการ The Industrial Workers’ Movement ใน Ibid., chapter3.

⁸⁸ Mcveigh.

เนื่องจากได้รับผลกระทบจากการที่กลุ่มคนผิวสี และกลุ่มแอฟริกันอเมริกันได้รับสิทธิ เสรีภาพมากขึ้น ในสังคมอเมริกัน ในแง่นี้ความหมายของขบวนการทางสังคมจึงไม่ได้หมายถึงขบวนการที่ต่อสู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมโดยการท้าทายอำนาจรัฐ หรือชนชั้นผู้ปกครองเพียงอย่างเดียว แต่หมายถึงการเคลื่อนไหวเพื่อรักษาโครงสร้างทางสังคมบางอย่างและท้าทายต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทางสังคมด้วย⁸⁹

ในแง่นี้ขบวนการทางสังคมจึงมีขอบเขตความหมายที่กว้างขึ้น และครอบคลุมเกือบจะทุกการเคลื่อนไหวรวมหมู่ของสังคม ซึ่งทำให้มีนักวิชาการจำนวนมากนิยามความหมายของ “ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม” ในลักษณะที่ไม่เพียงแต่เป็นการเคลื่อนไหวทางชนชั้นไว้หลายความหมายที่สำคัญ ตัวอย่างเช่น

Sidney Tarrow (1998) ได้อธิบายขอบเขตความหมายของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมไว้ว่าเป็นการที่ประชาชนมีจุดมุ่งหมายพื้นฐานร่วมกันออกมาเคลื่อนไหวหรือกระทำการบางอย่างที่เป็น การท้าทายชนชั้นนำ (elites) ฝ่ายตรงข้าม (opponent) และผู้มีอำนาจ (authorities) โดยมีลักษณะของการเคลื่อนไหว 4 ประการคือ 1) เป็นการท้าทายรวมหมู่ 2) มีเป้าหมาย จุดประสงค์ร่วมกัน 3) มีความสมานฉันท์ เห็นพ้องในเป้าหมายร่วม และ 4) มีการสนับสนุนการกระทำรวมหมู่ ซึ่งขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นผลลัพธ์ของการต่อสู้ของประชาชนกับฝ่ายตรงข้ามทั้งหลาย และจะเกิดขึ้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงข้อจำกัด และโอกาสหลายประการทำให้เกิดแรงจูงใจต่าง ๆ แก่ตัวแสดงทางสังคม ที่ขาดไว้ซึ่งทรัพยากรของตนเอง ผู้คนเหล่านั้นจะทำการต่อสู้ผ่านทางองค์ประกอบต่าง ๆ ของการต่อสู้ และขยายการต่อสู้ดังกล่าวออกไปโดยการสร้างนวัตกรรมต่าง ๆ จากชายขอบของสังคมที่พวกเขาอยู่⁹⁰

สำหรับในประเทศไทยมีนักวิชาการให้คำนิยาม “ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม” ไว้หลายความหมายตัวอย่างเช่น ผาสุก พงษ์ไพจิตร (2545) อธิบายว่าหมายถึงการกระทำรวมหมู่ที่มี

⁸⁹ ในสมชัย ภัทรธนานันท์ ได้กล่าวถึงประเด็นเป้าหมายของขบวนการเคลื่อนไหวในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมไว้ว่า มีนักวิชาการจำนวนมากเห็นว่า ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมต้องต่อสู้เพื่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมนั้นคือต้องท้าทายโครงสร้างหรือระบบแห่งอำนาจเท่านั้น ส่วนผู้ที่ขัดขวางการเปลี่ยนแปลงถือเป็นขบวนการทวนกลับ (counter movement) ซึ่ง James Jasper (2014) เห็นว่าการแบ่งเช่นนี้ไม่พิถีพิถันพอ ในทัศนะของเขาขบวนการทวนกลับก็เป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเช่นกัน เช่น ขบวนการต่อต้านการทำแท้งก็เป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเหมือนกับขบวนการสิทธิในการทำแท้ง ถึงแม้ว่าการต่อต้านการทำแท้งจะเป็นการทวนกลับเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชน (อย่างน้อยก็ในสายตาของนักสิทธิสตรี) ก็ตาม อ้างจาก สมชัย ภัทรธนานันท์. อ้างแล้ว. น.16.

⁹⁰ อุบลพรรณ กระจำจโพธิ์, "การเคลื่อนไหวของขบวนการแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ช่วงรัฐบาลอภิสิทธิ์" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553). น. 12.

จุดมุ่งหมาย หรืออาจไม่มีผลเปลี่ยนแปลงสังคมตั้งแต่แรกเริ่มก็ได้ แต่เมื่อขบวนการขยายออกไปและมีความยั่งยืนมากขึ้น ก็อาจเปลี่ยนแปลงได้ทั้งระบบค่านิยม สถาบัน และความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างกลุ่มต่าง ๆ หรือระหว่างรัฐกับประชาชนได้⁹¹ ความหมายนี้สอดคล้องกับพฤทธิสาณ ชุมพล (2546) ที่อธิบายว่า ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมหมายถึงการเชื่อมโยงปัจเจกบุคคลเข้าด้วยกัน เป็นผู้กระทำการรวมหมู่ โดยที่ปัจเจกบุคคลเหล่านั้นเข้าใจว่าตนมีผลประโยชน์ร่วม หรือทำไปแล้วมีความ มีตัวตนหรืออัตลักษณ์ร่วมกัน⁹²

จากที่กล่าวมาเห็นได้ว่า “ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม” เป็นสิ่งที่ยากที่จะหาคำนิยามตายตัว หรือเป็นความหมายที่เหมือนกันเสียทีเดียว ทั้งนี้เนื่องจากความหมายของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมนั้นมีลักษณะเปลี่ยนแปลงได้ และไม่หยุดนิ่งตายตัวในทุกช่วงเวลา⁹³ ซึ่ง Crossley (2002) ได้เสนอการนิยามขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่ไม่กว้างและไม่เฉพาะเจาะจงเกินไปไว้ในงานของเขาจากการประมวลลักษณะสำคัญของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมไว้ ซึ่งจะ เป็นคำนิยามที่ใช้อธิบายขบวนการเคลื่อนไหวภายในงานวิจัยชิ้นนี้ว่าเมืองค์ประกอบทั้งหมด 6 ประการ ดังนี้

- 1) ขบวนการเคลื่อนไหวในฐานะผู้ทำทนาย หรือผู้ปกป้องโครงสร้างหรือระบบแห่งอำนาจ
- 2) เป็นการปฏิบัติการรวมหมู่ที่มีการร่วมมือกันของปัจเจกและกลุ่ม ซึ่งอาจเชื่อมโยงไปถึง การรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายเคลื่อนไหว
- 3) การเคลื่อนไหวเป็นการเคลื่อนไหวภายนอกสถาบันทางการเมืองที่ปกติ⁹⁴
- 4) เป็นปฏิบัติการที่มีการจัดตั้ง
- 5) เป็นปฏิบัติการที่มีการตอบโต้กับฝ่ายตรงข้ามทั้งขบวนการเคลื่อนไหวฝ่ายตรงข้าม และรัฐ ที่มีความต่อเนื่องและมีช่วงเวลาที่แน่นอน
- 6) สมาชิกต้องมีอัตลักษณ์ ชุดความคิดอุดมการณ์บางอย่างร่วมกัน

⁹¹ เรื่องเดียวกัน.

⁹² เรื่องเดียวกัน.

⁹³ Crossley (2002) อธิบายว่า ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นสิ่งที่ยากที่จะหาคำนิยามตายตัว อ้างจาก เรื่องเดียวกัน. น.14.

⁹⁴ ประเด็นนี้ สมชัย ภัทรธรรณานันท์ อธิบายเพิ่มเติมไว้ว่า ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมจะมีความแตกต่างจากกลุ่ม ผลักดัน และกลุ่มผลประโยชน์ตรงที่ กลุ่มผลประโยชน์เป็นส่วนหนึ่งของระบบการเมือง และได้รับการยอมรับว่าเป็นตัวแสดงในระบบ ในขณะที่ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเป็นกลุ่มที่ไม่ได้กระทำการโดยตรงผ่านระบบ หรือสถาบันการเมืองที่เป็นทางการ แต่อาจกระทำไ้ผ่านกรกดดัน การประท้วงนอกสถาบันการเมือง อ้างจาก เรื่องเดียวกัน. น. 17 – 18.

ในการศึกษาจะพิจารณากลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณในฐานะเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่ไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะชนชั้นแรงงานหรือชนชั้นผู้ถูกกดขี่ตามความหมายในช่วงศตวรรษที่ 18 ถึง 19 แต่เป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่ประชาชนมีจุดมุ่งหมายพื้นฐานร่วมกันออกมาเคลื่อนไหวหรือกระทำการบางอย่างเพื่อท้าทายฝ่ายตรงข้ามและผู้กุมอำนาจรัฐ กล่าวคือการออกมาประท้วงของกลุ่มอนุรักษ์นิยมตั้งแต่ พ.ศ. 2548 – 2557 มีลักษณะสอดคล้องกับข้อเสนอของ Crossley เกี่ยวกับลักษณะของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม พวกเขา มีลักษณะเป็นปฏิบัติการรวมหมู่ที่ไม่ได้ยึดกับชนชั้น มีลักษณะของการสร้างเครือข่ายในการเคลื่อนไหว เป็นผู้ท้าทายระบบการเมืองภายใต้รัฐบาลทักษิณหรือรัฐบาลตัวแทนทักษิณ เป็นปฏิบัติการที่มีการตอบโต้กับฝ่ายตรงข้ามโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง พ.ศ. 2551 เป็นต้นมาที่เคลื่อนไหวตอบโต้กลุ่มนปค. และนปช. นอกจากนี้การออกมาชุมนุมประท้วงของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ ยังเป็นการเคลื่อนไหวภายนอกสถาบันการเมืองปกติตัวอย่างเช่น การปิดถนนเพื่อกดดันรัฐบาลหรือยกระดับการเคลื่อนไหวโดยยึดสถานที่ราชการเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลลาออก และที่สำคัญคือกลุ่มอนุรักษ์นิยมมีการสร้างอัตลักษณ์และผลิตชุดความคิดบางอย่างร่วมกันคือ แนวความคิดอนุรักษ์นิยมชาติ-ศาสน์-กษัตริย์ ตลอดช่วงของการต่อต้านทักษิณ

2. แนวการวิเคราะห์ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม

แนวทางการวิเคราะห์ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เกิดขึ้นนั้นมีตัวแบบทฤษฎีและกรอบแนวคิดจำนวนมากที่เกี่ยวข้องตัวอย่างเช่น ตัวแบบคลาสสิก (classic model) ที่ใช้แนวการวิเคราะห์ทางด้านจิตวิทยาสังคมช่วยในการอธิบายการเกิดและการพัฒนาพฤติกรรมรวมหมู่ (collective action) ตัวแบบคลาสสิกนี้เห็นว่า พฤติกรรมรวมหมู่อันหลากหลายสามารถอธิบายได้ด้วยตรรกะเดียวกันดังนั้น ความตื่นตระหนก ความคลั่งไคล้ของฝูงชน และขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมก็สามารถอธิบายได้ด้วยชุดคำอธิบายเดียวกัน⁹⁵ นอกจากนี้ยังมีทฤษฎีอื่นๆ ที่พัฒนาขึ้นมาเพื่ออธิบาย

⁹⁵ สมชัย ภัทรธรรณานันท์ ได้อธิบายข้อสรุปสำคัญของตัวแบบคลาสสิกเพิ่มเติมจากที่กล่าวไปอีก 5 ประการคือ (1) พฤติกรรมรวมหมู่เป็นสิ่งผิดปกติที่ไม่ได้เกิดขึ้นในโครงสร้างของสถาบันต่างๆ ในสังคม ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นปรากฏการณ์ที่ไร้รูปแบบปราศจากแบบแผน ไร้รูปพรรณสัณฐานและทำนายไม่ได้ (2) พฤติกรรมรวมหมู่เป็นปฏิกิริยาต่อความตึงเครียด การแตกสลายของสังคม การแตกสลายดังกล่าวจะนำไปสู่ภาวะผิดปกติในปัจจุบันบุคคลซึ่งก่อให้เกิดพฤติกรรมรวมหมู่ในรูปแบบต่างๆ (3) สาเหตุสำคัญของการรวมหมู่อยู่ที่ความไม่พอใจและวิตกกังวลของปัจเจก (4) พฤติกรรมรวมหมู่ที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องทางจิตวิทยามากกว่า

การเกิดขึ้นของขบวนการทางสังคม โดยมีสมมติฐานที่แตกต่างออกไปจากการเน้นเรื่องจิตวิทยาสังคม และพฤติกรรมรวมหมู่ กล่าวคือกรอบทฤษฎีที่พัฒนาขึ้นต่อมามุ่งเน้นไปที่ความมีเหตุผล (reason) และกระบวนการ ของผู้เข้าร่วมขบวนการเป็นหลักตัวอย่างเช่น

ทฤษฎีกระบวนการทางการเมือง (political process) เป็นแนวทฤษฎีที่มุ่งตอบคำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับขบวนการเคลื่อนไหวทั้งในแง่ของจุดเริ่มต้นการเคลื่อนไหว การพัฒนายุทธวิธี ปัจจัยภายนอกที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำเนิด เด็บโต จนไปถึงถดถอยของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เกิดขึ้น

ทฤษฎีระดมทรัพยากร (resource mobilization) เป็นการเปลี่ยนจากการอธิบายว่าขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเกิดขึ้นเพราะอะไร (Why) มาเป็นการอธิบายว่าขบวนการเกิดขึ้นได้อย่างไร (How) ซึ่งในการตอบคำถามดังกล่าวทำให้ตัวแบบทฤษฎีระดมทรัพยากรให้ความสำคัญไปที่ปัญหาในการระดมมวลชน การเลือกใช้ยุทธวิธีในการเคลื่อนไหวต่อสู้ และให้ความสนใจต่อประเด็นคำถามในเรื่ององค์การเคลื่อนไหวทางสังคมโดยเฉพาะมิติของแกนนำการเคลื่อนไหว

ทฤษฎีการสร้างกรอบความคิดทางวัฒนธรรม (cultural framing theory) มุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์การสร้างความหมาย วาทกรรมที่เกิดขึ้นภายในขบวนการเคลื่อนไหว ความหมายที่อยู่ในการเคลื่อนไหวทำให้เห็นถึงความคิด อุดมการณ์ของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมนั้น ๆ นอกจากนี้ยังทำให้เกิดความสนใจ ความตระหนักถึงสิ่งที่ขบวนการเรียกร้องและนำมาสู่การสนับสนุนจากส่วนต่าง ๆ ของสังคมในที่สุด⁹⁶

ภายในงานชิ้นนี้จะนำทฤษฎีมาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณทั้งสิ้น 3 ทฤษฎีได้แก่ ทฤษฎีการระดมทรัพยากร (resource mobilization theory) ทฤษฎีกระบวนการทางการเมือง (political process theory) และแนวการวิเคราะห์การสร้างกรอบความคิด (framing process) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในทฤษฎีการสร้างกรอบความคิดทางวัฒนธรรม โดยอธิบายถึงรายละเอียดและกรอบการวิเคราะห์ได้ดังนี้

การเมือง (5) การเคลื่อนไหวในลักษณะพฤติกรรมรวมหมู่เป็นพฤติกรรมที่อันตราย สุดโต่ง และไร้เหตุผล (6) การรวมหมู่มีปัจจัยสำคัญคือความเชื่อที่มีร่วมกัน ดูรายละเอียดใน สมชัย ภัทรธรรณานันท์. อ้างแล้ว. น.38 – 78.

⁹⁶ อุบลพรรณ กระจ่างโพธิ์. อ้างแล้ว. น.14.

2.1 ทฤษฎีระดมทรัพยากร (resource mobilization theory)

ทฤษฎีระดมทรัพยากรเป็นหนึ่งในกรอบการวิเคราะห์ขบวนการทางสังคมที่นักสังคมศาสตร์สหรัฐอเมริกาเสนอในช่วง ค.ศ. 1970 ซึ่งช่วงเวลาดังกล่าวได้เกิดการประท้วงทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วัฒนธรรม เกิดขึ้น ในขณะที่นักสังคมศาสตร์ และนักเคลื่อนไหวทางสังคมพยายามสร้างทฤษฎีเพื่ออธิบายปฏิบัติการทางสังคมใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น โดยให้ความสนใจหลักที่ประเด็นคำถามในเรื่ององค์การเคลื่อนไหวทางสังคมโดยเฉพาะในมิติด้านทรัพยากร ผู้นำ และยุทธวิธีในการเคลื่อนไหว รวมถึงเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จ หรือล้มเหลวของขบวนการทางสังคมทำให้นำมาสู่กรอบทฤษฎีการวิเคราะห์ใหม่นี้ว่า ทฤษฎีระดมทรัพยากร (resource mobilization theory) ในช่วงแรกกรอบการวิเคราะห์ดังกล่าวเกิดขึ้นเพื่อเป็นการอุดช่องโหว่ในกรอบการวิเคราะห์แบบกลุ่มผลักดัน และการวิเคราะห์แบบพฤติกรรมรวมหมู่ (collective action)⁹⁷ ทั้งนี้ทฤษฎีระดมทรัพยากรถูกพัฒนาขึ้นเพื่อมุ่งศึกษาพลวัต พัฒนาการ และยุทธวิธีของการเติบโต การตกต่ำ และการเปลี่ยนแปลงของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม⁹⁸

ทฤษฎีระดมทรัพยากรมีความแตกต่างจากกรอบการวิเคราะห์แบบพฤติกรรมรวมหมู่ตรงที่พฤติกรรมรวมหมู่มีความปรารถนาในการตอบคำถามว่า เหตุใดจึงเกิดการกระทำรวมหมู่ขึ้น โดยเน้นไปที่การศึกษาปัจจัยเชิงโครงสร้างเช่น ความเครียดทางโครงสร้าง การถูกกลืนรอง เป็นเงื่อนไขหลักที่ทำให้การเคลื่อนไหวทางสังคมเกิดขึ้น อย่างไรก็ตามนักทฤษฎีระดมทรัพยากรได้ตั้งข้อสังเกตว่า การรวมกลุ่มเคลื่อนไหวเกิดขึ้นเพียงบางพื้นที่ บางบริบททางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองเท่านั้น ทั้งที่ในความเป็นจริงความเดือดร้อน และการถูกกลืนรองเกิดขึ้นในทุกพื้นที่ ข้อสังเกตเช่นนี้ทำให้นักทฤษฎีระดมทรัพยากรอธิบายการเกิดขึ้นของขบวนการทางสังคมว่าจุดสำคัญไม่ได้อยู่ที่การถูกกลืนรอง หรือความเครียด ที่ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวร่วมกัน แต่การเกิดขึ้นของขบวนการเคลื่อนไหวมีจุดสำคัญอยู่ที่ องค์การการเคลื่อนไหวทางสังคม (social movement organization-SMO) กระบวนการระดมทรัพยากร และยุทธวิธีในการเคลื่อนไหว ซึ่งมีงานเขียนชิ้นสำคัญที่เป็นการบุกเบิกคำอธิบายดังกล่าวคือ Resource Mobilization and Social Movements ของ John D. McCarthy และ Myer N. Zald (1997)⁹⁹

⁹⁷ ประภาส ปันตบแต่ง, กรอบการวิเคราะห์การเมืองแบบทฤษฎีขบวนการทางสังคม (เชียงใหม่: มูลนิธิไฮนริค เบิลล์ สำนักงานภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, 2552). น. 67 - 68.

⁹⁸ สมชัย ภัทรณานันท์. อ้างแล้ว. น.107.

⁹⁹ ประภาส ปันตบแต่ง. อ้างแล้ว. น. 76-77.

McCarthy และ Zald อธิบายว่า การวิเคราะห์ขบวนการทางสังคมเกี่ยวข้องกับ “องค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคม” เพราะมีหน้าที่ในการรวบรวมทรัพยากรอันได้แก่ เงิน แรงงาน ความสมานฉันท์ ฯลฯ และสร้างกิจกรรมในการระดมทรัพยากรซึ่งเป็นสิ่งสำคัญของขบวนการทางสังคม ดังนั้นความสำเร็จ ล้มเหลว หรือการสร้างผลสะท้อนในการเคลื่อนไหวต่อสู้ของขบวนการทางสังคมจึงขึ้นอยู่กับผู้คนและองค์กรในบริบทแวดล้อมของขบวนการทางสังคม นอกจากนี้ องค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคมยังมีหน้าที่สำคัญในการคิดค้นนวัตกรรมในเรื่องของวิธีการต่อสู้อันได้แก่ ยุทธวิธีในการระดมผู้สนับสนุนการตั้งสาธารณชนให้มาเห็นใจ หรือวิธีการที่ทำให้ผู้ขัดขวต่อต้านกลายเป็นผู้เป็นกลาง เป็นต้น โดยขบวนการทางสังคมสามารถสร้างหรือใช้บริบทหรือสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่นั้นให้เกิดประโยชน์ต่อขบวนการได้¹⁰⁰

นอกจากนี้ Sidney G. Tarrow (1999)¹⁰¹ ยังได้ให้ความหมายเพิ่มเติมอีกสองประการเกี่ยวกับองค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคม คือ หนึ่งองค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคมหมายถึง องค์กรของการกระทำกรรวมหมู่ที่มีปฏิสัมพันธ์กับฝ่ายตรงข้าม กล่าวคือองค์กรเป็นได้ทั้งแบบที่เป็นทางการ เช่น ชมรม สมาคม กระทรวง ไปจนถึงองค์กรแบบที่ไม่เป็นทางการ โดยองค์กรเหล่านี้อาจถูกควบคุมโดยองค์กรแบบที่เป็นทางการ พันธมิตร และคนหรือกลุ่มคน และสอง องค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคม หมายถึง โครงสร้างการเชื่อมโยง ซึ่งโครงสร้างดังกล่าวเชื่อมโยงระหว่างผู้นำกับผู้ตาม ศูนย์กลางและชายขอบ หรือกับส่วนต่าง ๆ ของขบวนการ ในอีกนัยหนึ่งจึงถือเป็นโครงสร้างของความร่วมมือระหว่างองค์กรกับส่วนต่าง ๆ ขององค์กร ทั้งนี้้องค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคมมีบทบาทอย่างสูงต่อการระดมคน และทรัพยากรอื่น ๆ เช่นทุนสนับสนุน รวมไปถึงการบริหาร และจัดสรรทรัพยากรให้กับกิจกรรมทั้งหลายของขบวนการ เพื่อใช้ในการเคลื่อนไหวและการบรรลุวัตถุประสงค์

จากทั้งสองความหมายทำให้กล่าวได้ว่าองค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคม (SMO) หมายถึง การรวมกลุ่มของบุคคลจำนวนหนึ่ง ที่มีลักษณะเป็นการจัดการเคลื่อนไหวแบบมีอาสาชีพ หรืออย่างน้อยที่สุดคือมีการจัดระเบียบ โครงสร้างการระดมทรัพยากร หรือจัดยุทธวิธีแบบหลวม ๆ ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้มีจุดมุ่งหมายในการเคลื่อนไหวเดียวกันทำหน้าที่เป็นแกนหลักในการระดมทรัพยากรเข้าสู่ขบวนการ ตลอดจนเรียกร้องหรือท้าทายต่อรัฐบาล หรือฝ่ายตรงกันข้ามเพื่อให้ขบวนการสามารถบรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

¹⁰⁰ เรื่องเดียวกัน น. 84.

¹⁰¹ Sidney Tarrow, *Power in Movement: Social Movements, Collective Action and Politics*, 3 rd ed. (New York: Cambridge University, 2011).

การวิเคราะห์กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ ผู้ศึกษาจะวิเคราะห์ลักษณะของกลุ่มอนุรักษ์นิยมว่าตั้งแต่จุดเริ่มต้นพวกเขามีการจัดโครงสร้างองค์กรการเคลื่อนไหวอย่างไร ประกอบด้วยคนกลุ่มใดมีส่วนร่วม โดยนำกรอบการพิจารณา SMO ของ Porta และ Diani (1998)¹⁰² มาวิเคราะห์ว่าการเคลื่อนไหวคนไทยหัวใจรักชาติ องค์กรพิทักษ์สยาม และกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณเป็นองค์กรการเคลื่อนไหวแบบมืออาชีพ (professional movement organization) ที่แกนนำองค์กรมีบทบาทเป็นแกนหลักของขบวนการตลอดช่วงการเคลื่อนไหว มีการแบ่งส่วนงาน ความรับผิดชอบ จัดลำดับการบังคับบัญชา ตลอดจนอาจมีการวางกฎระเบียบหน้าที่แต่ละฝ่ายภายในองค์กรตลอดการเคลื่อนไหว หรือแบบไม่เป็นมืออาชีพหรือไม่เป็นทางการ (participatory movement organization) ที่เป็นเพียงการรวมตัวเป็นเครือข่ายหลวม ๆ เพื่อปฏิบัติการหรือเคลื่อนไหวเฉพาะกิจในบางช่วงเวลาเพียงเท่านั้น การพิจารณาในลักษณะนี้จะทำให้เห็นลักษณะการก่อตัวของกลุ่มอนุรักษ์นิยม ซึ่งโดยส่วนมากงานศึกษาที่ผ่านมามักอธิบายจุดเริ่มต้นของการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณผ่านความขัดแย้งระหว่างคนเสื้อเหลืองกับทักษิณ หรือมวลมหาประชาชนกปปส. กับรัฐบาลยิ่งลักษณ์ จนทำให้อาจขาดมุมมองในมิติขององค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคม

นอกจากนี้ในการพิจารณาการจัดโครงสร้างองค์กรการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมยังจำเป็นต้องศึกษาตัวแปรอื่น ๆ อันได้แก่ ผู้นำ ยุทธวิธี และผู้สนับสนุนขบวนการไปด้วยในเวลาเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อให้เห็นพัฒนาการ การกำหนดยุทธวิธีการเคลื่อนไหว รวมถึงการระดมทรัพยากรของกลุ่มอย่างรอบด้านมากขึ้น

1. ผู้นำ หรือแกนนำในขบวนการถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ชี้วัดความเข้มแข็งขององค์กรการเคลื่อนไหว นอกจากนี้แกนหลักยังเป็นตัวแสดงหลักที่จะคิดค้น หรือหายุทธวิธีให้การเคลื่อนไหวสามารถดำเนินต่อและเรียกร้องตามเป้าหมายของขบวนการได้ แกนนำมีหน้าที่ชักนำให้ผู้คน หรือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน ได้มาร่วมทำงานเคลื่อนไหว เพื่อจัดตั้งกลุ่มวางแผนการเคลื่อนไหวและตัดสินใจร่วมกัน¹⁰³ ในประเด็นนี้ Eric L. Hirsch ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของผู้นำที่มีผลต่อการดำรงอยู่ได้ของขบวนการโดยอธิบายว่า กลุ่มนักเคลื่อนไหว (activists) มีส่วนสำคัญในการตกลงกันเพื่อกำหนดประเด็นในการเคลื่อนไหว และทำการรับสมัครผู้เข้าร่วมกับกลุ่ม แกนหลักของขบวนการจะทำหน้าที่ตกลงและตัดสินใจร่วมกัน ซึ่งส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับเรื่องการทำเนิการ

¹⁰² Donatella Della Porta, *Social Movement: An Introduction*, Donatella Porta and Mario Diani, 2 nd ed. (MA: Blackwell Publishing, 2006).

¹⁰³ สงวน นิตยารัมภ์พงษ์ และสุพล มุละดา (2544) ใน อุบลพรรณ กระจ่างโพธิ์. อ้างแล้ว. น.15.

เคลื่อนไหวต่อหรือไม่และมีการชูประเด็นอะไรในช่วงเวลานั้น ๆ เพื่อกระตุ้นให้เกิดผู้สนใจร่วมเคลื่อนไหว¹⁰⁴ นอกจากนั้นในส่วนของผู้นำ หรือแกนนำ เรื่องของของประสบการณ์การต่อสู้ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อองค์กรการเคลื่อนไหวด้วย ทั้งนี้ด้วยเหตุว่าผู้นำที่มีประสบการณ์สูงมีโอกาที่จะเป็นที่ยอมรับของสมาชิกผู้เข้าร่วม ซึ่งทำให้การเคลื่อนไหวสามารถปฏิบัติการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และแกนนำที่มีประสบการณ์สามารถเลือกใช้ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวที่สอดคล้องกับสถานการณ์เพื่อให้มีประสิทธิภาพสูงสุดได้¹⁰⁵

สิ่งที่พิจารณาในการวิเคราะห์ผู้นำการเคลื่อนไหวภายในงานชิ้นนี้คือ ประสบการณ์ทางการเมืองของแกนนำในช่วงก่อนเข้าร่วมต่อต้านทักษิณหรือก่อนที่จะรวมเป็นกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วนั้นส่งผลต่อแนวทางการเคลื่อนไหว ความสามารถในการจัดการเคลื่อนไหวรวมถึงระดมทรัพยากรทั้งในแง่ของเงินทุน เครือข่ายแนวร่วม และมวลชนผู้เข้าร่วม ซึ่งแกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่กำหนดแนวทาง และยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ องค์กรพิทักษ์สยาม และกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ

สำหรับการศึกษาและวิเคราะห์ผู้นำการเคลื่อนไหวจะใช้วิธีการสัมภาษณ์เช่น สอบถามถึงประสบการณ์การเคลื่อนไหวในอดีตที่ผ่านมา ทั้งนี้มีใช้เพื่ออธิบายชีวประวัติของตัวแกนนำบุคคลใดบุคคลหนึ่ง แต่เป็นการสอบถามถึงประสบการณ์ของแกนนำหลักในการเคลื่อนไหวเพื่อที่จะวิเคราะห์ได้ว่า แกนนำของกลุ่มนั้นมีส่วนในการผลักดันให้เกิดกลุ่มการเคลื่อนไหวได้อย่างไร ตามทฤษฎีระดมทรัพยากรที่อธิบายว่า ผู้นำหรือแกนนำ มีส่วนสำคัญในการชักจูงมวลชน และทรัพยากรต่าง ๆ เข้าร่วมให้ขบวนการสามารถดำเนินกิจกรรมต่อไปได้ ซึ่งหากผู้นำในกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีประสบการณ์การเคลื่อนไหวทางการเมืองมาก่อนและได้รับการเชื่อถือจากมวลชน ก็มีโอกาสสูงที่การเคลื่อนไหวจะกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถระดมมวลชนและเครือข่ายสนับสนุนมากขึ้น

2. ยุทธวิธี หมายถึงวิธีการต่าง ๆ ของขบวนการเคลื่อนไหวที่ทางกลุ่มขบวนการเลือกกระทำ เพื่อให้บรรลุจุดหมาย เป้าประสงค์ ข้อเรียกร้องของขบวนการทางสังคมนั้น ๆ ซึ่งยุทธวิธีในความหมายนี้รวมไปถึงวิธีการที่ทางกลุ่มใช้เพื่อระดมมวลชนเข้าร่วมสนับสนุน และวิธีการที่กลุ่มเลือกใช้เคลื่อนไหวเพื่อต่อกรกับฝ่ายตรงกันข้าม หรือฝ่ายรัฐด้วย ซึ่งสำหรับการศึกษายุทธวิธีการ

¹⁰⁴ Jeff. Goodwin, & Jasper, James M., *The Social Movement Reader: Case and Concepts*, 3 rd ed. (Chichester, U.K.: Wiley-Blackwell, 2015). Chapter 10.

¹⁰⁵ กิ่งกาญจน์ สำนวนเย็น, "พลวัตของยุทธวิธีการต่อสู้ของขบวนการทางสังคม: ศึกษากรณีขบวนการต่อสู้เพื่อสิทธิในที่ดิน จังหวัดลำพูน" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549).

เคลื่อนไหว McAdam เสนอว่าจะต้องพิจารณาจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนากลยุทธ์ของแต่ละฝ่าย และชี้ให้เห็นประเด็นสำคัญว่า ประสิทธิภาพของขบวนการขึ้นอยู่กับสมรรถนะในการคิดค้น กลยุทธ์ใหม่ ๆ ขึ้นมาใช้ในวงจรของการเคลื่อนไหวประท้วงได้อย่างหลากหลายด้วย¹⁰⁶ ซึ่งสำหรับรูปแบบและการจัดประเภทของยุทธวิธีสามารถจัดได้เป็น 3 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ ยุทธวิธีตามช่องทางปกติ ยุทธวิธีการขัดขวางทำลายระบบการเมืองปกติ และยุทธวิธีการใช้ความรุนแรง

ยุทธวิธีตามช่องทางปกติ หมายถึงวิธีการต่อรองข้อเรียกร้องของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมในลักษณะที่อาจเป็นการรวมผู้เข้าร่วมแต่ไม่ได้ทำลายต่อระบบการเมืองแบบปกติเช่น การเดินขบวนของสหภาพแรงงานเพื่อเรียกร้องเกี่ยวกับค่าจ้างงาน หรือการนัดเดินขบวนเพื่อรณรงค์แก้ไขปัญหาลอกร้อน ซึ่งในปัจจุบันการเดินขบวนในลักษณะนี้จัดเป็นสิทธิทางการเมือง และกลายเป็นการแสดงออกทางการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมาย ดังนั้นการเคลื่อนไหวในลักษณะนี้จึงเป็นยุทธวิธีตามช่องทางปกติของระบบการเมืองที่สำคัญที่สุดในระบอบประชาธิปไตย

ยุทธวิธีการขัดขวางทำลายระบบการเมืองปกติ หมายถึงวิธีการที่กีดกันรัฐบาล หรือฝ่ายตรงข้ามให้ไม่สามารถใช้ช่องทางปกติของระบบการเมืองได้ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่ทางกลุ่มต้องการเรียกร้อง หรือฝ่ายตรงข้ามของกลุ่มเคลื่อนไหวยอมที่จะเข้ามาดำเนินการต่อรอง และยอมรับข้อเรียกร้องของกลุ่ม โดยยุทธวิธีในรูปแบบนี้เช่น การชุมนุมประท้วงปิดถนน ชุมนุมในสถานที่ราชการ เป็นต้น อย่างไรก็ตามในรูปแบบนี้สามารถแบ่งการขัดขวางระบบการเมืองได้อีกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับที่หนึ่ง การทำลายระบบการเมืองที่ไม่ผิดกฎหมายเช่น การบอยคอตทางเศรษฐกิจ การประท้วงบริษัทเอกชนโดยการไม่ซื้อหรือสนับสนุนสินค้าของบริษัทนั้น ๆ และระดับที่สอง คือ การทำลายที่มีลักษณะขัดต่อกฎหมายแต่ปฏิบัติการด้วยยุทธวิธีที่ไร้ความรุนแรง ตัวอย่างเช่น การอารยะขัดขืน¹⁰⁷

ยุทธวิธีการใช้ความรุนแรง ซึ่งหมายถึงการเคลื่อนไหวของกลุ่มหรือขบวนการที่ทำให้เกิดการสูญเสียชีวิตหรือทรัพย์สิน อย่างไรก็ตาม การนิยามความรุนแรงนั้นขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่และช่วงเวลานั้น ๆ ในแง่การนิยามยุทธวิธีลักษณะใช้ความรุนแรงจึงอาจคลุมเครือและแยกออกยากระหว่างการทำลายแบบอารยะขัดขืน กับการทำลายโดยใช้ความรุนแรง

¹⁰⁶ ประภาส ปิ่นตบแต่ง. อ่างแล้ว. น.168.

¹⁰⁷ การบอยคอตแตกต่างจากการอารยะขัดขืนตรงที่ การบอยคอตเป็นการกระทำที่ไม่ละเมิด หรือผิดต่อกฎหมาย แต่จำเป็นต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนด้วยความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจ หรือความสะดวกสบายของผู้ร่วมกระทำการ ในขณะที่อารยะขัดขืน คือการปฏิบัติทางการเมืองซึ่งมีลักษณะสันติวิธี แต่มีมโนสำนึกที่ขัดต่อกฎหมาย โดยกระทำไปเพื่อมุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกฎหมายหรือนโยบายของรัฐที่ไม่เป็นธรรม ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน เรื่องเดียวกัน น. 158 - 164

ซึ่งประเด็นดังกล่าว Tilly (1995) ได้อธิบายไว้ว่าจุดสำคัญของวิธีการใช้ความรุนแรงก็คือ การแสดงถึงความไร้ระเบียบของสังคม ขัดขวางระบบการเมืองโดยการทำลายทรัพย์สิน เข้าบุกยึดสถานที่ของรัฐหรือการกระทำอื่น ๆ ที่จะนำไปสู่การเผชิญหน้าระหว่างขบวนการกับฝ่ายตรงกันข้ามจนอาจทำให้เกิดความรุนแรงได้ในที่สุด¹⁰⁸

ในการศึกษาการเคลื่อนไหวกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วจะพิจารณาการเลือกใช้ยุทธวิธี แนวทางการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ องค์กรพิทักษ์สยาม และกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณว่าในแต่ละช่วงแกนนำรวมถึงองค์กรการเคลื่อนไหวมีการปรับเปลี่ยนยุทธวิธีการเคลื่อนไหวอย่างไร ซึ่งตลอดการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมมีทั้งการเลือกใช้ยุทธวิธีตามช่องทางปกติ ขัดขวาง และเผชิญหน้ารุนแรง นอกจากนี้ยังวิเคราะห์ต่อว่าแนวทางการเคลื่อนไหวที่ถูกกำหนดขึ้นในแต่ละช่วงนั้นส่งผลอย่างไรต่อขบวนการ มวลชนผู้เข้าร่วม รวมถึงส่งผลกระทบต่อรัฐบาลและกลุ่มการเคลื่อนไหวอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม ตัวอย่างเช่น กลุ่มชุมชนอโศกมักเป็นแนวหน้าในการเคลื่อนไหวเข้ายึดสถานที่สำคัญของรัฐ โดยในช่วงต้นของการต่อต้านทักษิณพวกเขาเลือกใช้ยุทธวิธีแบบทำลายระบบการเมืองปกติโดยการชุมนุมประท้วงอย่างสันติเช่นเดียวกับปีอื่น ๆ ในขบวนการต่อต้านทักษิณหลังจากนั้นทางกลุ่มเพิ่มระดับการเคลื่อนไหวมากขึ้นเป็นการอารยะขัดขืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐบาลและรณรงค์ให้โหวตโนในการเลือกตั้ง พ.ศ.2554 จนในช่วงท้ายของการต่อต้านทักษิณพวกเขาเริ่มใช้ยุทธวิธีแบบเผชิญหน้ารุนแรงที่เน้นเคลื่อนไหวขบวนไปยังพื้นที่ที่เสี่ยงต่อการปะทะโดยเฉพาะในกรณีกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ และกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ

3. ผู้สนับสนุนขบวนการ ในการวิเคราะห์ผู้สนับสนุนขบวนการ หรือสมาชิกที่อยู่ในขบวนการเคลื่อนไหว สามารถแบ่งออกได้หลายมิติคือ หนึ่งสมาชิกผู้ร่วมจุดหมายเดียวกัน (adherent) หมายถึงปัจเจกบุคคล และกลุ่มต่าง ๆ ภายในการเคลื่อนไหวที่เชื่อในเป้าหมายร่วมของขบวนการ สองสมาชิกผู้สนับสนุน หมายถึงกลุ่มบุคคล ที่ทำการช่วยเหลือทรัพยากรทั้งด้านเงินทุน สิ่งของที่เป็นต่อการเคลื่อนไหว ตลอดจนระดมมวลชนเข้าร่วมให้แก่องค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่งผู้สนับสนุนก็สามารถแบ่งได้อีกเป็นลักษณะผู้สนับสนุนที่ได้รับประโยชน์โดยตรง และกลุ่มสนับสนุนแต่ไม่ได้ประโยชน์โดยตรงแต่เลือกสนับสนุนด้วยความเห็นอกเห็นใจ หรืออาจได้ประโยชน์จากระบบการเมืองที่เปลี่ยนไป แต่ไม่ได้รับประโยชน์โดยตรงจากความสำเร็จของขบวนการ¹⁰⁹

¹⁰⁸ เรื่องเดียวกัน. น.164 – 166.

¹⁰⁹ เรื่องเดียวกัน. น.79 – 80.

ในส่วนนี้จะใช้วิธีการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมขบวนการเพื่อศึกษาว่า ในกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้ว มีผู้เข้าร่วมมาจากกลุ่มชนชั้น การศึกษาใด เป็นผู้ได้รับผลประโยชน์หรือเสียผลประโยชน์โดยตรงจากขบวนการเคลื่อนไหวหรือไม่ ซึ่งการศึกษาผู้เข้าร่วมขบวนการ ก็จะสามารถทำให้เห็นลักษณะขององค์กรการเคลื่อนไหว (SMO) ของกลุ่มได้อย่างชัดเจนมากขึ้น เช่น หากผู้เข้าร่วมขบวนการของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมีลักษณะที่แยกออกจากขบวนการต่อต้านทักษิณขบวนการใหญ่อย่างชัดเจน เป็นมวลชนที่เหนียวแน่นกับเฉพาะกลุ่มย่อยของตนเท่านั้น ก็อาจนำไปสู่การอธิบายต่อได้ว่า องค์กรการเคลื่อนไหวของกลุ่มนั้น ๆ มีลักษณะที่เป็นทางการและมีความเป็นองค์กรการเคลื่อนไหวแบบมืออาชีพตามคำอธิบายเกี่ยวกับองค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคม (SMO)

การศึกษาปัจจัยด้านผู้สนับสนุนขบวนการจะทำให้เข้าใจถึงการเคลื่อนไหวขององค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เลือกศึกษามากขึ้นเนื่องจาก องค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคม (SMO) จำเป็นต้องมีความเชื่อมโยงกับกลุ่มผู้สนับสนุนอยู่ตลอดเวลา กล่าวคือ การเคลื่อนไหวจะดำเนินอยู่ได้ก็ต้องอาศัยผู้สนับสนุนทั้งทางตรง และทางอ้อมด้วย ซึ่งการดูถึงลักษณะของผู้สนับสนุนก็จะทำให้อธิบายได้ว่าองค์กรการเคลื่อนไหวนั้น ๆ มีลักษณะดำรงอยู่ได้อย่างไร ผ่านผู้สนับสนุนกลุ่มใดเช่น เป็นองค์กรการเคลื่อนไหวที่พึ่งพาผู้สนับสนุนชากรที่เข้าร่วมเป็นบางครั้ง หรือการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วเกิดขึ้นได้เพราะมีผู้สนับสนุนเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาโดยตรง

2.2 ทฤษฎีกระบวนการทางการเมือง (political process theory)

ทฤษฎีต่อมาที่นำมาเป็นกรอบในการศึกษางานชิ้นนี้ได้แก่ ทฤษฎีกระบวนการทางการเมือง ข้อจำกัดหนึ่งของการใช้ทฤษฎีระดมทรัพยากรโดยเน้นที่การดูองค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคมนั้นคือการมุ่งไปที่ปัจจัยภายใน และองค์กรการเคลื่อนไหวเป็นตัวกระทำเดียวที่ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวขึ้น ซึ่งในลักษณะนี้ยังขาดการพิจารณาถึงบริบททางการเมืองและสังคม (political and social context) ที่มีผลให้ขบวนการเคลื่อนไหวเกิดขึ้น ดำรงอยู่ และสลายไปได้เช่นกัน ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาจึงใช้ทฤษฎีกระบวนการทางการเมืองเป็นอีกทฤษฎีหนึ่งที่น่าสนใจในการศึกษาและอธิบายพัฒนาการความเข้มแข็ง อ่อนแอ ก้าวหน้าและถดถอยของการเคลื่อนไหวกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ

แนวทางการวิเคราะห์กระบวนการทางการเมือง (political process approach) McAdam, McCarthy และ Zald ได้อธิบายไว้ว่าสามารถแบ่งได้เป็น 2 แนวทางหลักได้แก่ หนึ่ง

แนวทางที่เน้นการเชื่อมโยงระหว่างโอกาสที่เกิดขบวนการเคลื่อนไหวกับการเมืองเชิงสถาบันและสิ่งแวดล้อมในระบบการเมือง กับ สองการศึกษาในมิติเปรียบเทียบโครงสร้างโอกาสทางการเมืองที่เกิดขึ้นกับขบวนการทางสังคมต่าง ๆ ซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้จะใช้แนวทางแรกที่มองการเชื่อมโยงระหว่างสถาบันและสิ่งแวดล้อมในระบบการเมืองเข้ากับโอกาสของการเกิด พัฒนาการ และถดถอยของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเท่านั้น อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าทั้งสองแนวทางมีแนวคิดหนึ่งที่สำคัญและเปรียบเสมือนแนวคิดหลักของทฤษฎีกระบวนการทางการเมืองนั่นคือ แนวคิดที่มองว่าขบวนการทางสังคมมีความเชื่อมโยงและได้รับผลโดยตรงจากโครงสร้าง การเปิดหรือปิดของระบบการเมือง ซึ่งสามารถอธิบายเกี่ยวกับกรอบแนวคิดดังกล่าวในรายละเอียดได้ ดังนี้

2.2.1 โครงสร้างโอกาสทางการเมือง (political opportunity structure)

กรอบการวิเคราะห์โครงสร้างโอกาสทางการเมืองการเมือง (political opportunity structure) เป็นหนึ่งในทฤษฎีกระบวนการทางการเมือง ซึ่งมุ่งเน้นไปที่ปัจจัยภายนอกเกี่ยวกับโครงสร้างของระบบการเมือง สังคมของพื้นที่นั้น ๆ ที่มีผลต่อความสำเร็จ ล้มเหลวของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม¹¹⁰ งานศึกษาของ McAdam (1982)¹¹¹ อธิบายว่า ตามกรอบแนวคิดแบบกระบวนการทางการเมือง ในเรื่องของโอกาสทางการเมืองเป็นสิ่งสำคัญที่อาจช่วย หรือลดโอกาสให้เกิดการเคลื่อนไหวทางสังคม ซึ่งเขาได้ขยายความเกี่ยวกับโอกาสทางการเมืองว่าขึ้นอยู่กับตัวชี้วัด 4 ประการคือ 1. การเปิดหรือปิดของระบบการเมืองเชิงสถาบัน 2. ความมีเสถียรภาพหรือไร้เสถียรภาพภายในพันธมิตรของชนชั้นนำ 3. การที่ขบวนการเคลื่อนไหวมีหรือไม่มีชนชั้นนำเป็นพันธมิตร และ 4. ความสามารถและความโน้มเอียงที่จะใช้กำลังปราบปรามของรัฐ กล่าวคือในการที่จะสามารถอธิบายการเกิดขึ้น ของขบวนการเคลื่อนไหวหนึ่ง ๆ นั้นจำเป็นต้องขึ้นอยู่กับปัจจัยทั้งสี่เหล่านี้ ซึ่งจะมีความแตกต่างจากกรอบการวิเคราะห์แบบทฤษฎีระดมทรัพยากรอยู่ในตรงที่ ตัวแบบระดมทรัพยากรจะมุ่งเน้นที่ปัจจัยภายในคือ องค์การการเคลื่อนไหว การระดมทุน และหาสมาชิกสนับสนุน ในขณะที่ตัวแบบของโครงสร้างโอกาสทางการเมืองที่ McAdam เสนอจะให้ความสำคัญกับปัจจัยภายนอกซึ่งหมายถึงโครงสร้างทางการเมืองที่จะเปิดโอกาสให้มีขบวนการเคลื่อนไหวเกิดขึ้นหรือไม่ด้วย

¹¹⁰ สมชัย ภัทรธนานันท์. อ้างแล้ว น.136.

¹¹¹ D McAdam, *Political Process and the Development of Black Insurgency, 1930-1970* (Chicago: University of Chicago, 1982). ใน เรื่องเดียวกัน น.146-147.

ในการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทางการเมืองกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม Krisei และคณะ (1995)¹¹² ได้สร้างตัวชี้วัดความสัมพันธ์ของโครงสร้างโอกาสทางการเมืองกับประสิทธิภาพในการระดมทรัพยากรของขบวนการได้แก่

หนึ่งโครงสร้างรอยปริแยกระดับชาติ หมายถึง ความขัดแย้งและแตกแยกในหมู่ชนชั้นนำทางการเมือง กลุ่ม องค์กร สถาบันทางการเมืองต่าง ๆ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจะเป็นโอกาสให้ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมสามารถชักนำฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดในความขัดแย้งนั้นเข้าเป็นพันธมิตรในการเคลื่อนไหวได้ง่าย อีกทั้งยังเป็นโอกาสให้ขบวนการเคลื่อนไหวนำเสนอประเด็น ข้อเรียกร้องใหม่ ๆ ที่เป็นทางเลือกใหม่ให้กับสังคม

สองโครงสร้างเชิงสถาบัน หมายถึง สถาบันที่เป็นทางการของระบบการเมือง ซึ่งมีระดับการเปิด ปิดของระบบการเมืองต่างกันในช่วงเวลา โดยตัวชี้วัดนี้จะพิจารณาสถาบันที่เป็นทางการของรัฐใน 3 เรื่องหลัก ๆ คือ 1. การกระจายอำนาจของรัฐ ตัวอย่างการวิเคราะห์เช่น ยิ่งรัฐส่วนกลางมีลักษณะกระจายอำนาจมาก ก็เป็นการเปิดโอกาสให้เกิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมมีส่วนร่วมในการตัดสินใจตามระบบการเมืองปกติได้มากขึ้น 2. ความหลากหลายของกลุ่มผู้ครองอำนาจ เป็นการพิจารณาถึงการแบ่งแยกหน้าที่และคานอำนาจกันระหว่างสถาบันหลักทางการเมืองอันได้แก่ นิติบัญญัติ บริหาร และตุลาการ โดยพิจารณาว่าผู้ที่มีอำนาจในสถาบันทางการเมืองแบบปกติมีความหลากหลาย หรือแบ่งฝ่ายกันมากน้อยแค่ไหน เช่น การวิเคราะห์ว่า ในช่วงเวลาที่มีรัฐบาลผสมที่มาจากหลายกลุ่มก้อนทางการเมืองจะมีโอกาสให้เกิดการเรียกร้องในลักษณะการเคลื่อนไหวได้มากกว่าช่วงเวลาที่มีรัฐบาลมาจากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ 3. การบริหารรัฐกิจ เป็นการพิจารณาถึงแนวทางการบริหารงานหรือจัดการกับปัญหาของรัฐ โดยดูว่ารัฐมีแนวทางการจัดการแบบปฏิเสธการเรียกร้องของขบวนการเคลื่อนไหวมากหรือน้อยเพียงใด หรือในบางสถานการณ์รัฐอาจเสนอแนวทางการจัดการกับข้อเรียกร้องเช่น การลงประชามติ การทำประชาพิจารณ์ ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีผลกับโอกาสที่จะทำให้เกิดหรือไม่เกิดขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมทั้งสิ้น

สามยุทธศาสตร์เชิงโครงสร้างที่ดำรงอยู่ หมายถึงยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของชนชั้นนำ หรือผู้มีอำนาจทางการเมืองที่มีผลต่อการปฏิบัติการของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม โดยยุทธวิธีของผู้มีอำนาจตามระบบการเมืองเหล่านี้จะรวมไปถึงการใช้กลไกทางกฎหมาย นโยบายที่เป็น

¹¹² ประภาส ปันตบแต่ง. อ้างแล้ว. น.102

ทางการ และการปฏิบัติที่ไม่เป็นทางการด้วย เช่นการพิจารณาว่ารัฐ หรือผู้มีอำนาจมีการเคลื่อนไหวตอบโต้ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมอย่างไร ซึ่งการพิจารณาตัวชี้วัดเกี่ยวกับยุทธศาสตร์เชิงโครงสร้างที่ดำรงอยู่นี้จะทำให้เห็นบริบททางสังคมภายนอก ที่ส่งผลต่อภายในขบวนการเคลื่อนไหว ตัวอย่างการวิเคราะห์เช่น การอธิบายว่ารัฐและผู้มีอำนาจทางการเมืองมีวัฒนธรรมแบบกีดกันและปราบปราม (exclusive) ซึ่งทำให้รัฐมองว่าขบวนการทางสังคมนั้นก่อให้เกิดความขัดแย้ง และเป็นฝ่ายตรงข้ามกับตนเอง รัฐจึงใช้ยุทธวิธีตอบโต้ขบวนการเคลื่อนไหวโดยการผลักให้ขบวนการอยู่นอกระบบการเมืองปกติ และเลือกใช้ลักษณะการปราบปรามการเคลื่อนไหว ซึ่งทำให้เป็นการลดโอกาสของกลุ่มเคลื่อนไหวในการที่จะพัฒนากลุ่มและเคลื่อนไหวต่อ ๆ ไปได้

สี่ โครงสร้างพันธมิตร หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของบริบททางการเมืองในช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับฝ่ายที่สามในการสนับสนุน หรือขัดขวางขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ฝ่ายที่สามในลักษณะนี้รวมไปถึงองค์กรหรือหน่วยงานในท้องถิ่น สื่อมวลชน กลุ่มคนทั่วไปที่ไม่ได้เคลื่อนไหวโดยตรงแต่เลือกที่จะเป็นพันธมิตรกับการเคลื่อนไหว การวิเคราะห์โครงสร้างโอกาสทางการเมืองในตัวชี้วัดโครงสร้างพันธมิตรนี้มีแนวทางการอธิบายว่า การเคลื่อนไหวจะดำเนินไปได้หรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับพันธมิตรที่สนับสนุนด้วยเช่นกัน เพราะฉะนั้นจึงต้องพิจารณาถึงพันธมิตรผู้สนับสนุนภายในโครงสร้างการเคลื่อนไหวทางสังคมว่าเป็นอย่างไร ตัวขบวนการมีการสร้างพันธมิตรในด้านใดบ้าง ตัวอย่างการวิเคราะห์เช่นงานศึกษาของ Jenkins และ Perrow (1997) ที่ชี้ให้เห็นว่าความสำเร็จของแรงงานในโรงงานขนาดใหญ่ ในฐานะของคนไร้อำนาจ (powerless) ขึ้นอยู่กับการสนับสนุนจากภายนอกคือ การได้รับการสนับสนุนจากชนชั้นนำทางการเมืองระดับชาติ¹¹³

จากตัวชี้วัดทั้ง 4 ในการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทางการเมืองกับขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อนำมาอธิบายถึงโอกาสในการกำเนิด เติบโตและการถดถอยของขบวนการจะเห็นได้ว่า กรอบการวิเคราะห์แบบโครงสร้างโอกาสทางการเมืองเป็นกรอบที่มุ่งอธิบายขบวนการโดยให้ความสำคัญกับมิติด้านการเมืองเชิงสถาบันซึ่งเกิดขึ้นภายนอกอาณาบริเวณขององค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคม งานชิ้นนี้ได้ใช้กรอบดังกล่าวมาวิเคราะห์เหตุการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในแต่ละช่วงของการเคลื่อนไหวตั้งแต่ พ.ศ.2548 จนถึงก่อนการรัฐประหาร 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557 ว่า เหตุการณ์สำคัญอันประกอบด้วยท่าทีของรัฐบาล ฝ่ายตรงข้าม หรือแม้แต่กลุ่มย่อยอื่น ๆ ในขบวนการ

¹¹³ เรื่องเดียวกัน น. 109

เดียวกันที่เกิดขึ้นส่งผลอย่างไรต่อกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้ว และส่งผลให้พวกเขาเปลี่ยนแปลงการเคลื่อนไหว เพิ่มหรือลดบทบาทลงอย่างไร ตัวอย่างเช่น การวิเคราะห์ท่าทีแนวนโยบายของรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เกี่ยวกับกรณีปราสาทเขาพระวิหาร ซึ่งเป็นประเด็นที่กลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติแยกตัวออกจากขบวนการต่อต้านทักษิณขบวนการใหญ่เพื่อออกมาเคลื่อนไหวเองโดยตรง โดยภายในงานจะเป็นการพิจารณาว่าในช่วงรัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ มีการจัดการเกี่ยวกับพื้นที่พิพาทปราสาทเขาพระวิหารและตอบสนองต่อผู้ชุมนุมอย่างไรหรือในอีกความหมายหนึ่งคือรัฐบาลมียุทธศาสตร์เชิงโครงสร้างที่ดำรงอยู่อย่างไร และจากนโยบายหรือยุทธศาสตร์ของรัฐบาลนั้นส่งผลอย่างไรบ้างต่อการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติในช่วงเวลาเดียวกัน

ในแง่นี้การนำกรอบโครงสร้างโอกาสทางการเมืองมาใช้ในงานวิจัยชิ้นนี้ จึงเป็นการทำให้เห็นถึงปัจจัยภายนอกขบวนการที่ส่งผลต่อพัฒนาการ และการปรับเปลี่ยนยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณอย่างรอบด้านมากขึ้นกว่าการนำทฤษฎีระดมทรัพยากรที่เน้นศึกษาปัจจัยภายในขบวนการมาใช้ในการศึกษาและอธิบายเพียงทฤษฎีเดียว อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าตัวชี้วัด 4 อย่างของ Krisei ที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทางการเมืองและขบวนการเคลื่อนไหวนั้นมีขอบเขตที่ค่อนข้างกว้าง ซึ่งภายในงานชิ้นนี้ผู้ศึกษาเห็นว่าเน้นเพียงบางตัวชี้วัดในการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างที่จะเป็นอุปสรรคหรือตัวสนับสนุนขบวนการมวลชนอนุรักษ์นิยมเท่านั้นคือ จะมุ่งพิจารณาเรื่องของยุทธศาสตร์เชิงโครงสร้างที่ดำรงอยู่เป็นหลักโดยการพิจารณาว่า ในแต่ละช่วงของการเคลื่อนไหวรัฐหรือผู้มีอำนาจทางการเมืองได้ใช้ยุทธวิธีในการจัดการหรือมีปฏิสัมพันธ์กับขบวนการเคลื่อนไหวอย่างไร ทั้งนี้ในการศึกษายุทธวิธีของฝ่ายรัฐ หรือผู้มีอำนาจที่เป็นฝ่ายตรงข้ามกับการเคลื่อนไหวจะศึกษาและหาข้อมูลจากแนวนโยบายประกาศคำสั่งของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกลุ่มผู้ชุมนุม รวมไปถึงเนื้อหาที่รัฐบาลและฝั่งตรงข้ามเคยให้สัมภาษณ์ บันทึกในข่าว สื่อสิ่งพิมพ์ และเอกสารชั้นรองอื่น ๆ ในช่วงที่มีการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วภายใต้ขบวนการต่อต้านทักษิณ

2.3 แนวการวิเคราะห์กรอบโครงความคิด (framing process)

อีกแนวคิดหนึ่งที่น่ามาใช้เป็นกรอบในการศึกษากลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณคือ แนวการวิเคราะห์การสร้างกรอบโครงความคิด ซึ่งจะมุ่งเน้นไปที่การตีความแนวคิดวาทกรรมที่สร้างและก่อตัวขึ้นจากกลุ่มอนุรักษ์นิยมในระหว่างการเคลื่อนไหว พ.ศ.2548 – 2557 เพื่อนำมาอธิบายถึงพัฒนาการทางความคิดของกลุ่มที่ถูกผลิตซ้ำความหมายผ่านกิจกรรมการเคลื่อนไหว

ให้มวลชนภายในขบวนการเกิดการเห็นด้วยและเพื่อแสวงหาแนวร่วมผู้สนับสนุนที่เห็นด้วยกับกรอบ
โครงสร้างความคิดที่ทางกลุ่มสร้างขึ้นมา

การวิเคราะห์การสร้างกรอบโครงสร้างความคิดเป็นการนำเอาแนวการวิเคราะห์เชิงวัฒนธรรมเข้ามาอธิบาย โดยมองว่าความคิด ความเชื่อ อุดมการณ์ ตลอดจนอัตลักษณ์ที่ปรากฏในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมมีลักษณะของกระบวนการสร้าง ตอกย้ำ กำหนดกรอบความหมายขึ้นระหว่างการเคลื่อนไหวอย่างมีลำดับขั้นตอนและไม่มีความแน่นอนตายตัวเพื่อสร้างการรับรู้ให้กับผู้ร่วมขบวนการและสังคมโดยรวม¹¹⁴ ซึ่งขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมที่เกิดขึ้นจำเป็นต้องสร้างและระบุปัญหาต่อประเด็นต่าง ๆ ที่กำลังเรียกร้องอยู่ เพื่อให้สมาชิกในขบวนการเชื่อหรือเข้าใจต่อความหมายที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน¹¹⁵

David A. Snow และ Robert Benford สองนักวิชาการคนสำคัญที่เสนอแนวทางการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมโดยศึกษาการสร้างกรอบโครงสร้างความคิดอธิบายว่า สิ่งที่นักเคลื่อนไหวต้องทำในการสร้างกรอบความคิดหรือกรอบวาทกรรมมีอยู่ 3 กรอบสำคัญได้แก่ การสร้างกรอบความคิดในการวินิจฉัยปัญหา (diagnostic framing) การสร้างกรอบความคิดแนวทางออก (prognostic framing) และการสร้างกรอบความคิดในการจูงใจ (motivational framing)¹¹⁶ ซึ่งการสร้างกรอบความคิดเหล่านี้จะทำให้องค์กรการเคลื่อนไหวสามารถระดมทรัพยากร ชักจูงให้ประชาชนทั่วไปเข้ามาสนับสนุนและร่วมกับการเคลื่อนไหวได้เพิ่มขึ้น

หนึ่ง การสร้างกรอบความคิดในการวินิจฉัยปัญหา หมายถึงการนิยาม ระบุปัญหา รวมถึงกล่าวโทษถึงต้นเหตุของปัญหาที่ต้องการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลง ตัวอย่างเช่น ในสถานการณ์ทางสังคมหรือรัฐบาลเกิดปัญหาจำเป็นต้องเกิดการเปลี่ยนแปลงและแก้ไข การสร้างกรอบโครงสร้างวินิจฉัยปัญหานี้ จะทำหน้าที่หาตัวผู้ที่ต้องรับผิดชอบจากปัญหาที่เกิดขึ้น ในบริบทของขบวนการทางสังคม การสร้างกรอบโครงสร้างความคิดในการวินิจฉัยปัญหานั้นเป็นการพยายามหาคำตอบของคำถามที่ว่า อะไรคือสิ่งที่ผิดปกติ และใครหรืออะไรควรถูกตำหนิ ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบต่อสิ่งที่เป็นปัญหาอยู่¹¹⁷

¹¹⁴ D. McAdam, McCarthy, J.D., Zald, M.N., *Comparative Perspectives on Social Movements: Political Opportunities, Mobilizing Structures, and Cultural Framings* (New York: Cambridge University, 1996). p.262.

¹¹⁵ ณัฐรุจ วงศ์ทางสวัสดิ์, "พลวัตกรอบความคิดและการเคลื่อนไหวของขบวนการแพทย์ชนบท: ความขัดแย้งและการเปลี่ยนผ่านทางการเมือง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560). น.21.

¹¹⁶ ประภาส ปิ่นตบแต่ง. อ้างแล้ว. น.116 – 117.

¹¹⁷ Snow David A. McAdam D., *Readings on Social Movements: Origins, Dynamics, and Outcomes* (Oxford: Oxford University Press, 2010). pp.319-330. ใน ชุตติเดช สำเร็จ, "กระบวนการสร้างกรอบโครงสร้างความคิดของ

สอง การสร้างกรอบความคิดแนวทางออก หมายถึงการเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหา รวมถึงเสนอแนวทางยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีที่สอดคล้องกับการแก้ไขปัญหามาที่ขบวนการระบุงบปัญหาไว้ในขั้นแรก อาจเป็นทางออกเดียวหรือหลายทางออกแต่ต้องเป็นการสร้างคำตอบในคำถามที่ว่าอะไรคือสิ่งที่ต้องดำเนินการหรือกระทำต่อไป (What is to be done?)¹¹⁸

ขั้นตอนในการสร้างกรอบทั้ง 2 ขั้นตอนที่กล่าวมาจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการและกลไกของการระดมทรัพยากร เพราะทรัพยากรและปัญหาความเดือดร้อนเป็นสิ่งที่ขบวนการต้องสร้างหรือระบุงขึ้นมา ดังนั้นการระดมเพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสมาชิกในขบวนการเคลื่อนไหวมาเป็นพลังสนับสนุนทั้งต่อปัญหาที่ขบวนการทางสังคมได้นิยามและเสนอทางเลือกขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาก็ได้ระบุไว้ว่า จำเป็นต้องอาศัยขั้นตอนที่ สามของการสร้างกรอบความคิดนั่นคือ การสร้างกรอบความคิดในการจูงใจ ซึ่งหมายถึงการสร้างเหตุผลให้เกิดการกระทำหรือลงมือเคลื่อนไหวของผู้ที่ได้รับ การสร้างกรอบความคิดวินิจฉัยปัญหาและทางแก้ไข ทั้งการร่วมสร้างเครื่องมือต่อสู้เพื่อใช้ในการเคลื่อนไหวของขบวนการทางสังคมที่จะสามารถชักจูงโน้มน้าวให้ประชาชนเห็นด้วย และสนับสนุนทางเลือกหรือทางออกในการแก้ไขปัญหามาที่ขบวนการทางสังคมได้ระบุไว้¹¹⁹ การสร้างกรอบความคิดในการจูงใจสามารถทำให้ประชาชนทั่วไปรับรู้และเข้ามามีส่วนร่วม รวมถึงช่วยขยายกรอบวินิจฉัยปัญหา และกรอบความคิดแนวทางออกอีกด้วย

แนวคิดการสร้างกรอบโครงสร้างความคิดข้างต้น ผู้ศึกษาจะนำมาเป็นแนวทางในการพิจารณากลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณว่าในแต่ละช่วงของการเคลื่อนไหวมีการกำหนดประเด็นปัญหาอย่างไร หรือแตกต่างจากประเด็นปัญหาเดิมอย่างไร รวมถึงเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาและให้เหตุผลต่อมวลชนอย่างไร

นอกจากหน้าที่หลักของกรอบโครงสร้างความคิดทั้ง 3 ประการข้างต้น David A. Snow และคณะ (1986)¹²⁰ ยังได้พัฒนากรอบการวิเคราะห์กรอบโครงสร้างความคิด โดยเขาได้เสนอไว้ในงานเรื่อง Frame Alignment Processes, Micromobilization, and Movement Participation ว่าแนวคิดการจัดวางการให้ความหมายหรือการจัดระเบียบกรอบความคิด (frame alignment) เป็นกรอบสำคัญใน

ขบวนการเสื้อแดง จังหวัดขอนแก่น" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2562). น.40.

¹¹⁸ ณัฐรุจ วงศ์ทางสวัสดิ์. อ้างแล้ว. น.24 – 25.

¹¹⁹ ประภาส ปิ่นตบแต่ง. อ้างแล้ว. น.116 – 118. และณัฐรุจ วงศ์ทางสวัสดิ์. อ้างแล้ว. น.25.

¹²⁰ David A. Snow, "Frame Alignment Process, Micro Mobilization, and Movement Participation," *American Sociological Review*, Vol 51, No.4 (1986).

การศึกษากรอบความคิดของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม การจัดระเบียบกรอบความคิด (frame alignment) เป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงถึงการตีความขององค์กรของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมกับปัจเจกชน ในเรื่องของผลประโยชน์ คุณค่า กิจกรรม เป้าหมาย และอุดมการณ์ที่สอดคล้องกัน Snow และคณะ ได้อธิบายประเภทหรือขั้นตอนในการจัดระเบียบกรอบความคิด (types of frame alignment process) ซึ่งเป็นกระบวนการที่ทำให้ขบวนการสามารถสร้างความเชื่อให้กับมวลชน และชักจูงให้ประชาชนภายนอกเข้าร่วมกับการเคลื่อนไหว แบ่งได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

หนึ่ง การเชื่อมโยงการให้ความหมายหรือการเชื่อมโยงกรอบความคิด (frame bridging) หมายถึงกระบวนการที่เชื่อมโยงอุดมการณ์ที่สอดคล้องกันแต่ไม่ได้เชื่อมโยงในทางโครงสร้างมากกว่าสองอุดมการณ์ขึ้นไปรวมเข้าด้วยกัน โดยการเชื่อมโยงสามารถเกิดขึ้นได้ในหลายระดับได้แก่ การเชื่อมโยงในระดับองค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคมสององค์กรเข้าด้วยกัน และการเชื่อมโยงกรอบความคิดระหว่างองค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคมกับปัจเจกชนโดยทั่วไปที่ไม่ได้ถูกจัดตั้งและอยู่ภายนอกขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม¹²¹ ในระดับที่สองนี้เกิดขึ้นจากการที่องค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคมได้เผยแพร่ข้อมูล และอุดมการณ์ผ่านเครือข่ายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (interpersonal networks) เครือข่ายระหว่างกลุ่ม (inter group networks) สื่อมวลชน และช่องทางติดต่ออื่น ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต จดหมาย โทรศัพท์ ซึ่งเป็นการระดมทรัพยากรในระดับจุลภาค (micromobilization)¹²² ในแง่นี้ทำให้ในลำดับแรกขบวนการจึงควรเชื่อมโยงกรอบความคิดเข้ากับปัจเจกบุคคลให้เกิดขึ้นก่อนที่จะเปลี่ยนแปลงกรอบความคิด (frame transformation)

สอง การปรับและสร้างความชัดเจนให้กรอบความคิด (frame amplification) หมายถึงการปรับให้กรอบความคิดมีความชัดเจนในประเด็นปัญหาและข้อเรียกร้องต่อเหตุการณ์หนึ่ง ๆ เนื่องจากความหมายของเหตุการณ์และความเชื่อมโยงระหว่างเหตุการณ์กับคนโดยทั่วไปถูกปกคลุมด้วยความเพิกเฉย ถูกปิดบังโดยบุคคลอื่น ๆ ไม่ให้เกิดความชัดเจน ดังนั้นการจะให้ประชาชนเข้าร่วมและสนับสนุนการเคลื่อนไหวจึงขึ้นอยู่กับความชัดเจนและความมีชีวิตชีวาของกรอบความคิด การปรับกรอบความคิดจะช่วยให้ประชาชนเห็นถึงประเด็นปัญหา และเข้าร่วมกับการเคลื่อนไหวมากขึ้น นอกจากนี้การปรับกรอบความคิดยังสามารถแบ่งย่อยได้อีกใน 2 รูปแบบคือ 1. การสร้างความชัดเจนให้กับการรับรู้เข้าใจในคุณค่า (value amplification) เป็นการสร้างการตระหนักรู้ให้การเคลื่อนไหวมีคุณค่าแก่การสนับสนุนและปกป้องให้สามารถดำเนินไปต่อไปได้จนกว่าจะบรรลุเป้าหมาย

¹²¹ Ibid., pp.467 – 469.

¹²² ธีรยุทธ วงศ์ทางสวัสดิ์. อ้างแล้ว. น.22 – 23.

ของขบวนการและประสบผลสำเร็จ 2. การสร้างความชัดเจนให้กับการรับรู้เข้าใจในความเชื่อ (belief amplification) โดยในขณะที่การรับรู้ในคุณค่าจะเชื่อมโยงไปสู่เป้าหมายเพื่อที่การเคลื่อนไหวจะได้รับการสนับสนุนจากมวลชน แต่ความเชื่อจะถูกอธิบายหรือตีความผ่านองค์ประกอบเชิงอุดมการณ์ และอุดมคติ ที่เชื่อมโยงไปสู่การกระทำที่เป็นได้ทั้งสนับสนุนและต่อต้านชัดเจนฝ่ายตรงข้ามเพื่อให้ ขบวนการบรรลุเป้าหมายตามที่ระบุไว้¹²³ กล่าวคือ การสร้างความชัดเจนด้านคุณค่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับเป้าหมายหรือสถานะล่าสุดของการเคลื่อนไหว ขณะที่ด้านความเชื่อจะเกี่ยวข้องกับการเป็นส่วนหนึ่งของวิถีคิดที่จะยอมรับหรือกีดขวางการกระทำที่เหมาะสมของคุณค่าที่ต้องการ

สาม การขยายกรอบโครงความคิด (frame extension) หมายถึง กระบวนการที่นำกรอบความคิดทั้งในเชิงคุณค่าและความเชื่อเผยแพร่ออกสู่สังคมทั้งในระดับปัจเจกชนทั่วไป กลุ่มผลประโยชน์หรือแม้แต่กลุ่มการเคลื่อนไหวอื่น ๆ ในสังคม ขั้นตอนนี้มีความแตกต่างจากขั้นตอนการปรับและสร้างความเข้าใจตรงที่จะเน้นไปในทางรูปธรรมขององค์การการเคลื่อนไหวทางสังคม หรือกล่าวได้ว่าเป็นยุทธวิธีหนึ่งของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อแสวงหาแนวร่วม และผู้สนับสนุนเพิ่มไม่เพียงแต่มวลชนผู้สนับสนุนในองค์กรเพียงเท่านั้น¹²⁴

สี่ การเปลี่ยนกรอบโครงความคิด (frame transformation) เป็นกระบวนการที่จะเกิดขึ้นเมื่อทั้งสามกระบวนการที่ผ่านเกิดขึ้นแล้วแต่ไม่ประสบผลสำเร็จในการสร้างผลสะท้อนต่อรัฐบาลฝ่ายตรงข้าม หรือสังคมโดยรวมตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้เนื่องจากกรอบความคิดที่องค์กรการเคลื่อนไหวทางสังคมสร้างขึ้นอาจขัดต่อแบบแผนทางความคิด ค่านิยม ความเชื่อบางอย่างที่ดำรงอยู่ในสังคมนั้น ๆ จึงทำให้ตัวขบวนการต้องปรับเปลี่ยนและสร้างกรอบความคิดขึ้นมาใหม่เช่นเดียวกับการระบุปัญหา ค่านิยม ความเชื่อใหม่อีกครั้งและขจัดความเข้าใจเดิม ทั้งนี้กระบวนการเปลี่ยนกรอบโครงความคิดเปรียบเสมือนการแก้ไขความผิดพลาดของกรอบโครงเดิม เพื่อให้การเคลื่อนไหวยังสามารถระดมทรัพยากรและเครือข่ายผู้สนับสนุนได้ต่อไป¹²⁵ ตัวอย่างเช่นการให้ความหมายแก่เหตุการณ์หนึ่งนี้อาจเป็นสิ่งไม่ดีแต่ยอมรับได้ในสังคม มาเป็นสิ่งที่ไม่ดีและไม่สามารถยอมรับได้ในสังคมจนต้องรีบขจัดออกไป

จากแนวการวิเคราะห์ข้างต้นกล่าวได้ว่ากรอบโครงความคิดนั้นเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นภายในขบวนการเคลื่อนไหวผ่านการระบุปัญหา ระบุแนวทางออกเพื่อแก้ไข และสร้างเหตุผลเพื่อจูงใจ

¹²³ Snow. p.469 – 472. และ ธีรรัฐ วงศ์ทางสวัสดิ์. อ้างแล้ว. น.23.

¹²⁴ Snow. pp.472 – 473.

¹²⁵ Ibid., pp.474 – 476.

มวลงนให้เข้าร่วมกับการเคลื่อนไหวนอกจากนี้ในการสร้างความเข้าใจให้คนภายในขบวนกรเคลื่อนไหวมี่ฉันทมตีในเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกันยังต้องอาศัยการจัดระเบียบกรอบความคิด ซึ่งเป็นกระบวนการเชื่อมโยงความคิดและการกระทำของปัจเจกเข้าด้วยกันผ่านชุดวาทกรรม แนวคิดอุดมการณ์หนึ่ง ๆ เมื่อเกิดควมสอดคล้องกันขบวนกรย่อมสามารถรับมชักได้ง่ายและระดมมวลงนเข้าร่วมได้เพิ่มมากขึ้น ด้วยเหตุนี้ทำให้การสร้างและจัดระเบียบกรอบความคิดจึงเป็นภารกิจสำคัญอย่างยิ่งต่อขบวนกรเคลื่อนไหวนทางสังคม

ในงานชิ้นนี้ผู้ศึกษาได้นำแนวคิดการจัดระเบียบกรอบโครงความคิด (frame alignment) มาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาแนวคิดของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วทั้งในช่วงก่อนที่พวกเขาจะเข้าเป็นส่วนหนึ่งในขบวนกรต่อต้านทักษิณ และในช่วงเคลื่อนไหวนต่อต้านทักษิณ พ.ศ.2548 – 2557 โดยในช่วงก่อนเข้าร่วมต่อต้านทักษิณจะเป็นการพิจารณาว่ากลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วตัวอย่างเช่น กลุ่มชุมชนโอศกมีการจัดวางและเชื่อมโยงแนวคิดของกลุ่มตนเองที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติธรรมและเรื่องธรรมะกับการเมืองเป็นเรื่องเดียวกัน ให้เข้ากับแนวคิดของเครือข่ายการเคลื่อนไหวนอื่น ๆ ที่ออกมาต่อต้านทักษิณก่อนที่จะรวมตัวเป็นขบวนกรพันธมิตรฯ อย่างไร ทั้งในระดับระดับองค์กรการเคลื่อนไหวน และระดับองค์กรการเคลื่อนไหวนกับมวลงนให้รวมเป็นหนึ่งเดียวกัน นอกจากนี้ในช่วงก้าว่างของการต่อต้านทักษิณ ผู้ศึกษาจะพิจารณาโดยใช้กรอบดังกล่าวว่าการเคลื่อนไหวนของกลุ่มอนุรักษ์นิยมการสร้างควมชัดเจนให้กับกรอบโครงความคิดที่ถูกกำหนดขึ้นโดยพวกเขาเองและมีความแตกต่างจากกรอบแนวความคิดหลักของขบวนกรต่อต้านทักษิณขบวนกรใหญ่อ่างไร รวมถึงแต่ละช่วงของการเคลื่อนไหวนมีการเปลี่ยนกรอบความคิดซึ่งส่งผลต่อพัฒนาการ และความเป็นพลวัตของขบวนกรอ่างไร ตัวอย่างเช่น การเคลื่อนไหวนของกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติที่พยายามสร้างควมชัดเจนให้กับกรอบความคิดปกป้องชาติ-ศาสน์-กษัตริย์ว่า ภัยอันตรายของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ที่แท้จริงไม่จำกัดแต่เฉพาะภัยจากระบอบทักษิณ แต่รวมถึงภัยจากการรุกรานของต่างชาติทั้งในเรื่องดินแดน ทรัพยากร การแทรกแซงผ่านกระบวนการทางการเมืองและสังคมด้วย

การนำกรอบการวิเคราะห์กระบวนการสร้างกรอบโครงความคิด (frame process) ในส่วนการจัดระเบียบกรอบโครงความคิด (frame alignment) 4 ประเภทมาใช้เป็นแนวทางศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางความคิดของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนกรต่อต้านทักษิณ สามารถทำให้เห็นถึงชุดความคิด รวมไปถึงมุมมองต่อสังคมการเมืองขององค์กรการเคลื่อนไหวนทั้งในระดับองค์กรนำและระดับปัจเจกชนที่เชื่อมโยงกันภายในองค์กรการเคลื่อนไหวน และระหว่างองค์กรการเคลื่อนไหวนที่ขยายของเขตไปสู่มวลงน รวมไปถึงสามารถนำไปสู่การอธิบายการสร้างอัตลักษณ์ร่วมในทางความคิดของ

กลุ่มอนุรักษ์นิยมที่ส่งผลให้การเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณมีพลังในการระดมทรัพยากร แสวงหาเครือข่ายแนวร่วม และสามารถแยกออกจากรวมการใหญ่มาเคลื่อนไหวประเด็นอื่น ๆ ในแนวทางของอนุรักษ์นิยมสุดขั้วที่นอกเหนือไปจากการขับไล่ทักษิณ โดยการวิเคราะห์กรอบโครงความคิดภายในงานจะใช้วิธีการตีความจากบทสัมภาษณ์แกนนำและมวลชนผู้เข้าร่วมเคลื่อนไหว บันทึกสัมภาษณ์ก่อนหน้าตามที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แดงการณกลุ่ม และบทความเกี่ยวกับทัศนคติทางการเมืองของบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนขบวนการในแต่ละช่วง

โดยสรุปภายในงานชิ้นนี้ได้นำแนวทางการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมมาใช้ โดยเลือกใช้ หนึ่งทฤษฎีระดมทรัพยากร เป็นกรอบในการวิเคราะห์องค์การเคลื่อนไหวเพื่อพิจารณาถึงผู้นำ ยุทธวิธี และมวลชนที่เข้าร่วมในแต่ละช่วงว่ามีการเปลี่ยนแปลง ปรับเปลี่ยนยุทธวิธีโครงสร้างองค์การในการเคลื่อนไหวอย่างไร สองทฤษฎีกระบวนการทางการเมืองในส่วนที่เกี่ยวกับโครงสร้างโอกาสทางการเมือง วิเคราะห์ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อการเติบโตและถดถอยของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ ซึ่งเน้นไปที่การพิจารณาแนวนโยบายหรือยุทธศาสตร์ที่ดำรงอยู่ของรัฐที่ส่งผลต่อกลุ่มอนุรักษ์นิยมและท่าทีฝ่ายตรงข้ามของการเคลื่อนไหว สามกรอบการวิเคราะห์กรอบโครงความคิดในส่วนกระบวนการสร้างและจัดระเบียบกรอบความคิด เป็นแนวทางในการวิเคราะห์แนวคิดและอุดมการณ์ภายในกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณเพื่อให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางความคิดของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วตลอดก้าวย่างของการต่อต้านทักษิณอย่างเป็นพลวัต

อย่างไรก็ตามในงานชิ้นนี้ผู้ศึกษาได้ใช้แนวคิดทฤษฎีตามที่ระบุไว้เป็นเพียงแนวทางการศึกษาวิเคราะห์และตอบคำถามหลักของงาน แต่จะอธิบายในรูปแบบของการอธิบายพัฒนาการการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมในแต่ละช่วงเป็นหลัก กล่าวคืองานชิ้นนี้เป็น การนำทฤษฎีระดมทรัพยากร โครงสร้างโอกาสทางการเมือง การสร้างและจัดระเบียบกรอบโครงความคิดมาใช้อย่างไม่ตายตัว หรือมุ่งตอบคำถามในเชิงทฤษฎีอย่างตายตัว อาทิ การแยกอธิบายว่ากลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีการวางกรอบโครงความคิดหลักอันประกอบด้วยกรอบความคิดย่อยอย่างไรบ้าง หรือแยกวิเคราะห์ยุทธวิธีการเคลื่อนไหวของขบวนการออกมาแบบเฉพาะเจาะจง แต่จะนำทั้ง 3 ทฤษฎีมาใช้ร่วมกันเพื่อให้สามารถวิเคราะห์ปรากฏการณ์การเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นและเห็นถึงพัฒนาการ ความเป็นพลวัตของการเคลื่อนไหวได้อย่างชัดเจนมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้สามารถนำไปสู่การตอบคำถามหลักของงานคือ กลุ่ม

อนุรักษ์นิยมสุดขีดในขบวนการต่อต้านทักษิณมีพัฒนาการเคลื่อนไหวทั้งในแง่ปฏิบัติการและความคิด
อย่างไร รวมถึงส่งผลอย่างไรต่อขบวนการต่อต้านทักษิณในภาพรวมและการเมืองไทย

บทที่ 3

ที่มา และองค์ประกอบกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ

ตลอดยี่สิบกว่าการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 จนถึงการรัฐประหาร 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557 กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วถือได้ว่าเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางของการเคลื่อนไหว กำหนดประเด็นข้อเรียกร้อง ตลอดจนผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทยในหลายเหตุการณ์ตัวอย่างเช่น การหิบบกประเด็นปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์มาเป็นประเด็นหลักในการเคลื่อนไหว¹²⁶ การเรียกร้องนายทหารราชทานมาตรา 7 การขบวนการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2557 หรือแม้แต่การเรียกร้องให้ทหารออกมาทำรัฐประหารเพื่อโค่นล้มรัฐบาลที่มาตามระบอบประชาธิปไตย¹²⁷

แม้ว่าในช่วงต้นการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณอาจประกอบด้วยกลุ่มทางสังคมที่หลากหลายอย่างในช่วงแรกของการเคลื่อนไหว อาทิ กลุ่มสื่อโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ในเครือผู้จัดการภายใต้การนำของนายสนธิ ลิ้มทองกุล กลุ่มสมาพันธ์แรงงานรัฐวิสาหกิจนำโดยนายสมศักดิ์ โกศัยสุข แกนหลักจากคณะกรรมการณรงค์เพื่อประชาธิปไตย (ครป.) นำโดยนายพิภพ ธงไชย และนายสุริยะใส กตะศิลาองค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน สหพันธ์นิสิตนักศึกษา เครือข่ายสลัมสี่ภาค ฯลฯ¹²⁸ แต่จะเห็นได้ว่าภายใต้ความหลากหลายที่เกิดขึ้น กลุ่มพลังอนุรักษ์นิยมค่อย ๆ เข้ายึดกุมการนำของขบวนการ และประสบความสำเร็จในการผลักดันให้ใช้แนวคิดอนุรักษ์นิยมและยุทธศาสตร์การต่อสู้แบบเน้นการเผชิญหน้าในการเคลื่อนไหว¹²⁹

กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณเป็นกลุ่มที่เน้นการเคลื่อนไหวโดยชูประเด็นชาตินิยม ศาสนานิยม และกษัตริย์นิยมเป็นหลัก แกนนำและมวลชนเหล่านี้มีความแตกต่างจากแกนนำและมวลชนปีกอื่น ๆ ในขบวนการเดียวกันตรงที่พวกเขาไม่ได้มีจุดมุ่งหมายในการออกมาชุมนุมเพื่อขับไล่รัฐบาลทักษิณ หรือรัฐบาลที่เห็นว่าเป็นตัวแทนของทักษิณเพียงเท่านั้น แต่มีการประกาศจุดยืนของตัวเองอย่างชัดเจนตั้งแต่ช่วงต้นของขบวนการต่อต้านทักษิณภายใต้การเคลื่อนไหว

¹²⁶ สุกลักษณ์ กาญจนขุนดี, "ขบวนการประชาชนกึ่งสำเร็จรูป กับการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยแบบพืงพืง," ฟ้าเดียวกัน 4(2) (2549). น.173

¹²⁷ ททัยกาญจน์ ตรีสุวรรณ, "มีอบนทวิต" กับ 4 เรื่องหลังจาก กปปส., 2560, <https://www.bbc.com/thai/thailand-41804763>.

¹²⁸ อภิชาติ สถิตินิรามัย และอนุสรณ์ อุณโณ. อ้างแล้ว. น.47 – 49

¹²⁹ กนกรัตน์ เลิศชูสกุล, พัฒนาการและพลวัตของขบวนการต่อต้านทักษิณ: จากขบวนการเสรีนิยมอันหลากหลาย สู่ขบวนการอนุรักษ์นิยมเข้มข้น. อ้างแล้ว. น.123

ในนามพันธมิตรฯ ปี พ.ศ.2549 ว่าเหตุที่ออกมาสนับสนุนปีกอื่น ๆ ในขบวนการเป็นเพราะต้องการปกป้องและรักษาไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ซึ่งทักษิณเป็นตัวละครหลักที่มุ่งทำลายสถาบันเหล่านี้ให้หายไปจากสังคมไทย จุดยืนที่ชัดเจนเช่นนี้ทำให้แกนนำสามารถรื้อฟื้นและระดมการสนับสนุนจากเครือข่ายทางสังคม 2 เครือข่ายสำคัญที่มีอยู่แล้วก่อนเกิดขบวนการฯ คือ พลังกลุ่มฝ่ายขวาที่กระจัดกระจายอยู่ และชนชั้นกลางที่ไม่มีความสนใจทางการเมือง การจัดตั้งปัจเจกและกลุ่มฝ่ายขวาเพื่อขยายฐานมวลชนช่วยสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้กับพลังฝ่ายขวาที่ก่อนหน้านี้เคยกระจัดกระจายและอ่อนแอ จนกลายเป็นตัวแสดงหลัก มีพลังเหนือกลุ่มก่อนหน้านี้ที่มีความหลากหลาย และประสบความสำเร็จในการผลักดันแนวคิดอนุรักษนิยมกลายเป็นแนวทางหลักของขบวนการฯ¹³⁰

นอกจากกลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วจะสามารถผลักดันแนวคิดตนเองให้เป็นแนวทางหลักของขบวนการใหญ่ พวกเขายังมีการจัดตั้งกลุ่มฝ่ายขวาในชื่อต่าง ๆ ออกมาเคลื่อนไหวปกป้อง “ชาติ-ศาสนา-กษัตริย์” ตลอดช่วง พ.ศ.2548 - 2557 แม้จะไม่ได้อยู่ในช่วงที่ทักษิณ หรือบุคคลที่ทางกลุ่มเชื่อว่าเป็นตัวแทนของทักษิณเข้ามาเป็นรัฐบาลก็ตาม ทั้งแกนนำและมวลชนที่อยู่ในกลุ่มอนุรักษนิยมมีการแยกตัวออกจากขบวนการใหญ่เพื่อมาจัดตั้งกลุ่มการเคลื่อนไหวฝ่ายขวาให้ออกมาเคลื่อนไหวตัวอย่างเช่น

กลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ กลุ่มการเคลื่อนไหวย่อยในช่วง พ.ศ.2552 – 2553 ชูประเด็นชาตินิยมเข้มข้นเคลื่อนไหวในต่างจังหวัดโดยเฉพาะในภาคอีสาน เรียกร้องให้รัฐบาลยึดดินแดนข้อพิพาทไทย-กัมพูชา บริเวณปราสาทพระวิหาร จังหวัดศรีสะเกษ กลับมาเป็นของไทย ซึ่งนอกจากการเคลื่อนไหวชุมนุมบนท้องถนน กลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วยังมีการก่อตั้งโทรทัศน์ช่อง 13 สยามไท ในช่วงปีเดียวกัน ช่องโทรทัศน์นี้ที่มีส่วนอย่างมากในการนำเสนอปกป้องชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ พร้อมกับโจมตีกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) กลุ่มการเคลื่อนไหวฝ่ายตรงข้ามที่ออกมาเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลอภิสิทธิ์อยู่ในขณะนั้นว่าเป็นการเคลื่อนไหวที่มุ่งทำลายชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

กลุ่มองค์กรพิทักษ์สยาม ในปี พ.ศ.2555 การเคลื่อนไหวที่ประกาศจุดยืนว่าเป็นการชุมนุมเพื่อปกป้องชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ และต้องการขับไล่ผู้ที่ทำลายสถาบันพระมหากษัตริย์ สำหรับการนัดชุมนุมครั้งแรกมีวัตถุประสงค์เพื่อทำบุญเนื่องจากพระมหากษัตริย์หายจากอาการประชวร ชุมนุมครั้งที่สองมีการประกาศว่ารัฐบาลบกพร่องเนื่องจากปล่อยให้ผู้ไม่หวังดีกำลังทำลายสถาบัน

¹³⁰ เรื่องเดียวกัน น.80

พระมหากษัตริย์อย่างโจ่งแจ้งต่อสาธารณะ ในขณะที่ชุมนุมครั้งที่สามมีการประกาศข้อเรียกร้องว่า ต้องการขับไล่ผู้ที่ต้องการล้มล้างสถาบันพระมหากษัตริย์ออกจากประเทศไทย

กลุ่มกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ ในปี พ.ศ.2556 ก่อนเกิดขบวนการ กปปส. การเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมที่มีการประกาศตัวอย่างชัดเจนว่าตนเองนั้นเป็นตัวแทนของสถาบันพระมหากษัตริย์ในการออกมาปกป้องชาติบ้านเมือง การเคลื่อนไหวของพวกเขาในรอบนี้มีข้อเรียกร้องสำคัญคือเรียกร้องให้รัฐบาลแสดงจุดยืนในความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ ทั้งนี้เนื่องจากทั้งแกนนำ และมวลชนอนุรักษ์นิยมต่างมีความเห็นว่รัฐบาลนั้นกำลังกระทำการที่ก้าวล่วงต่อสถาบันพระมหากษัตริย์

การเคลื่อนไหวในแต่ละรอบเหล่านี้เป็นการเคลื่อนไหวที่ถูกจัดตั้งโดยกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ แม้ว่าในแต่ละช่วงจะปรากฏชื่อกลุ่มการเคลื่อนไหว สัญลักษณ์ ตลอดจนแกนนำการเคลื่อนไหวที่แตกต่างกัน แต่บรรดาแกนนำที่อยู่ในกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้ว ตัวอย่างเช่น พล.อ.ปรีชา เอี่ยมสุพรรณ พล.ร.อ.บรรณวิทย์ เก่งเรียน นายสมบุรณ์ ทองบุราณ นายไชยวัฒน์ สีนสูงค์ ร.ต.แซมดิน เลิศบุศย์ หรือแม้แต่สมณะโพธิรักษ์ บุคคลเหล่านี้ยังคงอยู่ในฐานะเบื้องหลังผู้มีบทบาทสำคัญในทุกช่วงของการเคลื่อนไหว เช่นเดียวกับมวลชนที่แม้ว่าการเคลื่อนไหวจะเปลี่ยนชื่อหรือเปลี่ยนแกนนำไปในแต่ละครั้ง แต่มวลชนที่จัดอยู่ในกลุ่มอนุรักษ์นิยมล้วนแต่เข้าร่วมกับการเคลื่อนไหวทั้งคนไทยหัวใจรักชาติ องค์กรพิทักษ์สยาม และกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ

ความเชื่อมโยงกันทั้งในแง่ของแกนนำการเคลื่อนไหว มวลชน รวมไปถึงประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องกันทำให้ผู้ศึกษาเห็นว่าในการอธิบายถึงที่มา และองค์ประกอบของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณจำเป็นต้องศึกษาในลักษณะที่ไม่แยกการเคลื่อนไหวฝ่ายขวาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาของการต่อต้านทักษิณออกจากกัน แต่เริ่มจากการมองว่าการเคลื่อนไหวเหล่านี้มีที่มาจากกลุ่มเดียวกันเพียงแต่เปลี่ยนชื่อและวิธีการเคลื่อนไหวให้สอดคล้องกับสถานการณ์และเหตุการณ์ทางการเมืองในแต่ละช่วง การศึกษาในลักษณะนี้ผู้ศึกษาเห็นว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการศึกษาพัฒนาการและพลวัตของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ ใน 2 ประการ

ประการแรก เมื่อพิจารณาถึงแกนนำการเคลื่อนไหวฝ่ายขวาในช่วง พ.ศ.2548 – 2557 จะพบว่าแกนนำแต่ละการเคลื่อนไหวมีความเชื่อมโยงกัน ตัวอย่างเช่น พล.ร.อ.บรรณวิทย์ เก่งเรียน แกนนำกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ มีส่วนสำคัญในการก่อตั้งโทรทัศน์ช่อง 13 สยามไท และเป็นแกนนำการเคลื่อนไหวของกลุ่มกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ ร.ต.แซมดิน เลิศบุศย์ ผู้ประสานงานชุมชนโศกมีส่วนสำคัญกับการจัดการเคลื่อนไหวของทั้งกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ องค์กรพิทักษ์สยาม และกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ ในแง่นี้หากศึกษาการเคลื่อนไหวฝ่ายขวาที่ออกมาเคลื่อนไหวในช่วงเวลานี้โดยมองว่าแต่ละกลุ่มการเคลื่อนไหวมีลักษณะที่แยกขาดออกจากกัน อาจทำ

ให้ไม่สามารถเห็นถึงความเชื่อมโยง และความซับซ้อนภายในกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วได้ชัดเจนเท่ากับการศึกษาโดยมองว่า แต่ละกลุ่มการเคลื่อนไหวฝ่ายขวาที่ชื่อแตกต่างกันนี้มีที่มา และถูกจัดตั้งโดยกลุ่มเดียวกันทั้งหมด

ประการที่สอง เมื่อพิจารณาจากประเด็นที่การเคลื่อนไหวฝ่ายขวาในชื่อต่าง ๆ ใช้ตลอดช่วงของการต่อต้านทักษิณจะเห็นได้ว่า ประเด็นที่พวกเขาใช้นั้นมีลักษณะเดียวกันคือปกป้อง ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เพียงแต่ในแต่ละช่วงมีความเข้มข้น ตลอดจนแนวทางในการนำเสนอสู่สาธารณะที่แตกต่างกัน ลักษณะเช่นนี้การศึกษาโดยมองว่าการเคลื่อนไหวฝ่ายขวาในชื่อต่าง ๆ มีที่มาจากกลุ่มเดียวกันจึงจะทำให้เห็นถึงพัฒนาการทางความคิดของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วอย่างเห็นภาพมากกว่า แยกศึกษาและอธิบายประเด็นแนวความคิดที่แต่ละการเคลื่อนไหวฝ่ายขวาใช้แยกเป็นช่วง ๆ ไป ตัวอย่างเช่น พัฒนาการในส่วนของแกนนำในแต่ละช่วงที่พวกเขาเลือกใช้ประเด็น วิธีการนำเสนอประเด็นปกป้องชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ ในแบบที่ต่างกัน และมีความเข้มข้นขึ้นเรื่อย ๆ ตั้งแต่กำเนิดกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ จนถึงกลุ่มกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ ที่ถือว่าเป็นการชูประเด็นอนุรักษ์นิยมปกป้องชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ แบบเข้มข้นที่สุด เช่นเดียวกับพัฒนาการทางความคิดของมวลชนที่มีความเข้มข้นขึ้นเรื่อย ๆ หลังจากที่พวกเขาเข้าร่วมกับกลุ่มอนุรักษ์นิยมออกมาเคลื่อนไหวในประเด็น ขวาจัด นอกเหนือไปจากการต่อต้านทักษิณ หรือระบอบทักษิณ

สำหรับในบทนี้ ผู้ศึกษามุ่งศึกษาถึงที่มา และองค์ประกอบของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณแบบลงรายละเอียด เพื่ออธิบายให้เห็นว่ากลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วที่ทำหน้าที่เป็นผู้ขับเคลื่อนอุดมการณ์ปกป้อง “ชาติ-ศาสนา-กษัตริย์” ตลอดระยะเวลาเกือบ 10 ปี คือ พ.ศ.2548 – 2557 ก่อนการรัฐประหารนั้น มีที่มาก่อนเข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณอย่างไร ประกอบด้วยแกนนำ และมวลชนกลุ่มใดบ้าง ตลอดจนแต่ละองค์ประกอบภายในกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีลักษณะทางความคิดทางการเมืองแบบใด โดยโครงสร้างการอธิบายในบทนี้ประกอบด้วยสองส่วนหลักได้แก่ หนึ่ง ชุมชนโอศก และ สอง นายทหารอาวุโส ทั้งสองส่วนนี้จะเริ่มจากการอธิบายที่มาของทั้งสองกลุ่ม โดยภาพรวม และแนวความคิดพื้นฐานของพวกเขาดังแต่ช่วงก่อนเข้าร่วมเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณตามลำดับ

การศึกษาพบว่า กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณประกอบด้วยการรวมตัวกันของ 2 ส่วนหลักได้แก่ 1. ชุมชนโอศก และ 2. นายทหารอาวุโส ทั้งสองส่วนนี้มีที่มา แนวความคิดทางการเมือง ตลอดจนการเคลื่อนไหวก่อนเกิดขบวนการต่อต้านทักษิณที่ต่างกัน อย่างไรก็ตาม เมื่อชุมชนโอศกและกลุ่มนายทหารอาวุโสมีการเข้าร่วมต่อต้านทักษิณในปี พ.ศ.2549 ภายใต้ชื่อพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย พวกเขามีการร่วมมือกันจนกลายเป็นกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการ

ต่อต้านทักษิณจัดตั้งการเคลื่อนไหวฝ่ายขวาในชื่อต่าง ๆ ออกมาเคลื่อนไหวผลักดันประเด็นปกป้องชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ และต่อต้านประชาธิปไตย

1. ชุมชนอโศก

ชุมชนอโศก เป็นกลุ่มทางศาสนาที่มีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นมาตั้งแต่ก่อนเข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณในปี พ.ศ.2549 ในระยะแรกช่วงทศวรรษ 2520 พวกเขามีลักษณะเป็นกลุ่มศาสนาที่ประกอบด้วยสมาชิกที่หลากหลายและเน้นไปที่การจัดกิจกรรมทางพุทธศาสนาเป็นหลัก อย่างไรก็ตามเมื่อเวลาผ่านไปพวกเขาเข้าไปมีส่วนในการผลักดันผลประโยชน์ของชุมชน นำเสนอแนวคิดคุณธรรมนำการเมือง มีส่วนในการก่อตั้งพรรคการเมือง จนทำให้ชุมชนอโศกเปลี่ยนจากกลุ่มศาสนากลายเป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างเห็นชัดที่สุดคือในการเคลื่อนไหวช่วงเหตุการณ์ พฤษภาคม พ.ศ.2535 ภายใต้การนำของ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง สมาชิกคนสำคัญของชุมชน การที่ชุมชนมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องทางการเมือง ประกอบกับแนวคิดของชุมชนที่เห็นว่าศาสนาและการเมืองเป็นเรื่องเดียวกันเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้พวกเขาตัดสินใจเข้าร่วมขบวนการ นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ในปี พ.ศ.2549 ก่อนที่จะเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วตลอดการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณ

1.1 จากกลุ่มศาสนาสู่กลุ่มการเคลื่อนไหวทางการเมือง

ชุมชนอโศกเป็นกลุ่มทางศาสนาที่ก่อตัวขึ้นในช่วง พ.ศ.2516 โดยมีจุดเริ่มต้นจากนายมงคล รั้งพงษ์ ซึ่งต่อมาเป็นสมณะโพธิรักษ์ผู้นำสูงสุดของชุมชนอโศก ตัดสินใจอุปสมบทในวันที่ 2 เมษายน พ.ศ.2516 ที่วัดหนองกระทุ่ม วัดมหานิกายในจังหวัดนครปฐม¹³¹ ช่วงเวลาดังกล่าวสมณะโพธิรักษ์ได้วิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับการแบ่งแยกธรรมเนียมนิปฏิบัติของมหานิกาย และธรรมยุติกนิกายในประเทศไทยว่าแนวทางการศึกษาและปฏิบัติธรรมของทั้งสองนิกายนั้นมีความผิดพลาดไม่ได้เป็นแนวทางที่จะสามารถทำให้เข้าถึงแก่นแท้ของความเป็นพุทธศาสนาได้อย่างแท้จริง การวิพากษ์พุทธศาสนาในไทยและกฎเกณฑ์ข้อบังคับของมหาเถรสมาคมเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลากว่า 3 ปี จนใน พ.ศ.2518 สมณะโพธิรักษ์ได้ประกาศไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับของมหาเถรสมาคมพร้อมกับก่อตั้งกลุ่มอิสระที่เคลื่อนไหวเกี่ยวกับพุทธศาสนาขึ้นโดยใช้ชื่อว่า “ชุมชนอโศก” ตั้งอยู่ในจังหวัดนครปฐมและอีก

¹³¹ ก่อนหน้าเหตุการณ์ดังกล่าว นายมงคล รั้งพงษ์ หรือสมณะโพธิรักษ์ในปัจจุบันได้เคยอุปสมบทเป็นพระภิกษุสายธรรมยุติ ที่วัดโคกการาม จังหวัดสมุทรปราการในปี พ.ศ.2513 ก่อนที่จะลาออกจากธรรมยุติกนิกาย และเข้าอุปสมบทใหม่ในปี พ.ศ. 2516 ที่วัดหนองกระทุ่ม วัดมหานิกายในจังหวัดนครปฐม อ้างจาก เอกิลา-โฮร์น, มองพุทธด้วยสองตาเปิด (แปลโดย ขวัญดี อัครา วุฒิชัย) (กรุงเทพฯ: ฟ้าอภัย, 2541 (ต้นฉบับปี 1996)). น.66

สองแห่งในปีถัดมา (พ.ศ.2519) ได้แก่ ศรีษะอโศกจังหวัดศรีสะเกษ และสันตโศกที่ กรุงเทพมหานคร¹³² หลังจากการก่อตั้งได้ระยะหนึ่งชุมชนอโศกเริ่มมีลักษณะเป็นกลุ่มที่หลากหลาย ทั้งญาติธรรม คนชั้นกลางในเมือง นายทุนใหม่ หรือแม้แต่กลุ่มการเมือง อย่างไรก็ตามเมื่อ พล.ต. จำลอง มีบทบาทในกลุ่มมากขึ้น แกนนำทั้งในส่วนพระและฆราวาสเริ่มมีมวลชนที่เหนียวแน่นกับกลุ่มตนเอง พวกเขาเริ่มเคลื่อนไหวในประเด็นทางการเมืองจนทำให้ชุมชนอโศกถูกเปลี่ยนจากกลุ่มศาสนา กลายเป็นกลุ่มผลประโยชน์หนึ่งในพรรคการเมืองและกลุ่มการเคลื่อนไหวทางการเมืองในเวลาต่อมา

ช่วงชุมชนอโศกในฐานะกลุ่มศาสนาที่หลากหลาย

ในระยะแรกช่วง พ.ศ.2519 จนถึง พ.ศ.2525 ภาพลักษณ์ของชุมชนอโศกมีลักษณะเป็น ชุมชนชาวพุทธใหม่ที่เป็นทางเลือกให้กับประชาชนในการนับถือศาสนาพุทธโดยยังไม่มีประเด็นทาง การเมืองมาเกี่ยวข้อง Rory Mackenzie (2007)¹³³ อธิบายว่า ในช่วงต้นทศวรรษ 2520 ประชาชน ส่วนหนึ่งให้ความสนใจและเข้าร่วมเป็นสมาชิก “ชาวอโศก” เนื่องจากพวกเขาเห็นว่าเป็นกลุ่มที่กล้า วิจัยพุทธศาสนาในประเทศไทยอีกทั้งยังนำเสนอแนวทางการทำนุบำรุงศาสนาให้ดีขึ้นกว่าเดิม¹³⁴ สำนักปฏิบัติธรรมอโศกที่ก่อตั้งขึ้นเปรียบเสมือนทางเลือกใหม่ของชาวพุทธและเป็นที่สนใจสำหรับผู้ ที่ต้องการศึกษาพุทธศาสนา¹³⁵ ด้วยเหตุนี้ทำให้สมาชิกภายในชุมชนประกอบด้วยพระ ฆราวาสที่สนใจ ในพุทธศาสนาและต้องการศึกษาธรรมะเพียงอย่างเดียวอย่างเช่น แกนนำ จ. หนึ่งในผู้ให้ข้อมูลแก่ ผู้วิจัยที่เป็นสมาชิกภายในชุมชนอโศกตั้งแต่ระยะแรก อธิบายเกี่ยวกับจุดเริ่มต้นของตนเองที่เข้ามาอยู่ ในสำนักอโศกว่าเริ่มจากแต่เดิมที่เป็นคนสนใจในพุทธศาสนาอยู่แล้ว จนได้มีโอกาสฟังเทศนาธรรมจาก สมณะโพธิรักษ์ทำให้รู้สึกว่าการปฏิบัติธรรมของสำนักอโศกนั้นตรงกับหลักธรรมของพระพุทธ ศาสนามากกว่าวัดในเมืองจึงเลือกที่จะมาอยู่ในชุมชนอโศกตั้งแต่นั้น¹³⁶

ช่วงเวลานี้เป็นช่วงที่ชุมชนอโศกเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วทั้งในด้านของการขยายสถานที่ปฏิบัติ ธรรม และด้านการขยายฐานสมาชิก สำหรับในด้านการขยายสถานที่ปฏิบัติธรรม ชุมชนอโศกมีการ สร้างสถานที่ปฏิบัติธรรมหรือ “วัดอโศก” เพิ่มขึ้นกว่า 5 แห่งในระยะเวลาไม่ถึง 10 ปี¹³⁷ ประกอบด้วย

¹³² เรื่องเดียวกัน. น. 66 – 67

¹³³ Rory Mackenzie, *New Buddhist Movements in Thailand: Towards an Understanding of Wat Phra Dhammakaya and Santi Asoke*. (London: Routledge, 2007).

¹³⁴ Ibid., P.117

¹³⁵ แกนนำ ก., สัมภาษณ์, 29 พ.ย. 2562.

¹³⁶ แกนนำ จ., สัมภาษณ์, 28 พ.ย. 2562.

¹³⁷ เฮกิลลา-โฮร์น. อ้างแล้ว. น.71 – 84

1. สันตือโศก เป็นศูนย์กลางทางข้อมูล คมนาคม การประสานงานระหว่างพุทธสถานต่าง ๆ รวมถึงเป็นที่รับ-จ่ายรถบรรทุก ที่ส่งสมาชิกชาวโศกจากกรุงเทพฯ ไปสู่วัดโศกในต่างจังหวัดหรือจากต่างจังหวัดเข้ามาทำกิจกรรมทางศาสนาในกรุงเทพมหานคร ในพื้นที่สันตือโศกนั้นนอกจากจะเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมแล้วยังประกอบไปด้วยสำนักงานทำหน้าที่ส่งหนังสือ สิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวกับพุทธศาสนาไปยังวัดโศกอื่น ๆ โรงพิมพ์ของตนเอง รวมถึงหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องการเผยแพร่หลักธรรมและการแสดงธรรมของสมณะโพธิรักษ์โดยเฉพาะ¹³⁸

2. ปฐมโศก พุทธสถานแรกของชาวโศกที่ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ.2516 มีการขยายขึ้นจากสำนักปฏิบัติธรรมที่มีวัดเพียงอย่างเดียวกลายเป็นหมู่บ้านชาวโศกในเนื้อที่กว่า 100 ไร่ โดยภายในประกอบด้วยหมู่บ้าน พื้นที่สำหรับการเกษตรของตนเอง รวมถึงโรงเรียนสัมมาสิกขา โรงเรียนประจำที่มีการจัดการเรียนการสอนของตัวเองที่ต่างจากการเรียนแบบปกติเช่น เน้นสอนธรรมะและเกษตรกรรมแบบลงมือปฏิบัติจริงมากกว่าการสอนแบบโรงเรียนทั่วไป¹³⁹

3. ศรีชะโศกในจังหวัดศรีสะเกษ เช่นเดียวกับปฐมโศกคือ พุทธสถานแห่งนี้มีการขยายพื้นที่ปฏิบัติธรรมกลายเป็นหมู่บ้านที่มีชาวบ้านอาศัยอยู่ราว 50 หลังคาเรือนโดยมีวัดโรงเรียน โรงเรียนสำหรับเกษตรกรรมของตนเองบนพื้นที่ 50 ไร่

4. ศาลือโศกในจังหวัดนครสวรรค์ เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมของชาวโศกที่เพิ่มเข้ามาโดยส่วนใหญ่ผู้ที่อยู่ประจำเป็นพระและชาวบ้านในบริเวณเดิม

5. สีม่าโศกในจังหวัดนครราชสีมา พุทธสถานโศกที่เพิ่มมาใหม่หลังจากศาลือโศกโดยภายในประกอบด้วยพระชาวโศก ญาติธรรม และชาวบ้านดั้งเดิมที่เมื่อมีการสร้างชุมชนโศกขึ้น ชาวบ้านส่วนหนึ่งได้ย้ายมาเป็นหนึ่งในชาวโศกในเวลาต่อมา¹⁴⁰ พุทธสถานหลักของชาวโศกทั้ง 5 แห่งมีการขยาย ต่อเติม รวมถึงมีสมาชิกเข้าไปอยู่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปีในช่วงต้นของทศวรรษ 2520

การขยายสถานปฏิบัติธรรมทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดส่งผลให้ในช่วงเวลานี้ชุมชนโศกมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากด้วยเช่นกัน โดยส่วนใหญ่ประชาชนที่เข้ามาเป็นสมาชิกกับชุมชนโศกในช่วงเวลานี้คือผู้ที่สนใจในพุทธศาสนา หรือที่ชาวโศกเรียกว่า “ญาติธรรม” เป็นหลัก Heikkila อธิบายในประเด็นดังกล่าวว่า สันตือโศกรวมถึงชุมชนโศกในจังหวัดอื่น ๆ มีสมาชิกเพิ่มขึ้นจากแต่เดิมที่สมาชิกชาวโศกมีเพียงนักบวช คนวัด ผู้เตรียมบวช ชาวบ้านโศกจำนวนประมาณ 700 คน แต่เมื่อชุมชนมีการขยายไปตามจังหวัดต่าง ๆ รวมถึงจัดตั้งสำนักพิมพ์ โรงเรียนสมาคมผู้ปฏิบัติธรรม ชมรมมังสวิรัตติเพิ่มเติม ส่งผลให้สมาชิกชาวโศกนั้นเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งแม้ว่าจำนวนสมาชิกของชุมชนโศกจะไม่แน่ชัดและไม่มีการบันทึกไว้อย่างชัดเจน แต่เมื่อพิจารณาจากชุมชนโศกใน

¹³⁸ เรื่องเดียวกัน น.71

¹³⁹ เรื่องเดียวกัน น.79

¹⁴⁰ ในปัจจุบัน มีศูนย์กลางพุทธสถานโศกเพิ่มขึ้นอีก 1 แห่งได้แก่ ราชธานีโศกในจังหวัดอุบลราชธานี อ้างจาก เรื่องเดียวกัน น.80

จังหวัดต่าง ๆ รวมถึงสมาชิกชมรมที่เป็นของเครือข่ายชุมชนอโศกสามารถประมาณได้ว่าชุมชนอโศกนั้นมีสมาชิกที่มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงเพิ่มขึ้นในหลักพันคน ในขณะที่สมาชิกตามชมรม สมาคมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพิ่มขึ้นทั่วประเทศกว่า 1 แสนคน¹⁴¹ สมาชิกที่เพิ่มขึ้นเหล่านี้แยกได้เป็นพระหรือสมณะประมาณ 100 คน คนวัด ผู้เตรียมบวชและอาคันตุกะรวมกันประมาณ 200 คน คนที่อาศัยในหมู่บ้านชาวอโศกเพิ่มขึ้นจำนวนหลักร้อยถึง 1000 คน นักเรียนประมาณ 200 คน สมาชิกธรรมทัศน์สมาคม สมาคมที่ได้รับสื่อ คำสอน หนังสือ จากมูลนิธิที่อยู่ใต้ความดูแลของชุมชนอโศกเพิ่มขึ้น 1500 ถึง 3000 คน สมาชิกจากสมาคมผู้ปฏิบัติธรรมซึ่งจะมีการประชุมเดือนละหนึ่งครั้ง นับจำนวนสมาชิกในแต่ละครั้งที่มาประชุมรวมกันได้ราว 8000 คน และสมาคมสุดท้ายที่เกี่ยวข้องกับชุมชนอโศกคือ ชมรมมังสวิรัตแห่งประเทศไทย ชมรมที่มีศรัทธา ศรีเมือง ภรรยาของ พล.ต.จำลอง ศรีเมืองเป็นประธานชมรม มีจำนวนสมาชิกราว 100000 คน

อย่างไรก็ตามในเรื่องของจำนวนสมาชิกชุมชนชาวอโศกนั้นไม่อาจสรุปได้อย่างชัดเจนว่าจำนวนคนที่เพิ่มขึ้นเป็นหลักแสนคนของชุมชนอโศกในช่วงต้นของทศวรรษ 2520 เป็นสมาชิกอย่างเหนียวแน่นของชุมชนได้ทั้งหมด กล่าวคือ เราอาจสรุปเกี่ยวกับการขยายตัวของสมาชิกในชุมชนอโศกได้ว่า ในช่วงเวลานี้ชุมชนอโศกมีสมาชิกเพิ่มและเป็นที่รู้จักแก่สาธารณะมากขึ้น ชาวอโศกเริ่มมีสมาชิกที่เข้ามาเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนกลุ่มอย่างจริงจังประมาณ 700 คน มีสมาชิกผู้แข่งขันประมาณ 8000 คน ส่วนที่เหลือคือผู้ศรัทธาในสมณะโพธิรักษ์ และอยู่ในชมรมมังสวิรัตเท่านั้น¹⁴²

แม้ว่าชุมชนอโศกจะมีจำนวนญาติธรรมที่เพิ่มขึ้นและศูนย์กลางในการปฏิบัติธรรมที่มีอยู่ด้วยกันหลายจังหวัด แต่พวกเขายังมีลักษณะของกลุ่มศาสนาเพียงเท่านั้น ชุมชนอโศกมีลักษณะเป็นกลุ่มอิสระที่มุ่งเผยแพร่ศาสนาพุทธในวิถีของตน หรือหากมีการเคลื่อนไหวที่ทำทนายอานาจรูฐก็จะเป็นการเคลื่อนไหวเพื่อสู้กับข้อบังคับของมหาเถรสมาคมเพียงเท่านั้น¹⁴³ อีกทั้งเมื่อพิจารณาเกี่ยวกับกิจกรรมของชุมชนในช่วง พ.ศ.2520 จนถึงราว พ.ศ.2525 จะพบว่า โดยส่วนใหญ่กิจกรรมที่เกิดขึ้นจะเป็นการจัดงานทำบุญ เทศนาธรรมปกติทั่วไปโดยยังไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นทางการเมืองตัวอย่างเช่น งานปลูกเสกฯ ประจำปี งานพุทธาพิเชก วันอโศกรำลึก กิจกรรมธรรมชาตอโศก งานเหล่านี้จัดขึ้นให้สอดคล้องกับวันสำคัญทางพุทธศาสนาและภายในงานยังมีแต่กิจกรรมทางศาสนาด้วยตัว อย่างเช่น การทำบุญตักบาตรแบบทั่วไป การให้ฆราวาสปฏิบัติตนแบบพระในระยะเวลาที่กำหนดขึ้นมาพิเศษ การเทศนาธรรมวิพากษ์พุทธศาสนาในประเทศไทย เป็นต้น¹⁴⁴

¹⁴¹ เรื่องเดียวกัน น.87

¹⁴² เรื่องเดียวกัน น.88

¹⁴³ Mackenzie. P.123

¹⁴⁴ แกนนำ ก.. อ่างแล้ว.

ในเวลาต่อมา ชุมชนอโศกเริ่มมีสมาชิกและผู้สนับสนุนที่หลากหลายมากขึ้นนอกเหนือจากญาติธรรมในความหมายของผู้ต้องการศึกษาและสนใจในพุทธศาสนาเพียงอย่างเดียวเข้ามาสนับสนุนคนชั้นกลาง นายทุนใหม่ ข้าราชการและกลุ่มการเมืองคือกลุ่มที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนอโศกในช่วงเวลานี้ พวกเขาเริ่มเปลี่ยนวิถีปฏิบัติดั้งเดิมของชาวอโศกในช่วงแรก มีการนำประเด็นอื่น ๆ ในสังคม ตัวอย่างเช่น ประเด็นการต่อต้านบริโภคนิยม ต่อต้านการสนับสนุนกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่¹⁴⁵ เข้ามาพูดคุยนำเสนอให้กับญาติธรรมที่อยู่ในชุมชนรับรู้และช่วยเผยแพร่ประเด็นดังกล่าวไปในตัว ลักษณะเช่นนี้ทำให้ตั้งแต่คนกลุ่มใหม่เริ่มเข้ามา ชุมชนอโศกจึงไม่ได้มุ่งเน้นแต่เฉพาะเริ่มทางศาสนาหรือการปฏิบัติธรรม ชุมชนอโศกเริ่มเปลี่ยนจากกลุ่มศาสนาที่มีเฉพาะพระและชาวบ้านนักปฏิบัติธรรมกลายเป็นกลุ่มที่มีความหลากหลายทั้งในแง่ของที่มา ชนชั้นฐานะของสมาชิกในกลุ่ม ตลอดจนรูปแบบการจัดกรรมที่ไม่ได้เน้นเฉพาะเรื่องทางศาสนาอย่างในช่วงแรก

สำหรับกลุ่มแรกที่เข้าเป็นสมาชิกนอกเหนือจากพระและญาติธรรม ได้แก่ กลุ่มคนชั้นกลางและนายทุนใหม่ ในงานของ Peter Jackson (1989) อธิบายว่าหลังจากก่อตั้งชุมชนได้ระยะหนึ่ง ชุมชนอโศกเริ่มผันตัวจากสถานที่ปฏิบัติธรรมที่มีจุดยืนอย่างชัดเจนว่าไม่ขอรับบริจาคและยึดวิถีปฏิบัติแบบเรียบง่าย สันโดษ กลายเป็นชุมชนที่รับการสนับสนุนครั้งละจำนวนมาก ตัวอย่างเช่น กระดาษสำหรับทำสื่อสิ่งพิมพ์ ทุนสำหรับตั้งชมรมหรือมูลนิธิต่าง ๆ¹⁴⁶ หรือแม้แต่การบริจาคที่ดินเพื่อให้ชาวอโศกนำไปพัฒนาเป็นพุทธสถานแห่งใหม่ครั้งละกว่า 10 - 50 ไร่ ซึ่งแน่นอนว่าผู้ที่บริจาคสิ่งของเงินทุน ที่ดินครั้งละจำนวนมากได้นั้นย่อมเป็นกลุ่มนายทุนชนชั้นกลางขึ้นไป คนกลุ่มนี้เริ่มเข้ามาเป็นสมาชิกของชุมชนอโศกโดยเฉพาะในช่วง พ.ศ.2524 เป็นต้นมาจนมีจำนวนที่มากกว่าญาติธรรมที่เข้ามาศึกษาธรรมะอย่างในช่วงก่อนหน้า¹⁴⁷ นายทุนที่สนับสนุนชุมชนอโศกนั้นล้วนแล้วแต่เป็นคนกลุ่มใหม่ที่กำลังขยับตนเองขึ้นเป็นชนชั้นกลางใหม่ตัวอย่างเช่นพ่อค้าในกรุงเทพฯ ผู้ที่มีอาชีพพนักงานบริษัทในเมือง นักธุรกิจระดับรอง หรือผู้ที่ขยับจากชนชั้นกลางเป็นนายทุนนักธุรกิจโดยเฉพาะกลุ่มนักธุรกิจเชื้อสายจีน¹⁴⁸ ทั้งนี้เป็นเพราะวิถีปฏิบัติของชาวอโศกค่อนข้างที่จะตรงกับวิถีปฏิบัติของชาวพุทธที่เป็นชนชั้นกลางสมัยใหม่ (ช่วงทศวรรษ 2520) คนเหล่านี้มองพุทธในแง่ของการปฏิบัติส่วนตัวซึ่งจะแตกต่างจากแนวทางของพระสายธรรมยุติและมหานิกายที่เน้นระเบียบแบบเก่าและการปฏิบัติอย่างเหมือน ๆ กันตามคำสอนที่อยู่ภายใต้ข้อบังคับของมหาเถรสมาคมอันถูกสนับสนุนโดยกลุ่มนายทุนดั้งเดิม ทหาร และชนชั้นนำเก่าเท่านั้น หลักของชาวอโศกที่เน้นการทำงานกินน้อยใช้น้อยเป็นทางอันชอบธรรมที่จะได้มาซึ่งความร่ำรวยเป็นคุณสมบัติที่ตรงกับชนชั้นกลางและนายทุนใหม่ที่กำลังต้องการ

¹⁴⁵ เฮกิลลา-โฮร์น. อ้างแล้ว. น.44

¹⁴⁶ เรื่องเดียวกัน.

¹⁴⁷ ขาวราชธานีอโศก ซ., สัมภาษณ์, 28 พ.ย. 2562.

¹⁴⁸ เฮกิลลา-โฮร์น. อ้างแล้ว น.47

สะสมทุน หลักเรื่องของความสันโดษมีน้อยในทางโลกและทำงานโดยมีศาสนาเป็นแรงจรรโลงใจเป็นสิ่งที่สอดคล้องกับชนชั้นกลางที่เป็นชาวพุทธยึดถือ¹⁴⁹ ด้วยเหตุนี้ทำให้กลุ่มชนชั้นกลาง และนายทุนนักธุรกิจใหม่ที่กำลังเติบโตในช่วงทศวรรษ 2520 เกิดความศรัทธาและเข้าเป็นสมาชิกกันอย่างต่อเนื่อง

เช่นเดียวกันกับบทวิเคราะห์ของ Jackson ข้างต้น นาง ง. ผู้ให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยยังเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนในประเด็นนี้โดยเขาเล่าเหตุการณ์ไปในแนวทางเดียวกับที่ Jackson ได้อธิบายไว้ว่า ตนเองได้มีโอกาสเข้าร่วมงานบุญของสันตือโศกที่กรุงเทพมหานครมาตั้งแต่เริ่มก่อตั้ง สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนคือความเปลี่ยนแปลงในเรื่องของคนเข้าร่วมและรูปแบบงาน ในช่วงแรกผู้ที่เข้าร่วมจะมีแต่พระ ญาติธรรมซึ่งเป็นชาวบ้านที่เคยคุ้นหน้ากันมาก่อน แต่เมื่อชุมชนเป็นที่รู้จักมากขึ้นโดยเฉพาะหลัง พล.ต. จำลอง เข้ามามีบทบาทในชุมชนก็จะเริ่มมีคนเมืองกลุ่มใหม่ ๆ เข้ามาบริจาคของ สร้างศาลาและสถานที่ปฏิบัติธรรมให้เจริญขึ้นโดยเขาได้เปรียบว่ามีคนมาบริจาคทั้งของและสร้างสถานปฏิบัติธรรมในสันตือโศก และชุมชนอโศกจังหวัดอื่น ๆ แบบ “ผุดขึ้นเป็นดอกเห็ด”¹⁵⁰

การที่กลุ่มนายทุนใหม่และชนชั้นกลางในเมืองเข้ามาสนับสนุนมากขึ้นมีส่วนสำคัญที่ทำให้สมาชิกภายในกลุ่มชุมชนอโศกมีลักษณะที่หลากหลายมากขึ้น คนเหล่านี้มีความแตกต่างจากญาติธรรมที่เป็นสมาชิกในช่วง พ.ศ. 2520 ตรงที่คนชั้นกลางในเมืองและนายทุนใหม่ล้วนแล้วแต่มีภาระหน้าที่ส่วนตัวอาทิเช่น ธุรกิจของตัวเอง งานประจำ ภาระดูแลครอบครัว ซึ่งหมายความว่าพวกเขาไม่ได้ทุ่มความสนใจทั้งหมดไปกับการศึกษาธรรมะหรือมุ่งปฏิบัติธรรมเพียงอย่างเดียวแต่นำไปกับการเข้าร่วมกิจกรรมและการบริจาคเป็นหลักตัวอย่างเช่น ชาวสันตือโศก ฉ. หนึ่งในผู้ให้สัมภาษณ์ที่เข้าเป็นสมาชิกกับกลุ่มอโศกในช่วงหลัง พ.ศ. 2524 โดยในช่วงแรกเขามีอาชีพเป็นข้าราชการ และที่บ้านประกอบธุรกิจขนาดเล็ก¹⁵¹ และชาวสันตือโศก ฉ. ในช่วงแรกที่เข้าร่วมกับชุมชนอโศกนั้นประกอบอาชีพธุรกิจก่อตั้งข้าวแต่ก็มาร่วมกิจกรรม และบริจาคของให้กับสันตือโศกสำหรับใช้ก่อตั้งมูลนิธิ ชมรม ห้องสมุด¹⁵² พวกเขาเล่าเกี่ยวกับประสบการณ์ของตัวเองกับพุทธสถานสันตือโศกในลักษณะที่คล้ายกันคือ ในช่วงแรกนั้นการเข้าไปอยู่ในวัด และปฏิบัติธรรมตามวิถีของชาวอโศกนั้นทำได้ยากเนื่องจากตนเองมีภาระหน้าที่การงานอยู่ สิ่งที่ทำได้ง่ายที่สุดจึงเป็นการบริจาคของและเงินสำหรับให้แก่นำชาวอโศกนำไปจัดกิจกรรม นอกจากนี้เมื่อถามถึงเหตุผลเกี่ยวกับการเข้าร่วมพบว่าทั้งสองคนมีเหตุผลอื่นที่แตกต่างออกไปจากญาติธรรมดั้งเดิมที่เข้าร่วมตั้งแต่ช่วงแรกเริ่มของการก่อตั้ง

¹⁴⁹ เรื่องเดียวกัน.

¹⁵⁰ นาง ง., สัมภาษณ์, 20 พ.ย. 2562.

¹⁵¹ ชาวสันตือโศก ฉ., สัมภาษณ์, 20 พ.ย. 2562.

¹⁵² ชาวสันตือโศก ฉ., สัมภาษณ์, 4 ธ.ค. 2562.

คือ พวกเขากล่าวถึงเรื่องของการรวมกลุ่มกันทำงานช่วยเหลือสังคมซึ่งเป็นเรื่องที่น่าทึ่งเหนือจากการปฏิบัติธรรมเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ตัดสินใจเข้าร่วมกับชุมชนอโศก

“เราก็เห็นมากขึ้นเรื่อย ๆ ว่าที่นี้ทำงานเพื่อสังคม เพื่อมวลมนุษยชาติเลย ตัดสินใจมาช่วย บางทีมันไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องศาสนาอย่างเดียวก็ได้ แต่การที่มีคนมารวมกันที่สันตอโศก ในความรู้สึกของเราคิดว่ามันเป็นเรื่องที่ดี ที่ทำให้กลุ่มของเราใหญ่ขึ้น” หนึ่งในสมาชิกของกลุ่มชุมชนอโศกกล่าว¹⁵³

ในแง่นี้สันตอโศกและชุมชนอโศกในจังหวัดอื่น ๆ จึงเสมือนเป็นผลจากการรวมตัวกันของชนชั้นกลางที่ต้องการดันคนชั้นนักธุรกิจให้ขยับตัวสูงขึ้น กลุ่มศาสนาที่ถูกตั้งขึ้นเพื่อวิพากษ์พุทธศาสนา และประกอบด้วยญาติธรรมเป็นหลักในตอนแรกกลายเป็นพื้นที่จำเป็นสำหรับชนชั้นกลางที่รู้สึกกดดันและไม่มั่นคงในชีวิต คนชั้นกลางเหล่านี้เลือกที่จะรวมตัวกันผ่านการเข้าเป็นสมาชิกชาวอโศกเพื่อให้มีพลังมากขึ้นในการผลักดันประเด็นต่าง ๆ ในสังคม

นอกเหนือจากคนชั้นกลาง กลุ่มที่สองที่เข้าเป็นสมาชิกคือกลุ่มราชการและนักการเมืองรุ่นใหม่ ในปี พ.ศ.2524 พ.อ.จำลอง (ยศในขณะนั้น) สมาชิกคนสำคัญของชุมชนอโศกตั้งแต่ในช่วงก่อนหน้าก้าวขึ้นมาดำรงตำแหน่งเลขาธิการนายกรัฐมนตรีในสมัยของ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ เขาและคณะอันประกอบด้วยนักการเมืองและข้าราชการทหารกลุ่มใหม่ที่รู้จักกันผ่านงานการเมืองในขณะที่จำลองดำรงตำแหน่งทางการเมืองและที่รู้จักผ่านเพื่อนร่วมรุ่นในสมัยอยู่โรงเรียน นายร้อยพระจุลจอมเกล้าได้เคลื่อนไหวต่อต้านกฎหมายการทำแท้งเสรี¹⁵⁴ สำหรับการเคลื่อนไหวในครั้งนี้จำลองมีจุดยืนว่า ในทางศาสนาชีวิตเริ่มต้นขึ้นเมื่อไข่ผสมกับสเปิร์มซึ่งจะต่างจากทางกฎหมายที่ชีวิตเริ่มเมื่อคลอดและอยู่รอดเป็นทารก ดังนั้นการทำแท้งในทางพุทธศาสนาคือการทำบาปทำลายศีลข้อแรกนั่นคือการขโมยชีวิตของทารก¹⁵⁵ การเคลื่อนไหวได้รับการสนับสนุนอย่างมากจากคนในชุมชนอโศกโดยในงานของ อุดร (2537) อธิบายว่า การคัดค้านพระราชบัญญัติทำแท้งเสรีในปลายปี พ.ศ. 2524 เป็นการเคลื่อนไหวที่ร่วมมือกันระหว่างกลุ่มชาวอโศกกับนักเคลื่อนไหวในสายจำลอง ศรีเมือง ซึ่งภายหลังสิ้นสุดการเคลื่อนไหวพบว่ามีการเมือง นักเคลื่อนไหวสายจำลองเข้าเป็นสมาชิกชุมชนอโศกและเป็นแกนนำการเคลื่อนไหวภายในชุมชนในเวลาต่อมา¹⁵⁶ ทั้งนี้เนื่องจากพวกเขาเริ่มมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับคนในชุมชน และเป็นอีกพื้นที่หนึ่งในการนำเสนอประเด็นทางสังคมแก่สาธารณะ

¹⁵³ ชาวสันตอโศก ฌ. อ่างแล้ว.

¹⁵⁴ อุดร ยอมเจริญ, "ความคิดทางการเมืองของพลตรีจำลอง ศรีเมือง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537). น.64

¹⁵⁵ Mackenzie. p.120

¹⁵⁶ อุดร ยอมเจริญ. อ่างแล้ว น.66

คำสัมภาษณ์ของสมาชิกชาวอโศกท่านหนึ่งซึ่งเป็นญาติธรรมมาตั้งแต่สมัยเริ่มก่อตั้งชุมชนเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนในประเด็นนี้ เขาอธิบายว่าในช่วงที่จำลองเคลื่อนไหวค่านิยมหมายทำแท้ง คนในชุมชนอโศกเป็นกลุ่มหลักในการสนับสนุนและช่วยเผยแพร่ประเด็นคัดค้านสู่สาธารณะ อย่างในกรณีของตัวเองนั้นมีโอกาสไปช่วยงานโสต ประชาสัมพันธ์ซึ่งหลังจากเรียกร้องสำเร็จ เขาเริ่มรู้จักนักเคลื่อนไหวทางการเมืองมากขึ้น เช่นเดียวกับนักเคลื่อนไหวที่เข้าเป็นสมาชิกชาวอโศกมากขึ้น¹⁵⁷

นอกจากเหตุการณ์รณรงค์คัดค้านกฎหมายทำแท้งแล้ว การก่อตั้ง “กองทัพธรรม” หน่วยงานที่แยกออกจากชุมชนมีหน้าที่หลักในการประสานงานจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวประเด็นทางศาสนาและการเมืองโดยเฉพาะ¹⁵⁸ ยังเป็นอีกหนึ่งเหตุการณ์สำคัญที่ทำให้กลุ่มราชการและนักการเมืองเข้าเป็นสมาชิกภายในชุมชนอโศกมากขึ้น ในปี พ.ศ.2528 พล.ต.จำลอง ตัดสินใจลาออกจากการรับราชการและสมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เขาใช้กลุ่มกองทัพธรรมเป็นทีมงานในการหาเสียงร่วมกับกลุ่มรวมพลัง¹⁵⁹ แม้ว่าในช่วงของการหาเสียงมีคนจำนวนหนึ่งไม่เห็นด้วยกับการที่ชุมชนอโศกเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการหาเสียงและรณรงค์ทางการเมืองจนทำให้จำลองอธิบายแก่สาธารณะว่ากองทัพธรรมนั้นมีการบริหารกลุ่มที่แยกออกและอยู่คนละส่วนกับชาวอโศกและสมณะโพธิรักษ์ แต่ในทางปฏิบัติแล้วแกนหลักในกองทัพธรรมรวมไปถึงมวลชนที่สนับสนุนจำลองก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นกลุ่มเดียวกับคนในชุมชนอโศก¹⁶⁰

ในช่วงก่อนการเลือกตั้ง ญาติธรรมและคนชั้นกลางชาวอโศกเป็นกลุ่มหลักที่อุทิศตนเพื่อการหาเสียงจนมีประสิทธิภาพเหนือกว่าทีมงานรับจ้างของพรรคหรือกลุ่มการเมืองอื่น ๆ อยู่มาก ทั้งนี้เนื่องจากว่าสมาชิกชาวอโศกในช่วง พ.ศ.2528 นั้นมีกระจายอยู่ในทุกวงการและทุกระดับ ตั้งแต่ชาวบ้าน คนชั้นกลาง รวมไปถึงกลุ่มนายทุนใหม่ที่เพิ่งเข้ามา อีกทั้งสมาชิกของกลุ่มส่วนมากยังคุ้นเคยกับการทำงานแบบอาสาสมัครตามหลัก “ประโยชน์สูงสุด” ความสามารถในการจัดองค์กรและเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ จึงค่อนข้างมีประสิทธิภาพและมีส่วนสำคัญที่ทำให้การหาเสียงของ พล.ต.จำลอง นั้นเหนือกว่าผู้สมัครหรือกลุ่มการเมืองอื่น ๆ อยู่ไม่น้อย¹⁶¹ และในเหตุการณ์นี้ พล.ต.จำลอง เป็นผู้ชนะการเลือกตั้งได้รับเลือกเป็นผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ.2528

¹⁵⁷ แกนน่า จ. อ่างแล้ว.

¹⁵⁸ Mackenzie. pp.120-121.

¹⁵⁹ Ibid., p.121

¹⁶⁰ Ibid., p.128

¹⁶¹ อุดร ยอมเจริญ. อ่างแล้ว น.67

ผู้ปฏิบัติธรรมของสันตโกศกคนหนึ่งซึ่งมีอาชีพเป็นแพทย์ได้กล่าวว่า “แรก ๆ กลุ่มเราผู้ปฏิบัติธรรมสันตโกศกได้เข้ามาช่วยงานการเมืองของคุณจำลองมาก ตั้งแต่ทำป้ายหาเสียง ทำหุ่น ทำครีวเลี่ยมผู้มาช่วยงาน เรียกว่าทำด้วยใจจริง ๆ ศรัทธาจำลองมาก”¹⁶²

การหาเสียงอย่างมีประสิทธิภาพของกองทัพธรรมทำให้บรรดานักการเมืองบางส่วนใน*กลุ่มรวมพลัง*¹⁶³ ให้ความสนใจและเข้าเป็นสมาชิกในการขับเคลื่อนกองทัพธรรมตั้งแต่ในช่วงของการหาเสียงจนถึงหลังการเลือกตั้งและพล.ต.จำลอง ชนะการเลือกตั้งไปแล้ว สำหรับนักการเมืองกลุ่มรวมพลังที่เข้าเป็นแกนในการเคลื่อนไหวกองทัพธรรมตัวอย่างเช่น นายไชยวัฒน์ สิ้นสุวงศ์ นายดำรงแสงสุริยจันทร์ ทั้งสองคนนี้เป็นนักการเมืองในสาย พล.ต.จำลอง ศรีเมือง และเคยทำงานการเมืองในกลุ่มรวมพลัง พวกเขาเริ่มเข้าเป็นสมาชิกชาวอโศกพร้อมกับช่วยงานรณรงค์หาเสียงของกองทัพธรรมในช่วงก่อน พ.ศ.2528 เล็กน้อยจนกลายเป็นที่ยอมรับของชุมชนอโศกในฐานะตัวแทนนักการเมือง “สายวัด”¹⁶⁴ โดยนักการเมืองจากกลุ่มรวมพลังหลายคนก็เริ่มเข้าเป็นสมาชิกและเป็นแกนในการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวของชุมชนอโศกในช่วงเวลานี้ให้เหตุผลในการเข้าเป็นสมาชิกว่าศรัทธาแนวทางของสมณะโพธิรักษ์ และ “มหาจำลอง” ในฐานะที่เป็นนักปฏิบัติธรรมผู้เคร่งครัด สมณะ ใจซื่อมือสะอาดและเป็นนักมั่งสะวีริตี¹⁶⁵

อย่างไรก็ตามเหตุผลดังกล่าวถูกมองว่าเป็นเรื่องรองในขณะที่เรื่องหลักนั้นเกี่ยวกับการหาฐานเสียงสนับสนุนให้กับกลุ่มการเมือง โดย Jackson (1989) มองว่าเหตุผลที่ราชการและกลุ่มการเมืองเข้าเป็นสมาชิกของชุมชนอโศกนั้นเป็นเพราะปัจจัยอื่นมากกว่าเรื่องเกี่ยวกับการศรัทธาในสมณะโพธิรักษ์ และจำลอง ศรีเมืองเพียงเรื่องเดียว เขาอธิบายว่าในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงที่บรรดาราชการและนักการเมืองกลุ่มใหม่กำลังเติบโตและเกิดการแข่งขัน ชัดแย้งกับกลุ่มพาณิชย์ ข้าราชการอาวุโส

¹⁶² สัมภาษณ์ นางสาวก. (นามสมมติ) ใน เรื่องเดียวกัน น.68.

¹⁶³ กลุ่มรวมพลังเป็นกลุ่มการเมืองในช่วงทศวรรษ 2520 โดยมีพล.ต.จำลอง ศรีเมืองเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในกลุ่มภายในกลุ่มรวมพลังประกอบด้วยผู้สนับสนุนจาก 3 ส่วนหลักได้แก่ *กลุ่มแรก* ญาติธรรมชาวอโศก ซึ่งถือว่า พล.ต.จำลอง เป็นมิตรหรือเป็นญาติร่วมอุดมการณ์ทางศาสนา โดยมีโพธิรักษ์เป็นผู้นำ ญาติธรรมชาวอโศกกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีความผูกพันศรัทธาในตัว พล.ต.จำลองอย่างแท้จริง การอุทิศตนเพื่อการรณรงค์หาเสียงของกลุ่มจึงเหนือกว่าที่มงานรับจ้างของพรรคหรือกลุ่มการเมืองอื่นๆ อยู่มาก *กลุ่มที่สอง* กลุ่มบุคคลในวงการอาชีพที่มีฐานะทางสังคมในระดับผู้นำชุมชนและมีความสัมพันธ์สนิทสนมกับ พล.ต.จำลอง มาตั้งแต่สมัย พล.ต.จำลอง มียศแค่พันตรี กลุ่มนี้เช่นชมรมแม่บ้าน ดร.เรือและนางเครือวัลย์ สมณะ นักธุรกิจนำเข้าผลิตภัณฑ์ทางการแพทย์ นางกัลยาพืงทองหล่อ เป็นต้น *กลุ่มที่สาม* แม้จะมีจำนวนเล็กที่สุดแต่เป็นกลุ่มที่มีความชัดเจนทางการเมืองมากกว่ากลุ่มอื่นๆ นั่นคือ กลุ่มทหารยังเติร์ก เป็นกลุ่มที่มีความสัมพันธ์กับพล.ต.จำลอง ในฐานะเพื่อร่วมรุ่น จปร.7 และเพื่อร่วมอุดมการณ์ทางการเมืองในสมัยที่กลุ่ม”ยังเติร์ก”เรืองอำนาจ สมาชิกคนสำคัญเช่น พันเอกปราบ โชติกเสถียร พันเอกบวร งามเกตุ และพันเอกกัมปนาท เกษวิริยการ เป็นต้น อ้างจาก สุกัญญา วิจิตรศาสตร์, "พรรคพลังธรรม: ความรุ่งเรืองและความเสื่อมถอย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544). น.41 - 42

¹⁶⁴ อุดร ยอมเจริญ. อ้างแล้ว. น.69

¹⁶⁵ เรื่องเดียวกัน. น.65

และผู้ดีเก่า ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นทำให้คนกลุ่มใหม่เหล่านี้ต้องการที่จะสร้างแนวร่วมหรือในอีกความหมายหนึ่งคือหาฐานเสียงสนับสนุนซึ่งพวกเขาเลือกที่จะสร้างแนวร่วมกับชุมชนโอศกเนื่องจากมีสมาชิกที่หลากหลายและกำลังได้รับความสนใจ นอกจากนี้ชุมชนยังได้แสดงให้เห็นแล้วว่าสามารถจัดการเคลื่อนไหวณรงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งสามารถเป็นฐานสนับสนุนที่ดีให้การเรียกร้องเรื่องใดเรื่องหนึ่งไม่ว่าจะทางศาสนาหรือการเมือง เหตุเหล่านี้มีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดการเมืองกลุ่มใหม่และราชการเข้าเป็นสมาชิกของกองทัพธรรมและชุมชนโอศกโดยเฉพาะในช่วงหลังการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครใน พ.ศ.2528 เป็นต้นมา

ในลักษณะนี้ความหลากหลายของชุมชนโอศกนับตั้งแต่ก่อตั้งจนถึงช่วงทศวรรษ 2520 ก่อนที่พวกเขาจะมีลักษณะเป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวทางการเมืองจึงสามารถแบ่งได้เป็น 4 ส่วนหลักคือ พระเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่แนวคิดวิพากษ์พุทธศาสนาแบบใหม่ให้กับสมาชิกทุก ๆ ส่วนในชุมชน *ญาติธรรม* เป็นชาวบ้านบริเวณใกล้เคียงกับวัดโอศกและผู้ที่ต้องการการปฏิบัติธรรมเข้าถึงในพุทธศาสนาอย่างแท้จริง ในส่วนนี้มีลักษณะที่แยกได้ชัดเจนคือเป็นกลุ่มที่ใสสะอาดและประจำอยู่ในชุมชนทั้งกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด *คนชั้นกลาง* เป็นกลุ่มที่มากที่สุดในทุก ๆ ส่วน โดยส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติธรรมเท่ากับส่วนของญาติธรรม แต่มีส่วนสำคัญในการบริจาค และชักชวนกันเข้าร่วมกิจกรรม และส่วนสุดท้าย *นักการเมือง* เป็นส่วนที่มีจำนวนไม่มาก แต่ได้รับความไว้วางใจจากคนในชุมชนจนพวกเขาถูกเรียกว่าเป็นนักการเมืองสายวัด นักการเมืองเหล่านี้มีส่วนสำคัญในการนำแนวคิดทางการเมืองเข้ามาสู่ชุมชน

ชุมชนโอศกในฐานะกลุ่มการเคลื่อนไหวทางการเมือง

จากในช่วงแรกที่ชุมชนโอศกมีทั้งประชาชนและกลุ่มการเมืองเข้ามาสนับสนุนและเป็นสมาชิกจำนวนมาก ต่อมาในปี พ.ศ.2531 พล.ต.จำลอง ได้ก่อตั้งพรรคพลังธรรมขึ้น (จดทะเบียนเป็นพรรคการเมืองวันที่ 9 มิถุนายน พ.ศ.2531)¹⁶⁶ การตั้งพรรคของพล.ต.จำลอง ในครั้งนี้ถือได้ว่าได้รับแรงสนับสนุนหลักจากสมาชิกชาวโอศกและนักการเมือง “สายวัด” ที่ได้รับการยอมรับจากคนในชุมชน¹⁶⁷ ชาวโอศกทั้งในส่วนพระและญาติธรรมเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องในการเคลื่อนไหวทางการเมืองอย่างมากขึ้นไปอีกขั้นกว่าในช่วงที่ผ่านมา พวกเขาไม่เพียงแต่เคลื่อนไหวในประเด็นใดประเด็นหนึ่งเป็นการเฉพาะในอย่างช่วงก่อนหน้าแต่แสดงออกชัดเจนว่าสนับสนุนพรรคการเมืองจนถูกมองว่าชาวโอศกนั้นครอบงำพรรคพลังธรรมจนแยกสองกลุ่มนี้ออกจากกันไม่ได้ การสนับสนุนและร่วมเคลื่อนไหวทางการเมือง

¹⁶⁶ เรื่องเดียวกัน น.71

¹⁶⁷ สุกัญญา วนิจศาสตร์. อ้างแล้ว. น.51

เมืองโดยเฉพาะในเหตุการณ์พฤษภาคม พ.ศ.2535 ทำให้เห็นได้ว่า ช่วงเวลาหลังการก่อตั้งพรรคพลังธรรมเป็นต้นมาชุมชนอโศกได้ผันตัวจากกลุ่มศาสนากลายเป็นกลุ่มการเมือง

หลังจากการเลือกตั้งผู้ว่ากรุงเทพมหานครผ่านพ้นไป กลุ่มต่าง ๆ ที่เคยสนับสนุน พล.ต.จำลอง ได้แสดงลักษณะเฉพาะตัวออกมาเด่นชัดจนเกิดความขัดแย้งอยู่บ้างโดยเฉพาะในช่วงที่จำลองดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการที่เชิญบุคคลชั้นนำจากหลายฝ่ายอาทิญาติธรรมอโศก กลุ่มยังเติร์กและนักการเมืองกลุ่มรวมพลังเข้าไปร่วมงาน แนวร่วมที่เคยช่วยจำลองหาเสียงผู้ว่าเริ่มเกิดความขัดแย้งกันเองจนบางกลุ่มเริ่มถอยออกไปโดยเฉพาะช่วงเตรียมตัวตั้งพรรคการเมือง ในงานของ สุกัญญา (2544) อธิบายว่าช่วงก่อนตั้งพรรค เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับการตั้งพรรคจะพบว่าการจัดตั้งนั้นเป็นไปอย่างรวดเร็วและที่สำคัญคือยังไม่ได้เป็นมิตรร่วมกันของชุมชนอโศกและกลุ่มรวมพลัง สองกลุ่มหลักที่เคยร่วมงานกันจนทำให้จำลองชนะการเลือกตั้งในปี พ.ศ.2528 อีกทั้งรายชื่อผู้ก่อตั้งพรรค 18 คน ประกอบด้วยคู่สามีภรรยา 3 คู่ ในขณะที่คนที่เหลือเป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดนนทบุรีเหมือนกัน ในแง่นี้จึงเห็นได้ว่าความคิดเรื่องการจัดตั้งพรรคคนนั้นมาจากการตัดสินใจของ พล.ต.จำลองเองเป็นสำคัญในขณะที่กลุ่มรวมพลังบางส่วนไม่เห็นด้วยกับแนวทางของ พล.ต.จำลอง เนื่องจากเห็นว่ายังเร็วเกินไปที่จะจัดตั้งพรรคการเมือง การกระทำอย่างเร่งรีบนี้เองเป็นเหตุให้ พล.ต.จำลอง ได้การหนุนจากปีกต่าง ๆ ภายในกลุ่มรวมพลังที่เคยสนับสนุนให้เขาได้รับเลือกเป็นผู้ว่าในปี พ.ศ.2528 ไม่ครบทุกกลุ่ม¹⁶⁸

เมื่อบางปีกในกลุ่มรวมพลังไม่เห็นด้วยกับการก่อตั้งพรรคแต่จำลองยังคงดำเนินการจัดตั้งพรรคอย่างรวดเร็ว ทำให้เขาต้องอาศัยชุมชนอโศกเป็นกำลังหลักในการจัดตั้งพรรคพลังธรรม McCargo (1997) อธิบายว่า แม้สมณะโพธิรักษ์ร่วมถึงสมาชิกชาวอโศกจะรู้สึกไม่มั่นใจในการตัดสินใจจัดตั้งพรรคพลังธรรมของจำลองในตอนแรก แต่เมื่อระยะเวลาในการจัดตั้งพรรคให้แล้วเสร็จเพื่อเตรียมสู่การเลือกตั้งทั่วไปใกล้เข้ามาได้เกิดการเคลื่อนไหวของพระในชุมชนอโศก สมณะโพธิรักษ์มีการแสดงท่าทีอย่างชัดเจนว่าสนับสนุนการจัดตั้งพรรคและทำหน้าที่เสมือนเป็นโฆษกในการเชิญชวนให้สมาชิกชาวอโศกทั้งหมดเข้าร่วมกับพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ซึ่งส่งผลให้พรรคได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่โดยเฉพาะในช่วงการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ.2531¹⁶⁹ เช่นเดียวกับงานของสุกัญญา (2544) ที่อธิบายว่าในช่วงแรกเริ่มของพรรคพลังธรรม สมณะโพธิรักษ์ผู้นำของชุมชนอโศกมีความเห็นว่ายังไม่สมควรจัดตั้งพรรคการเมือง อย่างไรก็ตามเมื่อได้มีการประกาศจัดตั้งพรรคในระยะเวลาที่เร่งด่วนขึ้นเขาจึงเห็นว่าพรรคพลังธรรมยังคงน่าจะเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดและศาสนากับเมืองนั้นแยกออกจากกันไม่ได้ด้วยเหตุนี้จึงมีการเรียกร้องจากฝั่งพระที่นำโดยโพธิรักษ์เรียกร้องให้ชาวอโศกทั้งในส่วนชาวบ้านญาติ

¹⁶⁸ เรื่องเดียวกัน น.55

¹⁶⁹ Duncan McCargo, *Chamlong Srimuang and the New Thai Politics* (London: Hurts, 1997).

ธรรมในต่างจังหวัดและคนชั้นกลางที่เป็นสมาชิกในกรุงเทพฯเข้าทำงานการเมืองกับ พล.ต.จำลอง¹⁷⁰ คำเรียกร้องส่งผลให้พลังธรรมมีรายชื่อสมาชิกพักจำนวนมากถึง 10,310 คน¹⁷¹ ในระยะเวลาอันสั้นซึ่งแน่นอนว่าในจำนวนนี้เป็นสมาชิกชุมชนอโศกเกือบจะทั้งหมด ตัวอย่างเช่นชาวราชธานีอโศก ซ. สมาชิกชาวอโศกภาคใต้ก่อนที่ย้ายมาอยู่ที่ราชธานีอโศกในจังหวัดอุบลราชธานีจนถึงปัจจุบันอธิบายว่าตนเองนั้นเป็นคนหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยการตั้งพรรคของ พล.ต.จำลอง อย่างไรก็ตามเมื่อตั้งพรรคแล้วเขาก็มีส่วนในการช่วยงานของพรรคนั้นคือการรวบรวมชื่อชาวอโศกในพื้นที่ภาคใต้ของตนให้ไปสมัครเป็นสมาชิกพรรค

“จริง ๆ แล้วตอนจำลองจะตั้งพรรคผมเนี่ยคือคนแรก ๆ เลยที่ไม่อยากให้ตั้ง ขนาดตอนนั้นพ่อท่าน (สมณะโพธิรักษ์) บอกว่าการตั้งพรรคก็ได้แล้วร้ายอะไรขนาดนั้น แต่ผมก็ยังค้านนะ คิดว่านักการเมืองมันก็เหมือนกันหมดแล้ววันนึงจำลองก็จะเป็นแบบนี้ แต่มันไม่ได้ คือเราจะช่วยก็ได้ไม่ได้เพราะเขาก็เหมือนครอบครัวอย่างชาวอโศกนี่ก็จะคิดว่าเป็นครอบครัวเดียวกันหมด สุดท้ายเราก็ช่วย จะบอกว่าเป็นบารมีพ่อท่านก็ได้ ขนาดอยู่ตรงยังไประดมชื่อญาติพี่น้องชาวอโศกด้วยกันให้มาเป็นสมาชิก (สมาชิกพรรคพลังธรรม)”¹⁷²

นอกจากชาวอโศกจะสนับสนุนโดยการลงชื่อเป็นสมาชิกพรรคกันอย่างรวดเร็วแล้ว เมื่อพิจารณาถึงผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในปีดังกล่าวจะพบว่า พรรคพลังธรรมมีการส่งผู้สมัครลงชิงตำแหน่งมากกว่า 300 ที่นั่งทั่วประเทศ¹⁷³ ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนที่มากกว่าพรรคอื่น ๆ โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับพรรคขนาดเล็กและกลางที่เพิ่งมีการก่อตั้งขึ้น ผู้สมัครเหล่านี้เกินครึ่งเป็นสมาชิกชาวอโศกทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด¹⁷⁴ ที่เมื่อสมณะโพธิรักษ์มีท่าทีสนับสนุนพรรคอย่างเต็มที่ พวกเขาต่างเสนอตัวลงชิงตำแหน่งในการเลือกตั้งครั้งนี้ตามพื้นที่ของตน ผลปรากฏว่าการเลือกตั้งทั่วไปครั้งนี้ พรรคพลังธรรมภายใต้การนำของ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ได้รับเลือกตั้งทั่วประเทศจำนวน 14 คน ในจำนวนนี้มี 10 คน เป็น ส.ส. หน้าใหม่ในเขตกรุงเทพมหานครที่สามารถแทรกฐานเสียงของพรรค

¹⁷⁰ สุกัญญา วินิจศาสตร์. อ้างแล้ว. น.56

¹⁷¹ สมาชิกพรรคพลังธรรมในตอนจดทะเบียนก่อตั้งพรรคแบ่งได้เป็นภาคกลาง 11 จังหวัด 7,020 คนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 9 จังหวัด 907 คน ภาคใต้ 5 จังหวัด 515 คน และจังหวัดอื่นๆ 1491 คน อ้างจาก เรื่องเดียวกัน น.56

¹⁷² ชาวราชธานีอโศก ซ. อ้างแล้ว.

¹⁷³ ผู้สมัครชิงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ.2531 ในนามพรรคพลังธรรมแบ่งเป็นผู้สมัครกรุงเทพมหานคร 37 คน ภาคกลาง 76 คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 119 คน ภาคใต้ 41 คน ภาคเหนือ 46 คน รวมทั้งสิ้น 319 คน อ้างจาก สุกัญญา วินิจศาสตร์. อ้างแล้ว. น.58

¹⁷⁴ McCargo. p.89

ประชาธิปไตยและพรรคประชากรไทยที่ผูกขาดสนามเลือกตั้งในกรุงเทพฯ ได้ในหลายเขตการเลือกตั้ง¹⁷⁵

กล่าวได้ว่าชุมชนโอศกนั้นค่อนข้างมีส่วนสำคัญอย่างมากในการก่อตั้งและดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของพรรคพลังธรรมซึ่งเหตุนี้เองทำให้เกิดกระแสโจมตีว่าชุมชนโอศกเป็นสำนักเถื่อนและกำลังครอบงำพรรค¹⁷⁶ แม้ว่าหลังจาก พ.ศ.2531 พล.ต.จำลอง จะลดบทบาทของตนเองที่มีต่อชุมชนโอศกลง แต่หากพิจารณาจากกลุ่มผู้สนับสนุนพรรคทั้งในส่วนสมาชิกทั่วไป และ ส.ส. ของพรรคก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าหลังช่วงการก่อตั้งพรรคพลังธรรม และเลือกตั้งทั่วไปพ.ศ.2531 เป็นต้นมา ชุมชนโอศกนั้นมีลักษณะเป็นกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มหลักที่คอยขับเคลื่อนงานการเมืองของพรรคพลังธรรม

นอกจากเหตุผลดังกล่าว เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับตราสัญลักษณ์ สีประจำพรรค วัตถุประสงค์ในการก่อตั้ง จะเห็นได้ว่าภาพลักษณ์ของพรรคที่แสดงสู่สาธารณะนั้นมีความเกี่ยวข้องกับชุมชนโอศกอยู่ค่อนข้างมากจนเห็นได้ว่าพรรคกับชุมชนนั้นเป็นกลุ่มเดียวกัน สำหรับตราสัญลักษณ์ พรรคพลังธรรม มีตราสัญลักษณ์เป็นรูปมือพนมอยู่ภายในกรอบทรงดอกบัวตูมสีขาวหมายถึงความบริสุทธิ์ของคุณธรรมที่จะก้าวสู่สังคมและความเคารพในกฎเกณฑ์ของสังคม ช่องว่างระหว่างมือพนมและกรอบเป็นพื้นสีน้ำเงินเข้มหมายถึงการรวมพลังด้วยความสามัคคี ดอกบัวตูมสื่อถึงศาสนา และมีสีประจำพรรคคือสีน้ำเงินและขาวอันหมายถึง พุทธศาสนา คุณธรรม และสันติภาพในขณะที่วัตถุประสงค์ในการก่อตั้งพรรคระบุว่าเพื่อ “สร้างการเมืองที่มีคุณธรรม”¹⁷⁷ ในเรื่องนี้สมบัติ จันทรวงศ์อธิบายว่า เป็นความพยายามโดยฝ่าย พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ที่จะสร้างความชอบธรรมให้แก่พรรคพลังธรรมในลักษณะเดียวกันกับที่ตัวจำลองและกลุ่มรวมพลังประสบความสำเร็จมาแล้วในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร¹⁷⁸ การสร้างภาพลักษณ์ในลักษณะนี้เป็นการพยายามเชื่อมโยงพรรคให้สอดคล้องกับลักษณะของชุมชนโอศกตัวอย่างเช่น สีประจำพรรคสีน้ำเงินเป็นสีเดียวกันกับเครื่องแต่กายของญาติธรรมชาวโอศกที่สำหรับผู้มาปฏิบัติธรรมหรืออาศัยอยู่ในชุมชนทั้งชั่วคราวและประจำโดยส่วนใหญ่จะแต่งกายโดยชุดสีน้ำเงินทั้งตัว ตราสัญลักษณ์ที่เป็นรูปมือพนม และดอกบัว มีความเกี่ยวข้องกับหลักธรรมทางพุทธศาสนานั้นคือหลักคำสอนเกี่ยวกับเรื่องดอกบัวสี่เหล่าของพระพุทธเจ้า ที่สำคัญคือวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งพรรคนั้นมีความสอดคล้องกับแนวความคิดของสมณะโพธิรักษ์ที่เห็นว่าการเมืองที่ดีนั้นต้องมีคุณธรรมเข้าไปควบคุมหรือในอีกความหมายหนึ่งคือต้องมี “คุณธรรมนำ

¹⁷⁵ สุกัญญา วินิจศาสตร์. อ้างแล้ว. น.59 - 60

¹⁷⁶ อุดร ยอมเจริญ. อ้างแล้ว. น.75

¹⁷⁷ สุกัญญา วินิจศาสตร์. อ้างแล้ว. น.54-55

¹⁷⁸ อุดร ยอมเจริญ. อ้างแล้ว. น.73

การเมือง” การนำเสนอภาพลักษณ์ในลักษณะนี้ทำให้เห็นได้ว่าเป็นการยากที่จะแยกพรรคพลังธรรมออกจากภาพของชุมชนโอศก

ทั้งในส่วนที่ชุมชนโอศกเข้าเป็นกำลังหลักในการก่อตั้งพรรคและในส่วนภาพลักษณ์ของพรรคที่สอดคล้องกับชุมชนโอศกทำให้กล่าวได้ว่า ในช่วงหลังการก่อตั้งพรรคพลังธรรมที่นำโดย พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ชุมชนโอศกและพรรคนี้มีส่วนเกี่ยวข้องกันจนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ พรรคพลังธรรมกลายเป็นช่องทางสำหรับผลักดันข้อเรียกร้องของชุมชนโอศก ในขณะที่สมาชิกในชุมชนโอศกกลายเป็นฐานเสียงและทรัพยากรที่สำคัญของพรรคในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง

หลังผ่านพ้นช่วงก่อตั้งพรรคและการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ.2531 ชุมชนโอศกยังคงสนับสนุนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของ พล.ต.จำลอง และเป็นฐานเสียงที่สำคัญของพรรคพลังธรรมอย่างต่อเนื่อง หลังมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี พ.ศ.2534 และกำหนดให้มีการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 22 มีนาคม พ.ศ.2535 พรรคพลังธรรมส่งสมาชิกเข้ารับการเลือกตั้งทั่วประเทศ 194 คน¹⁷⁹ ผลปรากฏว่ามีผู้สมัครของพรรคได้รับเลือกจำนวน 41 คน โดยมีผู้สมัครในเขตกรุงเทพมหานครที่ได้รับเลือกมากถึง 32 คน จากจำนวนที่นั่งในกรุงเทพฯ ทั้งหมด 35 ที่นั่ง กล่าวได้ว่าพรรคพลังธรรมสามารถยึดครองความนิยมของคนกรุงเทพฯ ได้อย่างเบ็ดเสร็จ แม้ว่าจะไม่มีสมาชิกสันติโอศกได้รับการเลือกตั้งซึ่งอาจทำให้มองได้ว่าชุมชนโอศกมีส่วนเกี่ยวข้องกับพรรคน้อยลง แต่ในความเป็นจริงชาวโอศกยังคงมีส่วนอย่างมากต่อความสำเร็จของพรรคในครั้งนี้โดยเฉพาะกลุ่มคนชั้นกลางในเมืองที่เป็นสมาชิกของชุมชน¹⁸⁰

ต่อมาเมื่อมีการดำเนินการจัดตั้งรัฐบาลและเชิญให้ พล.อ.สุจินดา คราประยูร ผู้บัญชาการทหารบก และหนึ่งในคณะรัฐประหาร พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ ในปี พ.ศ. 2534 ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรีแทนที่นายณรงค์ วงศ์วรรณ ผู้ถูกเสนอชื่อในฐานะหัวหน้าพรรคสามัคคีธรรมแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลแต่ถูกโจมตีเรื่องคุณสมบัติในการดำรงตำแหน่ง¹⁸¹ เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้เกิดกระแสคัดค้านการดำรงตำแหน่งของ พล.อ.สุจินดา เนื่องจากไม่รักษาคำพูดที่เคยสัญญาว่าตนเองอยู่ในคณะรัฐประหารปี พ.ศ.2534 และจะไม่รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี พรรคพลังธรรมเริ่มมีการเคลื่อนไหวโดย พล.ต.จำลอง เข้าร่วมอดอาหารประท้วงที่บริเวณข้างทำเนียบรัฐบาล และที่สำคัญคือการเคลื่อนไหวในครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนอย่างมากจากสมณะโพธิรักษ์ในการระดมมวลชนชาวโอศก

¹⁷⁹ ในการเลือกตั้งครั้งนี้ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง หัวหน้าพรรคได้ลงสมัครรับเลือกตั้งเป็นครั้งแรกพร้อมกับผู้สมัครของพรรคท่านอื่นๆ ด้วย โดยการลาออกจากตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครกลางคัน ทั้งที่ยังเหลือระยะเวลาในการบริหารกรุงเทพฯ อีกเกือบ 2 ปี จึงจะครบวาระ โดย พล.ต.จำลอง ลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 2 กรุงเทพฯ อ้างจาก สุภัญญา วิจิตรศาสตร์. อ้างแล้ว น. 101 - 102

¹⁸⁰ McCargo. p.102

¹⁸¹ บัณฑิต จันทร์โรจนกิจ, การเมืองไทยร่วมสมัย (กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2560). น.147

เข้าร่วม สมาชิกชาวอโศกรายหนึ่งอธิบายเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนในเหตุการณ์ชุมนุมเดือน พฤษภาคม พ.ศ.2535 ว่า ในช่วงเวลาดังกล่าวเขาและเพื่อนที่เป็นญาติธรรมจำนวนหนึ่งเข้าร่วมอดอาหารประท้วงที่จำลองที่บริเวณข้างทำเนียบรัฐบาล การออกไปชุมนุมมีการเตรียมการและนัดหมายจากแกนนำภายในชุมชนตัวอย่างเช่น นัดวันเวลาสำหรับขึ้นรถของหน่วยกองทัพอธรรมเพื่อเดินทางไปยังที่ชุมนุมพร้อมกันซึ่งกลุ่มที่มาชุมนุมนั้นก็ทั้งชาวอโศกที่อยู่ในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด

“ความได้เปรียบของเราอย่างหนึ่งตอนพันธมิตรฯ คือเราเคยเจอการต่อสู้มาแล้ว ในตอนรวมกับคุณสนธิ (การชุมนุมพันธมิตรฯ) มันเลยเป็นระบบได้เร็ว อย่างเรื่องลำเลียงคนเราก็เคยทำมาก่อนหน้านั้นในสมัยสู้ในพฤษภาทมิฬมาแล้ว แกนนำเขาประกาศให้มาเจอกันที่ไหนเราก็ไปที่นั่นและต้องตรงเวลาที่สุด สมมติเราอยู่อุบลก็จะนั่งรถจากอุบลมารวมกันที่สันติอโศกก่อน เลยค่อยรวมกันชุมนุม พอมาสมัยคุณสนธิมันก็เหมือนเคยซ้อมมาแล้วจะทำอะไรมันก็เลยรวดเร็ว”¹⁸²

ภายหลังจบเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ.2535 ชาวอโศกที่ไปชุมนุมมีการจัดตั้งกลุ่มกันเองเกิดขึ้นเพื่อพบปะและพูดคุยประเด็นทางการเมืองกันเป็นประจำ แกนนำในชุมชนเริ่มเห็นว่าหากจะสนับสนุนให้กับพรรคการเมืองเพียงอย่างเดียวมันไม่เพียงพอแต่การเคลื่อนไหวทางการเมืองนอกสภาการชุมนุมบนท้องถนน ก็เป็นอีกหนึ่งช่องทางที่ชุมชนอโศกควรเข้าไปมีส่วนร่วมด้วย แกนนำ ข. แกนนำชุมชนอโศกที่มีส่วนสำคัญอย่างมากในการกำหนดทิศทางทางการเมืองเคลื่อนไหวกล่าวในประเด็นนี้ว่า การที่กลุ่มศาสนาออกมาเคลื่อนไหวทางการเมืองในรูปแบบการชุมนุมบนท้องถนนนั้นเป็นสิ่งที่ทำได้และควรทำ ทั้งนี้เนื่องจากญาติธรรมหรือแม้แต่พระก็นับว่าเป็นประชาชนคนหนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประเทศ เมื่อเราในฐานะประชาชนเห็นว่าผู้ปกครองปฏิบัติไม่ถูกต้องก็เป็นหน้าที่ชุมชนอโศกด้วยเช่นกันที่ต้องออกมาเคลื่อนไหว¹⁸³ ในแง่นี้ทำให้ภายหลังการออกมาเคลื่อนไหวร่วมกับ พล.ต.จำลอง ในปี พ.ศ.2535 ชุมชนอโศกมีลักษณะของกลุ่มการเมืองอย่างชัดเจนที่สุดนับตั้งแต่มีการก่อตั้งชุมชน

โดยภาพรวมแล้วเห็นได้ว่าชุมชนอโศกเป็นกลุ่มที่มีการรวมตัวกันขึ้นมาตั้งแต่ช่วงปลายทศวรรษ 2510 ในระยะแรกพวกเขาเริ่มต้นจากการเป็นกลุ่มศาสนาที่มีความหลากหลายอยู่ค่อนข้างมาก ประกอบด้วยสมาชิกหลายส่วนและในแต่ละส่วนมีที่มาแตกต่างกัน ส่วนแรกและสองมีความคล้ายกันประกอบด้วยพระกับญาติธรรม เป็นส่วนที่เข้าร่วมแรกสุดตั้งแต่ก่อตั้งชุมชน มีจุดมุ่งหมายเพื่อปฏิบัติธรรมในแบบของตนเองโดยมีสมณะโพธิรักษ์เป็นผู้นำสูงสุด ส่วนที่สองได้แก่คนชั้นกลางและนายทุนใหม่ คนกลุ่มนี้เริ่มเข้ามาในช่วงที่ชุมชนเติบโตขึ้นจนมีจำนวนมากที่สุดทั้งในสันติ

¹⁸² นาย ช., สัมภาษณ์, 15 พ.ย. 2562.

¹⁸³ แกนนำ ข., สัมภาษณ์, 4 ธ.ค. 2562.

อโศกและชุมชนอโศกในจังหวัดอื่น ๆ พวกเขามีสิ่งที่นอกเหนือจากสมาชิกในส่วนแรกคือมองว่าชุมชนอโศกเป็นพื้นที่รวมตัวกันเพื่อความมั่นคงของคนชั้นกลางในเมืองและผลักดันประเด็นทางสังคม ในขณะที่ส่วนสุดท้ายคือราชการและกลุ่มการเมือง คนในส่วนนี้เข้ามาเป็นสมาชิกตั้งแต่ พ.ศ.2524 ส่วนใหญ่เป็นนักเคลื่อนไหวและนักการเมืองกลุ่มรวมพลังที่ทำงานและมีความสัมพันธ์กับ พล.ต.จำลอง คนในกลุ่มนี้เริ่มจากการเป็นสมาชิกของกองทัพธรรมจนได้รับการยอมรับจากคนในชุมชนอโศกให้เป็นแกนนำในการเคลื่อนไหวประเด็นทางการเมืองโดยเฉพาะในช่วงหลัง พ.ศ.2528 เป็นต้นมา

ความหลากหลายเหล่านี้ส่งผลให้ชุมชนอโศกมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียกร้องประเด็นที่นอกเหนือจากเรื่องทางศาสนามากขึ้น ในช่วงที่สองภายหลังการก่อตั้งพรรคพลังธรรมใน พ.ศ. 2531 ชุมชนอโศกเริ่มเปลี่ยนจากกลุ่มศาสนาหรือกลุ่มการเคลื่อนไหวในประเด็นทางศาสนากลายเป็นกลุ่มการเมือง แกนนำชุมชนและนักการเมืองสายวัดเข้าทำงานการเมืองในนามพรรคพลังธรรม เช่นเดียวกับญาติธรรมและคนชั้นกลางที่เป็นสมาชิกชาวอโศกกลายเป็นฐานเสียงที่สำคัญให้กับพรรค นอกจากนี้พวกเขายังมีส่วนสำคัญในการเข้าร่วมชุมนุมขับไล่ พล.อ.สุจินดา คาประยูร ในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ พ.ศ.2535 ภายใต้การนำของ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ซึ่งการเข้าร่วมชุมนุมในครั้งนี้ทำให้เห็นได้ว่า ชุมชนอโศกได้ผันตัวจากกลุ่มศาสนาที่เคลื่อนไหวประเด็นทางศาสนากลายเป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวทางการเมืองมาตั้งแต่ พ.ศ.2535 ก่อนการเข้าร่วมกับขบวนการพันธมิตรฯ ขับไล่ทักษิณ

1.2 ความคิดทางการเมืองของชาวอโศก

จากที่กล่าวไปว่าชุมชนอโศกนั้นประกอบด้วยคนในหลายกลุ่มและมีที่มาแตกต่างกันนับตั้งแต่พระ ชาวบ้านญาติธรรม คนชั้นกลาง และนักการเมือง คนเหล่านี้มีแนวความคิดที่เหมือนกันคือเห็นว่าการเมืองเป็นเรื่องเดียวกันในลักษณะที่ศาสนานั้นต้องเป็นตัวควบคุมหรืออยู่ในระดับที่เหนือกว่าเรื่องทางการเมือง ชาวอโศกส่วนใหญ่เห็นว่าพุทธศาสนานั้นเป็นสิ่งที่ทำให้ประชาชนทั่วไปมีความเป็นคนที่ดีขึ้นในลำดับแรกซึ่งคนจะไปสร้างการเมืองที่ดีขึ้นในลำดับต่อไป ความคิดนี้ส่งผลให้พวกเขาไม่เชื่อว่าแต่ละคนนั้นมีสิทธิ์มีเสียงเท่ากันแต่คนที่มีความรู้และเข้าใจพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัดควรเป็นผู้ที่มีสิทธิ์มากกว่าในทางการเมือง นอกจากนี้แล้วชาวอโศกยังมีลักษณะที่มุ่งอนุรักษ์ความเป็นไทยที่ประกอบด้วย ชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ให้ดำรงอยู่ได้ในสังคม และปฏิเสธแนวคิดวัฒนธรรมสมัยใหม่แบบตะวันตกที่เข้ามาลบล้างความเป็นไทยดั้งเดิมให้หายไป

ศาสนาและการเมืองเป็นเรื่องเดียวกัน

ในขณะที่ชาวพุทธบางคนบางกลุ่มอาจมีทัศนะว่า ศาสนากับการเมืองเป็นสิ่งที่แปลกแยกจากกัน ในประเด็นนี้สมณะโพธิรักษ์ผู้นำชุมชนอโศกกลับอธิบายว่า พุทธศาสนากับการเมืองเป็นเรื่องเกี่ยวเนื่องและอิงอาศัยกัน ชาวพุทธไม่ควรหลีกเลี่ยงการเมือง แต่ควรเอาใจใส่และทำให้การเมืองเป็นสิ่งที่ “ชอบธรรม”

“งานการเมืองเป็นงานสร้าง “ระบบ” เป็นงานสร้าง “โครงสร้าง” งานศาสนาเป็นงานสร้าง “คน” ให้ดี แล้วคนดีจะไปสร้าง “ระบบ” “ระบบ” หรือ “โครงสร้าง” แม้จะดี แต่ถ้าคนไม่ดี สังคมก็จะแย่ จะเสื่อมเลวร้ายได้... ถ้าเราไม่ใช่ นักการเมือง ไม่ได้เล่นการเมือง ไม่ได้ยุ่งการเมือง หรือไม่ได้ทำงานการเมือง เราก็ไม่ควรสนใจ ศึกษาสอดส่องดูแลการเมืองของชาติ และดูแลนักการเมืองว่า ทำงานการเมืองกันอย่างไร ร้ายที่สุดก็คือ หลงคิดว่าเราเองไม่มีหน้าที่ ไม่มีสิทธิ์แสดงความเห็น สิ่งนี้อันตราย เพราะบ้านเมืองแบบนี้ประชาธิปไตยไม่มีทางเติบโต”¹⁸⁴ (เน้นโดยผู้เขียน)

ข้อความข้างต้นปรากฏในวารสารที่จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ภายในชุมชนอโศก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในเทศนาธรรมของสมณะโพธิรักษ์ผู้นำทางจิตวิญญาณสูงสุดของคนในชุมชน จากทัศนะดังกล่าว แสดงว่า สมณะโพธิรักษ์เห็นว่าการเมืองต้องมีพื้นฐานจากหลักธรรมทางศาสนาจึงจะเป็นการเมืองที่ถูกต้องและเอื้อประโยชน์ต่อประชาชนได้ การปฏิบัติธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญ เป็นปัจจัยพื้นฐานที่จะสร้าง “คนดี” นักการเมืองที่ดี เพื่อให้เข้าไปวางระบบการเมืองที่ดีเป็นลำดับขึ้นไป เช่นเดียวกับแนวความคิดของโพธิรักษ์ในประเด็นนี้ สมาชิกในชุมชนอโศกยังได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับศาสนาและการเมืองในลักษณะเดียวกันคือเรื่องทางศาสนาและการเมืองนั้นเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกัน สมาชิกท่านหนึ่งอธิบายว่า เขาได้รับการสั่งสอนจากโพธิรักษ์อย่างสม่ำเสมอว่าธรรมะโดยทั่วไปสอนให้คนทำดี ปฏิบัติดี การทำดีในลักษณะนี้เป็นเพียงการทำดีอยู่เฉย ๆ คือเราเป็นคนดีแต่ก็ไม่มีส่วนในการเปลี่ยนแปลงสังคม หรืออย่างน้อยที่สุดคือเพื่อน หรือคนในครอบครัวที่ใกล้ชิดของเรา อย่างไรก็ตามสำหรับชาวอโศกนั้นแตกต่างออกไปเนื่องจาก ในฐานะชาวพุทธที่เข้าใจในหลักธรรมอย่างแท้จริงได้ปฏิบัติตนจนเป็นคนดีแล้ว สิ่งที่ต้องทำต่อสำหรับชาวอโศกคือการเผยแพร่ความดี หลักธรรมที่ดีเพื่อเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น ในแง่นี้ทำให้ศาสนาและการเมืองจึงเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกัน

“เราศรัทธาในพ่อท่าน (สมณะโพธิรักษ์) เพราะท่านสอนต่างจากคนอื่น ธรรมะทั่วไปสอนให้คนทำดี แต่ทำดีอยู่เฉย ๆ ก็ได้อะไร เราทำดีแล้ว เราต้องออกมาช่วยบ้านเมืองให้ดีขึ้น อย่างนั้นถึงเรียกว่าทำดีตามพุทธศาสนา และเราก็เชื่อ

¹⁸⁴ ภัทรพร สิริภานจน, "สันติอโศก: ความเป็นมาและบทบาททางศาสนาในสังคมไทย" (ศูนย์พุทธศาสนศึกษา, ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2540). น.120

อย่างนั้นพ่อครูโพธิรักษ์เป็นผู้ที่ก้าวไกลมาก ศาสนากับการเมืองห้ามแยกออกจากกันเด็ดขาด เหมือนอย่างมหาตมะคานธี เราหมั่นทำดีแล้วอยู่เฉย ๆ แต่ในวัดมันไม่ได้ ก็ต้องออกมาช่วยกัน ช่วยบ้านเมือง”¹⁸⁵

ในมุมมองของชาวอโศก นอกจากศาสนาจะเป็นเรื่องเดียวกับการเมืองในแง่ที่ส่งเสริมให้เป็นคนดี นักการเมืองที่ดีแล้ว ศาสนายังเป็นตัวส่งเสริมให้การเมืองมีความเป็นประชาธิปไตยอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เป็นเพราะคนหรือประชาชนเป็นส่วนสำคัญในระบอบประชาธิปไตย และในเมื่อหลักการทางศาสนาที่เน้นไปที่การพัฒนาคุณธรรม และจิตสำนึกจะช่วยทำให้คนนั้นมีการคิดอย่างมีสติ ในอีกความหมายหนึ่งคือช่วยพัฒนาคนให้ดียิ่งขึ้น ในแง่นี้จึงทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นไปอย่างมีคุณภาพยิ่งขึ้นไปด้วย ประเด็นนี้ ภัทรพร (2540) อธิบายว่า คำสอนของสมณะโพธิรักษ์ในลักษณะนี้มีส่วนที่สนับสนุนการเคลื่อนไหวทางการเมือง ซึ่งส่งผลให้ชาวอโศกหลายคนเข้าร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองกับพรรคพลังธรรม รวมถึงได้มีบทบาทในการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ¹⁸⁶ เทศนาธรรมของสมณะโพธิรักษ์เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนในเรื่องนี้

“การเมืองเรื่องไหนที่ดีหรือเป็นที่เดือดร้อนของประชาชนต้องช่วยกันรณรงค์ เคลื่อนไหวให้รัฐบาล ให้รัฐสภารับรู้ ทั้งในสภาและนอกสภา ในสภาก็โดยการเลือกผู้แทนประชาชน มีอะไรก็บอกผู้แทนฯ นอกสภาประชาชนก็ทำกันเองได้โดยไม่ผิดกฎหมาย ทำได้มากวิธี แม้แต่การชุมนุมประท้วงอย่างสันติ เมื่อคราวเห็นสมควร ไม่ผิดกฎหมายแต่ประการใด นี่คือประชาธิปไตย...ประชาธิปไตยต้องระลึกถึงหลัก 4 ประการ ที่ใช้กันอย่างสำคัญเสมอ 1.เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชน 2.ถือเสียงข้างมากเป็นหลัก 3.ปกป้องอารักขาฝ่ายมีเสียงส่วนน้อย และ 4.ถือหลักกฎหมายเป็นใหญ่”¹⁸⁷

นอกจากนี้แล้วทัศนะของ แกนนนำ ข. แกนนนำชุมชนอโศกซึ่งมีส่วนอย่างมากในกิจกรรมทางการเมืองของชุมชน หน่วยกองทัพธรรม รวมไปถึงในช่วงที่เข้าร่วมกับขบวนการพันธมิตรฯ ยังแสดงให้เห็นถึงแนวความคิดที่ศาสนาเป็นเรื่องเดียวกับการเมือง เขาอธิบายว่า ถึงแม้เรื่องของศาสนาหรือหลักการที่ออกจากการเทศนาของสมณะโพธิรักษ์โดยส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องทางธรรม แต่จะเห็นได้ว่าในความเป็นจริงแล้ว เรื่องทางธรรมเหล่านี้สามารถนำมาปรับใช้กับเรื่องทางโลกได้เป็นอย่างดี

¹⁸⁵ ขาวราชธานีอโศก ต., สัมภาษณ์, 28 พ.ย. 2562.

¹⁸⁶ ภัทรพร สิริกาณจน. อ้างแล้ว. น.121

¹⁸⁷ เรื่องเดียวกัน. น.120 - 121

ตัวอย่างเช่นหลักสันติ อหิงสา หลักการเหล่านี้เป็นเรื่องทางธรรม แต่เมื่อเรานำใช้ในทางโลกผ่านการชุมนุมการชุมนุมก็สามารถดำเนินไปได้ด้วยดีและได้รับชัยชนะ¹⁸⁸

ในแง่นี้เห็นได้ว่าชาวอโศกทั้งในส่วนของพระ แกนนำชุมชน รวมไปถึงสมาชิกชาวอโศก โดยทั่วไปต่างมีความคิดแบบเดียวกันนั่นคือ พวกเขาเห็นว่าศาสนากับการเมืองนั้นเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกัน ศาสนาไม่ควรแยกออกจากการเมืองเหมือนอย่างชาวพุทธโดยทั่วไปหรือพุทธศาสนาในแนวคิดของมหาเถรสมาคมที่เห็นว่าศาสนาเป็นเรื่องทางธรรมที่ไม่ควรเข้าไปยุ่งการเมือง สำหรับชาวอโศกแล้วศาสนาเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมการเมืองให้ดีขึ้นเช่นเดียวกับที่ธรรมะช่วยส่งเสริมคนทั่วไปให้ดีขึ้น

คุณธรรมนำการเมือง

แม้ว่าศาสนาและการเมืองจะเป็นเรื่องเดียวกัน แต่สำหรับชาวอโศกไม่ได้มองว่าทั้งสองเรื่องนี้มีคุณค่าเท่ากัน เรื่องทางศาสนานั้นมีคุณค่าและเป็นเรื่องที่ต้องให้ความสำคัญมากกว่าเรื่องทางการเมือง กล่าวคือ พวกเขามีแนวคิดที่ว่าหากศาสนาดีผู้คนส่วนใหญ่มีศีลธรรม เมื่อนั้นการเมืองจึงจะดีตาม ในทางกลับกันการเมืองจะไม่สามารถดีได้หากไม่มีศาสนาหรือผู้คนที่ศีลธรรมเป็นคนชั้นนำ เหตุนี้ทำให้ชาวอโศกเห็นว่าคุณธรรมควรเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการควบคุมเรื่องทางการเมือง

แนวคิดคุณธรรมนำการเมืองเริ่มปรากฏเด่นชัดในชุมชนอโศกในช่วงที่ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง เริ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองโดยในปี พ.ศ. 2525 เขาได้กล่าวถึงความพันธะระหว่างศาสนากับการเมืองต่อสาธารณะ ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ว่าเรื่องทางการเมืองนั้นไม่สามารถแยกจากเรื่องทางศาสนาได้ การเมืองนั้นต้องการคนดีในการเข้ามาทำหน้าที่ ซึ่งเหตุการณ์ในเมืองไทยที่ผ่านมาแสดงให้เห็นว่านักการเมืองนั้นเป็นส่วนสำคัญทำให้การเมืองสกปรก นักการเมืองส่วนใหญ่มุ่งแต่หาประโยชน์เข้าตัวเองผ่านการคอร์รัปชัน จำลองได้กล่าวถึงความสำคัญของศาสนาโดยเฉพาะเรื่องของศีลธรรมโดยอธิบายว่า ศีลธรรมจะเป็นตัวช่วยทำความสะอาดการเมืองพร้อมกับเชิญชวนให้ประชาชนจัดกิจกรรมทางการเมืองในวัดและจัดตั้งพรรคใหม่โดยจะคัดเลือกผู้สมัครที่เห็นว่าเป็นผู้ “ใสสะอาด” ไม่เคยแปดเปื้อนในทางการเมือง¹⁸⁹

“...เราเห็นแก่ส่วนรวม เราต้องการวัดค่าของสังคมว่า เมื่อเราได้ทำงานเสียสละมาโดยตลอดต่อส่วนร่วม เรามีความรู้เรื่องการบริหาร เรามีคุณธรรมชัดเจนมาก เราเสียสละ เรามีความรู้ความสามารถอย่างนี้ประชาชนจะเลือกเราไหม ฉะนั้นในการสมัครรับเลือกตั้ง ผมก็บอกประชาชนมาให้เทียบตัวต่อตัวเลยระหว่างผมกับ

¹⁸⁸ แกนนำ ข. อ่างแล้ว.

¹⁸⁹ McCargo. p.85

ผู้สมัครรายอื่น ๆ 1.ในเรื่องคุณธรรมเอามาเทียบกับ 2.ประสบการณ์ 3.ความรู้ ผมไปเรียนปริญญาโทมา และผมเป็นนักการเมืองคนเดียวที่ถือศีล 8 และก็ปฏิบัติตามนั้นด้วย...ซึ่งทำไปเพื่อเสียสละให้มากขึ้น ๆ ...ถ้าเราเอาชนะใจตัวเองได้ เราก็สามารถเสียสละเพื่อส่วนรวมได้ เรามั่นใจในเรื่องนี้ว่าเวลาใครเขาจะเลือกใครเข้ามาเป็นผู้ว่าฯ ต้องเลือกตั้งคนดีและเก่งด้วย เราคิดว่าเรามีความพร้อมที่จะเข้าไปให้ประชาชนเลือก”¹⁹⁰

คำสัมภาษณ์ พล.ต.จำลอง ข้างต้น ในประเด็นเหตุผลการลงสมัครผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแสดงให้เห็นว่า ผู้ที่เหมาะสมในการเข้าสู่การเมืองในความคิดของเขานั้นประกอบด้วยสองส่วน ส่วนแรกคือความสามารถอันประกอบด้วยประสบการณ์ และความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการบ้านเมือง ในขณะที่ส่วนที่สองซึ่งจากข้อความดังกล่าวเห็นได้ว่า พล.ต.จำลอง ค่อนข้างให้ความสำคัญและเป็นสิ่งที่คิดว่าตัวเองนั้นมีพร้อมมากกว่านักการเมืองคนอื่น นั่นคือเรื่องของ “คุณธรรม” การที่นักการเมืองมีคุณธรรมทำให้รู้จักการเสียสละ ซึ่งแน่นอนว่างานการเมืองคืองานที่เสียสละเพื่อสังคมส่วนรวมจะทำให้การบริหารงานและพัฒนาบ้านเมืองนั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในแง่นี้ทำให้การเมืองที่มีคุณธรรมเป็นหลักจึงเป็นสิ่งที่อยู่เหนือกว่าการเมืองที่ไม่มีการกล่าวถึงเรื่องของคุณธรรมหรือในบทสัมภาษณ์ที่ พล.ต.จำลอง เปรียบว่า ใครจะเข้ามาเป็นผู้ว่าต้องเป็นคนเก่งและเป็นคนดีด้วยในเวลาเดียวกัน

พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ได้ผลักดันความคิดทางการเมืองในเรื่องคุณธรรมนำการเมืองผ่านการดำเนินงานทางการเมืองของพรรคพลังธรรมเห็นได้ชัดจากข้อปฏิบัติอันเป็นสัญญาประชาคมของพรรค 4 ข้อได้แก่ 1. หวังและรับเฉพาะสิ่งที่พึงได้โดยชอบธรรมเท่านั้น 2. ไม่ซื้อเสียง ไม่แจกข้าวของเพื่อแลกกับคะแนนเสียง 3. ไม่หวังและแย่งกันเป็นใหญ่ 4. ไม่ไปปดมดเท็จ จ้างจบบ ทยาบช้า ให้ร้ายป้ายสี¹⁹¹ จะเห็นได้ว่าข้อปฏิบัติเหล่านี้ล้วนแต่แสดงถึงการให้ความสำคัญกับคุณธรรม และการถือศีล 5 เพื่อใช้ควบคุมการเมือง ซึ่งหลักการนี้เป็นสิ่งที่ทำให้การดำเนินงานของพรรคพลังธรรมและชุมชนอโศกนั้นสามารถดำรงอยู่ได้และเติบโตได้อย่างรวดเร็วเหนือพรรคและกลุ่มการเมืองอื่น ๆ ในช่วงเวลานั้น

“การประพฤติปฏิบัติของนักการเมือง และพรรคการเมืองเป็นสาเหตุใหญ่ที่ทำให้มีการยุบสภาผู้แทนราษฎรในปี 2531 ประชาชนเบื่อหน่ายการเมืองที่ผิดพลาดซ้ำแล้วซ้ำเล่า พวกเราหลายคนเห็นพ้องต้องกันว่าถึงเวลาแล้วที่จะต้องช่วยกันตั้งพรรคใหม่ขึ้นมา ที่ยึดมั่นคุณธรรมไม่โกงทั้งต่อหน้าและลับหลัง ไม่แย่งกันเป็นใหญ่

¹⁹⁰ คำสัมภาษณ์พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ใน อุดร ยอมเจริญ. อ้างแล้ว. น.66

¹⁹¹ เรื่องเดียวกัน น.100

และไม่ไปปดมดเท็จใส่ร้ายป้ายสี พรรคพลังธรรมจึงถือกำเนิดขึ้นมาเมื่อ 5 ปีที่แล้ว พรรคพลังธรรมเป็นพรรคที่ทวนกระแสความรู้สึกนึกคิดทวนกระแสความเคยชินเก่า ๆ ทางการเมือง” สารจากพล.ต.จำลอง ศรีเมืองเนื่องในโอกาสครบรอบ 5 ปี พรรคพลังธรรม¹⁹²

สำหรับแกนนำ ก. ผู้เผยแพร่แนวความคิดคนสำคัญของชุมชนอโศกเห็นว่า คุณธรรมเป็นสิ่งจำเป็นและต้องนำมาควบคุมเรื่องทางการเมืองด้วยเช่นกัน ในความคิดของเขาการเมืองนั้นเป็นเรื่องของผลประโยชน์ซึ่งนักการเมืองหรือคนโดยทั่วไปล้วนแต่มีความเห็นแก่ตัวเป็นพื้นฐาน นักการเมืองที่เข้าไปทำหน้าที่ส่วนใหญ่จะคิดถึงแต่การซื้อขายแลกเปลี่ยนโดยกอบโกยให้มากและมุ่งเอาเปรียบผู้อื่นเพื่อให้ตนเอง กลุ่มตนเองได้ประโยชน์มากที่สุดกล่าวคือคุณธรรมนั้นจะทำให้การเมือง “สะอาด” ในขณะที่การเมืองที่ไม่มีคุณธรรมขึ้นาคือการเมืองที่ “สกปรก” ในแง่นี้จึงจำเป็นต้องนำหลักธรรม โดยเฉพาะหลักของชาวอโศกเองที่เปลี่ยนจากการสะสมทุนหาประโยชน์เข้าตัวเป็นการสะสมบุญ หรือที่ชาวอโศกเรียกว่า “บุญนิยม” เข้าไปควบคุมการทำงานของนักการเมือง เมื่อนักการเมืองมีบุญนิยมแล้ว การเมืองจะสะอาดและดีมากขึ้น¹⁹³

บุญนิยม คือหลักการที่ทวนกระแสทุนนิยม เป็นแนวคิดและการทำกิจกรรมที่หวังบุญไม่ใช่เงินเป็นหลัก โดยทั่วไประบบเศรษฐกิจมักถือหลัก “ต้นทุนต่ำสุด แต่กำไรสูงสุด” จึงทำให้เกิดการเอารัฐเอาเปรียบผู้อื่น ผู้ที่มีอำนาจมาก ก็สามารถเอาเปรียบได้มาก แต่บุญนิยมถือหลักที่ตรงกันข้ามกัน นั่นคือ “ต้นทุนต่ำสุด กำไรสูงสุด” มุ่งหวังการลดกิเลสตัณหาและเพิ่มการพัฒนาทางจิตใจแทน การพัฒนาทางจิตใจนี้โพธิรักษ์อธิบายว่า เป็นสิ่งที่ไม่มีต้นทุนแต่ได้ผลตอบแทนกลับมามาก กล่าวคือ เราสามารถพัฒนาทางจิตใจได้จากการคิดบวก ฝึกทำสมาธิ ถือศีล 5 เป็นอย่างน้อย การกระทำเหล่านี้ ล้วนแต่มีต้นทุนที่น้อยมากเพราะไม่ต้องซื้อ ไม่ต้องพึ่งหรืออิงอยู่กับคนอื่น แต่เป็นการปฏิบัติที่มาจากตัวเราเองการจะกระทำเช่นนี้ได้จึงต้องอาศัยความเสียสละ และถือคติตามคำสอนของโพธิรักษ์ว่า “คนที่เอาเปรียบคนอื่นได้ เขาก็ถือว่าเป็นคนฉลาด แต่คนที่เสียสละให้กับผู้อื่นได้อย่างรู้ ๆ อย่างเต็มใจนั้น นับเป็นคนฉลาดยิ่งกว่า”¹⁹⁴ เมื่อนำหลักการเหล่านี้ไปปรับใช้กับนักการเมืองหรือแม้แต่ประชาชนทั่วไป นอกจากจะทำให้เรารู้จักการเสียสละแล้ว ยังจะทำให้มีการเอาเปรียบซึ่งกันและกันน้อยลง ยิ่งสำหรับนักการเมืองที่นำเอาหลักบุญนิยมไปใช้แล้วจะทำให้เกิดความเสียสละไม่เอาเปรียบประชาชน

¹⁹² เรื่องเดียวกัน น.102

¹⁹³ แกนนำ ก.. อ่างแล้ว.

¹⁹⁴ ภัทรพร สิริกาณจน. อ่างแล้ว. น.119

ในทางกลับกันหากการเมือง นักการเมืองคนใดไม่มีคุณธรรมในข้อนี้ นักการเมืองเหล่านั้นล้วนแล้วแต่ โกง เอาเปรียบ กดขี่ประชาชน¹⁹⁵

แนวคิดที่นำหลักบุญนิยมมาใช้ควบคุมการเมืองถูกเผยแพร่ผ่านองค์กรหลักของชาวอโศกคือ มูลนิธิธรรมธรรมสันติ มีหน่วยงานย่อยที่สำคัญคือโรงพิมพ์มูลนิธิ ทำหน้าที่ผลิตวารสารของชาวอโศกใน ชื่อ “สารอโศก” โดยในวารสารนอกจากจะเป็นการสรุปภาพรวมของชุมชนในแต่ละช่วงเวลา แจ้งข่าว สถิติจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมสำคัญ ๆ แล้ว ภายในยังจะมีเนื้อหาหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้ คุณธรรมเป็นหลักในการมองความเป็นไปทางสังคม¹⁹⁶ ซึ่งวารสารอโศกเป็นสารที่ออกทุก 3 เดือนและ หากนับตั้งแต่ก่อตั้งจนถึงปี พ.ศ.2560 มีวารสารของชาวอโศกรวมทั้งสิ้น 337 ฉบับ มีผู้รับสารและ อ่านจำนวนรวมกันในหลักหมื่นคน¹⁹⁷

แนวคิดลักษณะที่ว่ามานี้ของทั้งจำลองและแกนนำ ก. ถูกเผยแพร่สู่สมาชิกชาวอโศกอย่าง ต่อเนื่อง ทำให้คนในชุมชนมีมุมมองต่อการเมืองแตกต่างจากประชาชนทั่วไปที่ไม่ได้เข้าเป็นสมาชิก ของชุมชนด้วย สำหรับชาวอโศกการเมืองต้องมีคุณธรรมเป็นตัวนำเช่นกัน ผู้ที่เหมาะสมจะเป็น ผู้ปกครอง หรือมีอำนาจในการสั่งการอย่างใดอย่างหนึ่งจะต้องเป็นผู้ที่สั่งสมบุญมาเยอะหรืออีก ความหมายหนึ่งปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัด

ญาติธรรมอโศกผู้ช่วยผู้ดูแลงานโสต และโทรทัศน์บุญนิยมทีวีสื่อหลักของชุมชน อธิบายว่า คนที่สามารถสะสมบุญได้เยอะหรืออีกความหมายหนึ่งคือปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัด ศีลภาครวมมา นาน ตลอดจนมีระยะเวลาที่อยู่ในชุมชนที่นานกว่าคนอื่น ๆ ผู้นั้นจะได้รับหน้าที่หลัก ๆ ในชุมชน เช่น กรรมการชุมชน ดูแลกิจการบริหารในชุมชน ซึ่งเมื่อถามถึงมุมมองทางการเมืองเขาอธิบายไปใน ลักษณะเดียวกันคือ สำหรับเรื่องทางการเมือง ผู้ที่จะได้รับตำแหน่ง หน้าที่สำคัญใด ๆ ก็ควรเป็นคนที่ มีบุญ อาจจะไม่จำเป็นต้องปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัดเหมือนอย่างคนในอโศกเพราะเรื่องทางการเมือง นั้นเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ เรื่องทางโลกมากกว่า แต่หากผู้ปกครอง นักการเมืองที่เข้ามามีอำนาจไม่ มีเรื่องบาปบุญ หรือหลักธรรมในการดำเนินชีวิต นักการเมืองผู้นั้นก็สามารถโกงหรือหาประโยชน์ใส่ตัว ได้ ด้วยเหตุนี้ทำให้ผู้ที่เหมาะสมจึงควรเป็นผู้ที่ใช้ธรรมะเป็นเครื่องชี้นำ

“เรื่องการเมืองภายนอกมันก็คล้ายกับเรื่องในชุมชนของเราแหละ ใน ชุมชนใครจะได้อำนาจที่อะไร ต้องเคร่งครัด ปฏิบัติธรรมมาอย่างที่ดีดินนา อย่าง คุณแซมดิน เป็นคนที่เคร่งครัด ฝึกตนให้ดีทั้งนั้น เขาถึงสามารถทำงานสำคัญๆ ได้

¹⁹⁵ แกนนำ ก. อ้างแล้ว.

¹⁹⁶ แกนนำ ข. อ้างแล้ว.

¹⁹⁷ Asoke.info, "สารอโศก," ไม่ปรากฏปีที่เผยแพร่,

การเมืองข้างนอกก็เหมือนกัน นักการเมืองทุกวันนี้ไม่มีธรรมะในใจไม่ว่าจะฝ่ายไหน ขึ้นมาเราก็เห็น ...ถ้าเขามีชกนิต (มีคุณธรรม) ไม่ต้องถึงขั้นคนอโศกก็ได้ แต่อย่างน้อยมันก็น่าจะทำให้เขาดีขึ้น ถ้าเขาไม่รู้บาปบุญ เขาจะทำอะไรก็ได้เหมือนไม่รู้ ถูกผิดนั่นแหละ ...แต่ถ้าเขารู้ผิดบาป เองง่ายๆเลย เขาก็จะไม่ไม่กล้าโกง เงินที่มันจะไปอยู่กับเขาคนเดียวมันก็ถูกแบ่งมาลงกับประชาชน ถ้าเขาทำอย่างนี้ได้แสดงว่าเขาใช้ธรรมนำจิตใจได้เราก็ไม่ต้องออกไปเรียกร้อง ไปไล่ใคร”¹⁹⁸

คนไม่เท่ากัน

แนวความคิดนี้ถือว่าเป็นแนวคิดที่สำคัญ และส่งผลให้กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วเลือกที่จะต่อต้านประชาธิปไตยโดยเฉพาะในช่วงท้ายของขบวนการต่อต้านทักษิณ แม้ว่าชาวอโศกจะมีความคิดว่าคุณธรรมกับการเมืองเป็นเรื่องเดียวกันและคุณธรรมจะเป็นตัวส่งเสริมการเมืองในระบอบประชาธิปไตย แต่ในประเด็นเกี่ยวกับความเท่าเทียมในสังคมชาวอโศกกลับมีลักษณะที่ไม่ยอมรับว่าทุกคนในสังคมนั้นมีความเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ทั้งนี้เนื่องจากพวกเขามองว่าผู้ที่มีคุณธรรมหรือปฏิบัติธรรมอยู่เสมอจะมีความคิด สติปัญญาในการแก้ไขปัญหาให้กับสังคมได้มากกว่าบุคคลทั่วไป สำหรับชาวอโศก ความเท่าเทียมกันไม่ได้หมายถึงการที่ทุกคนมีสิทธิ์มีเสียงเท่ากันทั้งในทางสังคม และการเมือง ความเท่าเทียมที่แท้จริงคือการที่ทุกคนต่างทำหน้าที่ของตัวเองตามความถนัด ความสามารถ ตลอดจนบุญที่เราสั่งสมมาจากอดีตก็มีส่วนสำคัญในการกำหนดว่าเราควรอยู่ในชนชั้น ฐานะใดในสังคม

“ธรรมะทำให้คนสูงขึ้น” หลักธรรมทางพุทธศาสนาที่ถูกตีความและอธิบายโดย แกนนนำ ก. เป็นแนวคิดสำคัญที่ทำให้ชุมชนอโศกมีมุมมองว่าคนไม่เท่ากัน เขาเห็นว่าการพัฒนาตนเองไม่ใช่เพียงเรื่องของทางโลกเท่านั้น แม้ว่าบางคนจะมีการศึกษาดีในระดับปริญญาตรี โทหรือเอก แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าบุคคลนั้นจะมีวุฒิ หรือมีคุณค่าในตัวเองสูงกว่าคนทั่วไป ทั้งนี้เป็นเพราะสิ่งที่วัดคุณค่าของคนได้มากกว่าการศึกษานั้นคือจิตใจ แกนนนำ ก. อธิบายว่า บุคคลที่มีความเป็นมนุษย์ที่ดีและสูงได้ นั้นคือคนที่มีจิตใจดี จิตใจต่างหากที่เป็นตัวกำหนดความเป็นมนุษย์เช่นเดียวกับคำสอนเรื่องดอกบัว 4 เหล่าของพระพุทธเจ้า หากพิจารณาดูอย่างรอบคอบก็จะเห็นว่าสิ่งที่พระพุทธเจ้าอธิบายนั้นมีส่วนที่เกี่ยวกับการศึกษาสูงน้อยมาก แต่จะเน้นไปที่การศึกษาจิตใจเป็นหลัก¹⁹⁹ ความคิดเหล่านี้ทำให้ผู้นำชุมชนอโศกจัดตั้งโรงเรียนธรรมะ และคตินโยบายการเรียนการสอนขึ้นเองโดยเน้นคุณธรรม จริยธรรม

¹⁹⁸ ชวราชธานีอโศก ญ., สัมภาษณ์, 28 พ.ย. 2562.

¹⁹⁹ แกนนนำ ก. อ้างแล้ว.

ให้นักเรียน หรือบุคคลทั่วไปที่ต้องการศึกษาถือศีลเป็นอันดับแรก แล้วจึงจัดให้มีการเรียนการสอนแบบทั่วไปทีหลัง²⁰⁰

นาง ง. หนึ่งในสมาชิกชาวโศกที่เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนเป็นตัวอย่างในประเด็นนี้คือ เขาเห็นว่าผู้ที่มีธรรมะจะมีปัญญา มีสติมากกว่าคนทั่วไป เขาอธิบายว่าระบบหนึ่งสิทธิ์หนึ่งเสียงไม่ได้แสดงถึงความเท่าเทียมและเสมอภาคกันเสมอไป ทั้งนี้เนื่องจากแต่ละคนนั้นมีคุณธรรม สติปัญญาแตกต่างกัน ซึ่งคนที่มีสติปัญญาน้อยมักจะมีจำนวนมากกว่าเสมอ เพราะฉะนั้นคนมีปัญญา มีคุณธรรมน้อยกว่า จึงไม่ควรมีสิทธิ์ เสียงเทียบเท่ากับผู้มีปัญญา หรือหมั่นปฏิบัติธรรม เขากล่าวต่อว่า “ถ้าให้คนมีปัญญา มีสติน้อยแต่มีจำนวนมากได้ปกครอง ประเทศก็ไม่ไปไหนเพราะพวกเขามีสติน้อย แต่ถ้าให้คนที่ตื่นรู้แล้ว แต่อาจมีจำนวนน้อยขึ้นมาปกครอง ประเทศจะสามารถเดินหน้าไปได้” ในแง่นี้การที่ทุกคนมีสิทธิ์มีเสียงเท่ากันโดยเฉพาะในทางการเมืองจึงเป็นสิ่งที่ไม่ได้ดีเสมอไป²⁰¹

นอกจากนี้แล้ว ชาวโศกยังมีแนวคิดที่คนแต่ละคนเกิดมาเท่ากันไม่ได้ ทั้งนี้เนื่องจาก “บุญ” ที่แต่ละคนสั่งสมมาในอดีตนั้นมีไม่เท่ากัน คำอธิบายนี้เป็นการศึกษาพุทธศาสนาของสมาชิกในชุมชน จากคำสอนเรื่องดอกบัว 4 เหล่า และเรื่องประวัติอดีตชาติของพระพุทธเจ้า สำหรับคำสอนดอกบัว 4 เหล่าจะเห็นได้ว่ามีเหล่าหนึ่งที่พระพุทธเจ้าอธิบายว่าเป็นเหล่าที่อยู่ใต้โคลนตมซึ่งเปรียบเสมือนคนที่ไม่สามารถเรียนรู้ รับรู้อะไรเพิ่มเติมได้อีกแล้ว คนในประเภทนี้ไม่สามารถรู้แจ้งถึงความดีถึงบาปบุญ ในทางพุทธได้ ซึ่งชาวโศกกล่าวเพิ่มเติมว่าที่เป็นอย่างนี้เป็นเพราะคนเหล่านั้นเสมือนมีบาปมาตั้งแต่เกิดและเกิดมาเพื่อชำระบาปที่ทำไว้เมื่ออดีตชาติเท่านั้น คำสอนนี้ชาวโศกมีการนำมาเปรียบเทียบกับประชาชนทั่วไปในสังคมโดยอธิบายว่า ในสังคมหนึ่ง ๆ ย่อมมีคนที่ยึดมั่นในธรรมะในระดับที่ไม่เท่ากัน หรือในบางคนอาจไม่มีทางที่จะตื่นรู้ได้เลย ระดับการตื่นรู้ของแต่ละคนที่ไม่เท่ากันนี้จึงเป็นที่ยืนยันได้อย่างชัดเจนว่าแต่ละคนนั้นควรมีสิทธิ์ มีเสียงไม่เท่ากัน ผู้ที่ตื่นรู้ได้มากควรมีสิทธิ์มาก ในทางกลับกันผู้ที่ไม่สามารถตื่นรู้ได้หรือตื่นรู้ได้น้อยกว่าก็ควรที่จะมีสิทธิ์น้อยและยอมสละสิทธิ์ของตนให้กับผู้ที่ตื่นรู้ได้มากกว่าขึ้นมา

สำหรับเรื่องประวัติอดีตชาติของพระพุทธเจ้า ชาวโศกอธิบายให้เห็นว่า ก่อนที่พระพุทธเจ้าจะมาเกิดและตรัสรู้ได้นั้นจำเป็นต้องผ่านสมัยที่เป็นพระโพธิสัตว์อยู่หลายชาติ ทั้งนี้เพราะต้องบำเพ็ญบารมีเรื่อยมาจนมีบารมีพอที่เกิดเป็นพระพุทธเจ้าและตรัสรู้ ในแง่นี้แสดงให้เห็นว่าการที่แต่ละคนจะเกิดมามีชนชั้น ฐานะ ตำแหน่งอะไรนั้นจำเป็นต้องขึ้นอยู่กับบุญบารมีที่สั่งสมมาในชาติก่อน

²⁰⁰ ภัทรพร สิริภาณจน. อ้างแล้ว. น.123

²⁰¹ นาง ง. อ้างแล้ว.

“แต่ทุกคนเกิดมามีบุญบาปไม่เท่ากัน ตอนเราเกิดเราไม่รู้อะไรหนิ ทำไมเราถึงเกิดมาเป็นลูกแม่ค้า หรือเกิดมาเป็นลูกคนมีตัง ก็บาปบุญนี้แหละที่กำหนดเรา ไม่ใช่ว่าเกิดมารวยแล้วจะแปลว่าบุญเยอะนะ คนรวยเป็นทุกข์ก็เยอะแยะ บางคนอยู่ต่างประเทศอย่างทักษิณเขาทำบาปไว้มากสุดท้ายเข้าก็อยู่เมืองไทยไม่ได้ต่อให้รวยขนาดไหน มันก็ไม่มีความสุข บางคนชาติที่แล้วทำบาปมามากชาตินี้เขาจะทำบุญแค่ไหนมันก็ไม่ขึ้น พระพุทธเจ้าก็บอกมาตั้งนานแล้ว สิ่งที่ได้ก็คือเราก็ต้องทำบุญไว้ ไม่ว่าจะบาปหรืออะไรติดตัว ถ้าเราบาปน้อยทำบุญเยอะ เราก็สูงขึ้นได้แต่ก็ในระดับหนึ่งคือเราจะไปสูงเท่าพระพุทธเจ้า เท่าพ่อท่านไม่ได้ หรือถ้าบาปเราเยอะแต่ทำบุญอย่างน้อยมันก็เป็นการใช้บาปเราให้น้อยลง”²⁰²

ความคิดที่แต่ละคนไม่เท่ากันเนื่องจากมีบุญไม่เท่ากันยังส่งผลถึงมุมมองของชาวโศกต่อการเมืองไทยที่กษัตริย์มีอภิสิทธิ์อยู่เหนือการเมืองและประชาชนธรรมดาด้วย ญาติธรรมรายหนึ่งในสันติโศกแต่ไม่ประสงค์จะออกนามอธิบายว่า เขามีความคิดเทิดทูลกษัตริย์ทุกพระองค์ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันโดยให้เหตุผลว่าผู้ที่อยู่ในฐานะกษัตริย์ได้นั้นเป็นผู้ที่มีบุญเยอะกว่าประชาชนทั่วไป การที่มนุษย์จะเป็นกษัตริย์ได้นั้นเกิดจากการสั่งสมบุญมาหลายชาติแล้ว แม้ว่าบางพระองค์จะมีข่าวที่ไม่ดีหรือประพฤติน่าตำหนิไปบ้างในทางโลก แต่ในทางธรรมนั้นไม่มีใครที่จะมีบุญเท่ากับผู้ที่เกิดมาเป็นกษัตริย์ด้วยเหตุนี้จึงเป็นหน้าที่ของเราที่ต้องเคารพ เทิดทูลกษัตริย์ทุกพระองค์ซึ่งถือเป็นผู้มีบุญบารมีของบ้านเมือง

ในแง่นี้จึงเห็นได้ว่าชุมชนโศกนั้นมีลักษณะที่ไม่เชื่อว่าคนทุกคนเกิดมามีความเท่าเทียมกัน คนที่มีคุณธรรมย่อมมีคุณค่าในตัวเองสูงกว่าคนที่ไม่มีความดีเสมอ นอกจากนี้ความเท่าเทียมที่แท้จริงคือการที่ทุกคนต่างทำหน้าที่ของตนเองตามความถนัด ความสามารถ ของตนเองอย่างเป็นระบบโดยที่ไม่มีการเลื่อนชั้นชนชั้น ฐานะให้สูงขึ้น หรือแม้แตลดชนชั้น ฐานะตัวเองลง ทั้งนี้เป็นเพราะแต่ละคนนั้นมีบุญ บาป ที่ติดตัวมาไม่เท่ากันซึ่งถูกกำหนดมาแล้วตั้งแต่อดีตชาติผ่าน ๆ มา

ความเป็นไทย

ชาวโศกมีแนวคิดอนุรักษ์ความเป็นไทยให้ดำรงอยู่ในสังคม ความเป็นไทยในความหมายดังกล่าวประกอบอยู่ด้วยกัน 3 ส่วนได้แก่ความเป็นชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ทั้งสามส่วนนี้

²⁰² ชาวสันติโศก ธ., สัมภาษณ์, 3 ธ.ค. 2562; .

เป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกันซึ่งมีประวัติศาสตร์ที่สืบทอดมาอย่างยาวนานและเป็นสิ่งที่ไม่เพียงแต่ชาวโศกแต่รวมไปถึงคนไทยทุกคนต้องร่วมกันอนุรักษ์ไว้

ส่วนแรกเรื่องของชาติ พวกเขามองว่าชาติไทยนั้นมีประวัติศาสตร์มาแต่โบราณและไม่เคยเสียเอกราชให้กับชาติใดมาก่อนนับตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ สำหรับชุมชนโศกความเป็นชาติไทยเน้นความหมายไปที่วิถีชีวิตแบบพื้นบ้านตัวอย่างเช่นชุมชนโศกในช่วงแรก ใช้ชีวิตตามธรรมชาติ ไม่มีไฟฟ้า ไม่มีน้ำประปา ต่อหน้ามาใช้เองห้ามรถวิ่งภายในชุมชนยกเว้นจักรยาน กินอยู่อย่างเรียบง่าย²⁰³ การกินอยู่อย่างเรียบง่ายของชาวโศกในลักษณะนี้มีความตรงกันข้ามกับวิถีชีวิตแบบใหม่ที่เปรียบเสมือนสิ่งล่อลวงที่ไปทำลายธรรมชาติของความเป็นชาติไทยแต่โบราณ ชาวโศกมองว่า สิ่งล่อลวงวัฒนธรรมใหม่ที่เข้ามาตัวอย่างเช่น การปฏิบัติตนแบบตะวันตก การสนุกสนานในอบายมุข เป็นการบ่อนทำลายรากเหง้าของชาติและกำลังทำให้ความหมายของความเป็นไทยเปลี่ยนไป²⁰⁴ วัฒนธรรมชุมชนแบบดั้งเดิมตามวิถีของชาวโศกนั้นได้รับการส่งเสริมจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ในวันที่ พ.ศ. 2540 ผ่านโทรทัศน์ เกี่ยวกับการยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง ชุมชนพึ่งพาตนเอง และส่งเสริมวัฒนธรรมชุมชนแบบดั้งเดิม ซึ่งจากเหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ชาวโศกมองว่าแนวทางที่พวกเขาปฏิบัติมาก่อนแล้วนั้นถูกต้องและเป็นแนวทางที่ยั่งยืนและยั่งยืนของชุมชน²⁰⁵

ผู้ใหญ่บ้านของชุมชนราชธานีโศก และยังเป็นผู้ประสานงานในการระดมมวลชนชาวโศกเข้าร่วมกับกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วอธิบายว่า สิ่งหนึ่งที่ชาวโศกยึดมั่นมาโดยตลอดคือการใช้ชีวิตแบบสมถะให้ได้มากที่สุด วิถีชีวิตแบบนี้เป็นแบบดั้งเดิมของคนไทย เขากล่าวว่า ในสมัยก่อนที่จะมีต่างชาติหรือวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา คนไทยล้วนแต่ใช้ชีวิตแบบพอเพียงคือ กินน้อย ใช้น้อย มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน อย่างไรก็ตามเมื่อประเทศเกิดความเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะเมื่อมีการนำแนวคิดต่างชาติเข้ามา สิ่งเหล่านี้ก็ลบลบกัน หายไป ในความคิดของผู้ใหญ่บ้านมองว่า วัฒนธรรมตะวันตกตัวอย่างเช่นการแสวงหาเงินเพื่อใช้ดำเนินชีวิต การเปิดช่องทางให้คนต่างชาติเข้ามาลงทุนหรือแม้แต่การรับแนวคิดการปกครองแบบตะวันตกมาใช้ สิ่งเหล่านี้ทำให้คนปฏิบัติตัวขัดกับวิถีดั้งเดิมซึ่งเปรียบเสมือนรากเหง้าของความเป็นไทยในอดีต ชาวโศกจึงจำเป็นต้องรักษาวิถีไทยแบบดั้งเดิมไว้ ทั้งนี้เพื่อที่จะเป็นการคัดง้างกับวัฒนธรรมของชาติตะวันตกที่กำลังเปลี่ยนความเป็นชาติไทยไปจากเดิม²⁰⁶

²⁰³ ภัทรพร สิริภณจน. อ้างแล้ว. น.125

²⁰⁴ McCargo. p.200

²⁰⁵ Mackenzie.pp.160-163

²⁰⁶ ผู้ใหญ่บ้าน ก., สัมภาษณ์, 30 พ.ย. 2562.

ในแง่นี้ชาติในความหมายของชาวโศกจึงมีลักษณะที่ปฏิเสธสิ่งที่เรียกว่าโลกาภิวัตน์และพยายามจะพิสูจน์ว่า พุทธในอุดมคติรวมไปถึงการให้สังคมกลับไปมีวิถีแบบดั้งเดิมคือกินน้อยใช้น้อยอยู่ได้ด้วยตัวเองโดยไม่ต้องพึ่งประเทศอื่น ๆ สามารถเกิดขึ้นได้ พวกเขาให้ความสำคัญกับการรักษาวัฒนธรรมชุมชนให้คงอยู่ในฐานะวัฒนธรรมหลักของชาติ และปฏิเสธวัฒนธรรมใหม่ที่เข้ามาลบล้างวัฒนธรรมเดิมของชุมชน

ส่วนที่สอง ศาสนา ในความคิดของคนในกลุ่มชุมชนโศก พุทธศาสนาคือสิ่งที่บ่งบอกความเป็นไทย รากเหง้าของคนไทยได้อย่างชัดเจนที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากพุทธศาสนาอยู่คู่กับสังคมไทยมาอย่างยาวนาน พวกเขาต่างเชื่อว่าทั้งประเพณี วัฒนธรรมของไทยล้วนแล้วแต่มีพื้นฐานมาจากศาสนาพุทธ พุทธ ซึ่งหลายประเพณีก็มีความสำคัญกับความเป็นชาติ และพระมหากษัตริย์ของไทย ตัวอย่างเช่น พระราชพิธีแรกนาขวัญ พระราชพิธีฉลองราชสมบัติ พระราชพิธีทรงผนวช ล้วนแล้วแต่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนาทั้งสิ้น ในงานของ McCargo (1997) กล่าวว่า คำอธิบายของจำลองในนิตยสารปี พ.ศ. 2524 เรื่อง “เราจะใช้ศาสนาแก้ปัญหาเศรษฐกิจได้อย่างไร” เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการนำเสนอแนวคิดศาสนา และชาตินิยมเชื่อมโยงเข้าหากันเพื่ออธิบายความเป็นไทยอย่างชัดเจน ในบทความดังกล่าว จำลองมีความเห็นว่า ในช่วงเวลานั้นความทันสมัยแบบตะวันตกกำลังเข้าครอบงำความเป็นชาติที่หมายถึงวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีที่สืบต่อมาแต่โบราณ ซึ่งพุทธศาสนาและชุมชนโศกจะไม่มีวันยอมจำนนต่อความก้าวหน้าอันเลวร้ายนี้ที่เกิดขึ้น ในบทความจำลองได้เชื่อมโยงชุมชนโศกซึ่งเป็นตัวแทนของชาวพุทธกับการรักษาความเป็นไทยไว้โดยเขาให้เหตุผลว่า ชีวิตที่เรียบง่ายเป็นลักษณะของคนไทย อิทธิพลของสินค้าจากต่างประเทศกำลังทำให้คุณค่าของชาติและความเป็นไทยเสียหาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถแก้ไขได้หากเราในฐานะชาวพุทธหันให้ความสนใจกับศาสนามากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะศาสนาเป็นสิ่งสำคัญที่อยู่คู่กับความเป็นไทยมาโดยตลอด²⁰⁷

เช่นเดียวกับความคิดของจำลองตามที่ McCargo กล่าวถึงข้างต้น ในความคิดของแกนนำ ก. เห็นว่า พุทธศาสนาเป็นสิ่งที่ส่งเสริมความเป็นไทยและความเป็นชาติไทยได้ดีที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนโดยทั่วไปล้วนแต่นับถือศาสนาพุทธ ชาวพุทธที่ดีคือผู้มีสติ มีการไตร่ตรอง รู้คิด รู้รัก สามัคคี สิ่งเหล่านี้เป็นเอกลักษณ์ที่เด่นชัดที่สุดของคนไทย เขาอธิบายว่า

“เอกลักษณ์ของคนไทยที่ต่างชาติไม่มีคือการเคารพ เห็นใจกันและกัน ดูตัวอย่างน้ำท่วม จะท่วมซีกก็ครั้งคนไทยก็ช่วยกันได้เสมอ จะตักน้ำเรื่องการเมืองก็ครั้งสุดท้ายเราก็อยู่ในแผ่นดินเดียวกันได้มาตลอด เพราะเราเห็นใจกัน ใจสิ่งจำพวกนี้มันจะเกิดขึ้นไม่ได้เลยถ้าเราไม่ได้มีธรรมเข้าไปอยู่ในจิตใจ จะมีมากมีน้อยก็แล้วแต่ แต่ขอให้ มี ถ้ามีธรรมในใจแม้จะซีกเล็กน้อย เราก็ยังเรียกได้ว่ามีความเป็นมนุษย์ มี

²⁰⁷ McCargo. p.199

ความเป็นคนไทย ...ดูอย่างฝรั่ง เขามาที่ราชธานีอโศกเขาตกใจ ทำไมพวกเราช่วยกัน
มากขนาดนี้”²⁰⁸

ส่วนที่สามเรื่องของพระมหากษัตริย์ ชาวอโศกมีแนวคิดที่ว่าสถาบันกษัตริย์เป็นสิ่งสำคัญที่สุด
ในการรักษาความเป็นชาติและศาสนาไว้ให้คงอยู่ พระมหากษัตริย์เป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญที่สุดของ
ความเป็นไทย โดยจากการสัมภาษณ์ชาวอโศกพบว่าพวกเขามีคำอธิบายในแนวทางที่เหมือนกันคือ
พระมหากษัตริย์เป็นผู้ปกป้องชาติ กอบกู้ชาติบ้านเมืองให้เจริญทำให้ประชาชนทั่วไปอยู่ดีกินดีมี
ความสุขมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ตัวอย่างเช่นชาวสันตอโศก ฌ. มวลชนชาวอโศกที่เข้าร่วมกับ
ชุมชนมาตั้งแต่ก่อนต่อต้านทักษิณมองว่า สิ่งที่สำคัญที่สุดในการเป็นคนไทยคือต้องรู้จักบุญคุณแผ่นดิน
ในอดีตแผ่นดินของเรานั้นล้วนแล้วแต่เป็นของกษัตริย์ ซึ่งแม้ว่าในปัจจุบันกษัตริย์จะมีบทบาทน้อยลง
มากและประชาชนสามารถใช้แผ่นดินได้ตามอำเภอใจ แต่เรายังจำเป็นต้องสำนึกถึงบุญคุณของผู้
มอบแผ่นดินให้กับเรา การสำนึกบุญคุณนี้เป็นสิ่งที่คนดีทั่วไปต้องปฏิบัติโดยเขากล่าวอย่างหนักแน่นว่า
สำหรับตนเองแล้ว “สิ่งที่รักที่สุดคือในหลวง ห่วงที่สุดคือแผ่นดิน”²⁰⁹

ที่สำคัญคือการเทิดทูลพระมหากษัตริย์ของคนในชุมชนอโศกไม่ได้จำกัดแต่เฉพาะองค์ใดองค์
หนึ่ง หรือเทิดทูลจากพระราชกรณียกิจที่กษัตริย์ได้ทำมาเท่านั้น พวกเขาเลือกที่จะเทิดทูล
พระมหากษัตริย์ทุกพระองค์ตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันโดยเชื่อว่าเหตุที่ทั้งชาติ ศาสนา รวมถึง
ประชาชนที่อยู่ดีกินดีได้นั้นเป็นเพราะการที่ประเทศมีสถาบันพระมหากษัตริย์

“พ่อท่านจะบอกเสมอว่าประเทศไทยอยู่มาได้เพราะสถาบัน เราเชื่อว่าคนที่
จะมีบารมีมาเป็นกษัตริย์ได้ยาวนาน ท่านเองก็ต้องสั่งสมบารมีมายาวนาน การที่ท่าน
เกิดมาอยู่ในโลกปัจจุบันแม้บางช่วงท่านจะหลงกิเลสไปบ้าง แต่ก็เห็นได้ว่าท่านยัง
ไม่ได้ทำอะไรที่เสียหายแก่บ้านเมือง แก่ประชาชน ยิ่งเสียท่านเกิดมาเป็นผู้สืบทอด
รักษาลต่อ ๆ ไปแล้ว แสดงว่าท่านมีบุญบารมีที่สั่งสมมานานมากแล้ว มันสมควรและ
ถึงเวลาของท่านแล้วที่จะเป็นผู้ปกป้องประเทศชาติ เป็นศูนย์รวมของคนในชาติ
ต่อไป”²¹⁰

²⁰⁸ แกนน่า ก. อ่างแล้ว.

²⁰⁹ ชาวสันตอโศก ฌ. อ่างแล้ว.

²¹⁰ เรื่องเดียวกัน.

2. นายทหารอาวุโส

นายทหารอาวุโสเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่มีส่วนสำคัญในการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ โดยเฉพาะช่วง พ.ศ.2554 เป็นต้นมา ในกลุ่มนี้โดยส่วนใหญ่เป็นแกนนำนายทหาร ซึ่งจะแตกต่างจากชุมชนอโศกที่ประกอบไปด้วยกลุ่มคนที่หลากหลายทั้งแกนนำ นักการเมือง พระ และประชาชนทั่วไป นายทหารอาวุโสเหล่านี้มีแนวคิดทางการเมืองเป็นไปในทางเดียวกันคือเห็นว่าทหารเป็นส่วนหนึ่งในการเมือง และทหารมีหน้าที่ปกป้องชาติ และสถาบันกษัตริย์ อย่างไรก็ตามภายใต้รัฐบาลทักษิณ พ.ศ.2544 – 2549 ก่อนการรัฐประหาร นายทหารอาวุโสเห็นว่าการบริหารงานของทักษิณนั้นเป็นการใช้อำนาจทางการเมืองแทรกแซงกองทัพ ทำให้กองทัพอ่อนแอ รวมถึงแสดงท่าทีว่าต้องการกีดกันบทบาทของทหารและสถาบันกษัตริย์ออกจากการเมืองไทย สาเหตุเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้พวกเขาตัดสินใจออกมาสนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรฯ ขับไล่ นายทักษิณ และเสนอแนวทางให้พระมหากษัตริย์ใช้อำนาจเลือกนายกรัฐมนตรีคนต่อไปเพื่อแก้ไขปัญหามันเมือง

2.1 นายทหารอาวุโสก่อนเข้าร่วมกับพันธมิตรฯ

ทหารอาวุโสที่เข้าร่วมกับกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณนั้นไม่ได้มีลักษณะความเป็นมาในแบบที่พวกเขามีการรวมเป็นกลุ่มมาตั้งแต่แรกก่อนเข้าร่วมชุมนุม อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาถึงที่มาของแกนนำรายบุคคล อาทิเช่น พล.อ.ปรีชา เอี่ยมสุพรรณ พล.ร.อ.บรรณวิทย์ เก่งเรียน แกนนำกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ พล.อ.บุญเลิศ แก้วประสิทธิ์ แกนนำองค์การพิทักษ์สยาม พล.ร.อ.ชัย สุวรรณภาพ แกนนำกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ หรือแม้แต่ทหารที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับเคลื่อนไหวตั้งแต่ พ.ศ.2549 อาทิ พล.ต.มณูญกฤต รูปขจร พล.อ.อ.เทอดศักดิ์ สัจจะรักษ์ พล.ร.ท.พระจุนน์ ตามประทีป เมื่อพิจารณาถึงนายทหารที่เกี่ยวข้องเหล่านี้ทำให้เห็นถึงความเชื่อมโยงบางประการที่สำคัญคือ แกนนำที่มีส่วนในการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมนั้นประกอบไปด้วยนายทหารอาวุโสจาก 2 รุ่นหลักได้แก่ อดีตนักเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ารุ่นที่ 7 ในส่วนนี้พวกเขามีความเหนียวแน่นและเคยเคลื่อนไหวทางการเมืองมาตั้งแต่ช่วง พ.ศ.2520 ก่อนที่จะสลายตัว และมารวมกันใหม่แบบหลวม ๆ ในช่วงต้นของขบวนการต่อต้านทักษิณ พ.ศ.2549 ขณะที่อีกรุ่นหนึ่งคือนายทหารอดีตนักเรียนเตรียมทหารรุ่นที่ 1 นายทหารในส่วนนี้พึ่งเคลื่อนไหวกับกลุ่มอนุรักษ์นิยมและพึ่งก้าวมา มีบทบาทสำคัญในช่วง พ.ศ.2555 – 2557 ซึ่งมีส่วนสำคัญในการจัดตั้งการเคลื่อนไหวขององค์การพิทักษ์สยาม และกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ

การอธิบายที่มาของนายทหารอาวุโสในลักษณะนี้ ผู้ศึกษาไม่ได้ต้องการชี้ให้เห็นว่าการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณนั้นเป็นการสนับสนุนและจัดตั้งขึ้น

ของบรรดานายทหารรุ่น จปร.7 หรือ ตท.1 ทั้งรุ่น บรรดานายทหารอาวุโสที่เข้าร่วมโดยส่วนใหญ่มีการประกาศบนเวทีการชุมนุม หรือสาธารณะว่ามาในนามส่วนตัว เพียงแต่ผู้ศึกษาเห็นว่าการอธิบายโดยอาศัยความเชื่อมโยงในเรื่องของรุ่นเตรียมทหาร และรุ่นโรงเรียนนายร้อยในลักษณะนี้ จะทำให้เห็นถึงความเชื่อมโยงกันระหว่างแกนนำที่เป็นนายทหารอย่างเห็นภาพความเป็นมาและเข้าใจลักษณะของนายทหารอาวุโสก่อนที่จะพวกเขาร่วมเป็นแกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณมากขึ้น

อดีตทหารหนุ่ม จปร.7

นายทหารจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ารุ่นที่ 7 หรือที่เรียกว่า กลุ่มทหารหนุ่ม จปร.7 เป็นกลุ่มแรกสุดที่เข้าร่วมการเคลื่อนไหวในขบวนการต่อต้านทักษิณ พ.ศ.2549 พวกเขามีลักษณะสำคัญที่ส่งผลถึงการเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรฯ และกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณคือ *หนึ่ง* ความสัมพันธ์อันเหนียวแน่นภายในรุ่นโดยมี พล.ต.จำลอง คอยเป็นคนประสานและเชิญให้เพื่อนร่วมรุ่น จปร.7 ด้วยกันเข้ามาสนับสนุนการชุมนุม *สอง* การเป็นทหารการเมือง ที่นอกจากกลุ่มทหารหนุ่ม จปร.7 จะมีบทบาทในกองทัพแล้ว พวกเขายังสนใจและเลือกที่จะเข้ามาเติบโตบนเส้นทางการเมืองตั้งแต่ก่อนที่เข้าร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองกับกลุ่มพันธมิตรฯ และ *สาม* ความสัมพันธ์ระหว่างนายทหาร จปร.7 กับ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ที่มีทั้งความสัมพันธ์อันดีและความบาดหมางต่อกันส่งผลให้แกนนำอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณสามารถเชิญให้ทหารรุ่นอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับ พล.อ.เปรม เข้าสนับสนุนการชุมนุมและจัดตั้งการเคลื่อนไหวฝ่ายขวาออกมาเคลื่อนไหว

จุดเริ่มต้นของกลุ่มทหารหนุ่มจปร.7 ก่อตั้งขึ้นในช่วง พ.ศ.2516 เริ่มจากการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาภายในกองทัพ และผลกระทบทางการเมืองที่มีต่อกองทัพ รวมทั้งต่อคณะทหารโดยส่วนรวมภายหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 โดยเป็นการพูดคุยระหว่างนายทหารยศนายพันระดับคุมกำลังรบของกองทัพ ซึ่งเป็นเพื่อร่วมรุ่นนักเรียนนายร้อยทหารบกพร้อมสถาบันโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้ารุ่นที่ 7 จบการศึกษาปี พ.ศ.2503 ในระยะแรกเป็นการปรับทุกข์เกี่ยวกับภาวะของผู้นำในกองทัพ นายทหารกลุ่มนี้เห็นว่าผู้นำทหารระดับสูงไม่เอาใจใส่ในการพัฒนากองทัพเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองและการค้ามากจนเกินไป จนมีผลทำให้กองทัพอ่อนแอและถูกวิพากษ์วิจารณ์จากบุคคลภายนอกกองทัพทำให้กองทัพเสื่อมคุณค่าและเกียรติภูมิ²¹¹

²¹¹ ชัยอนันต์ สมุทวณิช, ยังดีรักรักกับทหารประชาธิปไตย การวิเคราะห์บทบาททหารในการเมืองไทย (กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, 2524). น.86

ในระยะแรกกลุ่มทหารหนุ่มเป็นการรวมตัวของนายทหาร จปร.7 จำนวน 6 นาย ได้แก่
 1. พ.ต.มัญญู รูปขจร (ชื่อและยศในขณะนั้นของ พล.ต.มัญญุกฤต รูปขจร) ขณะนั้นสังกัดกองพันทหาร
 ม้าที่ 4 2. พ.ต.จำลอง ศรีเมือง ขณะนั้นสังกัดกองแผนและโครงการศูนย์วิจัยและพัฒนาการทหาร
 กองบัญชาการทหารสูงสุด 3. พ.ต.ชูพงศ์ มัทวพันธ์ ขณะนั้นสังกัดกรมทหารม้าที่ 1 4. พ.ต.ชาญบุรณ์
 เพ็ญตระกูล ขณะนั้นสังกัดกรมทหารราบที่ 1 5. พ.ต.แสงศักดิ์ มังคละศิริ ขณะนั้นสังกัดกรมทหารช่าง
 และ 6. พ.ต.ปรีดี รามสูตร ขณะนั้นสังกัดกรมกำลังพล กองทัพบก ต่อมาภายหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม
 พ.ศ.2519 กลุ่มทหารหนุ่มจึงได้ขยายออกโดยมีเพื่อนร่วมรุ่นเข้าร่วมเพิ่มเติมตัวอย่างเช่น พ.ต.บวร
 งามเกษม พ.ต.บุลศักดิ์ โพธิเจริญ พ.ต.พัลลภ ปิ่นมณี พ.ต.สาคร กิจวิริยะ โดยมีแกนนำคนสำคัญของ
 กลุ่มคือ พ.ต.มัญญู รูปขจร พ.ต.ประจักษ์ สว่างจิตร์ และพ.ต.จำลอง ศรีเมือง (ทั้งหมดเป็นชื่อและยศ
 ในขณะนั้น)²¹²

สำหรับลักษณะเฉพาะที่สำคัญของกลุ่มจปร.7 ประการแรก ทหารหนุ่มจปร.7 มีความสัมพันธ์
 ในกลุ่มที่เหนียวแน่นโดยเฉพาะในช่วง พ.ศ.2520 – 2524 งานของ ศศิธร (2549) อธิบายว่า การ
 เคลื่อนไหวของกลุ่มทหารหนุ่มหรือยังเติร์กนั้นเกิดขึ้นเด่น ๆ อยู่ 3 ครั้งในช่วงรอยต่อระหว่าง
 เหตุการณ์ 14 ตุลาคม พ.ศ.2516 กับ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 การเคลื่อนไหวเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่า
 พวกเขามีการรวมตัวกันอย่างเหนียวแน่นภายในรุ่น จปร.7 ด้วยกันมากกว่ารุ่นอื่น ๆ²¹³

สำหรับการเคลื่อนไหวครั้งแรกที่เด่นชัดคือ การรณรงค์เพื่อคัดค้านการถอนสถานีเรดาห์ ที่
 สหรัฐอเมริกาได้ช่วยเหลือให้จัดตั้งขึ้นที่จังหวัดลำปาง และอุดรธานี กลุ่มทหารหนุ่ม จปร.7 ซึ่งใน
 ขณะนั้นมี พล.ต.จำลอง ศรีเมือง และพ.ต.มัญญู รูปขจร เป็นผู้ประสานงานหลักได้เคลื่อนไหวเพื่อ
 เป้าหมาย 2 ประการคือ ประการที่หนึ่ง ในส่วนที่เกี่ยวกับสถานีเรดาห์ กลุ่มทหารจปร.7 ต้องการให้
 สาธารณชนได้เข้าใจว่าสถานีเรดาห์ทั้งสองเป็นของกองทัพอากาศไทยซึ่งตั้งไว้ตามแผนการป้องกัน
 ประเทศตามปกติ มิใช่การตั้งฐานทัพของสหรัฐอเมริกาตามที่มีการแสดงจากประชาชน นิสิต นักศึกษาใน
 ขณะนั้นที่กำลังรณรงค์ต่อต้านสหรัฐอเมริกาและกดดันให้สหรัฐอเมริกาทิ้งถอนออกไป ขณะ
 ประการที่สองคือ ต้องการให้สหรัฐอเมริกามอบกระสุนสำรองให้กับกองทัพไทยในรูปแบบของความ
 ช่วยเหลือ หรือขายได้ในราคาพิเศษ ซึ่งพวกเขาเห็นว่ากรณีที่กลุ่มนักศึกษาออกมากดดันให้สหรัฐถอน
 กำลังออกจากประเทศด้วยท่าทีที่แข็งกร้าวในขณะนั้น (พ.ศ.2519) จะทำให้ประเทศต้องเสียประโยชน์
 เนื่องจากกองทัพยังไม่สามารถพึ่งตัวเองในแง่การผลิตกระสุนและอาวุธทันสมัยได้²¹⁴

²¹² เรื่องเดียวกัน. น.87

²¹³ ศศิธร โอเจริญ, "บทบาททางการเมืองของกลุ่มทหารในสมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ระหว่าง พ.ศ.2523 – 2531" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549). น.45

²¹⁴ อุดร ยอมเจริญ. อ้างแล้ว. น.61

การเคลื่อนไหวทางการเมืองครั้งที่สอง นายทหาร จปร.7 ได้เข้าพบ ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นเมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ.2519 เพื่อคัดค้านและแสดงความไม่เห็นด้วยในฐานะที่เป็นคนแหว่งทหารด้วยกันในกรณีการแต่งตั้ง พล.อ.กฤษณ์ สีวะรา เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม พร้อมกับเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีรับใช้อำนาจทางการเมืองหาบุคคลอื่นที่เป็นกลางเข้ารับตำแหน่งแทน พวกเขาให้เหตุผลว่า พล.อ.กฤษณ์ ไม่ใช่ทหารเอาเสียแล้วหากเป็นทหารการเมืองซึ่งจะอาศัยตำแหน่งดังกล่าวเป็นการสร้างฐานอำนาจทางการเมือง โดยอาศัยกองทัพเป็นเครื่องมือ²¹⁵

การเคลื่อนไหวครั้งที่สาม คือการจัดงานนิทรรศการวันประชาธิปไตยขึ้นที่บริเวณสนามไชย เมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ.2519 เป็นวันเดียวกันกับที่นิสิตนักศึกษาจัดนิทรรศการสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่หอประชุมมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ การจัดงานครั้งนี้มีกลุ่มทหารหนุ่ม จปร.7 นำโดย พล.ต.จำลอง ศรีเมือง เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงคนสำคัญโดยได้รับความร่วมมือช่วยเหลือจากทางกองทัพในการจัดเต็นท์ ใช้ทหารช่างมาช่วยงาน รวมถึงมีการแสดงอาวูที่ยึดได้จากฝ่ายคอมมิวนิสต์ อุดร ยอมเจริญ อธิบายว่าการจัดนิทรรศการของกลุ่มจปร.7 ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ในการต้านกระแสซ้ายจัดของนิสิตนักศึกษา และเป็นการหึงเสียงประชาชนไปในตัว ซึ่งจากการที่มีประชาชนจำนวนมากมายามานมนิทรรศการ ทำให้มีความรู้สึกว่าการเคลื่อนไหวของคณะทหารหนุ่มแจ่มใสขึ้น และมีความเชื่อมั่นสูงขึ้นไปยังมีประชาชนอีกจำนวนมากที่ยังไม่หันเหตาม “กระแสซ้าย”²¹⁶ หลังจากการเคลื่อนไหวครั้งนี้กลุ่มทหารจปร.7 ได้แสวงหาการสนับสนุนจากกลุ่มพลังอื่น ๆ ที่ต่อต้าน “กระแสซ้าย” มากยิ่งขึ้น โดยพวกเขาได้สัมพันธ์ใกล้ชิดกับชมรมแม่บ้านก่อนเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 อย่างไม่รู้ตัว พล.ต.จำลอง ได้กล่าวว่า ตนเองและกลุ่มทหารหนุ่มจปร.7 นั้นไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์วันที่ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์แต่อย่างใด²¹⁷

การเคลื่อนไหวเหล่านี้ของกลุ่มทหารหนุ่มจปร.7 สะท้อนให้เห็นว่าสมาชิกภายในกลุ่มนั้นค่อนข้างมีความสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นจนสามารถร่วมกันจัดการเคลื่อนไหวทางการเมืองได้หลายครั้ง ซึ่งแม้ว่าหลังเหตุการณ์กบฏเมษาฮาวาย พ.ศ.2524 จะเป็นเหตุให้กลุ่มทหารหนุ่มจปร.7 สลายตัวและแยกออกไปในแนวทางของตนเอง แต่พวกเขายังคงมีความสัมพันธ์ในฐานะที่เป็นรุ่นจปร.7 ร่วมกันเห็นได้จากครั้งหนึ่ง พล.อ.พัลลภ เคยประกาศจุดยืนของตนเองว่าแม้ตนจะยืนคนละฝั่งกับกลุ่มพันธมิตรฯ หากวันใดที่ พล.ต.จำลอง ถูกจับเขาจะเป็นกลุ่มแรกที่น่าการต่อสู้ด้วยตนเอง “ความเป็น

²¹⁵ เรื่องเดียวกัน น.62

²¹⁶ เรื่องเดียวกัน น.62

²¹⁷ เรื่องเดียวกัน น.63

เพื่อนก็ยังคงมีอยู่ ผมเป็นคนรักเพื่อน แต่เมื่ออุดมการณ์แตกต่างกัน ก็ต้องต่างคนต่างเดิน” พล.อ.พัลลภ กล่าว²¹⁸

ลักษณะสำคัญของสมาชิกที่เคยอยู่ในกลุ่มทหารหนุ่มจปร.7 ประการที่สองคือ นายทหารที่มีบทบาทในกลุ่มหลายคนมีลักษณะเป็น *ทหารการเมือง* พวกเขามีความรู้สึกภาคภูมิใจในรุ่นจปร.7 เป็นรุ่นแห่งการเปลี่ยนแปลงและเป็นยุคสมัยใหม่ของทหาร ที่พร้อมจะทำหน้าที่พัฒนาประเทศให้ดีขึ้น หลังจากที่ในยุคก่อนหน้านั้นทหารเป็นส่วนที่ทำให้เกิดความขัดแย้ง และฉุดรั้งความเป็นประชาธิปไตย พ.อ.ประจักษ์ สว่างจิตร์ หนึ่งในสมาชิกคนสำคัญของกลุ่มทหารหนุ่มจปร.7 หรือยังเติร์ก กล่าวว่า

“ผมไม่ใช่ยังเติร์ก แต่เป็นนิเวศเนอเรชั่น...ยังเติร์ก โอลด์เติร์ก ไม่มีทั้งนี้ หากใครพูดคือคนที่ทำให้เกิดความแตกแยก เป็นการทำลายสถาบัน เพราะในสมัยก่อนเคยมียังเติร์กในประเทศตุรกีล้มล้างสถาบัน แต่ในประเทศไทยจะไม่มีอย่างเด็ดขาด...นิเวศเนอเรชั่นเป็นพวกรับความจริง กฎเกณฑ์ อะไรต้องแก้ก็ต้องแก้กัน ทำตัวให้สมัยใหม่ ส่วนพวกที่ไม่ยอมแก้กันไม่ยอมรับความเป็นจริงนั้นเป็น โอลด์เนอเรชั่น”²¹⁹

แม้จุดเริ่มต้นการรวมตัวของนายทหารหนุ่ม จปร.7 จะเกิดจากความไม่พอใจผู้นำทหารระดับสูงในขณะนั้นที่ไม่เอาใจใส่ในการพัฒนากองทัพ เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองและการค้ามากจนเกินไป จนมีผลทำให้กองทัพอ่อนแอและถูกวิพากษ์วิจารณ์จากบุคคลภายนอก อีกทั้งพวกเขายังเคยวิพากษ์วิจารณ์ พล.อ.ถนอม สิวระรา ว่าเป็นทหารการเมืองซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง แต่หากพิจารณาจากการเคลื่อนไหวของกลุ่ม จปร.7 รวมถึงพิจารณาเส้นทางอาชีพของสมาชิกคนสำคัญในกลุ่มภายหลังกลุ่มทหารหนุ่มเหล่านี้สลายตัวและแยกออกไปในแนวทางของตนเองจะพบว่า นายทหารผู้เป็นแกนหลักของกลุ่ม จปร.7 หลายคนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมือง และมีบทบาททางการเมืองในเวลาต่อมา

กลุ่มทหารหนุ่มจปร. 7 มีการเคลื่อนไหวเพื่อแทรกแซงการเมืองอยู่ในหลายเหตุการณ์ การแทรกแซงการเมืองของพวกเขาทำให้สมาชิกภายในกลุ่มมีลักษณะที่แม้ตนเองจะเป็นทหาร และไม่เห็นด้วยกับการที่ทหารชั้นผู้ใหญ่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมือง แต่ในทางปฏิบัติแล้วกล่าวได้ว่าพวกเขาเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มทหารที่ใช้อำนาจ บทบาททางทหารในการเข้าไปเกี่ยวข้องกับการเมือง นิรันดร์ กุลทานันท์ (2531) อธิบายว่า ภายหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 คณะทหารโดยเฉพาะกลุ่มทหารหนุ่มได้รับการแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน (2519) สมาชิกสภานิติบัญญัติ

²¹⁸ วาสนา นาน่วม, ลับ ลวง พราง ภาค 3 *the Last War* กองทัพต่างสี คีกลายเลือก จปร. (กรุงเทพฯ: มติชน, 2553). น.54

²¹⁹ ศศิธร โอเจริญ. อ้างแล้ว. น.46

แห่งชาติ (2520) และวุฒิสมาชิก (2522) ทำให้ทหารเหล่านี้เกิดความตื่นตัวทางการเมืองและเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองดังที่ พ.อ.ประจักษ์ สว่างจิตร์ สมาชิกระดับนำของกลุ่มทหารหนุ่ม จปร.7 กล่าวว่

“พวกผมเป็นทหารอาชีพ แต่เมื่อได้รับการแต่งตั้งให้เป็นวุฒิสมาชิกที่ต้องเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมือง ผมเองจึงคิดว่า เมื่อการเมืองเล่นเรา เราก็ต้องเล่นกับการเมือง”²²⁰ (เน้นโดยผู้เขียน)

งานของนิรันดร์ (2531) อธิบายว่า ในช่วงต้นของทศวรรษ 2520 กลุ่มทหารหนุ่ม จปร.7 มีวิธีการแทรกแซงการเมืองอยู่ในหลายระดับตั้งแต่การใช้อิทธิพล ช่มชู้ใช้อำนาจทางทหารปลด ล้มล้างอำนาจหรือแย่งตำแหน่งทางการเมืองในช่วง พ.ศ.2519 จนถึง พ.ศ.2524 ตัวอย่างเช่น ในปี พ.ศ.2519 ภายหลังจากปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน เมื่อมีการแต่งตั้งสมาชิกสภาปฏิรูป สมาชิกกลุ่มทหารหนุ่มจปร.7 ได้รับการแต่งตั้งจำนวน 4 คน ปี พ.ศ.2521 ได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ 6 คน และปีพ.ศ.2522 ได้รับแต่งตั้งเป็นวุฒิสมาชิก 13 คน กลุ่มทหารหนุ่มได้อาศัยตำแหน่งทางการเมืองเหล่านี้แสดงบทบาทและอิทธิพลทางการเมืองอย่างเช่น เมื่อเดือนตุลาคม พ.ศ. 2522 รัฐบาลพล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ ถูกฝ่ายค้านเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจ ในการลงมติปรากฏว่าวุฒิสมาชิกกลุ่มทหาร จปร.7 ได้ลงคะแนนไม่ไว้วางใจต่อรัฐมนตรีบางคนในรัฐบาล พล.อ.เกรียงศักดิ์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นสัญญาณเตือนจากฝ่ายทหารหนุ่มที่ในขณะนั้นคุมกำลังในกองทัพ และกำลังมีอิทธิพลในกองทัพอยู่มาก ว่าพวกเขาเริ่มไม่พอใจ พล.อ.เกรียงศักดิ์ แล้ว เหตุการณ์ดังกล่าวนำไปสู่การลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของ พล.อ.เกรียงศักดิ์ และได้ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในที่สุด²²¹

นอกจากนี้สิ่งที่สะท้อนให้เห็นลักษณะเฉพาะของนายทหารจปร.7 ว่าพวกเขาเหล่านั้นมีลักษณะเป็นทหารการเมืองอีกประการหนึ่งคือ ภายหลังจากสลายตัวและลดบทบาทลงของกลุ่มทหารหนุ่มในช่วง พ.ศ.2524 เป็นต้นมา สมาชิกคนสำคัญในกลุ่มหลายคนยังคงมีบทบาททางการเมือง ตัวอย่างที่เห็นชัดในกรณีของ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ที่ภายหลังออกจากราชการได้ลงสมัครผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เข้าร่วมกับชุมชนอโศก และก่อตั้งพรรคพลังธรรม พ.อ.ปราบ โชติกเสถียร และ พ.อ.บวร งามเกตุ เข้าร่วมกับพรรคพลังธรรมในช่วงแรกของการก่อตั้งพรรค²²² พล.อ.พัลลภ ปิ่นมณี เข้าเป็นที่ปรึกษาผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในปี พ.ศ.2528 สมาชิกวุฒิสภาปี พ.ศ.2539 ลงสมัคร

²²⁰ ประจักษ์ สว่างจิตร์. (2524). *พรรคคนของพันองประจักษ์ สว่างจิตร์*. รวมประชาชาติ น.5 ใน นิรันดร์ กุลพานันท์, "การแทรกแซงทางการเมืองของทหารไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีกบฏ 1 เมษายน พ.ศ.2524" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531). น.89

²²¹ เรื่องเดียวกัน. น.91 - 93

²²² อุดร ยอมเจริญ. อ้างแล้ว. น.70

ส.ส. ในนามพรรคประชาธิปัตย์ปี พ.ศ.2539 รวมถึงดำรงตำแหน่งที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีในช่วงต้นของรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ในปี พ.ศ.2544 และสม้ยนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ปี พ.ศ.2554 อีกคนหนึ่งคือ พล.ต.มณูญกฤต รูปขจร ภายหลังได้รับการอภัยโทษเหตุการณ์กบฏเมษาฮาวาย พ.ศ. 2524 และกบฏ 9 กันยา ใน พ.ศ.2528 ได้หันมาเล่นการเมืองโดยลงเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาจังหวัดสระบุรี ได้รับเลือกตั้งพร้อมกับดำรงตำแหน่งเป็นประธานวุฒิสภาใน พ.ศ.2544 – 2547 ซึ่งหลังจากนั้นได้ลงสมัครส.ส. ในนามพรรคประชาธิปัตย์และได้รับเลือกในปี พ.ศ.2550

ตามทีกล่าวไปทั้งในกรณีของกลุ่ม จปร.7 ใช้อิทธิพลของกลุ่มตนเองในกองทัพเข้าไปแทรกแซงการใช้อำนาจทางการเมืองในช่วง พ.ศ.2520 – 2524 และการที่สมาชิกคนสำคัญของกลุ่มผันตัวจากข้าราชการทหารมาเป็นข้าราชการการเมืองเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนว่าสมาชิกที่อยู่ในกลุ่มนายทหารหนุ่ม จปร.7 เหล่านี้มีลักษณะของการเป็นทหารการเมือง พวกเขาไม่สนใจเพียงเรื่องทางทหารหรือการรักษาความมั่นคงของกองทัพเท่านั้น แต่สนใจเรื่องทางการเมืองและเข้าไปมีส่วนในการใช้อำนาจทางการเมือง

ลักษณะเฉพาะที่สำคัญประการที่ 3 คือ นายทหารในกลุ่มทหารหนุ่มจปร.7 เคยมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ อย่างไรก็ตามภายหลังเหตุการณ์กบฏเมษาฮาวายหรือกบฏ 1 เมษา หรือกบฏยังเติร์ก²²³ สมาชิกบางคนยังคงเป็นรักษาความสัมพันธ์อันดีกับ พล.อ.เปรม วั ในขณะที่บางคนถูกถอดออกจากราชการและหนีไปต่างประเทศ²²⁴ ความสัมพันธ์ระหว่างจปร.7 กับพล.อ.เปรม ทั้งในส่วนที่เป็นความสัมพันธ์อันดี และความบาดหมางต่อกันที่เกิดขึ้นในช่วงทศวรรษ 2520 ถือได้ว่าเป็นลักษณะเฉพาะอันสำคัญของสมาชิกทหารหนุ่ม จปร.7 ที่ส่งผลถึงการเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรฯ และกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ ในด้านความสัมพันธ์อันดี อดีตนายทหาร จปร.7 โดยฉพาะพล.ต.จำลอง ศรีเมือง สามารถถึงนายทหารรุ่นอื่นที่อยู่ในสายทหารคนสนิทของ พล.อ.เปรม ให้เข้าร่วมสนับสนุนการชุมนุมขับไล่นายกรัฐมนตรีทักษิณ²²⁵ ขณะที่ความบาดหมางต่อกันทำให้ทหาร จปร.7 ที่อยู่ในคณะกบฏเมษาฮาวายและ

²²³ “กบฏเมษาฮาวาย” หรือที่เรียกอีกกันในอีกชื่อว่า “กบฏยังเติร์ก” เป็นความพยายามก่อรัฐประหารเมื่อวันที่ 1 เมษายน - 3 เมษายน พ.ศ. 2524 เพื่อยึดอำนาจการปกครองของนายกรัฐมนตรี พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ผู้ก่อการประกอบด้วยนายทหารซึ่งจบจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า รุ่น 7 หรือที่เรียกว่ารุ่น ยังเติร์ก ได้แก่ พันเอกมณูญ รูปขจร (ม.พัน.4 รอ.), พันเอกชูพงศ์ มีทิวพันธุ์ (ม.1 รอ.), พันเอกประจักษ์ สว่างจิตร์ (ร.2), พันโทพัลลภ ปิ่นมณี (ร.19 พล.9), พันเอกชาญบุรณ์ เพ็ญตระกูล (ร.31 รอ.), พันเอกแสงศักดิ์ มงคละสิริ (ช.1 รอ.), พันเอกบวร งามเกษม (ป.11), พันเอกสาคร กิจวิริยะ (สท.ทบ.11) โดยมี พลเอกสัณฑ์ จิตรปฎิมา รองผู้บัญชาการทหารบก เป็นหัวหน้าคณะ

²²⁴ วาสนา นาน่วม. อ้างแล้ว. น.51 -55

²²⁵ วาสนา นาน่วม, ลับ ลวง พราง ภาค2 ซ่อนรูปปฏิวัติ หัก “เหล็ยม” โหด (กรุงเทพฯ: มติชน, 2552). น.287

สนับสนุนการเคลื่อนไหวของพล.ต.จำลอง และพันธมิตรฯ ในช่วงแรก พวกเขาเริ่มทยอยห่างออกไปเมื่อมีทหารอาวุโสกลุ่มอื่น ๆ เข้ามา

ในช่วงพ.ศ.2520 จนถึงก่อนเมษายน พ.ศ.2524 ถือได้ว่าเป็นช่วงที่กลุ่ม จปร.7 กับ พล.อ.เปรม มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดหรือที่เรียกว่าความเป็น “ป่า” กับ “ลูกป่า”²²⁶ เป็นอย่างมาก เห็นได้จากเหตุการณ์รัฐประหารโดยพล.ร.อ.สงัด ชะลออยู่ กลุ่ม จปร.7 เป็นส่วนคุมกำลังสำคัญในการรัฐประหารต่อรองให้ พล.อ.เกรียงศักดิ์ ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและเป็นฐานสนับสนุนสำคัญให้ พล.อ.เปรม ตีณสุลานนท์ขึ้นดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในลำดับถัดมา²²⁷ ศศิธร (2549) อธิบายว่า ในช่วงเวลานี้ทหารหนุ่มเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญทั้งในทางการเมืองและทางกองทัพ ทางการเมืองสมาชิกในกลุ่ม จปร.7 ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาเป็นจำนวนมากกว่านายทหารรุ่นอื่น ส่วนในกองทัพนั้นพวกเขามีความเติบโตในราชการอย่างรวดเร็วและส่วนมากดำรงตำแหน่งในหน่วยคุมกำลังสำคัญ²²⁸ ตัวอย่างที่ชัดเจนที่สุดในเรื่องนี้คือการที่ พล.อ.จำลอง ศรีเมือง (ยศในขณะนั้น) ได้รับแต่งตั้งให้เป็นวุฒิสมาชิก และในด้านการบริหารฝ่ายการเมืองได้รับตำแหน่งเลขาธิการนายกรัฐมนตรีในช่วงต้นของรัฐบาล พล.อ.เปรม ตีณสุลานนท์²²⁹

นอกจากตัวอย่างของ พล.ต.จำลอง ในช่วงที่ พล.อ.เปรม เป็นผู้บัญชาการทหารบกและนายกรัฐมนตรีในคราวเดียวกัน กลุ่ม จปร.7 ยังได้เข้าคุมตำแหน่งของกรมและกองพันในส่วนกำลังรบ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่มีบทบาททางการเมืองของกองทัพเกือบทั้งหมด โดยแบ่งเป็นผู้บังคับการในส่วนกองทัพอากาศที่ 1 จำนวน 5 คน ส่วนบัญชาการ 7 คน และส่วนการศึกษา 1 คน ในแง่นี้เห็นได้ว่าสมาชิก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

²²⁶ วาสนา นาน่วม. อ้างแล้ว. น.51

²²⁷ ภายหลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 ต่อมาคณะทหารหนุ่มได้ทำรัฐประหารและได้ตกลงกันเป็นการภายในว่าผู้บัญชาการทหารสูงสุด (พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์) ควรเป็นหัวหน้าคณะปฏิวัติ แต่นายทหารระดับสูงกลับเห็นแก่ความอาวุโสของ พล.ร.อ.สงัด ชะลออยู่ จึงมีมติให้ พล.ร.อ.สงัด เป็นหัวหน้า ในวันที่ 21 ตุลาคม พ.ศ.2520 ที่ประชุมคณะปฏิวัติซึ่งประกอบด้วยนายทหารระดับสูง ได้ลงมติให้ พล.ร.อ.สงัด เป็นนายกรัฐมนตรีคนใหม่ ซึ่งทำให้คณะทหารหนุ่มไม่พอใจเป็นอย่างมาก และตัดสินใจว่า หากคณะปฏิวัติยังยืนยันความเห็นเดิมก็จะทำรัฐประหารอีกครั้งหนึ่ง คณะทหารหนุ่มได้มอบหมายให้ พล.ท.จำลอง ศรีเมือง (ยศในขณะนั้น) เป็นผู้ต่อรองและยื่นคำขาดต่อคณะปฏิวัติว่าหากภายในวันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ.2520 นายทหารระดับสูงที่เป็นสมาชิกคณะปฏิวัติไม่เปลี่ยนใจเอา พล.อ.เกรียงศักดิ์ ชมะนันทน์ เป็นนายกรัฐมนตรี พวกเขาซึ่งเป็นผู้คุมกำลังหลักในการทำการรัฐประหารเมื่อวันที่ 20 ตุลาคม ก็จะทำรัฐประหารซ้อนขึ้นอีก จากบทบาทในการเป็นกำลังหลักในการทำการรัฐประหารจนผลักดันให้พล.อ.เกรียงศักดิ์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ทำให้คณะนายทหารหนุ่มมีอำนาจต่อรองในด้านการทหารและด้านการเมืองมากขึ้น อ้างจาก ชัยอนันต์ สมุทรวินิช, ยังเดี๋ยวกับทหารประชาธิปไตย น.99 – 102 ใน อุดร ยอมเจริญ. อ้างแล้ว. น.63

²²⁸ ศศิธร โอเจริญ. อ้างแล้ว. น.47

²²⁹ อุดร ยอมเจริญ. อ้างแล้ว. น.63

กลุ่มทหารหนุ่มคุมกองกำลังสำคัญถึง 14 กรม ซึ่งล้วนแต่เป็นหน่วยสำคัญที่สามารถแทรกแซงการเมืองจนถึงระดับเป็นกำลังหลักในการทำรัฐประหาร²³⁰

แม้ว่ากลุ่มทหารหนุ่ม จปร.7 จะมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับ พล.อ.เปรม และให้การสนับสนุน พล.อ.เปรม ตินสุลานนท์ เป็นนายกรัฐมนตรี แต่ในปี พ.ศ.2523 พวกเขากลับคัดค้านการต่ออายุราชการของ พล.อ.เปรม ในตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก การเคลื่อนไหวคัดค้านของ จปร.7 ในครั้งนี้เป็นจุดเริ่มต้นที่ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างพล.อ.เปรม กับกลุ่มทหารหนุ่ม จปร.7 เริ่มลดลง ในงานศึกษาของ ศศิธร (2549) เรื่องบทบาทของกลุ่มทหารในสมัยรัฐบาลพล.อ.เปรม ตินสุลานนท์ อธิบายว่า ช่วงกลางปี พ.ศ.2523 เป็นระยะเวลาที่กลุ่มทหารหนุ่ม จปร.7 ทอยออกมาสอดส่องจุดยืนคัดค้านความคิดต่ออายุราชการของ พล.อ.เปรม นายทหารที่เป็นที่เคารพนับถือของพวกเขาเอง ตัวอย่างเช่น กรณีการให้สัมภาษณ์ของ พล.ต.จำลอง ความว่า “ทุกคนยืนยันว่าการต่ออายุราชการมีแต่เป็นผลเสียต่อประเทศชาติ เป็นการดึงประเทศชาติไปสู่การเป็นเผด็จการ...แม้กระทั่งตัวท่านนายกเอง...การต่ออายุราชการไม่ได้เป็นการแก้ปัญหา แต่จะเป็นการสะสมปัญหาให้มากยิ่งขึ้นและเลื่อนปัญหาที่มีอยู่ในเวลานี้ออกไป” เช่นเดียวกับ พ.อ.ประจักษ์ สว่างจิตร์ ที่ให้สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ.2523 ว่า “พวกเราไม่เห็นด้วยกับการต่ออายุราชการท่าน ผบ.ทบ. เพราะระบบราชการของเรากำหนดครบเกษียณอายุราชการ 60 ปี การต่ออายุก็เป็นการผิดกฎหมาย...”²³¹ อย่างไรก็ตามการคัดค้านของทหารหนุ่มไม่เป็นผล พล.อ.เปรม ยืนยันที่จะต่ออายุราชการต่อ ซึ่งเป็นเหตุให้กลุ่ม จปร.7 ไม่พอใจ พวกเขากับ พล.อ.เปรม จึงมีความไว้วางใจต่อกันลดลง

อีกเหตุการณ์หนึ่งที่ทำให้เกิดการบาดหมางในความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม จปร.7 กับ พล.อ.เปรม คือเหตุการณ์กบฏเมษาฮาวายวันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2524 ในครั้งนี้เป็นการรวมตัวของกลุ่มทหารหนุ่มจปร.7 นำโดย พ.อ.มัญญ รูปขจร พ.อ.ประจักษ์ สว่างจิตร์ และ พ.อ.ชูพงศ์ มัทวพันธุ์ มี พล.อ.สันต์ จิตรปฏิมา รองผู้บัญชาการทหารบกในขณะนั้นเป็นหัวหน้าคณะ นำกำลังเข้าทำการรัฐประหารยึดอำนาจรัฐบาล พล.อ.เปรม โดยมีสาเหตุมาจากสองเรื่องหลักคือ เรื่องแรกการต่ออายุราชการของพล.อ.เปรม ที่ทหารหนุ่มแสดงจุดยืนอย่างชัดเจนว่าไม่เห็นด้วยกับการกระทำดังกล่าว ตั้งแต่กลางปี พ.ศ.2523 ในขณะที่เรื่องที่สองเกี่ยวกับการแต่งตั้งโยกย้ายตำแหน่งสำคัญทั้งทางการเมืองและทางกองทัพ ในเรื่องนี้กลุ่มทหารหนุ่มมองว่า พล.อ.เปรม มีความเห็นให้โยกย้ายนายทหารหนุ่มที่เคยเป็นกลุ่มหลักในวุฒิสภาในสมัยรัฐบาลเปรม 1 และในกองทัพที่พวกเขามีบทบาททางการเมืองอย่างมากนับตั้งแต่ พ.ศ.2520 เป็นต้นมา กล่าวคือ ในช่วงก่อนเกิดเหตุการณ์กบฏเมษา

²³⁰ นรินทร์ กุลทานนท์. อ้างแล้ว. น.83

²³¹ ต่ออายุ ผบ.ทบ. ฆ่าตัวตาย, สยามนิกร 4 168: 25 ใน ศศิธร โอเจริญ. อ้างแล้ว. น.75

ฮาวาย พ.ศ.2524 นายทหารรุ่น จปร.7 กำลังจะถูกย้ายไปคุมหน่วยอื่นโดยมีกลุ่มเตรียมทหารบก รุ่น 5 รวมถึง จปร. รุ่นอื่น ๆ เข้ามาแทนที่²³²

ปฏิบัติการของคณะก่อการรัฐประหารไม่ประสบผลสำเร็จ ในคำของวันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2524 พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ได้ออกประกาศต่อสาธารณชนว่าคำประกาศก่อนหน้าของคณะรัฐประหารนั้นไม่เป็นความจริง พร้อมกับสั่งปลดพล.อ.สันท จิตรปฏิมา หัวหน้าคณะรัฐประหารโดยทันทีในข้อหากระทำผิดอย่างร้ายแรง และเป็นภัยต่อความมั่นคงของชาติและราชบัลลังก์ พล.อ.สันท รวมถึงนายทหารสัญญาบัตร 11 นาย ที่อยู่ในกลุ่มทหาร จปร.7 จึงมีสถานะเป็นกบฏ ซึ่งภายหลังความพ่ายแพ้คณะกบฏจำนวนหนึ่งหลบหนีออกนอกประเทศ และรัฐบาลได้มีคำสั่งให้นายทหารหลายคนออกจากราชการอาทิ พ.อ.มัญญู รูปขจร พ.อ.พัลลภ ปิ่นมณี พ.อ.ปราบ โชติกเสถียร พ.ต.สุรนิธ จันทราพิศัย เป็นต้น เหตุการณ์ในครั้งนี้ส่งผลให้กลุ่มทหารหนุ่มจปร.7 ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีบทบาทและอิทธิพลอย่างมากทั้งในทางการเมืองและกองทัพในช่วงที่ผ่านมาต้องยุติบทบาททางการเมืองในนามกลุ่มทหารหนุ่ม จปร.7 ลง เช่นเดียวกับตำแหน่งทางกองทัพที่นายทหาร จปร.7 ถูกแทนที่ด้วยทหารจากรุ่นอื่นแทน²³³

อย่างไรก็ตามแม้จะเกิดความบาดหมางระหว่าง จปร.7 กับ พล.อ.เปรม แต่สำหรับ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง นั้นไม่ได้อยู่ในความบาดหมางที่เกิดขึ้น เนื่องจากในขณะนั้นดำรงตำแหน่งทางการเมืองในสมัยที่ พล.อ.เปรม เป็นรัฐบาลอยู่ และเขาไม่เห็นด้วยกับวิธีแก้ปัญหาแบบใช้ความรุนแรง ซึ่ง พล.ท.วีรยุทธ อินวะษา หนึ่งในคณะกบฏเมษาฮาวายกล่าวว่า “ตั้งแต่เป็นยังเติร์กมานั้นเราจะเริ่มปฏิบัติการเมื่อตอนเมษา (1 เมษายน พ.ศ.2524) เขา (พล.ต.จำลอง ศรีเมือง) ก็ถอยฉากออกไปเพราะเขาไม่เห็นด้วยในการทำวิธีอย่างนี้ เขาไม่ชอบวิธีการใช้กำลังความรุนแรง จำลองเขาไม่ชอบ”²³⁴ เหตุนี้ทำให้เมื่อนายทหาร จปร.7 หลายคนที่อยู่ในคณะกบฏจะมีความบาดหมางกับ พล.อ.เปรม และถือว่าตัดขาดจากความสัมพันธ์ในการเป็น “ลูกป่า” ตัวอย่างเช่น พ.อ.มัญญู พ.อ.พัลลภ แต่สำหรับ พล.ต.จำลอง นั้นยังถือว่ามีความสัมพันธ์อันดี และสามารถขอคำปรึกษาหารือกับ พล.อ.เปรม ได้ตลอด แม้เขาจะออกจากราชการทหารและเปลี่ยนบทบาทมาเป็นนักการเมือง โดยในประเด็นนี้ วาสนา นาน่วม (2553) อธิบายว่า

“สำหรับพล.ต.จำลอง ศรีเมือง แกนนำ จปร.7 และพันธมิตรฯ เลือกลงเส้นทางแตกต่าง ยังคงเป็นแกนนำกลุ่มพันธมิตรฯ และยังคงมีสายสัมพันธ์กับ

²³² นิรันดร์ กุลทานนท์. อ้างแล้ว. น.94-104

²³³ ศศิธร โอเจริญ. อ้างแล้ว. น.97 - 98

²³⁴ อุดร ยอมเจริญ. อ้างแล้ว. น.64

พล.อ.เปรม เพราะมักจะส่งจดหมายน้อยถึง พล.อ.เปรม บ่อย ๆ ถือว่าอยู่ข้างเดียวกับพล.อ.เปรม”²³⁵

สายสัมพันธ์ระหว่าง พล.ต.จำลอง กับ พล.อ.เปรม ที่ยังคงอยู่แม้จะผ่านช่วงกบฏเมษาฮาวายไปแล้วถือว่าเป็นสิ่งสำคัญมากที่ทำให้ในช่วงก่อนการชุมนุมต่อต้านนายกรัฐมนตรีนพคุณ จำลองสามารถเป็นกำลังหลักในการประสานงานกับนายทหารอาวุโสรุ่นอื่น ๆ ที่มีความใกล้ชิด หรืออาจไม่ใกล้ชิดแต่มีความเชื่อมโยงได้ถึง พล.อ.เปรม ให้เข้าร่วมกับการเคลื่อนไหว อาทิ พล.ร.ท.ประทีป ชื่นอารมณ์ พล.ร.ท.พระจันท์ ตามประทีป ลูกน้องนายทหารคนสนิทของ พล.อ.เปรม สองคนนี้เข้าร่วมการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรฯ ในช่วง พ.ศ. 2549 และ 2551²³⁶ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มทหารจากโรงเรียนเตรียมทหารรุ่น 1 (ตท.1) อาทิ พล.อ.บุญเลิศ แก้วประสิทธิ์ (เสธ.อ้าย) พล.ร.อ.ชัย สุวรรณภาพ เข้าร่วมกับการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณด้วย โดย เสธ.อ้าย เป็นแกนนำองค์กรพิทักษ์สยาม ขณะที่ พล.ร.อ.ชัย เป็นแกนนำกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ ทั้งสองคนนี้เป็นเพื่อนร่วมรุ่นของ พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ รุ่นน้องคนสนิทของพล.อ.เปรม ที่ร่วมงานทั้งทางทหารและการเมืองร่วมกันมาตั้งแต่ที่ พล.อ.เปรม ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนพคุณ โดยในประเด็นนี้ แกนนำนายทหาร ค. ผู้เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในฝั่งนายทหารอาวุโสได้กล่าวว่า ในช่วงของการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณ ตนเองได้รับการสนับสนุนหลักจากชุมชนโศก พล.ต.จำลอง และจากเพื่อนร่วมรุ่นตท.1 ที่ปรึกษากันก่อนหน้านี้ รวมถึงปรึกษากับ “ผู้หลักผู้ใหญ่ของบ้านเมือง”²³⁷

โดยภาพรวมแล้วจะเห็นได้ว่าอดีตนายทหาร จปร.7 นั้นมีลักษณะที่สำคัญคือความเหนียวแน่นกันภายในรุ่น สายสัมพันธ์ที่เหนียวแน่นกว่า จปร. รุ่นอื่น ๆ ทำให้พวกเขาสามารถเข้าไปมีอิทธิพลในกองทัพ และใช้อิทธิพลดังกล่าวกดดันตลอดจนเคลื่อนไหวทางการเมืองในช่วงเวลาหนึ่ง ในเวลาเดียวกันนี้ทหารหนุ่มมีสายสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับ พล.อ.เปรม ตติสจุลานนท์ ที่ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารทัพบก และนายกรัฐมนตรีนพคุณนั้น การที่พวกเขามีความสนิทสนมกับ พล.อ.เปรม ทำให้สมาชิกที่สำคัญในกลุ่มหลายคนมีโอกาสเข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมืองจนพวกเขามีลักษณะเป็นทหารการเมืองคือ แม้ตนเองจะมีสถานะเป็นทหารแต่ก็นับว่าเป็นประชาชนในชาติที่ต้องตื่นตัวทางการเมือง และเมื่อใดที่เห็นว่าการเมืองไม่ดี ทหารก็จำเป็นต้องเคลื่อนไหวเรียกร้องเช่นเดียวกับประชาชนทั่วไป ลักษณะเช่นนี้ทำให้กล่าวได้ว่า บรรดาอดีตนายทหาร จปร. 7 ที่เข้าร่วมกับขบวนการพันธมิตรฯ ในปี พ.ศ. 2549 ล้วนแต่เป็นนายทหารที่เกี่ยวข้องกับการเมืองและใช้อิทธิพลในความเป็น

²³⁵ วาสนา นาน่วม. ลับ ลวง พราง ภาค 3 the Last War กองทัพต่างสี ศักดิ์สายเลือก จปร. อ่างแล้ว. น.52

²³⁶ ประชาไท, "พล.ร.ท.ประทีป เรียกร้องให้แม่ทัพภาพที่ 1 มาเข้ากับพันธมิตรฯ", 14 มี.ค. 2554,

<https://prachatai.com/journal/2011/03/33533>

²³⁷ แกนนำนายทหาร ค., สัมภาษณ์, 26 พ.ย. 2562.

ทหารเข้ามายุ่งเกี่ยวกับเรื่องทางการเมืองอยู่แต่เดิมแล้ว เพียงแต่ในช่วงของการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณ พวกเขาเปลี่ยนบทบาทจาก ส.ส. ส.ว. มาเป็นแกนนำการเคลื่อนไหวเพื่อระดมมวลชนลงท้องถนน

สำหรับอดีตนายทหารจปร.7 ที่เข้าร่วมเคลื่อนไหวกับขบวนการต่อต้านทักษิณ และเป็นแกนหลักของการเคลื่อนไหว ได้แก่ พล.ต.มณูญกต รูปขจร พล.อ.พัลลภ ปิ่นมณี สองบุคคลนี้แสดงจุดยืนสนับสนุนกับกลุ่มพันธมิตรฯ ในช่วงแรก พ.ศ.2549 ก่อนที่จะเริ่มถอยออกจากการเคลื่อนไหวในช่วงหลัง พ.ศ.2551 ขณะที่พล.ต.จำลอง ศรีเมือง พล.อ.ปรีชา เอี่ยมสุพรรณ สองบุคคลนี้มีส่วนสำคัญอย่างมากในการเคลื่อนไหว พล.ต.จำลอง เป็นแกนนำพันธมิตรฯ พ.ศ.2549 – 2551 และแกนนำการเคลื่อนไหวกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ พ.ศ.2554 ในขณะที่ พล.อ.ปรีชา เอี่ยมสุพรรณ เป็นแกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณที่ร่วมกับชุมชนโศกก่อตั้งกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติองค์กรพิทักษ์สยาม และกองทัพประชาชนคนระบอบทักษิณ

นายทหารอดีตนักเรียนเตรียมทหารรุ่น 1

ทหารอาวุโสในกลุ่มอดีตนักเรียนเตรียมทหารรุ่นที่ 1 (ตท.1) เป็นกลุ่มที่เข้ามามีส่วนในการสนับสนุน ตลอดจนเป็นแกนนำการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ โดยเฉพาะในช่วงหลัง พ.ศ.2554 เป็นต้นมา มีนายทหารคนสำคัญ อาทิ พล.อ.บุญเลิศ แก้วประสิทธิ์ อดีตนายกรัฐมนตรี พ.ศ.2554 เป็นต้นมา มีนายทหารคนสำคัญ อาทิ พล.อ.บุญเลิศ แก้วประสิทธิ์ อดีตนายกรัฐมนตรี พ.ศ.2554 และ พล.ร.อ.ชัย สุวรรณภาพ แกนนายกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ ใน พ.ศ.2556 สำหรับนายทหารอาวุโสในกลุ่มอดีตตท.1 มีลักษณะที่แตกต่างจากอดีตนายทหารจปร.7 ตรงที่ ในช่วงก่อนการออกมาชุมนุมขับไล่ทักษิณ พวกเขาไม่ได้มีบทบาทในฐานะทหารที่ออกมาเคลื่อนไหวทางการเมืองต่อต้านรัฐบาล หรือกองทัพในช่วงเวลาก่อนหน้านี้อย่างชัดเจนเท่ากับทหารหนุ่มจปร.7 นายทหารอาวุโสอดีตตท.1 โดยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่เคยมีบทบาทในกองทัพส่วนของการทหารเสนารธิการเป็นหลัก และเพิ่งก้าวเข้ามามีบทบาทในการเคลื่อนไหวทางการเมืองในยุคการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณ

นายทหาร ตท.1 เป็นกลุ่มทหารรุ่นแรกของโรงเรียนเตรียมทหารที่เข้าศึกษาในปี พ.ศ.2503 อันเป็นการรวมกันของโรงเรียนเตรียมนายร้อยของเหล่าต่าง ๆ ได้แก่ โรงเรียนเตรียมนายร้อยโรงเรียนเตรียมนายเรือ โรงเรียนเตรียมนายเรืออากาศ ก่อนที่นายทหารเหล่านี้จะเข้าสู่เรียนนายร้อย นายเรือ ฯลฯ ซึ่งในงานของ วารุณี อธิบายว่าในช่วงเวลา พ.ศ.2501 หลักสูตรการเรียนการสอนนายทหารเริ่มมีการศึกษาเรื่องคอมมิวนิสต์โดยได้รับอิทธิพลมาจากสหรัฐอเมริกา ซึ่งจะศึกษาการจัดและยุทธวิธีของคอมมิวนิสต์ ศึกษาสงครามจิตวิทยาโดยมีจุดมุ่งหมายให้นายทหารนี้ ก็เรียนทราบถึง

ประวัติความเป็นมาของคอมมิวนิสต์ศึกษาประเทศโซเวียตเป็นตัวอย่าง²³⁸ ในลักษณะนี้ทำให้มุมมองของทหารในช่วงนี้จึงมุ่งเน้นความสนใจไปที่การต่อต้านภัยคอมมิวนิสต์ ทหารมีหน้าที่ปกป้องชาติจากภัยคอมมิวนิสต์ มากกว่าที่จะสนใจเรื่องการเมืองภายใน หรือออกมารวมตัวกันกดดันรัฐบาลเหมือนในกรณีของกลุ่ม จปร.7

สำหรับทหารอดีตนักเรียนโรงเรียนเตรียมทหารรุ่น 1 ที่ออกมาเคลื่อนไหวกับกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณนั้น เมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่า พวกเขาเป็นผู้ที่ไม่ได้มีบทบาททางการเมืองมากนักในอดีตก่อน พ.ศ.2549 แต่จะมีบทบาทในกองทัพ โดยเฉพาะในสวนเสนาธิการเป็นหลัก ตัวอย่างเช่น พล.อ.บุญเลิศ แก้วประสิทธิ์ เมื่อพิจารณาเกี่ยวกับประวัติ หน้าที่การทำงานพบว่า เสธ.อ้าย ไม่ค่อยมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องทางการเมือง หรือปลีกตัวออกจากราชการทหารเพื่อเข้าไปทำงานในสายการเมือง หลังจากจบการศึกษาทั้งจากโรงเรียนเตรียมทหาร โรงเรียนนายร้อย จปร. และหลักสูตรชั้นนายพัน พล.อ.บุญเลิศ ได้เข้าดำรงตำแหน่งฝ่ายเสนาธิการประจำผู้บัญชาบัญชา ใน พ.ศ.2531 เป็นนายทหารคนสนิทรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมใน พ.ศ.2535 ที่ปรึกษาสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ สังกัดกองบัญชาการกองทัพไทยใน พ.ศ. 2538 เป็นหัวหน้านายทหารฝ่ายเสนาธิการประจำรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม และได้รับแต่งตั้งเป็นราชองครักษ์เวรพิเศษใน พ.ศ.2541 ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลทหารสูงสุดใน พ.ศ.2542 รวมถึงเป็นผู้ทรงคุณวุฒิกองทัพบก และประธานคณะที่ปรึกษากองทัพบกใน พ.ศ.2543 นอกจากนี้ยังมีตำแหน่งอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์หรือเกี่ยวข้องกับกองทัพอาทิ ประธานมูลนิธิศิษย์เก่าโรงเรียนเตรียมทหาร ประธานเตรียมทหารรุ่น 1 และเลขาธิการกิตติมศักดิ์ ราชตฤณมัยสมาคมแห่งประเทศไทย (สนามม้าบางเลี้ยว)²³⁹

อีกตัวอย่างหนึ่งในกรณีของ พล.ร.อ.ชัย สุวรรณภาพ ก่อนที่จะออกมาเคลื่อนไหวและเป็นแกนนำกลุ่มกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณถือได้ว่ามีลักษณะของทหารที่มีบทบาทในกองทัพเห็นได้จากในปี พ.ศ.2545 ที่ดำรงตำแหน่งรองผู้บัญชาการทหารสูงสุด ในสมัยของ พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ เพื่อนเตรียมทหารรุ่นเดียวกันเป็นผู้บัญชาการทหารสูงสุด แต่ไม่ได้เข้าไปมีบทบาทในทางการเมืองมากนักแม้ว่าหลังเกษียณอายุราชการได้ตั้งพรรคธรรมชาติขึ้นในปี พ.ศ. 2547 แต่ไม่ได้รับเลือก หรือในช่วงก่อนเข้าร่วมกับกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ พล.ร.อ.ชัย เคยลงสมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 9 กรุงเทพฯ แต่ก็ไม่ได้รับเลือกอีกเช่นเดียวกัน จนในปี พ.ศ.2555

²³⁸ วารุณี กิตติธรรมวุฒ, "ความคิดทางการเมืองและการยอมรับระบอบประชาธิปไตยของนายทหาร ในโรงเรียนเสนาธิการทหารบกหลักสูตรหลักประจำ และหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การทหาร)" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมหาวิทาลัย, 2535). น.106

²³⁹ ไทยรัฐออนไลน์, "บุญเลิศ แก้วประสิทธิ์ ", "ไม่ระบุปีที่เผยแพร่, <https://www.thairath.co.th/person/8003>.

พล.ร.อ.ชัย จึงได้เข้าร่วมเคลื่อนไหวกองการเมืองในช่วงขององค์การพิทักษ์สยาม ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นครั้งแรกที่เขา มีบทบาทในการเคลื่อนไหวกองการเมืองอย่างเต็มตัว²⁴⁰

นอกจากการที่นายทหารในส่วนอดีต ตท.1 จะไม่ค่อยมีบทบาททางการเมืองก่อนเข้าร่วมกับกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ พวกเขา ยังมีประสบการณ์ การเรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องของการเรียกร้องทางการเมืองตามวิถีทางของระบอบประชาธิปไตยในระดับที่น้อยกว่าเมื่อเทียบกับนายทหารอาวุโสในส่วนของอดีต จปร.7 ด้วย ส่งผลให้เมื่อนายทหารกลุ่มนี้เข้าไปเป็นแกนนำการเคลื่อนไหวกองการโดยเฉพาะในปี พ.ศ.2555 – 2556 การเคลื่อนไหวกองการมีลักษณะชูประเด็นไม่ยอมรับรัฐบาลที่มาจาก การเลือกตั้ง เรียกร้องให้กองทัพเข้ามาแทรกแซงการเมืองอย่างชัดเจนและส่งผลให้การเคลื่อนไหวกองการของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณในช่วง พ.ศ.2555 เป็นต้นมาเป็นการเคลื่อนไหวกองการที่มีลักษณะต่อต้านระบอบประชาธิปไตย

ตัวอย่างในประเด็นนี้ เห็นได้จากคำสัมภาษณ์ของ พล.อ.บุญเลิศ แก้วประสิทธิ์ ใน พ.ศ.2555 ให้สัมภาษณ์กับหนังสือพิมพ์โพสต์ทูเดย์เกี่ยวกับประเด็นการชุมนุมที่กำลังจะเกิดขึ้นในเดือนตุลาคม²⁴¹ ในมุมมองของพล.อ.บุญเลิศ การชุมนุมที่กำลังจะจัดขึ้นนี้ถือเป็นการชุมนุมในระบอบประชาธิปไตยที่สามารถทำได้ เขาอธิบายว่า ประชาธิปไตยคือประชาชนมีอำนาจ ซึ่งเมื่อประชาชนไม่เห็นด้วยกับรัฐบาลก็มีความจำเป็นที่ประชาชนเหล่านั้นจะต้องออกมาไล่รัฐบาล และด้วยเหตุนี้ทำให้แม้ว่าจะเกิดการรัฐประหารเพื่อ “แซ่แข็งประเทศไทย” วัระยะหนึ่ง หากเป็นความต้องการของประชาชน การรัฐประหารนั้นก็เป็่นประชาธิปไตย ในแง่นี้มุมมองของพล.อ.บุญเลิศ แสดงให้เห็นว่ามีความขัดแย้งและไม่ตรงกับแนวทางการเรียกร้องตามระบอบประชาธิปไตยอยู่ค่อนข้างมาก กล่าวคือเขาเห็นว่าการรัฐประหารนั้นเป็นทางแก้หนึ่งนั้ในระบอบประชาธิปไตยเช่นกัน พล.อ.บุญเลิศ กล่าวว่

“มันเป็นไปไม่ได้หรือประชาธิปไตยมันมีที่ไหน เลอเทอะ พุดกันสงเดช ... แต่แนวทางผมแบบนี้จะดีกว่าที่ให้นักการเมืองมาทำ ไม่มีทางเลือกอื่น ต้องปฏิวัติโดยประชาชน เลือกลงเมื่อไหร่พรรคทักษิณก็ชนะตลอด ชนะตลอดกาล”²⁴²

อีกตัวอย่างหนึ่งในกรณีแกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วฝั่ของนายทหารอาวุโสอธิบายว่า การออกมาชุมนุมบนท้องถนนนั้นเป็นกลยุทธ์ ยุทธวิธีหนึ่งของการเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตามการชุมนุมเช่นนี้เป็นเพียงยุทธวิธีขั้นต้นที่จะนำไปสู่กระบวนการอื่น ๆ อีกซึ่งปลายทางคือการให้ทหารออกมายึด

²⁴⁰ กรุงเทพธุรกิจ, "ประวัติเสนาธิการกองทัพประชาชน "พล.ร.อ.ชัย สุวรรณภาพ" จน ตท.1 รุ่นเดียวกับ "พล.อ.บุญเลิศ" และ "พล.อ.สุรยุทธ์" ", 3 ส.ค. 2556, <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/521142>.

²⁴¹ โพสต์ทูเดย์, "โมเดล "เสธ.อ้าย" แซ่แข็งประเทศไทย 5 ปี ", 28 ต.ค. 2555, <https://www.posttoday.com/politic/report/184851>

²⁴² เรื่องเดียวกัน.

อำนาจและเป็นผู้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงบ้านเมือง เขากล่าวว่า สำหรับการเคลื่อนไหวทางการเมืองในมุมมองของตนเองนั้น ในบางจังหวัดจำเป็นต้องสร้างสถานการณ์บางอย่างให้คนออกมา มาก ๆ เพื่อสร้างแรงกดดันไปยังรัฐบาล และที่สำคัญคือแรงกดดันไปยังกองทัพ ซึ่งเหตุที่ต้องสร้างแรงกดดันไปยังกองทัพเพราะกองทัพเป็นสถาบันหนึ่งที่มีกำลังพล มีอำนาจและที่สำคัญคือเป็นเสาหลักในการรักษาไว้ซึ่งความสงบเรียบร้อยภายในสังคม นอกจากนี้เขายังกล่าวอีกว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดในการชุมนุมคือทำให้ทหารออกมา ซึ่งในความเห็นของตนแล้วไม่ใช่เรื่องที่เลวร้าย หรือผิดต่อระบอบประชาธิปไตย “ถ้าทหารไม่ออกมาต่อนั้นประเทศจะเป็นยังไงไม่รู้ ไปต่อไม่ได้ ไม่เป็นประชาธิปไตย”²⁴³

ตัวอย่างทั้งในกรณีของพล.อ.บุญเลิศ แก้วประสิทธิ์ และการให้สัมภาษณ์ของแกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วผิงนายทหารอาวุโสเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ในมุมมองของพวกเขาแล้วการเคลื่อนไหวกดดันรัฐบาลโดยวิธีการชุมนุมหรือวิธีการที่กองทัพออกมาทำรัฐประหารหลังจากที่ทหารได้รับเสียงเรียกร้องจากประชาชนนั้นเป็นสิ่งที่ไม่แตกต่างกัน และอยู่ในวิถีของระบอบประชาธิปไตยเหมือนกัน ซึ่งในความเป็นจริงแล้วการทำรัฐประหารนั้นเป็นสิ่งที่ขัดต่อระบอบประชาธิปไตย อย่างไรก็ตามอาจกล่าวได้ว่าเหตุที่นายทหารอาวุโสในส่วนอดีตนายทหารตท.1 มีลักษณะเช่นนี้ ส่วนหนึ่งเป็นเพราะพวกเขาไม่ค่อยมีโอกาสได้เกี่ยวข้องกับเรื่องทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยมากเท่ากับในกรณีของนายทหารจปร.7 ที่หลายคน อาทิ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง พล.อ.บุญญกฤต รูปขจร พล.อ.พัลลภ ปิ่นมณี มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้อง และมีประสบการณ์ทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยมาอย่างต่อเนื่องทั้งในส่วนการเคลื่อนไหวชุมนุมกดดันรัฐบาลรวมถึงเข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมือง

ความแตกต่างระหว่างนายทหารที่มีที่มาจาก จปร.7 กับ ตท.1 ในลักษณะนี้สะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนในกรณีการชูประเด็นเคลื่อนไหวเกี่ยวกับเรื่องการเลือกตั้ง ในปี พ.ศ.2554 กลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติที่นำโดยชุมชนอโศก พล.ต.จำลอง ศรีเมือง และพล.อ.ปรีชา เอี่ยมสุพรรณ สมาชิกในกลุ่มจปร.7 เคลื่อนไหวคัดค้านการเลือกตั้งโดยรณรงค์ให้ประชาชนไปลงคะแนนเสียงในช่องไม่ประสงค์ลงคะแนนให้นักการเมืองคนใด ในครั้งนี้แกนนำประกาศให้คนไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งให้เยอะขึ้น เพื่อแสดงให้เห็นพลังของประชาชนที่ “โหวตโน” ขณะที่ในปี พ.ศ.2556 กลุ่มกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณที่ พล.ร.อ.ชัย สุวรรณภาพ กลุ่มนายทหารจาก ตท.1 เข้ามามีบทบาทมากขึ้น แกนนำการเคลื่อนไหวเลือกที่จะคัดค้านการเลือกตั้งที่จัดขึ้นต้นปี พ.ศ.2557 โดยวิธีรณรงค์ให้ประชาชนไม่ไปใช้สิทธิ์ และขัดขวางการเลือกตั้งแทน ในแง่นี้การเคลื่อนไหวที่เปลี่ยนไปของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในช่วง พ.ศ.2554 ที่ยังเชิญชวนให้คนไปใช้สิทธิ์เลือกตั้งแต่กาช่องไม่ลงคะแนน กับใน พ.ศ.2557 ที่ประกาศไม่ให้คนไปเลือกตั้ง และขวางการเลือกตั้ง ปัจจัยหนึ่งจึงขึ้นอยู่กับลักษณะของนายทหารในส่วน จปร.7 ที่แตกต่างกับในส่วนของนายทหารจาก ตท.1 ด้วยเช่นกัน ซึ่งสำหรับประเด็นการ

²⁴³ แกนนำนายทหาร ค. อ่างแล้ว. สัมภาษณ์.

เคลื่อนไหวของคนไทยหัวใจรักชาติ และกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณว่ามีลักษณะ ความเหมือน หรือแตกต่างกันอย่างไรนั้นจะมีการกล่าวถึงรายละเอียดในบทถัดไป

2.2 ความคิดทางการเมืองของนายทหารอาวุโส

ทหารอาวุโสทั้งในส่วนอดีตทหารหนุ่ม จปร.7 และนายทหารจาก ตท.1 มีลักษณะความคิดทางการเมืองเป็นไปในแนวทางเดียวกัน เนื่องจากพวกเขาล้วนแต่เคยเป็นผู้ที่ผ่านการอบรมอุดมการณ์ทหาร หน้าที่ของทหาร ในสมัยเรียนอยู่ในโรงเรียนเตรียมทหารและโรงเรียนเหล่า กิจกรรมในรุ่น รวมถึงหลักสูตรการเรียนการสอนถือว่าสำคัญและส่งอิทธิพลอย่างมากต่อแนวคิดทางการเมืองของกลุ่มทหารเหล่านี้ สำหรับนายทหารอาวุโสมองว่าทหารควรเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการเมืองในฐานะผู้พิทักษ์ ควบคุมการเมืองอยู่ห่าง ๆ ที่เมื่อใดก็ตามเห็นว่าการเมืองบริหารประเทศไปในทางที่ไม่ถูกไม่ควร ก็เป็นหน้าที่ของทหารต้องจัดการ นอกจากจะเป็นผู้พิทักษ์การเมืองแล้ว นายทหารอาวุโวยังมีแนวคิดที่ว่าหน้าที่หลักของทหารคือการปกป้องชาติ และสถาบันกษัตริย์ ชาติและกษัตริย์เป็นสองสิ่งที่มาคู่กันเสมอแม้ว่าจะเปลี่ยนระบอบการปกครอง หรือเปลี่ยนรัฐบาลก็ครั้งแต่สถาบันกษัตริย์ยังคงอยู่ และทหารเป็นผู้ปกป้องสถาบัน แนวคิดในลักษณะนี้ส่งผลให้ให้พวกเขามีมุมมองต่อระบอบประชาธิปไตยที่ต่างจากคนกลุ่มอื่น ๆ ในสังคมคือ มองว่าระบอบที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยไม่ใช่ประชาธิปไตยตามความหมายของตะวันตก แต่เป็น “ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ในความหมายที่ทหารยังสามารถเข้าไปแทรกแซงการเมืองได้บางเวลาที่เขาเห็นว่าสมควร และมีที่ทางให้กับสถาบันกษัตริย์ในฐานะที่กษัตริย์เป็นผู้มีบารมีอยู่เหนือประชาชน

ทหารเป็นส่วนหนึ่งในการเมือง

สำหรับความคิดของนายทหารอาวุโส ทหารจำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับการเมืองเพราะปัญหาการเมืองที่สำคัญที่สุดคือความมั่นคงและการพัฒนาประเทศ แม้ว่าหน้าที่หลักของทหารคือการรักษาความมั่นคงของชาติ แต่ทหารก็จำเป็นต้องมีความเข้าใจการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับนายทหารที่อยู่ในตำแหน่งผู้บังคับกองทัพอิงต้องมีความเข้าใจและตัดสินใจได้ว่าควรเข้าร่วมกับฝ่ายใด เพราะเป็นตำแหน่งที่สำคัญในการกำหนดบทบาทของกองทัพ ในความคิดของนายทหารอาวุโสที่ร่วมเคลื่อนไหวกับกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ พวกเขาเห็นว่าทหารเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของประเทศไม่ต่างจากประชาชนทั่วไป ซึ่งประเทศจะพัฒนาได้ดีหรือไม่ดี รักษาผลประโยชน์ของประชาชน ทหาร หรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับเรื่องทางการเมือง ในแง่นี้ทำให้ทหารจึงต้องเป็นส่วนหนึ่งในการเมืองและมีสิทธิในการแสดงออกทางการเมือง

แนวคิดทหารเป็นส่วนหนึ่งในการเมืองไม่ได้มีแต่เฉพาะกับสมาชิกในกลุ่มทหารอาวุโสที่เข้าร่วมกับกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณเท่านั้น แต่เป็นความคิดที่ส่งต่อกันมาจากทหารรุ่นก่อนหน้าแบบรุ่นสู่รุ่นผ่านกิจกรรมในโรงเรียนเตรียมทหาร โรงเรียนเหล่า และที่สำคัญคือหลักสูตรการเรียนการสอนของกองทัพ ในประเด็นนี้ วารุณี (2535) อธิบายว่า การอบรมให้ตระหนักในหน้าที่ของตนที่มีต่อชาติซึ่งฝังอยู่ในจิตสำนึกของทหารมาตลอดทำให้ทหารสำนึกว่าการเป็นไปของบ้านเมือง ตลอดจนอำนาจอธิปไตยของชาติเป็นหน้าที่ที่ทหารจะต้องเข้าไปเกี่ยวข้องด้วย

“...ถ้ารัฐบาลเหลวไหล เราผู้เป็นทหารของชาติก็ต้องกำจัดรัฐบาล...ถ้ารัฐบาลของเราอยู่เรายังต้องช่วยเหลือรัฐบาลทำงานเพื่อให้ชาติถึงซึ่งความเจริญ ความยากของทหารจึงตกอยู่ในข้อที่จำต้องวิจารณ์ให้ตระหนักถ่องแท้ว่า ใครถูก ใครผิด อันจำเป็นต้องอาศัยความรู้ทางการเมืองสำหรับวิจารณ์อยู่บ้าง”²⁴⁴

ข้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการเมืองเป็นสิ่งจำเป็นที่ทหารควรจะได้ศึกษาเป็นความรู้ไม่ต่างจากประชาชนทั่วไปที่ติดตามข่าวสารบ้านเมือง เมื่อใดก็ตามที่พวกเขาเห็นว่าผู้ที่ใช้อำนาจทางการเมืองนั้นนำพาประเทศไปในทิศทางที่ไม่ถูกต้อง ทหารจะเป็นผู้เข้าไปแก้ไขปัญหของบ้านเมืองด้วยตัวเอง กล่าวคือทหารมีหน้าที่เสมือนเป็น “ผู้พิทักษ์” ในยามที่บ้านเมืองไม่ปลอดภัย²⁴⁵

แนวความคิดเรื่องทหารเป็นส่วนหนึ่งในการเมืองที่ถูกสืบทอดจากอดีตหลายยุคสมัยต่อ ๆ กันมานั้น นอกจากที่พวกเขาจะเห็นว่าทหารมีหน้าที่เป็น “ผู้พิทักษ์” บ้านเมืองและการเมือง นายทหารบางส่วนที่เข้าไปใช้อำนาจทางการเมืองยังเห็นว่า ทหารและการเมืองเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันและจำเป็นต้องสัมพันธ์กันเสมอ²⁴⁶ วารุณี อธิบายต่อว่า ความคิดนี้ทำให้มีทหารเสนอว่ากิจการทหารและการบริหารบ้านเมืองควรมีผู้บริหารงานคนเดียวกัน²⁴⁷ ทั้งนี้เนื่องจากหากผู้นำทางกองทัพและการเมืองมีความเชื่อมโยงถึงกันก็จะทำให้บ้านเมืองนั้นมีความมั่นคง มีเสถียรภาพในการพัฒนา ในทางกลับกันหากผู้นำทางทหารไม่มีความเชื่อมโยงถึงกันแล้ว อาจนำมาสู่ความเห็นที่ไม่สอดคล้องและไม่สามารถร่วมมือกันพัฒนาประเทศให้เดินหน้าต่อไปได้

“ผู้ทำการปกครองคนทั้งชาติ และบริหารประเทศจนขึ้นชื่อลือนาม นั่นคือทหารแท้ ๆ ทั้งเนื้อทั้งตัวเท่านั้น”²⁴⁸

²⁴⁴ วารุณี กิตติธรรมวุฒ. อ้างแล้ว. น.109 - 110

²⁴⁵ เรื่องเดียวกัน น.110 - 112

²⁴⁶ เรื่องเดียวกัน น.112

²⁴⁷ เรื่องเดียวกัน.

²⁴⁸ เรื่องเดียวกัน.

“มีชาติใดประเทศใดในยุคไหนบ้างที่มีประมุขเป็นยอดทหาร แล้วจะยังผลแห่งการปกครองบ้านเมืองมิเจริญรุ่งเรืองได้ ตรงกันข้ามเรากลับเห็นจากพงษาวดารแต่ว่าความพินาศฉิบหายของประเทศชาติหนึ่งชาติใดก็ดี มักเกิดในสมัยของประเทศชาตินั้น ขาดสมรรถภาพในทางทหารเสียเสมอไป”²⁴⁹

สองข้อความข้างต้นเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนว่าทหารเป็นส่วนหนึ่งของการเมืองและทหารจำเป็นต้องสัมพันธ์กับเรื่องทางการเมืองเสมอ พวกเขาแยกย่อยผู้นำที่เป็นทั้งผู้นำกองทัพและผู้นำการปกครองในคราวเดียวกันว่าเป็นผู้ที่สามารถทำให้บ้านเมืองเจริญรุ่งเรือง ในขณะที่เดียวกันเมื่อใดก็ตามที่ทหารอ่อนแอ หรือไม่มีส่วนเชื่อมโยงกับการเมือง เมื่อนั้นบ้านเมืองก็ยากที่จะดำรงอยู่ได้อย่างปลอดภัย

งานวิจัยอีกชิ้นหนึ่งที่ถึงแนวคิดทหารเป็นส่วนหนึ่งในการเมืองคืองานของ ร.อ.รณณรงค์ โคตรดำรง เรื่อง “ทหารกับการเมือง” เสนอต่อโรงเรียนเสนาธิการทหารบก ร.อ.รณณรงค์ แสดงทัศนะว่า ทหารควรมีบทบาทในการพัฒนาประเทศโดยถือว่า การพัฒนาจะสมฤทธิ์ผลก็ต้องอาศัยการระดมสรรพกำลังทั้งทหารและพลเรือน กิจกรรมทหารและพลเรือนจะก้าวหน้าอยู่ที่ทหารคือพลเรือนและพลเรือนคือทหาร เนื่องจากทหารมีกำลังพลที่มีคุณภาพต่อการพัฒนาประเทศมากที่สุดกลุ่มหนึ่งในจำนวนหลาย ๆ กลุ่มที่มีคุณภาพของประเทศ น่าจะนำมาใช้ในการพัฒนาประเทศเพื่อให้การพัฒนาบรรลุเป้าหมาย แนวคิดเช่นนี้สะท้อนถึงแนวนโยบายของกองทัพที่เห็นว่ากองทัพควรจะเข้าไปมีบทบาทในการพัฒนา และการเมือง²⁵⁰ ร.อ.รณณรงค์ยอมรับว่า สิ่งที่กระตุ้นให้ทหารยึดอำนาจหรือเข้าแทรกแซงทางการเมืองไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องความประสงค์ให้ระเทศมีความเจริญก้าวหน้าและมั่นคง แต่อาจเป็นเรื่องผลประโยชน์ของกลุ่มทหาร การละเมิดความเป็นอิสระของทหารหรือผลประโยชน์ของทหารที่ถูกกระทบกระเทือน การที่ฝ่ายพลเรือนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการวางนโยบายและจัดกำลัง การที่เกียรติทหารถูกลบหลู่ และมีการจัดตั้งหน่วยกำลังอื่น ๆ แข่งขันกับทหาร²⁵¹

นอกจากในงานศึกษาของ วารุณี และ ร.อ.รณณรงค์ เมื่อกลับมาพิจารณามุมมองทางการเมืองของนายทหารอาวุโสที่เคลื่อนไหวกับกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณพบว่าสมาชิกในกลุ่มนายทหารอาวุโสล้วนแต่มีคำอธิบายที่เป็นไปในแนวทางเดียวกันคือ พวกเขามีแนวคิดที่ทหารเป็นส่วนหนึ่งที่ต้องเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมืองเช่นกัน เหตุเพราะทหารเปรียบเสมือนประชาชน

²⁴⁹ เรื่องเดียวกัน น.112 - 113

²⁵⁰ สุจิตร์ บุญบงการ, ทหารกับการพัฒนาการเมืองไทย (กรุงเทพฯ: มูลนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนา (โครงการจัดพิมพ์คบไฟ), 2562). น.158

²⁵¹ เรื่องเดียวกัน น.159

คนหนึ่ง ในระบอบประชาธิปไตยประชาชนเป็นส่วนหนึ่งในการปกครองประเทศ ลักษณะนี้ทำให้ทหารควรที่จะเป็นส่วนหนึ่งในการมีสิทธิปกครองประเทศด้วย

แก่นำนายทหาร ค. หนึ่งในสมาชิกกลุ่มทหารอาวุโสและแก่นำกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณเป็นตัวอย่างสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงแนวคิดทหารเป็นส่วนหนึ่งในการเมือง เขาอธิบายว่า การที่เขาออกหน้าเป็นแก่นำการเคลื่อนไหวของกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณในช่วง พ.ศ.2556 นั้น ในมุมมองของตนเองเห็นว่าเป็นเรื่องปกติ แม้ว่าในขณะนั้นจะมีกระแสโจมตีว่าการเคลื่อนไหวในครั้งนี้เป็นการจัดตั้งของกลุ่มทหารด้วยกันเองที่ต้องการเรียกร้องให้กองทัพออกมาแสดงจุดยืนต่อด้านรัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ร่วมกับผู้ชุมนุม สาเหตุที่นายทหารอาวุโสออกมาเคลื่อนไหวถือเป็นเรื่องปกติ แก่นำนายทหารผู้นี้กล่าวต่อว่า เป็นเพราะหน้าที่ของทหารคือปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติ ซึ่งการปกป้องผลประโยชน์ประเทศไม่ได้หมายความว่าแค่เรื่องดินแดน หรือการสู้รบกับต่างประเทศเมื่อยามศึกสงครามเพียงอย่างเดียว แต่รวมไปถึงผลประโยชน์ทางด้านการเมืองที่มีความสำคัญกับทั้งประชาชน รวมถึงกองทัพ เหตุผลนี้ทำให้ในมุมมองของกลุ่มทหารอาวุโสแล้ว การออกมาจัดตั้งกลุ่มการเคลื่อนไหวของบรรดานายทหารที่เกษียณอายุราชการแล้วจึงเป็นเรื่องที่ไม่ได้เพิ่งเกิดขึ้นหรือเป็นเรื่องใหม่ในทางการเมืองไทย ทหารย่อมสามารถเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งในการเมืองได้หากการเมืองไม่ดี หรืออยู่ในช่วงเวลาที่บ้านเมืองกำลังดำเนินไปในทางที่ไม่ถูกไม่ควร²⁵²

“ใครที่บอกว่าทหารไม่ต้องยุ่งการเมืองนี้เหมือนลูกแค่ครั้งเดียว ประชาธิปไตยรากฐานมันคือการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในประเทศ ทหารก็เป็นประชาชน เกษียณมาแล้วก็เป็นประชาชนคนไทย เพราะฉะนั้นพวกเราที่มีสิทธิ์โดยพื้นฐานที่จะชวนกันออกไปเคลื่อนไหว ปกป้องผลประโยชน์จากพวกนักการเมืองที่มันมีแต่พวกเขาประโยชน์เข้าตัว อันนี้ที่เราไป เราไปปกป้องผลประโยชน์ของประเทศชาติ ของประชาชนที่ผ่าน ๆ มา ทหารก็ออกมามีส่วนคอยจัดการ คอยชี้แนะการเมืองให้มันพัฒนาต่อ ๆ ไปได้อยู่เท่าที่เห็นถ้าประเทศเกิดวิกฤตณ ตอนนั้น ปล่อยให้ขบวนการของระบอบทักษิณ ดำเนินไปเรื่อย ๆ สุดท้ายแล้ว บ้านเมืองเราจะล่มสลาย ถึงขั้นรัฐล้มเหลว ...เราก็จัดการเคลื่อนไหวขึ้นมา”²⁵³

ข้อความข้างต้นนอกจากแสดงให้เห็นว่าทหารควรเป็นส่วนหนึ่งในการเมือง ยังจะเห็นได้ว่าทหารนั้นไม่ได้แทรกแซง หรือเข้ามายุ่งกับการเมืองตลอดเวลา เพียงแต่เมื่อใดก็ตามที่ประเทศเกิดวิกฤตทั้งวิกฤตจากภายนอก และวิกฤตจากการใช้อำนาจของนักการเมือง เมื่อนั้นจึงเป็นช่วงเวลาที่ยังคงมีอำนาจอยู่ในกองทัพ รวมถึงทหารส่วนอื่น ๆ จำเป็นต้องเข้ามาจัดการ ชี้แนะ และ

²⁵² แก่นำนายทหาร ค. อ่างแล้ว. สัมภาษณ์.

²⁵³ เรื่องเดียวกัน.

เคลื่อนไหวทางการเมือง ในอีกความหมายหนึ่งกล่าวได้ว่า สำหรับบรรดานายทหารอาวุโส ทหารนั้นเป็นส่วนหนึ่งในการเมืองอยู่ตลอดเวลา พวกเขาจะเลือกที่ออกจากพื้นที่ หน้าที่ของตนมาเคลื่อนไหวทางการเมืองก็ต่อเมื่อเห็นว่าประเทศกำลังสูญเสียผลประโยชน์ และเผชิญหน้ากับวิกฤตทั้งใน และนอกประเทศเรื่องใดเรื่องหนึ่ง²⁵⁴

เช่นเดียวกับคำอธิบายข้างต้นของแกนนำนายทหาร ค. ในมุมมองของ พล.อ.ปรีชา เอี่ยมสุพรรณ นายทหารอาวุโสอดีตทหารหนุ่มจปร.7 และแกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณ เป็นอีกตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่ากลุ่มนายทหารอาวุโสนั้นมีแนวคิดทหารเป็นส่วนหนึ่งในการเมือง และการที่ทหารเข้ามาแทรกแซงหรือเคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นสิ่งที่กระทำได้โดยชอบธรรม หากในช่วงเวลานั้นเกิดวิกฤตหรือประเทศชาติกำลังสูญเสียผลประโยชน์ การปราศรัยเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม พ.ศ.2554 บนเวทีการเคลื่อนไหวกองทัพอากาศ พล.อ.ปรีชา กล่าวว่า

“พ่อแม่พี่น้อง เวลานี้บ้านเมืองเรามาถึงจุดอันตรายที่สุดเราเสียดินแดนโดยที่รัฐบาลไม่ใส่ใจเอาคืน ทหารที่มีหน้าที่ แต่ก็ดันไปเป็นเครื่องมือของนักการเมือง ขยายบ้านขยายเมือง บ้านเมืองเราถูกรบงำโดยนักการเมืองชั่ว ทำให้ข้าราชการที่จิตอ่อนก็เป็นเครื่องมือของนักการเมืองชั่วไปด้วย ...ทุกสาขาต้องทำหน้าที่ตัวเองให้ดีที่สุด แต่ปัจจุบันมีใครทำหน้าที่ให้ดีที่สุดที่เราเห็นบ้าง นักการเมืองมันทำเลวที่สุดหรือเปล่า ทหารละ (ทหารที่ประจำในกองทัพ) ทหารก็หลีกเลี่ยงต่อหน้าที่พี (พล.อ.ปรีชา) ผากเตือนน้อง ๆ (ทหารที่ขณะนั้นดำรงตำแหน่งในกองทัพ) อย่าให้ความชั่วของนักการเมืองครอบงำพวกเราในกองทัพ วันนี้กองทัพเรานั้นเป็นสภาพที่ดำดำน่าแย่มากที่สุด ...อยากฝากเตือน น้องทำเถอะ ญาติบ้านเมืองให้พ้นจากหายนะ ทำอะไรก็ทำซะ ทุกอย่างมันจะได้ดีขึ้น...เป็นหน้าที่ทหารไม่ได้บอกให้ทำผิดอะไรเลย...”²⁵⁵
(ย่อโดยผู้เขียน)

เมื่อพิจารณาจากทั้งงานศึกษาของ วารุณี คำอธิบายของแกนนำนายทหาร ค. ผู้มีบทบาทสำคัญในกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้ว รวมถึงคำกล่าวปราศรัยของ พล.อ.ปรีชา เอี่ยมสุพรรณ ทำให้เห็นได้ว่าในมุมมองของกลุ่มทหารอาวุโส ทหารและการเมืองนั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกัน ทหารทำหน้าที่เป็น “ผู้พิทักษ์การเมือง” คือ เมื่อใดก็ตามที่บ้านเมืองถูกปกครองโดยนักการเมืองที่พวกเขาเห็นว่าไม่ถูกต้อง หรือทำให้ประเทศ กองทัพสูญเสียผลประโยชน์ ย่อมเป็นหน้าที่ของทหารจำเป็นต้องออกมาเคลื่อนไหวแสดงจุดยืนทางการเมือง พวกเขามีแนวคิดว่าเมื่อทหารเป็นส่วนหนึ่งในการเมือง และ

²⁵⁴ เรื่องเดียวกัน.

²⁵⁵ เอเอสทีวี, "110520 Z พลเอกปรีชา เอี่ยมสุพรรณ ๒๐ พค ๕๔ (ไฟล์วิดีโอ)," 22 พ.ค. 2554,

การเมืองกำลังส่งผลเสียต่อประเทศ การออกมาแทรกแซงการเมืองของทหารจึงมีความชอบธรรม ไม่ต่างจากเวลาที่ศัตรูภายนอกรุกล้ำอาณาเขตดินแดนของไทยและเป็นหน้าที่ของทหารที่ต้องปกป้องดินแดน เอกราชของประเทศชาติไว้

ทหารผู้ปกป้องชาติและสถาบันกษัตริย์

แนวคิดเรื่องการปกป้องชาติและพระมหากษัตริย์ของกลุ่มนายทหารอาวุโสมีลักษณะที่ได้รับอิทธิพลจากในสมัยที่พวกเขาอยู่ในโรงเรียนเตรียมทหาร และโรงเรียนเหล่า ซึ่งเป็นสมัยเดียวกันกับที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ กำลังปลุกฝังอุดมการณ์รักชาติให้กับบรรดานักเรียนจปร. และนักเรียนเตรียมทหารในขณะนั้น สำหรับนายทหารอาวุโสความมั่นคงของชาติและสถาบันพระมหากษัตริย์เป็นความสำคัญอันดับแรกที่อยู่ในจิตสำนึกของพวกเขาโดยตลอด นายทหารอาวุโสล้วนแต่มีแนวคิดที่ว่าทหารมีไว้เพื่อปกป้องชาติและพระมหากษัตริย์ เนื่องจากชาติและสถาบันกษัตริย์ดำรงอยู่มาอย่างยาวนานกว่าสถาบันหรือกลุ่มการเมืองอื่น ๆ ที่เพิ่งเกิดขึ้นในสมัยใหม่ พวกเขามีความเห็นว่าบางเรื่องในชาติอาจมีความเปลี่ยนแปลงไปเช่นเปลี่ยนจากกษัตริย์ใช้อำนาจโดยตรงมาเป็นกษัตริย์ใช้อำนาจผ่านกลไกนิติบัญญัติ บริหาร ตุลาการ หรือการเปลี่ยนรัฐบาลที่นักการเมืองผลักดันขึ้นมาใช้อำนาจทางการเมืองพอหมดวาระก็ผลัดเปลี่ยนกันไป แต่สิ่งที่คงอยู่ในชาติมาอย่างถาวรและไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้คือสถาบันกษัตริย์

ในงานของ เทพ บุญตานนท์ (2556) มีส่วนหนึ่งที่กล่าวถึงมุมมองของกองทัพ และการเรียนการสอนในโรงเรียนทหารช่วงต้นทศวรรษ 2500 ซึ่งเป็นช่วงที่นายทหารอาวุโส จปร. 7 กำลังจะจบการศึกษา และนายทหารรุ่น ตท.1 กำลังเริ่มเข้าศึกษา เทพ (2556) อธิบายว่า ในช่วง พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา มุมมองของทหารที่มีต่อประเทศชาตินั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปจากในช่วงก่อนหน้าคือ ในสมัยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองใน พ.ศ. 2475 ถึงก่อน พ.ศ. 2500 คณะราษฎรได้พยายามปลุกฝังจิตสำนึกของทหารเสียใหม่ จากเดิมที่ทหารให้ความสำคัญกับพระมหากษัตริย์ในฐานะที่ทรงเป็น “จอมทัพ” ซึ่งมีพระราชอำนาจสูงสุดในกองทัพ มาเป็นการให้ความสำคัญแก่ผู้บัญชาการทหารบกในฐานะผู้บังคับบัญชาสูงสุดของทหารในกองทัพบก โดยตำแหน่งจอมทัพของพระมหากษัตริย์นั้นเป็นเพียงตำแหน่งกิตติมศักดิ์²⁵⁶ อย่างไรก็ตามการรัฐประหารในปี พ.ศ. 2501 นับว่าเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญเมื่อจอมพลสฤษดิ์ก็กลับมามุ่งเน้นที่จะส่งเสริมบทบาท และพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ในฐานะที่เป็นสถาบันหลักที่มีความสำคัญเทียบเท่ากับความเป็นชาติ และกษัตริย์ในฐานะจอมทัพขึ้นมา

²⁵⁶ เทพ บุญตานนท์, "พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการสร้างภาพลักษณ์ทางการทหาร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556). น.295

อีกครั้ง ในช่วง พ.ศ.2500 เป็นต้นมาการปลูกฝังอุดมการณ์ให้กับนายทหารที่กำลังศึกษาในโรงเรียนทหารขณะนั้นจึงมุ่งเน้นให้ทหารในกองทัพตระหนักว่าทหารจะต้องมีความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์เหนือสิ่งอื่นใด หน้าที่หลักของทหารคือการปกป้องชาติ และปกป้องพระมหากษัตริย์ จากศัตรูทั้งภายนอกและภายใน

ในงานของเทพ (2556) อธิบายว่าแนวคิดเรื่อง “ชาติ ศาสน์ กษัตริย์” อันเป็นแนวพระราชดำริที่พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงริเริ่มขึ้นได้ถูกนำมาปรับใช้อีกครั้งหลังจากหายไปในช่วง พ.ศ.2475 – 2500 เพื่อปลูกฝังให้ทหารมีความตระหนักในหน้าที่ของตนที่จะต้องปกป้องชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ด้วยชีวิตของตน เห็นได้จากสุนทรพจน์ที่จอมพลสฤษดิ์ กล่าวกับทหารที่อยู่ในกองทัพช่วง พ.ศ.2503 รวมถึงกับนักเรียนทหารในโรงเรียนนายร้อยจปร. และโรงเรียนเตรียมทหารที่เพิ่งให้มีการก่อตั้งขึ้นโดยในตอนหนึ่งของสุนทรพจน์ความว่า

“ข้าพเจ้าพร้อมอยู่เสมอที่จะร่วมตายและอยู่เคียงข้างพี่น้องทหารทั้งหลาย เพื่อป้องกันรักษาไว้ซึ่งประเทศชาติ พระศาสนา และราชบัลลังก์...”²⁵⁷

นอกจากสุนทรพจน์ข้างต้น อีกสิ่งหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นว่าในช่วง พ.ศ.2500 มีการปลูกฝังแนวคิดปกป้องชาติ และสถาบันพระมหากษัตริย์อย่างเข้มข้นให้กับประชาชน และนายทหารรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่คือ การกลับมาให้ความสำคัญกับพิธีที่เกี่ยวข้องกันระหว่างทหารและสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยเฉพาะพิธีที่จะแสดงให้สาธารณชนได้เห็นถึงความจงรักภักดีของทหารที่มีต่อพระมหากษัตริย์ตัวอย่างเช่น พิธีมอบธงชัยเฉลิมพลให้แก่กองทหาร ซึ่งบรรดาทหารจะกระทำการถวายสัตย์ปฏิญาณต่อธงชัยเฉลิมพลอันเปรียบเสมือนตัวแทนองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวว่ามีความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ การรื้อฟื้นพระราชพิธีทอดกฐินโดยกระบวนพยุหยาตราชลมารค²⁵⁸ ซึ่งเสมือนเป็นการยกสถานะของพระมหากษัตริย์ให้กลับไปเท่าเทียมกับสมัยสมบูรณาญาสิทธิราชย์เนื่องจากกระบวนพยุหยาตราชลมารคเป็นเครื่องหมายที่สื่อถึงความเป็นสมมติ

²⁵⁷ เรื่องเดียวกัน. น.300

²⁵⁸ พระราชพิธีทอดกฐินโดยกระบวนพยุหยาตราชลมารค เป็นพระราชพิธีแรกๆ ที่จอมพลสฤษดิ์ รื้อฟื้นขึ้นเพื่อให้ความสำคัญกับพระมหากษัตริย์ในฐานะเป็นเสาหลักของชาติ โดยพิธีดังกล่าวได้กระทำต่อเนื่องมาตลอดตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวจนกระทั่งคณะราษฎรได้เปลี่ยนแปลงการปกครองจึงถูกยกเลิกไป ต่อมาใน พ.ศ. 2500 จอมพลป. พิบูลสงครามได้ฟื้นฟูพระราชพิธีขึ้นมาอีกครั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมิได้ทรงประทับในกระบวนพยุหยาตราจวบจนกระทั่งในวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ.2502 การเสด็จพระราชดำเนินถวายผ้าพระกฐินโดยกระบวนเรือพยุหยาตราจึงกลับมาอีกครั้งหนึ่ง อ้างจาก ทักษิณ เจริญมิตร, การเมืองระบบพหุชนอุปถัมภ์แบบเผด็จการ (แปลโดย พรรณี ฉัตรพลรักษ์, ม.ร.ว. ประกายทอง สิริสุข, อารังศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์), 3 rd ed. (กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2552). น.362 ใน เรื่องเดียวกัน. น.296 - 297

เทพของพระมหากษัตริย์มิใช่สามัญชนทั่วไป²⁵⁹ การปรับปรุงกิจกรรมของนักเรียนโรงเรียนนายร้อย พระจุลจอมเกล้าให้จัดพิธีถวายสัตย์ปฏิญาณตนและสวนสนามร่วมกับกองพลที่ 1 รักษาพระองค์เพื่อ แสดงถึงความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์²⁶⁰

พิธีการเหล่านี้ล้วนแต่มีส่วนทำให้นายทหารที่กำลังศึกษาอยู่ในขณะนั้นมีแนวคิดที่เราในฐานะทหารมีหน้าที่ต้องปกป้องชาติ และปกป้องพระมหากษัตริย์อย่างเข้มข้นเรื่อย ๆ กล่าวคือ วาทกรรม “ชาติ ศาสน์ กษัตริย์” ที่สืบทอดมาจากพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่ง จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นำมาใช้เสริมสร้างอำนาจทางการเมืองให้แก่ตนเองได้มีส่วนสำคัญในการ ปลุกฝังจิตสำนึกของทหารในยุคต่อมาให้มีความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์เหนือสิ่งอื่นใด โดยเฉพาะบรรดานักเรียนนายร้อยซึ่งกำลังเติบโตมามีบทบาทสำคัญในกองทัพ กลุ่มคนเหล่านี้ถูกเน้น ย้ำให้ตระหนักว่าสถาบันพระมหากษัตริย์มีความสำคัญยิ่งต่อสังคมไทยผ่านระบบการศึกษาของทหาร จนเป็นเหตุให้กองทัพ และสถาบันพระมหากษัตริย์ถูกยึดโยงเข้าด้วยกันอย่างไม่อาจหลีกเลียงได้²⁶¹

นายทหารอาวุโสที่เข้าร่วมกับกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณถือได้ว่าได้รับ อิทธิพลจากแนวความคิดปกป้องชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ที่ถูกรื้อฟื้นขึ้นในสมัยของจอมพลสฤษดิ์ เป็น อย่างมาก ตัวอย่างเช่น พล.อ.บุญเลิศ แก้วประสิทธิ์ นายทหารรุ่นโรงเรียนเตรียมทหารรุ่น 1 พ.ศ.2503 กล่าวถึงประเด็นหน้าที่ของทหารในฐานะที่เป็นผู้ปกป้องชาติ และสถาบันกษัตริย์ในก่อน การเคลื่อนไหวขององค์กรพิทักษ์สยามว่า ตนเองนั้นเห็นว่ากองทัพเริ่มเอาจริงเอาจังในการออกมา ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรทำ โดยส่วนตัวแล้วอยากให้ทหารแสดงออกกันมาก ๆ ในการปกป้องชาติ สถาบันกษัตริย์ และดูแลประชาชน²⁶² พล.อ.บุญเลิศ กล่าวว่า “ขอให้คำสอน เตือนใจด้วยว่า คนที่ไม่จงรักภักดี ต้องตายก่อนเวลาที่กำหนดไว้ ผมยืนยันว่าเป็นจริง แล้วก็มีตัวอย่าง มาแล้วหลายคน”²⁶³ นอกจากนี้แล้วในมุมมองของ พล.อ.บุญเลิศ แก้วประสิทธิ์ ที่ให้สัมภาษณ์ในช่วง พ.ศ.2555 ยังเห็นว่า สถานการณ์ในปัจจุบัน (ช่วง พ.ศ.2555) เป็นช่วงที่มีกลุ่มคนไม่หวังดีต่อสถาบัน กำลังก่อตัวขึ้น การที่มีผู้มุ่งโจมตีสถาบันในความคิดของเขาเสมือนกับเป็นผู้ที่ไม่หวังดีต่อประเทศชาติ ด้วยเนื่องจาก ชาติ และสถาบันกษัตริย์นั้นเป็นสิ่งที่อยู่ควบคู่กัน ในความคิดของเขาแล้ว หากยังไม่เลิ กดูหมิ่นสถาบัน ก็สมควรให้ทหารในฐานะผู้ปกป้องสถาบันกษัตริย์และดำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติออกมา เคลื่อนไหวและยึดอำนาจจากรัฐบาลที่เป็นภัยต่อสถาบัน

²⁵⁹ เรื่องเดียวกัน. น.297

²⁶⁰ เรื่องเดียวกัน. น.298

²⁶¹ เรื่องเดียวกัน. น.300 - 301

²⁶² ผู้จัดการออนไลน์, "เสธ.อ้าย เตือนตึงแก๊ ม.112 กระตุ้นทหารปฏิวัติ," 21 ม.ค. 2555,

<https://mgronline.com/politics/detail/955000009334>.

²⁶³ เรื่องเดียวกัน.

“ถ้ายังไม่เลิกดูหมิ่นสถาบันมองว่า ไม่ช้าไม่นานอยากให้ทหารทำด้วยซ้ำ ถ้ามีสถานการณ์จำเป็นไม่ใช่เพื่ออำนาจ แต่ต้องเพื่อปกป้องสถาบัน เพราะนักการเมืองเหมือนฟาง ไม่ใช่ชิงช้าตะไคร้ใบมะกรู ไม่เผ็ด ไม่มีรสชาติ คือไม่ทำอะไรทั้งนั้น แงงก็ไม่ได้ เผ็ดไม่เผ็ด เป็นเครื่องแกงให้ดูครบเครื่องเท่านั้น ...ถ้าเป็นเรื่องเกี่ยวกับชาติและสถาบันพระกษัตริย์ คนไทยอยากใหญ่ด้วยกันทั้งนั้นถ้ามีโอกาส แต่ถ้าไม่มีสถาบัน ก็แย่งกันใหญ่ วุ่นวายแบ่งเป็นก๊กเป็นพวกเหล่าทั้งนั้น ไม่มีใครยอมใคร ดังนั้นต้องรักษาสถาบันเอาไว้”²⁶⁴ (เน้นโดยผู้เขียน)

นอกจากข้อความข้างต้นของ พล.อ.บุญเลิศ แก้วประสิทธิ์ หรือ เสธ.อ้าย จะแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าทหารมีหน้าที่ในการปกป้องชาติและปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ ยังมีแนวความคิดที่แสดงให้เห็นอีกประการหนึ่งจากคำกล่าวนี้คือ สำหรับ พล.อ.บุญเลิศ สถาบันกษัตริย์เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการดำรงอยู่ชาติ มากกว่านักการเมืองที่เป็นเพียงองค์ประกอบหนึ่งที่ไม่สำคัญมากนัก เขาเปรียบนักการเมืองว่าเป็นเพียง “เครื่องแกงให้ดูครบเครื่อง” ขณะที่กษัตริย์เป็นสถาบันอันสำคัญกว่าที่คอยรักษาชาติ เปรียบเสมือนผู้อยู่สูงสุดคอยดูแลไม่ให้คนในชาติแย่งผลประโยชน์ หรือแตกแยกกันเองภายในดังคำกล่าวของ พล.อ.บุญเลิศ ข้างต้นที่ว่า “ถ้าไม่มีสถาบันก็แย่งกันใหญ่วุ่นวายแบ่งเป็นก๊กเป็นพวกเหล่าทั้งนั้น”

นอกจาก พล.อ.บุญเลิศ แล้ว พล.อ.ปรีชา เอี่ยมสุพรรณ นายทหาร จปร.7 ที่สำเร็จการศึกษาช่วง พ.ศ.2503 และทันช่วงการเปลี่ยนแปลงหลักการเรียนการสอนของโรงเรียนนายทหารที่ปลูกฝังอุดมการณ์ชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ตามแนวคิดของจอมพลสฤษดิ์ อย่างเข้มข้น เป็นสมาชิกในกลุ่มนายทหารอาวุโสอีกคนหนึ่งที่มีมองว่าทหารเป็นผู้ปกป้องชาติและพระมหากษัตริย์ ในการให้สัมภาษณ์ของพล.อ.ปรีชา เกี่ยวกับความรู้สึกของตนเองที่มีต่อพระมหากษัตริย์ เขาอธิบายว่าตนเองนั้นรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้มีโอกาสใกล้ชิดกับพระมหากษัตริย์ในหลายโอกาสตั้งแต่สมัยต้น พ.ศ. 2500 ที่ยังอยู่ในโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า การมีโอกาสได้เข้าเฝ้าในหลวงรัชการที่ 9 บ่อยครั้งทำให้เขายึดมั่นอยู่เสมอว่าในฐานะทหารนั้นต้องทำหน้าที่เพื่อชาติ เพื่อบ้านเมืองให้ดีที่สุด พระมหากษัตริย์เปรียบเสมือนเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ ที่ทำให้ตนเองต้องระลึกอยู่เสมอว่าที่เราอยู่ได้ทุกวันนี้และคิดที่จะทำประโยชน์ให้ชาติ และชาติดำรงอยู่ได้เป็นเพราะบารมีของพระมหากษัตริย์²⁶⁵

“ที่จำได้ครั้งแรกที่ผมได้ใกล้ชิดพระองค์ท่าน (พระมหากษัตริย์) คือพิธีพระราชทานกระบี่ 2503 ที่หน้ากระทรวงกลาโหม เป็นครั้งแรกในชีวิต แล้วทรงให้

²⁶⁴ เรื่องเดียวกัน.

²⁶⁵ ปักธงไทยชาแนล, "Footage สัมภาษณ์พลเอกปรีชา เอี่ยมสุพรรณ ทหารของพระราชฯ (ไฟล์วีดีโอ)," 6 ธ.ค. 2562, <https://www.youtube.com/watch?v=oR4leyo9MRA>

โอวาส ให้เป็นทหารที่ดี โดยสรุป เราก็รับใส่เกล้ามาโดยตลอด หลังจากนั้นก็ได้พระราชทานระดับยศ ได้รับโอกาสเข้าเฝ้าหลายครั้ง ก็เป็นปกติเช่นนั้น ที่สำคัญคือก่อนผมจะรบในเวียดนามเมื่อ พ.ศ.2512 ผู้บังคับบัญชาที่พาฝ่ายเสนาสาสมัครเข้าเฝ้าพระองค์ท่าน ท่านก็ให้โอวาสทำหน้าที่ของทหารเพื่อชาติบ้านเมืองให้ดีที่สุด ที่ผมรอดจากปฏิบัติสงครามเวียดนามได้ก็เพราะสมเด็จพระเจด็จัตราของพระองค์ท่าน ตอนไปรบเฮลิคอปเตอร์โดนยิงตกก็ไม่รู้สิกลัวอะไรเลย เนื่องด้วยพระบารมีปกเกล้าปกกระหม่อมของพระองค์ท่านที่มอบให้จากที่เข้าเฝ้าก่อนไปรบในวันนั้น นี่เป็นเรื่องหนึ่งที่ปลื้มในเบื้องพระยุคลบาท และผมดยึดมันมาโดยตลอด.... อย่างถ้าพูดถึงเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง รัฐบาลเขียนนโยบายมานานก็ไม่ได้ใช้ แต่มันเป็นสิ่งที่พระองค์ท่านพยายามทำมาตลอดเป็น 10 ปี อย่างที่ชาวอโศกได้ยึดไปปฏิบัติก็เห็นแล้วว่ามันดีจริง ๆ นี่แหละคือที่พึ่งของชาติบ้านเมือง แม้ว่าท่าน (พระมหากษัตริย์) จะไปที่ไหนก็ตามแต่ จุดศูนย์กลางอยู่ที่ประชาชน อยู่ที่ชาติบ้านเมือง”²⁶⁶ (เน้นโดยผู้เขียน)

สำหรับ พล.อ.ปรีชา นอกจากทหารจะเป็นผู้ปกป้องชาติและพระมหากษัตริย์แล้วพระมหากษัตริย์ยังเป็นสิ่งสำคัญของชาติ มากกว่านักการเมืองที่พึ่งเข้ามาทีหลังแต่จ้องจะทำลายสถาบันกษัตริย์ทั้งไป ในปี พ.ศ.2554 เขาได้กล่าวปราศรัยบนเวทีคนไทยหัวใจรักชาติว่า กษัตริย์นั้นสำคัญกว่าส่วนอื่น ๆ ในสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับนักการเมืองที่จ้องจะทำลายสถาบันกษัตริย์ ทั้งนี้เพราะในอดีตที่ผ่านมา ประวัติศาสตร์ชาติไทยสอนให้รู้แล้วว่าพระมหากษัตริย์นั้นหวังดีต่อบ้านเมืองตัวอย่างเช่นกรณีสงครามโลกครั้งที่ 2 ที่คนไทย ทหาร บารมีของพระมหากษัตริย์ ช่วยกันทำให้ประเทศพ้นภัยอันตราย ขณะที่หากย้อนไปมองการกระทำของนักการเมือง ที่ผ่านมารการกระทำของนักการเมืองมุ่งแต่จะสร้างให้ประชาชนคนในชาติแตกแยก ให้ประชาชนเกิดความเกลียดชังทหารพระมหากษัตริย์ พล.อ.ปรีชา กล่าวต่อไปว่า การกระทำเช่นนี้ของนักการเมือง ไม่ว่าจะป็นฝ่ายไหนแต่เป็นนักการเมืองล้วนแต่จะทำลายชาติ ทำลายสถาบันกษัตริย์ทั้งสิ้น นักการเมืองมักไม่ฟังคำสอนของพระมหากษัตริย์เพราะเอาแต่จะหาประโยชน์เข้าตัว ด้วยเหตุนี้ทำให้พระมหากษัตริย์จึงเป็นสิ่งสำคัญในการคงความเป็นชาติ มากกว่าส่วนอื่น ๆ ในสังคม²⁶⁷

“เกิดมาพอ 7 - 8 ขวบก็เจอสงครามโลกครั้งที่สอง ญี่ปุ่นยึดประเทศไทย มีเสรีไทย มีชาวบ้าน ลูกเสือชาวบ้านแบบพวกเราเนี่ย บ่อนทำลายกองทัพญี่ปุ่น ในที่สุดเขาก็พ่ายแพ้ไป เราก็รอดมาได้ ด้วยความรักชาติของคนไทย แล้วครั้งที่ตัวเองไปเกี่ยวข้องไปปราบผู้ก่อการร้ายตามแนวชายแดน ...กองทัพบก และกองทัพต่าง ๆ

²⁶⁶ เรื่องเดียวกัน.

²⁶⁷ เอเอสทีวี. 110520 Z พลเอกปรีชา เอี่ยมสุพรรณ ๒๐ พค ๕๔ (ไฟลีวิตโอ). อ้างแล้ว.

ใช้กำลังหมัดมือ ในที่สุดเราก็รอดมาได้ จากผู้รักชาติ ลูกเสือชาวบ้านที่ล้วนแต่อยู่ใต้
 บารมีเหนือเกล้า คราวนี้รัฐบาลชายชาติ พรรคฝ่ายค้านเผาบ้านเผาเมือง ...พวกเรา
 ทั้งอยู่ที่นี้และนั่งอยู่ที่บ้านมีปัญหาพอ คุณักการเมืองชั่วเผาบ้านเผาเมือง ชายชาติ
 เทียบไม่ได้เลยกับความดี ความรักชาติ รักในสถาบันของพวกเรา ...ใครก็ตามไม่ทำ
 ตามพระราชดำรัส ถ้าทุกคนทำหน้าที่ให้ดีที่สุด ตามพระราชดำรัส บ้านเมืองจะไม่
 เป็นอย่างนี้”²⁶⁸

ตัวอย่างของทั้ง พล.อ.บุญเลิศ และพล.อ.ปรีชา ทำให้เห็นได้ว่านายทหารอาวุโสที่ร่วม
 เคลื่อนไหวกับกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณนั้นได้รับอิทธิพลแนวคิดชาติ ศาสน์
 กษัตริย์มาจากการปลุกฝังอุดมการณ์รักชาติยุคสมัยของจอมพลสฤษดิ์อยู่ค่อนข้างมาก พวกเขาเห็นว่า
 ทหารมีหน้าที่ปกป้องชาติและสถาบันกษัตริย์ กล่าวคือสำหรับนายทหารอาวุโสแล้ว สถาบันกษัตริย์
 เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการดำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติไทย พระมหากษัตริย์เปรียบเสมือนเสาหลักคอยค้ำ
 จุนบ้านเมืองซึ่งพระมหากษัตริย์จะอยู่ทำหน้าที่ค้ำจุนบ้านเมืองไม่ได้ หากทหารไม่ทำหน้าที่คุ้มครอง
 สถาบัน²⁶⁹

ประชาธิปไตยในมุมมองของทหารอาวุโส

มุมมองที่นายทหารอาวุโสมีต่อประชาธิปไตยสามารถแบ่งได้เป็น 3 ประการย่อยคือ ต่อต้าน
 เสรีประชาธิปไตย ต่อต้านนักการเมือง และเห็นว่าการจะรับแนวคิดวัฒนธรรมต่างประเทศเข้ามาต้อง
 คำนึงถึงรากฐานของชาติไทยในอดีตเป็นสำคัญ พวกเขามีลักษณะที่ต่อต้านเสรีประชาธิปไตยโดยมอง
 ว่าระบอบดังกล่าวเป็นระบอบที่สนับสนุนให้มีการแข่งขันซึ่งจะนำมาสู่การเอาเปรียบกันเองของคนใน
 ชาติ ลักษณะเช่นนี้ไม่ก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศอีกทั้งยังเป็นตัวส่งเสริมให้นักการเมืองมีอำนาจมาก
 ขึ้นโดยกองทัพไม่สามารถโน้มน้าวได้ สำหรับนายทหารอาวุโส นักการเมืองส่วนใหญ่มักทำให้การเมือง
 ไม่มีเสถียรภาพ คิดแต่เรื่องของการหาเสียงสนับสนุนกลุ่มการเมืองของตนเองจนละเลยเรื่องความ
 มั่นคงและการพัฒนาประเทศ ซึ่งแตกต่างจากทหารที่หวังดีต่อประเทศชาติมากกว่าและไม่จำเป็นต้อง
 คิดเรื่องการหาเสียงสนับสนุนตัวเองในการเลือกตั้งครั้งถัดไป ที่สำคัญคือนักการเมืองโดยเฉพาะ
 ภายหลังการเข้ามาของนายกรัฐมนตรียกซิม มีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศคือ
 กัดกันกองทัพ และสถาบันกษัตริย์ให้ออกไปจากการเมืองและประชาชน ลักษณะเช่นนี้ทำให้นาย
 ทหารอาวุโสเห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่สมควรกระทำอย่างยิ่ง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงหรือรับแนวคิด

²⁶⁸ เรื่องเดียวกัน.

²⁶⁹ แกนนำนายทหาร ค. อ่างแล้ว.

วัฒนธรรมต่างชาติเข้ามานั้นต้องคำนึงถึงบริบท และรากฐานสำคัญของสังคมไทย ทำายที่สุดแล้ว มุมมองต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้นายทหารอาวุโสปฏิเสธประชาธิปไตยในความหมายที่ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยแต่เพียงผู้เดียว และทหารรวมถึงสถาบันกษัตริย์ต้องไม่ใช่อำนาจอื่น ๆ เข้ามาแทรกแซงการใช้อำนาจทางการเมือง

ประการแรก นายทหารอาวุโสมีลักษณะทางความคิดที่ต่อต้านเสรีนิยมประชาธิปไตยโดยมองว่าเสรีประชาธิปไตยเป็นระบอบที่มุ่งเน้นให้เกิดการแข่งขันทางธุรกิจ พวกเขาเห็นว่าเสรีประชาธิปไตยหมายถึงระบบที่เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันสูงทั้งทางการเมืองและทางธุรกิจอย่างไม่มีขีดจำกัด ซึ่งในมุมมองนี้มีความแตกต่างจากนิยามเสรีประชาธิปไตยแบบตะวันตก เมื่อมีการแข่งขันสูงก็อาจทำให้เกิดการเอาเปรียบซึ่งกันและกัน ผู้ที่มีพื้นฐานทางเศรษฐกิจในระดับที่สูงกว่าจะสามารถกดขี่และควบคุมผู้ที่อยู่ในระดับต่ำกว่าได้ ซึ่งสำหรับนายทหารอาวุโสแล้วลักษณะเช่นนี้เป็นสิ่งที่ไม่สมควรมีอยู่ในระบอบประชาธิปไตยของไทย

“ระบบสังคมแบบเสรีประชาธิปไตย และการค้าเสรี เป็นระบอบที่ชั่วที่สุด ถ้าไม่มีการจำกัด ไม่มีการควบคุม มันเหมือนปลาใหญ่กินปลาเล็กที่ใครตัวใหญ่ทุนเยอะ มันก็ครอบครองได้หมด ทั้งการเมือง การทหาร ชาดิบ้านเมือง เงินทุนเยอะที่เขาเข้ามา ก็มาจากการโกง อย่างทักษิณรวมาจากตอนเป็นนายก พอรวยแล้วจะทำอะไรก็ได้ทั้งนั้น สั่งการเมืองได้ มาเอาคนของกองทัพไปทำอะไรก็ได้ ถ้ามาบอกว่าประชาธิปไตยให้มีการแข่งขัน แล้วตาสีตาสา ผมที่เป็นทหารธรรมดา จะไปแข่งขันอะไรใหม่ ประชาธิปไตยแบบเสรีนิยมคือให้ทุกคนแข่งกันหมด แข่งกันเองแย่งกันเองมันก็ไม่ไปไหน บ้านเมืองไม่รอด”²⁷⁰

คำกล่าวของนายทหารอาวุโสข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าเสรีประชาธิปไตยในมุมมองของเขามุ่งหมายถึงระบอบที่เปิดให้มีการแข่งขันอย่างเสรีอย่างไม่มีขีดจำกัด ผู้ที่มีทุนเยอะย่อมจะมีอำนาจทางการเมืองและทางทหารเยอะขึ้นตาม ทักษิณเช่นนี้มีความแตกต่างจากนิยามความหมายของเสรีนิยมประชาธิปไตยในตะวันตกที่พูดถึงเรื่องอื่น ๆ ด้วยนอกเหนือจากการเปิดให้มีการแข่งขันอย่างเสรีเพียงเท่านั้น

นิยามในเบื้องต้นของเสรีประชาธิปไตย Andrew Heywood (1994) อธิบายว่า เสรีประชาธิปไตยประกอบด้วยสองแนวคิดระหว่างแนวคิดเสรีนิยม และแนวคิดประชาธิปไตย ในส่วนของเสรีนิยม ให้ความสำคัญเกี่ยวกับเรื่องรัฐบาลมีอำนาจจำกัด การใช้อำนาจอรัฐจะต้องอยู่ในขอบเขตของกฎหมายประชาชนอยู่ในฐานะปัจเจกบุคคลที่ต้องได้รับการปกป้องและคุ้มครองจากรัฐ ในเรื่องของ

²⁷⁰ เรื่องเดียวกัน.

สิทธิเสรีภาพรัฐไม่สามารถที่จะละเมิดได้ นอกจากนี้ การใช้อำนาจของรัฐจะต้องได้รับการตรวจสอบและควบคุมผ่านกลไกต่าง ๆ เช่น รัฐธรรมนูญ กฎหมายที่บัญญัติถึงสิทธิและเสรีภาพของพลเมือง รวมไปถึงการตรวจสอบและควบคุมโดยองค์กรตุลาการที่มีความอิสระ และการตรวจสอบถ่วงดุลของสถาบันต่าง ๆ ของรัฐ ขณะที่ในส่วนของประชาธิปไตย สะท้อนแนวคิดเรื่องการยอมรับจากประชาชน โดยผ่านการลงคะแนนเสียง ซึ่งการเลือกตั้งโดยเสียงข้างมากนั้นเป็นแหล่งของความชอบธรรมเพียงแหล่งเดียวเท่านั้นของอำนาจในทางการเมือง อย่างไรก็ตามการเลือกตั้งนั้นจะต้องเป็นการเลือกตั้งที่จัดให้มีอย่างสม่ำเสมอ มีการแข่งขันกัน และมีความเสรีและเป็นธรรม ที่สำคัญต้องเคารพในหลักการของความเท่าเทียมกันในทางการเมืองที่อยู่บนฐานของการให้สิทธิกับประชาชนทุกคนในการเลือกตั้งอย่างเท่าเทียมกันโดยปราศจากการกีดกันในเรื่องต่างๆ เช่น เชื้อชาติ เพศ อายุ การศึกษา ฯลฯ หรือจะต้องอยู่บนหลักการหนึ่งคนหนึ่งเสียง²⁷¹

เสรีประชาธิปไตยมีองค์ประกอบที่มากกว่าเรื่องการแข่งขันอย่างเสรีของเรื่องทางเศรษฐกิจและการเมือง ตัวอย่างเช่น การมีรัฐบาลที่เป็นตัวแทนมาจากการเลือกตั้งของประชาชน มีสิทธิที่เท่าเทียม เสมอภาค มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น มีการแข่งขันกันอย่างเสรีภายใต้กรอบรัฐธรรมนูญ เป้าหมายของเสรีประชาธิปไตยคือการมีรัฐบาลที่มาจากการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งอาจเป็นการมีส่วนร่วมทางตรง หรือทางอ้อมก็ได้แต่ต้องมั่นใจว่าผู้ที่เข้ามาใช้อำนาจทางการเมืองนั้นมีที่มา และได้รับการยอมรับจากประชาชน ขณะเดียวกันรัฐบาลจะต้องตรวจสอบได้มีขอบเขตการใช้อำนาจที่จำกัด โดยผู้ที่ทำการจำกัดอำนาจหรือตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐบาลได้นั้นต้องมีที่มาจากประชาชนที่อาจเป็นประชาชนร่วมตรวจสอบโดยตรงผ่านการรวมกลุ่มแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างเสรี การร่วมลงชื่อแก้ไข คัดค้านนโยบายของรัฐ หรือรัฐบาลถูกจำกัดอำนาจโดยบทบัญญัติที่เขียนไว้ในรัฐธรรมนูญซึ่งรัฐธรรมนูญนั้นต้องมีที่มาจากประชาชน

ในแง่นี้เห็นได้ว่าความเข้าใจในกลุ่มทหารอาวุโสเกี่ยวกับเสรีประชาธิปไตยนั้นมีความแตกต่างจากนิยามของเสรีประชาธิปไตยที่มีรายละเอียด และองค์ประกอบมากกว่าเรื่องการแข่งขันอย่างเสรีของเรื่องทางเศรษฐกิจเพียงเท่านั้น นิยามของเสรีประชาธิปไตยเป็นระบอบที่มุ่งจำกัดอำนาจรัฐ แต่จากคำกล่าวของแกนนำนายทหาร ค. กลับมองว่าระบอบนี้ส่งเสริมให้ผู้มีทุนมีอำนาจเยอะยิ่งแสวงอำนาจโดยไม่มีการจำกัด นายทหารอาวุโสมีการเข้าใจนิยามและองค์ประกอบที่แตกต่างและอาจคลาดเคลื่อนไปจากนิยามเสรีประชาธิปไตยโดยทั่วไป ซึ่งความเข้าใจที่อาจคลาดเคลื่อนนี้ส่งผลให้พวกเขาต่อต้านระบอบดังกล่าว และเห็นว่าการเปิดให้มีการแข่งขันอย่างเสรีนั้นเป็นภัยต่อการพัฒนา

²⁷¹ กิจสุวัฒน์ นवलสุวรรณ, "ความชอบธรรมของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญภายใต้หลักนิติรัฐและเสรีนิยมประชาธิปไตย : ศึกษากรณีคำวินิจฉัยที่ 18-22/2555 และ 15-18/2556" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558). น.19.

ประเทศได้ อย่างในกรณีนี้ที่เขามองว่า เมื่อคนในประเทศแข่งขันกันเองในท้ายสุดจะมีแต่การแย่งชิงอำนาจ เห็นแก่ผลประโยชน์ และไม่ทำให้ประเทศไม่เดินหน้าต่อไปได้

แนวความคิดของทหารหนุ่ม จปร.7 ที่ปรากฏในปริทัศน์สารเรื่องร่างอุดมการณ์กลุ่มทหารหนุ่ม เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า นายทหารอาวุโสที่เคยเป็นทหารหนุ่ม จปร.7 และต่อมาเข้าร่วมกับกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณนั้นมิมุมมองต่อเสรีนิยมประชาธิปไตยในความหมายที่แตกต่างและคลาดเคลื่อนไปจากนิยามความหมายของมันโดยทั่วไป ในปริทัศน์สารระบุว่าทหารหนุ่มนั้นมีความเชื่อในการปกครองประชาธิปไตยแบบเสรีนิยม แต่ต้องเป็นเสรีนิยมที่ผสมกับสังคมนิยมด้วยบางส่วน “กลุ่มทหารหนุ่มเชื่อว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยแบบเสรีนิยมนั้นเป็นการปกครองที่ประชาชนชาวไทยต้องการควบคู่ไปกับรับเศรษฐกิจแบบเสรี ซึ่งผสมผสานวิธีบางประการของระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมบ้างบางส่วน...”²⁷² ลักษณะเช่นนี้เห็นได้ว่า พวกเขามองคำว่า “เสรี” หมายถึงการกระทำของปัจเจกอย่างเสรีทั้งในเศรษฐกิจ และการเมือง ซึ่งเมื่อบุคคลใดบุคคลหนึ่งมีอำนาจทั้งทางเศรษฐกิจและการเมืองอย่างไม่มีที่สิ้นสุดแล้วก็อาจทำให้บุคคลนั้นเอาเปรียบคนอื่น ๆ ในสังคม เหตุนี้ทำให้ทหารหนุ่มจึงเห็นว่าควรเอาระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยม ที่ในความคิดของเขานั้นหมายถึงระบบที่เน้นการรวมกลุ่ม และเน้นการจัดสรรผลประโยชน์มากกว่าแข่งขันเข้ามาผสมในสิ่งที่พวกเขาเห็นว่าเป็นลักษณะของประชาธิปไตยแบบเสรีนิยมด้วย มุมมองต่อเสรีประชาธิปไตยที่แตกต่างและอาจคลาดเคลื่อนไปจากนิยามโดยทั่วไปเช่นนี้ ทำให้บรรดาอดีตนายทหารที่อยู่ในกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ มีแนวคิดที่ต่อต้านเสรีนิยมประชาธิปไตย

อย่างไรก็ตามแม้ว่านายทหารอาวุโสจะต่อต้านระบอบเสรีประชาธิปไตย แต่พวกเขาไม่ได้ปฏิเสธระบอบดังกล่าวเสียทีเดียว ในความคิดทหารอาวุโสเสรีประชาธิปไตยสามารถเกิดขึ้นได้แต่ต้องมีเงื่อนไขอยู่ 2 ประการ คือ ประชาชนที่ดี มีความรู้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม และนักการเมืองที่ดี ไม่ทุจริตต่อประเทศชาติและประชาชน ดังที่นายทหารอาวุโสผู้มีบทบาทสำคัญในกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วกล่าวว่า

“ระบอบประชาธิปไตย (ในบริบทของการกล่าวถึงประเด็นเสรีประชาธิปไตย) จะเหมาะกับประเทศที่คนดี มีความรู้ไม่ถูกนักการเมืองหลอก ชื้อเสียงขายเสียง ผู้ปกครองก็ต้องเป็นคนดี แต่นี่ซื้อเสียงก็มี ทุกวันนี้ก็ไม่มีพรรคการเมืองไหนเลยที่จะสร้างคนดี คนไม่ดียิ่งได้รับความนิยมนอกเพราะประชาชนเขาไม่รู้ อันนี้มันจะส่งผลเสียมากกว่า ตอนนี้นั้นยังไม่เหมาะ”²⁷³

²⁷² ศศิธร โอเจริญ. อ้างแล้ว. น.47

²⁷³ แกนน่านายทหาร ค. อ้างแล้ว.

ประการที่สอง นักการเมืองเป็นตัวการทำให้การเมืองไม่มีเสถียรภาพและประเทศชาติไม่มั่นคง สำหรับประเด็นนี้นายทหารอาวุโสที่อยู่ในกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณมีมุมมองแง่ลบต่อนักการเมือง โดยส่วนใหญ่เขาเห็นว่านักการเมืองนั้นไม่เป็นคุณต่อประเทศเนื่องจากบรรดานักการเมืองที่เข้ามานั้นก่อให้เกิดความขัดแย้งทั้งขัดแย้งกันเองในสภา ไปจนถึงการที่ต่างฝ่ายต่างระดมมวลชนในพื้นที่ของตนให้ออกมาชุมนุมบนท้องถนน ความขัดแย้งที่มีต้นเหตุมาจากนักการเมืองนี้ก่อให้เกิดการเมืองไม่มีเสถียรภาพ ซึ่งจะส่งต่อถึงความมั่นคงของประเทศได้ในที่สุด

กลุ่มทหารเชื่อว่าระบบการเมืองมีความผูกพันอยู่กับความมั่นคงของชาติดังนั้นทหารจึงมีภารกิจหลักคือการรักษา “เสถียรภาพ” และความมั่นคงของชาติ ซึ่งนักการเมืองมักเป็นเหตุหลักในการทำให้การเมืองขาดเสถียรภาพ พวกเขาเห็นว่าเสถียรภาพทางการเมืองและความมั่นคงของชาตินั้นสำคัญกว่าระบอบการเมืองที่แม้ประเทศจะอยู่ในระบอบประชาธิปไตย แต่หากนักการเมืองไม่สามารถรักษาเสถียรภาพได้ก็จำเป็นต้องหยุดความเป็นประชาธิปไตยไว้ชั่วคราวเพื่อเปิดทางให้ทหารเข้ามาดูแลเสถียรภาพและความมั่นคงแทน งานของ นิรันดร์ ได้กล่าวถึงประเด็นดังกล่าวไว้ว่า สำหรับกองทัพ และทหารหนุ่ม จปร.7 การที่ทหารเข้ามาล้มรัฐบาลที่เป็นนักการเมืองนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องแม้จะไม่ถูกต้องตามหลักการของระบอบประชาธิปไตย แต่เสถียรภาพและความมั่นคงนั้นต้องมาก่อน เรื่องของระบอบการเมือง

“เพราะประเทศชาติของเราตอนนี้ต้องอาศัยและยึดถือความมั่นคง ก่อนอภัยที่มีการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลกันอยู่ เรื่องนั้นผมไม่เห็นด้วย.... การที่ทหารเข้ามายุ่งในขณะนี้เราน่าจะยอมรับว่าประเทศชาติที่จะพัฒนาไปสู่ระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง ต้องมีความมั่นคงเสียก่อน ดังนั้นพวกเราจึงสนับสนุนให้ทหารเข้ามามีบทบาทให้ทหารนำเสียก่อน”²⁷⁴ (เน้นโดยผู้เขียน)

นอกจากนักการเมืองมักทำให้ประเทศไม่มั่นคง นายทหารยังมีทัศนคติในแง่ลบต่อนักการเมืองเนื่องจากพวกเขาไม่เชื่อว่านักการเมืองที่ถูกเลือกเข้ามาตามกระบวนการประชาธิปไตยเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และนำพาประเทศตลอดจนกองทัพให้พัฒนาได้จริง ตัวอย่างเช่น พล.อ.บุญเลิศ แก้วประสิทธิ์ ให้สัมภาษณ์ในรายการโทรทัศน์บุญนิยมทีวีของชุมชนอโศกแสดงให้เห็นถึงทัศนคติในทางลบต่อนักการเมือง เขาอธิบายว่า นักการเมืองนั้นอยู่ได้ด้วยผลประโยชน์ไม่สนใจความเสียหายของประเทศ “ตามปกติรัฐบาล ถ้าเราทำขนาดนี้ยังไม่ไปถือว่าสุดทน สุดหน้าด่าน ถ้าธรรมดาเขาต้องไปแล้ว แต่นักการเมืองตอนนี้คนส่วนใหญ่สาปแช่ง การกระทำทุจริตคอร์รัปชั่น มันก็เห็นชัดเจน ก็ยังไม่ไป ผมก็ยังไม่รู้ว่าบ้านเมืองนี้จะมียะไรรักษาความยุติธรรมไว้ได้ ผลประโยชน์มัน

²⁷⁴ นิรันดร์ กุลทานนท์. อ้างแล้ว. น.79

เยอะพรรคพวกเขาเยอะ คนเสื้อแดงไม่น่ากลัว ที่น่ากลัวคือเจ้าหน้าที่รัฐบาลที่อยู่ข้างเดียวกับทักษิณ นักการเมืองเขาพยายามทุกอย่างที่จะอยู่ให้ได้ ไม่ว่าจะผิดหรือถูกเขาจะอยู่ให้ได้”²⁷⁵

พล.ร.ท.ประทีป ชื่นอารมณฺ์ หนึ่งในกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณที่เคยขึ้นเวทีคนไทยหัวใจรักชาติเป็นอีกนายทหารท่านหนึ่งที่มีทัศนคติในแง่ลบต่อนักการเมือง เขามองว่านักการเมืองมุ่งแต่จะเล่นเกมการเมือง คิดนโยบายที่เรียกคะแนนเสียงให้กับตนหรือคิดแต่เพียงว่าจะทำอะไรให้ตน หรือกลุ่มการเมืองของตนเองนั้นได้รับเลือกตั้งในสมัยถัดไป ซึ่งสิ่งที่นักการเมืองละเลยมาตลอดนั่นคือเรื่องการรักษาอธิปไตยของชาติ พล.ร.ท.ประทีป ได้กล่าวถึงกรณีข้อพิพาทดินแดนเขาพระวิหารว่า กรณีนี้เป็นเหตุสำคัญที่เห็นได้ว่าหัวหน้านักการเมืองซึ่งในขณะคือนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์และนายกรัฐมนตรี ละเลยหน้าที่ในการรักษาอธิปไตยของประเทศ และเอาแต่เดินหน้าประชาสัมพันธ์เรื่องการเลือกตั้งที่กำลังจะมาถึง ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ทหารในฐานะผู้รักษาความมั่นคงของประเทศไม่สามารถยอมรับได้ พล.ร.ท.ประทีป ชื่นอารมณฺ์ กล่าวว่

“ในช่วงเวลานี้กระแสทางการเมือง โดยเฉพาะการเลือกตั้งค่อนข้างจะมาแรง และทำให้กลบเกลื่อนกระแสเรื่องการรักษาอธิปไตยของชาติ ซึ่งเราเห็นว่าเป็นเรื่องราวที่สำคัญมากที่สุด มากกว่าการเมืองไข่มุขใคร ...เมื่อใดที่นักการเมืองบริหารประเทศชาติไปในเส้นทางที่สุ่มเสี่ยงต่อการสูญเสียอธิปไตยของชาติ ที่เป็นหน้าที่หลักของกองทัพ กองทัพต้องออกมาแสดงความเห็นไข่มุขใคร”²⁷⁶

นอกจากตัวอย่างของ พล.ร.ท.ประทีป และพล.อ.บุญเลิศ เมื่อพิจารณาจากคำปราศรัยของนายทหารอาวุโสท่านอื่น ๆ ที่กล่าวปราศรัยบนเวทีคนไทยหัวใจรักชาติในปี พ.ศ.2554 ยังจะพบว่าบรรดานายทหารอาวุโสเหล่านี้มีมุมมองต่อนักการเมืองในแง่ลบ นักการเมืองเป็นผู้ร้ายในการเมืองไทย นักการเมืองนั้นนำมาซึ่งความไม่มั่นคงภายในประเทศซึ่งไม่เพียงแต่นักการเมืองที่ทางกลุ่มเชื่อว่าเป็นส่วนหนึ่งในระบอบทักษิณเท่านั้น แต่รวมไปถึงนักการเมืองฝ่ายอื่น ๆ ก็ล้วนแต่ไม่ทำประโยชน์ต่อประเทศชาติทั้งสิ้น ตัวอย่างเช่น พล.อ.ปรีชา ที่กล่าวว่า รัฐบาลเอาแต่เลือกตั้ง ในขณะที่พรรคฝ่ายค้านก็เอาแต่เผาบ้านเผาเมือง²⁷⁷

ประการที่สาม ประชาธิปไตยต้องมีรากฐานมาจากอดีต แม้วานายทหารอาวุโสจะต่อต้านระบอบเสรีประชาธิปไตยตามที่กล่าวถึงในประการแรก แต่จะเห็นได้ว่าพวกเขายังไม่ปฏิเสธระบอบ

²⁷⁵ บุญนิยมทีวี, "สัมภาษณ์เสธอ้าย (พล.อ.บุญเลิศ แก้วประสิทธิ์) 10 มีนาคม 2557 (ไฟล์วีดีโอ)," 11 มี.ค. 2557, https://www.youtube.com/watch?v=PfUxV_66YX0.

²⁷⁶ เอเอสทีวี, "110515 Z ไทยกำลังเสียดินแดน ๑๕พค๕๔ 1 of 3.Fly (ไฟล์วีดีโอ)," 18 พ.ค. 2554, <https://www.youtube.com/watch?v=HzDTJr1zX3c&list=ULiMn44WTJ9hU&index=471>

²⁷⁷ เอเอสทีวี. "110520 Z พลเอกปรีชา เอี่ยมสุพรรณ ๒๐ พค ๕๔ (ไฟล์วีดีโอ)." อ้างแล้ว.

ประชาธิปไตยเสียทีเดียวเนื่องจากมีการกำหนดเงื่อนไขไว้ 2 ข้อคือประชาชนต้องมีสติปัญญามากกว่าที่เป็นอยู่ และนักการเมืองต้องดีกว่านี้ นอกจากสองประการนี้แล้ว นายทหารอาวุโสยังเห็นว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดหากประเทศจะเป็นประชาธิปไตยนั้นคือ ประชาธิปไตยนั้นต้องมีที่มาและความสัมพันธ์กับความเป็นชาติไทยในอดีตด้วย ในอดีตผู้นำพาประเทศคือกษัตริย์ และกองทัพ เพราะฉะนั้น ประชาธิปไตยในปัจจุบันจึงไม่ควรที่จะละทิ้ง หรือกีดกันสองสถาบันนี้ออกจากการเมือง

การคงไว้ซึ่งรากฐานประเพณีวัฒนธรรมอันดีของชาติไทยแต่อดีตนั้นถือเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในมุมมองของทหารอาวุโส กลุ่มทหารไม่เชื่อว่ารูปแบบการปกครองที่กลุ่มหรือหมู่คณะใดคิดจะนำมาใช้แทนระบบการปกครองแบบรัฐสภาหรือรูปแบบสำเร็จรูปใด ๆ ก็ตามที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในลักษณะทำลายสถาบันการเมืองเดิมที่มีอยู่จะเป็นรูปแบบการปกครองที่ “เหมาะสม” กับสังคมไทย ในทางตรงกันข้าม พวกเขาเชื่อว่าการปรับปรุงสถาบันทางการเมืองต่าง ๆ อันมีอยู่เดิมให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมดังกล่าว ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างและพัฒนาสถาบันการเมืองใหม่อันประกอบด้วย การเข้ามีส่วนร่วมของประชาชนมากขึ้นนั้นเป็นแนวทางที่จะนำไปสู่ระบบการเมืองที่ประชาชนไทยต้องการโดยปราศจากความปั่นป่วนยุ่งเหยิงของสังคม²⁷⁸

สิ่งที่เรียกว่ารากฐานในมุมมองของทหารอาวุโสคือ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและผู้อยู่ใต้ปกครองหรือในอีกความหมายหนึ่งคือ กษัตริย์กับราษฎร ที่มีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา ธนบุรี และรัตนโกสินทร์ ไม่ว่าจะเปลี่ยนรัชสมัยมาหลายครั้ง แต่สิ่งที่เป็กรากฐานของชาตินั้นคือกษัตริย์อยู่เหนือประชาชน สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างกษัตริย์กับราษฎรหรือประชาชนนั้น ในงานของปริญญา อธิบายว่า สมัยสุโขทัย แนวคิดการปกครองของกษัตริย์อยู่ในรูปแบบพ่อปกครองลูก โดยการปกครองสมัยนั้นส่วนหนึ่งได้มาจากการที่มีการผสมผสานทางวัฒนธรรมกับจีนดังที่ปรากฏตามประวัติศาสตร์ว่า พ่อขุนรามมหาราชเสด็จไปประเทศจีนด้วยพระองค์เองหลายครั้ง ในสมัยอยุธยา กรากฐานการปกครองของกษัตริย์ได้มาจากวัฒนธรรมอินเดียผสมผสานกับขอม ที่เห็นได้ชัดในสมัยพระบรมไตรโลกนาถ วัฒนธรรมผสมผสานอินเดีย ขอม ไทย ที่ปรากฏขึ้นในสมัยนี้คือทฤษฎีเทวสิทธิและความสัมพันธ์แบบ “นายกับบ่าว” หรือ “เจ้ากับไพร่” คือผู้ปกครองไม่ได้มีอำนาจจากประชาชนแต่จากเทพหรือที่เรียกว่าลักษณะของเทวราชา ในสมัยรัตนโกสินทร์แม้ว่าจะมีการยกเลิกประเพณี วัฒนธรรมอันเป็นรากฐานของชาติหลายอย่างแต่ก็เป็นการผสมผสานระหว่างความเป็นไทยเข้ากับแนวคิด วัฒนธรรมตะวันตก ตัวอย่างเช่น การเลิกทาส จัดตั้งกระทรวง ทบวง กรม แต่รากฐานสำคัญของชาติยังอยู่บนนั้นคือพระมหากษัตริย์ และกองทัพที่รับใช้สถาบัน²⁷⁹

²⁷⁸ ศศิธร โอเจริญ. อ้างแล้ว. น.47

²⁷⁹ ปริญญา อุดมทรัพย์, "วิเคราะห์บทบาททางการเมืองของทหารในประเทศไทย" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541). น.53 - 56

ความสัมพันธ์ระหว่างกษัตริย์กับราษฎร และประวัติศาสตร์ราชวงศ์ไทยที่เริ่มนับมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงรัตนโกสินทร์ในลักษณะนี้เป็นสิ่งที่นายทหารทุกคนรับรู้โดยทั่วกันซึ่งทำให้พวกเขา มองว่าในอดีตที่ผ่านมา ระบบการเมืองของไทยนั้นล้วนแต่เป็นการผสมผสานระหว่างรากฐานของไทยกับวัฒนธรรมต่างชาติผสมเข้าด้วยกันทั้งสิ้น จากประวัติศาสตร์ที่พวกเขาเรียนรู้แล้วนั้นไม่มีครั้งไหนเลยที่ อิทธิพลจากต่างชาติไม่ว่าจะเป็นจีน อินเดีย ขอม จะถูกนำมาปรับใช้กับชาติไทยแบบทั้งหมด เช่นเดียวกันกับในยุคสมัยปัจจุบันที่เมื่ออิทธิพลจากตะวันตกเข้ามา ก็จำเป็นต้องผสมผสานวัฒนธรรมตะวันตกเข้าการวัฒนธรรมดั้งเดิมของไทย นั่นคือการใช้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยแต่ ยังคงรากฐานของชาติไว้ ซึ่งหมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างกษัตริย์ที่มีสถานะเหนือราษฎรหรือประชาชน

แก่นนำนายทหาร ค. เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนในกรณีนี้ เขาได้ตอบคำถามเกี่ยวกับกระแสการต่อต้านเผด็จการในช่วง พ.ศ.2560 เป็นต้นมาที่มีทั้งต่อต้านรัฐบาลเผด็จการ และการเรียกร้องให้ปรับปรุงสถานะของสถาบันกษัตริย์ในรัฐธรรมนูญโดยมีความเห็นว่า กระแสที่เกิดขึ้นเกิดจากการที่ กลุ่มคนกลุ่มหนึ่งไปปรับเอาวัฒนธรรม แนวความคิดแบบตะวันตกมาทั้งหมดโดยที่ลืมนึกไปว่า ความเป็นชาติไทยนั้นมีที่มา รากฐานทางวัฒนธรรมที่แตกต่างจากตะวันตก จากประสบการณ์ของ ตนเองนั้นเห็นว่า การรับวัฒนธรรมชาติอื่นไม่ว่าจะตะวันตกหรือแม้แต่ประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาใน ประเทศนั้น จำเป็นต้องมีการปรับให้เข้ากับบริบทของสังคมไทยอยู่เสมอซึ่งหากไม่มีการปรับก็ไม่ต่าง อะไรจากการเป็นเมืองขึ้นของต่างชาติซึ่งเป็นสิ่งที่ร้ายแรงที่สุดในมุมมองของทหาร โดยกล่าวว่า

“พวกนักการเมืองใหม่ ๆ น่าจะรู้ว่ากลุ่มไหนนะ เป็นต้นแบบของ นักการเมืองเลวอีก คนพวกนี้เอาความคิดตะวันตกเข้ามาทั้งดุ้น เอามาใส่ให้เด็ก ๆ เด็กพอเห็นมันเป็นของใหม่ ก็เชื่อ แต่ถ้าถามคนที่มีอายุ มีประสบการณ์เขาไม่ให้ ราคาเลย ความคิดตะวันตกมันดี แต่เมื่อนำมาบ้านเราแล้วมันต้องปรับให้มันเข้ากับ วัฒนธรรมบ้านเรา ...แนวคิดล้มเจ้าอะไรพวกนั้นมันทำได้ในต่างประเทศจริง แต่ เพราะมันไม่เหมือนกัน ประเทศเรามีในหลวงท่านสิบบราชวงศ์มาตั้งแต่อดีตสมัย สุโขทัยเราก็ต้องไม่ล้มตรงนี้ ห้ามล้มเด็ดขาด ในหลวงทุกพระองค์คือรากฐานที่สำคัญ ที่โยงเอาคนต่าง ๆ มาไว้ด้วยกัน ไม่ต้องเป็นแค่ประชาธิปไตยหรอก ต่อให้จะเป็น ระบอบอื่นอำนาจนิยม ทหาร หรือข้างหน้าจะมีอะไรเกิดขึ้นมาอีก แต่ก็ห้ามล้ม รากเหง้าของเรา”²⁸⁰

มุมมองของทหารที่มีต่อประชาธิปไตยทั้ง 3 ประการข้างต้นอันได้แก่ ต่อต้านเสรี ประชาธิปไตย มุมมองแง่ลบต่อนักการเมืองที่ว่่านักการเมืองนำมาซึ่งความไม่มั่นคงของประเทศ และ

²⁸⁰ แก่นนำนายทหาร ค. อ้างแล้ว.

มุมมองว่าประชาธิปไตยต้องมีรากฐานมาจากในอดีต นำมาสู่แนวคิดของนายทหารอาวุโสที่เห็นว่าระบอบการปกครองที่ดีและเหมาะสมกับสังคมไทยมากที่สุดคือ “ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข” ในความหมายที่เปิดช่องให้ทหารเข้าไปใช้อำนาจในบางช่วงเวลาเพื่อควบคุมการเมืองเมื่อใดก็ตามที่เห็นว่าการเมืองนั้นมีความเสรีมากจนเกินไปหรือประเทศกำลังดำเนินไปในทางที่ไม่ถูกไม่ควร มีกฎหมายที่เข้มแข็งพอที่พวกเขาเห็นว่าสามารถใช้เพื่อควบคุมนักการเมือง และที่สำคัญที่สุดคือมีที่ทางให้กับสถาบันกษัตริย์ รักษาความสำคัญระหว่างพระมหากษัตริย์อยู่เหนือราษฎรหรือประชาชน ในลักษณะเช่นนี้ทหารหนุ่มจปร.7 ได้เคยกล่าวไว้ว่า “กลุ่มทหารหนุ่มจะยึดการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขเป็นอุดมการณ์หลัก และจะยอมเสี่ยงอันตรายทุกประการที่อาจเกิดขึ้น เพื่อพิทักษ์อุดมการณ์นี้ให้คงอยู่คู่ชาติ และราชบัลลังก์”²⁸¹

โดยสรุปแล้ว ตามที่อธิบายในบทนี้จะเห็นว่ากลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณนั้นประกอบด้วยกรรวมตัวกันของคนจากสองกลุ่มย่อยได้แก่ ชุมชนโอศก และนายทหารอาวุโส ทั้งสองกลุ่มนี้มีที่มาและการเคลื่อนไหวในช่วงก่อนเกิดขบวนการต่อต้านทักษิณที่ต่างกัน สำหรับชุมชนโอศกมีลักษณะเริ่มต้นจากกลุ่มศาสนาที่กลายมาเป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวทางการเมืองและมีการรวมตัวอย่างเหนียวแน่นมาตั้งแต่ทศวรรษ 2520 เรื่อยมาจนถึงช่วงก่อน พ.ศ.2540 ขณะที่อีกส่วนหนึ่งคือนายทหารอาวุโส มีลักษณะที่ไม่เป็นกลุ่มก้อน หรือรวมกันมาชุมนุมในนามกลุ่มแบบในกรณีของชุมชนโอศก บรรดานายทหารที่มีความเชื่อมโยงกันผ่านรุ่นโรงเรียนเตรียมทหาร และโรงเรียนนายร้อยพึงรวมตัวกันอย่างหลวม ๆ ในช่วงต้นของขบวนการต่อต้านทักษิณในปี พ.ศ.2549 อย่างไรก็ตามพวกเขาหลายคนมีลักษณะเป็นทหารการเมืองอยู่ตั้งแต่ก่อนเข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณ เคยเข้าร่วมกับการเคลื่อนไหวต่อต้านนักศึกษาในเหตุการณ์ 6 ตุลาคม พ.ศ.2519 ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือมีส่วนสำคัญในการจัดตั้งพรรคการเมือง

ในด้านแนวความคิด ชุมชนโอศกและนายทหารอาวุโสมีแนวคิดไม่เหมือนกันแต่มีความคล้ายและสอดคล้องกันในบางประการ โดยชุมชนโอศกมีแนวคิดศาสนาและการเมืองเป็นเรื่องเดียวกันโดยศาสนามีคุณค่ามากกว่าเรื่องทางการเมือง คนเกิดมาไม่เท่ากันเนื่องจากขึ้นอยู่กับบุญ บาป และระดับของการศึกษาธรรมะ นอกจากนี้ยังมีแนวคิดเรื่องความเป็นไทยที่มุ่งออนุรักษวัฒนธรรมดั้งเดิม ความเป็นชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ไว้ สำหรับนายทหารอาวุโสมีแนวคิดทหารเป็นส่วนหนึ่งในการเมือง โดยเป็นผู้พิทักษ์การเมือง ทหารมีหน้าที่ปกป้องชาติ และสถาบันกษัตริย์ซึ่งสำคัญกว่าสถาบันอื่น ๆ ในสังคม และที่สำคัญคือพวกเขามีแนวคิดที่ต่อต้านเสรีประชาธิปไตยแบบตะวันตก มีมุมมองในแง่ลบต่อ

²⁸¹ ร่างอุดมการณ์ทหารหนุ่ม ปรีทัศน์สาร 1,6 2525 น.8 ใน ศศิธร โอเจริญ. อ้างแล้ว. น.46

นักการเมือง และเห็นว่าการจะรับแนวคิดวัฒนธรรมต่างประเทศเข้ามาต้องคำนึงถึงรากฐานของชาติ
ไทยในอดีตเป็นสำคัญ

บทที่ 4

จุดเริ่มต้นของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณ

ในบทนี้เป็นการอธิบายถึงสาเหตุที่ทำให้ชุมชนอโศก และนายทหารอาวุโสตัดสินใจออกมาเคลื่อนไหวชุมนุมบนท้องถนนและเข้าเป็นส่วนหนึ่งในขบวนการพันธมิตรฯ ในปี พ.ศ.2549 ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณ จากการศึกษาพบว่า ทั้งสองกลุ่มมีสาเหตุในการเข้าร่วมกับพันธมิตรฯ ที่แตกต่างกัน โดยชุมชนอโศกมีความขัดแย้งกับทักษิณในเรื่องทางผลประโยชน์ของกลุ่มซึ่งเกี่ยวข้องกับการเสื่อมถอยลงของพรรคพลังธรรมในช่วงต้นทศวรรษ 2540 นอกจากนี้แนวคิดการพัฒนาประเทศของรัฐบาลทักษิณยังขัดแย้งอย่างสิ้นเชิงกับแนวคิดอนุรักษ์วัฒนธรรมไทยและหลักบุญนิยมของชุมชน ขณะที่ในส่วนของนายทหารอาวุโสมีความขัดแย้งกับรัฐบาลทักษิณในช่วงครึ่งหลังของทศวรรษ 2540 เป็นต้นมา นายทหารระดับสูงหลายคนเริ่มกล่าวโจมตีว่าทักษิณกำลังใช้อำนาจทางการเมืองแทรกแซงกองทัพ ที่สำคัญคือแนวการดำเนินนโยบายของรัฐบาลทักษิณที่ขัดแย้งกับอุดมการณ์ทหารในเรื่องแนวคิดปกป้องชาติและสถาบันกษัตริย์ ซึ่งทำให้บรรดานายทหารอาวุโสเริ่มมีความคิดไปในแนวทางเดียวกันว่า การดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของทักษิณเป็นการมุ่งเปลี่ยนแปลงสถาบันหลักของประเทศอันจะทำให้ทั้งความเป็นชาติ สถาบันกษัตริย์ และกองทัพอ่อนแอลงเรื่อย ๆ ความขัดแย้งทั้งในทางผลประโยชน์และแนวความคิดระหว่างชุมชนอโศก นายทหารอาวุโสที่มีต่อนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ส่งผลให้ทั้งสองกลุ่มเกิดความไม่พอใจและเห็นว่ารัฐบาลทักษิณคือภัยอันตรายสำคัญต่อกลุ่มตนเองและประเทศ และตัดสินใจออกมาเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลในที่สุด

1. ชุมชนอโศก: อดีตของทักษิณกับพรรคพลังธรรม และแนวคิดทางการเมืองของชาวอโศกกับทักษิณ

สาเหตุที่ทำให้ชุมชนอโศกตัดสินใจออกมาเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณผ่านการชุมนุมบนท้องถนนได้แก่ *หนึ่ง* ความขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่างชุมชนอโศกกับทักษิณ และ *สอง* แนวคิดของชุมชนอโศกกับทักษิณที่มีความขัดแย้งกัน สองประการนี้ทำให้ชุมชนอโศกทั้งในส่วนแกนนำ นักการเมืองชาวอโศก สมาชิก และญาติธรรมมีการหารือกันในปี พ.ศ. 2548 และต้นปี พ.ศ. 2549 จนได้มติว่า พวกเขาจำเป็นต้องออกมาชุมนุมร่วมกับกลุ่มอื่น ๆ ที่ชุมนุมอยู่ก่อนหน้า กลายเป็นขบวนการพันธมิตรฯ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญของขบวนการต่อต้านทักษิณ

ความขัดแย้งทางผลประโยชน์

ในช่วงก่อนเข้าร่วมกับกลุ่มพันธมิตรฯ ชุมชนอโศกมีความสัมพันธ์อันซับซ้อนกับ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร พระ คนในชุมชน นักการเมืองในพรรคพลังธรรมต่างเห็นชอบให้ทักษิณเข้ามาเป็นตัวแทนของพรรคก่อนที่ในระยะเวลาต่อมาจะเกิดความขัดแย้งระหว่างกัน ชาวอโศกเริ่มไม่พอใจ และเห็นว่าทักษิณกำลังเข้ามาทำลายชุมชนและพรรคของพวกเขา ความไม่พอใจดังกล่าวส่งผลให้นักการเมืองสายวัดตอดีตพรรคพลังธรรมเริ่มตรวจสอบและต่อต้านการดำเนินงานของทักษิณและพรรคไทยรักไทยนับตั้งแต่มีการก่อตั้งเรื่อยมาทั้งในรัฐบาลทักษิณหนึ่ง พ.ศ.2544 และทักษิณสอง พ.ศ.2548 อย่างไรก็ตามการตรวจสอบและต่อต้านรัฐบาลในวิธีนี้ไม่เป็นผลซึ่งเป็นเหตุให้ชุมชนอโศกทั้งในส่วน พระ สมาชิกอโศก นักการเมืองสายวัด มีความเห็นพ้องว่าจำเป็นต้องต่อต้านรัฐบาลโดยการออกไปชุมนุม

ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนอโศกและทักษิณเริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ.2538 พรรคพลังธรรมได้ส่ง พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร (ยศในขณะนั้น) เข้าดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศในสมัยนายกรัฐมนตรีชวน หลีกภัย ตามโควตาบุคคลภายนอกของพรรค ถือได้ว่าเป็นการเข้าสู่วงการการเมืองเต็มตัวครั้งแรกของทักษิณ ก่อนที่จะขึ้นดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคพลังธรรมแทนที่พล.ต.จำลอง ศรีเมืองที่ประกาศวางมือจากการทำหน้าที่หัวหน้าพรรคในปีเดียวกัน แม้ว่าจะมีกระแสโจมตีว่าทักษิณ จะทำให้พรรคเปลี่ยนจากพรรค “บุญนิยม” เป็น “ทุนผสมบุญนิยม” หรือ “ทุนนิยมครอบงำบุญนิยม”²⁸² หรือแม้แต่กระแสว่าทักษิณเป็นผู้มีคตินิยม เนื่องจากถูกกลุ่ม 23 นำโดย นาวาอากาศตรีประสงค์ สุ่นศิริ ยืนยันความต่อศาลรัฐธรรมนูญว่าเขามีคุณสมบัติที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญว่าด้วยการห้ามมิให้รัฐมนตรีดำเนินธุรกิจสัมปทานในสมัยที่เขาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงการต่างประเทศ²⁸³ แต่ในช่วงเวลานี้ทักษิณยังได้รับความไว้วางใจ และสนับสนุนอย่างเต็มที่จากทั้งนักการเมือง และคนในชุมชนอโศกในการเป็นผู้นำพรรคลงสู้ศึกเลือกตั้งเมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ.2538²⁸⁴ กล่าวคือ แม้ว่าการก้าวมามีบทบาททางการเมืองของทักษิณในฐานะสมาชิกพรรคพลังธรรมจะมีเรื่องที่ไม่ชาวสะอาดร้อยเปอร์เซ็นต์เห็นได้จากการถูกฟ้องร้องในเรื่องการดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับเรื่องทางการเมืองและทำการหาผลประโยชน์และใช้ตำแหน่งในการแสวงธุรกิจในอนาคต

²⁸² สุกัญญา วินิจศาสตร์. อ้างแล้ว. น.163

²⁸³ ปณิธาน พิชาลัย. อ้างแล้ว. น.79

²⁸⁴ เรื่องเดียวกัน. น.79 - 80

ส่วนตัว²⁸⁵ แต่ในช่วงแรก ทักซิณค่อนข้างที่จะได้รับการยอมรับจากทั้งนักการเมืองในพรรคพลังธรรม และส่วนของสมาชิกในชุมชนอโศกอยู่น้อย

สำหรับนักการเมืองเหตุที่พวกเขาสนับสนุนการเข้าเป็นสมาชิกของทักซิณเป็นเพราะต้องการให้พรรคที่กำลังขาดเอกภาพได้ผู้สนับสนุนรายใหม่ และด้วยความหวังที่ภาพลักษณ์ของการเป็นนักธุรกิจที่กำลังมาแรงจะทำให้พรรคได้รับความนิยมมากอย่างที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วก่อนหน้านี้ ในช่วง พ.ศ.2536 – 2537 สถานการณ์ในพรรคพลังธรรมเริ่มมีการแบ่งฝ่ายสนับสนุนกันมากขึ้น ฝ่ายหนึ่งคือ กลุ่มที่สนับสนุน พล.ต.จำลอง ประกอบด้วยนักการเมืองสายวัด และคนในชุมชนอโศกที่เข้าไปมีส่วนในการขับเคลื่อนไหวพลังธรรม ในขณะที่อีกฝ่ายสนับสนุนนายบุญชู โรจนเสถียร นักเศรษฐศาสตร์และนักการเมืองผู้เคยผ่านงานการเมืองมาหลายยุคหลายสมัยนับตั้งแต่การก่อตั้งพรรคกิจสังคม กลุ่มเอกภาพในสมัยรัฐบาล พล.อ.เปรม ฝ่ายนี้ประกอบด้วยนักการเมืองที่เคยร่วมงานกับนายบุญชู และตามเข้าสมัครเป็นสมาชิกพรรคพลังธรรม ความขัดแย้งของ 2 ฝ่ายในพรรคแสดงให้เห็นในเหตุการณ์การเลือกหัวหน้าพรรคในปี พ.ศ.2537 ที่คะแนนสมาชิกพรรคในส่วนที่เป็น ส.ส. ครึ่งหนึ่งลงคะแนนให้นายบุญชูขึ้นเป็นหัวหน้าพรรค แต่จำลองยังได้รับเลือกให้เป็นหัวหน้าต่อ เนื่องจากมีคนในชุมชนอโศก และนักการเมืองสายวัดอีกเกือบครึ่งที่สนับสนุนให้จำลองดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคต่ออย่างเหนียวแน่น²⁸⁶ ในครั้งนี้เกิดความไม่พอใจแก่ฝ่ายที่สนับสนุนนายบุญชู ฝ่ายนี้เริ่มเห็นว่าพรรคกำลังถูกรอบงำโดยคนในชุมชนอโศกและ พล.ต.จำลอง เพียงกลุ่มเดียว ทำให้นายบุญชู และผู้สนับสนุนครึ่งหนึ่งของพลังธรรมลาออกและย้ายไปอยู่พรรคอื่น

นอกจากความขัดแย้งระหว่างฝ่ายจำลอง และนายบุญชู สถานการณ์ของพรรคพลังธรรมในช่วงก่อนการเข้ามาของทักซิณยังไม่สามารถรวบรวม ส.ส. ที่เคยถูกรับเลือกในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2535 ให้เป็นกลุ่มก้อนเดียวกันได้ ในงานของสุกัญญาอธิบายว่า กลุ่มอื่น ๆ ภายในพลังธรรมที่กระจัดกระจายก็มีความขัดแย้งเช่นกันแต่ยังไม่รุนแรงถึงขั้นแตกหักตัวอย่างเช่น กลุ่มนายทินวัฒน์ มฤคพิทักษ์ อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะไม่รุนแรงแต่ก็มีอดีต ส.ส. ถอนตัวออกจากพรรคเป็นจำนวนมากจนแทบจะเหลือแต่เพียงนักการเมืองสายวัดที่มีความสัมพันธ์กับจำลองและคนอโศกเท่านั้น ด้วยเหตุนี้ พล.ต.จำลอง จึงประกาศลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคในฐานะผู้นำที่สิ้นบุญ และคณะกรรมการบริหารพรรคมีมติให้ทักซิณ ชินวัตร สมาชิกใหม่ผู้มีทรัพย์สินครอบครองประมาณ 60,000 ล้านบาทมาดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรค ตามความต้องการของ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง²⁸⁷

²⁸⁵ Heikkila Horn, "Santi Asoke Buddhism and the Occupation of Bangkok International Airport," *South-east Asian Studies* (Jan 2010). p.7

²⁸⁶ Mackenzie. p.122

²⁸⁷ สุกัญญา วิชาศาสตร์. อ้างแล้ว. น.163

เมื่อพรรคพลังธรรมเริ่มขาดความเป็นเอกภาพประกอบด้วยสูญเสียสมาชิกคนสำคัญไปทำให้จำลอง รวมถึงนักการเมืองสายวัดหลายคนสนับสนุนการเชิญชวน *ทักษิณ ชินวัตร* เข้ามาเป็นสมาชิก และให้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรค สักัญญาอธิบายต่อไปว่า ทักษิณเข้ามาในพรรคพลังธรรมพร้อมกับ การนำนักธุรกิจขนาดใหญ่อีกจำนวนหนึ่งเข้ามาให้การสนับสนุนพรรคในสภาพที่กำลังตกต่ำ ระยะเวลาที่สมาชิกที่เหลืออยู่ในพรรคจำเป็นต้องหากกลุ่มผู้สนับสนุนเพิ่มเติมจากที่สูญเสียไป ความจำเป็นเร่งด่วนนี้ทำให้พวกเขาได้เชิญชวนทักษิณ ชินวัตร เข้ามาเป็นสมาชิก และหัวหน้าพรรคในเวลาต่อมา ด้วยความหวังว่าเมื่อมีกลุ่มธุรกิจใหม่เข้ามาสนับสนุนพรรคจะสามารถทำให้พลังธรรมยังคง เดินหน้าต่อไปได้โดยเฉพาะการเลือกตั้งในปี พ.ศ.2538 ที่กำลังจะมาถึง และด้วยเหตุนี้พรรคพลังธรรม จึงสามารถใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ได้เปรียบกว่าพรรคการเมืองอื่น ๆ ในการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2538²⁸⁸

ในอีกด้านหนึ่งสำหรับสมาชิกในชุมชนอโศก เหตุที่พวกเขายอมรับการเข้ามาของทักษิณในช่วงแรกแม้ว่าจะมีกระแสว่าทักษิณไม่ได้เป็นผู้ชาวสะอาดร้อยเปอร์เซ็นต์เป็นเพราะ สมาชิกชาวอโศก รวมถึงสมณะโพธิรักษ์เริ่มเห็นว่าการที่ชุมชน และ พล.ต.จำลอง เข้าครอบงำพรรคมากเกินไปจะส่งผลเสียกับชุมชนอโศกเอง ในแง่นี้ทำให้จำเป็นต้องมีผู้ที่เปรียบเสมือนตัวแทนของจำลอง เข้ามาเป็น หัวหน้าพรรคพลังธรรมแทนจำลองที่ดำรงตำแหน่งมาอย่างยาวนาน

ในมุมมองของโพธิรักษ์เห็นว่า การดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคมาเป็นเวลานานของจำลอง ทำให้ปฏิเสธไม่ได้ว่าพรรคพลังธรรมในขณะนั้นเสมือนเป็นพรรคของจำลองและชาวอโศกเพียงเท่านั้น กลุ่มอื่น ๆ เริ่มมีบทบาทน้อยลงทั้งการเข้าร่วมกิจกรรมกับพรรค และการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชน เมื่อภาพของพรรคพลังธรรมถูกผูกติดกับชุมชนอโศกมากขนาดนี้ก็อาจทำให้ชุมชนนั้นถูกมองว่าเป็น กลุ่มการเมืองมากจนเกินไป คนสนับสนุนชุมชนจะมีจำนวนน้อยลง เหตุนี้เขาจึงเห็นว่าควรให้จำลอง ลดบทบาทตัวเองจากพรรคพลังธรรม เพราะจะส่งผลเสียต่อทั้งตัวเอง และชุมชนชาวอโศกได้ในอนาคต²⁸⁹

เมื่อจำลองจำเป็นต้องลดบทบาทตนเองในพรรคลง แต่สำหรับชาวอโศก พรรคยังคงเป็นสิ่ง สำคัญในการผลักดันประเด็นข้อเรียกร้องของกลุ่มตนเองอยู่ พวกเขาจึงเริ่มหาตัวแทนที่เห็นว่าเป็นผู้ที่ สามารถปกป้องผลประโยชน์ของชุมชนได้ ซึ่งในสายตาของชาวอโศกช่วง พ.ศ.2538 เห็นว่าทักษิณคือ ตัวแทนที่ดีและสมควรแก่การยอมรับให้เป็นหัวหน้าพรรคต่อจาก พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในช่วงแรกที่ ทักษิณเข้ามามีส่วนร่วมกับทั้งชุมชนอโศกและพรรคพลังธรรมนั้นได้รับการต้อนรับอย่างดีจากคนใน ชุมชน ทั้งนี้เนื่องจากทักษิณได้รับการเชิญชวนโดย พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ซึ่งเป็นบุคคลที่ชาวอโศกให้

²⁸⁸ เรื่องเดียวกัน. น.164

²⁸⁹ Mackenzie. p.123

การยอมรับเป็นอย่างมากมาอย่างยาวนานแล้ว เมื่อจำลองเป็นผู้เชิญทักษิณให้เข้ามามีบทบาทในพรรคชาวมอโศกส่วนใหญ่จึงเห็นด้วย ยอมรับและไว้วางใจให้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการปกป้องผลประโยชน์ของชาวมอโศกต่อจาก พล.ต.จำลอง ศรีเมือง²⁹⁰

นอกจากคำอธิบายของข้างต้น จากการสัมภาษณ์ชาวมอโศกที่มีส่วนร่วมในขบวนการต่อต้านทักษิณยังพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์หลายคนอธิบายเหตุผลส่วนหนึ่งของการเข้าร่วมในลักษณะที่ตนเองเป็นต้นเหตุในการสนับสนุนให้ทักษิณก้าวขึ้นมาใช้อำนาจทางการเมือง พวกเขาเห็นว่าชุมชนมอโศกเป็นกลุ่มแรกที่ดึงทักษิณมาเล่นการเมือง ในระยะแรกชาวมอโศกให้ความไว้วางใจกับทักษิณค่อนข้างมาก โดยเห็นว่าเป็นผู้วิสัยทัศน์ก้าวไกลที่ถึงแม้จะเป็นนักธุรกิจแต่ก็เป็นผู้สนใจในธรรม เนื่องจากเข้ามามีส่วนร่วมกับทั้งพรรคพลังธรรมและกิจกรรมในชุมชนอยู่เป็นระยะ ชาวมอโศกที่ให้สัมภาษณ์หลายคนกล่าวในความหมายที่ไปในแนวทางเดียวกันว่า สิ่งสำคัญสุดที่ทำให้พวกเขาสนับสนุนทักษิณคือ ทักษิณได้รับความไว้วางใจจาก พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในการให้ทำหน้าที่เป็นผู้นำพรรคแทนตนเอง ทำให้ชาวมอโศกเลือกที่จะไว้วางใจในตัวทักษิณแม้ว่าจะเป็นผู้ที่เพิ่งเข้ามาเกี่ยวข้องกับชุมชนก็ตาม²⁹¹

“ที่ออกมาชุมนุมมันเหมือนเราใช้กรรม พวกเราเอาทักษิณเข้ามาเอง อย่างคนสันตือโศกนี่พากันไปเลือกเขา ไปกันเป็นขบวนเลยตอนเลือกตั้ง น่าจะตั้งแต่ก่อนเขาจะออกไปตั้งพรรคเองอีก มันเหมือนเราทำให้เขามีอำนาจเอง ...แต่คนอย่างเขาโลก พอได้อำนาจก็ไปโกงกินอย่างที่เห็นสุดท้ายพวกเราเองก็ต้องไปชุมนุม เหมือนเก็บกวาดสิ่งที่เราทำไว้ ทั้งพ่อท่าน ทั้งคุณจำลองก็ว่าอย่างนี้เหมือนกัน เพราะตอนนั้นทั้งเขา (สมณะโพธิรักษ์ และจำลอง ศรีเมือง) ทั้งเราก็ไว้ใจเค้า (ทักษิณ) กันนะในตอนแรกนั้น”²⁹²

การสนับสนุนของทั้งนักการเมืองสายวัดในพรรคพลังธรรมและสมาชิกในชุมชนมอโศกทำให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ในฐานะหัวหน้าพรรคพลังธรรมสามารถนำพรรคเข้าสู่สนามการเลือกตั้งในวันที่ 2 กรกฎาคม พ.ศ.2538 ได้ส.ส. จำนวนทั้งหมด 23 คน ตัวเลขนี้ถือเป็นจำนวนที่ไม่น้อยแม้จะน้อยกว่าการเลือกตั้งในครั้งก่อนหน้า ทั้งนี้เนื่องจากแม้ว่า พล.ต.จำลอง หัวหน้าพรรคที่เป็นสัญลักษณ์ของพรรคพลังธรรมมาโดยตลอดจะไม่ลงสมัครแต่ก็ยังมีคนเลือกพรรคพลังธรรมอยู่ คนที่เลือกส่วนใหญ่ชื่นชอบหัวหน้าพรรคคนใหม่เป็นพิเศษ ไม่ต่างในช่วงที่มี พล.ต.จำลอง เป็นหัวหน้าพรรค จนเกิดเป็นกระแสที่เรียกติดปากกันว่า “กระแสทักษิณพีเวอร์” โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพฯ ที่แม้ว่าการก้าวมา

²⁹⁰ แกนน่าน ข. อ่างแล้ว.

²⁹¹ แกนน่าน จ. อ่างแล้ว. และ ภาวินี. อ่างแล้ว. และนาย ค., สัมภาษณ์, 20 พ.ย. 2562..

²⁹² ภาวินี. อ่างแล้ว.

เป็นหัวหน้าพรรคของทักษิณจะถือเป็นหน้าใหม่ในทางการเมืองแต่ก็สามารถต่อสู้แข่งขันกับพรรคประชาธิปัตย์ พรรคประชากรไทย พรรคมวลชน อย่างสูสี จนได้ ส.ส. ในเขตกรุงเทพฯ มากถึง 16 คน²⁹³

จุดเปลี่ยนอันสำคัญมากที่ทำให้ชุมชนโศกเกิดความขัดแย้งกับทักษิณก่อนที่ความขัดแย้งจะสั่งสมจนชุมชนโศกประกาศเข้าร่วมชุมนุมกับขบวนการพันธมิตรฯ เริ่มจากเหตุการณ์การเลือกตั้งทั่วไปในปี พ.ศ.2539 ทักษิณในฐานะหัวหน้าพรรคประกาศไม่ลงสมัครรับเลือกตั้ง และลาออกจากพรรคพลังธรรมไปตั้งพรรคใหม่ในชื่อไทยรักไทย เหตุการณ์ในช่วงนี้นำมาสู่ความไม่พอใจของคนในชุมชน

ความไม่พอใจแรกเกิดขึ้นจากการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ.2539 ในครั้งนี้ ทักษิณในฐานะหัวหน้าพรรคประกาศไม่ลงสมัครรับเลือกตั้ง การประกาศไม่รับสมัครเลือกตั้งของทักษิณสร้างความไม่พอใจอย่างมากจากกลุ่มผู้สมัครคนอื่น ๆ โดยเฉพาะนักการเมืองสายวัดที่เติบโตขึ้นจากการเป็นสมาชิกพรรคพลังธรรมที่เห็นว่าการที่หัวหน้าพรรคประกาศไม่ลงสมัครรับเลือกตั้งเสมือนเป็นการแสดงท่าทีอย่างชัดเจนว่าไม่ให้ความสำคัญกับการทำหน้าที่หัวหน้าพรรค เมื่อหัวหน้าพรรคไม่ให้ความสำคัญผู้สมัครคนอื่น ๆ ก็ไม่สามารถสร้างความมั่นใจให้กับผู้ที่ลงคะแนนเสียงให้กับพรรคได้เช่นกัน แกนนาง จ. หนึ่งในนักการเมืองสายวัดอธิบายในประเด็นนี้ว่า นักการเมืองสายวัดโดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ไม่มีฐานเสียงในท้องถิ่นของตัวเองที่นอกเหนือจากคนในชุมชนโศกที่กระจัดกระจายอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ลักษณะเช่นนี้ทำให้การประกาศแนวทางการเคลื่อนไหวของพรรคนี้ค่อนข้างมีความสำคัญในการจูงใจให้ฐานเสียงเหล่านี้มอบคะแนนให้กับผู้สมัครลงชิงตำแหน่งในแต่ละพื้นที่ กล่าวคือ ผู้ที่จะลงคะแนนเสียงให้กับพรรคในการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านๆ มาจะดูจากตัวผู้นำพรรค หัวหน้าพรรคอย่าง พล.ต.จำลอง ศรีเมือง หรือแม้แต่ในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2538 ก็ดูจากท่าทีเอาจริงเอาจังของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร เป็นหลัก แต่ใน พ.ศ.2539 เมื่อทักษิณประกาศไม่ลงสมัครรับเลือกตั้ง คนกลุ่มที่เคยเป็นฐานเสียงสำคัญของพรรคพลังธรรมจึงไม่เกิดความเชื่อมั่น และหันไปเลือกพรรคอื่น ๆ ตามแต่ท้องถิ่น ท้องถิ่นของตนเองเป็นส่วนใหญ่²⁹⁴

“ตอนที่ทักษิณเป็นหัวหน้าพรรคแล้วไม่ลงสมัครผมว่ามันชัดเจนว่าเขาทำลายพรรค อย่างคนทั่วไปเขาเลือกพรรคนี้ เพราะเขาอยากเห็นหัวหน้าพรรคได้เป็นนายก หรือไม่ก็ไปเป็นรัฐบาล แต่ทักษิณดันมาประกาศไม่ลงสมัคร แล้วใครมัน

²⁹³ สุภัทญา วิจารณ์ศาสตร์. อ้างแล้ว. น.164-165

²⁹⁴ แกนนาง จ., สัมภาษณ์, 25 พ.ย. 2562.

จะไปเลือก ชาวบ้านเขาไม่มั่นใจสุดท้ายคะแนนเราก็ไม่ได้เพราะเขาไปลงคะแนนให้พรรคอื่นหมด”

ผลการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน พ.ศ.2539 พรรคพลังธรรมได้รับความไว้วางใจจากประชาชนทั่วประเทศเพียง 1 คน คือ นางสาวสุตารัตน์ เกยุราพันธ์ ซึ่งถือเป็นความพ่ายแพ้อย่างยับเยินมากที่สุดหลังจากที่มีการก่อตั้งพรรคเป็นต้นมา²⁹⁵ ความพ่ายแพ้ครั้งนี้ส่งผลให้ชาวโศกเห็นว่าการกระทำของทักษิณเป็นการขัดกับผลประโยชน์ส่วนรวมของคนในชุมชน ในช่วงก่อนหน้าพรรคพลังธรรมมี ส.ส. เข้าทำหน้าที่ในสภาอย่างต่อเนื่องซึ่ง ส.ส. เหล่านี้มีนักการเมืองสายวัด ผู้เปรียบเสมือนตัวแทนในการปกป้องผลประโยชน์ตลอดจนผลักดันข้อเรียกร้องของคนโศกเข้าสู่สภาให้ได้รับการแก้ไข แกนนนำ ข. อธิบายว่า ในช่วงก่อนหน้าหากชุมชนโศกเดือดร้อนหรือต้องการผลักดันแนวความคิดต่าง ๆ ที่เห็นว่าดีและจะทำให้การเมืองดีขึ้น คนในชุมชนก็จะมีการประชุมกันเพื่อให้ได้ข้อตกลง และนำข้อตกลงนั้นให้กับ ส.ส. พรรคพลังธรรมไปกล่าวในสภา อย่างไรก็ตามเมื่อเทียบกับในปี พ.ศ.2539 เป็นต้นมาโดยเฉพาะจุดสำคัญที่ไม่มีนักการเมืองสายวัดในพรรคเข้าไปนั่งในสภาได้เลย ถือได้ว่าส่งผลเสียต่อชุมชนอยู่ค่อนข้างมากตัวอย่างเช่น การจะส่งความเดือดร้อนถึงรัฐบาลให้ได้รับการแก้ไขก็ทำได้ยาก การจะกล่าวตักเตือน ส.ส. หรือรัฐบาล ตรวจสอบรัฐบาลที่เห็นว่าทุจริตก็ทำได้ยาก ในท้ายที่สุดผลเสียเหล่านี้ทำให้ชาวโศกเกิดความไม่พอใจและเห็นว่าเป็นการที่ *ทักษิณ*จงใจทำลายพรรคพลังธรรม²⁹⁶

ความไม่พอใจที่สอง หลังจากผลการเลือกตั้งปรากฏ พ.ต.ท.ทักษิณ ได้ประกาศลาออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรค โดยให้เหตุผลว่าถูกครอบงำจากคนในชุมชนโศกมาโดยตลอดที่ดำรงตำแหน่ง อาทิเช่น เมื่อต้องการที่จะเปลี่ยนกรรมการบริหารพรรคก็ไม่สามารถกระทำได้อาจจากถูกสมาชิกพรรคสายสันตโศกขัดขวาง รวมถึงวิจารณ์จุดอ่อนของพรรคว่ามีลักษณะอุดมคติไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงจนเกินไป ยากที่จะประสบความสำเร็จในการเมืองได้²⁹⁷ นอกจากนี้ภายหลังจากลาออกทักษิณยังสร้างพรรคใหม่ขึ้นในชื่อไทยรักไทยพร้อมกับได้ น.ส.สุตารัตน์ เกยุราพันธ์ ไปร่วมด้วย ส่งผลให้พลังธรรมไม่มี ส.ส.อยู่ในสังกัดอีกเลยนับเป็นการตกต่ำถึงขีดสุดและล่มสลายของพรรคพลังธรรมอย่างสิ้นเชิง²⁹⁸ การลาออกไปตั้งพรรคไทยรักไทยของทักษิณ และวิจารณ์ข้อเสียของพรรคพลังธรรมอย่างเปิดเผยต่อสาธารณะส่งผลให้เกิดความไม่พอใจอย่างมากกับทั้งสมณะโพธิรักษ์ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง นักการเมืองสายวัด ไปจนถึงสมาชิกชาวโศกโดยทั่วไป นักการเมืองสายวัดของชุมชนโศก อธิบายว่า หลังจากกำเนิดพรรคไทยรักไทย ชาวโศกต่างเห็นเป็นเสียงเดียวกันว่าการเข้ามาของ

²⁹⁵ สุกัญญา วนิจศาสตร์. อ้างแล้ว. น.228

²⁹⁶ แกนนนำ ข. อ้างแล้ว.

²⁹⁷ ปณิธาน พิษชาติย์. อ้างแล้ว. น.80

²⁹⁸ สุกัญญา วนิจศาสตร์. อ้างแล้ว. น.229

ทักษิณนั้นทำให้ชุมชนเสียผลประโยชน์ไปอย่างมาก ชุมชนอุทวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นตัวการในการครอบงำและถ่วงความเจริญของประเทศ เนื่องจากคำสัมภาษณ์ของทักษิณที่กล่าวว่า นักการเมืองสายวัดไปควบคุมการทำงานทั้งหมดของพรรค ในขณะที่ส่วนของพรรคภายหลังจากที่ทักษิณเข้ามาแล้วลาออกไปก็แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าพลังธรรมมาถึงจุดที่ตกต่ำที่สุดนับตั้งแต่ก่อตั้ง ความไม่พอใจของทุกฝ่ายในชุมชนทำให้หลังการลาออกจากหัวหน้าพรรคพลังธรรมของทักษิณและกำเนิดพรรคไทยรักไทย ชุมชนอโศกต่างปฏิญาณตนกับตนเองว่าจะทำหน้าที่อย่างเข้มข้น ในการตรวจสอบ เปิดโปงการทำงานที่ไม่โปร่งใสของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นับตั้งแต่นั้น²⁹⁹

ความไม่พอใจเหล่านี้ทำให้นักการเมืองสายวัด สมาชิกชาวอโศกทั้งส่วนญาติธรรม และคนชั้นกลางในกรุงเทพฯ ต่างเริ่มมีมุมมองต่อทักษิณที่เปลี่ยนไป จากเดิมที่พวกเขาสนับสนุนและมองว่าทักษิณคือนักการเมืองรุ่นใหม่ที่จะเป็นตัวแทนผลประโยชน์ของกลุ่มได้ ณ ตอนนี้อย่างกลับมองว่าทักษิณคือผู้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวและไม่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมในการเป็นตัวแทนของประชาชน ชาวอโศกเปลี่ยนจากผู้สนับสนุนที่ยินดีกับการเข้ามาเล่นการเมืองของทักษิณ กลายเป็น *ปฏิปักษ์* ต่อทักษิณและต้องการที่จะต่อต้านไม่ให้เขาได้มีอำนาจในทางการเมือง

อย่างไรก็ตามจากเหตุเรื่องความไม่พอใจข้างต้นยังไม่สามารถทำให้เราสรุปได้ว่าการที่ชาวอโศกกลายเป็นปฏิปักษ์ต่อทักษิณเป็นสาเหตุโดยตรงที่ทำให้พวกเขาเลือกที่จะลงถนนและจัดการชุมนุมร่วมกับกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ทั้งนี้เนื่องจากว่าในช่วงแรกของรัฐบาลพรรคไทยรักไทย ชุมชนอโศกยังคงมีความพยายามในการต่อต้านการทำงานของรัฐบาลผ่านกลไกของรัฐสภาอยู่แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ การที่พวกเขาต่อต้านการทำงานของรัฐบาลผ่านกลไกของรัฐไม่สำเร็จนี่เองเป็นเหตุผลหลักที่ทำให้ชุมชนอโศกเลือกที่จะออกมาชุมนุมร่วมกับกลุ่มพันธมิตรฯ ขับไล่นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร

ภายหลังจากอโศกขัดแย้งกับทักษิณ ตั้งแต่ พ.ศ. 2541 – 2548 ก่อนเข้าร่วมกับกลุ่มพันธมิตรฯ ถือเป็นช่วงที่ตัวแทนของชุมชนมีบทบาทและอำนาจในการผลักดันข้อเรียกร้องของกลุ่มตนเองน้อยมากเมื่อเทียบกับสมัยก่อนหน้านี้ ที่เมื่อพิจารณาถึงตัวแทนของชุมชนอโศกที่ได้รับตำแหน่งทางการเมืองจะเห็นได้ว่าพวกเขามักจะมีตัวแทนของกลุ่มเข้าไปมีบทบาทในทางการเมืองอยู่เป็นระยะ ตัวอย่างเช่น ปี พ.ศ. 2524 พล.ต.จำลอง ดำรงตำแหน่งเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ปี พ.ศ. 2528 ดำรงตำแหน่งผู้ว่าราชการกรุงเทพฯ ปี พ.ศ. 2531 และ พ.ศ. 2535 นักการเมืองสายวัดจำนวนมากได้ตำแหน่ง ส.ส. ปี พ.ศ. 2538 นายไชยวัฒน์ สีนสุวงศ์ ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวง

²⁹⁹ แกนนง จ. อ่างแล้ว.

อุตสาหกรรม และนายพีระพงศ์ ถนอมพงษ์พันธ์ ตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงคมนาคม³⁰⁰ อย่างไรก็ตาม พอถึงช่วง พ.ศ.2541 เป็นต้นมา ตัวแทนที่เข้าไปในสภาของกลุ่มชุมชนอโศกลดลงเป็นจำนวนมากโดยเหลือเพียงตัวแทนที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภาจากการเลือกตั้งปี พ.ศ.2543 ในครั้งนี้มีบุคคลที่ใกล้ชิดและเปรียบเสมือนตัวแทนของกลุ่มชุมชนอโศกได้รับเลือกเพียง 2 คนเท่านั้นอันได้แก่ นายสมบูรณ์ ทองบุราณ และนายพิเชฐ พัฒนโชติ

เมื่อตัวแทนของอโศกเข้าไปในสภาได้น้อยทำให้คนในชุมชนอโศกเริ่มรู้สึกว่าการที่ตนเองนั้นกำลังโดนจำกัดสิทธิทางการเมืองมากขึ้นเรื่อย ๆ เช่นเดียวกับความรู้สึกอึดอัด และเริ่มไม่เชื่อว่าการเมืองในระบบรัฐสภาจะแก้ไขปัญหาให้กับกลุ่มของตนได้หากอยู่ภายใต้รัฐบาลของทักษิณ ชินวัตร แกนนำ จ. อธิบายว่า ในช่วงเวลาดังกล่าวบทบาทของกลุ่มและนักเคลื่อนไหวสายอโศกนั้นเทียบไม่ได้เลยกับอำนาจของรัฐบาลทักษิณที่กำลังดำเนินการแปรรูปกิจการของรัฐตัวอย่างเช่น การแปรรูป ปตท. เป็นบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ในปี พ.ศ.2544 การแปรรูปท่าอากาศยานไทย และบริษัท ไปรษณีย์ไทยให้เอื้อต่อกิจการโทรคมนาคมที่นายกรัฐมนตรีทักษิณมีความเกี่ยวข้องอยู่ในปี พ.ศ.2546 นอกจากนี้ยังมีการแปรรูป อสมท. ให้เป็นบริษัท อสมท. จำกัด (มหาชน) ในปี พ.ศ.2547 การดำเนินนโยบายของรัฐบาลเหล่านี้ทำให้บรรดานักการเมืองอโศกเห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มพวกพ้องของตน และทำให้ประเทศชาติเสียหาย ซึ่งหากจะใช้วิธีการตรวจสอบ ถ่วงดุลในระบบปกติก็ไม่สามารถทำได้เนื่องจากคนของกลุ่มชุมชนอโศกในสภาขณะนั้นมีเพียง 2 คนในตำแหน่งวุฒิสภาเท่านั้น ที่สำคัญคือเมื่อคนในชุมชนไม่ได้เข้าไปอยู่ในรัฐบาล หรือเป็นหนึ่งในสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ก็เป็นเรื่องยากที่จะมีนักการเมืองกลุ่มอื่นสนใจปัญหา ข้อเรียกร้องของคนในชุมชนอโศก³⁰¹

คำให้สัมภาษณ์ของแกนนำ จ. เป็นตัวอย่างที่เห็นได้ว่าในช่วงรัฐบาลไทยรักไทย พ.ศ.2544 – 2548 นั้น ชาวอโศกค่อนข้างที่จะเห็นว่าการที่ตนเองนั้นกำลังโดนจำกัดสิทธิทางการเมือง และเสียประโยชน์จากการทำงานของรัฐบาลทักษิณ เขาอธิบายว่า ในช่วงก่อนเข้าร่วมเป็นขบวนการพันธมิตรฯ ชุมชนอโศกเสียประโยชน์อยู่หลายอย่างตัวอย่างเช่น การขยายสถานที่ปฏิบัติธรรม การเผยแพร่แนวความคิดศีลธรรมนำการเมือง ซึ่งเมื่อกลุ่มของตนเองเรียกร้องไปยังรัฐบาลกลับไม่ได้รับการตอบกลับใด ๆ แตกต่างจากในช่วงที่มีคนในชุมชนเข้าเป็นส.ส. หรือได้รับตำแหน่งทางการเมือง ในลักษณะนี้ทำให้เขาเห็นว่าภายในชุมชนนั้นจำเป็นต้องมีการทำอะไรบางอย่างเพื่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างน้อยที่สุดคือให้ปัญหาของชุมชนนั้นได้รับการตอบรับจากรัฐบาล หรือผู้มีอำนาจทางการเมือง³⁰²

³⁰⁰ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, "ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย: คณะที่ ๕๑ (๑๘ กรกฎาคม ๒๕๓๘ - ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๘)", https://www2.soc.go.th/?page_id=5949

³⁰¹ แกนนำ จ. อ่างแล้ว.

³⁰² แกนนำ จ. อ่างแล้ว.

นอกจากนี้คำให้สัมภาษณ์ของนาย ค. หนึ่งในสมาชิกชาวอโศกเป็นอีกหนึ่งตัวอย่างที่สำคัญที่เห็นได้ว่า ความไม่พอใจต่อนายกทักษิณนำมาสู่การตรวจสอบรัฐบาล และการที่ไม่สามารถตรวจสอบรัฐบาลในช่องทางปกติได้นำมาสู่การชุมนุม เขากล่าวว่า

“ถ้าจะถามว่าทำไมเรามาชุมนุม ให้ถามกลับไปที่ทักษิณว่าทำไมพวกนั้นถึงบีบให้เราออกมาชุมนุม ปัญหาที่เราเห็นมีมากมาย อย่างการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ การไม่ยอมแก้ปัญหาให้คนอโศก คนของเราไปตรวจสอบตามประชาธิปไตย แต่ฝังโน้มนำไม่เคยหันมาดูแล...สุดท้ายเราทำอะไรตามกฎหมายแล้วมันไม่ได้ผล เราก็ต้องออกมาชุมนุมมาไล่ ถ้าคนของเราในการเมือง (ในรัฐสภา) น้อยก็ต้องใช้คนข้างนอกออกมาช่วยกันไล่”³⁰³

ในแง่นี้เมื่อความไม่พอใจของชุมชนที่มีต่อทักษิณเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว ประกอบกับความอึดอัดของคนอโศกที่ตัวแทนของกลุ่มไม่สามารถคัดค้านการดำเนินงานของรัฐบาลที่พวกเขาเห็นว่าไม่ดีได้ตามกระบวนการปกติ จึงส่งผลให้ทุกส่วนตั้งแต่พระ ญาติธรรม นักการเมืองสายวัด สมาชิกคนชั้นกลางชาวอโศก เห็นพ้องต้องกันว่าจำเป็นต้องออกมาเคลื่อนไหวผ่านการชุมนุมขับไล่รัฐบาลบนท้องถนนแทน

ความขัดแย้งในแนวคิดของชุมชนอโศกกับทักษิณ

สำหรับความขัดแย้งในแง่ของแนวคิดสามารถแบ่งได้เป็นสองเรื่องย่อย เรื่องแรก การดำเนินงานของทักษิณที่ชาวอโศกมองว่าทุจริต คอร์รัปชันขัดกับแนวคิดคุณธรรมนำการเมือง ในขณะที่เรื่องที่สอง แนวการพัฒนาของทักษิณที่เน้นการพัฒนาแบบรวดเร็วและปรับตัวให้เข้ากับต่างประเทศ ขัดกับแนวคิดของชาวอโศกที่มุ่งอนุรักษ์ความเป็นไทยให้ดำรงอยู่ในสังคม แนวคิดที่ขัดกันเหล่านี้ส่งผลให้ชุมชนอโศกเริ่มตระหนักว่าจำเป็นต้องออกมาเคลื่อนไหวยับยั้งการทำงานของทักษิณ ทั้งนี้เพื่อไม่ให้แนวคิดของทักษิณที่ชาวอโศกมองว่าจะนำไปสู่สิ่งที่ไม่ดีสามารถเผยแพร่ต่อ ๆ ไปได้ในอนาคต

เรื่องแรก การเมืองกำลังขาดคุณธรรม ในช่วงก่อนเข้าร่วมเป็นขบวนการพันธมิตรฯ ชาวอโศกเห็นว่าการดำเนินนโยบายบางอย่างของรัฐบาลในขณะนั้นเริ่มแสดงให้เห็นว่าทักษิณไม่มีคุณธรรมนำการเมือง พรรคไทยรักไทยและนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร เริ่มมีการทุจริต คอร์รัปชัน ไม่ซื่อสัตย์ต่อประชาชนและผลประโยชน์ของประเทศ ซึ่งในความคิดของชาวอโศกผู้นำที่ดีต้องมีทั้งความสามารถและคุณธรรมเป็นสิ่งสำคัญตามแนวคิดคุณธรรมนำการเมืองจากที่กล่าวไปในส่วนก่อนหน้านี้นี้ เมื่อ

³⁰³ นาย ค. อ่างแล้ว.

ทักษิณขาดคุณสมบัติข้อนี้ไป พวกเขาจึงจำเป็นต้องออกไปชุมนุมขับไล่รัฐบาลและเรียกร้องให้บุคคลอื่นที่มีคุณธรรมขึ้นมาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีแทน

กรณีขายหุ้นบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นจำกัดของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร จำนวนทั้งสิ้น 73,000 ล้านบาท โดยหลีกเลี่ยงภาษี เป็นกรณีสำคัญที่ทำให้ชาวโศกเห็นว่าทักษิณเป็นผู้ที่ไม่มีคุณธรรม แกนนนำ ข. ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับเรื่องนี้ อธิบายว่าสาเหตุประการหนึ่งที่ทำให้คนในชุมชนจำเป็นต้องออกไปเคลื่อนไหวเป็นเพราะพวกเขาเห็นถึงความโลภ และการไม่มีคุณธรรมของทักษิณ การหลีกเลี่ยงภาษีอย่างจงใจเสมือนเป็นการโกงประชาชน แม้ว่าการโกงนั้นมันจะไปทำให้คนกลุ่มหนึ่งได้ประโยชน์ แต่มันไม่ใช่ผลประโยชน์ของส่วนรวม หรือแม้แต่หากการขายหุ้นอย่างในกรณีหุ้นบริษัทชินคอร์ปอเรชั่นจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมแต่ก็ถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง ทั้งนี้เป็นเพราะหากประชาชนทั่วไปสามารถยอมรับการโกงได้ ในอนาคตการโกงจะเป็นเรื่องปกติซึ่งอาจจะส่งผลเสียต่อตัวเราได้ในครั้งต่อไป³⁰⁴

นอกจากความเห็นข้างต้น พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ยังเป็นอีกคนหนึ่งเห็นว่าทักษิณกำลังโกงประชาชน และขาดคุณสมบัติของการเป็นผู้นำที่มีคุณธรรม ก่อนหน้าที่จะมีการตัดสินใจออกมาชุมนุมจำลองได้เขียนจดหมายถึงนายกรัฐมนตรีทักษิณในเรื่องเกี่ยวกับการเลี่ยงภาษีกรณีขายหุ้นบริษัทชินคอปอเรชั่นโดยมีเนื้อหาว่า

“ดร.ทักษิณ ครับ ผมไม่ได้ติดต่อกับ ดร.ทักษิณ นานแล้ว คราวนี้ผมคิดอยู่นานว่า จะเขียนจดหมายดีหรือไม่ดี ดร.ทักษิณอ่านแล้วคงไม่สบายใจ แต่เป็นเพราะคิดไม่ตรงกัน ไม่ใช่เขียนมาต่อว่าเพราะขัดกันด้วยเรื่องผลประโยชน์ส่วนตัว ครั้นจะส่งผ่านคนสนิทอย่างที่แล้ว ๆ มา ก็คิดว่า คงไม่มีใครกล้านำจดหมายฉบับนี้เสนอ ดร.ทักษิณแน่ เลยต้องขออนุญาตทำเป็นจดหมายเปิดผนึก

การขายหุ้นเจ็ดหมื่นสามพันล้านนั้น ผมเห็นว่า ดร.ทักษิณไม่ควรขาย เพราะไม่มีความจำเป็นที่จะต้องระดมเงินไปทำอะไร คนทั้งประเทศเสียขวัญ เกิดอะไรขึ้นหรือ ผู้นำประเทศจึงเทหุ้นขายหมด การขายให้ต่างชาตินั้น ประเทศเสียประโยชน์มากกว่าได้ ดร.ทักษิณคงจำได้ ผมและหลาย ๆ คน ช่วยกันคัดค้านเป็นผลสำเร็จ ไม่ให้รัฐบาลก่อนโน้นขายหุ้นบริษัทบางจากให้ต่างชาติ อันเป็นผลให้การบินไทย การไฟฟ้าฝ่ายผลิต และ ป.ต.ท.รอดจากการขายหุ้นให้คนชาติอื่น ส่วนที่อ้างกันเสมอ ๆ ว่าถ้าขายหุ้นให้คนไทยจะไม่สำเร็จ เพราะคนไทยไม่มีอำนาจซื้อนั้น ผมยืนยันว่าเสมอว่า ไม่จริง ขอให้ขายหุ้น ทีละอย่าง อย่าแบออกขายพร้อม ๆ กัน คน

³⁰⁴ แกนนนำ ข. อ้างแล้ว.

ไทยซื้อไม่ทันแน่เหตุการณ์ได้พิสูจน์ให้เห็นแล้ว เราขายหุ้นโรงไฟฟ้าราชบุรีของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตให้คนไทยหมดภายใน 17 นาที 33 วินาที การขายหุ้น ป.ต.ท.คราวที่แล้วให้คนไทย หมดใน 1 นาที 7 วินาที เท่านั้นเอง

ถ้า ดร.ทักษิณ และครอบครัวขายหุ้นเจ็ดหมื่นสามพันล้านบาทให้คนไทย รับรองว่าขายหมดแน่ กฎหมายกำหนดว่า ดร.ทักษิณ ไม่ต้องเสียภาษีที่ได้กำไรจากการขายหุ้น เพราะขายผ่านตลาดหลักทรัพย์ หากเป็นเรื่องอื่น ดร.ทักษิณ ต้องเสียภาษีรายได้ส่วนบุคคล คำนวณอัตราสูงสุดก็ 37 % เป็นเงินประมาณ สองหมื่นหกพันล้านบาทดร.ทักษิณ บอกว่าจะเจียดเงินส่วนหนึ่งช่วยการกุศล เป็นเรื่องที่ดีครับ ตอนเราอยู่พรรคพลังธรรมด้วยกัน ผมเคยพูดเสมอ ๆ ว่า ใครจะรวยหรือจนนั้นไม่สำคัญ เมื่อมาเป็นนักการเมือง ต้องเสียสละ ซื่อสัตย์อย่างเดียวไม่พอ เพราะทำแบบนี้ “ของเขาไม่เอา ของเราไม่ให้” ก็เรียกว่า ซื่อสัตย์ แล้วเท่านั้นไม่พอนักการเมืองต้องเลื่อนขั้นจาก “ซื่อสัตย์” ไปสู่ขั้น “เสียสละ” คือ “ของเขาไม่เอา ของเราก็ต้องให้” ด้วย

ผมขอเสนอแนะ ดร.ทักษิณ ซึ่งกำลังตั้งหน้าตั้งตาช่วยคนจนอยู่ในขณะนี้ ให้บริจาคเงิน สองหมื่นหกพันล้านบาท ที่ไม่ต้องเสียภาษีนั่น บริจาคให้หลวงเพื่อไปช่วยคนยากจนโดยเฉพาะ ซึ่งยังเหลือเงินอีกกว่าสี่หมื่นหกพันล้านบาท ตายแล้วเกิดเกิดแล้วตายอีกพันชาติ ก็กินใช้ไม่หมดครับ ต่อสถานการณ์ปัจจุบัน ผมนี้ก็ออกเพียงแค่นี้ จึงเขียนจดหมายมาเรียนเสนอแนะ หวังว่าความสัมพันธ์ของเราทั้งสองที่มีอยู่เดิม คงไม่จางหายไปเพราะจดหมายฉบับนี้

สวัสดิ์ครับ จำลอง ศรีเมือง”³⁰⁵ (เน้นโดยผู้เขียน)

จากจดหมายของจำลองถึงทักษิณฉบับนี้ทำให้เห็นได้ว่าในช่วงเวลาก่อนชาวโศกออกไปชุมนุมบนท้องถนน พล.ต.จำลอง ศรีเมือง เห็นว่าการเมืองในขณะนั้นเป็นการเมืองที่ขาดคุณธรรม การกระทำของทักษิณทั้งในกรณีขายหุ้นบริษัทตัวเอง รวมถึงกรณีโอนหุ้นการไฟฟ้า การบินไทย กำลังเป็นแนวทางที่ทำให้ประเทศเสียผลประโยชน์และเปิดโอกาสให้ต่างชาติเข้ามายึดครองผลประโยชน์จากคนไทย ลักษณะเช่นนี้จำลองมองว่าเป็นการขาดคุณธรรมตรงที่ ทักษิณจงใจขายหุ้นให้กับต่างชาติเพื่อทำกำไรและอาศัยช่องทางของกฎหมายหลบเลี่ยงภาษี เมื่อคนที่เสียประโยชน์คือประชาชนแต่ทักษิณใน

³⁰⁵ ผู้จัดการออนไลน์, "จดหมายเปิดผนึก “พล.ต.จำลอง” ถึง “ดร.ทักษิณ” ", 31 ม.ค. 2549, <https://mgronline.com/daily/detail/9490000013671>.

ฐานะนายกรัฐมนตรีกลับไม่มีการปกป้อง ยิ่งไปกว่านั้นยังปกปิดข้อมูลตรงนี้ซึ่งเหมือนกับการจงใจโกหกประชาชน ในแง่นี้ทำให้เห็นได้ว่าการทำงานของทักษิณนั้นขาดคุณธรรม

“...ก่อนหน้านั้น ก่อนที่ผมจะออกมาต่อต้านเขา ผมได้เขียนจดหมายเปิดผนึกฉบับหนึ่ง ผมบอกเขาว่า คุณชายหุ่นให้เทมาเส็กสิงคโปร์ได้ยังไง หุ่นที่คุณชายไปมันรวมทั้งดาวเทียมด้วย ดาวเทียมนี้เป็นเครื่องมือสำคัญในการสืบราชการลับแล้วคุณเป็นนายก เป็นประธานสภาความมั่นคงแห่งชาติ มันไม่ได้ แล้วอีกข้อหนึ่ง คุณบอกว่า ไม่ต้องเลี้ยงภาษีเพราะกฎหมายได้กำหนดไว้ ก็คุณเป็นคนนิ่งโซ่ไหมที่มีส่วนสนับสนุนกฎหมายออกมา พอกฎหมายออกมาปั๊บคุณเทขายปั๊บเลย ผมบอกว่าควักมาซะดี 7,300 ล้านบาท ผมคิดมาให้แล้วภาษี 20,000 ล้านบาท ควักมาซะดี ๆ ไหนคุณบอกจะตั้งมูลนิธิช่วยประชาชนไง ก็เอาเงินจำนวนนี้ไปช่วยเหลือประชาชนสิ คุณก็ไม่ทำ เมื่อเป็นเช่นนี้ ในส่วนของผมจึงเห็นว่าผิดอย่างยิ่ง จึงตัดสินใจเข้าร่วมชุมนุมกับกลุ่มพันธมิตร”³⁰⁶

ในส่วนของสมาชิกชาวโศกโดยทั่วไปก็มีความเห็นว่าทักษิณเป็นผู้นำที่ขาดคุณธรรมเช่นกัน พวกเขาเห็นว่าในทางการเมือง ความซื่อสัตย์ จริงใจต่อประชาชนเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งภายหลังจากที่ทักษิณแยกออกไปตั้งพรรคไทยรักไทยจนได้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ความจริงใจที่เคยมีให้กับคนในชุมชนโศกนั้นหายไปตัวอย่างเช่น นาง ถ. หนึ่งในผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนโศก และเข้าร่วมกับการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณตั้งแต่ช่วงเริ่มต้นกล่าวว่า เหตุสำคัญที่เขาออกไปได้รัฐบาลเป็นเพราะเห็นว่ารัฐบาลไม่ซื่อสัตย์ เมื่อรัฐบาลไม่ซื่อสัตย์ตั้งใจหลอกประชาชน จึงเป็นหน้าที่ของชาวโศกที่จะออกไปชุมนุมแล้วให้ผู้ที่ซื่อสัตย์กว่าทักษิณเข้ามาทำหน้าที่ผู้นำในการบริหารบ้านเมืองแทน

“การที่เราออกไป เราเห็นว่าเขาเป็นรัฐบาลที่ไม่ซื่อสัตย์ เราก็ไปไล่เขาได้ตั้ง 4 รัฐบาล จริง ๆ แล้วเราไม่ออกไปชุมนุมก็ได้เพราะเราก็สบายของเรา แต่ก็กลับมาถามตัวเองว่าเราอยากเป็นคนดีหรือไม่ดี ถ้าเราเห็นคนไม่ดีปกครองแล้วเรายู่เฉยๆ เราก็เหมือนคนไม่ดี ก็ไม่อยากเป็นอย่างนั้นเลยตัดสินใจออกไปชุมนุม ไปไล่คนไม่ดีให้คนดี ที่ทั้งดีทั้งเก่งเข้ามาแทน”³⁰⁷

ตัวอย่างจากทั้ง คำให้สัมภาษณ์ของแกนนำ ข. จดหมายของ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง รวมถึงนาง ถ. หนึ่งในมวลชนผู้ให้สัมภาษณ์ ทำให้กล่าวได้ว่าในช่วงที่ทักษิณขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี การใช้อำนาจทางการเมืองของเขาถูกชุมชนโศกมองว่าขัดกับแนวคิดสำคัญในเรื่องคุณธรรมนำการเมือง ซึ่ง

³⁰⁶ ปณิธาน พิษชาติ. อ้างแล้ว. น.160

³⁰⁷ นาง ถ., สัมภาษณ์, 14 ธ.ค. 2562.

ด้วยเหตุนี้เองจึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชาวอโศกเห็นว่าจำเป็นต้องออกมาไล่ทักษิณและทำให้การเมืองมีคุณธรรมเป็นตัวชี้นำ

เรื่องที่สอง ความเป็นไทยกำลังถูกคุกคาม จากที่อธิบายไปในส่วนก่อนหน้านี้นี้ว่าชาวอโศกมีแนวคิดอนุรักษ์ความเป็นไทยให้คงอยู่โดยปฏิเสธวัฒนธรรมและแนวความคิดจากตะวันตก แนวคิดนี้มีความขัดแย้งกันอย่างสิ้นเชิงกับแนวทางการพัฒนาของทักษิณที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจ เทคโนโลยีสมัยใหม่ เมื่อการพัฒนาเกิดขึ้นอาทิ การเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงานทำให้เกิดการไหลเวียนของเงิน คนงานทั้งในและนอกประเทศมากขึ้น การพัฒนาเช่นนี้ชาวอโศกไม่เห็นด้วยโดยมองว่าบางเรื่องมีความรวดเร็วเกินไปและอาจไม่ยั่งยืนจนเกิดผลเสียได้ เหตุนี้ทำให้คนในชุมชนเห็นว่าวิถีดั้งเดิมของไทยกำลังถูกคุกคามและจำเป็นต้องหยุดยั้งการคุกคามนี้

สำหรับพ.ต.ท.ทักษิณ การพัฒนาประเทศหมายถึงการปรับตัวตามยุคสมัยซึ่งยุคสมัยที่เขาดำรงตำแหน่งนั้นเห็นว่าเป็นยุคสมัยแห่งโลกาภิวัตน์ ในแนวคิดของทักษิณโลกาภิวัตน์นั้นมิได้เป็นเพียงโลกของการไหลเวียนอย่างเสรีของสินค้า การลงทุน บริการ ผู้คน การไหลของสิ่งเหล่านี้มิได้ไหลเวียนทางเดียว หากแต่เป็นโลกที่มีการเชื่อมต่อกันสัมพันธ์มากขึ้น ถี่ขึ้น เร็วขึ้น โดยไม่มีข้อจำกัดทางด้านเวลาและสถานที่ อย่างไรก็ตามโลกาภิวัตน์นั้นมีทั้งด้านบวกและลบ ในด้านบวกทำให้คุณภาพชีวิตเราพัฒนาและฐานะของผู้คนดีขึ้น ในทางลบจะเกิดการแข่งขันด้านการตลาด ทรัพยากรรุนแรงขึ้น ลักษณะนี้ทำให้การปรับตัวจึงเป็นสิ่งสำคัญ และประเทศเสี่ยงไม่ได้ที่จะต้องปรับตัวและรับเทคโนโลยีวัฒนธรรมของต่างชาติเข้ามา “การปรับตัวอย่างต่อเนื่องคือกฎเกณฑ์ของการอยู่ในโลกยุคนี้”³⁰⁸

แนวคิดการพัฒนาประเทศของทักษิณขัดแย้งกับแนวคิดการอนุรักษ์ความเป็นไทยในส่วนของวิถีชีวิต วัฒนธรรมไทยของชาวอโศกเป็นอย่างมาก สำหรับชาวอโศก การพัฒนานั้นย่อมเกิดขึ้นได้ปรับเปลี่ยนไปในแต่ละยุคสมัย แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดคือความเป็นรากเหง้าของไทยนั้นจำเป็นต้องยังคงอยู่อาทิ ประเพณี วัฒนธรรมไทย นอกจากนี้การปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วยังเป็นสิ่งที่ชาวอโศกไม่เห็นด้วยแก่นำ ก.อธิบายว่า สำหรับชุมชนอโศกนั้นไม่ได้ปฏิเสธการเปลี่ยนแปลง เขาเห็นว่าทุกอย่างย่อมมีการเปลี่ยนแปลงเพียงแต่ในแต่ละสิ่งที่เปลี่ยนนั้นเราต้องมั่นใจอย่างแน่วแน่แล้วว่าเป็นสิ่งที่ดี และยั่งยืนอย่างแท้จริง ในทางกลับกัน หากรับวัฒนธรรมตะวันตกมาอย่างเดียวย โดยไม่ไตร่ตรองดูว่าวิถีของเราดั้งเดิมนั้นเป็นอย่างไร ขัดกันหรือไม่ หากไม่มองสาระสำคัญตรงนี้และมุ่งแต่จะเปลี่ยนแปลง ก็อาจส่งผลให้การเปลี่ยนแปลงมันนำไปสู่สิ่งที่ไม่ดีได้ ในแง่นี้ทำให้ชาวอโศกไม่เห็นด้วยกับหลักในการพัฒนาของทักษิณ ที่เน้นการปรับตัวอย่างรวดเร็วให้สอดคล้องกับยุคสมัยโลกาภิวัตน์

³⁰⁸ ทักษิณ 24 สิงหาคม 2003 ใน โปรทักษิณ, "การเมืองเรื่องการพัฒนา," ไม่ระบุปีที่เผยแพร่, <https://sites.google.com/site/prothaksin/political-development>.

นอกจากในเรื่องการมุ่งให้ประเทศมีการปรับตัวเข้ากับโลกอย่างรวดเร็วแล้ว แนวคิดเรื่องระบบทุนนิยมของทักษิณ ยังเป็นสิ่งที่ขัดแย้งกับแนวคิดบุญนิยม ของชาวอโศกเป็นอย่างมากด้วย สำหรับทักษิณในสมัยที่เขาดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเห็นว่า ทุนนิยมมีลักษณะที่อิงอยู่กับเศรษฐกิจแบบฐานความรู้ เขาอธิบายว่าเป็นเศรษฐกิจที่ใช้ความรู้ใช้ปัญญาในการทำมาหากิน เป็นยุคที่เศรษฐกิจแข่งขันกันบนฐานความรู้เป็นเศรษฐกิจแห่งความเร็ว "แข่งกันที่ความเร็ว เร็วแล้วต้องแม่นยำ แม่นยำก็ต้องมีข้อมูล ต้องวิเคราะห์ข้อมูลเป็น หยิบข้อมูลถูกจึงจะเร็วได้"³⁰⁹ ในทัศนะของทักษิณ ทุนนิยมคือระบบของการแสวงหากำไร³¹⁰

"ทุนนิยมแปลว่านิยมทุน ไม่มีทุนไม่นิยม เพราะฉะนั้นคนจนไม่มีทุนไม่นิยม จะให้นิยมต้องมีทุน"³¹¹

คำกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่าทักษิณนั้นมีแนวทางให้ประชาชนสะสมทุน ซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดบุญนิยมของชุมชนอโศกที่มีแนวทางให้ประชาชนลดการสะสมทุนและดำรงชีวิตอยู่ได้โดยใช้เงินให้น้อยที่สุด สำหรับชาวอโศกการสะสมทุนนั้นเป็นสิ่งอันตราย ทั้งนี้เนื่องจากมนุษย์นั้นมีความโลภ เมื่อเริ่มสะสมทุนก็จะทำให้ต้องการที่จะสะสมต่อไปเรื่อย ๆ วิธีที่ง่ายที่สุดในการหาทุนนั้นก็คือการไปแย่ง หรือริบทุนของคนอื่นซึ่งจะทำให้เราเกิดกิเลส และมีความเห็นแก่ประโยชน์ของตนเองเป็นหลัก ในทางกลับกัน หากไม่มีการสะสมทุน หรือสะสมแต่พอดีพอใช้ สิ่งที่เกิดขึ้นเลยคือจะไม่เกิดการแย่งทุน แย่งเงินกัน การเบียดเบียนก็ไม่มี ความเห็นแก่ตัวก็ไม่มี สภาพเช่นนี้ดีกว่าการสะสมทุน³¹² เหตุนี้ทำให้ระบบทุนนิยมตามทัศนะของทักษิณ และบุญนิยมตามความคิดของชาวอโศกนั้นมีความขัดแย้งกันอย่างสิ้นเชิง ทุนนิยมสิ่งสำคัญคือความรู้ ความสามารถในการปรับตัว แสวงหาทุนและแข่งขันกับคนอื่น ๆ ขณะที่ในบุญนิยมสิ่งสำคัญคือคุณธรรม ความสามารถในการลดกิเลสและศึกษาธรรมะอย่างจริงจัง

เมื่อแนวคิดการพัฒนาประเทศของทักษิณมีความขัดแย้งกับแนวคิดของชุมชนอโศก ทำให้คนในชุมชนเริ่มเห็นว่าวัฒนธรรมแบบตะวันตก แนวคิดเรื่องทุนนิยม กำลังเข้ามาในชุมชนและในชาติอย่างมาก ซึ่งหากพวกเขาไม่เคลื่อนไหวหรือทำอะไรบางอย่างก็อาจทำให้วิถีชีวิต วัฒนธรรมดั้งเดิมของไทยนั้นเลือนหายไป

จากที่กล่าวไปเกี่ยวกับเหตุที่ทำให้ชุมชนอโศกออกมาเคลื่อนไหวร่วมกับกลุ่มอื่น ๆ กลายเป็นขบวนการพันธมิตรฯ เรื่องแรกเมื่อชุมชนอโศกเกิดความไม่พอใจโดยเห็นว่าทักษิณทำให้กลุ่มของพวกเขา

³⁰⁹ เรื่องเดียวกัน.

³¹⁰ พิจิตรา (เรียบเรียง), คิดอย่างทักษิณ ชินวัตร: *Leader of Asia* (กรุงเทพฯ: ฐานมีเดียเน็ตเวิร์ค 2546). น.90

³¹¹ โพรทักษิณ. อ่างแล้ว.

³¹² แกนน่า ก. อ่างแล้ว.

เขาเสียผลประโยชน์ ความไม่พอใจนี้ทำให้นักการเมืองในชุมชนพยายามตรวจสอบ และคัดค้านการดำเนินงานของรัฐบาลทักษิณทั้งปี พ.ศ.2544 และ พ.ศ.2548 แต่ไม่สำเร็จ ในขณะที่อีกเรื่องเกี่ยวกับแนวความคิดที่ชุมชนอโศกเห็นว่าแนวทางการพัฒนาประเทศของทักษิณนั้นขัดกับแนวคิดอนุรักษ์ ความเป็นไทย และคุณธรรมนำการเมืองของพวกเขา ทั้งสองสาเหตุนี้ทำให้นักการเมืองสายวัด เข้าปรึกษากับสมณะโพธิรักษ์ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง และแกนนำที่เป็นสมาชิกชาวอโศกเพื่อขอความเห็นเกี่ยวกับการระดมมวลชนออกไปชุมนุมบนท้องถนน

การพูดคุยเพื่อลงความเห็นเกี่ยวกับการออกมาชุมนุมเกิดขึ้นในเดือนมกราคม พ.ศ.2549 ที่งานพุทธาภิเษก งานประจำปีที่เป็นกรรวมตัวกันของทั้งญาติธรรม และสมณะในสำนักอโศกตามจังหวัดต่าง ๆ มารวมกันที่พุทธสถานศาลือโคก จังหวัดนครสวรรค์ งานดังกล่าวมีการนำวาระการดำเนินงานของรัฐบาลทักษิณโดยเฉพาะเรื่องของการแปรรูปกิจการต่าง ๆ ของรัฐเพื่อเอื้อประโยชน์กับฝ่ายรัฐบาลเข้าที่ประชุม การประชุมที่เกิดขึ้นประกอบด้วยตัวแทนนักการเมืองสายวัด แกนนำญาติธรรม สมณะโพธิรักษ์ และตัวแทนของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง เข้าประชุมร่วมกันจนได้ข้อสรุปว่า สมณะโพธิรักษ์หัวหน้าสำนักปฏิบัติธรรมอโศกมีความเห็นชอบให้นักการเมืองสายวัดและแกนนำผู้เป็นสมาชิกของชุมชนเป็นผู้ประสานงานหลักในการระดมมวลชนชาวอโศกเข้าสนับสนุนการเคลื่อนไหวของนายสนธิ ลิ้มทองกุล

หลังจากมติของหลายฝ่ายภายในชุมชนอโศกเห็นว่าควรออกไปเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณร่วมกับกลุ่มอื่น ๆ ที่เคลื่อนไหวอยู่ก่อนหน้า ในวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2549 พล.ต.จำลอง ศรีเมืองได้แถลงข่าวพร้อมกับประกาศต่อสาธารณะที่บริเวณอนุสรณ์สถาน 14 ตุลาฯว่าจะนำมวลชนสมาชิกกองทัพอธรรมมูลนิธิ พร้อมกับประชาชนจากจังหวัดต่างๆ ทั่วทุกภาคของประเทศที่หวังใยบ้านเมืองไปร่วมชุมนุมที่ท้องสนามหลวงโดยเริ่มตั้งแต่วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2549 เป็นต้นไป³¹³ หลังจากนั้นชุมชนอโศกถือได้ว่ามีส่วนร่วมในการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณภายใต้ชื่อขบวนการพันธมิตรฯ อย่างเต็มรูปแบบทั้งระดมมวลชนเข้าร่วม อำนวยความสะดวกในเรื่องสาธารณูปโภคเช่นการเปิดโรงงานดูแลห้องน้ำ ประสานงานกับกลุ่มต่าง ๆ ให้มาสนับสนุนการเคลื่อนไหว โดยแกนนำคนสำคัญของชุมชนอโศกตลอดช่วงของการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณ กล่าวว่า

“เมื่อการตรวจสอบผ่านกลไกปกติไม่เป็นผลสำเร็จ และผู้นำกำลังขาดคุณธรรม **สุดท้ายการออกมาชุมนุมบนถนนจึงเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นคำตอบของเรา**”³¹⁴ (เน้นโดยผู้เขียน)

³¹³ ประชาไท, "จำลอง นำทัพสันติอโศกหนุนการชุมนุม 26 ก.พ. ", 20 ก.พ. 2549, <https://prachatai.com/journal/2006/02/7395>.

³¹⁴ แกนนำ ข. อ่างแล้ว.

2. นายทหารอาวุโส: ความขัดแย้งในการโยกย้ายนายทหาร และแนวคิดทักษิณกำลังกัดกัน สถาบัน

สาเหตุที่ทำให้บรรดานายทหารอาวุโสเข้าร่วมสนับสนุนกลุ่มพันธมิตรฯ ในปี พ.ศ.2549 ก่อนที่จะก้าวขึ้นมาเป็นแกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณในช่วงหลัง พ.ศ.2551 แบ่งได้เป็น 2 ประการได้แก่ *หนึ่ง* ความขัดแย้งระหว่างกองทัพกับรัฐบาลทักษิณในกรณีการโยกย้ายทหารในกองทัพ การกระทำเช่นนี้ทำให้นายทหารอาวุโส รวมถึงทหารระดับนายพลที่ยังมีตำแหน่งในกองทัพ เสียประโยชน์ และมองว่าทักษิณกำลังใช้อำนาจทางการเมืองแทรกแซงกองทัพทำให้กองทัพอ่อนแอ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทหารไม่อาจยอมรับได้ *สอง* ภาพลักษณ์ของตัวนายกรัฐมนตรีทักษิณ ที่มีหลายกรณีทำให้นายทหารอาวุโสมองว่าเป็นการก้าวล่วงสถาบันกษัตริย์ และจงใจกัดกันให้สถาบัน รวมถึงทหารแยกออกจากการเมือง ความขัดแย้งรวมถึงความไม่พอใจของทหารอาวุโสที่มีต่อทักษิณเช่นนี้ส่งผลให้พวกเขาเห็นว่าตนเอง รวมถึงสถาบันชาติและกษัตริย์มีภัย เหตุนี้ทำให้นายทหารอาวุโสที่ไม่ได้มีตำแหน่งในกองทัพแล้วแต่ยังมีบทบาทในกองทัพ หรือแม้แต่บทบาทในการเมืองตัดสินใจเข้าร่วมกับกลุ่มพันธมิตรฯ

ความขัดแย้งในการโยกย้ายนายทหาร

ในช่วงก่อนที่นายทหารอาวุโสจะเข้าสนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรฯ ได้เกิดความขัดแย้ง หวาดระแวงซึ่งกันและกันของนายกรัฐมนตรีทักษิณ กับกองทัพ นายทหารที่เคยมีอิทธิพลในกองทัพหลายนายมีความเห็นว่ากองทัพนั้นไม่ปลอดภัยเพราะโดนแทรกแซงจากการใช้อำนาจทางการเมือง พวกเขาไม่พอใจกับการกระทำของทักษิณที่แต่งตั้ง โยกย้ายนายทหาร ในตำแหน่งสำคัญ ๆ โดยไม่ฟังความเห็นจากคนในกองทัพ ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่ในช่วง พ.ศ.2545 เรื่อยมาจนถึง พ.ศ.2548 ก่อนการออกมาชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรฯ ในช่วงก่อนการชุมนุมนายทหารอาวุโสมีความเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่าทักษิณกำลังเป็นภัยต่อความมั่นคงของกองทัพรวมถึงความมั่นคงของบ้านเมือง อย่างไรก็ตามพวกเขาตระหนักก่อนว่าการทำรัฐประหารนั้นยังไม่มีความพร้อม และไม่มีเงื่อนไขมากพอที่ทำให้การรัฐประหารรัฐบาลทักษิณนั้นมีความชอบธรรม นายทหารอาวุโสบางส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการโยกย้ายตำแหน่งทางทหารของทักษิณจึงตัดสินใจออกมาสนับสนุนการเคลื่อนไหวพันธมิตรฯ ในปี พ.ศ.2549 สนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรฯ ขับไล่รัฐบาลทักษิณ ก่อนที่จะมีการทำรัฐประหารในวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2549 ในที่สุด

ในประเด็นนี้เพื่อที่จะเข้าใจความขัดแย้งและเห็นภาพการขัดผลประโยชน์กันของทักษิณ กับ นายทหารในกองทัพ ผู้ศึกษาเห็นว่าควรอธิบายเกี่ยวกับโครงสร้าง ลำดับความสำคัญของกองทัพโดยย่อเฉพาะในส่วนที่จะเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างทักษิณกับนายทหารของกองทัพเป็นลำดับแรก ก่อนที่จะฉายภาพให้เห็นถึงความขัดแย้งจนทำให้นายทหารส่วนหนึ่งตัดสินใจร่วมสนับสนุนการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรฯ

จุดสูงสุดในโครงสร้างของกองทัพคือกองบัญชาการทหารสูงสุดที่ได้เปลี่ยนชื่อมาเป็นกองบัญชาการกองทัพไทยใน พ.ศ.2551 ประกอบด้วย 3 เหล่าทัพได้แก่ กองทัพบก เรือ และอากาศ ในทางสายบังคับบัญชาของผู้นำทั้ง 3 เหล่าทัพคือ ผู้บัญชาการทหารสูงสุด และปลัดกระทรวงกลาโหม แต่ทว่าในทางปฏิบัติ บรรดานายทหาร 3 เหล่า กองทัพบกมีอิทธิพลทางการเมืองที่เข้มข้นที่สุด และกล่าวได้ว่าผู้นำที่แท้จริงของกองทัพไทยก็คือ ผู้บัญชาการทหารบก³¹⁵ ในส่วนของกองทัพบกประกอบด้วยกองทัพ 4 ภาคทำหน้าที่ในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศได้แก่ กองทัพภาคที่ 1 (ภาคกลาง) กองทัพภาคที่ 2 (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) กองทัพภาคที่ 3 (ภาคเหนือ) และกองทัพภาคที่ 4 (ภาคใต้) โดยกองทัพภาคที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับเรื่องทางการเมืองมากที่สุดคือส่วนของกองทัพภาคที่ 1 ที่มีหน่วยย่อยที่ขึ้นตรงอีก 3 หน่วยคือ กองพลที่ 1 รักษาพระองค์ (พล.1 รอ.) ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร กองพลทหารราบที่ 2 รักษาพระองค์ (พล.ร.2 รอ.) ตั้งอยู่ที่จังหวัดปราจีนบุรี และกองพลทหารราบที่ 9 (พล.ร.9) ตั้งอยู่ที่จังหวัดกาญจนบุรี นอกจากนี้ยังมีหน่วยรบที่เทียบเท่ากับกองทัพภาคทั้ง 4 และมีความสำคัญคือ หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ตั้งอยู่ที่จังหวัดลพบุรี หน่วยบัญชาการป้องกันภัยทางอากาศ และกองพลทหารม้าที่ 2 รักษาพระองค์ ในกรุงเทพมหานคร แต่ละหน่วยบัญชาการเหล่านี้มีความสำคัญทั้งทางทหารและการเมืองแตกต่างกันซึ่งจะสะท้อนออกมาในการแต่งตั้งโยกย้ายนายทหารให้ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ³¹⁶

การแต่งตั้งโยกย้ายนายทหารในกองทัพมีขั้นตอนคือ ผู้บัญชาการเหล่าทัพจะหารือกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเพื่อทำบัญชีรายชื่อโยกย้าย แล้วเสนอรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมเพื่อขอความเห็นชอบ จากนั้นจึงนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อทรงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าแต่งตั้ง³¹⁷ อย่างไรก็ตาม โยชิฟูมิ ทามาตะ (2552) อธิบายว่า ผู้ที่มีอิทธิพลมากที่สุดในการกำหนดโยกย้ายคือผู้บัญชาการเหล่าทัพ ซึ่งการโยกย้ายตามปกติหรือโยกย้ายตามฤดูกาลจะกระทำขึ้นเมื่อใกล้สิ้น

³¹⁵ โยชิฟูมิ ทามาตะ, "รัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ.2549 การแต่งตั้งโยกย้ายนายทหารในกองทัพบก กับ การแทรกแซงการเมืองในประเทศไทย. (แปลโดย Pop Anan)," ฟาเดียวกัน 12(2-3) (2552).น.192

³¹⁶ เรื่องเดียวกัน. น.193

³¹⁷ หลังจาก พ.ศ.2551 ได้มีการเปลี่ยนแปลงขั้นตอนโดยให้ผู้บัญชาการเหล่าทัพนำโผแต่งตั้งโยกย้ายมาเสนอต่อที่ประชุมคณะกรรมการ ที่มีผู้บัญชาการทหารสูงสุด ปลัดกระทรวงกลาโหม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมร่วมพิจารณาให้ความเห็นชอบในขั้นตอนสุดท้าย

ปีงบประมาณของทุกปีคือวันที่ 1 ตุลาคม และอีกครั้งช่วงกลางปีงบประมาณคือ 1 เมษายน³¹⁸ ในส่วนของผู้บัญชาการเหล่าทัพนั้นมีบุคคลที่ทำงานใกล้ชิดอีก 4 นาย ที่กล่าวได้ว่ามีอิทธิพลในการเสนอชื่อการแต่งตั้งโยกย้ายให้กับผู้บัญชาการพิจารณาอีกต่อหนึ่ง ประกอบด้วย รองผู้บัญชาการ เสนาธิการ ทหารบก และผู้ช่วยผู้บัญชาการอีก 2 นาย นายทหารเหล่านี้รู้จักกันในนาม 5 เสือ ทบ.

นายทหารชั้นสัญญาบัตรต่างแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นเพื่อที่จะได้เข้ามาในส่วนนี้เพื่อความก้าวหน้าในการเลื่อนตำแหน่งนอกจากจะทำให้ได้มาซึ่งอำนาจและเกียรติยศในฐานะทหารแล้ว ยังเป็นเส้นทางเชื่อมโยงไปสู่อำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจ การแข่งขันจึงเป็นไปอย่างเข้มข้น ซึ่งเงื่อนไขสำคัญในการได้เข้าไปสู่ตำแหน่งเหล่านี้คือ สายสัมพันธ์ที่มาจากความเป็นเพื่อนร่วมรุ่นในโรงเรียนนายร้อย จปร. หรือเคยสังกัดอยู่ในหน่วยงานเดียวกันมาก่อนเมื่อเพื่อนร่วมรุ่นหรือผู้บังคับบัญชาในหน่วยงานได้ตำแหน่งสูงขึ้นก็จะดึงเอาพรรคพวกของตนเองให้ได้ตำแหน่งสูงขึ้นตามไปด้วย เพื่อนรุ่นเดียวกันหรือลูกน้องจึงต้องร่วมมือเพื่อที่จะผลักดันให้พวกพ้องได้ขึ้นสู่ตำแหน่งสำคัญ ที่สำคัญคือ ไม่ใช่ว่านักเรียนนายร้อยจปร. ทุกรุ่นจะได้เป็นผู้บัญชาการทหารบก ซึ่งทำให้การแข่งขันระหว่างรุ่น และพรรคพวกกันในการเข้าสู่ตำแหน่งสำคัญในกองทัพนั้นเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ทั้งในทางกองทัพ และการเมืองอย่างชัดเจน³¹⁹

อย่างไรก็ตาม การจะได้รับแต่งตั้งตำแหน่งสำคัญใน 5 เสือ ทบ. มีเงื่อนไขอยู่ประการหนึ่งคือ ต้องคำนึงถึงเส้นทางของนายทหารคนนั้น ๆ ว่าผ่านการคุมกำลัง หรือทำงานในกองทัพจนครบอาวุโส มาระดับหนึ่งแล้ว ตัวอย่างเช่น สายคุมกำลังที่จะขึ้นเป็นรอง ผบ.ทบ. หรือผู้ช่วย มักจะผ่านการดำรงตำแหน่งผู้บังคับกองพัน (พันโท) ผู้บังคับการกรม (พันเอก) ผู้บัญชาการกองพล (พลตรี) และแม่ทัพภาคของกองทัพภาค (พลโท) มาก่อนแล้วจึงเข้ามาอยู่ในกลุ่ม 5 เสือ ทบ. ในขณะที่สายเสนาธิการก็มักจะผ่านการดำรงตำแหน่งในระดับบัญชาการมาก่อน แล้วเลื่อนขึ้นเป็นผู้ช่วยเสนาธิการ รองเสนาธิการ ก่อนที่จะเข้ามาในกลุ่ม 5 เสือ ทบ. ในตำแหน่งเสนาธิการในที่สุด³²⁰

การโยกย้ายและแต่งตั้งชั้นยศนายทหารในกลุ่ม 5 เสือ ทบ. ถือได้ว่าสำคัญมากสำหรับความเป็นเอกภาพของกองทัพ รวมไปถึงความมั่นคงของรัฐบาล ทั้งนี้เนื่องจากผู้ที่เข้ามาอยู่ใน 5 เสือ ทบ. นั้นมีอำนาจในการเสนอชื่อโยกย้าย แต่งตั้งคนในรุ่น หรือในกลุ่มของตนเองที่ไว้ใจได้ ให้สามารถเข้าคุมกำลังทหารในหน่วย หรือกองพลต่าง ๆ ทั้งในกรุงเทพและต่างจังหวัด เมื่อหัวหน้ารัฐบาล หรือผู้นำในกองทัพอย่างใดอย่างหนึ่งสามารถควบคุมการแต่งตั้ง ให้มีคนของกลุ่มตนเองที่ไว้ใจได้เข้าคุมกำลังหลักโดยเฉพาะในส่วนของกองทัพภาคที่ 1 กองพลที่ 1 รักษาพระองค์ กองพลทหารราบที่ 2 รักษา

³¹⁸ เรื่องเดียวกัน. น.193-194

³¹⁹ เรื่องเดียวกัน. น.197

³²⁰ เรื่องเดียวกัน. น.192-194

พระองค์ สองกองพลที่อยู่ในกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียงอันเป็นศูนย์กลางอำนาจทางการเมืองและเป็นเวทีของการก่อรัฐประหาร ก็จะทำให้พวกเขามั่นใจได้ว่าอำนาจของตนเองนั้นยังคงอยู่ได้อย่างมั่นคง ในทางกลับกันหากฝ่ายรัฐบาล หรือกองทัพไม่มีคนของกลุ่มตนอยู่ใน 5 เสือ ทบ. หรือมีแต่อยู่ในบทบาทที่น้อยกว่าอีกฝ่าย ย่อมหมายความว่าพวกเขานั้นไม่สามารถควบคุมการแต่งตั้ง หรือโยกย้ายคนของตนเองให้เข้าไปอยู่ในกองกำลังหลักได้ หากนายทหารในกองทัพมีบทบาทน้อยก็เสี่ยงที่กองทัพจะขาดเอกภาพและถูกแทรกแซงโดยการใช้อำนาจทางการเมือง ขณะเดียวกันหากบทบาทของทหารที่ได้รับความไว้วางใจจากรัฐบาลมีบทบาทน้อย ก็เสี่ยงที่กองทัพจะเข้ามาแทรกแซงการเมือง และนำไปสู่การรัฐประหารได้ในที่สุด

โครงสร้างและตำแหน่งของกองทัพในลักษณะนี้มีส่วนสำคัญมากในเรื่องราวความขัดแย้ง และขัดผลประโยชน์กันระหว่างรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร กับบรรดานายทหารในกองทัพช่วงก่อน พ.ศ. 2549 ช่วงเวลาก่อนการเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรฯ ได้เกิดความหวาดระแวงกันระหว่างกองทัพกับรัฐบาลที่คะแนนนิยมพุ่งสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ความหวาดระแวงระหว่างกันนี้ส่งผลให้นายกรัฐมนตรีทักษิณ ถูกมองว่าใช้อำนาจทางการเมืองแทรกแซงการแต่งตั้งนายทหารในรุ่นตนเองเข้าคุมกองกำลังในหลายส่วน เพื่อรักษาเสถียรภาพของรัฐบาลและมั่นใจได้ว่าจะไม่เกิดการรัฐประหารจากกองทัพ การกระทำดังกล่าวส่งผลให้ผู้มีอิทธิพลในกองทัพในช่วงก่อนหน้าเกิดความไม่พอใจ และรู้สึกว่าการกลุ่มของตนเองนั้นเริ่มมีบทบาทในกองทัพน้อยลง ซึ่งอาจทำให้กองทัพขาดเอกภาพได้ในอนาคต ความไม่พอใจเช่นนี้ส่งผลให้นายทหารอาวุโสบางส่วนที่ไม่ได้มีบทบาทโดยตรงแต่เคยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกองทัพเริ่มออกมาเคลื่อนไหวโดยการสนับสนุนกลุ่มพันธมิตรฯ

ความไม่พอใจของกลุ่มทหารอาวุโสครั้งแรกเริ่มขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 พวกเขา mong ว่ารัฐบาลทักษิณกำลังใช้อำนาจทางการเมืองเข้าควบคุมกองทัพผ่านการย้ายตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกและแม่ทัพภาค หลังจากที่อยู่ในช่วงก่อนหน้านี้ นับตั้งแต่เหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 35 ทั้งกองทัพ และฝ่ายการเมืองต่างไม่แทรกแซงซึ่งกันและกัน สำหรับประเด็นนี้ ทามาตะ (2552) อธิบายว่า กองทัพไทยได้ก้าวลงจากเวทีการเมืองตั้งแต่ พ.ศ. 2535 ที่ไม่เพียงแต่ไม่ทำการรัฐประหารเท่านั้น ผู้นำเหล่าทัพแทบจะไม่ได้แสดงความเห็นใด ๆ เกี่ยวกับการเมือง ในขณะเดียวกันนักการเมืองก็มีความจำเป็นน้อยลงในการที่จะต้องเข้าไปแทรกแซงการโยกย้ายตำแหน่งในกองทัพ รวมถึงความสามารถในการแทรกแซงกองทัพของนักการเมืองก็ลดต่ำลงด้วย ช่วงเวลา พ.ศ. 2535 จนถึงต้นของทศวรรษ 2540 นักการเมืองสามารถได้มาซึ่งอำนาจผ่านระบบเลือกตั้งและรักษาอำนาจผ่านระบบเลือกตั้ง ทำให้ไม่มีความจำเป็นที่ฝ่ายการเมืองต้องหนุนให้นายทหารของกลุ่มตนเองที่ไว้วางใจได้ขึ้นมาใช้อำนาจในผู้นำเหล่าทัพ โดยเฉพาะในส่วนของกองทัพบกที่ถือว่าเป็นกำลังหลักที่สามารถกำหนดความเป็นไปของรัฐบาลได้ระดับหนึ่ง ในช่วงเวลาดังกล่าวรัฐบาลเพียงแค่ออกระวังไม่ให้นายทหารที่มีทีท่าว่าจะก่อการ

รัฐประหารได้ขึ้นมาเป็นผบ.ทบ. หรือระวางไม่ให้อำนาจไปกระจุกอยู่ที่ผบ.ทบ. มากจนเกินไป กล่าวได้ว่า ความจำเป็นที่นักการเมืองจะต้องเข้าไปแทรกแซงไผโยกย้ายของกองทัพลดน้อยลง

ก่อน พ.ศ.2545 ทามาตะ มองว่าเป็นช่วงเวลาเรียกว่าการเมืองนำการทหาร หรือ “การถูกควบคุมโดยรัฐบาลพลเรือน” (civilian control) อย่างแท้จริง ในลักษณะที่นักการเมืองไม่มีความจำเป็นต้องพึ่งกองทัพเพื่อให้ตนเองอยู่รอดอีกต่อไป นักการเมืองจึงไม่จำเป็นต้องทำตามความต้องการทางการเมืองของกองทัพ ซึ่งส่งผลให้กองทัพมีอิทธิพลทางการเมืองน้อยลง และเมื่อกองทัพมีอิทธิพลทางการเมืองน้อยลงก็ย่อมไม่ถูกขอร้องเพื่อให้เป็น “ตัวกลาง” ในการเอื้อประโยชน์แก่นักธุรกิจ ทำให้ผลประโยชน์ตอบแทนต่าง ๆ ลดน้อยลงด้วย³²¹ ลักษณะเช่นนี้ทำให้กองทัพและการเมืองไม่ค่อยมีโอกาสที่จะใช้อำนาจแทรกแซง หรือไปทับซ้อนผลประโยชน์ของอีกฝ่าย กองทัพและรัฐบาลที่ผลัดกันขึ้นมาดำรงตำแหน่งในช่วงก่อนรัฐบาลทักษิณ จึงยังไม่ปรากฏความขัดแย้งระหว่างกันอย่างชัดเจนมากเท่ากับ พ.ศ.2545 เป็นต้นมา

ความสัมพันธ์ระหว่างกองทัพและรัฐบาลเริ่มเปลี่ยนไป จุดเปลี่ยนสำคัญเกิดขึ้นในเดือนตุลาคม พ.ศ.2545 ที่นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร มีคำสั่งย้าย พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ ให้พ้นจากตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกทั้งที่ยังเหลืออายุราชการอีก 1 ปี รวมทั้งกีดกันฝ่ายทหารไม่ให้มีโอกาสร่วมพิจารณาการโยกย้ายนายทหารตามธรรมเนียมปฏิบัติที่เคยมีมาก่อนในกองทัพ ซึ่งตามธรรมเนียมผบ.ทบ. ที่จะเกษียณอายุราชการหรือออกจากตำแหน่งก็จะต้องร่วมพิจารณาการโยกย้ายนายทหารที่จะมาดำรงตำแหน่งในรุ่นต่อ ๆ ไปเสมอ³²² การย้าย พล.อ.สุรยุทธ์ และกีดกันไม่ให้พิจารณาผู้เข้าดำรงตำแหน่งใหม่ในครั้งนี้ส่งผลถึงความบาดหมางกันของทักษิณกับนายทหารระดับนายพลในกองทัพ อย่างมีนัยสำคัญอยู่ 2 ประการ *ประการแรก* นายทหารในกองทัพเห็นว่าเป็นการไม่ให้เกียรติ พล.อ.สุรยุทธ์ ที่กำลังจะหมดอายุราชการอยู่แล้ว แต่ทักษิณกลับใช้อำนาจทางการเมืองเข้ามายุ่งเกี่ยวกับเรื่องของกองทัพ ในมุมมองของคนในกองทัพ พล.อ.สุรยุทธ์ นั้นเป็นทหารอาชีพที่มีความจงรักภักดี ไม่เคยสนใจการเมืองหรือทำให้ชื่อเสียงของทหารเสื่อมเสีย นอกจากนี้ พล.อ.สุรยุทธ์ ยังได้ทำการปราบปรามเครือข่ายอำนาจและผู้มีอิทธิพลในกองทัพ จนได้รับความชื่นชมว่าเป็นนายทหารหัวก้าวหน้ามีความเป็นมืออาชีพ ทำให้ภาพลักษณ์ของทหารและกองทัพหลุดพ้นจากการเป็นผู้ที่จ้องทำแต่รัฐประหาร เป็นการสร้างสถานะที่ดีของกองทัพในสังคมไทยโดยเฉพาะในช่วงต้น พ.ศ. 2540³²³ ด้วยเหตุนี้เมื่อมีการสั่งย้าย พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ จึงทำให้นอกจากตัว พล.อ.สุรยุทธ์ แล้ว บรรดานายทหารรุ่นเดียวกัน รวมไปถึงนายทหารส่วนมากในกองทัพเกิดความไม่พอใจ พวกเขา มองว่าการ

³²¹ เรื่องเดียวกัน. น.198 - 199

³²² เรื่องเดียวกัน. น.199

³²³ ประชาไท, "ความไม่ลงรอยกันแห่งอดีตและปัจจุบันของ พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ จากมุมมองนักวิชาการนอก," 5 ต.ค. 2549, <https://prachatai.com/journal/2006/10/9966>.

กระทำที่ผ่านมาของ พล.อ.สุรยุทธ์ ไม่มีข้อใดบกพร่องและไม่มีเหตุผลที่จะย้ายเช่นนี้ ยิ่งไปกว่านั้น พล.อ.สุรยุทธ์ ยังได้รับการยกย่องจากคนในกองทัพที่ช่วยสร้างภาพลักษณ์ของทหารให้ดีขึ้น สำหรับ นายทหารในกองทัพแล้วพวกเขามองว่าสาเหตุที่ทักษิณ เลือกที่จะย้าย พล.อ.สุรยุทธ์ออกจากตำแหน่ง ผบ.ทบ. มีเพียงเหตุเดียวคือต้องการที่จะเอาคนในกลุ่มของตนขึ้นเป็น ผบ.ทบ. แทน และด้วยเหตุนี้ทำให้นายทหารในกองทัพ และทหารจาก ตท.1 เกิดความไม่พอใจนายทักซิณ³²⁴

ประการที่สอง พล.อ.สุรยุทธ์ นอกจากจะเป็นทหารที่มีภาพลักษณ์ที่ดีในสายตากลุ่มทหารด้วยกัน เขายังเป็นนายทหารคนสนิทของพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีด้วย ที่ผ่านมาก่อน พ.ศ.2545 พล.อ.เปรม เป็นผู้มีส่วนอย่างมากในการส่งนายทหารที่จงรักภักดี และอยู่ในกลุ่มของลูกป่า เข้าดำรงตำแหน่งสำคัญ ๆ ในกองทัพมาโดยตลอดเช่นเดียวกับ พล.อ.สุรยุทธ์ ที่ได้ดำรงตำแหน่งผบ.ทบ. มาตั้งแต่ พ.ศ.2541 และอยู่ในตำแหน่งเป็นเวลาเกือบ 4 ปี ซึ่งถือว่าค่อนข้างนานเมื่อเทียบกับผบ.ทบ. คนอื่น ในช่วงเวลาใกล้เคียงกันอาทิ พล.อ.สมทัต อุตตะนันท์ รับตำแหน่ง ผบ.ทบ. ต่อจาก พล.อ.สุรยุทธ์ ดำรงตำแหน่ง 1 ปี พล.อ.ชัยสิทธิ์ ชินวัตร (พ.ศ.2546-2547) และพล.อ.ประวิตร วงษ์สุวรรณ (พ.ศ.2547 – 2548) นอกจากนี้เมื่อถึงวาระเกษียณ พล.อ.สุรยุทธ์ ยังได้รับการแต่งตั้งให้เป็นองคมนตรีแทนจะทันที โดย ประชาไท ระบุว่าเป็นการคัดเลือกของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในรัชกาลที่ 9 ทรงคัดเลือกด้วยพระองค์เอง พร้อมด้วยความสนับสนุนของ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์³²⁵ เหตุการณ์นี้สะท้อนให้เห็นว่า พล.อ.สุรยุทธ์ นั้นมีความเกี่ยวข้องและเสมือนเป็นตัวแทนหนึ่งของพล.อ.เปรม ในการส่งให้ดำรงตำแหน่งทางกองทัพหรือแม้แต่เกษียณจากกองทัพแล้วก็ตาม

ด้วยเหตุนี้ทำให้การย้าย พล.อ.สุรยุทธ์ ออกจาก ผบ.ทบ. ทั้งที่ยังไม่ครบอายุราชการถือได้ว่าเป็นการหยามเกียรติกองทัพ และประธานองคมนตรี พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ที่เป็นที่นับหน้าถือตาในแวดวงทหารและการเมืองมาอย่างยาวนานเป็นอย่างยิ่ง กล่าวคือการย้าย พล.อ.สุรยุทธ์ นอกจากจะให้นายทหารร่วมรุ่นและทหารในกองทัพในขณะนั้นไม่พอใจทักษิณแล้ว ยังทำให้พล.อ.เปรม และกลุ่มองคมนตรีในสายพล.อ.เปรม ไม่พอใจการกระทำของทักษิณด้วย ทามาตะ อธิบายเพิ่มเติมว่า พ.ต.ท.ทักษิณมีความสามารถสูงมากในการเข้าไปแทรกแซงการโยกย้ายนายทหารสำหรับนายทหารรุ่นอื่น ๆ นอกจาก ตท.10 ทักษิณเป็นบุคคลที่น่ากังวล รวมทั้งอาจกระทำการที่กระทบกระเทือนต่อ

³²⁴ แกนนำนายทหาร ค. อ่างแล้ว.

³²⁵ ประชาไท, "ความไม่ลงรอยกันแห่งอดีตและปัจจุบันของ พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ จากมุมมองนักวิชาการนอก." อ่างแล้ว.

อำนาจของพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรี ซึ่งไม่แปลกเลยหากจะเกิดกลุ่มที่ต้องการโค่นทักษิณขึ้นมา³²⁶

อีกเหตุการณ์หนึ่งที่เกี่ยวข้องกับกรณีการโยกย้าย พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ คือ หลังจากนั้น 2 ปี นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ได้แต่งตั้งพล.อ.ชัยสิทธิ์ ชินวัตร ขึ้นเป็น ผบ.ทบ. ในปี พ.ศ. 2546 เหตุการณ์นี้ถือได้ว่าเป็นการตอกย้ำความขัดแย้งระหว่างทักษิณกับกองทัพที่รวมทั้งเพื่อนร่วมรุ่น ตท.1 นายทหารระดับนายพลในกองทัพขณะนั้น และพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ พล.อ.ชัยสิทธิ์ เป็นลูกพี่ลูกน้องของทักษิณจบโรงเรียนนายร้อยจปร.16 และเป็นนายทหารที่เติบโตมาจากสายทหารช่าง การที่นายทหารที่มาจากสายทหารช่าง และไม่เคยดำรงตำแหน่งสำคัญในส่วนสนับสนุนการรบหรือส่วนคุมกำลังรบ แต่กลับได้ขึ้นดำรงตำแหน่ง ผบ.ทบ. ถือเป็นสิ่งที่ผิดไปจากธรรมเนียมปฏิบัติของกองทัพที่ต้องเป็นผู้โตเต้ามาจากส่วนใดส่วนหนึ่งในฝ่ายคุมกำลังหรือฝ่ายเสนาธิการอย่างใดอย่างหนึ่งที่สำคัญคือในทางปฏิบัติแล้วผู้ที่จะมาเป็น ผบ.ทบ. ในช่วงก่อนหน้าต้องได้รับเห็นชอบ หรือยอมรับจากผู้มีอิทธิพลทางกองทัพซึ่งหมายถึงพล.อ.เปรม เสียก่อน แต่ในกรณีของ พล.อ.ชัยสิทธิ์ นั้นตรงกันข้ามโดยสิ้นเชิง กล่าวได้ว่าได้เป็นเพราะรับการหนุนหลังจากนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ที่ต้องการดันคนในกลุ่มตนเองขึ้นเป็นผู้กุมอำนาจทางกองทัพ

การกระทำเช่นนี้ของทักษิณ สะท้อนถึงทัศนคติดูแคลนว่าตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบกนั้นใครจะเป็นก็ได้ ใครเป็นก็ไม่ต่างกัน ขณะที่งบประมาณของประเทศเพิ่มสูงขึ้นทุกปี งบฯ ของกระทรวงกลาโหมกลับไม่ได้ขึ้นตาม ซึ่งเท่ากับว่างบประมาณทางการทหารนั้นถูกลดลงไปโดยปริยาย³²⁷ นอกจากนี้การไม่ปฏิบัติตามธรรมเนียมของกองทัพที่ปฏิบัติต่อ ๆ กันมา ยังแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าเป็นการข้ามหน้า หรือไม่สนใจนายทหารชั้นนายพลที่มีบทบาทในกองทัพ ณ ขณะนั้น และไม่สนใจพล.อ.เปรม ผู้ที่มีอิทธิพลในกองทัพมาโดยตลอดเลยแม้แต่น้อย

เหตุการณ์ต่อมาในปี พ.ศ. 2547 การโยกย้ายเพื่อนร่วมรุ่นนายทหารตท. 10 ให้เข้าเป็นผู้บัญชาการกองพลในกรุงเทพเป็นอีกหนึ่งเหตุการณ์ที่ทำให้กองทัพไม่ไว้วางใจต่อตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของทักษิณ ชินวัตร พวกเขาเริ่มเห็นว่าการแทรกแซงกองทัพของทักษิณจะทำให้กองทัพอ่อนแอลงซึ่งเป็นภัยที่ใกล้ตัวบรรดานายทหารอาวุโสทั้งที่ยังมีตำแหน่งในกองทัพและเกษียณไปแล้วอย่างมากขึ้นทุกขณะ ตั้งแต่ พ.ศ. 2545 เป็นต้นมาสถานการณ์ทางการเมืองไทยถือได้ว่าอยู่ในช่วงที่มีกระแสการรัฐประหารเกิดขึ้นอยู่เป็นระยะ ทั้งนี้เพราะคะแนนนิยมของทักษิณที่พุ่งสูงขึ้นอย่างรวดเร็วรวมถึงมีการโยกย้ายทหารคนสำคัญอย่างกรณีของ พล.อ.สุรยุทธ์ ออกจากผบ.ทบ. กระแสรัฐประหารที่เกิดขึ้นทำให้ทักษิณจึงคอยระแวงระวังในการแต่งตั้งโยกย้าย ไม่เพียงเพราะเพื่อ

³²⁶ โยชิฟูมิ ทามาตะ. อ้างแล้ว. น.199

³²⁷ เรื่องเดียวกัน. น.200 - 209

เอาใจพวกพ้องหรือเครือญาติเท่านั้น แต่เพื่อป้องกันการรัฐประหารไว้แต่เนิ่น ๆ³²⁸ การที่นายทหารสายทักษิณเข้าไปคุมกำลังพลในส่วนที่จะสามารถก่อการรัฐประหารได้นั้นเป็นเหตุสำคัญที่ทำให้ นายทหารอาวุโสเห็นว่ากองทัพกำลังขาดเอกภาพและอ่อนแอลง

สำหรับการโยกย้ายทหารของทักษิณเพื่อป้องกันการรัฐประหาร จำเป็นต้องพิจารณาจากกองพลที่สามารถก่อการรัฐประหารได้ หรือเคยมีบทบาทในการรัฐประหารในครั้งที่ผ่านมา ๆ มา ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เจื่อนไขสำคัญที่จะชี้ขาดว่าการทำรัฐประหารแต่ละครั้งสำเร็จหรือล้มเหลวคือการได้รับพระมหากรุณาธิคุณจากพระมหากษัตริย์ในการลงพระปรมาภิไธยในเอกสารที่คณะรัฐประหารได้อธิปไตยอำนาจรัฐ อย่างไรก็ตาม พระมหากษัตริย์ไม่เคยทรงปฏิเสธการลงพระปรมาภิไธยอย่างเปิดเผย เพราะก่อนที่เรื่องจะไปถึงกษัตริย์ ก็มักจะรู้กันอยู่แล้วว่าผู้ก่อการนั้นเป็นฝ่ายพ่ายแพ้หรือได้ชัยชนะ³²⁹ ในแง่นี้ทำให้สิ่งชี้ขาดว่ากองทัพจะทำรัฐประหารได้หรือไม่ในทางยุทธวิธีจึงขึ้นอยู่กับกองพลในกรุงเทพเป็นหลัก ในอดีตที่ผ่านมากองกำลังที่จะร่วมก่อการรัฐประหารและสำเร็จนั้นจะเป็นหน่วยที่อยู่ในกรุงเทพฯ หรือจังหวัดใกล้เคียง ซึ่งหากหน่วยรบในกรุงเทพฯ ไม่เอาด้วย หรือได้รับคำสั่งให้เป็นฝ่ายปราบปราม การรัฐประหารก็สำเร็จได้ยาก ในทางกลับกันหากหน่วยรบในกรุงเทพฯ มีความเป็นเอกภาพและเห็นพ้องต้องการในเรื่องการมองว่าทักษิณเป็นภัย การรัฐประหารรัฐบาลทักษิณก็มีสิทธิ์ที่จะเป็นไปได้เช่นกัน

ในกรุงเทพฯ นั้นมีหน่วยกำลังระดับกองพลอยู่ 3 หน่วยคือ กองพลที่ 1 รักษาพระองค์ กองพลทหารม้าที่ 2 รักษาพระองค์ และกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน ซึ่งในการโยกย้ายทหารเดือนตุลาคม พ.ศ.2547 ทักษิณได้โยกให้เพื่อนร่วมรุ่น ตท.10 มาเป็นผู้บัญชาการกองพลทั้ง 3 หน่วย นอกจากกองทัพบกแล้ว เพื่อนร่วมรุ่นของทักษิณ ยังได้เป็นผู้บัญชาการนาวิกโยธินของกองทัพเรือด้วย โดยนับเป็นการจัดแถวรบที่เข้มแข็งสำหรับป้องกันไม่ให้เกิดการรัฐประหารจากหน่วยใด ๆ อีกในกรุงเทพฯ³³⁰ ขณะเดียวกันเมื่อผู้ควบคุมกองกำลังหลักในกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่เป็นนายทหารที่ทักษิณไว้วางใจ หมายความว่าทหารอาวุโสจากรุ่นอื่น ๆ โดยเฉพาะกลุ่มที่เริ่มเห็นว่าทักษิณนั้นเป็นภัยจึงมีกองกำลังในกรุงเทพฯ น้อยลง ซึ่งเหตุนี้เองทำให้เกิดความไม่พอใจกับกลุ่มทหารเหล่านี้มากขึ้นไปอีกชั้นคือ พวกเขาเห็นว่าขณะนี้ทักษิณกำลังใช้อำนาจทางการเมืองแทรกแซงกองทัพ ซึ่งตำแหน่งในกองทัพที่แทรกแซงนั้นเกี่ยวข้องกับความมั่นคงของกองทัพ และประเทศชาติด้วย นายทหารอาวุโสเห็นว่า หากผู้คุมกำลังในกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการเปลี่ยนแปลงประเทศ หรือก่อการรัฐประหาร อยู่ในมือของฝ่ายการเมือง ก็มีความเป็นไปได้ที่ฝ่ายการเมืองจะใช้กองกำลังในกรุงเทพฯ

³²⁸ เรื่องเดียวกัน. น.202

³²⁹ เรื่องเดียวกัน. น.209

³³⁰ เรื่องเดียวกัน. น.209

แทรกแซงกองทัพมากขึ้นไปอีก จนสุดท้ายอาจทำให้กองทัพเกิดความแตกแยก และเมื่อกองทัพเกิดความแตกแยกกันเองภายในก็ถือว่าประเทศชาตินั้นอยู่ในสถานการณ์ที่ไร้ซึ่งความมั่นคง

นอกจากกรณีโยกย้ายนายทหารในกองทัพข้างต้น ยังมีอีกหนึ่งกรณีที่เกี่ยวข้องเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้บรรดานายทหารอาวุโสไม่พอใจกับการใช้อำนาจทางการเมืองเข้ามาแทรกแซงกองทัพของทักษิณ ในปี พ.ศ.2548 พล.ร.อ.บรรณวิทย์ เก่งเรียน รองปลัดกระทรวงกลาโหมในขณะนั้นซึ่งมีความสนิทสนมเป็นส่วนตัวกับประธานองคมนตรี จนสังคมนับว่าเป็นหนึ่งใน “ลูกป่า”³³¹ ออกมาให้สัมภาษณ์แก่สารานุกรมโคมตีการทำงานของนายกรัฐมนตริตักษิณ ชินวัตร เกี่ยวกับเรื่องการแต่งตั้งโยกย้ายนายทหารประจำปี พ.ศ.2549 ว่ามีการใช้อำนาจทางการเมืองของนักการเมืองในการแทรกแซงการแต่งตั้งนายทหารระดับสูง ในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงที่ไผ่ทหารปี พ.ศ.2549 มีปัญหาในตำแหน่งปลัดกระทรวงกลาโหมที่ไม่ลงตัว พล.อ.ศิริชัย ธีรชัยสิริ ปลัดกระทรวงกลาโหมเสนอชื่อ พล.ร.อ.บรรณวิทย์ เก่งเรียน รองปลัดกระทรวงกลาโหมในขณะนั้นขึ้นเป็นปลัดกระทรวงคนต่อไป เนื่องจากเป็นผู้ที่มีอาวุโสสูงสุด และถึงวาระของกองทัพเรือที่จะดำรงตำแหน่งนี้ อย่างไรก็ตาม พ.ต.ท.ทักษิณ มีความต้องการให้ พล.อ.เลิศรัตน์ รัตนวานิช ขึ้นแทน โดยไม่ได้ปรึกษาและแจ้งให้กับนายทหารระดับสูงของกองทัพพิจารณาเสียก่อน³³²

เหตุการณ์นี้ทำให้มีกลุ่มนายทหารจำนวน 4 นาย จาก 3 เหล่าทัพ³³³ สังกัดสำนักปลัดกระทรวงกลาโหมเช่นเดียวกับพล.อ.บรรณวิทย์ เริ่มออกมาเคลื่อนไหว เดือนสิงหาคม พ.ศ.2549 ทหารยศนายพลขึ้นไป 4 รายมีการทำหนังสือถึงพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ประธานองคมนตรีเพื่อเรียกร้องว่าแผนการเตรียมโยกย้ายตำแหน่งนายทหารดังกล่าวเป็นคำสั่งที่ไม่เป็นธรรม หนังสือดังกล่าวมีเนื้อหาว่าการโยกย้ายข้าราชการครั้งนี้ไม่ชอบธรรม ไม่มุ่งประโยชน์ของส่วนราชการและมีพฤติกรรมที่ผิดหลักการบริหารราชการ ดังนั้นจึงขอให้ประธานองคมนตรีและรัฐบุรุษ พิจารณาให้ความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญและศาลปกครอง เพื่อพิจารณาวินิจฉัยก่อนที่จะมีการนำรายชื่อขึ้นทูลเกล้าฯ เพื่อลงพระปรมาภิไธย การแสดงออกเช่นนี้สะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มนายทหารระดับนายพลหลายคนโดยเฉพานายทหารที่ได้ขึ้นชื่อว่าลูกป่า เกิดความไม่พอใจและเห็นว่าทักษิณกำลังแทรกแซงกองทัพ ซึ่งต่างจากในอดีตที่ผ่านมาที่กองทัพสามารถกำหนดบทบาทของตนเองได้อย่างอิสระทั้งใน

³³¹ ผู้จัดการออนไลน์, "บรรณวิทย์ เก่งเรียน ทหารแก่ที่ไม่ธรรมดา", 21 ม.ค. 2554, <https://mgronline.com/daily/detail/954000009095>.

³³² ทีมข่าวการเมืองมติชน, ฉะ แฉ ฉาว ๒ เล่ห์...ลมปากการเมืองไทย (กรุงเทพฯ: มติชน, 2551). น.109 - 110

³³³ นายทหารระดับสูง 4 นายจากสำนักปลัดกระทรวงกลาโหมได้แก่ พล.ท.วิษณุ ประยูธศร พล.ร.ต.อิทธิชัย ศรีปาน พล.อ.ต.สุรกิจ จันทเสน และพล.อ.ต.ประสิทธิ์ ธนณาเคนทร์ อ้างจาก ผู้จัดการออนไลน์, "4 นายทหารร้อน จม. ฟ้อง “ป่าเปรม”!..ช่วยจัดระเบียบโยกย้ายประจำปี", 30 ส.ค. 2549, <https://mgronline.com/politics/detail/9490000110551>

เรื่องกองทัพเอง และในเรื่องทางการเมืองที่ก่อนหน้านี้พวกเขามีบทบาทในการคุมกองกำลัง ใช้ อิทธิพลทางกองทัพกดดันรัฐบาลตลอดจนชี้นำเรื่องทางการเมืองได้ในหลายช่วงเวลา³³⁴

เมื่อความไม่พอใจของบรรดานายทหารที่เกษียณไปแล้ว กำลังจะเกษียณหรือแม้แต่ นายทหารที่ยัง มีตำแหน่ง มีต่อนายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร อย่างมากขึ้นเรื่อย ๆ เป็นเวลาหลายปีนับตั้งแต่ พ.ศ. 2545 - 2548 กองทัพเริ่มเล็งเห็นอย่างจริงจังแล้วว่า การใช้อำนาจทางการเมืองของทักษิณนั้นไม่อาจ เป็นผลดีต่อกองทัพโดยเฉพาะกับนายทหารชั้นนายพลที่กำลังจะเกษียณอายุราชการ อย่างไรก็ตาม ด้วยคะแนนนิยมของทักษิณ และพรรคไทยรักไทยขณะนั้นกำลังพุ่งสูงขึ้นเห็นได้จากการเลือกตั้ง พ.ศ.2548 พรรคไทยรักไทยได้ที่นั่งในสภามากถึง 377 ที่นั่ง จากทั้งหมด 500 ที่นั่งทั่วประเทศ โดย จากสถิติของคณะกรรมการการเลือกตั้งระบุว่าในการเลือกตั้งครั้งนี้มีประชาชนเลือกพรรคไทยรักไทย เกือบ 19 ล้านคน³³⁵ เมื่อทักษิณและพรรคไทยรักไทยกำลังอยู่ในช่วงขาขึ้นอย่างมากทำให้เป็นการ ยากที่กองทัพ หรือแม้แต่กลุ่มการเมืองใดจะล้มอำนาจของรัฐบาลทักษิณในขณะนั้นได้ตาม กระบวนการปกติ ถึงกระนั้นการจะก่อการรัฐประหารในช่วงก่อน พ.ศ.2548 และก่อนที่จะมีการ เคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรฯ ก็ยังมีความเป็นไปได้ไม่น้อยเนื่องจากฝ่ายคุมกำลังระดับกองพลใน กรุงเทพฯ ในช่วงก่อน พ.ศ.2548 โดยส่วนใหญ่เป็นเพื่อนร่วมรุ่นของทักษิณ ที่ได้โยกย้ายเข้ามาเป็นผู้ บัญชาการกองพลไว้เพื่อป้องกันการรัฐประหารไว้แล้วตั้งแต่ช่วงตุลาคม พ.ศ.2547³³⁶ อีกทั้งยังไม่มี เจื่อนไข่มากพอในการสร้างความชอบธรรมให้กับคณะรัฐประหารเนื่องจากบ้านเมืองยังสงบและ รัฐบาลยังมีเสถียรภาพ

ด้วยเหตุนี้ทำให้บรรดานายทหารอาวุโสซึ่งเป็นผู้ที่เสียประโยชน์จากการโยกย้ายแต่งตั้ง นายทหารของรัฐบาลทักษิณ ทั้งเสียประโยชน์ทางตรงและทางอ้อม เลือกที่จะให้การสนับสนุนกลุ่ม พันธมิตรฯ เพราะเห็นว่ามีความเสี่ยงที่เหมือนกัน และอาจเป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะสามารถขับไล่รัฐบาล ทักษิณ รวมถึงอาจส่งผลให้การเมืองขาดเสถียรภาพจนไปสร้างความชอบธรรมให้กับกองทัพในการ ออกมาทำรัฐประหารโค่นรัฐบาลทักษิณ

³³⁴ ประชาไท, "4 นายพลยื่นหนังสือฟ้อง “ปา” ชี้ “ธรรมรักษ์” โยกย้ายทหารไม่ชอบธรรม ", 31 ส.ค. 2549, <https://prachatai.com/journal/2006/08/9478>

³³⁵ ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งเรื่อง ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง พ.ศ.2548. และ ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งเรื่อง ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ พ.ศ.2548.

³³⁶ โยชิฟุมิ ทามาตะ. อ้างแล้ว. น.202 - 209

ท่าที่ทักษิณที่ขัดต่อแนวคิดของทหาร

จากที่กล่าวไปในบทที่ 3 ว่านายทหารอาวุโสมีแนวคิดทหารเป็นส่วนหนึ่งในการเมืองที่ทำหน้าที่ปกป้องชาติ และสถาบันกษัตริย์ ตลอดจนประคับประคองการเมืองเมื่อใดก็ตามที่เห็นว่าชาติบ้านเมืองไม่เป็นไปตามที่พวกเขาเห็นว่าดี หรือที่ถูกที่ควร ในช่วงก่อนการเข้าร่วมชุมนุมกับพันธมิตรฯ นายทหารอาวุโสมีความคิดว่าแนวทางการบริหารประเทศของทักษิณนั้นมีเรื่องไม่ถูกต้อง การดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของทักษิณเป็นการมุ่งเปลี่ยนแปลงสถาบันหลักของประเทศนั่นคือสถาบันกษัตริย์ซึ่งเป็นสิ่งที่ทหารยอมไม่ได้และต้องออกมาเคลื่อนไหวเพื่อล้มล้างรัฐบาลทักษิณในวิธีใดวิธีหนึ่ง โดยเหตุการณ์สำคัญที่ทำให้นายทหารอาวุโสเห็นว่าทักษิณนั้นกำลังกีดกันสถาบันกษัตริย์ออกจากการเมืองไทยมีดังนี้

เหตุการณ์แรก เกิดขึ้นในพิธีศาสนสัมพันธ์สมานฉันท์แห่งชาติ หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่าพิธีทำบุญประเทศ ภายในอุโบสถวัดพระศรีรัตนศาสดาราม วันที่ 11 เมษายน พ.ศ.2548³³⁷ ในงานครั้งนี้ นายกรัฐมนตรีทักษิณเป็นประธานในพิธีซึ่งนั่งในตำแหน่งเดียวกับที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และพระบรมวงศ์ชั้นสูงใช้ประกอบพิธีสำคัญของราชวงศ์ ภาพดังกล่าวทำให้กลุ่มนายทหารเห็นว่าเป็นการพยายามตีตนเสมอเจ้า เนื่องจากพระอุโบสถวัดพระแก้วนั้นมักเป็นที่ทำพิธีชั้นสูงของพระมหากษัตริย์เท่านั้น ถ้าทักษิณต้องการทำพิธีทำบุญประเทศจริงควรทำบริเวณปราสาทพระเทพบิดรจะมีความเหมาะสมกว่า³³⁸ รวมไปถึงการนั่งบริเวณพระมณฑปและมีเจ้าหน้าที่คุกเขาขณะนายกรัฐมนตรีกำลังกรวดน้ำ ซึ่งในการปฏิบัติเช่นนี้ วาสนา (2551) กล่าวว่าไม่มีเพียงแต่พระบรมวงศานุวงศ์ชั้นสูงเท่านั้นที่จะได้รับการปฏิบัติเช่นนี้³³⁹

เหตุการณ์ที่สอง เกิดขึ้นก่อนช่วงที่ทักษิณจะดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี อย่างไรก็ตามเมื่อทักษิณก้าวขึ้นมามีอำนาจทางการเมือง บรรดานายทหารอาวุโส รวมถึงแกนนำในกลุ่มพันธมิตรฯ ในช่วง พ.ศ.2549 หลายคนได้หยิบยกประเด็นนี้ขึ้นมาเพื่อโจมตีว่าทักษิณกำลังกีดกันสถาบันกษัตริย์ในการเมืองไทย เหตุการณ์ที่สองนี้คือ การเลือกวันถือกำเนิดพรรคไทยรักไทย พรรคไทยรักไทยกำเนิดขึ้นในวันที่ 14 กรกฎาคม ซึ่งทำให้กลุ่มนายทหารมองว่ามีนัยสำคัญสามประการคือ วันดังกล่าวเป็นวันชาติฝรั่งเศสที่มีการปฏิวัติโค่นล้มสถาบันกษัตริย์ เป็นวันที่ซัดตัม ฮุสเซน โค่นล้มระบอบกษัตริย์ของประเทศอิรักได้สำเร็จ และประการสุดท้ายคือเป็นวันเกิดของจอมพล. พิบูลสงคราม ผู้ที่เป็นปฏิปักษ์

³³⁷ ผู้จัดการรายวัน, ขบวนการล้มเจ้า (กรุงเทพฯ: เอเอสทีวีผู้จัดการ, 2553). น.59

³³⁸ ปณิธาน พิชาลัย. อ้างแล้ว. น.181

³³⁹ เรื่องเดียวกัน. น.182

ต่อสถาบันกษัตริย์มาโดยตลอด³⁴⁰ ในงานปณิธานอธิบายว่าเหตุเหล่านี้ทำให้บรรดาพันธมิตรฯ รวมถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือนายทหารในกองทัพตีความไปได้ว่าพรรคไทยรักไทยไม่จงรักภักดี และต้องการ เป็นปฏิปักษ์ต่อสถาบัน ดังที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวันของสนธิ ลิ้มทองกุลในวันที่ 17 กรกฎาคม พ.ศ.2549 ความว่า

“...อาจารย์ธีภัทร เสรีรังสรรค์ ตอนนั้นก็ยังเป็นที่ปรึกษาพรรคไทยรักไทย หนึ่งในผู้ก่อตั้ง ก็บอกว่า พ.ต.ท.ทักษิณ ครับ เอาหรือวันที่ 14 กรกฎาคม ไม่ดีนะ ไม่ดี ตรงไหน เป็นวันที่มีการปฏิวัติฝรั่งเศส แล้วเขาล้มระบบกษัตริย์พระเจ้าหลุยส์ พ.ต.ท.ทักษิณ ก็บอกว่า เออ เดียวขอไปปรึกษา ก่อน หายไปสักพักหนึ่งก็กลับมาบอกว่า เอาวันนี้ละดีแล้ว...”³⁴¹

เหตุการณ์ที่สาม การจัดซื้อเครื่องบินประจำตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในปี พ.ศ. 2547 ทักษิณ มีการจัดซื้อเครื่องบินประจำตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ซึ่งนายทหารอาวุโสในขณะนั้นมองว่าเป็นสิ่งที่เกิน ความจำเป็นที่ในอดีตไม่มีผู้นำคนไหนต้องการมีเครื่องบินประจำตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ในลักษณะนี้ อาจเห็นได้ว่าการจัดซื้อเครื่องบินประจำตำแหน่งเป็นเรื่องธรรมดาและไม่เกี่ยวข้องกับกษัตริย์ แต่ เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นหลังจากในปีที่ผ่านมา พ.ศ.2546 นายกรัฐมนตรีทักษิณได้ปฏิเสธข้อเสนอของ กองทัพอากาศที่เสนอให้มีการจัดซื้อเครื่องบินพระราชพาหนะของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 และสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์โดยให้เหตุผลว่าไม่มีงบประมาณ เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ นายทหารอาวุโสเห็นว่าการทำงานที่ของทักษิณนั้นเป็นความพยายามที่จะตัดงบกองทัพ นำไปเพิ่ม ให้กับกลุ่มการเมืองของตนเอง รวมไปถึงกีดกันสถาบันกษัตริย์ให้ได้รับประโยชน์น้อยที่สุด ตัวอย่างที่ ชัดเจนที่สุดของนายทหารที่คิดเช่นนี้คือ พล.อ.อ.เทอดศักดิ์ สัจจะรักษ์ ที่กล่าวโจมตีนายกรัฐมนตรี ทักษิณว่าไม่มีความจงรักภักดี ต้องการเอาผลประโยชน์ที่เคยเป็นของชาติในความหมายที่เป็น ผลประโยชน์ของกองทัพ และสถาบันกษัตริย์ ไปเป็นของตนเอง และพรรคพวกตนเองเท่านั้น พล.อ.อ. เทอดศักดิ์ กล่าววว่า

“คุณทักษิณแทนที่จะซื้อเครื่องพระที่นั่งก่อน กลับไปซื้อเครื่องให้ตนเองและ คณะใช้ก่อนตอนปี 47 แล้วมาซื้อเครื่องให้พระที่นั่งปี 49 มันสมองผู้นำและความ รับผิดชอบปลอดภัย แล้วมาบอกว่าเต็มใจด้วยความจงรักภักดี ถ้าถามว่าการประพฤติ ของทักษิณ ยอมรับได้หรือเปล่า”³⁴²

³⁴⁰ เรื่องเดียวกัน. น.183

³⁴¹ เรื่องเดียวกัน. น.183

³⁴² เรื่องเดียวกัน. น.185

ในเหตุการณ์จัดซื้อเครื่องบินประจำตำแหน่งนายกรัฐมนตรีของทักษิณ นอกจากจะทำให้ นายทหารไม่พอใจและมีความเห็นว่าเป็นการกระทำที่ต้องการลดบทบาทกองทัพและกษัตริย์ลง เหตุการณ์ดังกล่าวยังสะท้อนให้เห็นว่าแนวคิดการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐบาลทักษิณ และ นายทหารอาวุโสที่มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง สำหรับทักษิณ การจัดซื้อเครื่องบินประจำ ตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและคณะอาจมองได้ว่าเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารประเทศ ใน ฐานะหัวหน้ารัฐบาลประสิทธิภาพในการบริหารตลอดจนพัฒนาประเทศจึงเป็นสิ่งสำคัญที่สุดและควร มาก่อนเรื่องอื่น ๆ ขณะที่สำหรับนายทหารสิ่งสำคัญที่สุดคือความเป็นชาติ และสถาบัน พระมหากษัตริย์ ที่ต้องมาก่อนเรื่องอื่น ๆ ทางการเมือง กล่าวคือ จากในกรณีนี้ เมื่อทักษิณให้ ความสำคัญกับการพัฒนา เพิ่มประสิทธิภาพให้แก่รัฐบาลมากกว่าให้ความสำคัญกับกองทัพและ สถาบัน จึงไปขัดกับแนวความคิดของทหารที่ความมั่นคงของชาติ การดำรงไว้ซึ่งเกียรติของสถาบัน กษัตริย์ และกองทัพ เป็นสิ่งสำคัญที่สุดและต้องมาก่อนเรื่องทางการเมือง ดังที่กล่าวถึงเกี่ยวกับ แนวความคิดของนายทหารอาวุโสในส่วนมุมมองของนายทหารที่มีต่อประชาธิปไตยว่า รัฐบาลย่อมมี การเปลี่ยนแปลง เปลี่ยนสมัชชามีบรรดานักการเมืองผลัดเปลี่ยนกันขึ้นมาใช้อำนาจทางการเมืองบริหาร ประเทศ แต่สิ่งที่ไม่เคยเปลี่ยนแปลงและจำเป็นต้องคงอยู่ไปตลอดนั่นคือรากฐานของประเทศอัน หมายถึงความมั่นคงของชาติ และสถาบันกษัตริย์

เหตุการณ์ที่สี่ การที่มีคนสนับสนุนทักษิณอย่างไม่เหมาะสมทำให้นายทหารอาวุโสเห็นว่า ทักษิณกำลัง “ตีตนเสมอเจ้า” ในช่วงต้นปี พ.ศ.2549 ทักษิณ และพรรคไทยรักไทยถือได้ว่าเป็น ที่นิยมอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในการเมืองไทย เมื่อมีผู้คนสนับสนุนมากทำให้มีประชาชนเป็น จำนวนมากให้การต้อนรับยามที่นายกรัฐมนตรีไปตามจังหวัดต่าง ๆ ในงานของ ปณิธาน อธิบายว่าใน ต้นปี พ.ศ.2549 ได้มีกลุ่มประชาชนถือธงทรวงพระเจริญขณะมาต้อนรับทักษิณ อีกทั้งยังมีป้ายข้อความ เขียนว่า “นายกองอย่างทั้งประชาชน” มาให้กำลังใจนายกรัฐมนตรีซึ่งทหารอาวุโสมองว่าเป็นสิ่งที่ไม่ควรเกิดขึ้น อย่างยิ่งเนื่องจากข้อความดังกล่าวเคยเป็นคำกล่าวของพสกนิกรคนหนึ่งเคยกราบทูลขอร้อง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก่อนที่พระเจ้าอยู่หัวจะไปศึกษาต่อที่สวิสเซอร์แลนด์เมื่อหลายสิบปี ก่อน³⁴³

หลายเหตุการณ์เหล่านี้ทำให้บรรดานายทหารเริ่มออกมาโจมตีการกระทำของทักษิณว่ากำลัง ล้มเจ้า และลดสถานะของสถาบันกษัตริย์ในการเมืองไทย โดย พล.อ.ปรีชา เอี่ยมสุพรรณ ได้ยกคำพูด ของพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ขึ้นมากล่าวต่อสาธารณชนมีใจความสำคัญว่า สถานการณ์ที่ประเทศกำลัง เผชิญอยู่ตอนนี้คือภัยจากกลุ่มการเมือง หรือผู้มีอำนาจในทางการเมืองกลุ่มหนึ่งที่มีความพยายามจะ

³⁴³ เรื่องเดียวกัน. น.189

เปลี่ยนแปลงชาติบ้านเมือง กลุ่มคนเหล่านี้กำลังลดความสำคัญของความเป็นชาติ และสถาบันพระมหากษัตริย์ลง

“ใครก็ตามแม้เพียงแต่คิดจะยึดถือเป็นของตัวเอง หรือของพรรคพวกของตัวเอง เพื่อประโยชน์อันไม่ชอบธรรมของตัวเอง ต่อพรรคพวกของตัวเอง จะพบกับความหายนะในที่สุด พระสยามเทวาธิราชจะปกป้องคุ้มครองคนดีของชาติบ้านเมืองเสมอ และจะสาปแช่งคนไม่ดีให้มีอันต้องตกทุกข์ได้ยากแสนสาหัสตลอดชีวิต”³⁴⁴

เมื่อการบริหารบ้านเมืองของทักษิณที่ทำให้นายทหารอาวุโสมองได้ว่าการกำลังกัดกันกองทัพออกจากการเมือง และลดความสำคัญของกษัตริย์ลง การกระทำเช่นนี้ขัดกับแนวคิดทหารมีหน้าที่ปกป้องชาติ สถาบันกษัตริย์ที่ฝังอยู่ในจิตใจทหารอาวุโสมาตั้งแต่อดีต ความมั่นคงของชาติ และการรักษาไว้ซึ่งสถาบันกษัตริย์ย่อมเป็นสิ่งสำคัญที่สุดกว่าเรื่องอื่น ๆ หรือแม้แต่เรื่องทางการเมือง และด้วยเหตุนี้ทำให้พวกเขาเห็นว่าเป็นหน้าที่ของทหารอีกครั้งหนึ่ง ที่ต้องออกไปขับไล่รัฐบาล นักการเมืองที่ไม่เห็นความสำคัญของชาติและสถาบันกษัตริย์

ทั้งสาเหตุในเรื่องความขัดแย้งจากการโยกย้าย แต่งนายทหารของรัฐบาลทักษิณ และเหตุที่นายทหารมองว่าทักษิณกำลังกระทำการเปลี่ยนแปลงประเทศเป็นภัยต่อชาติและสถาบันกษัตริย์ ทั้งสองสาเหตุนี้ทำให้ในปี พ.ศ.2549 นายทหารนายทหารโดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในส่วนของอดีตนายทหารจปร.7 ตัดสินใจเข้าร่วมกับการชุมนุมของพันธมิตรฯ โดย วาสนา นาน่วม (2552) กล่าวว่า การเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณเริ่มเป็นเวทีที่ให้นายทหารที่มีชั้นยศระดับนายพลแต่ไม่ค่อยเป็นที่รู้จัก มาแสดงตัว คนเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการใช้อำนาจของรัฐบาลทักษิณทั้งสิ้น ตัวอย่างเช่น พล.อ.อ.เทอดศักดิ์ สัจจารักษ์ อดีตเสนาธิการทหารอากาศ และ พล.อ.ปานเทพ ภูวนารถนุรักษ์ อดีตแม่ทัพภาคที่ 4 ที่เป็นเหมือนตัวแทนของพล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน บุคคลเหล่านี้ร่วมขึ้นเวทีของสนธิ ลิ้มทองกุล และยังส่งทหารรบพิเศษในสังกัดของตนมาช่วยดูแลแกนนำในที่ชุมนุม นอกจากนี้ในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2549 ยังมีการปรากฏตัวของ พล.ร.ท.พระจุนธุ์ ตามประทีป นายทหารคนสนิทอีกคนหนึ่งของ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ที่มารับข้อเรียกร้องของกลุ่มพันธมิตรฯ ด้วยตัวเองถึงที่ชุมนุม ในข้อเรียกร้องฉบับดังกล่าวมีการเรียกร้องให้ “ทหารออกมาแสดงจุดยืนในการแก้ไขปัญหาบ้านเมือง”³⁴⁵

³⁴⁴ วาสนา นาน่วม, ลับ ลวง พราง ปฏิวัติปราสาททราย (กรุงเทพฯ: มติชน, 2551). น.184

³⁴⁵ วาสนา นาน่วม, ซ่อนรูปปฏิวัติ หัก เหลี่ยม โหด (กรุงเทพฯ: มติชน, 2552). น.285 – 286

โดยสรุปแล้วเห็นได้ว่าชุมชนโอศิกและนายทหารอาวูโสมีความขัดแย้งระหว่างกลุ่มตนเองกับรัฐบาลทักษิณต่างกันทั้งในแง่ความขัดแย้งทางผลประโยชน์และแนวความคิด ซึ่งส่งผลให้เหตุผลในการเข้าร่วมเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณของทั้งสองกลุ่มมีความแตกต่างกันด้วย สำหรับชุมชนโอศิกออกมาเคลื่อนไหวด้วยเหตุเพราะเห็นว่ารัฐบาลทักษิณขาดคุณธรรม และพวกเขาไม่สามารถปกป้องผลประโยชน์ของกลุ่มตนเองรวมถึงผลประโยชน์ที่ชาวโอศิกเห็นว่าเป็นของชาติได้ซึ่งหลังจาก พล.ต.จำลอง ศรีเมือง และสมณะโพธิรักษ์ สองแกนนำคนสำคัญของกลุ่มประกาศเข้าร่วมชุมนุม ชาวโอศิกได้กลายเป็นกำลังหลักของการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณ และกำลังหลักของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณเรื่อยมาจนถึง พ.ศ.2557 ก่อนการรัฐประหาร

ในส่วนของนายทหารอาวูโส เหตุผลที่พวกเขาออกมาสนับสนุนการเคลื่อนไหวทางการเมืองเป็นเพราะบรรดานายทหารอาวูโสเหล่านี้เห็นว่านายกรัฐมนตรียกกำลังล้มล้างสถาบันกษัตริย์ และพวกเขายังได้รับผลกระทบจากรัฐบาลทักษิณทั้งทางตรงและทางอ้อมโดยเฉพาะในเรื่องการแต่งตั้งโยกย้ายนายทหารที่ถูกรับรองว่าทักษิณกำลังใช้อำนาจทางการเมืองแทรกแซงกองทัพ อย่างไรก็ตามนายทหารอาวูโสที่เข้าร่วมกับการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณในช่วงแรกยังมีลักษณะที่กระจัดกระจาย และประกาศต่อสาธารณะว่าตนเองมาร่วมชุมนุมในนามส่วนตัวเท่านั้น ซึ่งเมื่อเวลาผ่านไปพวกเขาเริ่มพูดคุยรวมกลุ่มกันและร่วมกับชุมชนโอศิกในการก่อตั้งการเคลื่อนไหวฝ่ายขวาในชื่อต่าง ๆ ออกมาเคลื่อนไหวหลังจาก พ.ศ.2551 เป็นต้นมา

บทที่ 5

พลวัตของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ

ในบทที่ผ่านมาเป็นการชี้ให้เห็นแล้วว่ากลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณนั้นประกอบไปด้วย 2 กลุ่มย่อยที่มีส่วนเคลื่อนไหวในขบวนการพันธมิตรฯ นับตั้งแต่ พ.ศ.2549 เป็นต้นมา ซึ่งชุมชนโอศกและกลุ่มนายทหารอาวุโสต่างมีที่มาและเหตุผลในการเข้าร่วมชุมนุมขับไล่ นายกรัฐมนตรีทักษิณที่แตกต่างกัน สำหรับในบทนี้เป็นการอธิบายถึงการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วทั้งสองกลุ่มในช่วงก้าว่างของการต่อต้านทักษิณ พ.ศ.2548 จนถึง พ.ศ.2557 ก่อนการรัฐประหาร เพื่อทำความเข้าใจการเคลื่อนไหวของพวกเขาที่มีลักษณะเป็นพลวัตทั้งในแง่ปฏิบัติการและการผลักดันความคิดอนุรักษ์นิยมสู่ขบวนการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณโดยรวมและการเมืองไทย

ชุมชนโอศกและนายทหารอาวุโสถือได้ว่าการเปลี่ยนแปลงและปรับตัวอย่างไม่หยุดนิ่งตลอดระยะเวลาของกระแสต่อต้านทักษิณ โดยพวกเขาเริ่มต้นจากการเคลื่อนไหวแบบกระจายตัวแยกตามแนวทางของแต่ละกลุ่ม ผลักดันประเด็นของกลุ่มตนเอง เกิดการร่วมมือจนรวมกลายเป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวเดียวกันเป้าหมายหลักเพื่อแยกตัวออกจากขบวนการใหญ่ของพันธมิตรฯ ขับเคลื่อนประเด็นอนุรักษ์นิยมให้ชัดเจนมากขึ้นในการต่อต้านทักษิณ ซึ่งต่อมาได้เกิดความขัดแย้งกับกลุ่มย่อยอื่น ๆ ที่เคยร่วมมือกันขับไล่ นายกรัฐมนตรีทักษิณและรัฐบาลตัวแทน พ.ศ.2549 และ พ.ศ.2551 และกลับมาร่วมมือกับกลุ่มย่อยที่เคยมีความขัดแย้งกันอีกครั้งเพื่อร่วมต่อสู้กับระบอบทักษิณเป็นครั้งสุดท้ายในการเคลื่อนไหว กปปส. ก่อนที่จะสลายตัวไปในที่สุดหลังการรัฐประหาร พ.ศ.2557

พลวัตของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณในลักษณะนี้สามารถอธิบายได้เป็น 4 ช่วง ได้แก่ ช่วงที่หนึ่ง (พ.ศ.2548 - 2550) ช่วงการเคลื่อนไหวอย่างเป็นอิสระของทั้งชุมชนโอศกและนายทหารอาวุโสต่างกลุ่มต่างเคลื่อนไหวผลักดันประเด็นที่แตกต่างกันและแตกต่างจากขบวนการใหญ่ของพันธมิตรฯ ซึ่งภายหลังการรัฐประหารในปี พ.ศ.2549 บรรดาแกนนำของทั้ง 2 กลุ่มยังคงเคลื่อนไหวและมีบทบาททางการเมืองอยู่ บางคนได้รับตำแหน่งทางการเมือง ในขณะที่บางคนเริ่มเป็นที่รู้จักแก่บรรดาแม่ยกพันธมิตรฯ และสามารถขยายมวลชนของตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพิงหรืออิงกับอิงกับขบวนการใหญ่ของพันธมิตรฯ

ช่วงที่สอง (พ.ศ.2551 - 2553) ช่วงความร่วมมือภายใต้ชื่อกลุ่ม “คนไทยหัวใจรักชาติ” โดยชุมชนโอศกและนายทหารอาวุโสประสานรวมเข้าเป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวเดียวกัน และแยกตัวออก

จากขบวนการใหญ่ของพันธมิตรฯ พวกเขาออกมาเคลื่อนไหวตามพื้นที่นอกกรุงเทพฯ โดยเน้นในพื้นที่ต่างจังหวัด และเคลื่อนไหวในประเด็นที่กว้างขวางไปกว่าเพียงต่อต้านทักษิณโดยตรง แต่เป็นประเด็นเรื่องการปกป้องชาติ สถาบันกษัตริย์ และสร้างการเมืองให้มีศีลธรรม

ช่วงที่สาม (พ.ศ.2554 - 2556) ช่วงการพัฒนาและปรับเปลี่ยนโครงสร้างองค์กรการเคลื่อนไหว เป็นช่วงที่กลุ่มอนุรักษ์นิยมในส่วนชุมชนโศกและนายทหารอาวุโสมีการรวมกันอย่างเหนียวแน่นมากที่สุด พวกเขาสามารถจัดตั้งกลุ่มใหม่ ๆ ของการเคลื่อนไหวฝ่ายขวาให้ออกมาเคลื่อนไหวในกรุงเทพฯ ได้หลายครั้งตลอดปี พ.ศ.2554 - 2556 ได้แก่ “กลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ” “กลุ่มองค์กรพิทักษ์สยาม” “กลุ่มกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ” โดยไม่จำเป็นต้องใช้ชื่อของพันธมิตรฯ เพื่อระดมมวลชนให้เข้าร่วมอย่างในอดีตที่ผ่านมา อย่างไรก็ตามการเคลื่อนไหวในช่วงนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงความขัดแย้งทั้งทางปฏิบัติการและความคิดระหว่างกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วที่ขัดแย้งกับกลุ่มย่อยอื่น ๆ ในขบวนการพันธมิตรฯ ได้อย่างชัดเจนที่สุดซึ่งความขัดแย้งที่เกิดขึ้นส่งผลให้การเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในเวลานี้มีการปรับเปลี่ยนประเด็น เปลี่ยนชื่อกลุ่มการเคลื่อนไหวอยู่หลายครั้งเพื่อให้การเคลื่อนไหวสามารถดำเนินต่อไปได้และกดดันรัฐบาลให้มากขึ้นกว่าเดิม

ช่วงที่สี่ (พ.ศ.2556 - 2557) ช่วงการกลับไปร่วมมือกับขบวนการต่อต้านทักษิณภายใต้การนำของ กปปส. กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วที่แยกตัวออกจากขบวนการต่อต้านทักษิณขบวนการใหญ่ตั้งแต่ พ.ศ.2551 กลับเข้ามาอยู่ภายใต้ขบวนการใหญ่อีกครั้งในช่วงปลายปี พ.ศ.2556 โดยในรอบนี้พวกเขามีบทบาทสำคัญในการเปิดประเด็นขับไล่นายกยิ่งลักษณ์ ชินวัตร รวมถึงปลุกกระแสของระบอบทักษิณว่าเป็นภัยต่อสถาบันชาติและกษัตริย์ให้กลับมาเป็นประเด็นใหญ่อีกครั้ง อย่างไรก็ตามในช่วงเวลานี้พวกเขามีลักษณะที่ไม่เหนียวแน่นอย่างในช่วงก่อนหน้า เนื่องจากความเห็นในเรื่องวิธีการเคลื่อนไหวและการวางบทบาทของกลุ่มตนเองเมื่อเข้าอยู่ภายใต้ขบวนการใหญ่ที่ชุมชนโศกและนายทหารอาวุโสมีความเห็นที่แตกต่างและขัดแย้งกัน หลังเกิดการรัฐประหารและขับไล่รัฐบาลได้สำเร็จในปี พ.ศ.2557 พวกเขาไม่ได้ร่วมกันจัดตั้งการเคลื่อนไหวฝ่ายขวาขึ้นมาอีก แต่ยังคงความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนโศกและนายทหารอาวุโสไว้เพื่อรอเวลากลับมาเคลื่อนไหวอีกครั้งหากพวกเขาเห็นว่า ชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ กำลังมีภัย

1. ช่วงที่ 1: การเคลื่อนไหวอย่างเป็นอิสระจากกันของชุมชนอโศกและนายทหารอวุโส (พ.ศ.2548 – 2550)

ในช่วงการชุมนุมขบวนการต่อต้านทักษิณก่อนการรัฐประหารในปี พ.ศ.2549 ชุมชนอโศกและนายทหารอวุโสประกาศสนับสนุนการเคลื่อนไหวขับไล่นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ทั้งสองกลุ่มเข้าร่วมกับขบวนการพันธมิตรฯ ในช่วงเวลาใกล้เคียงกัน แต่ยังไม่ได้มีการร่วมมืออย่างเป็นทางการ ชุมชนอโศกและนายทหารอวุโสต่างให้การสนับสนุนการเคลื่อนไหวในส่วนของตนเอง พวกเขาต่างฝ่ายต่างเคลื่อนไหวแยกออกจากกันแต่อยู่ภายใต้ขบวนการใหญ่เดียวกัน สำหรับชุมชนชาวอโศกมีการใช้กลุ่ม “กองทัพธรรม” เพื่อมาสนับสนุนในเรื่องของการระดมมวลชนเข้าร่วมชุมนุม ในขณะที่กลุ่มนายทหารอวุโส เริ่มมีการรวมตัวกันแบบหลวม ๆ เป็น “เครือข่ายนายทหารต่อต้านทักษิณ” เพื่อมาสนับสนุนในเรื่องเงินทุนที่ใช้ในการเคลื่อนไหว และส่งนายทหารในสังกัดของตนเข้าดูแลความสงบเรียบร้อยให้กับแกนนำรวมไปถึงผู้ที่มาชุมนุม

แม้ว่าจะเคลื่อนไหวแยกกัน แต่ทั้งสองกลุ่มกลับมีแนวทางแบบอนุรักษ์นิยมร่วมกัน ซึ่งแตกต่างจากกลุ่มย่อยอื่น ๆ ในขบวนการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณ ในขณะที่กลุ่มย่อยอื่น ๆ เน้นแนวทางเสรีนิยมในการต่อต้านทักษิณ พวกเขาปฏิเสธการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาอย่างรวดเร็วภายใต้รัฐบาลทักษิณ พวกเขาเน้นการชูประเด็นปกป้องชาติ ศาสน์ กษัตริย์ เป็นเป้าหมายในการออกมาเคลื่อนไหว และที่สำคัญคือยอมรับได้กับการรัฐประหารโดยเห็นว่าเป็นแนวทางที่ถูกต้องที่สุดในการแก้ไขปัญหาบ้านเมือง

นอกจากนั้น ภายหลังจากชัยชนะของขบวนการต่อต้านทักษิณทั้งสองกลุ่มยังคงเคลื่อนไหวทางการเมืองต่อไปแม้จะสามารถขับไล่รัฐบาลทักษิณออกไปได้แล้วก็ตาม แกนนำชุมชนอโศกและนายทหารที่เคยเข้าร่วมกับการเคลื่อนไหวหลายคนได้รับตำแหน่งทางการเมือง กองทัพ หรือแม้แต่ตำแหน่งในหน่วยงานรัฐวิสาหกิจแทนที่คณะบริหารชุดเดิมที่ถูกแต่งตั้งในสมัยรัฐบาลทักษิณ ลักษณะเช่นนี้ทำให้พวกเขามีบทบาทมากขึ้นในทางการเมือง รวมถึงมีอำนาจในการเจรจากำหนดทิศทางการเคลื่อนไหวของพันธมิตรฯ ขบวนการใหญ่ได้มากขึ้นในการเคลื่อนไหวรอบถัดไป

อย่างไรก็ตามก่อนจะเข้าสู่การอธิบายบทบาท ความแตกต่าง และผลกระทบที่กลุ่มอนุรักษ์นิยมได้รับหลังการรัฐประหาร จำเป็นต้องทบทวนบริบทการเคลื่อนไหวของเครือข่ายต่าง ๆ ที่ออกมาขับไล่ทักษิณในช่วงก่อนการรวมเป็นพันธมิตรฯ เพื่อให้เข้าใจภาพรวมของการเคลื่อนไหวและประเด็นที่ถูกยกขึ้นมาเรียกร้องในช่วง พ.ศ.2548 ถึงต้นปี พ.ศ.2549 ก่อนที่ชุมชนอโศก และนายทหารอวุโส จะตัดสินใจเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของขบวนการต่อต้านทักษิณ

ก่อนที่กลุ่มชุมชนโศกและนายทหารอาวุโสจะเข้ามาสนับสนุนการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณ ในนามพันธมิตรฯ พ.ศ.2549 ได้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลทักษิณอย่างกว้างขวางโดยในงานของ อุเชนทร์ (2556) ได้แบ่งกระแสขับไล่ทักษิณออกเป็น 2 เครือข่ายหลักก่อนที่จะมีการรวมกันเป็นนาม พันธมิตรฯ

กระแสแรกได้แก่ การเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวบ้านและองค์กรเอกชนที่เริ่มออกมา ถกเถียงถึงบทบาทของการเมืองภาคประชาชนในยุคระบอบทักษิณตั้งแต่ช่วงครึ่งหลังของทศวรรษ 2540 โดยมองว่าการเมืองภาคประชาชนกำลังถูกปิดล้อมและทำลายความชอบธรรมจากรัฐบาลที่ ได้รับความนิยมน้อยลงและมีท่าทีแข็งกร้าวกับขบวนการเคลื่อนไหวในฐานะ “ศัตรู” ทางการเมือง³⁴⁶ ในงานของอุเชนทร์ (2556) อธิบายว่า ช่วงครึ่งหลังของทศวรรษ 2540 เป็นต้นมา กลุ่มองค์กรเอกชน นักเคลื่อนไหว รวมถึงชาวบ้านมีการจัดกิจกรรมเสวนาและถอดบทเรียนเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวและการปรับตัวของภาคประชาชนภายใต้รัฐบาลทักษิณ คนเหล่านี้มองว่าเป็นยุคการก้าวสู่ระบบทุนนิยม และโลกาภิวัตน์ ซึ่งเมื่อพิจารณาจากการจัดเสวนาตั้งแต่ พ.ศ.2545 เป็นต้นมาจะพบว่าแม้การเคลื่อนไหวจะดูกระจัดกระจาย ไม่เป็นระบบ แต่เห็นได้ชัดว่ากลุ่มนักเคลื่อนไหวเหล่านี้ต้องการสร้าง เอกภาพในหมู่องค์กรเอกชนเพื่อต่อสู้กับรัฐบาลไทยรักไทย จัดตั้งขบวนการเคลื่อนไหวที่ยิ่งใหญ่เข้า ต่อสู้กับระบบทุนนิยมสร้างความสมานฉันท์กับการเคลื่อนไหวระดับโลกและสร้างพรรคการเมือง ทางเลือกขึ้น³⁴⁷ องค์กรพัฒนาเอกชนเริ่มออกมาเคลื่อนไหวบนท้องถนนรณรงค์ให้นายกรัฐมนตรี ลาออก หยุตแทรกแซงภาคประชาชนตั้งแต่ช่วง พ.ศ.2547 เป็นต้นมาซึ่งถือได้ว่าเป็นเครือข่ายแรกของ กระแสต่อต้านทักษิณ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กระแสที่สองได้แก่การเคลื่อนไหวของเครือข่ายของนายสนธิ ลิ้มทองกุล ที่ออกมาจัดรายการ เมืองไทยรายสัปดาห์สัญญาณจราจรโงมตีการทำงานของรัฐบาลทักษิณว่าทุจริต และกำลังก้าวล่วงสถาบัน กษัตริย์ ในช่วงกลางปี พ.ศ.2548 นายสนธิเปลี่ยนบทบาทจากผู้จัดรายการและวิจารณ์รัฐบาลบน จอโทรทัศน์ มาเป็นแกนนำการเคลื่อนไหวจัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญญาณจราจรที่สวนลุมพินี หอประชุมธรรมศาสตร์สลับกันไป พร้อมกับให้ประชาชนเข้าร่วมอย่างต่อเนื่องโดยเนื้อหาหลักเป็นการ โงมตีการกระทำของทักษิณว่ากำลังก้าวล่วงสถาบันกษัตริย์ ตัวอย่างเช่น การจัดเมืองไทยรายสัปดาห์ สัญจรครั้งที่ 8 วันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ.2548 สนธิ ได้ประกาศจุดยืนของตนเองว่ามีหน้าที่นำ

³⁴⁶ อุเชนทร์ เชียงแสน, "ประวัติศาสตร์การเมืองภาคประชาชน: ความคิดและปฏิบัติการของ “นักกิจกรรมทางการเมือง” ในปัจจุบัน" (สาขาวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556). น.284

³⁴⁷ เรื่องเดียวกัน. น.287

ประชาชนกล่าวถวายสัตย์ปฏิญาณว่าจะร่วมกันต่อสู้อย่างสุดความสามารถด้วยแนวทางสันติวิธี เพื่อให้เกิดการถวายพระราชอำนาจคืนแต่ใ้ฝ่าละอองธุลีพระบาทในการพระราชทานผู้นำในการปฏิรูปการเมือง และเพื่อจรรโลงระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขอยู่ให้มีเสถียรภาพ³⁴⁸

ในช่วงเวลาที่กระแสต่อต้านทักษิณกำลังเติบโตจึงเป็นโอกาสของชุมชนโอศกและนายทหารอาวุโสที่จะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของกระแสต่อต้านทักษิณ ชุมชนโอศกและนายทหารอาวุโสเป็นสองกลุ่มที่ต่างฝ่ายต่างมีความไม่พอใจและต้องการล้มรัฐบาลทักษิณด้วยเหตุผลของกลุ่มตนเองอยู่แต่เดิมแล้ว พวกเขาได้เข้ามานำเสนอประเด็น แนวความคิดของตนเองในเวลานี้โดยความมุ่งหวังเพื่อให้ข้อเสนอของกลุ่มตนเองถูกผนวกเข้ากับการเคลื่อนไหวขับไล่นายกทักษิณในที่สุด

1.1 บทบาทกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในการเคลื่อนไหวพันธมิตรฯ 2549

ในปี พ.ศ.2548 - 2549 กลุ่มนายทหารอาวุโสมีส่วนสำคัญในการบริจาคเงินทุนสำหรับการเคลื่อนไหว และผลักดันประเด็นถวายอำนาจคือพระมหากษัตริย์ร่วมกับเครือข่ายสนธิที่ออกมาเคลื่อนไหวก่อนหน้านี้ให้กลายเป็นแนวทางหลักของการเคลื่อนไหว ในขณะที่ชุมชนโอศกมีส่วนสำคัญในการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก จัดการพื้นที่การชุมนุมให้สามารถดำเนินกิจกรรมชุมนุมต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีส่วนในการขยายข้อเรียกร้องของขบวนการพันธมิตรฯ จากเดิมที่การเคลื่อนไหวต้องการขจัดการทุจริตคอร์ปชั่นของรัฐบาลทักษิณ ขยายเป็นต้องการนำศีลธรรมเข้าไปชี้แนะและแก้ปัญหาการเมืองทั้งระบบ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

นายทหารอาวุโส

ทหารอาวุโสเป็นกลุ่มแรกก่อนชุมชนโอศกที่เข้ามาสนับสนุนการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณ ในช่วงแรกกลุ่มทหารอาวุโสมีลักษณะเป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวแบบไม่เป็นทางการ กล่าวคือนายทหารอาวุโสยังไม่มี การจัดตั้งกลุ่มเพื่อออกมาเคลื่อนไหวและระดมมวลชนให้เข้าร่วมกับการเคลื่อนไหวแต่อย่างใด ช่วงเวลานี้เป็นเพียงการรวมตัวเคลื่อนไหวแบบหลวม ๆ โดยที่นายทหารที่มีความขัดแย้งกับนายกรัฐมนตรีทักษิณอยู่ก่อนหน้านี้เริ่มทยอยกันออกมาสนับสนุนเวทีเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรของนายสนธิ ลิ้มทองกุล ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ.2548 เรื่อยมาจนถึงระยะแรกของการรวมตัวเป็นขบวนการ

³⁴⁸ คำนำณ สหิธิสมาน. อ้างแล้ว. น.66-67

พันธมิตรฯ ในต้นปี พ.ศ.2549 แต่ยังไม่เปิดเผยต่อสาธารณะว่าตนเองเป็นทหารและสนับสนุนการเคลื่อนไหว พวกเขามีบทบาทในฐานะปีกหนึ่งในขบวนการที่พยายามผลักดันประเด็นถวายอำนาจคืนพระมหากษัตริย์ เรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตรและพวกพ้องลาออกจากราชการเมืองพร้อมกับเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาโดยให้กษัตริย์เป็นผู้ใช้อำนาจเลือกนายกรัฐมนตรีคนต่อไป

ในช่วง พ.ศ.2548 - 2549 นายทหารอาวุโสมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนกำลังทรัพย์ และกำลังพลภายใต้บังคับบัญชาของตนเองเข้าอำนวยความสะดวกให้กับการเคลื่อนไหว ประเด็นนี้ในงานของวาสนา (2552) มีส่วนหนึ่งที่อธิบายว่า นายทหารระดับนายพลหลายคนทั้งที่มีตำแหน่งอยู่ และเกษียณราชการไปแล้วมีส่วนสนับสนุนการเคลื่อนไหวของสนธิตั้งแต่รายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรและมากขึ้นในช่วงของกลุ่มพันธมิตรฯ ตัวอย่างเช่น พล.อ.ปรีชา เอี่ยมสุพรรณ พล.ต.มนูญกฤต รูปขจร นายทหารเหล่านี้เริ่มส่งทหารในสังกัดหรือทหารคนสนิทมาร่วมชุมนุม ดูแลความปลอดภัยตลอดจนให้การสนับสนุนในเรื่องการข่าวตลอดช่วงการชุมนุม การเคลื่อนไหวของสนธิในนามเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรรวมไปถึงในนามพันธมิตรฯ เริ่มเป็นพื้นที่ให้นายทหารที่ไม่ค่อยเป็นที่รู้จักในอดีตแต่เป็นผู้เสียผลประโยชน์ในสมัยรัฐบาลทักษิณออกมาสนับสนุน³⁴⁹

นอกจากงานของวาสนาแล้ว ในบทสัมภาษณ์ของมวลชนผู้ร่วมชุมนุมตั้งแต่รายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรมาจนถึงก่อตั้งเป็นขบวนการพันธมิตรฯ ยังแสดงให้เห็นว่า นายทหารอาวุโสที่อยู่ในกลุ่มอดีตทหาร จปร.7 บางคนได้เข้ามาสนับสนุนการเคลื่อนไหวขับไล่ทักษิณตั้งแต่ช่วงการก่อตัวของขบวนการพันธมิตรฯ โดยหนึ่งในมวลชนที่เข้าร่วมการเคลื่อนไหวขับไล่ทักษิณมาตั้งแต่สมัยที่เป็นการจัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรอธิบายว่า ตนเองนั้นมีความใกล้ชิดและคุ้นเคยกับแกนนำพันธมิตรฯ อยู่พอสมควรด้วยเหตุเพราะร่วมเคลื่อนไหวกันมาตั้งแต่ต้น ซึ่งเมื่อถามถึงแกนนำที่รู้จักและเห็นว่าร่วมเคลื่อนไหวมาตั้งแต่ต้นมีใครบ้าง เขาได้กล่าวถึงแกนนำในส่วนที่เป็นทหารรวมอยู่ด้วย อาทิ พล.อ.ปรีชา เอี่ยมสุพรรณ พล.ร.อ.บรรณวิทย์ เก่งเรียน เขากล่าวว่าในช่วงที่ยังไม่เป็นพันธมิตรฯ การขับเคลื่อนนั้นยังค่อนข้างลำบากคือได้รับความร่วมมือจากคนกลุ่มอื่น ๆ น้อย แต่เท่าที่เห็นจะเห็นได้ว่ามีฝ่ายทหารบางคนที่มาเข้าร่วมกันตั้งแต่ต้น และมีส่วนช่วยอยู่เยอะพอสมควร ทหารบางคนมาบริจาคบางคนมานั่งฟังกับคนทั่วไป นอกจากนี้เขายังกล่าวว่า “นับตั้งแต่ชุมนุมมาก็มีบรรดานายทหารที่รักชาติ บ้านเมืองนี้แหละที่อยู่กับประชาชน (ผู้ชุมนุม) มาตั้งแต่ก่อนเริ่มจนจบ”³⁵⁰

³⁴⁹ วาสนา นาน่วม, ซ้อนรูปปฏิวัติ ทัก เหลี่ยม โหด. อ้างแล้ว. น.285-286.

³⁵⁰ นาง ถ. อ้างแล้ว.

อีกหนึ่งตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่านายทหารอาวุโสได้เข้ามาสนับสนุนการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณตั้งแต่ช่วง พ.ศ.2548 – 2549 คือคำให้สัมภาษณ์ของแกนนำ ข. แกนนำคนสำคัญของกลุ่มชุมชนโอศก ในการให้สัมภาษณ์เขาได้กล่าวถึงบทบาทในที่ชุมนุมของกลุ่มทหารอาวุโสว่าเป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนทุนผ่านการบริจาคและส่งกำลังคนเข้ามาดูแลความเรียบร้อยภายในที่ชุมนุม เขาอธิบายว่า ในความเข้าใจของตนนั้นกลุ่มทหารเป็นกลุ่มที่เข้ามาก่อนชุมชนโอศกเสียอีกเนื่องจากในครั้งที่ชุมชนโอศกได้ประกาศเข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณอย่างเป็นทางการและเข้ามาอยู่ในพื้นที่ชุมนุมก็พบว่า กลุ่มทหารได้เข้ามาสนับสนุนและอยู่ในที่ชุมนุมอยู่ก่อนหน้าชุมชนโอศกแล้ว เพียงแต่ยังไม่ได้ขึ้นเวทีหรือประกาศตัวต่อสาธารณะว่าตนเองเป็นทหารแต่อย่างใด³⁵¹

นอกจากนี้หนึ่งในสมาชิกนายทหารอาวุโสยังอธิบายในแนวทางเดียวกันกับสองคำอธิบายข้างต้น เขากล่าวว่านายทหารที่สนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ องค์กรพิทักษ์สยาม หรือแม้แต่กองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณโดยส่วนใหญ่ล้วนแต่ให้การสนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรฯ มาตั้งแต่แรกคือในปี พ.ศ. 2549 เพียงแต่ในระยเวลานั้นยังไม่มีใครออกหน้าหรือประกาศว่าสนับสนุนอย่างชัดเจนเนื่องจากปัจจัยหลายอย่างตัวอย่างเช่น ตำแหน่งในกองทัพที่ในขณะนั้นนายทหารอาวุโสหลายคนยังไม่ปลดเกษียณ หรือด้วยสถานการณ์บ้านเมือง

“ในช่วงแรกพวกเราก็สนับสนุนอยู่ข้างหลังตลอด แต่สถานการณ์ยังไม่ถือว่าคืบหน้าเท่าช่วงหลังเกิดกลุ่มเสื้อแดงขึ้นมา เราจึงคิดว่าช่วยอยู่ข้างหลัง น่าจะเป็นการดีกว่าถ้าทหารจะถูกพูดถึงในเวลาตอนนั้น”³⁵²

ในลักษณะนี้แม้ว่าหากพิจารณาจากข่าวหรือบทความในหนังสือพิมพ์ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2548 จนถึงช่วงการเคลื่อนไหวภายใต้ชื่อพันธมิตรฯ ในปี พ.ศ.2549 จะไม่ปรากฏรายชื่อผู้ที่อยู่ในกลุ่มทหารอาวุโสว่าเข้าร่วมชุมนุม เป็นแกนนำหรือขึ้นเวทีการชุมนุมอย่างเด่นชัด แต่เห็นได้ว่าเมื่อพิจารณาจากบทสัมภาษณ์มวลชนในที่ชุมนุม แกนนำปีกอื่น ๆ ในการเคลื่อนไหว รวมถึงบุคคลที่อยู่ในกลุ่มทหารอาวุโสเองล้วนแต่เป็นไปในแนวทางเดียวกันคือนายทหารอาวุโสที่เสียผลประโยชน์จากรัฐบาลทักษิณได้เข้าร่วมเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณตั้งแต่ต้นซึ่งพวกเขามีบทบาทเป็นผู้อยู่เบื้องหลังการชุมนุม สนับสนุนทุนในการเคลื่อนไหวผ่านการบริจาค และส่งนายทหารได้บังคับบัญชาเข้าดูแลพื้นที่การชุมนุม

³⁵¹ แกนนำ ข. อ่างแล้ว.

³⁵² แกนนำนายทหาร ค. อ่างแล้ว.

นายทหารอาวุโสที่เข้าร่วมในการเคลื่อนไหวช่วงเวลานั้นนอกจากจะอยู่เบื้องหลังและมีส่วนในการบริจาคเงินรวมไปถึงส่งนายทหารเข้าดูแลการเคลื่อนไหว พวกเขายังเป็นกลุ่มสำคัญในการผลักดันประเด็นถวายอำนาจคืนพระมหากษัตริย์ให้กลายเป็นแนวทางหลักในการเคลื่อนไหวขับไล่ นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ประเด็นนี้พิจารณาได้จากท่าทีของกลุ่มทหารที่เสียผลประโยชน์ในสมัยรัฐบาลทักษิณช่วงปลายปี พ.ศ.2548 ถึงต้นปี พ.ศ.2549 ที่พบว่าในหลายเหตุการณ์ที่นายทหารอาวุโสออกมาเคลื่อนไหวนั้นมีความสอดคล้องและสนับสนุนกันไปกับการเคลื่อนไหวของเครือข่ายสนธิในช่วงเวลาเดียวกัน โดยเฉพาะในเรื่องการสนับสนุนให้น้ำรัฐธรรมนูญมาตรา 7 มาใช้แก้ไขปัญหาบ้านเมือง

เหตุการณ์ที่สะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มนายทหารอาวุโามีบทบาทสำคัญในการผลักดันประเด็นถวายอำนาจคืนพระมหากษัตริย์ให้ถูกยกขึ้นมาเป็นแนวทางแก้ปัญหาหนึ่งของการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณเห็นได้จากเหตุการณ์วันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2549 วันดังกล่าวเป็นการชุมนุมใหญ่ของเครือข่ายสนธิในนามเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร ที่บริเวณลานพระบรมรูปทรงม้า ถนนราชดำเนิน นอกจากด้านหน้าพระที่นั่งอนันตสมาคมถึงสี่แยกสวนมิสกวันการชุมนุมวันนี้เป็นครั้งแรกที่มีการชุมนุมยึดเยื้องข้ามคืนและมีเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนที่นำโดยครป. เข้าร่วมสังเกตการณ์³⁵³ ในครั้งนี้สนธิได้อ่านปฏิการร้องทุกข์ของแผ่นดินโดยเรียกร้องต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว³⁵⁴ พร้อมกับนำมวลชนไปยื่นสำเนาปฏิการและจดหมายร้องทุกข์ที่เขียนถึง พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ โดยตรงที่บ้านสี่เสาเทเวศร์³⁵⁵ โดยนายคำณู สิริธิตสมาน ระบุไว้ในหนังสือเรื่อง “ปรากฏการณ์สนธิ จากเสื้อสีเหลืองถึงผ้าพันคอสีฟ้า” ว่า เหตุการณ์ชุมนุมในวันที่ 4 กุมภาพันธ์ ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของการเคลื่อนไหวขับไล่นายกทักษิณ ซึ่งการชูประเด็นถวายอำนาจคืนพระมหากษัตริย์และไปยื่นจดหมายให้กับ พล.อ.เปรม ประธานองคมนตรีนั้นสะท้อนให้เห็นว่าวิกฤตของแผ่นดินร้ายแรงและรุนแรงเกินกว่าจะ

³⁵³ มติชน, บันทึกประเทศไทยปี 2549 (กรุงเทพฯ: มติชน, 2560). น.80

³⁵⁴ ตอนหนึ่งในปฏิการร้องทุกข์ 4 กุมภาพันธ์ ความว่า “...ขอเดชะ ฝ่าละอองธุลีพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม ข้าพระพุทธเจ้าเหล่าพสกนิกรผู้มรายนามข้างท้ายนี้ ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตกราบบังคมทูล เพื่อทรงทราบถึงความทุกข์ร้อนของแผ่นดินที่สำคัญและร้ายแรงยิ่ง อันเนื่องมาจากการบริหารราชการของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งนับวันแต่จะนำไปให้ประเทศชาติและสังคมไทยเสื่อมทรุด ก่อให้เกิดวิกฤตอันใหญ่หลวงหลายด้านแก่บ้านเมือง อันเป็นที่รักยิ่งของปวงชนชาวไทยทั้งชาติ...ปวงข้าพระพุทธเจ้าไม่มีหนทางใดและสถาบันใดจะเป็นที่พึ่งเพื่อแก้ไขปัดเป่าปัญหาของชาติที่อภิศรรจ์ร้ายแรงหนักหน่วงเช่นนี้ได้ จำต้องขอพระบรมราชานุญาตกราบบังคมทูลขอถวายฎีกาต่อใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท อันเปรียบประดุจดังพระบิดาปวงชนชาวไทยทั้งชาติ...” อ้างจาก ปณิธาน พิชาลัย. อ้างแล้ว. น.124

³⁵⁵ เรื่องเดียวกัน. น.125

แก้ไขได้โดยวิธีการปกติ และไม่ว่าผลลัพธ์จะเป็นอย่างไร พวกเราขอเพียงแต่เดินให้สุดเท้าของธงนำที่หวังพึ่งพระบารมีเสียก่อน³⁵⁶

สิ่งที่แสดงให้เห็นถึงการสนับสนุนจากกลุ่มนายทหารอาวุโสคือ ในวันดังกล่าวมีการปรากฏตัวของ พล.ร.ท.พระจุณณ์ ตามประทีป นายทหารคนสนิทของพล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ที่มารับข้อเรียกร้องของนายสนธิ เกี่ยวกับการถวายอำนาจคืนพระมหากษัตริย์ด้วยตัวเองถึงที่ชุมนุม ในเหตุการณ์นี้หนังสือพิมพ์คมชัดลึกประจำวันที่ 5 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2549 ยังวิเคราะห์การแสดงท่าทีของฝั่งทหารที่มีต่อผู้ชุมนุมไว้ว่า ขบวนการโค่นทักษิณในยกนี้ปิดฉากลงแล้วโดยถือว่าค่อนข้างประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง ที่สำคัญคือนอกจากการชุมนุมจะระดมมวลชนเมืองไทยรายสัปดาห์จนกระทั่งเคลื่อนไหวกว่าตั้งแต่ พ.ศ.2548 ไปได้อย่างต่อเนื่องแล้วยังสามารถดึงกลุ่มองค์กรอื่น ๆ ที่มีอำนาจในการกดดัน และสามารถสร้างผลกระทบต่อรัฐบาลทักษิณให้มาอยู่ฝั่งเดียวกับการเคลื่อนไหวได้มากขึ้นหนึ่งในนั้นคือคณะทหารที่ดูได้จากการออกมารับจดหมายถึงพื้นที่การชุมนุม นอกจากนี้ได้ระดมการเมืองของคมชัดลึกยังได้วิเคราะห์ไว้ว่า การเคลื่อนไหวของสนธิในรอบนี้อาจมีการเตรียมการ และตกลงกันในบางเรื่องระหว่างกลุ่มเคลื่อนไหวกับผู้มีอำนาจชี้ขาดประเทศโดยเฉพาะทหารบางกลุ่มที่เข้ามาสนับสนุนการเคลื่อนไหวอยู่ก่อนแล้ว ทั้งนี้ไม่ได้ชี้ชัดว่าเป็นเรื่องการรัฐประหาร แต่อาจเป็นบางเรื่อง เช่นการสนับสนุนในฐานะที่มีเป้าหมายร่วมกันคือการขับไล่นายกรัฐมนตรีทักษิณ “นักสังเกตุการณ์ประเมินสถานการณ์รอบด้านแล้วเห็นตรงกันว่า จุดจบของรัฐบาลทักษิณนั้นฟ้ากำหนดไว้แล้ว รอเพียงให้สถานการณ์ถึงวาระที่สุกงอมมาเพื่อปิดฉากเท่านั้น”³⁵⁷

อีกเหตุการณ์หนึ่งที่เราเห็นได้ว่านายทหารอาวุโสแสดงท่าทีสนับสนุนและมีส่วนในการผลักดันประเด็นการถวายอำนาจคืนพระมหากษัตริย์คือ ในระหว่างยื่นหนังสือ นายสนธิ ลิ้มทองกุล ได้รับเชิญให้เข้าพบ พล.อ.สนธิ บุญยรัตกลิน ผู้บัญชาการทหารบกในขณะนั้นเป็นการส่วนตัว โดยภายหลังการพูดคุย สนธิ ลิ้มทองกุล แกนนำการเคลื่อนไหวได้กล่าวต่อสาธารณะว่า พล.อ.สนธิ ได้กล่าวกับตนว่า ทักษิณจะไม่มีแผ่นดินอยู่ “ท่านพูดกับพวกเราภายในว่านายกทักษิณ จะไม่มีแผ่นดินอยู่ เขาได้ทำอะไรเลวทรามต่ำช้า” ซึ่งทำให้เห็นได้ว่าเป็นการแสดงท่าทีที่สอดคล้องไปกับข้อเรียกร้องของกลุ่มผู้ชุมนุมที่ต้องการขับไล่ นายกทักษิณ³⁵⁸

³⁵⁶ คำานุณ สิริธิตสมาน. อ้างแล้ว. น.24-26

³⁵⁷ คมชัดลึก, "รายงาน: ปิดฉากขบวนการโค่นทักษิณสอบผ่านใน "ยกแรก" " คนชัดลึก 5 ก.พ. 2549.

³⁵⁸ ปณิธาน พิชาลัย. อ้างแล้ว. น.125

นอกจากเหตุการณ์วันที่ 4 กุมภาพันธ์ ในคำสัมภาษณ์ของแกนนำกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติที่มีความใกล้ชิดกับนายทหารอาวุโสโดยเฉพาะในช่วงหลังก่อตั้งโทรทัศน์ 13 สยามไทเป็นต้นมายังอธิบายด้วยว่า กลุ่มทหารมีส่วนอย่างมากในการผลักดันให้การชุมนุมนำไปสู่แนวทางการถวายอำนาจคืนพระมหากษัตริย์ เขากล่าวว่าในช่วงการเคลื่อนไหว พ.ศ.2549 ประเด็นการถวายอำนาจคืนพระมหากษัตริย์มาแรงอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะในช่วงใกล้ ๆ การรัฐประหาร ในช่วงเวลานั้นแม้นายทหารที่เป็นที่รู้จักกันในปี พ.ศ.2551 พ.ศ.2554 จะยังไม่ออกหน้าการเคลื่อนไหว แต่นายทหารบางคนมีส่วนในการขับเคลื่อนมาตั้งแต่ต้น บทบาทของทหารเหล่านี้คือการนำประเด็นถวายอำนาจคืนพระมหากษัตริย์ หรือที่ผู้ชุมนุมเข้าใจว่าเป็นการใช้กฎหมาย ม.7 เข้ามาในที่ชุมนุมโดยเฉพาะในบริเวณหลังเวทีชุมนุม ซึ่งกลุ่มที่เห็นด้วยอย่างมากและตัดสินใจว่าจะเอาข้อเรียกร้องนี้มาเป็นเรื่องหลักคือกลุ่มของเครือข่ายสนธิที่เคยนำเสนอเรื่องนี้มาอย่างต่อเนื่อง แกนนำ ง. ผู้เกี่ยวข้องกับประเด็นนี้อธิบายต่อว่า ในเวลานั้นตนเองยังไม่เห็นด้วยเต็มที่กับการให้พระมหากษัตริย์มาใช้อำนาจตัดสินปัญหาบ้านเมือง แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าการชุมนุมโดยเฉพาะหลังจากที่รวมเป็นพันธมิตรฯ และหลังจากมีทหารบางกลุ่มบางนายเข้ามาสนับสนุนได้ระยะหนึ่งแล้ว ข้อเรียกร้องหลักเริ่มหันไปทางการถวายอำนาจคืนพระมหากษัตริย์มากกว่าที่จะหันไปทางข้อเรียกร้องปฏิรูปการเมืองตามที่ครป. เคยเสนอไว้ในช่วงต้นปี พ.ศ.2549 และทำให้การชุมนุมกลายเป็นการเรียกร้องนายกพระราชทานแทนที่จะขับไล่นายกรัฐมนตรีและกลับมาเลือกตั้งเพียงเท่านั้น³⁵⁹

จากที่กล่าวไปเห็นได้ว่ากลุ่มนายทหารอาวุโสนอกจากจะให้การสนับสนุนด้านเงินทุนในการเคลื่อนไหวและส่งนายทหารมาดูแลการชุมนุมแล้ว พวกเขายังเป็นกลุ่มสำคัญในการผลักดันประเด็นถวายอำนาจคืนพระมหากษัตริย์ให้กลายเป็นแนวทางหลักในการเคลื่อนไหวขับไล่นายกทักษิณปี พ.ศ.2549 กล่าวคือในช่วงที่เครือข่ายต่าง ๆ เริ่มรวมกันกลายเป็นขบวนการพันธมิตรฯ และอยู่ในช่วงที่แต่ละเครือข่ายต่างแย่งชิงประเด็นการนำรวมถึงมีแนวทางในการขับไล่รัฐบาลทักษิณที่ต่างกัน กลุ่มนายทหารอาวุโสได้เข้ามาเป็นปึกหนึ่งในการเคลื่อนไหวโดยเป็นผู้สนับสนุนแนวทางการถวายอำนาจคืนพระมหากษัตริย์ตามที่เครือข่ายสนธิได้เสนอไว้ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ.2548 การสนับสนุนของนายทหารอาวุโสในลักษณะนี้ถือได้ว่ามีส่วนสำคัญที่ทำให้ข้อเรียกร้องกฎหมายมาตรา 7 ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2540 หรือการเสนอให้พระมหากษัตริย์ใช้อำนาจพระราชทานนายกคนใหม่เพื่อขับไล่นายกทักษิณกลายเป็นข้อเรียกร้องหลักของการเคลื่อนไหว ในทางกลับกันทำให้ข้อเรียกร้องปฏิรูปการเมืองและให้นายกรัฐมนตรีลาออกเพื่อนำไปสู่การเลือกตั้งใหม่ที่เสนอโดยเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนลดบทบาทและถูกพูดถึงน้อยลงไป

³⁵⁹ แกนนำ ง. อ่างแล้ว.

อย่างไรก็ตามการสนับสนุนของกลุ่มนายทหารในช่วงเวลานี้ไม่ได้มีลักษณะที่มีการปรึกษาหารือระหว่างกัน หรือมีการตั้งกลุ่มที่มีการแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบอย่างชัดเจนขึ้นเพื่อประสานงานในเรื่องดังกล่าวเป็นการเฉพาะ แต่การช่วยเหลือของบรรดานายทหารเหล่านี้โดยส่วนใหญ่ยังไม่เปิดเผยต่อสาธารณชนอย่างชัดเจนและเกิดขึ้นผ่านการประสานงานสายตรงกับ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง และนายสนธิ ลิ้มทองกุล คนใดคนหนึ่งเป็นการส่วนตัว³⁶⁰

ชุมชนอโศก

หลังจากการประกาศเข้าร่วมเคลื่อนไหวกับขบวนการพันธมิตรฯ ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 ช่วงเวลานี้ชุมชนอโศกมีความแตกต่างนายทหารอาวุโสตรงที่พวกเขาที่มีลักษณะเป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวแบบเป็นทางการ มีการจัดตั้งกลุ่มการเคลื่อนไหว ระดมมวลชนเข้าร่วมตลอดจนมีการจัดแบ่งอำนาจหน้าที่ภายในกลุ่มอย่างชัดเจนได้แก่ แกนนาระดับสั่งการ แกนนาระดับปฏิบัติการ ผู้ปฏิบัติการ และมวลชนชาวอโศกที่มานั่งฟังปราศรัยและเข้าร่วมชุมนุมเพียงอย่างเดียว การเคลื่อนไหวช่วงเวลานี้พวกเขาเข้าร่วมชุมนุมในนาม “กองทัพธรรม” โดยมีหน้าที่หลักในการดูแลพื้นที่การชุมนุม และจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้ที่มาชุมนุม นอกจากนี้ในการเคลื่อนไหวพันธมิตรฯ พ.ศ.2549 ก่อนการรัฐประหาร ชาวอโศกยังเป็นกลุ่มแรกที่น่าเสนอประเด็นศีลธรรมนำการเมืองให้ถูกพูดถึงในที่ชุมนุม

เนื่องจากชุมชนอโศกมีลักษณะเป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวแบบเป็นทางการมาตั้งแต่แรกเริ่มที่เข้าร่วมกับขบวนการพันธมิตรฯ ในส่วนนี้ผู้ศึกษาจึงจำเป็นต้องอธิบายเกี่ยวกับโครงสร้างการเคลื่อนไหวของกลุ่มชุมชนอโศกว่าประกอบด้วยส่วนใดบ้างและแต่ละส่วนมีหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างไร ก่อนที่จะอธิบายเกี่ยวกับบทบาทของชุมชนอโศกในการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณช่วงแรกที่พวกเขาเคลื่อนไหวอยู่ภายใต้ขบวนการพันธมิตรฯ พ.ศ.2549 ในลำดับถัดไป

ชุมชนอโศกเข้าร่วมกับการเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรฯ อย่างเป็นทางการครั้งแรกในการชุมนุมวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2549 บริเวณท้องสนามหลวงภายใต้การนำของสมณะโพธิรักษ์ และ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในวันดังกล่าวมีการประกาศชื่อ “กองทัพธรรม” หน่วยย่อยที่อยู่ในชุมชนอโศก และก่อตั้งโดย พล.ต.จำลอง ตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 2530 โดยประกาศว่ากองทัพธรรมจะเป็นตัวแทนของชาวอโศกในการสนับสนุนการชุมนุมของพันธมิตรฯ จนกว่าจะเสร็จสิ้นภารกิจ ในวันดังกล่าวมีกลุ่ม

³⁶⁰ วาสนา นาน่วม, ซ่อนรูปปฏิวัติ หัก เหลี่ยม โหด. อ้างแล้ว. น.286

กองทัพธรรมและพระของสันติโคกจำนวนหนึ่งปักหลักจัดกิจกรรมย่อยอยู่บริเวณที่ชุมนุมใหญ่ด้วยความสงบ พร้อมกับรับฟังการอภิปรายบนเวทีด้วยความเรียบร้อยและปรบมือแสดงความเห็นด้วยกับการอภิปรายเป็นระยะ³⁶¹

กองทัพธรรมมีลักษณะเป็นหน่วยการเคลื่อนไหวแบบเป็นทางการคือมีการกำหนดแกนนำแบ่งลำดับชั้น และหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน *ส่วนแรก* แกนนำระดับสั่งการ ได้แก่ สมณะโพธิรักษ์ และพล.ต.จำลอง ศรีเมือง สองบุคคลนี้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดการเคลื่อนไหวของทั้งกองทัพธรรมและพันธมิตรฯ ขบวนการใหญ่ ซึ่งหน้าที่หลักคือกำหนดแนวทางการเคลื่อนไหวร่วมกับแกนนำจากส่วนอื่น ๆ ในขบวนการพันธมิตรฯ รวมไปถึงกำหนดประเด็นหลักในการเคลื่อนไหวแต่ละช่วง นอกจากสมณะโพธิรักษ์และ พล.ต.จำลอง จะเป็นแกนนำสูงสุดในการสั่งการแล้ว ในหน่วยกองทัพธรรมพวกเขายังถือได้ว่าเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณสูงสุดแก่สมาชิกชาวอโศกทั้งหมดโดยเห็นได้จากบทสัมภาษณ์ของญาติธรรมชาวอโศกที่อธิบายในแนวทางเดียวกันว่าสองบุคคลนี้เป็นผู้มีส่วนในการตัดสินใจเข้าร่วมชุมนุมอย่างมากและเหตุผลที่ชาวอโศกส่วนใหญ่เลือกที่จะเข้าชุมนุมในวันที่ 26 กุมภาพันธ์ เป็นครั้งแรก ทั้งที่ก่อนหน้านี้ได้มีหลาย ๆ กลุ่มออกมาขับไล่ทักษิณอยู่ก่อนหน้านี้แล้วเป็นเพราะสมณะโพธิรักษ์และพล.ต.จำลอง มีคำสั่งให้ชาวอโศกออกมาเคลื่อนไหวร่วมกัน³⁶² แกนนำระดับสั่งการนอกจากจะมีหน้าที่สั่งการ และกำหนดทิศทางของการเคลื่อนไหวของกองทัพธรรมแล้ว พวกเขายังเป็นแกนนำสูงสุดที่มีอิทธิพลอย่างมากในการเชิญชวนและระดมสมาชิกชาวอโศกในหลาย ๆ ส่วน ให้ออกมาชุมนุมร่วมกับกองทัพธรรม

ส่วนที่สอง แกนนำระดับปฏิบัติการ ในส่วนนี้โดยส่วนใหญ่เป็นสมาชิกชาวอโศกที่อาศัยอยู่และทำงานกับชุมชนมาตั้งแต่ก่อนการเคลื่อนไหว ตัวอย่างเช่น ร.ต.แซมดิน เลิศบุศย์ คุณดินนา เลิศบุญอารยะ บุคคลเหล่านี้มีหน้าที่ประสานงานกับมวลชนภายในกลุ่มชุมชนอโศกและประสานงานกับปีกอื่น ๆ ในขบวนการพันธมิตรฯ พวกเขารับคำสั่งการจากสมณะโพธิรักษ์ และพล.ต.จำลอง ศรีเมือง ตัวอย่างเช่นเมื่อมีคำสั่งให้ระดมมวลชนชาวอโศกเข้าสนับสนุน แกนนำในระดับปฏิบัติการมีหน้าที่ในการนัดหมายกับญาติธรรมในชุมชน ส่งข่าวการเคลื่อนไหวจากกรุงเทพฯสู่สำนักปฏิบัติธรรมอโศกในจังหวัดต่าง ๆ ให้ทราบโดยทั่วกัน รวมไปถึงจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้มาชุมนุม³⁶³

³⁶¹ สำนักข่าวไอ.เอ็น.เอ็น, "บรรยากาศการชุมนุมประท้วงนายกรัฐมนตรื ", 26 ก.พ. 2549, <https://www.iqnewscenter.com/#/view/wkc/2006-9e839bbc335de442c9d36fd837edae21>.

³⁶² นาง ง. อ่างแล้ว.

³⁶³ ผู้ใหญ่บ้าน ก. อ่างแล้ว.

แก่นำระดับปฏิบัติการมีการแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบกันอย่างชัดเจน ซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ฝ่ายหลัก ฝ่ายแรกคือผู้ประสานงานภายใน มีหน้าที่นัดหมายและระดมมวลชนที่เป็นญาติธรรมในชุมชนอโศกจังหวัดต่าง ๆ ให้เข้ามาร่วมชุมนุม สำหรับฝ่ายนี้ผู้ใหญ่บ้านชุมชนอโศกในจังหวัดอุบลราชธานีอธิบายว่า เนื่องจากญาติธรรมมีจำนวนมากและกระจายอยู่ในหลายจังหวัด จึงจำเป็นต้องมีแกนนำที่เข้ามาประสานงานระหว่างแกนนำที่ชุมนุมในกรุงเทพฯ กับมวลชนที่อยู่ในชุมชนอโศกต่างจังหวัดให้ทราบทั่วกัน การแจ้งข่าวสารโดยส่วนใหญ่เป็นเรื่องการขอกำลังคนจากต่างจังหวัดให้เดินทางมาชุมนุมในกรุงเทพฯ ซึ่งจะมีผู้ประสานงานของสันตอโศก ชุมชนอโศกในกรุงเทพฯ รับผิดชอบต่อและใช้สถานที่ในสันตอโศกเป็นที่พักหลักเวลาญาติธรรมจากต่างจังหวัดมาถึง ก่อนที่จะรวมตัวกันบริเวณพื้นที่ของสันตอโศกในวันรุ่งขึ้นเพื่อนั่งรถของกองทัพธรรมมูลนิธิเดินทางไปพื้นที่การชุมนุม³⁶⁴

ฝ่ายที่สองได้แก่ผู้ดูแลพื้นที่การชุมนุม ฝ่ายนี้มีหน้าที่จัดเตรียมพื้นที่ชุมนุมและหาสิ่งอำนวยความสะดวกมาให้กับผู้ชุมนุมตัวอย่างเช่น การจัดโรงครัวสำหรับแจกอาหาร น้ำดื่ม จัดสุขาเคลื่อนที่จัดเต็นท์สำหรับผู้ชุมนุมที่มาจากต่างจังหวัด แกนนำ ข. หนึ่งในแกนนำระดับปฏิบัติการคนสำคัญอธิบายว่า การออกไปชุมนุมแต่ละครั้งกองทัพธรรมจะเป็นเหมือนแม่บ้านที่มีการตั้งโรงครัวแจกอาหารและน้ำให้กับผู้มาชุมนุมซึ่งแกนนำในฝ่ายนี้มีหน้าที่ดูแลให้พื้นที่การชุมนุมเป็นไปอย่างเรียบร้อยเป็นสัดส่วน ตัวอย่างเช่น หากมีการเคลื่อนไหวแบบพักค้างหรือปักหลักอย่างยาวนาน แกนนำที่ดูแลในฝ่ายพื้นที่การชุมนุมจะมีหน้าที่สำรวจบริเวณที่ชุมนุมว่ามีพื้นที่ไหนสามารถตั้งเต็นท์ของกองทัพธรรมได้อย่างปลอดภัย และไม่กีดขวางหรือไปทับซ้อนกับที่พักของกลุ่มอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อที่จะรองรับบรรดาญาติธรรมที่ถูกระดมมาจากต่างจังหวัดสามารถมากินนอนได้บริเวณที่แกนนำจัดเตรียมไว้³⁶⁵

นอกจากหน้าที่ดังกล่าวแกนนำในฝ่ายดูแลพื้นที่การชุมนุมยังมีหน้าที่ในการจัดตารางการทำงานให้กับญาติธรรมที่มาร่วมชุมนุม โดยแกนนำ ข. อธิบายต่อว่าในพื้นที่ชุมนุมนั้นจำเป็นต้องมีคนทำงานในหลายส่วนอาทิ เก็บกวาดพื้นที่ชุมนุม ล้างห้องน้ำ พยาบาล ทำอาหาร แต่ละวันจะมีการประชุมและแบ่งให้ญาติธรรมแต่ละคนทำหน้าที่แตกต่างกันไป ซึ่งเขาและแกนนำในฝ่ายนี้มีหน้าที่ในการระบุว่าจะให้ใคร กลุ่มใดทำหน้าที่อะไร หน้าที่เหล่านี้แกนนำเป็นคนกำหนดให้ญาติธรรมปฏิบัติอย่างสลับหมุนเวียนกัน³⁶⁶

³⁶⁴ เรื่องเดียวกัน.

³⁶⁵ แกนนำ ข. อ้างแล้ว.

³⁶⁶ เรื่องเดียวกัน.

ส่วนที่สาม ผู้ปฏิบัติการ มีหน้าที่ทำตามคำสั่งของแกนนำระดับปฏิบัติการว่าในการชุมนุมแต่ละครั้งพวกเขามีหน้าที่ในส่วนไหนและจะได้ทำอะไรในที่ชุมนุม ผู้ปฏิบัติการจะมาจากญาติธรรมที่อยู่ในชุมชนโดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในสันติอโศกกรุงเทพฯ เนื่องจากสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายจากแกนนำได้อย่างต่อเนื่อง และไม่จำเป็นต้องเดินทางไกลเพื่อมาชุมนุมหากเทียบกับญาติธรรมที่อยู่ในต่างจังหวัด เมื่อมีคำสั่งจากแกนนำระดับปฏิบัติการให้กลุ่มชุมชนอโศกออกไปชุมนุมญาติธรรมภายในชุมชนจะรวมตัวกันโดยแบ่งเป็นชุด ๆ ตัวอย่างเช่น ชุดโรงครัว ชุดห้องน้ำ ชุดจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก แต่ละชุดเหล่านี้เรียกว่า “ผู้ปฏิบัติการ” ทำหน้าที่ต่างกันเมื่อเข้าไปอยู่ในที่ชุมนุมซึ่งโดยส่วนใหญ่แบ่งจากความถนัดของแต่ละบุคคลและหน้าที่ที่พวกเขาได้รับมอบหมายตั้งแต่ในช่วงที่อยู่ในสำนักปฏิบัติธรรม

หนึ่งในตัวอย่างของผู้ปฏิบัติการในการชุมนุม พ.ศ.2549 อธิบายว่า ตนเองมักจะไปช่วยงานที่ร้านค้าของสันติอโศกอยู่หลายครั้งโดยเฉพาะในช่วงที่มีงานก็ได้มีโอกาสไปช่วยโรงครัวและแจกอาหารคนที่มาร่วมงานทำบุญของวัด ทำให้เขาถูกเลือกให้ไปอยู่ในตำแหน่งโรงครัวในที่ชุมนุมในช่วง พ.ศ.2549 ร่วมกับเพื่อนอีกสองคน หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายนี้จะแตกต่างจากญาติธรรมที่เป็นผู้เข้าร่วมชุมนุมโดยทั่วไปคือ ผู้ปฏิบัติการที่ได้รับมอบหมายจากแกนนำนั้นจะมีหน้าที่ประจำและไม่สามารถไปช่วยหรือทำหน้าที่ในส่วนอื่นได้หากงานที่ได้รับมอบหมายของตนนั้นยังไม่เสร็จ ในทางกลับกันผู้เข้าร่วมชุมนุมทั่วไปแม้จะเป็นในส่วนของญาติธรรมที่เป็นสมาชิกชาวอโศกอยู่แล้วก็ไม่สามารถก้าวกายหรือเข้าไปช่วยในส่วนอื่น โดยยังไม่ผ่านการอนุญาตจากแกนนำได้เช่นกัน ตอนหนึ่งในคำให้สัมภาษณ์ชาวสันติอโศก ฉ. มวลชนชาวอโศก ที่ต่อมาเข้าร่วมกับการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขีดกล่าวว่า

“การแบ่งหน้าที่ของเราแน่นมากทำได้เหมือนมดงาน พอเขาประกาศว่า มาเราก็ไป เขาให้เราไปโรงครัวก็จะมีรถ 6 ล้อขนคนอโศกไปชุมนุมเป็นประจำ จะมีพวกนอนในที่ชุมนุมเลย กับพวกที่ไปกลับ ถ้าเรามีหน้าที่ก็ต้องนอนบ้างบางครั้ง แต่ถักรอบไหนเราไม่ได้มีหน้าที่ก็จะไม่ค่อยไปกับรถ 6 ล้อ แต่ไปเองกลับเอง กับเพื่อน ๆ ...ข้อได้เปรียบของเรา ของกองทัพธรรมที่พ่อท่านสร้างมาคือตรงนี้ คือเราจะทำได้ก็ต่อเมื่อได้รับมอบหมาย อย่างถ้าเราไม่ได้รับมอบหมาย เราก็เข้าไปช่วยไม่ได้ ไม่ใช่ว่าคุณอยู่ที่ชุมนุมแล้วบอกว่าทำอาหารเก่ง รักษาคนไข้เก่ง แล้วจะเข้าไปช่วยเลยเดียว

นั้นก็ไม่ได้ ต้องไปบอกแกนนำก่อนเขาจะได้เช็ค จะได้จัดหน้าที่ให้ถูกไม่งั้นมันวุ่นวายไปหมด”³⁶⁷

ส่วนที่สี่ มวลชนชาวโศกทั่วไป ช่วงเวลานี้มวลชนที่มาชุมนุมและอยู่กับกลุ่มกองทัพธรรมโดยส่วนใหญ่เป็นญาติธรรมโศกในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดบ้างบางส่วน แต่ยังไม่มียุคคลภายนอกที่ไม่ได้เป็นญาติธรรมเข้าร่วมมากนัก พวกเขารับรู้ข่าวสารเคลื่อนไหวจากแกนนำระดับปฏิบัติการที่นำมาแจ้งกันเองภายในชุมชน ซึ่งในการเคลื่อนไหว พ.ศ.2549 ก่อนการรัฐประหารพบว่ามีมวลชนชาวโศกทั่วไปที่ไม่มีหน้าที่ในส่วนใดชัดเจนหรือไม่ได้เป็นแกนนำเข้าร่วมชุมนุมกับกองทัพธรรมประมาณ 1000 คนนับตั้งแต่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2549 เป็นต้นมา³⁶⁸ ความแตกต่างระหว่างมวลชนชาวโศกทั่วไปกับมวลชนที่เป็นผู้ปฏิบัติการคือ มวลชนชาวโศกทั่วไปเป็นผู้ที่ยังไม่ได้รับมอบหมายหน้าที่ให้รับผิดชอบในส่วนใดส่วนหนึ่งเป็นหลัก คนเหล่านี้มีหน้าที่มาชุมนุมและปักหลักพักค้างในพื้นที่ชุมนุมเท่านั้น อย่างไรก็ตามแม้ญาติธรรมในส่วนนี้จะมีหน้าที่เพียงมานั่งชุมนุม แต่ถือได้ว่าเป็นส่วนที่สำคัญเช่นกัน เนื่องจากพวกเขาเป็นส่วนที่มีจำนวนเยอะที่สุดในการออกมาเคลื่อนไหวของกลุ่มกองทัพธรรม

ชาวราชธานีโศก ช. อธิบายว่า นอกจากจะมีแกนนำที่มีหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งแล้ว ชาวโศกที่มาจากต่างจังหวัดบางคนมาชุมนุมในฐานะบุคคลทั่วไปคือนั่งฟังปราศรัยและร่วมเดินขบวนเวลาที่ทางกลุ่มมีการเดินขบวนดาวกระจายไปยังสถานที่ต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ เขากล่าวว่าญาติธรรมบางส่วนที่ไม่มีหน้าที่อย่างทำอาหาร ล้างพื้น ดูแลพื้นที่ชุมนุมจะมาทำหน้าที่ตรงนี้ซึ่งสำหรับตัวเขาเองนั้นมองว่าการนั่งฟังปราศรัยและร่วมเดินขบวนถือเป็นหน้าที่หนึ่งที่สำคัญมากไม่ต่างจากแกนนำหรือผู้ที่มีหน้าที่ตายตัว ทั้งนี้เนื่องจากญาติธรรมชาวโศกสามารถอยู่ในพื้นที่การชุมนุมได้ตลอดเวลา ร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นบนเวทีการชุมนุมได้ตลอดโดยเฉพาะในเวลากลางวันซึ่งเป็นเวลาทำงานที่ประชาชนทั่วไปในกรุงเทพฯ ไม่สามารถมาชุมนุมได้มากนัก การมีญาติธรรมโศกมาอยู่หน้าเวทีฟังปราศรัยจึงทำให้กิจกรรมบนเวทีชุมนุม หรือการจะเคลื่อนไหวไปกดดันรัฐบาลตามสถานที่ต่าง ๆ สามารถทำได้อย่างต่อเนื่อง เขากล่าวว่า

“ถ้าจะมีมือบก็ต้องมีคนตลอด ไม่งั้นก็ยึดถนนไม่ได้ เพราะอย่างนี้เราเลยต้องระดมคนให้มาอยู่ในมือบตลอดและชาวโศกเรานี้แหละทำหน้าที่ตรงนี้ คือไปนั่งอยู่ในที่ชุมนุม นั่งยึดพื้นที่ไว้เพราะตอนกลางวันคนทำงาน คนกรุงเทพฯ เขาก็ออกมาน้อยเพราะเขารอตอนเย็น เราก็กดตลกกันว่าใครที่ไม่มีหน้าที่อะไรก็ต้องมาทำตรง

³⁶⁷ คุณภาวีนี. อ่างแล้ว.

³⁶⁸ แกนนำ ช. อ่างแล้ว.

นี้เป็นเหมือนอีกหน้าที่หนึ่งคือหน้าที่มานั่งชุมนุม พวกเราเตรียมตัวเสมอเวลาแกนนำเรียกเดินขบวน”³⁶⁹

การแบ่งหน้าที่ของแกนนำและมวลชนตามลักษณะข้างต้นทำให้เห็นได้ว่า ในช่วงของการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณ พ.ศ.2549 ชุมชนอโศกหรือกองทัพธรรมมีลักษณะเป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวอย่างเป็นทางการที่มีเอกภาพและประสิทธิภาพอย่างมากในการระดมมวลชนเข้าร่วมขับไล่ นายกรัฐมนตรีทักษิณ พวกเขามีการแบ่งตั้งแต่ส่วนของแกนนำที่มีทั้งระดับสั่งการเป็นแกนนำสูงสุด แกนนำระดับปฏิบัติการมีหน้าที่ความรับผิดชอบแยกกันอย่างชัดเจน และในส่วนมวลชนที่มีทั้งมวลชนที่เป็นผู้ปฏิบัติการและมวลชนทั่วไปซึ่งมวลชนทั้งสองระดับนี้ก็มีหน้าที่ของตนเองแยกกันอย่างชัดเจน และไม่สามารถก้าวก่ายกันได้เช่นเดียวกัน

การแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจนเช่นนี้ทำให้กองทัพธรรมมีบทบาทอย่างมากเมื่อพวกเขาเข้าร่วมเคลื่อนไหวกับขบวนการพันธมิตรฯ ซึ่งในลำดับถัดไปจะเป็นการอธิบายบทบาทของกองทัพธรรมหรือชุมชนอโศกในระหว่างเข้าร่วมกับการเคลื่อนไหวของพันธมิตรฯ ขบวนการใหญ่ พ.ศ.2549 ก่อนการรัฐประหาร แบ่งได้เป็น 2 ด้านสำคัญ ได้แก่ *ด้านแรก* บทบาทในฐานะผู้จัดการการชุมนุม และ *ด้านที่สอง* บทบาทในฐานะผู้ผลักดันประเด็นศีลธรรมนำการเมือง

ด้านแรก ในการเคลื่อนไหวพันธมิตรฯ พ.ศ.2549 กองทัพธรรมมีหน้าที่ในการจัดการพื้นที่ชุมนุมโดยทุกครั้งที่มีการนัดรวมตัวของพันธมิตรฯ กองทัพธรรมจะเป็นกลุ่มแรกๆ ที่ไปยังพื้นที่ชุมนุมก่อนเวลานัดเพื่อจัดเตรียมพื้นที่ให้พร้อมก่อนมวลชนหลักจะเข้ามาสมทบ ตัวอย่างเช่น จัดเตรียมเวที ชุดเครื่องเสียง กำหนดพื้นที่ชุมนุมและเจรจากับตำรวจผู้ดูแลพื้นที่ว่าจะใช้บริเวณใดบ้างในการชุมนุม ในประเด็นนี้ แกนนำระดับปฏิบัติการและผู้รับผิดชอบในฝ่ายจัดการพื้นที่ชุมนุมโดยตรงอธิบายว่า ก่อนที่จะมีการชุมนุมใหญ่ของพันธมิตรฯ แกนนำในส่วนกองทัพธรรมจะประชุมแบ่งหน้าที่กันเองก่อนเพื่อแบ่งหน้าที่กันภายใน จากนั้นจึงประชุมร่วมกับเครือข่ายอื่น ๆ ในพันธมิตรฯ เพื่อแบ่งว่าแต่ละเครือข่ายรับผิดชอบในส่วนไหนบ้างในการเคลื่อนไหวแต่ละครั้ง แกนนำ จ. อธิบายว่า หน้าที่ของกองทัพธรรมที่ขาดไม่ได้ในทุกการชุมนุมคือจัดเตรียมพื้นที่การชุมนุมซึ่งรวมทั้งการจัดหาเครื่องอุปโภคบริโภค รถเครื่องเสียง หรือแม้แต่การกำหนดพื้นที่ชุมนุมว่าจะตั้งเวทีไว้ส่วนไหนและตั้งรั้วเพื่อแสดงว่าเป็นขอบเขตของการชุมนุมถึงบริเวณใด เรื่องเหล่านี้เป็นหน้าที่ของกองทัพธรรมและชุมชนอโศกทั้งสิ้น

³⁶⁹ ชาวราชธานีอโศก ช. อ่างแล้ว.

ซึ่งทำให้ในทุกการเคลื่อนไหวกองทัพธรรมจำเป็นต้องเป็นด้านหน้าที่จะออกไปก่อนอย่างน้อยหนึ่งหรือครึ่งวันเพื่อจัดเตรียมพื้นที่ให้พร้อมก่อนเริ่มการประชุม³⁷⁰

หน้าที่จัดการพื้นที่ชุมนุมของกองทัพธรรมไม่ได้มีแต่เฉพาะในช่วงเวลาที่กลุ่มพันธมิตรฯ นัดชุมนุม ณ สถานที่ใดสถานที่หนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่รวมไปถึงช่วงเวลาที่กลุ่มพันธมิตรฯ เคลื่อนขบวนไปกอดต้นรัฐบาลตามสถานที่ต่าง ๆ ด้วย กล่าวคือ ในทุกครั้งที่มีการเคลื่อนไหว “ดาวกระจาย” ไปยังสถานที่ต่าง ๆ ในกรุงเทพฯ เพื่อหาแนวร่วมและกอดต้นรัฐบาล กองทัพธรรมจะมีหน้าที่กำหนดเส้นทางเดินขบวน เตรียมรถเครื่องขยายเสียงนำขบวน และเป็นแกนหลักในการนัดหมายผู้ชุมนุม เหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่ากองทัพธรรมมีหน้าที่รับผิดชอบหลักในส่วนนี้คือการเคลื่อนไหวแบบดาวกระจายของกลุ่มพันธมิตรฯ ในวันที่ 21 มีนาคม พ.ศ.2549 กลุ่มพันธมิตรฯ ประกาศบนเวทีแยกสวนมิสกวันที่มีผู้ชุมนุมปักหลักอยู่ว่า ในช่วงเวลากลางวันจะเริ่มเดินขบวนรณรงค์จากสวนลุมพินีผ่านถนนสีลมไปถึงหน้าโรงพยาบาลเลิศจีนจากนั้นจะสลายตัวและกลับมายังพื้นที่ชุมนุมเดิม ผู้ที่ขึ้นเวทีประกาศเดินขบวนในครั้งนี้คือ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง แกนนำกองทัพธรรม พร้อมกับมีการมอบหมายให้ ร.ต.แซมดิน เลิศบุศย์ เป็นผู้ประสานงานนัดหมายกับผู้ชุมนุมโดยละเอียดในลำดับต่อไป³⁷¹ และให้ผู้ปฏิบัติการของกองทัพธรรมทำหน้าที่ดูแลมวลชนกลุ่มอื่น ๆ ที่จะไปร่วมเดินขบวนโดยการแจกหมวกสำหรับกันแดดและหมวกกันกระแทกเพื่อความปลอดภัย³⁷²

ลักษณะเดียวกันกับตัวอย่างข้างต้น ในการเคลื่อนไหวดาวกระจายในเมื่อวันที่ 26 มีนาคม และ 29 มีนาคม พ.ศ.2549 แกนหลักที่นัดหมายและกำหนดการเคลื่อนขบวนยังคงเป็นกลุ่มกองทัพธรรมที่นำโดย พล.ต.จำลอง ศรีเมือง ในขณะที่เครือข่ายและแกนนำคนอื่น ๆ อาทิเช่น นายสมศักดิ์ โกศัยสุข นายสมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ ไม่ค่อยมีบทบาทในการนัดหมายหรือประกาศระดมคนเพื่อเคลื่อนไหวดาวกระจายไปยังสถานที่ต่าง ๆ มากนักเมื่อเทียบกับกองทัพธรรม ในวันที่ 26 มีนาคม กองทัพธรรมนัดหมายผู้ชุมนุมที่ปักหลักอยู่บริเวณสะพานมัฆวานรังสรรค์ให้ออกมาเคลื่อนขบวนโดยเริ่มจากหน้าสนามศุภชลาศัยเคลื่อนไหวยังห้างสรรพสินค้าดิเอ็มโพเรียมก่อนที่จะสลายตัว ขณะที่วันที่ 29 มีนาคม แกนนำพันธมิตรฯ ได้มอบหมายให้กองทัพธรรมเป็นกลุ่มหลักนำเคลื่อนขบวนใหญ่จากที่ชุมนุมเดิมไปยังหน้าห้างสรรพสินค้าสยามพารากอน และประกาศยุติการประชุมชั่วคราวเป็นการยุติ

³⁷⁰ แกนนำ จ. อ่างแล้ว.

³⁷¹ แกนนำ ข. อ่างแล้ว.

³⁷² ศูนย์ข่าวแปซิฟิก, "ผู้ชุมนุมค้าน "ทักษิณ" นักรวมตัว ประกาศจุดยืนที่ ถนนสีลม ", 21 มี.ค. 2549, <https://www.iqnewscenter.com/#/view/paci/2006-31cbfac623ab74a0bdf0d4ef9e39f875>.

การเคลื่อนไหวใหญ่ในรอบเดือนมีนาคม³⁷³ สองเหตุการณ์นี้ กองทัพอธรรมและชาวโศกเป็นกำลังหลัก ในปฏิบัติการดาวกระจายภายหลังจากที่แกนนำหลายฝ่ายในพันธมิตรฯ เห็นพ้องต้องกันว่าควรยกระดับการชุมนุม เขากล่าวว่า การเคลื่อนขบวนไปสถานที่ต่าง ๆ นั้นมีลักษณะคล้ายกับการชุมนุม ปักหลักที่เดียวในแง่ที่ว่า ก่อนจะเคลื่อนขบวนจำเป็นต้องมีการวางแผนตกลงกับเจ้าหน้าที่รัฐเพื่อ จัดเตรียมเส้นทางให้มวลชนเดินขบวนได้อย่างสะดวก ซึ่ง พล.ต.จำลอง และกองทัพอธรรมทั้งหมดจะ รับผิดชอบดูแลในส่วนนี้ หรือแม้แต่การจัดเตรียมหน่วยพยาบาล หมวก ร่ม ก็เป็นสิ่งที่กองทัพอธรรมมี หน้าที่จัดเตรียมมาเพื่อให้มวลชนเดินขบวนได้อย่างสะดวก³⁷⁴

ในแง่นี้กองทัพอธรรมจึงมีบทบาทเสมือนเป็น “ผู้จัดการการชุมนุม” มีหน้าที่จัดเตรียมพื้นที่ และอำนวยความสะดวกให้กับผู้มาชุมนุมไม่เพียงแต่เฉพาะญาติธรรมชาวโศกเท่านั้นแต่รวมไปถึง มวลชนกลุ่มอื่น ๆ ที่มาชุมนุมกับการเคลื่อนไหวของพันธมิตรฯ ด้วย พวกเขาไม่เพียงแต่ดูแลพื้นที่ ชุมนุม ณ บริเวณใดบริเวณหนึ่ง แต่รวมไปถึงการเคลื่อนขบวนไปกดดันรัฐบาลตามสถานที่ต่าง ๆ ทั่ว กรุงเทพมหานครด้วย บทบาทเช่นนี้กลุ่มชุมชนโศกจึงเหมือนเปรียบได้กับแม่บ้านของการชุมนุม

“เวลาเราไป เรามีให้หมด อาหาร น้ำ เครื่องเสียง ไวที ห้องน้ำ คือพร้อม เพราะฉะนั้น จะประท้วงไปที่ที่เราไม่เสียค่าใช้จ่าย และรัฐบาลไหนก็สู้เราไม่ได้ ...ยิ่งไปดาวกระจาย เราก็ต้องมานั่งคิดกันจะเดินไปทางไหน ทางไหนอันตรายก็อย่า ไปเดิน เดินแล้วร้อนเราก็ต้องเตรียมหมวก เตรียมน้ำเย็นผ้าเย็นให้มวลชนของเรา เพราะฉะนั้นเราไปคือเราพร้อมไว้ก่อน พวกไหนไม่พร้อมแต่สำหรับกองทัพอธรรม เราพร้อม แล้วเราทำได้ดีด้วย **ชุมนุมทุกที่เราก็เหมือนเป็นแม่บ้านของมือบ** จนคน อื่น ๆ เขาไว้ใจเรา...”³⁷⁵ (เน้นโดยผู้เขียน)

ด้านที่สอง กลุ่มชุมชนโศกหรือที่ในช่วงเวลานี้เคลื่อนไหวในนามกองทัพอธรรมมีบทบาท สำคัญในการนำเสนอประเด็นศีลธรรมนำการเมืองโดยพวกเขาเป็นกลุ่มแรกที่กล่าวบนเวทีการชุมนุม พันธมิตรฯ เมื่อ พ.ศ.2549 ว่าทักษิณขาดคุณสมบัติการเป็นนายกรัฐมนตรีเนื่องจากเป็นผู้ไม่มีศีลธรรม ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้นำประเทศต้องมีเป็นลำดับแรกมากกว่าเรื่องของความสามารถส่วนบุคคล บทบาทใน ฐานะผู้ผลักดันประเด็นศีลธรรมนำการเมืองให้เข้าไปอยู่ในข้อเรียกร้องของการเคลื่อนไหวพิจารณาได้ จากการประกาศจุดยืน การแถลงข่าวต่อสาธารณะ และการปราศรัยบนเวทีของแกนนำกองทัพอธรรม

³⁷³ ปณิธาน พิชาลัย. อ้างแล้ว. น.141

³⁷⁴ แกนนำ ข. อ้างแล้ว.

³⁷⁵ เรื่องเดียวกัน.

ในระหว่างการชุมนุม พ.ศ.2549 ที่ทั้งหมดล้วนมุ่งประเด็นไปในเรื่องของศีลธรรมว่าจำเป็นต้องนำเข้ามาควบคุมการเมืองโดยเฉพาะควบคุมการทำงานของรัฐบาลทักษิณในขณะนั้น

ตัวอย่างแรกที่แสดงให้เห็นว่ากองทัพธรรมมีบทบาทในการผลักดันประเด็นศีลธรรมนำการเมืองได้แก่ เหตุการณ์การชุมนุมใหญ่ของเครือข่ายสนธิเมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2549 สมณะโพธิรักษ์ได้ให้สัมภาษณ์สื่อพร้อมกับกล่าวพูดคุยกับนายสนธิ ลิ้มทองกุลว่า ตนเองนั้นออกมาสู่แบบสันติ อหิงสา ด้วยความต้องการที่ขับไล่ผู้นำที่ไม่มีศีลธรรมให้ออกไป ในมุมมองของโพธิรักษ์เห็นว่าการเรียกร้องของเครือข่ายสนธิที่ทำมาก่อนนั้นมาถูกทางแล้วแต่ยังขาดเรื่องของธรรมะในการเคลื่อนไหวซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะใช้ต่อสู้กับรัฐบาลที่กำลังขาดธรรมในการบริหารปกครองบ้านเมือง การที่กองทัพธรรมออกมาจึงต้องการให้แกนนำไล่ทักษิณผนวกเรื่องของคุณธรรม ในฐานะสิ่งที่ควบคู่ไปกับการเมืองให้ประชาชนได้รับรู้ในเรื่องคุณธรรมด้วยไม่เพียงแต่ขับไล่ทักษิณเพียงประการเดียว³⁷⁶ นอกจากนี้ในการเปิดตัวกลุ่มกองทัพธรรมในวันดังกล่าว สมณะโพธิรักษ์ยังแถลงต่อสื่อมวลชนว่าฝ่ายของทักษิณนั้นเต็มไปด้วยกิเลส ตัณหา ความโลภที่อยากได้ของประเทศชาติมาเป็นของตน ความโลภเช่นนี้จำเป็นต้องใช้ธรรมะในการแก้ปัญหา โดยจุดยืนของกองทัพธรรมตั้งแต่วันนี้คือความเป็นกลางที่หมายถึงการเข้าข้างความดี ต่อต้านสิ่งไม่ดีเหมือนฝ่ายธรรมะที่กำลังต่อสู้กับฝ่ายอธรรม³⁷⁷

ตัวอย่างที่สอง จากคำสัมภาษณ์ของสมณะโพธิรักษ์ที่ถูกบันทึกไว้โดยทีมข่าวผู้จัดการรายวัน ในช่วงต้นปี พ.ศ.2549 แสดงให้เห็นว่าในช่วงต้นของขบวนการพันธมิตรฯ พ.ศ.2549 ที่การชูชื่อเรียกร้องของขบวนการยังหลากหลายและไม่ชัดเจนว่าชื่อเรียกร้องใดจะกลายเป็นชื่อเรียกร้องหลักของขบวนการ ชุมชนอโศกหรือกองทัพธรรมเป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่พยายามนำเสนอประเด็นการเมืองกำลังขาดคุณธรรมมาใช้เป็นเหตุผลในการระดมมวลชนออกมาเคลื่อนไหว และกำหนดเป้าหมายใหม่ของการเคลื่อนไหวที่ต่างไปจากปีก่อน ๆ เคยนำเสนอไปก่อนหน้านี้ ในบทสัมภาษณ์สมณะโพธิรักษ์อธิบายว่า สถาบันทางศาสนากับสถาบันทางการเมืองต่างมีหน้าที่ช่วยเหลือประชาชนทั้งคู่ สถาบันการเมืองช่วยเหลือประชาชนในทางรูปธรรม ขณะที่ศาสนาจะเน้นช่วยเหลือด้านจิตใจ จิตวิญญาณเป็นหลัก แต่ในขณะนี้เมื่อบ้านเมืองมีปัญหาจากการเข้ามาของรัฐบาลทักษิณและชาวอโศกเห็นแต่สถาบันทางสังคม การเมืองออกมาเคลื่อนไหว แต่ยังไม่เห็นสถาบันทางศาสนาออกมากล่าวถึงเรื่องนี้ด้วยเหตุนี้ทำให้แม้การเคลื่อนไหวขับไล่ทักษิณจะสำเร็จหรือขับไล่ทักษิณออกไปได้ แต่เป้าหมายหลักของการแก้ปัญหาบ้านเมืองนั้นยังไม่ถูกแก้ไข เขาอธิบายต่อว่าเป้าหมายหลักที่แท้จริงของการ

³⁷⁶ คมชัดลึก, "มือบธหมื่นคนแล้ว "สนธิ" ถึงสนามหลวง "โพธิรักษ์" ย้ำต้องชนะ " คมชัดลึก 26 ก.พ. 2549

³⁷⁷ คมชัดลึก, "พันธมิตรเปิดฉากอีก "ทักษิณ" แล้วนะฝ่ายค้านคิดให้ตี" คมชัดลึก (26 ก.พ. 2549 (ข)).

เคลื่อนไหวคือเรื่องการเมืองขาดคุณธรรมซึ่งวิธีแก้ปัญหาจึงจำเป็นต้องนำคุณธรรมเข้ามาใช้ในการควบคุมการเมือง ส่วนหนึ่งที่สมณะโพธิรักษ์กล่าวกับทีมข่าวผู้จัดการรายวัน ความว่า

“สถาบันทางการเมืองส่วนใหญ่ทั้งที่แล้มาแล้วและในปัจจุบัน ล้วนขาดหายซึ่งหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ไม่ฝึกฝนทางคุณธรรม ศีลธรรม สถาบันทางศาสนา จึงมีหน้าที่นำคุณธรรม ศีลธรรมแทรกเข้าไปในการเมือง เพราะถ้าการเมืองขาดหายซึ่งคุณธรรมก็จะไปไม่รอด ชาติจะพินาศ สถาบันศาสนาและการเมืองจึงเอื้อเพื่อเกื้อกูลกัน...”³⁷⁸ (เน้นโดยผู้เขียน)

ในลักษณะนี้แม้ว่าในช่วงการจัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ของเครือข่ายสนธิตั้งแต่ปลายปี พ.ศ.2548 จะมีการกล่าวโจมตีรัฐบาลทักษิณในประเด็นการทุจริตคอร์รัปชันอาทิ การตั้งคำถามถึงความโปร่งใสในกระบวนการใช้เงินช่วยเหลือและเงินบริจาคเหตุการณ์สีนามีในการจัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรครั้งที่ 11 หรือโจมตีว่านายกใช้อภิสิทธิ์รับงานป้อนให้กับสายการบินโดยไม่ต้องผ่านการประมูลเหมือนบริษัททั่วไปในการจัดรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจรครั้งที่ 12³⁷⁹ แต่จะเห็นได้ว่าก่อนที่ชุมชนอโศกจะมีส่วนเกี่ยวข้องข้องการเคลื่อนไหวขับไล่ทักษิณอย่างเต็มตัว ประเด็นที่ถูกผลักดันโดยเครือข่ายสนธิจะเน้นไปที่เรื่องการทำงานของรัฐบาลว่าทุจริตเอื้อประโยชน์ให้กับกลุ่มของตน หรือการกระทำของทักษิณนั้นเป็นการผิดกฎหมาย หลีกเลียงกฎหมายเป็นหลัก ซึ่งจะแตกต่างจากช่วงที่ชุมชนอโศกเข้าร่วมการเคลื่อนไหวแล้ว ที่กล่าวถึงการทุจริตของทักษิณในแง่ที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม หลักธรรมทางศาสนา การผิดศีลหรือแม้แต่เรื่องบาปบุญ ลักษณะเช่นนี้เห็นได้ว่าภายหลังชุมชนอโศกเข้าร่วมเคลื่อนไหวกับพันธมิตรฯ อย่างเต็มตัว ประเด็นการทุจริตคอร์รัปชันของรัฐบาลทักษิณไม่เพียงแต่จำกัดเฉพาะข้อมูลการทุจริต หรือการกระทำที่ทุจริตเพียงอย่างเดียว แต่ขยายไปถึงเรื่องของคุณธรรมในตัวผู้นำประเทศและการเมืองทั้งระบบที่ชาวอโศกมองว่าสิ่งที่สำคัญมากกว่าเรื่องการทุจริตคอร์รัปชันคือเรื่องของการเมืองที่กำลังขาดคุณธรรมเป็นสิ่งชี้หน้า

นอกจากนี้ตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นว่าสำหรับกลุ่มชุมชนอโศกแล้วการผลักดันประเด็นศีลธรรมนำการเมืองเป็นเรื่องที่แตกต่างจากการโจมตีทักษิณว่าทุจริตคอร์รัปชันเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของแกนนำ ก. ผู้นำชุมชนอโศกที่อธิบายว่า ข้อเรียกร้องของกองทัพธรรมหรือชุมชนอโศกเป็นประเด็นที่กว้างและครอบคลุมกว่าข้อเรียกร้องของพันธมิตรฯ โดยเฉพาะในการเคลื่อนไหวรอบ

³⁷⁸ ผู้จัดการรายวัน, "โพธิรักษ์สอนทักษิณ "อธิบายตถาผิด-ขายชีหน้าด็อกเตอร์", 21 ก.พ. 2549, <http://www.alittlebuddha.com/html/News%202006/February%202006/24%20February%2006.html>

³⁷⁹ ปณิธาน พิชาลย์. อ้างแล้ว. น.118-119

แรกของพันธมิตรฯ ทั้งนี้เป็นเพราะกลุ่มที่ออกมาขับไล่ทักษิณก่อนหน้านั้นมุ่งแต่การโจมตีทักษิณในลักษณะที่เป็นตัวบุคคลเพียงคนเดียว ในมุมมองของโพธิรักษ์เห็นว่า การโจมตีบุคคลเพียงคนเดียวเช่น ทักษิณทุจริต หรือกำลังตีตนเสมอเจ้ามีจุดอ่อนตรงที่แม้การเคลื่อนไหวจะขับไล่ทักษิณออกไปได้แล้วแต่ก็อาจมีคนอื่นหรือนักการเมืองคนอื่น ๆ มากระทำอีกในลักษณะเดียวกัน เขากล่าวต่อว่า สำหรับการออกมาเคลื่อนไหวของชาวอโศกนั้นแตกต่างออกไปคือ เรียกร้องในเรื่องของคุณธรรมในการเมืองทั้งระบบ ซึ่งหน้าที่ของกองทัพธรรมคือเผยแพร่ศีลธรรมให้ผู้มาชุมนุมเข้าใจและเห็นความสำคัญว่าการจะแก้ไขปัญหาอย่างแท้จริงคือการใช้ศีลธรรมเป็นหลักในการควบคุมผู้ที่เข้ามาใช้อำนาจทางการเมือง³⁸⁰

“ที่มีคนอย่างทักษิณได้เพราะอะไร เพราะเขาไม่มีศีลธรรมใช้หรือไม่ ที่เขา โกงเพราะอะไร เพราะเขาไม่รู้จักศีลธรรมใช้หรือไม่ เพราะฉะนั้นสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ ศีลธรรม ไม่ใช่การทุจริต การทุจริตมันคือเรื่องรองเหมือนเป็นหน่วยหนึ่งในหัวข้อใหญ่ แต่ทีนี้เวลาเราเรียกร้องเรามักไปสนใจแต่เรื่องรอง ซึ่งจริง ๆ เราต้องยึดหลักหัวข้อใหญ่ไว้”³⁸¹

จากบทสัมภาษณ์ของแกนนำ ก. บันทึกการสัมภาษณ์สมณะโพธิรักษ์ของทีมข่าวเมืองไทยรายวัน และรายงานข่าวในหนังสือพิมพ์ช่วงต้นปี พ.ศ.2549 ทำให้เห็นได้ว่า นอกจากชุมชนอโศกจะมีหน้าที่เสมือนเป็นผู้จัดการการชุมนุมตลอดการเคลื่อนไหวพันธมิตรฯ พ.ศ. 2549 แล้ว พวกเขายังมีบทบาทสำคัญในการผลักดันประเด็นศีลธรรมนำการเมืองให้ถูกพูดถึงและกลายเป็นข้อเรียกร้องหนึ่งของการชุมนุมขับไล่นายกทักษิณ ชินวัตร ประเด็นศีลธรรมนำการเมืองของชาวอโศกมีความแตกต่างจากประเด็นทุจริตคอร์รัปชันที่เครือข่ายสนธิหรือแม้แต่เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนเคยกล่าวถึงในช่วงเวลาก่อนหน้า สำหรับชาวอโศกแล้วพวกเขาไม่ต้องการเพียงขับไล่นายกรัฐมนตรีที่ทุจริตคอร์รัปชันแต่มองว่าการทุจริตคอร์รัปชันนั้นมีสาเหตุมาจากการที่ตัวนายกรัฐมนตรีและการเมืองทั้งระบบกำลังขาดคุณธรรมในการขึ้นำซึ่งเป็นเรื่องที่ใหญ่กว่า และควรกลายเป็นข้อเรียกร้องหลักของขบวนการมากกว่าการพูดถึงการกระทำของทักษิณที่ทุจริตเพียงอย่างเดียว ด้วยเหตุนี้ทำให้ข้อเรียกร้องของชุมชนอโศกจึงเป็นข้อเรียกร้องในเรื่องการใช้ศีลธรรม หลักธรรมทางพุทธศาสนานำมาใช้ในการควบคุมผู้ที่ใช้อำนาจทางการเมือง ซึ่งพวกเขามีส่วนอย่างมากในการผลักดันเรื่องนี้ให้ถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของข้อเรียกร้องของขบวนการพันธมิตรฯ

³⁸⁰ แกนนำ ก. อ้างแล้ว.

³⁸¹ เรื่องเดียวกัน.

โดยสรุปทั้งในส่วนของนายทหารอาวุโสและชุมชนอโศกทำให้เห็นได้ว่า กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณช่วงเวลานี้มีลักษณะที่ชุมชนอโศกและนายทหารอาวุโสยังไม่มีความร่วมมือ หรือจับกลุ่มกลายเป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวเดียวกัน ทั้งสองกลุ่มมีลักษณะต่างกลุ่มต่างเคลื่อนไหวอย่างกระจัดกระจายในแนวทางของตัวเอง นายทหารอาวุโสมีส่วนสำคัญในการบริจาคเงินทุนในนามส่วนตัวและส่งนายทหารในสังกัดเข้ารักษาความปลอดภัยให้กับการประชุมโดยเฉพาะกับแกนนำ ขณะที่ชุมชนอโศกมีส่วนสำคัญในการจัดการการประชุม จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวก โดยเฉพาะในเรื่องอาหาร น้ำ ดูแลความสะอาดในพื้นที่การประชุม นอกจากนี้ในเรื่องของการผลักดันประเด็นข้อเรียกร้องของกลุ่มยังจะเห็นได้ว่าทั้งชุมชนอโศก และนายทหารอาวุโสมีข้อเรียกร้องของตนเองที่ต่างกัน รวมถึงต่างกับขบวนการต่อต้านทักษิณกลุ่มอื่น ๆ ที่ออกมาเคลื่อนไหวก่อนหน้านี้ด้วย ในส่วนของนายทหารอาวุโสมีส่วนสำคัญในการผลักดันประเด็นถวายอำนาจคืนพระมหากษัตริย์ให้กลายเป็นแนวทางแก้ปัญหาหลักของการเคลื่อนไหว ในขณะที่ชุมชนอโศกมีส่วนสำคัญในการผลักดันประเด็นศีลธรรมนำการเมืองให้ถูกพูดถึงบนเวทีพันธมิตรฯ และทำให้ประเด็นบนเวทีการประชุมไม่เพียงแต่โจมตีการทุจริตคอร์ปชั่นเท่านั้น แต่ขยายไปถึงการโจมตีการเมืองทั้งระบบในยุคทักษิณว่ากำลังขาดศีลธรรมเป็นสิ่งชี้หน้า

อย่างไรก็ตามทั้งสองกลุ่มมีจุดร่วมเดียวกันกับกลุ่มอื่น ๆ ในขบวนการพันธมิตรฯ คือต้องการขับไล่นายกรัฐมนตรีทักษิณ และรัฐบาลที่ทางกลุ่มเห็นว่าเป็นส่วนหนึ่งของระบอบทักษิณ จุดร่วมนี้เองเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้พวกเขาให้การสนับสนุนและเคลื่อนไหวอยู่ภายใต้ขบวนการพันธมิตรฯ ตลอดระยะเวลาการประชุม จนมีการประกาศยุติการเคลื่อนไหวในรอบนี้จากเหตุการณ์รัฐประหารวันที่ 19 กันยายน พ.ศ.2549 ในที่สุด

1.2 ความแตกต่างของปีกอนุรักษ์นิยมสุดขั้วกับกลุ่มอื่นในพันธมิตรฯ พ.ศ.2549

จากส่วนก่อนหน้าเห็นได้ว่า ประเด็นที่นายทหารอาวุโสและกลุ่มชุมชนอโศกพยายามผลักดันให้กลายเป็นข้อเรียกร้องหลักของการเคลื่อนไหวทั้งการถวายอำนาจคืนพระมหากษัตริย์ และการใช้ศีลธรรมนำการเมืองนั้นมีลักษณะแตกต่างไปจากข้อเรียกร้องและประเด็นที่กลุ่มอื่น ๆ อาทิ กลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนมุ่งเสนอให้มีการปฏิรูปการเมือง และโจมตีรัฐบาลทักษิณว่ากำลังทำลายรากฐานการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งหากพิจารณาจากประเด็นที่ชุมชนอโศกและนายทหารนำเสนอในช่วงเวลานี้จะเห็นได้ว่า แม้การเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณจะมีลักษณะกระจัดกระจายและยังคงมีบทบาทในการเคลื่อนไหวที่ไม่ค่อยชัดเจนมากนักโดยเฉพาะในกรณี

ของกลุ่มนายทหาร แต่พวกเขามีลักษณะการชูประเด็นการขับเคลื่อนแบบอนุรักษ์นิยมในความหมายของการปกป้องชาติ ศาสน์ กษัตริย์ อย่างชัดเจนมากกว่าปีก่อน ๆ ในขบวนการเดียวกันมาตั้งแต่ต้น การชูประเด็นแบบอนุรักษ์นิยมในความหมายนี้ถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ทั้งชุมชนโอศก และนายทหารอาวุโส ถูกจัดอยู่ในปีกอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณแม้ว่าจะยังไม่มีกรรวมกันหรือจัดตั้งกลุ่มการเคลื่อนไหวฝ่ายขวาออกมาเคลื่อนไหวในประเด็นของตนเองโดยเฉพาะ

ความแตกต่างของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วกับกลุ่มย่อยอื่น ๆ ในขบวนการพันธมิตรฯ สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเด็นหลักได้แก่ *หนึ่ง* กลุ่มอนุรักษ์นิยมทั้งชุมชนโอศกและนายทหารอาวุโสมีลักษณะปฏิเสธการเปลี่ยนแปลงทางสังคมภายใต้ยุครัฐบาลทักษิณไม่ว่าจะกรณีใด ๆ ทั้งสิ้น แตกต่างจากกลุ่มเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนที่ในช่วงตั้งแต่ พ.ศ.2548 มีการพูดถึงการปรับตัวของชุมชนให้เข้ากับสังคมที่กำลังเปลี่ยนไปภายใต้ยุครัฐบาลทักษิณ *สอง* กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีลักษณะการชูประเด็นการเคลื่อนไหวแบบปกป้องชาติ ศาสน์ กษัตริย์ แบบเข้มข้น โดยขยายขอบเขตไปเกินกว่าการข้อเรียกร้องของเครือข่ายอื่น ๆ ในพันธมิตรฯ ที่ต้องการขับไล่ นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร หรือเฉพาะนักการเมืองเครือข่ายทักษิณเพียงเท่านั้น และ*สาม* เกี่ยวกับมุมมองต่อการรัฐประหารที่กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีความแตกต่างจากกลุ่มย่อยอื่น ๆ ในพันธมิตรฯ พวกเขาเห็นด้วยกับการรัฐประหารและเห็นว่าการรัฐประหารจะไม่ส่งผลเสียต่อประเทศแต่อย่างไรแม้จะเป็นการทำให้ระบอบประชาธิปไตยหยุดชะงักลงก็ตาม มุมมองในลักษณะนี้แตกต่างจากบางกลุ่มย่อยในขบวนการพันธมิตรฯ พ.ศ. 2549 ที่ภายหลังรัฐประหารเริ่มมีนักเคลื่อนไหวในส่วนเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนบางคนออกมาพูดถึงผลเสียของการรัฐประหารและเห็นว่าอาจส่งผลเสียต่อการเมืองไทยได้ในอนาคต

หนึ่ง ในการเคลื่อนไหวขับไล่ทักษิณ พ.ศ.2549 ชุมชนโอศกและนายทหารอาวุโสมีแนวคิดเป็นไปในแนวทางเดียวกันคือต่อต้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมภายใต้ยุครัฐบาลทักษิณ โดยเหตุผลที่ทำให้ทั้งชุมชนโอศกและนายทหารปฏิเสธการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนเช่นนี้เป็นเพราะพวกเขาเชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจะทำให้กลุ่มของตนเสียประโยชน์ และเป็นการเปิดโอกาสให้พวกพ้องทักษิณสามารถตักตวงผลประโยชน์ไปจากตนหรือกลุ่มตนได้อย่างรวดเร็ว

ในประเด็นนี้สามารถพิจารณาได้จากบทสัมภาษณ์เกี่ยวกับจุดยืนทางการเมืองของแกนนำชุมชนโอศกและนายทหารตัวอย่างเช่น แกนนนำ ก. ที่อธิบายมุมมองของตนเองต่อการเปลี่ยนแปลงในยุครัฐบาลทักษิณว่า ในยุครัฐบาลทักษิณการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงมากที่สุดคือประชาชน ชุมชนโอศกคือหนึ่งในผู้ที่ได้รับผลกระทบเป็นอย่างมากเนื่องจากสิ่งที่รัฐบาลกำลังเปลี่ยนแปลงนั้นคนทั่วไปโดยเฉพาะคนในต่างจังหวัดที่ยังคงรักษาวิถีชีวิต

แบบดั้งเดิม ไม่พึ่งเงินหรือระบบทุนมากเท่าสังคมโดยทั่วไปยังไม่พร้อมสำหรับการปรับตัวให้เท่าทันกับระบบระเบียบที่กำลังเปลี่ยนไป แกนนำ ก. กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงเป็นเรื่องที่ดีเพียงแต่ต้องปรับให้เข้ากับบริบทของสังคมไทยด้วย ในสมัยของทักษิณมีการเร่งให้คนในต่างจังหวัดแข่งขันกันมาก ไม่เพียงแต่แข่งขันกันเองแต่จำเป็นต้องแข่งขันกับต่างชาติที่เริ่มเข้ามาลงทุน อาศัยอยู่ในประเทศไทย เขามองว่าเมื่อมีการแข่งขันเกิดขึ้น ผู้ที่มีเงินมากกว่าก็ย่อมเป็นฝ่ายชนะและตัดวงผลประโยชน์จากชาวบ้านไปมากกว่า³⁸² และด้วยเหตุนี้ทำให้ชุมชนอโศกเลือกที่จะออกมาหยุดยั้งการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้น

นอกจากนี้ ในกรณีของนายทหารก็สะท้อนให้เห็นว่าพวกเขามีลักษณะที่ปฏิเสธการเปลี่ยนแปลงภายใต้ยุครัฐบาลทักษิณไม่ว่าในเรื่องใดก็ตาม เห็นได้จากบทสนทนาระหว่าง พล.อ.ปรีชา เอี่ยมสุพรรณ กับสมณะโพธิรักษ์และญาติธรรมชาวอโศกที่มีการบันทึกเทปไว้โดยสมณะแสนดิน ภูมิพุทฺธ นักรบวชในสถานปฏิบัติธรรมอโศก พล.อ.ปรีชา กล่าวว่า ในสมัยก่อนหน้านี้ที่ตนเองเติบโต สิ่งแวดล้อมบริบททางสังคมไม่ใช่สังคมทุนเป็นใหญ่แต่เป็นยุคของเศรษฐกิจพอเพียง ที่คนพึ่งพาอาศัยกัน อย่างไรก็ตามในยุคสมัยนี้เป็นยุคที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งในมุมมองของเขาแล้วเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นไม่ได้ทำให้ประชาชนสบายขึ้น แต่จะทำให้ประชาชนลำบากในขณะที่นักการเมืองผู้มีอำนาจได้รับผลประโยชน์จากความลำบากของประชาชน พล.อ.ปรีชา อธิบายมุมมองของตัวเองต่อการเปลี่ยนแปลงว่า ยิ่งประเทศเกิดการเปลี่ยนแปลงในแบบที่ไม่ยึดธรรมะ ขนบธรรมเนียมดั้งเดิมแบบที่ชาวอโศกปฏิบัติมาโดยตลอด บ้านเมืองจะยิ่งเลวร้ายกว่าเดิมคือผู้ปกครองที่มุ่งแต่พัฒนาไปข้างหน้าได้รับผลประโยชน์ ขณะที่ประชาชนเปรียบเสมือนขอทานรอรับผลประโยชน์อันน้อยนิดเพียงอย่างเดียว และด้วยเหตุนี้ทำให้ตนเองในฐานะประชาชนผู้รักชาติบ้านเมืองจำเป็นต้องทำหน้าที่ยับยั้งการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้นโดยเฉพาะในสมัยรัฐบาลทักษิณ และมุ่งรักษาความดั้งเดิมอย่างที่ชาวอโศกปฏิบัติเป็นตัวอย่างให้เห็นไว้ เขากล่าวว่า

“ทุนนิยมสามานย์ทำให้คนเห็นแก่ตัว อยากรได้อะไรง่าย ๆ เร็ว ๆ ยิ่งสมัยนี้ ยิ่งแล้วใหญ่ แต่คนที่อยู่กับความลำบากทำให้คนฝึกฝน ถ้ามันง่ายอย่างในปัจจุบันนี้ รับรองคนไม่มีคุณภาพเพราะฉะนั้นบ้านเมืองเราน่าเป็นห่วง เพราะเราไม่มีต้นทุนอะไรสักอย่าง อาหารการกินถูกนายทุนกดราคา เกษตรกรไม่มีภูมิคุ้มกัน ...สมัยก่อน

³⁸² เรื่องเดียวกัน.

เศรษฐกิจพอเพียงต่างหากที่ทำให้เราอยู่ได้ เพราะฉะนั้นมันเป็นเรื่องที่ยืดหยุ่น สิ่งที่ต้องไม่มีใครทำ แบบที่ชาวโศกทำมาตลอด คือรักษาสิ่งดั้งเดิมพวกนี้ไว้”³⁸³

อีกตัวอย่างหนึ่งในกรณีของแกนนำ จ. แกนนำระดับปฏิบัติการคนสำคัญในการเคลื่อนไหวอธิบายว่า การทุจริตคอร์รัปชันจะเป็นต้นเหตุสำคัญที่นำไปสู่การล่มสลายของชาติไทยในอนาคตซึ่งนอกเหนือจากการทุจริตของรัฐบาลแล้ว อีกสิ่งหนึ่งนำไปสู่การล่มสลายของชาติได้นั้นคือการมุ่งพัฒนาอย่างรวดเร็วเกินไป ในการให้สัมภาษณ์ เขาได้ยกตัวอย่างประเทศอาเจนติน่าโดยกล่าวว่าตนเองนั้นได้ดูสื่อเกี่ยวกับประวัติการล่มสลายของประเทศอาเจนติน่าซึ่งในมุมมองของตัวเองนั้นเห็นว่ามีคล้ายกับสถานการณ์ในช่วงรัฐบาลทักษิณคือ ผู้นำประเทศทุจริต และมุ่งพัฒนาประเทศอย่างรวดเร็วเกินไปทำให้ประชาชนทั่วไปไม่สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้จนในท้ายที่สุดผลเสียเกิดกับประชาชนเองเนื่องจากผู้มีอำนาจที่ต้องการพัฒนาล้วนแต่เอาประโยชน์จากการพัฒนาที่เกิดขึ้นเข้าตนและกลุ่มตนเองเพียงอย่างเดียว³⁸⁴

“ตอนนั้นได้ไปรู้เรื่องการล่มสลายของอาเจนติน่าที่พ่อท่านโพธิ์รักษ์เปิดเทปให้ฟัง เลย์รู้ว่าผู้นำเขาเหมือนของไทยตอนทักษิณเลย คือผู้นำโกง คอร์รัปชัน อย่างตอนนั้นทักษิณเขาขายหุ้นชินคอปให้ต่างชาติ แปรรูปปตท. ไฟฟ้า และอีกหลายอย่างที่ควรจะเป็นของคนไทยก็เอาไปให้ต่างชาติได้ยึดครองหมด เหตุการณ์แบบนี้มันเหมือนกับกรณีการล่มสลายของประเทศอาเจนติน่าที่ได้เห็นในเทปของพ่อท่าน...หลังจากนั้นป่า (แกนนำชุมชนโศก) ก็เลยเอาเทปนั้นไปเปิดให้สมาชิกชุมชนฟัง ตอนงานบุญใหญ่ของเดือน จนเห็นร่วมกันว่าเราทั้งหมดต้องออกไปไล่รัฐบาลเพราะเขาคอร์รัปชัน โกงกินประเทศเข้าไปทุกวัน”³⁸⁵

เมื่อพิจารณาจากมุมมองต่อการเปลี่ยนแปลงของแกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณทั้งในส่วนของแกนนำชุมชนโศกและนายทหารอาวุโสทำให้กล่าวได้ว่า พวกเขามีแนวคิดเป็นไปในแนวทางเดียวกันคือต่อต้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นภายใต้รัฐบาลทักษิณ การปฏิเสธการเปลี่ยนแปลงรวมถึงปฏิเสธการพัฒนาดังกล่าวถือได้ว่าเป็นมุมมองที่มีความแตกต่างจากเครือข่ายอื่น ๆ ในขบวนการพันธมิตรฯ พ.ศ.2549 โดยที่เห็นได้ชัดคือต่างกับมุมมองของ

³⁸³ สมณะแสนดิน ภูมิพุทธโร, "620623 พลเอกปรีชา เอี่ยมสุพรรณ มาพบพ่อครู บอกเป็นห่วงบ้านเมืองไทย (ไฟล์วิดีโอ)," 23 มิ.ย. 2562, <https://www.youtube.com/watch?v=DUSmDCK83qs>

³⁸⁴ แกนนำ จ. อ่างแล้ว.

³⁸⁵ เรื่องเดียวกัน.

เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีลักษณะไม่ได้ปฏิเสธการเปลี่ยนแปลงภายใต้รัฐบาลทักษิณอย่างสิ้นเชิง แต่มุ่งวิพากษ์วิจารณ์การพัฒนาภายใต้รัฐบาลทักษิณว่าจะส่งผลเสียมากกว่าเป็นประโยชน์แก่ประชาชนโดยรวมและด้วยเหตุนี้ทำให้ประชาชนจำเป็นต้อง “ปรับตัว” มากกว่า “ปฏิเสธ” การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

สำหรับมุมมองของเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนที่อยู่ในขบวนการพันธมิตรฯ พ.ศ.2549 พวกเขาไม่ได้ปฏิเสธการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงที่กำลังเกิดขึ้นในรัฐบาลทักษิณ เพียงแต่มีความกังวลว่าการพัฒนาที่เกิดขึ้นอาจทำให้ส่งผลเสียต่อการพัฒนาประเทศในอนาคตได้ ประเด็นนี้เห็นได้จากมุมมองต่อการเปลี่ยนแปลงภายใต้ยุคทักษิณของนายสุวิทย์ วัฒนุ หนึ่งในนักเคลื่อนไหวเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนและผู้มีบทบาทสำคัญในการเคลื่อนไหวขับไล่ทักษิณ พ.ศ.2549 เขาได้อธิบายเกี่ยวกับสถานการณ์การพัฒนาของสังคมไทยไว้ในเอกสารแนะนำพรรคการเมืองทางเลือกซึ่งภายหลังถูกนำมาใส่ไว้ในหนังสืออนุสรณ์งานศพ พ.ศ.2550³⁸⁶ ว่า ภาพโดยรวมของสังคมไทยในปัจจุบันมีการพัฒนาในหลายด้าน อาทิเช่น ด้านสาธารณสุข โภค การคมนาคม การสื่อสาร การแพทย์ ซึ่งถือว่าเป็นไปเรื่องที่ดีกว่าในสมัยที่ผ่านมา อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีลักษณะที่น่าเป็นห่วงคือเป็นการพัฒนาแบบผูกพันกับระบบทุนนิยมเสรีใหม่ ที่แม้ว่าด้านหนึ่งจะก่อให้เกิดความเจริญ แต่อีกด้านหนึ่งก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างคนรวยกับคนจนอย่างชัดเจน³⁸⁷ ในหนังสือเกี่ยวกับมุมมองของนายสุวิทย์ระบุว่า

“การเมืองเริ่มเข้าสู่ระบบผูกขาดของกลุ่มทุนที่ร่ำรวย การเชื่อมประสานระหว่างอำนาจรัฐกับอำนาจเงินอย่างแยบยลของกลุ่มทุนได้กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศไปอยู่ภายใต้ระบบทุนนิยมเสรีใหม่ ที่ดูเหมือนจะมีเสรีภาพอย่างเท่าเทียมกันในการเลือกอาชีพ การทำงานเพื่อดำรงชีพ แต่ความไม่เท่าเทียมกันในด้านของความรับรู้ โดยเฉพาะคนยากจนซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ได้รับโอกาสน้อยมาก ผลประโยชน์ที่ได้จากการพัฒนาในรูปแบบนี้จึงตกอยู่กับคนส่วนน้อย”³⁸⁸

เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนมีการนำเสนอการจัดตั้งพรรคการเมืองทางเลือกที่ไม่ได้เป็นการปฏิเสธหรือขัดกับการพัฒนาประเทศในช่วงปลายของทศวรรษ 2540 แต่เป็นการชี้ให้เห็นว่าการ

³⁸⁶ นิติรัตน์ ทรัพย์สมบูรณ์ (บรรณาธิการ), สุวิทย์ วัฒนุ: นักรบประชา เคียงข้างคนจน (กรุงเทพฯ: กลุ่มเพื่อนประชาชน, 2550). น.371 - 374

³⁸⁷ เรื่องเดียวกัน. น.374

³⁸⁸ เรื่องเดียวกัน. น. 372

พัฒนาประเทศสามารถกระทำได้ในแนวทางอื่นที่แตกต่างจากแนวทางของรัฐบาลทักษิณในช่วงเวลานั้น โดยนโยบายของพรรคการเมืองทางเลือกที่ถูกเสนอไว้โดยเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนประกอบด้วย 1. นโยบายด้านการเมือง มุ่งเน้นการเพิ่มอำนาจให้ประชาชนสามารถพัฒนาตนเองได้ และพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เข้ากับยุคสมัย 2. ด้านเศรษฐกิจ ส่งเสริมให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจ แต่ต้องเป็นไปในแนวทางที่ต่อต้านการผูกขาดของกลุ่มทุนขนาดใหญ่ และให้มีการพัฒนาเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองโดยประชาชนมีโอกาสในการเข้าถึงความรู้ เท้าทันการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว 3. ด้านสังคม สนับสนุนให้มีการปฏิรูปการศึกษา พัฒนาระบบสาธารณสุขให้เป็นหลักประกันสุขภาพของประชาชน ส่งเสริมให้พัฒนาระบบสวัสดิการสังคมเพื่อสามารถใช้คุ้มครองคนชรา คนพิการ คนป่วย ตลอดจนคนยากไร้ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างเท่าทันยุคสมัยและเท่าเทียมกับคนทั่วไป³⁸⁹

ในแง่เมื่อพิจารณาถึงแนวนโยบายพรรคการเมืองทางเลือกยิ่งทำให้เห็นได้ว่า เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนที่เข้าร่วมกับพันธมิตรฯ พ.ศ.2549 มีมุมมองที่เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาประเทศ พวกเขาไม่ได้ปฏิเสธการพัฒนาหรือปฏิเสธการเปลี่ยนแปลงในทุกเรื่องเหมือนในกรณีของชุมชนโศกหรือนายทหารอาวุโส เพียงแต่การวิพากษ์วิจารณ์การพัฒนาภายใต้รัฐบาลทักษิณว่าเป็นไปในแนวทางที่ไม่ถูกต้องเพียงเท่านั้น กล่าวในอีกความหมายหนึ่งคือ แม้ว่าเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนจะออกมาวิพากษ์วิจารณ์ ตลอดจนคัดค้านการพัฒนาประเทศในหลาย ๆ ด้าน ของรัฐบาลทักษิณ แต่พวกเขาไม่ได้ปฏิเสธการพัฒนาหรือเห็นว่าสภาพการณ์ของประเทศในช่วงก่อนหน้านั้นดีอยู่แล้ว สมควรที่จะต้องคงสภาพนั้นไว้และไม่ควรเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใดอีก สำหรับเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนที่เข้าร่วมกับการเคลื่อนไหวพันธมิตรฯ พ.ศ.2549 การพัฒนานั้นสมควรเกิดขึ้นแต่ต้องไม่ใช่วิธีการที่เป็นไปในแนวทางของรัฐบาลทักษิณ

จุดต่างเรื่องมุมมองต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาประเทศในยุครัฐบาลทักษิณระหว่างปีกอนุรักษ์นิยมสุดขั้ว และกลุ่มเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนตามที่อธิบายข้างต้นสะท้อนให้เห็นผ่านการประกาศจุดยืนต่อสาธารณะของแต่ละเครือข่ายในขบวนการพันธมิตรฯ พ.ศ.2549 ด้วย โดยในช่วงต้นของการเคลื่อนไหวเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนมีการประกาศจุดยืนและข้อเรียกร้องอย่างชัดเจนคือ ต้องการปฏิรูปการเมืองเพิ่มอำนาจประชาชน และจัดให้มีการพัฒนาประเทศอย่างทั่วถึงไม่ผูกขาดกับ

³⁸⁹ นโยบายพรรคการเมืองข้างต้นเป็นทัศนะของนายสุริย์ วัดหนู โดยรายละเอียดของนโยบายประกอบด้วยนโยบายทางการเมืองจำนวน 4 ประการ นโยบายทางเศรษฐกิจจำนวน 9 ประการ นโยบายทางสังคมจำนวน 10 ประการ สามารถดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ เรื่องเดียวกัน. น.375 - 377

กลุ่มของรัฐบาลทักษิณกลุ่มเดียว ในขณะที่ชุมชนอโศกกลับมีการให้สัมภาษณ์ต่อสาธารณะเกี่ยวกับข้อเรียกร้องของการเคลื่อนไหวสำหรับกลุ่มตนเองนั้นไม่เห็นด้วยกับการเปลี่ยนแปลงภายใต้ยุคทักษิณ หรือแม้แต่หลังยุครัฐบาลทักษิณก็ตาม สิ่งเดียวที่ควรปฏิรูปสำหรับชุมชนอโศกคือการนำคุณธรรมเข้าไปควบคุมการเมือง ในขณะที่เรื่องอื่น ๆ อาทิการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมให้เข้ากับประเทศอื่นเป็นสิ่งที่อันตราย ในทางกลับกันการรักษาวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมให้คงอยู่ไว้จะเป็นสิ่งที่ดีมากกว่า เพื่อไม่ให้วิถีดั้งเดิมของไทยให้ค่อย ๆ หายไป

เรื่องที่สอง ชุมชนอโศกและนายทหารอาวุโสมีลักษณะการชูประเด็นนำศีลธรรมเข้าชี้้นำการเมือง และปกป้องชาติและสถาบันกษัตริย์เป็นประเด็นหลัก ซึ่งจะแตกต่างไปจากกลุ่มอื่น ๆ ทั้งเครือข่ายสนธิ และเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนในช่วงต้นปี พ.ศ.2549 ที่อธิบายจุดยืนของตนเองว่าต้องการออกมาเคลื่อนไหวโดยมีเป้าหมายหลักคือการขับไล่ทักษิณ

จุดยืนของชุมชนอโศกและนายทหารช่วงแรกที่เข้าร่วมขบวนการพันธมิตรฯ มีการประกาศอย่างชัดเจนว่าเหตุผลในการเข้าร่วมที่สำคัญที่สุดคือการทำให้การเมืองมีศีลธรรมเป็นสิ่งชี้้นำ และปกป้องชาติและสถาบันกษัตริย์ ช่วงเวลาดังกล่าวแก่นนำ จ. ผู้อยู่ในเหตุการณ์อธิบายว่า ในช่วงของการชุมนุมต่อเนื่อง ชุมชนอโศกมีการทำแผ่นพับแจกให้กับผู้มาชุมนุมโดยเนื้อหาภายในเกี่ยวกับความสำคัญของธรรมะ และสถาบันพระมหากษัตริย์ เขาอธิบายว่าเหตุผลหลักของการออกมาชุมนุมตั้งแต่ พ.ศ.2549 ที่ร่วมกับพันธมิตรฯ คือการออกมาทำหน้าที่สร้างการเมืองให้มีคุณธรรมตามที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เคยตรัสไว้ เขาอธิบายต่อว่าชุมชนอโศกจะมีการแจกเอกสารในรูปแบบแผ่นพับ หนังสือ วารสาร ที่เกี่ยวกับความสำคัญของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์มาโดยตลอด ทั้งนี้เพราะเป้าหมายสำคัญของการออกมาเคลื่อนไหวคือเรื่องของการปกป้องพระมหากษัตริย์ให้ดำรงอยู่คู่กับชาติไทย “เราพยายามสื่อสาร แจกหนังสือ แผ่นกระดาษ ส่งเสริมในเรื่องโครงการพระราชดำริ ศาสตร์พระราชา ชุมชนพอเพียง เอาส่วนนี้ไปเผยแพร่ให้ประชาชนในมือรู้ ก็มีมวลชนจำนวนมากไม่น้อยเข้ามาอยู่กับเรา ที่สำคัญคือเราสนับสนุนศีลธรรมนำการเมือง ไม่ว่าจะพูดถึงปัญหาเรื่องไหน ทุจริต คอร์ปชั่น รัฐบาลโกง ทำยที่สุดแล้วปัญหาใหญ่ที่สุดคือผู้นำที่เข้ามาไม่มีคุณธรรม ไม่ใช่กรอบของศีลธรรมในการบริหารบ้านเมือง” แก่นนำ จ. กล่าว³⁹⁰

การปราศรัยบนเวทีของ พล.อ.ปรีชา เอี่ยมสุพรรณ เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นว่านายทหารอาวุโสที่สนับสนุนพันธมิตรฯ มีลักษณะชูประเด็นปกป้อง ชาติ และสถาบันกษัตริย์ เป็นประเด็นหลัก

³⁹⁰ แก่นนำ จ. อ่างแล้ว.

มากกว่าการขับไล่ทักษิณ วาสนา (2551) ได้กล่าวถึงเหตุการณ์คำปราศรัยของ พล.อ.ปรีชา ในเวทีพันธมิตรฯ ระบุว่า พล.อ.ปรีชา เอี่ยมสุพรรณ ได้ยกคำพูดของ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ มาเผยแพร่กับญาติธรรมชาวโศก ที่ในขณะนั้นอยู่ในพื้นที่การชุมนุมพันธมิตรฯ พ.ศ.2549 ใจความสำคัญว่า สถานการณ์ที่ประเทศกำลังเผชิญอยู่ตอนนี้คือภัยจากกลุ่มการเมือง หรือผู้มีอำนาจในทางการเมือง กลุ่มหนึ่งที่มีความพยายามจะเปลี่ยนแปลงชาติบ้านเมือง กลุ่มคนเหล่านี้กำลังลดความสำคัญของความเป็นชาติ และสถาบันพระมหากษัตริย์ลง³⁹¹ และด้วยเหตุนี้จึงเป็นหน้าที่ของประชาชนที่ต้องออกมาปกป้องชาติบ้านเมือง

อีกตัวอย่างหนึ่งปรากฏในหนังสือ “ถ้าไม่ออกรบจะไม่พบสัจจะ” หนังสือที่เป็นการรวบรวมเทศนาธรรมของสมเด็จพระโพธิธิราชและชาวโศก ซึ่งแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าประเด็นหลักของทั้งชุมชนโศกและนายทหารไม่ได้เป็นเรื่องของระบอบทักษิณ แต่เป็นเรื่องปกป้องชาติ สถาบันกษัตริย์ และสร้างการเมืองให้มีคุณธรรม โพธิธิราชกล่าวในการเทศนาธรรมว่า พระมหากษัตริย์ที่มีความสำคัญต่อบ้านเมืองมากกว่านักการเมืองหรือนักเลือกตั้งเนื่องจากพระมหากษัตริย์ยอมเป็นผู้อยู่ในศีลในธรรมเหมือนหลักที่ว่ากษัตริย์ทรงอยู่ในทศพิธราชธรรม ในขณะที่นักการเมืองในปัจจุบันไม่เห็นคุณค่าของศีลธรรม เมื่อใดก็ตามที่นักการเมืองกำลังทำตัวเสมือนเป็นประมุขของรัฐ จึงเปรียบเสมือนว่าบ้านเมืองไม่ได้ถูกปกครองโดยศีลธรรมอีกต่อไป และเมื่อนั้นจึงเป็นหน้าที่ของชาวโศกและชาวไทย ชาวพุทธทุกคนที่จำเป็นต้องออกมาปกป้องไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลทักษิณ รัฐบาลของพรรคพวกทักษิณ รัฐบาลอื่นใดก็ตามในภายภาคหน้า หากมีการก้าวล่วงพระมหากษัตริย์ ปกครองประเทศด้วยไม่ยึดหลักศีลธรรม ก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องออกมาเคลื่อนไหวอีกครั้งหนึ่ง³⁹²

“ ฟ้าก็คือฟ้าไม่ใช่แค่เพียงสมมุติ ...ประเทศไทยนี้ ไทยเป็นของฟ้า เพราะประเทศไทยนั้นเป็นประเทศประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข ประมุขคือฟ้า ไทยยังเป็นของฟ้า...แต่ตัวแทนประชาชนขณะนี้หลงคิดว่าตึกนี้เป็นของข้า! อยู่ตึกไทยคู่ฟ้าเลยหลงว่าข้าเป็นใหญ่!”³⁹³

ทั้งตัวอย่างจากในเหตุการณ์ที่มีการแจกแผ่นพับเกี่ยวกับความสำคัญของแนวคิดศีลธรรมนำการเมือง ตัวอย่างการปราศรัยบนเวทีพันธมิตรฯ ของกลุ่มนายทหารเกี่ยวกับความสำคัญของชาติและกษัตริย์ รวมถึงบันทึกเทศนาธรรมที่มาจากมุมมองและแนวคิดของสมเด็จพระโพธิธิราช ทำให้เห็นได้ว่าสิ่งที่

³⁹¹ วาสนา นาน่วม, ลับ ลวง พราง ปฏิวัติปราสาททราย. อ่างแล้ว. น.184

³⁹² กองบรรณาธิการ "เราคิดอะไร", ถ้าไม่ออกรบ จะไม่พบสัจจะ (กรุงเทพฯ: กลิ่นแก่น, 2554). น.11

³⁹³ เรื่องเดียวกัน. น.27

สำคัญที่สุดในการต่อสู้และถือเป็นเป้าหมายหลักของการออกมาเคลื่อนไหวร่วมกับพันธมิตรฯ จึงเป็นเรื่องของการปกป้องสถาบันชาติ สถาบันกษัตริย์และนำศีลธรรมขึ้นมาเรื่องทางการเมือง มากกว่าจะเป็นเรื่องของปัญหาจากระบบอบตักซิณ การทุจริตคอร์รัปชัน หรือแม้แต่ประเด็นนโยบายของทักษิณที่ถูกโจมตีว่าเป็นนโยบายประชานิยม

กลุ่มแรกที่มีความแตกต่างจากปีกอนุรักษนิยมสุดขั้วอย่างชัดเจนในประเด็นนี้คือกลุ่มเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน โดยในงานของ อุเชนทร์ (2556) ได้อธิบายภาพรวมของการเมืองภาคประชาชนและเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนที่เข้าร่วมกับพันธมิตรฯ ช่วง พ.ศ.2549 ว่า ท่าทีของรัฐบาลทำให้การเคลื่อนไหวนอกสภาอยู่ในภาวะตึงตัน และเกิดความไม่ไว้วางใจกันระหว่างนักกิจกรรมทางการเมืองนอกสภากับรัฐบาล จากนั้นนำไปสู่การพยายามสรุปทฤษฎีและหารือเกี่ยวกับแนวทางการเคลื่อนไหวเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงานของรัฐบาลทักษิณในหลายแนวทางอาทิ การเคลื่อนไหวในรูปแบบสภาประชาชน โครงการจัดการศึกษาภาคประชาชนในฐานะงานจัดตั้ง และการตั้งพรรคการเมืองทางเลือกซึ่งถือเป็นแนวทางที่เป็นรูปธรรมมากที่สุดก่อนมีการออกมาเคลื่อนไหวบนท้องถนน อย่างไรก็ตามหลาย ๆ แนวทางดังกล่าวยังไม่สามารถคัดค้านรัฐบาลทักษิณได้เท่าที่ควรเห็นได้จากชัยชนะของพรรคไทยรักไทยอย่างท่วมท้นเมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2548 ทำให้นักกิจกรรมทางการเมืองแห่งเครือข่าย ครป. จึงได้ตัดสินใจเข้าร่วมการเคลื่อนไหวกับเครือข่ายสนธิและก่อตั้งพันธมิตรฯ ขึ้นมาโดยมีเป้าหมายหลักคือการ “โค่นล้มระบอบทักษิณ” ที่ทักษิณเป็นจุดสูงสุดของปัญหาที่ผนวกอำนาจการเมืองเข้ากับอำนาจทุน³⁹⁴

อีกกลุ่มหนึ่งที่มีการกล่าวถึงประเด็นพระมหากษัตริย์คล้ายกับปีกอนุรักษนิยม แต่มีความแตกต่างกันในรายละเอียดได้แก่กลุ่มของเครือข่ายสนธิ แม้ว่าเครือข่ายสนธิที่ออกมาเคลื่อนไหวผ่านรายการเมืองไทยรายสัปดาห์และเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร จะมีการอ้างถึงประเด็นพระมหากษัตริย์และโจมตีการกระทำของทักษิณว่าก้าวล่วงสถาบันพระมหากษัตริย์อยู่หลายครั้ง แต่จะเห็นได้ว่าการอ้างถึงพระมหากษัตริย์ของสนธิในช่วง พ.ศ.2548 ถึง ต้นปีพ.ศ.2549 มีลักษณะที่ต้นเหตุมาจากการกระทำของทักษิณซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในการออกมาเคลื่อนไหว กล่าวคือ ถึงแม้ว่าเครือข่ายสนธิจะกล่าวถึงประเด็นปกป้องสถาบันกษัตริย์ตลอดการเคลื่อนไหวหรือแม้แต่เรียกร้องให้ถวายอำนาจการปกครองบ้านเมืองคืนพระมหากษัตริย์ แต่เป้าหมายหลักของการเคลื่อนไหวยังคงเป็นเรื่องของการขับไล่ทักษิณและนักการเมืองในเครือข่ายทักษิณให้หมดอำนาจลง

³⁹⁴ อุเชนทร์ เชียงแสน. อ้างแล้ว. น.343 - 345

งานเขียนของกิตติศักดิ์ สุจิตตารมย์ เกี่ยวกับจิตสำนึกทางชนชั้นเสื้อแดงและกรอบโครงความคิดเสื้อเหลืองที่ปรากฏในวารสารฟ้าเดียวกัน พ.ศ. 2551³⁹⁵ เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนว่า การเคลื่อนไหวของพันธมิตรฯ ที่นำโดยเครือข่ายสนธิในช่วง พ.ศ. 2549 มีการนำประเด็นถวายอำนาจคือพระมหากษัตริย์มาเป็นวิธีการหรือยุทธวิธีเพื่อบรรลุเป้าหมายของการเคลื่อนไหวในขณะที่เป้าหมายหลักของการเคลื่อนไหวยังคงเป็นการขับไล่ทักษิณ ชินวัตร ในงานมีการอ้างถึงกรอบโครงความคิดของคนเสื้อเหลืองที่อธิบายไว้โดยอุเชนทร์ว่า พันธมิตรฯ ในช่วงแรกยังไม่มีกรอบโครงความคิดเยียวยารักษาเพื่อไขปัญหาอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน แต่พวกเขาได้เสนอวิธีการ หรือยุทธวิธี ที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหา กล่าวคือ ในช่วงต้นนั้น สนธิ ลิ้มทองกุล ได้เสนอในรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ให้ใช้อำนาจของพระมหากษัตริย์ในการ “กำจัด” ระบอบทักษิณ โดยวิธี “ถวายคืนพระมหากษัตริย์” และขออนายกรัฐมนตรีพระราชทาน ซึ่งต่อมากลายเป็นขบวนการเรียกร้อง “มาตรา 7” เมื่อแนวทางเหล่านี้ถูกปฏิเสธพันธมิตรฯ จึงหวังพึ่ง “ตุลาการภิวัฒน์” และ “กองทัพภิวัฒน์” ในการจัดการกับทักษิณ กระทั่งเกิดรัฐประหารในที่สุด³⁹⁶ ลักษณะนี้ทำให้เห็นได้ว่า แม้การเคลื่อนไหวของเครือข่ายสนธิ จะกล่าวอ้างถึงสถาบันกษัตริย์ และขู่ว่าจะถวายคืนพระมหากษัตริย์ ซึ่งเป็นประเด็นที่ใกล้เคียงกับชุมชนโศกและนายทหารอาวุโส แต่ในส่วนของเครือข่ายสนธิ มีลักษณะที่นำประเด็นดังกล่าวขึ้นมาเป็นวิธีการ หรือยุทธวิธีหนึ่งเพื่อบรรลุเป้าหมายของการเคลื่อนไหว ซึ่งจะแตกต่างจากปีกอนุรักษนิยมที่กล่าวอ้างถึงพระมหากษัตริย์ สถาบันกษัตริย์ ในลักษณะที่เป้าหมายหลักในการออกมาเคลื่อนไหวปกป้องสถาบัน

จากตัวอย่างของเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน และเครือข่ายสนธิ ทำให้เห็นได้ว่าพวกเขามีเป้าหมายหลักคือการขับไล่นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร และเครือข่ายที่ทางกลุ่มเชื่อว่าเป็นส่วนหนึ่งของระบอบทักษิณ แม้ว่าในส่วนของเครือข่ายสนธิที่มีการกล่าวถึงสถาบันกษัตริย์อยู่บ่อยครั้งแต่ก็เป็นเพียงวิธีการหรือยุทธวิธีหนึ่งในการขับไล่ทักษิณซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของการเคลื่อนไหวทั้งในช่วงที่เคลื่อนไหวในนามเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร และในช่วงที่ร่วมกับกลุ่มอื่น ๆ เป็นขบวนการพันธมิตรฯ ลักษณะเช่นนี้มีความแตกต่างจากกลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วทั้งในส่วนของชุมชนโศกและนายทหารอาวุโสที่พวกเขามีการประกาศจุดยืนและเหตุผลในการออกมาเคลื่อนไหวอย่างชัดเจนว่า สิ่งสำคัญที่สุดคือการปกป้องสถาบันชาติ สถาบันกษัตริย์ และสร้างการเมืองให้มีศีลธรรม

³⁹⁵ กิตติศักดิ์ สุจิตตารมย์, "ขบวนการเคลื่อนไหวมวลชนหลังรัฐประหาร 19 กันยายน: ว่าด้วยจิตสำนึกทางชนชั้นเสื้อแดงและกรอบโครงความคิดเสื้อเหลือง," ฟ้าเดียวกัน 6(4) (2551). น.48 - 57

³⁹⁶ เรื่องเดียวกัน. น.56

เรื่องที่สาม ปีกอนนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการพันธมิตรฯ พ.ศ.2549 มีมุมมองต่อการรัฐประหารที่แตกต่างจากกลุ่มเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนที่ร่วมเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลทักษิณมาด้วยกัน พวกเขามองว่าการรัฐประหารเป็นสิ่งที่จำเป็นและไม่ได้ทำให้ประเทศเสียหายแต่อย่างใด ในทางกลับกันพวกเขาเห็นว่าสิ่งที่เกิดการรัฐประหารและกองทัพเข้ามามีส่วนใช้อำนาจทางการเมืองจะส่งผลดีกับประเทศในอนาคตมากกว่าปล่อยให้รัฐบาลทักษิณบริหารประเทศต่อไปเรื่อย ๆ

ในประเด็นนี้เห็นได้จากทัศนะของแกนนำนายทหารอาวุโสที่ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับมุมมองของตนเองต่อการรัฐประหารปี พ.ศ.2549 และ พ.ศ.2557 โดยมองว่าในความคิดของตนนั้น การรัฐประหารเป็นสิ่งที่ไม่แปลกใหม่ และอยู่คู่กับสังคมไทยมาโดยตลอด ยิ่งไปกว่านั้นคือหลายครั้งที่การรัฐประหารหรือการที่กองทัพเข้ามาแทรกแซงการเมืองยังส่งผลดีกับประเทศด้วย ตัวอย่างเช่นการแก้ไขความขัดแย้งเหตุการณ์ พฤษภาคม พ.ศ.2535³⁹⁷ นอกจากนี้แล้วการทำรัฐประหารและยอมให้กองทัพใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อบริหารและพัฒนาประเทศเป็นทางเลือกที่ดีที่สุดในช่วงสมัยรัฐบาลทักษิณ เนื่องจากช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงที่การเมืองยังไม่มีความเป็นระบบระเบียบและอาจพัฒนาประเทศอย่างไร้ทิศทางและล้มลุกเหลวของประเทศได้ “ในความคิดผมเห็นว่าหลังจากรัฐประหารมา มันก็มีพัฒนาการทางการเมืองมากขึ้น การเมืองดีขึ้นบ้านเมืองดีขึ้น ที่เห็นได้ชัดเช่นหาเสียง จะไปสร้างภาพแบบเมื่อก่อน ออกนโยบายแบบสมัยทักษิณ แบบเมื่อก่อนไม่ได้อีกแล้ว ที่สำคัญที่สุดคือในช่วงทักษิณ และยิ่งลักษณ์ พ.ศ.2549 และ พ.ศ.2557 ถ้าทหารไม่ออกมาตอนนั้นประเทศจะเป็นอย่างไรไม่รู้ไปต่อไม่ได้” แกนนำกลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วฝั่งของนายทหารอาวุโสกล่าว³⁹⁸

นอกจากทหารอาวุโสที่เห็นว่าการรัฐประหารเป็นสิ่งจำเป็นและไม่ส่งผลเสียต่อประเทศในอนาคต สำหรับแกนนำ ก. ผู้นำในฝั่งชุมชนอสังหาริมทรัพย์ยังมีมุมมองต่อการรัฐประหารว่าเป็นเรื่องที่เหมาะสมหากผู้ก่อการกระทำไปเพื่อความสงบเรียบร้อยและให้คนในประเทศสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นสุข เขาอธิบายว่า ในการเคลื่อนไหวจากบทเรียนที่ผ่านมาทั้งในยุคของเดือนตุลา และเหตุการณ์พฤษภา35 ทำให้เห็นว่า การออกมาเรียกร้องชุมนุมประท้วงรัฐบาลอาจนำมาซึ่งความสูญเสียชีวิต เกิดความรุนแรงจากฝ่ายรัฐ หรือแม้แต่ฝ่ายประชาชนด้วยกันเอง แต่ในช่วงการเคลื่อนไหวของพันธมิตรฯ จะเห็นได้ว่าทหารออกมาปกป้องประชาชน และทำการรัฐประหารทั้งในปี พ.ศ.2549 และ พ.ศ.2557 ซึ่งถือเป็นการรัฐประหารที่มาจากความต้องการของประชาชน การกระทำเช่นนี้โพธิ์รักษ์มองว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องและแสดงให้เห็นว่าทหารมีความต้องการที่จะไม่ให้เกิดความขัดแย้ง ความสูญเสียชีวิต

³⁹⁷ แกนนำนายทหาร ค. อ่างแล้ว.

³⁹⁸ เรื่องเดียวกัน.

ของประชาชน ด้วยเหตุนี้ทำให้การรัฐประหารจึงเป็นสิ่งที่ควรกระทำ โดยเขากล่าวว่า “การออกมาปกป้องประชาชนผ่านการทำรัฐประหารทำให้การเคลื่อนไหวยุติโดยสงบและบรรลุเป้าหมายได้โดยไม่มี การสูญเสีย”³⁹⁹

นอกจากนี้แล้วในมุมมองของคนในกลุ่มชุมชนโอศกยังเห็นว่าระบอบการปกครองแบบ ประชาธิปไตยยังไม่มีมีความสำคัญกับประเทศมากเท่ากับความสงบเรียบร้อยและการไม่เบียดเบียนกัน ระหว่างประชาชนกันเอง มุมมองในลักษณะนี้เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้คนในชุมชนโอศกเห็นว่าการ รัฐประหารสามารถทำได้แม้จะเป็นการล้มล้างระบอบประชาธิปไตยก็ตาม บันทึกเทศนาธรรมเรื่องการ ลอกคราบเป็นการเมืองใหม่ของสมณะโพธิรักษ์แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนในประเด็นนี้โดยตอนหนึ่งของ การเทศนาธรรมความว่า

“การเมืองที่เป็นอยู่ทุกวันนี้เป็นการเมืองอย่างเก่า การเมืองที่เคยย่ออยู่ใน น้ำเน่านี้มานานตั้ง 76 ปีแล้ว (บันทึกเมื่อ พ.ศ.2551) ...ในโลกยังไม่มีประชาธิปไตย ที่ลึกซึ้งละเอียดเหมือนที่พระพุทธเจ้าท่านทำ มีแต่ประชาธิปไตยเปลือก ๆ ประชาธิปไตยเพียงแต่รูปวัตถุธรรม ประชาธิปไตยแบบโลก ๆ โลภีเยเป็นการเมือง อยู่ในวังวนโลกีย์ ไม่เป็นประชาธิปไตยแบบโลกุตระ หรือประชาธิปไตยแบบอารยชน ที่พ้นไปจากโลกีย์ หรือไม่ตกเป็นทาสของโลกีย์”⁴⁰⁰

จากข้อความของสมณะโพธิรักษ์ ประชาธิปไตยเป็นระบอบที่ยังทำไม่ได้จริง และเป็น ประชาธิปไตยเพียงเปลือกนอกที่เต็มไปด้วยบุคคลที่ต้องการแสวงให้ผลประโยชน์เข้าตัวสลับหมุนเวียน กันมาใช้อำนาจหาประโยชน์ใส่ตนเท่านั้น มุมมองในลักษณะนี้สะท้อนให้เห็นว่าเขา รวมถึงคนในกลุ่ม ชุมชนโอศกที่ศรัทธาในคำสอนของโพธิรักษ์มีลักษณะที่ยังไม่เชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตยและ ยอมรับได้กับการทำรัฐประหารล้มล้างรัฐบาลที่มาจากระบอบประชาธิปไตย โดยคำกล่าวของญาติ ธรรมในชุมชนสันตโศกเป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าสำหรับชาวโอศกแล้วพวกเขาเห็นด้วยกับ การรัฐประหารว่าเป็นทางออกของประเทศมากกว่าการมุ่งรักษาระบอบประชาธิปไตย เขากล่าวว่า “ประชาธิปไตยคืออะไร อะไรคือประชาธิปไตย ถ้าประชาธิปไตยแบบหลอก ๆ แล้วทำให้คนแตกแยก

³⁹⁹ แกนน่า ก. อ่างแล้ว.

⁴⁰⁰ โอเคนชนัน, "การลอกคราบเป็นการเมืองใหม่ ตอนที่ 1...พ่อท่านโพธิรักษ์", 20 ก.ย. 2551,

กันประเทศไม่สงบสุข ทหารก็ทำ (รัฐประหาร) นะถูกต้องแล้ว ...ความสงบ ไม่เป็ดเบียน ไม่แตกแยก มันเรียบง่ายและเห็นผล ไม่ต้องมานั่งตีความแบบวิชาการกันเหมือนประชาธิปไตย”⁴⁰¹

มุมมองสนับสนุนการรัฐประหารถือได้ว่าเป็นอีกหนึ่งจุดต่างที่สำคัญระหว่างปีกอนุรักษ์นิยมสุด ชั่วกับกลุ่มย่อยอื่น ๆ ในขบวนการพันธมิตรฯ เห็นชัดที่สุดคือกลุ่มเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน ที่ภายหลังเกิดการรัฐประหารนักเคลื่อนไหว แกนนำบางคนในกลุ่มเริ่มออกมาวิพากษ์วิจารณ์ถึงผลเสียของการรัฐประหารพร้อมกับเสนอให้คณะผู้ก่อการจัดให้มีการเลือกตั้งเข้าสู่กระบวนการตามระบอบประชาธิปไตยโดยเร็ว

จุดต่างในเรื่องมุมมองต่อการรัฐประหารของเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนเห็นได้จากบันทึกของนายสุวิทย์ วัฒนุ ที่ปรากฏในหนังสือ “สุวิทย์ วัฒนุ นักรบประชาธิปไตยข้างคนจน” เนื้อหาเกี่ยวกับสถานการณ์บ้านเมืองและจุดยืนของนักเคลื่อนไหวเพื่อสังคมในช่วง พ.ศ. 2549⁴⁰² โดยจากทัศนะของนายสุวิทย์มองว่า การต่อต้านทักษิณที่ผ่านพ้นไปได้ทำให้เกิดความแตกแยกทางความคิดครั้งยิ่งใหญ่ในสังคมไทยและส่งผลให้เกิดการยึดอำนาจในวันที่ 19 กันยายนในที่สุด อย่างไรก็ตามผลกระทบที่ถือว่าเป็นจุดสำคัญจุดหนึ่งภายหลังการยึดอำนาจและเป็นที่ยกเถียงขัดแย้งในหมู่ภาคประชาสังคม (CSOs) คือเรื่องเผด็จการกับประชาธิปไตย ที่ภายหลังมีการยึดอำนาจเริ่มมีกลุ่มนักศึกษา ประชาชนประมาณ 1,000 คน ออกมาต่อต้านคณะรัฐประหารและรัฐบาลจากคณะรัฐประหารอย่างต่อเนื่อง เหตุการณ์ลักษณะนี้ทำให้นักเคลื่อนไหวเพื่อสังคมโดยเฉพาะกลุ่มที่เคยออกมาเคลื่อนไหวขับไล่ นายกรัฐมนตรีทักษิณเริ่มถกเถียง และหาข้อสรุปกันว่าควรมีความเห็นต่อสถานการณ์ปัจจุบันว่าอย่างไร⁴⁰³

ในทัศนะของนายสุวิทย์ อธิบายว่า จุดยืนของภาคประชาสังคมและนักเคลื่อนไหวเพื่อสังคม หลังการรัฐประหารแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มคือ 1. กลุ่มต่อต้านคณะทหารที่ยึดอำนาจ หลักการสำคัญคือคัดค้านการรัฐประหารและเรียกร้องให้รัฐบาลจัดการเลือกตั้งโดยเร็วที่สุด 2. กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับการรัฐประหาร แต่ยังไม่แสดงท่าทีออกมาต่อต้านโดยจะมุ่งเน้นตรวจสอบ ควบคุมการทำงานของรัฐบาล ควบคู่ขนานไปกับการทำงานของสภาร่างรัฐธรรมนูญ 3. กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับการรับประหาร แต่ยังไม่แสดงท่าทีเพียงแต่เฝ้าติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด ในสามกลุ่มนี้เขาอธิบายต่อว่า ครป. หนึ่งในองค์กรพัฒนาเอกชนที่เข้าร่วมกับพันธมิตรฯ ถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่ 2 ที่มีภารกิจสำคัญสุดในช่วงหลัง

⁴⁰¹ นาง ง. อ่างแล้ว.

⁴⁰² นิติรัตน์ ทรัพย์สมบูรณ์ (บรรณาธิการ). อ่างแล้ว. น.379 - 382

⁴⁰³ เรื่องเดียวกัน. น.380-381

รัฐประหารคือตรวจสอบการบริหารงานของรัฐบาลและนำเสนอประเด็นร่างรัฐธรรมนูญให้มีความเป็นประชาธิปไตยมากกว่าในอดีตที่ผ่านมา⁴⁰⁴

จุดยืนของภาคประชาสังคมภายหลังการรัฐประหาร พ.ศ.2549 ตามทัศนะของนายสุวิทย์ ทำให้เห็นได้ว่า แม้ในมุมมองของนายสุวิทย์ซึ่งถือเป็นหนึ่งในนักเคลื่อนไหวคนสำคัญของเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนจะแยกจุดยืนของภาคประชาสังคมและนักเคลื่อนไหวที่เคยเข้าร่วมกับพันธมิตรฯ ออกมาถึง 3 รูปแบบ แต่ทั้งสามแนวทางดังกล่าวมีลักษณะที่เหมือนกันคือนักเคลื่อนไหวในส่วนเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนล้วนแล้วแต่ไม่เห็นด้วยกับการรัฐประหาร ในทางกลับกันพวกเขาเห็นร่วมกันว่าการริบทำให้ประเทศกลับสู่ระบอบประชาธิปไตยจะเป็นแนวทางที่ดีที่สุด ความแตกต่างของอดีตนักเคลื่อนไหวที่เข้าร่วมกับพันธมิตรฯ ตามที่นายสุวิทย์อธิบายไว้เป็นเพียงความแตกต่างในแง่ของท่าทีและวิธีการในการแสดงบทบาทตามกลุ่มของตนที่ต่างกัน อย่างไรก็ตามพวกเขาเห็นร่วมกันว่าไม่เห็นด้วยกับการรัฐประหารและทหารเข้ามาใช้อำนาจทางการเมือง

เมื่อพิจารณาจุดยืนและมุมมองที่มีต่อการรัฐประหาร พ.ศ.2549 ทั้งของปีกอนุรักษนิยมสุดขั้วและเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนซึ่งถือได้ว่าเป็นปีกหนึ่งในขบวนการพันธมิตรฯ เช่นกันทำให้เห็นได้ว่า ทั้งสองกลุ่มนี้มีมุมมองต่อการรัฐประหารที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ในส่วนของชุมชนอโศกและนายทหารอาวุโสมีลักษณะที่เห็นด้วยกับการรัฐประหาร พวกเขามองว่าการให้กองทัพใช้อำนาจมาจัดการปัญหาทางการเมืองเป็นสิ่งที่สมควรกระทำ อีกทั้งการเปิดทางให้คณะรัฐประหารบริหารบ้านเมืองอย่างเป็นระเบียบ เกิดความสงบเรียบร้อยยังเป็นแนวทางที่ดีกว่าการริบทำให้ประเทศกลับสู่ระบอบประชาธิปไตยโดยเร็ว ในทางกลับกันส่วนของเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชนมีลักษณะที่ไม่เห็นด้วยกับการรัฐประหาร พวกเขาเห็นว่าการปกครองโดยคณะรัฐประหารและกองทัพมีส่วนในการใช้อำนาจทางการเมืองเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง นอกจากนี้คณะผู้ก่อการควรริบจัดให้มีรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตย จัดให้มีการเลือกตั้งและทำให้ประเทศกลับสู่ระบอบประชาธิปไตยโดยเร็วที่สุด

โดยสรุปแล้วเห็นได้ว่าจุดต่างของปีกอนุรักษนิยมสุดขั้วกับกลุ่มอื่น ๆ ในขบวนการพันธมิตรฯ พ.ศ.2549 ได้แก่ เรื่องแรก พวกเขามีลักษณะที่ปฏิเสธการเปลี่ยนแปลง การพัฒนาภายใต้ยุครัฐบาลทักษิณไม่ว่ากรณีใด หรือเรื่องใดทั้งสิ้นโดยเห็นว่าการรักษาความดั้งเดิมแบบในช่วงก่อนรัฐบาลทักษิณไว้เป็นแนวทางที่ดีที่สุด มุมมองในลักษณะนี้แตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ ในขบวนการเดียวกันที่ถึงแม้จะวิพากษ์วิจารณ์แนวทางการบริหารประเทศของทักษิณ แต่ก็เห็นด้วยว่าประเทศกำลังอยู่ในยุคที่ต้อง

⁴⁰⁴ เรื่องเดียวกัน. น.381 - 382

ปรับตัว และพัฒนาอย่างรอบด้านทั้งเศรษฐกิจ การเมือง สังคม เรื่องที่สอง ปีกอนนุรักษ์นิยมสุดขั้วทั้ง ชุมชนโอศกและนายทหารอาวุโสมีการชูประเด็นและกำหนดเป้าหมายในการออกมาเคลื่อนไหวของกลุ่มตนเองแตกต่างจากกลุ่มย่อยอื่น ๆ ในพันธมิตรฯ พวกเขากำหนดเป้าหมายหลักของการออกมา เคลื่อนไหวคือการปกป้องชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ที่กำลังเป็นภัยจากรัฐบาลทักษิณ แตกต่าง จากกลุ่มอื่น ๆ ที่ในช่วงแรกเป้าหมายหลักของการเคลื่อนไหวคือขับไล่ นายกทักษิณให้ออกจาก ตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และเรื่องสุดท้ายคือ ปีกอนนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีลักษณะที่ยอมรับได้กับการ รัฐประหาร ไม่เชื่อมั่นและไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องรีบทำให้ประเทศกลับสู่ระบอบประชาธิปไตย

ความแตกต่างเหล่านี้ทำให้สามารถกล่าวได้ว่า แม้บทบาทในช่วงการเคลื่อนไหว พ.ศ. 2549 หรือช่วงหลังการรัฐประหารใหม่ ๆ ชุมชนโอศกและนายทหารอาวุโสจะยังไม่มีการทำงานเป็นกลุ่ม นุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณ แต่พวกเขามีลักษณะของความเป็นอนุรักษนิยมที่ไม่เห็นด้วย กับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เห็นความสำคัญของชาติ และสถาบันกษัตริย์ รวมถึงเห็นว่าความ เป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองภายใต้ระบอบอำนาจนิยมเป็นสิ่งสำคัญกว่าเรื่องของการรักษา และพัฒนาระบอบประชาธิปไตย ความแตกต่างเช่นนี้ทำให้ชุมชนโอศกและนายทหารอาวุโสถูกจัดอยู่ ในปีกอนนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการพันธมิตรฯ พ.ศ. 2549 แม้จะยังไม่มีการทำงานร่วมกันอย่างชัดเจนก็ ตาม

1.3 บทบาทอันต่อเนื่องของกลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วหลังการรัฐประหาร 2549

หลังการรัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ. 2549 กลุ่มพันธมิตรฯ มีการประกาศยุติบทบาทการ เคลื่อนไหวชั่วคราวเนื่องจากบรรลุเป้าหมายหลักของการชุมนุมคือขับไล่ นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร ออกจากตำแหน่งได้สำเร็จ อย่างไรก็ตามนายทหารอาวุโสและชุมชนโอศกยังคงเคลื่อนไหวทาง การเมืองต่อไป โดยบทบาทอันต่อเนื่องที่ชัดเจนที่สุดหลังการรัฐประหารในครั้งนี้คือ ทั้งสองกลุ่มมี ตัวแทนของกลุ่มตนเองเข้าไปดำรงตำแหน่งทางการเมืองในช่วงรัฐบาลของคณะรัฐประหารในจำนวนที่ สามารถต่อรองทางการเมืองกับกลุ่มอื่น ๆ ได้มากขึ้น นายทหารอาวุโสหลายคนที่เคยสนับสนุนการ เคลื่อนไหวได้รับตำแหน่งทางการเมืองในช่วงของรัฐบาล พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ เช่นเดียวกับชุมชน โอศกที่บรรดานักการเมืองชาวโอศกที่ถูกกลดบทบาทลงในช่วงรัฐบาลทักษิณหลายคนเริ่มกลับมา มี บทบาททางการเมืองผ่านการนำเสนอข้อมูลทางการเมืองผ่านสื่อของชุมชนโอศก และรวมกลุ่มกับ แกนนำท้องถิ่นที่รู้จักกันในสมัยชุมนุมพันธมิตรฯ

การได้รับตำแหน่งทางการเมืองของนายทหารอาวุโสและชุมชนอโศกในช่วงหลังรัฐประหาร ถือได้ว่าเป็นมีความสำคัญและจะเกี่ยวข้องกับบทบาทของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณในช่วงถัดไปคือการเคลื่อนไหวพันธมิตรฯ พ.ศ.2551 ที่พวกเขามีบทบาทต่อขบวนการพันธมิตรฯ ขบวนการใหญ่ และมีพัฒนาการเคลื่อนไหวของกลุ่มตนเองมากขึ้น ในส่วนนี้ผู้ศึกษาจึงเห็นว่าจำเป็นต้องอธิบายเกี่ยวกับบทบาทของนายทหารอาวุโสและชุมชนอโศกในช่วงเวลาหลังรัฐประหาร จนถึงก่อนชุมนุมพันธมิตรฯ รอบที่ 2 เพื่อชี้ให้เห็นว่า ภายหลังจากเข้าร่วมชุมนุมต่อต้านทักษิณและประสบผลสำเร็จในแง่ของการบรรลุเป้าหมายหลักของขบวนการแล้ว พวกเขา มีบทบาทอย่างไรในช่วงเวลาที่ไม่มีการจัดชุมนุมบนท้องถนน และไม่ได้อยู่ภายใต้รัฐบาลทักษิณ

เรื่องแรก ที่เห็นได้ชัดที่สุดคือการได้รับตำแหน่งทางการเมืองและกองทัพ นายทหารที่สนับสนุนการชุมนุม รวมถึงแกนนำชุมชนอโศกหลายคนได้รับตำแหน่งทางการเมืองโดยเข้าเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) พ.ศ.2549 เพื่อทำหน้าที่แทนสภาผู้แทนราษฎร และวุฒิสภาที่สิ้นสุดลงโดยการรัฐประหาร นอกจากนี้เมื่อพ้นสภาพของการดำรงตำแหน่งสภานิติบัญญัติแห่งชาติแล้ว แกนนำที่สนับสนุนการเคลื่อนไหวบางคนยังเข้าดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาอื่น ๆ ในกองทัพรวมถึงกรรมการบริหารกิจการรัฐวิสาหกิจแทนที่กรรมการชุดเดิมที่กลุ่มนายทหารอาวุโสเชื่อว่าเป็นพวกพ้องของอดีตนายกทักษิณ ชินวัตร

รายชื่อบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ พ.ศ.2549 ทั้งในส่วนของการชุมนุมอโศก และนายทหารอาวุโส ที่ถูกเลือกให้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้แก่

- 1) พล.ต.จำลอง ศรีเมือง หนึ่งในห้าแกนนำพันธมิตรฯ และแกนนำระดับสั่งการของชุมชนอโศก
- 2) นายไพศาล พิษมงคล นักกฎหมายหนึ่งในผู้ที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนอโศก และนักการเมืองชาวอโศก ซึ่งต่อมากลายเป็นแกนนำกลุ่มกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ
- 3) พล.ร.อ.บรรณวิทย์ เก่งเรียน นายทหารที่แสดงท่าทีสนับสนุนการชุมนุมพันธมิตรฯ และมีส่วนในเหตุการณ์ที่มีนายทหารส่งหนังสือถึงประธานองคมนตรี ให้พิจารณาการแทรกแซงการเมืองของทักษิณ
- 4) พล.อ.สพรั่ง กัลยาณมิตร นายทหารที่ในงานของวาสนา นาน่วม (2552) อธิบายว่ามีส่วนในการสนับสนุนการชุมนุม

- 5) พล.อ.ปฐมพงษ์ เกสรศุภร์ นายทหารที่ในงานของวาสนา นาน่วม (2552) อธิบายว่ามี ส่วนในการสนับสนุนการชุมนุม ซึ่งต่อมาในการเคลื่อนไหว พ.ศ.2551 เป็นทหารคนแรก ที่แต่งเครื่องแบบทหารและประกาศต่อสาธารณะอย่างเป็นทางการว่าสนับสนุนกลุ่ม พันธมิตรฯ

นอกจากนี้ยังมีชื่อของ พล.ร.ท.พระจุนธุ์ ตามประทีป นายทหารที่อาจไม่ได้เกี่ยวข้องกับกลุ่ม ทหารอาวุโสหรือชุมชนโอศกโดยตรง แต่เคยมีความเกี่ยวข้องในการร่วมผลักดันแนวทางถวายอำนาจ คืนพระมหากษัตริย์ และปรากฏในผู้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ.2549 อีกหนึ่ง คน

แม้ว่านายทหารอาวุโสและแกนหลักในกลุ่มชุมชนโอศกจะเข้าเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติ แห่งชาติในจำนวนไม่มากเมื่อเทียบกับจำนวนของสมาชิกทั้งหมดคือ 242 คน แต่หากพิจารณาโดย เทียบกับแกนนำปีกอื่น ๆ ในขบวนการพันธมิตรฯ พ.ศ.2549 จะเห็นได้ว่าแกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมทั้ง ในส่วนของนายทหารและชาวโอศกนั้นได้สัดส่วนสมาชิกเข้าไปอยู่ในสภาในจำนวนเทียบเท่ากับกลุ่ม ย่อยอื่น ๆ ในขบวนการพันธมิตรฯ โดยผู้ที่มีส่วนร่วมในขบวนการพันธมิตรฯ แต่ไม่ได้อยู่ในส่วนของ นายทหารหรือชุมชนโอศกตัวอย่างเช่น นายประพันธ์ คุณมี นายคำคุณ สติธิสมาน เป็นต้น ในแง่นี้จึง อาจกล่าวได้ว่ากรณีที่กลุ่มนายทหารอาวุโสและกลุ่มชุมชนโอศกได้เข้าเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติ แห่งชาติ พ.ศ.2549 ตามจำนวนและรายชื่อที่ได้กล่าวไปถือว่าเป็นจำนวนที่ไม่น้อยเลยเมื่อเทียบกับ กลุ่มย่อยอื่น ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการชุมนุมพันธมิตรฯ พ.ศ.2549 มาด้วยกัน

นอกจากในตำแหน่งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ภายหลังรัฐประหารยังมีนายทหารบาง คนที่เคยสนับสนุนการชุมนุมพันธมิตรฯ พ.ศ.2549 ได้เข้ารับตำแหน่งผู้บริหารหรือเป็นหนึ่งใน คณะกรรมการหน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจแทนที่คณะกรรมการหรือประธานชุดเก่าที่เคยดำรง ตำแหน่งในสมัยอดีตนายกทักษิณ ชินวัตร ตัวอย่างที่ชัดเจนสำหรับเรื่องนี้ได้แก่ พล.อ.สพรั่ง กัลยาณมิตร ได้เข้าดำรงตำแหน่งประธานบอร์ดการทำอากาศยานแห่งประเทศไทย (ทอท.) ในปี พ.ศ. 2550 พร้อมกับแสดงความประสงค์ให้กรรมการชุดเก่าที่เคยดำรงตำแหน่งในสมัยของรัฐบาลอดีตนายกทักษิณ ชินวัตร ลาออกยกชุดเพื่อเตรียมตัวตั้งคณะกรรมการชุดใหม่ให้ได้ภายใน 1 เดือน ทั้งนี้ เนื่องจากให้เหตุผลว่าประธานและกรรมการชุดสมัยทักษิณนั้นมีความล่าช้าในการแก้ไขปัญหาภายใน ทำอากาศยานสุวรรณภูมิหลายเรื่องและมีการทุจริต⁴⁰⁵ นอกจากนี้ พล.อ.สพรั่ง ยังได้ดำรงตำแหน่ง

⁴⁰⁵ ผู้จัดการออนไลน์, "“สพรั่ง” การันตีได้บอร์ด ทอท.ใหม่ใน 1 เดือนนี้", 8 มิ.ย. 2550, <https://mgronline.com/business/detail/9500000066691>.

ประธานคณะกรรมการบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ท่ามกลางเสียงวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับความเหมาะสมของการให้ทหารผู้ไม่มีประสบการณ์โดยตรงมาเป็นประธาน และเป็นการดำรงตำแหน่งประธานที่มุ่งตรวจสอบโครงการเก่า ๆ ของคณะกรรมการชุดเดิมในสมัยอดีตนายกทักษิณเพียงเท่านั้น โดยในรายงานข่าวของประชาไท ระบุว่าในช่วงกลางปี พ.ศ.2550 กลุ่มสหภาพทีโอทีได้ออกมาเรียกร้องของประธานคณะกรรมการ พล.อ.สพรั่ง กัลยาณมิตรลาออกจากตำแหน่ง ทั้งนี้เนื่องจากบริษัททีโอทีอยู่ในธุรกิจโทรคมนาคมที่มีการแข่งขันสูง ประธานและคณะกรรมการจะต้องเข้าใจธุรกิจและสร้างรายได้ แต่บอร์ดชุดดังกล่าวกลับเน้นไปที่การจับผิดคณะผู้บริหารชุดเดิมมากกว่าจะจัดสร้างอุปกรณ์เพื่อให้บริการประชาชน⁴⁰⁶ อย่างไรก็ตามคำเรียกร้องดังกล่าวไม่เป็นผล และพล.อ.สพรั่ง ยังคงได้ดำรงตำแหน่งประธานคณะกรรมการบริษัท ทีโอที จำกัด (มหาชน) ต่อไปภายหลังรัฐประหาร

เช่นเดียวกันกับ พล.ร.อ.บรรณวิทย์ เก่งเรียน ที่ภายหลังรัฐประหารได้กลับเข้าดำรงตำแหน่งสำคัญในกองทัพ โดยในปี พ.ศ.2550 พล.ร.อ.บรรณวิทย์ ได้รับการโปรดเกล้าดำรงตำแหน่งที่ปรึกษากระทรวงกลาโหมแทนตำแหน่งรองปลัดกระทรวงกลาโหมเนื่องจากมีปัญหาในเรื่องการวิจารณ์ผู้บังคับบัญชาจากกรณีจัดหายานเกราะล้อยางกองทัพมูลค่า 4 พันล้านบาท⁴⁰⁷ และเป็นประธานคณะกรรมการการคมนาคมของสถานีวิทยุแห่งชาติ ทำหน้าที่ตรวจสอบการทุจริตในกระทรวงคมนาคมในสมัยรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร⁴⁰⁸

เรื่องที่สอง ชุมชนอโศกกลายเป็นที่รู้จักในกลุ่มคนพันธมิตรฯ มากขึ้น หลังรัฐประหาร พ.ศ. 2549 และยุติการเคลื่อนไหวพันธมิตรฯ ชั่วคราว ชุมชนอโศกได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่องจากมวลชนพันธมิตรฯ ปีกอื่น ๆ ในขบวนการมากขึ้น พวกเขาเริ่มเป็นที่รู้จักในฐานะนักเคลื่อนไหวเพื่อประชาชนคนเสื้อเหลือง นักการเมืองชาวอโศกหลายคนมีพื้นที่ในการติดต่อและสื่อสารกับมวลชนกลุ่มอื่นที่ไม่เพียงแต่เฉพาะชาวอโศกด้วยกันเองเท่านั้นซึ่งการมีโอกาสสื่อสารกับมวลชนกลุ่มอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้นส่งผลให้ชุมชนอโศกขยายตัว แขนงนำเริ่มมีแม่ยกของตนเองที่แม้การเคลื่อนไหวของขบวนการใหญ่จะยุติ แต่การสนับสนุนของแม่ยกเหล่านี้ยังคงมีให้กับชุมชนอย่างต่อเนื่อง กล่าวในอีกความหมายหนึ่งภายหลังจากยุติการเคลื่อนไหวพันธมิตรฯ และภายหลังรัฐประหาร พ.ศ.2549 ชุมชนอโศกได้รับผลกระทบ

⁴⁰⁶ ประชาไท, "สหภาพฯ Tot เรียกร้องให้ “สพรั่ง” ลาออกจากตำแหน่งประธานบอร์ด ", 23 ส.ค. 2550, <https://prachatai.com/journal/2007/08/13941>.

⁴⁰⁷ ผู้จัดการออนไลน์, "เบื้องหลังขวางซื้อยานเกราะ แต่ง “บรรณวิทย์” พันรองปลัดฯ," 5 ต.ค. 2550, <https://m.mgsonline.com/daily/detail/9500000117763>.

⁴⁰⁸ ผู้จัดการออนไลน์, "บรรณวิทย์ พร้อมร่วมงานทุกพรรค ยกเว้น พปช. นอมินีทักษิณ ", 18 ต.ค. 2550, <https://mgsonline.com/politics/detail/9500000123804>.

ในแง่ดีจากการเข้าร่วมขับไล่ทักษิณคือ ชุมชนโอศกกลายเป็นที่รู้จักและได้มวลชนเข้าเป็นสมาชิกใหม่ในกลุ่มตัวเองเพิ่มมากขึ้น

จากการสัมภาษณ์มวลชนที่เข้าร่วมกับชุมชนโอศกพบว่า มีหลายคนที่ยังเข้าร่วมกับกลุ่มชุมชนโอศกในช่วงหลังจบการเคลื่อนไหวในรอบ พ.ศ.2549 ไปแล้ว โดยคนในกลุ่มนี้อธิบายไปในแนวทางเดียวกันว่าในพันธมิตรฯ รอบแรก พวกเขาอยู่ในส่วนสนับสนุนนายสนธิ ลิ้มทองกุล และเคลื่อนไหวมาตั้งแต่ที่เป็นรายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร พ.ศ. 2548 อย่างไรก็ตามเมื่อมีการรัฐประหาร กลุ่มของนายสนธิยุติบทบาทการเคลื่อนไหวบนท้องถนนลงชั่วคราวและกลับไปจัดรายการผ่านสื่อโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์เช่นเดิม ในขณะที่กลุ่มโอศกยังคงมีการจัดกิจกรรมพบปะและพูดคุยปัญหาบ้านเมืองอยู่ ด้วยเหตุนี้ทำให้พวกเขามีส่วนในการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนโอศกเพิ่มมากขึ้นจนกลายเป็นสมาชิกที่เหนียวแน่นของชุมชนในที่สุด ตัวอย่างที่ชัดเจนในกรณีนี้ได้แก่ ชาวราชธานีโอศก ข. ผู้เคยเป็นแม่ยกพันธมิตรฯ โคราซ อดีตนายกเทศมนตรี และรองประธานสภาเทศบาลพิมาย อธิบายว่า ตนเองนั้นเริ่มจากเป็นแม่ยกของนายสนธิ ในรายการเมืองไทยรายสัปดาห์ที่วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลทักษิณ อย่างไรก็ตามในช่วงชุมนุมนั้นเขาได้มีโอกาสเห็นพระจากโอศกมาบิณฑบาต จึงเริ่มสนใจอ่านหนังสือของโพธิรักษ์ ฟังเทศนาธรรมตั้งแต่ในพื้นที่การชุมนุม พ.ศ.2549 เขากล่าวต่อว่า พอจบการชุมนุมมีความรู้สึกเหมือนขาดเพื่อน ขาดธรรมะ จึงจำเป็นต้องสรรหากิจกรรมให้ได้เจอผู้คนและได้ฟังธรรมะกับการเมืองเหมือนที่เคยฟังในที่ชุมนุม ซึ่งชุมชนโอศกที่จังหวัดนครราชสีมาที่มีการจัดกิจกรรมอยู่เป็นประจำเลยไปร่วม จนได้ไปช่วยงาน ทำงานอยู่ในชุมชนโอศกกลายเป็นส่วนหนึ่งในสมาชิกชาวโอศกนับตั้งแต่นั้นและย้ายมาอยู่ในชุมชนราชธานีโอศกในเวลาต่อมา⁴⁰⁹

อีกหนึ่งตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าภายหลังรัฐประหาร พ.ศ.2549 ชุมชนโอศกได้สมาชิกที่เคยเป็นมวลชนพันธมิตรฯ ปีกอื่น ๆ เข้ามาเป็นสมาชิกของกลุ่มตนเองเพิ่มมากขึ้นได้แก่ ชาวราชธานีโอศก ญ. อดีตพนักงานเอกชนที่ผันตัวเป็นผู้ช่วยคุณดินนา โคตรบุญอารยะในการทำสื่อโทรทัศน์ FMTV ของชาวโอศกช่วง พ.ศ.2551 เป็นต้นมา เขาอธิบายว่าตนเองนั้นไม่ได้เป็นสมาชิกชุมชนโอศกมาตั้งแต่ต้น โดยในการขับไล่ทักษิณ พ.ศ.2549 ยังคงทำงานอยู่ตามปกติ และมักจะมาชุมนุมในช่วงเย็นโดยติดตามการนัดหมายจากการประกาศของนายสนธิ ลิ้มทองกุล เป็นหลัก อย่างไรก็ตามภายหลังสิ้นสุดการชุมนุมในรอบดังกล่าว เขาอธิบายว่าตนเองได้เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนโอศกมากขึ้นเนื่องจากได้ฟังธรรมะในพื้นที่ชุมนุมแล้วเกิดศรัทธา เมื่อการเคลื่อนไหวของพันธมิตรฯ บนท้องถนนยุติลง เขาและ

⁴⁰⁹ ชาวราชธานีโอศก ข., สัมภาษณ์, 29 พ.ย. 2562.

เพื่อนอีกจำนวนหนึ่งจึงชวนกันไปทำกิจกรรมของสันติอโศกในกรุงเทพฯ ต่อ เมื่อได้เข้าร่วมกิจกรรมของชาวอโศกโดยเฉพาะในช่วงหลังรัฐประหาร พ.ศ.2549 เขาและเพื่อนก็เริ่มใกล้ชิดกับคนจัดกิจกรรมในสันติอโศกมากขึ้นจนได้เข้าไปช่วยงานของชุมชนอย่างเต็มตัว⁴¹⁰

นอกจากพวกเขาจะได้สมาชิกเพิ่มขึ้นแล้วหลังจากที่พวกเขาออกไปร่วมชุมนุมกับพันธมิตรฯ ชุมชนอโศกในต่างจังหวัดมีการพัฒนาสถานที่ปฏิบัติธรรมอย่างรวดเร็วและเริ่มมีแกนนำชาวบ้านในส่วนที่ที่ไม่ได้เป็นชาวอโศกเข้ามาติดต่อและรวมตัวกับชาวอโศกเป็นเครือข่ายอย่างหลวม ๆ ขึ้น เพื่อเตรียมตัวเคลื่อนไหวในช่วงเวลาถัดไป แกนนำ ก. อธิบายเพิ่มเติมว่า ในช่วง พ.ศ.2550 ชุมชนอโศกเริ่มเปลี่ยนบทบาทตัวเองที่มีต่อชุมชนภายนอกไปนั่นคือ ชุมชนอโศกโดยเฉพาะในต่างจังหวัดเริ่มมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนภายนอกตัวอย่างเช่น นำสินค้าการเกษตรออกขายตามตลาด แลกเปลี่ยนความรู้ธรรมะผ่านกิจกรรมที่จัดกับโรงเรียนและมหาวิทยาลัยที่ใกล้เคียง ที่สำคัญคือชาวอโศกเริ่มมีสื่อของตัวเองที่ไม่เผยแพร่เฉพาะเรื่องธรรมะแต่มีการพูดถึงเรื่องของรัฐบาล ตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล และให้ความรู้กับคนในชุมชนผ่านสื่อเกี่ยวกับหน้าที่ของตนเองที่ต้องมีส่วนร่วมทางการเมือง เขากล่าวว่า “ภายหลังการเคลื่อนไหวในรอบแรกจบลง ชาวอโศกพยายามที่จะรักษาบทบาทตัวเองในฐานะผู้ตรวจสอบการเมืองไว้ คอยให้ความรู้กับประชาชน ผลิตสื่อเกี่ยวกับคุณธรรมนำการเมืองออกมาเรื่อย ๆ โดยเฉพาะหลังรัฐประหารและก่อนจะมีการเลือกตั้งทั่วไปในปี พ.ศ.2550 เพื่อให้ประชาชนได้รู้เรื่องทางการเมืองมากขึ้น และพร้อมหากมีวิกฤตการเมืองอย่างในสมัยของรัฐบาลทักษิณเกิดขึ้นอีก” ซึ่งเหตุที่ชุมชนอโศกสามารถผลิตสื่อของตัวเองได้ในช่วงเวลานี้เป็นเพราะได้รับเงินทุนสนับสนุนจากประชาชนทั่วไปที่ส่วนใหญ่เป็นแม่ยกพันธมิตรฯ และเริ่มหันมาศรัทธาโพธิวัชรธรรมตั้งแต่ช่วงของการชุมนุม⁴¹¹

จากกรณีของแกนนำชุมชนอโศกและนายทหารอาวุโสที่ได้เข้าเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ นายทหารหลายคนหลังรัฐประหารได้ตำแหน่งเป็นประธาน หรือคณะกรรมการกิจการรัฐวิสาหกิจสำคัญ รวมถึงชุมชนอโศกที่ได้มวลชนปีกอื่น ๆ ในขบวนการพันธมิตรฯ รอบแรกเข้าเป็นสมาชิกของชุมชนมากขึ้น ทำให้เห็นได้ว่า ภายหลังจากสิ้นสุดการขับไล่รัฐบาลทักษิณ พ.ศ.2549 และหลังการรัฐประหาร กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณทั้งในส่วนของชาวอโศกและนายทหารอาวุโส ล้วนแต่ได้รับประโยชน์จากการชุมนุมและการรัฐประหารทั้งสิ้น พวกเขาสามารถส่งตัวแทนเข้าสู่การเป็นสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้มากพอ ๆ กับพันธมิตรฯ ปีกอื่น ๆ ที่เคลื่อนไหว

⁴¹⁰ ชวาราชธานีอโศก ญ. อ่างแล้ว.

⁴¹¹ แกนนำ ก. อ่างแล้ว.

มาด้วยกัน นายทหารหลายนายที่เคยเสียประโยชน์จากรัฐบาลทักษิณสามารถกลับเข้ามามีตำแหน่ง และมีอำนาจทางการเมืองและกองทัพอีกครั้งหนึ่ง ในขณะที่ฝั่งของกลุ่มชุมชนโอศกก็ได้มวลชนของตนเองเพิ่มมากขึ้น สิ่งเหล่านี้กล่าวได้ว่าเป็นประโยชน์อย่างหนึ่งที่ได้รับหลังการรัฐประหาร ซึ่งจะส่งผลให้พวกเขามีอำนาจในการต่อรองและกำหนดทิศทางทางการเมืองของขบวนการต่อต้านทักษิณ ขบวนการใหญ่ได้อย่างมากยิ่งขึ้นเมื่อมีการเคลื่อนไหวในช่วงถัดไป คือ การชุมนุม 193 วันของกลุ่มพันธมิตรฯ พ.ศ.2551

โดยสรุปสำหรับในช่วงที่ 1 กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วอันประกอบด้วยชุมชนโอศกและนายทหารอาวุโสมีลักษณะที่ยังไม่รวมกลุ่มเป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวเดียวกัน พวกเขามีลักษณะที่เคลื่อนไหวอย่างกระจัดกระจายโดยนายทหารอาวุโสสนับสนุนการเคลื่อนไหวของเครือข่ายสนธิตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2548 ขณะที่ชุมชนโอศกเข้าร่วมกับกลุ่มพันธมิตรฯ ในต้นปี พ.ศ.2549 ทั้งสองกลุ่มยังไม่มีความร่วมมือหรือมีโอกาสประสานงานกันโดยตรงโดยที่ชุมชนโอศกมีหน้าที่เสมือนเป็นผู้จัดการการชุมนุมคอยจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้มาชุมนุม ขณะที่นายทหารมีบทบาทในการสนับสนุนการเคลื่อนไหวแต่ยังไม่ประกาศตัวต่อสาธารณะเป็นเพียงการแสดงท่าทีสอดคล้องไปกับการชุมนุมเท่านั้น ทั้งชุมชนโอศกและนายทหารอาวุโสมีลักษณะที่แตกต่างจากพันธมิตรฯ กลุ่มอื่น ๆ มาตั้งแต่ต้นโดยความแตกต่างหลัก ๆ เป็นเรื่องของเป้าหมายหลักของกลุ่มที่สำหรับชุมชนโอศกเป้าหมายหลักคือการนำศีลธรรมเข้าควบคุมการเมืองและนักการเมือง การขับไล่รัฐบาลทักษิณเป็นแนวทางที่นำไปสู่เป้าหมายดังกล่าว ขณะที่นายทหารอาวุโสเป้าหมายหลักคือการปกป้องชาติและสถาบันกษัตริย์ซึ่งทักษิณเป็นภัยอันตรายหนึ่งในช่วงเวลานี้ที่ส่งผลต่อสถาบันหลักของพวกเขา

2. ช่วงที่ 2: การผนึกกำลังและขยายอิทธิพลของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้ว (พ.ศ.2551 - 2553)

การชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรฯ รอบที่ 2 ในปี พ.ศ.2551 เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ทำให้กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วกลับมามีบทบาทในการเมืองบนท้องถนนอีกครั้ง ชุมชนโอศก และนายทหารอาวุโสมีการสนับสนุนตลอดจนระดมมวลชนของกลุ่มตนเข้าร่วมกับการเคลื่อนไหวของพันธมิตรฯ ในรอบนี้ ทั้งสองกลุ่มมีบทบาทในขบวนการต่อต้านทักษิณมากขึ้น และเริ่มมีการจับกลุ่มอย่างเหนียวแน่นขึ้น และประกาศตัวอย่างเป็นทางการว่าไม่ได้มาส่วนตัวแต่มาในนามตัวแทนของกองทัพหรือตัวแทนรุ่น ขณะที่ชุมชนโอศกมีการก่อตั้งสื่อโทรทัศน์ของตัวเองเพื่อระดมมวลชนรวมถึงเผยแพร่แนวความคิดของตนเองส่งถึงมวลชนได้โดยตรง

จุดเปลี่ยนสำคัญของช่วงที่สองเกิดขึ้นหลังจากการประชุมพนมมิตรฯ พ.ศ.2551 สิ้นสุดลง ใน พ.ศ.2552 – 2553 ชุมชนอโศกและนายทหารอาวุโสเริ่มพัฒนาความสัมพันธ์และรวมเป็นกลุ่ม การเคลื่อนไหวเดียวกันเนื่องจากเห็นว่าการเคลื่อนไหวยังไม่บรรลุเป้าหมายหลักของกลุ่มที่ตั้งไว้ตั้งแต่แรก และเห็นว่าประเทศกำลังเผชิญภัยอันตรายครั้งใหม่ที่นอกเหนือไปจากระบอบทักษิณ พวกเขาตั้งกลุ่ม การเคลื่อนไหวของตนเองในชื่อ “คนไทยหัวใจรักชาติ” โดยไม่ได้อยู่ภายใต้ขบวนการพนมมิตรฯ อย่างที่ผ่านมา การเคลื่อนไหวของคนไทยหัวใจรักชาติเป็นไปในลักษณะจัดชุมนุมย่อยในต่างจังหวัดตลอด ทั่วประเทศโดยชูประเด็นเกี่ยวข้องกับความสำเร็จของสถาบันชาติ ศักดิ์ศรี และการสร้างการเมืองให้มี ศีลธรรม

ในช่วงที่ 2 การรวมกันเป็นกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขีด แบ่งเป็น 3 หัวข้อหลักได้แก่ หนึ่งการให้ ภาพรวมบทบาทของนายทหารอาวุโส และชุมชนอโศกว่าพวกเขามีบทบาทมากขึ้นและแตกต่างจาก ช่วงแรกอย่างไร ทั้งในแง่ปฏิบัติการและการผลักดันความคิดในช่วงที่อยู่ภายใต้การประชุมพนมมิตรฯ พ.ศ.2551 สองการอธิบายสาเหตุที่ทำให้ชุมชนอโศกและนายทหารอาวุโสเลือกที่จะจับมือเป็นกลุ่ม การเคลื่อนไหวเดียวกันออกจากขบวนการใหญ่และจัดการชุมนุมของตนเองในช่วงหลังสิ้นสุดการ ชุมนุม และสามการอธิบายลักษณะการเคลื่อนไหวในช่วง พ.ศ.2552 – 2553 ของกลุ่มคนไทยหัวใจรัก ชาติ กลุ่มการเคลื่อนไหวฝ่ายขวากลุ่มแรกที่ถูกจัดตั้งขึ้นโดยกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขีดในขบวนการ ต่อต้านทักษิณ

2.1 บทบาทกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขีดในการเคลื่อนไหวพนมมิตรฯ 51

ในการชุมนุมของกลุ่มพนมมิตรฯ ขับไล่นายกสมัคร สุนทรเวช และนายกสมชาย วงศ์สวัสดิ์ ชุมชนอโศกและนายทหารอาวุโสยังคงมีลักษณะที่แยกกันเคลื่อนไหว อย่างไรก็ตามพวกเขามีบทบาท มากขึ้น ในแง่ของบทบาทในโครงสร้างการเคลื่อนไหวที่นายทหารมีส่วนสำคัญในการเจรจากับผู้มี อำนาจส่วนต่าง ๆ ให้พนมมิตรฯ สามารถชุมนุมได้อย่างยาวนานและยึดสถานที่ราชการสำเร็จในหลาย ครั้ง ขณะที่ชุมชนอโศกมีการจัดตั้งสถานีโทรทัศน์ของตนเองซึ่งมีส่วนสำคัญในการระดมมวลชนจาก ต่างจังหวัดเข้ามาชุมนุมได้มากขึ้น ในแง่การผลักดันความคิดทางการเมืองทั้งสองกลุ่มยังคงผลักดัน แนวคิดศีลธรรมนำการเมืองและปกป้องชาติ สถาบันศักดิ์ศรีเช่นเดิม แต่มีช่องทางที่หลากหลายและ เป็นการสื่อสารกับมวลชนได้โดยตรงเนื่องจากนายทหารมีการขึ้นเวทีปราศรัยในเรื่องดินแดน ความสำคัญของสถาบันศักดิ์ศรี อธิบายให้กับประชาชนฟังได้โดยตรง ขณะที่ชุมชนอโศกก็สามารถ

เผยแพร่ความคิดศีลธรรมนำการเมืองผ่านสื่อของพวกเขาโดยตรงไม่จำเป็นต้องผ่านการขึ้นเวทีปราศรัยในที่ชุมนุม หรือผ่านแถลงการณ์อย่างเป็นทางการของกลุ่มอย่างในช่วงที่ผ่านมา

นายทหารอาวุโส

ในการชุมนุมพันธมิตรฯ 2 ถือเป็นประวัติศาสตร์ของวงการทหารไทย ในครั้งนี้มีทหารเข้ามาเกี่ยวข้องทั้งเบื้องหน้าและเบื้องหลังเป็นจำนวนมากกว่าครั้งไหน ๆ เห็นได้จากการขึ้นเวทีปราศรัยที่ส่วนใหญ่เป็นนายทหารเกษียณราชการไปแล้วทั้งทหารบก เรือ และอากาศ⁴¹² นายทหารที่เริ่มจับกลุ่มกันอย่างหลวม ๆ ตั้งแต่ช่วงการชุมนุมพันธมิตรฯ 49 ต่างประกาศตัวอย่างเป็นทางการบนเวทีชุมนุมในครั้งนี้ว่าพวกเขานั้นเข้าร่วมเคลื่อนไหวต่อต้านระบอบทักษิณอย่างเป็นทางการ ตัวอย่างเช่น พล.อ.ปฐมพงษ์ เกสรศุภร์ ขึ้นเวทีพันธมิตรฯ โดยการแต่งเครื่องแบบทหารเต็มยศขึ้นเวทีปราศรัยเป็นครั้งแรกในวันที่ 13 กรกฎาคม พ.ศ.2551 พร้อมกับกล่าวต่อมวลชนพันธมิตรฯ ว่า การออกมาแสดงจุดยืนทางการเมืองในครั้งนี้เป็นเครื่องยืนยันว่าทหารพร้อมที่จะยืนอยู่ข้างประชาชนในการขับไล่รัฐบาลอนาธิปไตยของอดีตนายกทักษิณ ชินวัตร ความตอนหนึ่งในการปราศรัยบนเวทีพันธมิตรฯ ของ พล.อ.ปฐมพงษ์ กล่าวว่า

“ผมแต่งเครื่องแบบมา เพื่อยืนยันว่า เครื่องแบบที่มีเกียรติของผม ก็เหมาะสมกับพวกท่านซึ่งมีเกียรติ...สถานที่นี้เป็นสถานที่ที่ปลูกฝังความเป็นทหารให้เรา...สิ่งสำคัญที่เรามั่นใจว่ามันปลูกฝังอยู่ในสายเลือดของพวกเราก็คือว่า ข้าพระพุทธเจ้าจะรักษามรดกของพระองค์ท่านไว้ด้วยเลือด เนื้อ และชีวิต ไม่ว่าใครหรือรัฐบาลใด คุณอย่าละเลยเรื่องนี้ ถ้าคุณละเลยเรื่องนี้คุณจะเป็นรัฐบาลที่ดีไม่ได้”⁴¹³

ไม่เพียงแต่ พล.อ.ปฐมพงษ์ แต่นายทหารคนอื่น ๆ ทั้งทหารบก เรือ อากาศ ก็ต่างประกาศและเปิดเผยตัวต่อสาธารณะว่าตนเองให้การสนับสนุนการชุมนุมของพันธมิตรฯ โดยอีกกรณีที่ชัดเจนคือการขึ้นเวทีปราศรัยของบรรดานายทหารเมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม พ.ศ.2551 ในวันนี้มีการประกาศว่านายทหารจาก 3 เหล่าทัพพร้อมที่จะขึ้นเวทีพบปะพี่น้องประชาชนได้แก่ พล.อ.ปฐมพงษ์ เกสรศุภร์ พล.อ.ปรีชา เอี่ยมสุพรรณ พล.ร.ท.ประทีป ชื่นอารมณ์ พล.อ.อ.เทอดศักดิ์ สัจจะรักษ์ รวมไปถึง

⁴¹² วาสนา นาน่วม, ซ้อนรูปปฏิวัติ ทัก เหลี่ยม โทด. อ่างแล้ว. น.281

⁴¹³ เอเอสทีวี, "พล.อ.ปฐมพงษ์-1/5 นายทหารในเครื่องแบบคนแรกบนเวที พธม. (ไฟล์วีดีโอ)", 14 ก.ค. 2551, <https://www.youtube.com/watch?v=QPt3UiKGiLY>.

ตัวแทนจากฝั่งตำรวจคือ พล.ต.ท.สมเกียรติ พ่วงทรัพย์ บุคคลเหล่านี้ขึ้นเวทีปราศรัยย่อยในการชุมนุมพันธมิตรฯ ที่จังหวัดลำปาง และมีการประกาศบนเวทีอย่างชัดเจนว่า “ในขณะนี้เมื่อเจ้าหน้าที่บ้านเมืองตำรวจไม่ทำอะไรก็จะต้องเป็นหน้าที่ของทหารที่จะต้องจัดการและออกมาขึ้นข้างประชาชน”⁴¹⁴

นอกจากสองตัวอย่างข้างต้น ในงานของวาสนา (2552) ยังระบุด้วยว่าการชุมนุมของพันธมิตรฯ พ.ศ.2551 เป็นการชุมนุมที่เรียกว่า “มีอบมีเส้น” มีทหารเข้ามาเกี่ยวข้องกับทั้งทหารที่ขึ้นเวทีปราศรัยประกาศตัวอย่างชัดเจนว่าอยู่ข้างพันธมิตรฯ กลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นนายทหารที่ให้การสนับสนุนพันธมิตรฯ มาตั้งแต่รอบแรกและอาจเคยชินหรือไม่มีตำแหน่งสำคัญในกองทัพแล้วหัวมาขึ้นเวทีกล่าวปราศรัยโจมตีระบอบทักษิณแทนตัวอย่างเช่น นายทหาร จปร.7 พล.อ.ปรีชา เอี่ยมสุพรรณ พล.ท.พิรัช สวามิวัตต์ พล.ต.มัญญกฤต รูปขจร และพล.อ.พัลลภ ปิ่นมณี ที่มาในช่วงแรก ๆ และส่วนที่หนุนหลังอยู่เงียบ ๆ ทั้งเรื่องการฝึกกองกำลังติดอาวุธ การข่าว และทีม รปภ. แกนนำ กลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นทหารที่ยังมีตำแหน่งสำคัญทางการเมือง หรือกองทัพอยู่ หรืออาจเคยเป็นหนึ่งในผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับเหตุการณ์รัฐประหาร พ.ศ.2549 ตัวอย่างเช่น อดีต “บิ๊ก” คณะรัฐมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ ที่หลายคนก็ยังคงให้ความช่วยเหลืออยู่เงียบ ๆ หลายคนอยากมาร่วมชุมนุมแต่ไม่อาจเปิดเผยตัวตนนั่งรถมาอยู่ใกล้ ๆ มาร่วมบรรยากาศหรือหลายคนที่ส่งลูกน้องมาร่วมชุมนุม นอกจากนี้ในงานของวาสนา (2552) ยังระบุว่า “บิ๊กป๊อก” หรือ พล.อ.อนุพงษ์ เผ่าจินดา ก็อยู่ในกลุ่มนี้ด้วย ที่แม้ว่าจะเป็นนายทหารที่ถูกแกนนำพันธมิตรฯ โจมตีรุนแรงแบบต่อเนื่อง แต่ก็ต่างรู้ว่าพล.อ.อนุพงษ์ นั้นมีใจเอนเอียงมาทางพันธมิตรฯ อยู่พอสมควร ซึ่งกรณีที่ปรากฏชัดคือ พล.อ.อนุพงษ์ ได้ส่งกำลังทหารไปช่วยดูแลการชุมนุมทั้งที่ทำเนียบรัฐบาล ดอนเมือง และสนามบินสุวรรณภูมิ ทั้งกำลังสารวัตรทหารสามเหล่าทัพและทหารจากชายแดนบูรพาที่ยกกองพลมาอยู่ในพื้นที่ชุมนุม⁴¹⁵

ในแง่นี้แสดงให้เห็นได้ว่านายทหารที่เคยสนับสนุนกลุ่มพันธมิตรฯ พ.ศ.2549 มีลักษณะเปลี่ยนไปจากเดิม พวกเขาเริ่มประกาศต่อสาธารณะว่าตนเองให้การสนับสนุนการชุมนุมไม่ใช่ให้การสนับสนุนอย่างลับ ๆ อย่างในพันธมิตรฯ ช่วงแรก ที่สำคัญคือการเข้าร่วมกับพันธมิตรฯ ของนายทหารในช่วงนี้ไม่ได้มาโดยส่วนตัวหรือลำปากใจที่จะประกาศว่าตัวเองเป็นทหารอย่างที่ผ่านมา พวกเขามีการประกาศว่าตนเองมาในฐานะตัวแทนจากกองทัพและใส่เครื่องแบบทหารขึ้นเวทีปราศรัยอย่างเต็ม

⁴¹⁴ ผู้จัดการออนไลน์, "ปฐมพงษ์ นำ 5 นายพลขึ้นเวทีลำปางยืนยัน - เมินทาสแมว ปลุกมีอบปวน ", 26 ก.ค. 2551, <https://mgronline.com/local/detail/951000087954>

⁴¹⁵ วาสนา นาน่วม, ซ่อนรูปปฏิวัติ หัก เหลี่ยม โหด. อ้างแล้ว. น.276 - 281

ตัว ซึ่งอีกตัวอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่านายทหารในช่วงเวลานี้มีการเปิดเผยตัวว่าสนับสนุนการชุมนุมอย่างโจ่งแจ้งคือกรณีของ พล.ร.ท.พระจุมุฏ ตามประทีป ที่ในงานของวารสารระบุว่าพล.ร.ท.พระจุมุฏ ได้มาร่วมชุมนุมด้วยตนเองอย่างเต็มตัวตลอดการชุมนุมพันธมิตรฯ พ.ศ.2551⁴¹⁶

การออกมาเปิดเผยตัวต่อสาธารณะว่านายทหารอาวุโสหลายคนอยู่ฝั่งเดียวกับการชุมนุมทำให้พวกเขามีบทบาทมากขึ้นในการเคลื่อนไหวของขบวนการพันธมิตรฯ รอบที่สอง ช่วงเวลานี้สามารถแบ่งบทบาทของกลุ่มนายทหารอาวุโสที่มีต่อขบวนการพันธมิตรฯ พ.ศ.2551 ได้เป็น 2 ด้านคือ ในแง่โครงสร้างการเคลื่อนไหวที่พวกเขาได้รับหน้าที่รับผิดชอบในขบวนการเพิ่มขึ้น และในแง่การผลักดันความคิดปกป้องชาติและ สถาบันกษัตริย์ เมื่อนายทหารเริ่มขึ้นเวทีปราศรัยพูดคุยกับมวลชน ทำให้พวกเขาสามารถนำเสนอประเด็นปกป้องชาติ ศาสน์ กษัตริย์ อันนอกเหนือไปจากเรื่องของระบอบทักษิณไปสู่มวลชนได้โดยตรง

ด้านแรก ในพันธมิตรฯ รอบสอง นายทหารอาวุโสมีหน้าที่สำคัญในการเป็นตัวแทนเจรจากับกลุ่มชนชั้นนำอื่น ๆ เช่น ผู้มีอำนาจในหน่วยงานราชการ ตัวแทนของรัฐบาล กองทัพ หรือแม้แต่กับตำรวจ ขอความร่วมมือให้หน่วยงานอื่นๆ เหล่านี้ไม่ขัดขวางการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มผู้ชุมนุม ในประเด็นนี้ วาสนา ไต้วิเคราะห์ไว้ในลักษณะที่ว่าเหตุที่การชุมนุมพันธมิตรฯ เข้ายึดทำเนียบรัฐบาลได้เป็นเวลานาน ปิดสนามบินนานาชาติได้ถึงสองแห่งพร้อมกับปักหลักค้างคืนในสนามบินได้ด้วยเป็นเพราะนายทหารที่อยู่ฝั่งเดียวกับการเคลื่อนไหวมีบทบาทสำคัญในการประสาน พูดคุยกับบุคคลสำคัญในกองทัพรวมถึงตำรวจที่มีอำนาจในการจัดการการชุมนุมขอให้หน่วยงานเหล่านี้ให้ความร่วมมือและเปิดทางให้การชุมนุม หน้าที่นี้ถือได้ว่าเป็นความพิเศษของมือบพันธมิตรฯ ที่ในหลายเหตุการณ์การเคลื่อนไหวสามารถยึดสถานที่ใดแล้วมักจะถูกละเลยผ่านจากการสกัดกั้นทุกครั้งที่มีการเคลื่อนไหวของพันธมิตรฯ ไม่ว่าจะไปยึดสถานที่ราชการ เอกชน หรือแม้แต่เข้ายึดทำเนียบรัฐบาล ก็สามารถทำได้ และประสบความสำเร็จในการเข้ายึดสถานที่ต่าง ๆ เกือบทุกครั้งเสมือนว่าเป็นการชุมนุมที่ “ไม่มีใครกล้าแตะต้อง”⁴¹⁷

สิ่งที่แสดงให้เห็นว่านายทหารอาวุโสมีบทบาทสำคัญในการเจรจากับผู้มีอำนาจกลุ่มอื่น ๆ เพื่อให้เปิดทางให้การเคลื่อนไหวพันธมิตรฯ คือ เหตุการณ์กลุ่มพันธมิตรฯ เคลื่อนไหวยึดสนามบินสุวรรณภูมิและดอนเมือง ปฏิบัติการครั้งนี้ได้ พล.อ.ปฐมพงษ์ เป็นผู้ประสาน และส่งสัญญาณไปยัง พล.อ.อนุพงษ์ เผ่าจินดา ผู้บัญชาการกองทัพบกในขณะนั้นว่าจะมีปฏิบัติการยึดสนามบิน ใน

⁴¹⁶ เรื่องเดียวกัน. น.287

⁴¹⁷ เรื่องเดียวกัน. น.282-283

ปฏิบัติการยึดสองสนามบินที่เกิดขึ้นกลุ่มผู้ชุมนุมสามารถเคลื่อนขบวนเข้ายึดพื้นที่บริเวณอาคารผู้โดยสารสนามบิน หอบังคับการบิน ได้ในเวลาไม่กี่ชั่วโมงคือเคลื่อนขบวนเข้าเขตสนามบินในช่วงบ่ายของวันที่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ.2551 และปฏิบัติการสำเร็จในช่วงเย็นของวันเดียวกัน โดยไม่มีการปะทะกันระหว่างฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐกับผู้ชุมนุมแต่อย่างใด⁴¹⁸

อีกกรณีหนึ่งคือเหตุการณ์วันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ.2551 วันดังกล่าวเจ้าหน้าที่ตำรวจปฏิบัติหน้าที่ตาม พ.ร.ก.บริหารราชการแผ่นดินในสถานการณ์ฉุกเฉิน ให้ขอคืนพื้นที่บริเวณไปรษณีย์สนามบินสุวรรณภูมิ และมีการจัดกำลังเจ้าหน้าที่ตำรวจ 1 กองร้อยตั้งด่านสกัดก่อนถึงจุดชุมนุม อย่างไรก็ตามผู้ชุมนุมเห็นว่าการจัดกำลังของตำรวจอาจทำให้คนที่จะมาชุมนุมไม่สามารถเข้ามาได้อย่างสะดวกและเสี่ยงต่อการปะทะกันจนนำไปสู่การสลายการชุมนุมได้ กลุ่มพันธมิตรฯ และการจัดจำนวนหนึ่งจึงเดินออกจากจุดชุมนุมและขับไล่เจ้าหน้าที่ตำรวจให้ถอนกำลังหนึ่งกองร้อยออกจากบริเวณพื้นที่ชุมนุม การขับไล่เจ้าหน้าที่ในครั้งนี้ได้นายทหารอาวุโสเข้าเจรจากับตำรวจผู้รับผิดชอบในพื้นที่จนในท้ายที่สุดทำให้ตำรวจยอมที่จะถอยกำลังออกจากพื้นที่การชุมนุม ให้ผู้ชุมนุมเข้ายึดไปรษณีย์สุวรรณภูมิคืนได้เช่นเดิมและเหลือตำรวจอยู่บริเวณจุดสกัดกั้นผู้ชุมนุมเพียง 30 ราย เท่านั้น⁴¹⁹

นอกจากนายทหารอาวุโสจะเป็นผู้ประสานและขอให้เจ้าหน้าที่รัฐเพื่อเปิดทางให้กับกลุ่มผู้ชุมนุม พวกเขายังเป็นตัวหลักในการขอความร่วมมือจากตำรวจและทหารบางส่วนให้ดูแลและปกป้องแกนนำจากการโดนจับในข้อหากบฏในช่วงที่มีการชุมนุมยึดทำเนียบรัฐบาล ในสรุปเหตุการณ์การชุมนุมของหนังสือพิมพ์ผู้จัดการระบุว่า ตลอดระยะเวลาที่พันธมิตรฯ ยึดทำเนียบรัฐบาลในสมัยของรัฐบาลสมัคร สุนทรเวช และสมชาย วงศ์สวัสดิ์ มีความพยายามของตำรวจหลายครั้งที่จะเข้ายึดทำเนียบรัฐบาลคืนและเข้าจับกุมแกนนำฐานเป็นกบฏแต่กลับไม่มีตำรวจนายใดหรือปฏิบัติการใดที่สามารถกระทำได้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะนายทหารอาวุโสมีส่วนสำคัญในการส่งกำลังทหารในสังกัดเข้าดูแลแกนนำอย่างใกล้ชิดโดยในบางช่วงที่สถานการณ์มีแนวโน้มรุนแรง บรรดาทหารที่ถูกส่งมาอยู่ในพื้นที่ชุมนุมเหล่านี้เข้ามาปกป้องหลักในการชุมนุมแบบ 24 ชั่วโมง เพื่อป้องกันไม่ให้แกนนำถูกจับหรือผู้ชุมนุมถูกสลายการชุมนุม ตัวอย่างนายทหารที่ถูกส่งเข้าดูแลแกนนำและผู้ชุมนุมโดยได้รับการประสาน

⁴¹⁸ เรื่องเดียวกัน. น.288

⁴¹⁹ ผู้จัดการออนไลน์, "พันธมิตรฯ ยึดคืนพื้นที่ ตร.ตั้งด่านสกัดสำเร็จ หลัง จนท.ยอมถอย! ", 29 พ.ย. 2551, <https://mgronline.com/crime/detail/9510000141291>.

และขอความร่วมมือมาจากกลุ่มนายทหารอาวุโสเช่น หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษทางเรือ หรือที่รู้จักโดยทั่วไปว่าหน่วยซีล⁴²⁰

ด้านที่สอง นายทหารอาวุโสในช่วงการชุมนุมพันธมิตรฯ พ.ศ.2551 มีบทบาทในการผลักดันประเด็นชาตินิยม และกษัตริย์นิยมมากขึ้น การชุมนุมรอบนี้พวกเขาเริ่มขึ้นเวทีใหญ่ของพันธมิตรฯ กล่าวปราศรัยในลักษณะที่เชิดชูความเป็นชาติไทยและเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของพระมหากษัตริย์ในประเทศไทย ในการชุมนุมพันธมิตรฯ พ.ศ.2551 มีความแตกต่างจากช่วงแรกคือ นายทหารที่ขึ้นเวทีปราศรัยกล่าวถึงประเด็นปกป้องชาติ และสถาบันกษัตริย์ในลักษณะที่ไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับทักษิณหรือระบอบทักษิณ แต่เกี่ยวข้องกับปัญหาความขัดแย้งในเรื่องดินแดนระหว่างไทยและกัมพูชา บริเวณพื้นที่รอบปราสาทพระวิหาร ในแง่นี้ทำให้ศัตรูของชาติและสถาบันกษัตริย์จึงไม่ใช่ระบอบทักษิณเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงประเทศข้างเคียงที่มีความขัดแย้งกับไทยและการถูกแทรกแซงจากต่างชาติด้วยที่อาจเป็นภัยอันตรายต่อสถาบันชาติ และกษัตริย์

ตัวอย่างเช่น พล.อ.ปฐมพงษ์ เกษรศุกร์ หนึ่งในกลุ่มทหารอาวุโสขึ้นเวทีใหญ่พันธมิตรฯ พ.ศ.2551 ในช่วงที่เริ่มมีการอ้างสิทธิ์ของฝ่ายกัมพูชาและไทยเหนือดินแดนปราสาทพระวิหารปราศรัยบนเวทีว่า ในช่วงเวลานี้พระมหากษัตริย์ และชาติกำลังมีภัยอันตรายใหม่ที่ไม่ใช่แค่ระบอบทักษิณ แต่คือปัญหาเรื่องเอกราชที่ประเทศไทยกำลังจะเสียดินแดนให้กับต่างชาติ สถานการณ์เช่นนี้ทำให้ตนเองในฐานะทหารของพระมหากษัตริย์ จำเป็นต้องออกมาปกป้องชาติอันเป็นของพระมหากษัตริย์อย่างถึงที่สุด เขากล่าวว่า

“สิ่งสำคัญที่เรามั่นใจว่าข้าพระพุทธเจ้าจะรักษามรดกของพระองค์ท่านไว้ด้วยเลือด เนื้อ และชีวิต ...เราเป็นทหารของชาติ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในวันนี้ ผมจะมาให้ความรู้พวกท่านว่าทำไมเราจะต้องปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์ ทำไมเราจะต้องยอมไม่ได้ที่แม้แต่ดินแดนนี้เดียวเราก้เสียไม่ได้”⁴²¹

จากคำปราศรัยของ พล.อ.ปฐมพงษ์ เห็นได้ว่าภัยอันตรายต่อชาติและสถาบันกษัตริย์เริ่มเปลี่ยนไป จากเดิมที่นายทหารเห็นว่าระบอบทักษิณเป็นภัยต่อชาติและกษัตริย์จึงทำให้พวกเขาต้องออกมาเคลื่อนไหวบนท้องถนนร่วมกับกลุ่มพันธมิตรฯ แต่ในช่วงนี้ปรากฏภัยของชาติและกษัตริย์ใหม่คือ เรื่องการเสียดินแดนซึ่งจำเป็นที่ทหารรวมถึงมวลชนพันธมิตรฯ ต้องรักษาเอกราชของชาติไทยไว้

⁴²⁰ แกนนำนายทหาร ค. อ่างแล้ว.

⁴²¹ เอเอสทีวี, "พล.อ.ปฐมพงษ์-1/5 นายทหารในเครื่องแบบคนแรกบนเวที พธม. (ไฟล์วีดีโอ)". อ่างแล้ว.

ในมุมมองของพล.อ.ปฐมพงษ์ เขาเห็นว่า หากไม่ต่อสู้เรียกร้องดินแดนพื้นที่รอบปราสาทพระวิหารคืน จากกัมพูชาก็เท่ากับประเทศเสียเอกราชทั้งในเรื่องของดินแดนที่เหมือนกับสมัยที่ไทยเสียดินแดน ให้กับชาติตะวันตก เรื่องของอำนาจอธิปไตยที่เขาอธิบายว่าหากรัฐบาลไทยในยุคนายสมัคร และ สมชาย ละเอียดเรื่องนี้เท่ากับสมรู้ร่วมคิดให้ต่างชาติเข้ามาแทรกแซงอำนาจอธิปไตยของไทย รวมถึง เรื่องของสถาบันพระมหากษัตริย์ที่ พล.อ.ปฐมพงษ์ อธิบายว่าการที่กัมพูชายึดปราสาทพระวิหารและ พื้นที่โดยรอบไปเป็นของประเทศตนเสมือนว่าเป็นการละเมิดอำนาจพระมหากษัตริย์ของไทยเนื่องจาก แผ่นดินไทยเป็นของพระมหากษัตริย์ การยึดแผ่นดินไทยจึงเท่ากับการปล่อยให้ต่างชาติยึดทรัพย์สิน พระมหากษัตริย์ไปเป็นของคนอื่น บุคคลอื่น หรือประเทศอื่นด้วย⁴²²

พล.อ.ปรีชา เอี่ยมสุพรรณ เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างสำคัญที่ทำให้เห็นว่านายทหารอาวุโสใน ช่วงเวลานี้มีบทบาทในการผลักดันประเด็นชาตินิยม และกษัตริย์นิยมมากกว่าในช่วงที่ผ่านมา โดยภัยของทั้งสองสถาบันไม่ได้มีแต่เฉพาะระบอบทักษิณอีกต่อไปแต่รวมถึงภัยจากต่างชาติเกี่ยวกับ เรื่องการเสียดินแดนให้กับประเทศกัมพูชา เขากล่าวปราศรัยบนเวทีพันธมิตรฯ ในวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ.2551 ใจความสำคัญว่า หน้าที่ของรัฐบาลคือการปกป้องชาติ สถาบันพระมหากษัตริย์และ ประชาชน แต่ในขณะนี้รัฐบาลละเลยไม่คุ้มครองประชาชน ไม่คุ้มครองสถาบันกษัตริย์ปล่อยให้ ประเทศกำลังจะเสียดินแดนซึ่งถือเป็นภัยร้ายแรงที่สุด นอกจากนี้ พล.อ.ปรีชา ยังกล่าวด้วยว่า ตนเอง นั้นมีโอกาสไปเยี่ยมกองกำลังทหารที่ประจำการอยู่ต่างจังหวัดและยืนยันว่าทหารในกองทัพจะยืน เคียงข้างประชาชนในการปกป้องชาติจากภัยอันตรายที่กำลังเกิดขึ้น “ทหารลำปาง ทหารนครสวรรค์ ผมมั่นใจว่าต่อให้รบกับเขมรก็ชนะ ทหารเขาได้ทำแล้วไม่ติดยึดกับตำแหน่งถึงแม้จะถูกปลดก็ตาม เขา บอกผมว่าเป็นไงเป็นกัน ...เพราะนี่คือสัญญาณให้รัฐบาลได้รู้ ท่านทำผิดชัดเจน รัฐบาลนี้ไม่ปกครอง ประชาชนไม่ปกป้องชาติเป็นอาชญากร...”⁴²³ พล.อ.ปรีชา กล่าว

หากพิจารณาจากนายทหารอาวุโสที่ขึ้นเวทีพันธมิตรฯ พ.ศ.2551 เห็นได้ว่า พวกเขา มีบทบาทสำคัญในการเปิดประเด็นข้อพิพาทพื้นที่รอบปราสาทพระวิหารไทย-กัมพูชา ให้ประชาชน ได้รับรู้ผ่านการขึ้นเวทีปราศรัย และอธิบายให้กับประชาชนได้ฟังโดยตรงทั้งในพื้นที่การชุมนุม นายทหารอาวุโสกล่าวถึงข้อพิพาทไทย-กัมพูชาในลักษณะที่เป็นภัยอันตรายอันใหม่ต่อชาติและ สถาบันกษัตริย์ ซึ่งนอกจากจะอธิบายว่าหากปล่อยให้ประเทศไทยเสียดินแดนให้กัมพูชาจะถือเป็นการ

⁴²² เรื่องเดียวกัน.

⁴²³ เอเอสทีวี, "พล.อ.ปรีชา ท้ารบ บนเวทีพันธมิตร (ไฟล์วีดีโอ)," 15 ส.ค. 2551,

ปล่อยชาติและกษัตริย์ถูกทำลายแล้ว พวกเขายังบรรยายคุณงามความดีของสถาบันกษัตริย์ให้กับมวลชนในที่ชุมนุมได้ฟังอย่างสม่ำเสมออาทิ พระมหากษัตริย์เป็นผู้ทำประโยชน์เพื่อประเทศชาติ สร้างชาติให้เกิดความเจริญมั่นคง หรือแม้แต่พระมหากษัตริย์เป็นผู้ช่วยเหลือประเทศข้างเคียง ให้ประเทศข้างเคียงเกิดการพัฒนาและอยู่ร่วมกับประเทศไทยได้อย่างสงบสุขไม่ต้องสู้รบอย่างในอดีต

“ผมอยากจะให้ใครก็แล้วแต่ที่ยังดูแลชาติบ้านเมือง ก่อนจะคิดเรื่องอื่น คุณเอาใจใส่ในโครงการพระราชดำริก่อน และโครงการศิลปาชีพ ทั้งสองพระองค์ไม่เคยคิดอะไรเพื่อพระองค์ท่านเลย คิดอย่างเดียวก็เพื่อประเทศชาติ ประชาชน เพราะฉะนั้นรัฐบาลใดก็แล้วแต่คุณอย่าละเลยเรื่องนี้ ...60 กว่าปีที่ท่านครองราชย์มากกว่าหลาย ๆ ปีที่เปลี่ยนเป็นประเทศไทย แต่วันที่ลาวเขาสร้างเขื่อน ท่านก็ทรงไปเปิดให้ วันที่กัมพูชาขาดแคลนเรื่องการศึกษา สมเด็จพระเทพรัตนฯ ก็ทรงไปดูแลเรื่องการศึกษา ...เพราะฉะนั้นในความเป็นพระเจ้าอยู่หัวทรงมองดูอย่างรอบทิศรอบด้านแล้ว”⁴²⁴

ข้อความข้างต้นคือคำปราศรัยตอนหนึ่งของ พล.อ.ปฐมพงษ์ บนเวทีพันธมิตรฯ พ.ศ.2551 แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่านอกจากนายทหารอาวุโสที่ขึ้นเวทีจะชูประเด็นทางคืนดินแดนเขาพระวิหารและระบุว่าความขัดแย้งระหว่างไทย-กัมพูชาเป็นภัยอันตรายใหม่ของชาติและกษัตริย์แล้ว พวกเขายังกล่าวถึงความสำคัญของพระมหากษัตริย์ที่มีต่อชาติ ทหาร รวมถึงประชาชนคนไทย

นายทหารที่ขึ้นปราศรัยบนเวทีพันธมิตรฯ ในการชุมนุม พ.ศ.2551 ถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญและเป็นที่ยอมรับสำหรับมวลชนที่มานั่งฟังปราศรัย โดยนาง ถ. มวลชนหน้าเวทีที่มาชุมนุมอยู่เป็นประจำอธิบายว่า พวกเขามีเวลาการปราศรัยของตนเอง ส่วนใหญ่จะเป็นช่วงที่ผู้ชุมนุมมาแน่นที่สุดคือช่วงเย็นหรือค่ำโดยในทุกวันจะมีนายทหารสลับกันมาปราศรัย แจ้งข่าวประเด็นความขัดแย้งไทย-กัมพูชา อธิบายความสำคัญของดินแดนที่เป็นข้อพิพาทที่มีความสำคัญต่อผลประโยชน์ของชาติ และความมั่นคงของสถาบันกษัตริย์อย่างไร⁴²⁵

โดยภาพรวมบทบาทของนายทหารอาวุโสในการชุมนุมใหญ่พันธมิตรฯ พ.ศ.2551 มีการออกหน้าและประกาศตัวอย่างเป็นทางการว่าสนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่มพันธมิตรฯ โดยบางคนประกาศด้วยว่าไม่ได้มาในนามส่วนตัวแต่มาในนามตัวแทนของกองทัพซึ่งจะแตกต่างจากในช่วงแรก

⁴²⁴ เอเอสทีวี. "พล.อ.ปฐมพงษ์-1/5 นายทหารในเครื่องแบบคนแรกบนเวที พธม. (ไฟล์วีดีโอ)". อ้างแล้ว.

⁴²⁵ นาง ถ. อ้างแล้ว.

พ.ศ.2549 ที่สนับสนุนการชุมนุมโดยอยู่เบื้องหลังและไม่เปิดเผยตัวตนเท่านั้น การที่นายทหารอาวุโสประกาศตัวอย่างชัดเจนรวมถึงขึ้นเวทีปราศรัยอย่างต่อเนื่องทำให้พวกเขามีบทบาทมากขึ้นในการชุมนุม 193 วัน ในด้านแรกนายทหารรับหน้าที่เป็นตัวละครสำคัญในการเจรจากับเจ้าหน้าที่รัฐ ทหารที่มีตำแหน่งในกองทัพ และตำรวจเพื่อขอให้หน่วยงานเหล่านี้เปิดทางให้กับการชุมนุมและทำให้การชุมนุมสามารถเข้าปิดล้อมสถานที่สำคัญต่าง ๆ เพื่อกดดันรัฐบาลได้อย่างสำเร็จในหลายเหตุการณ์โดยที่ไม่มีการปะทะกันอย่างรุนแรงกับเจ้าหน้าที่รัฐ นอกจากนี้พวกเขายังส่งทหารในสังกัดเข้าดูแลแก่นำรวมถึงดูแลผู้ชุมนุมในช่วงเวลาที่มีแนวโน้มว่าจะมีปฏิบัติการจับตัวแกนนำและถูกสลายการชุมนุม ขณะที่อีกด้านหนึ่งนายทหารอาวุโสมีบทบาทในการชูประเด็นชาตินิยม และกษัตริย์นิยมอย่างเข้มข้นกว่าในช่วงที่ผ่านมา พวกเขาต่างขึ้นเวทีปราศรัยเกี่ยวกับเรื่องของประวัติความเป็นมาของชาติไทยและความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยในรอบนี้ภัยต่อชาติและสถาบันกษัตริย์ไม่เพียงแต่ระบอบทักษิณเท่านั้นแต่เห็นว่าชาติและสถาบันกษัตริย์กำลังเผชิญภัยอันตรายใหม่คือเรื่องของดินแดนในกรณีข้อพิพาทพื้นที่รอบปราสาทพระวิหารไทย-กัมพูชา

ชุมชนอโศก

กองทัพธรรมเข้าร่วมกับการเคลื่อนไหวพันธมิตรฯ รอบที่สองนับตั้งแต่วันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ.2551 ภายใต้การนำของพล.ต.จำลอง ศรีเมือง และสมณะโพธิรักษ์เช่นเดิมซึ่งในวันดังกล่าว นับเป็นวันแรกของการชุมนุมใหญ่แบบปักหลักต่อเนื่องของกลุ่มพันธมิตรฯ ภายหลังจากการรัฐประหาร การชุมนุมเริ่มต้นขึ้นบริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยมีผู้ชุมนุมในหลักหมื่นคนเพื่อแสดงพลังต่อต้านการล้มล้างรัฐธรรมนูญ พ.ศ.2550 ที่ทางกลุ่มเห็นว่าเป็นการนิรโทษความผิดให้กับพรรคไทยรักไทย และอดีตนายกทักษิณชินวัตร⁴²⁶ หลังจากนั้นในช่วงค่ำเวลาประมาณ 21 นาฬิกา ทางกลุ่มได้เคลื่อนออกจากอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยเพื่อมุ่งหน้าไปยังทำเนียบรัฐบาลโดยมีกองทัพธรรมและสมาชิกชาวอโศกจำนวนกว่าร้อยคนถือป้ายกองทัพธรรม ธงชาติไทย และธงสีเหลืองเขียนข้อความว่าสันติ อหิงสา นำหน้าขบวน⁴²⁷ จนในท้ายสุดกลุ่มผู้ชุมนุมได้ปักหลักค้างคืนพร้อมกับตั้งเวทีปราศรัยที่บริเวณสะพานมฆวานรังสรรค์ข้างทำเนียบรัฐบาลเป็นเวลาหลายเดือนก่อนที่จะยกระดับการเคลื่อนไหวเข้ายึดทำเนียบรัฐบาล สนามบินดอนเมือง และสนามบินสุวรรณภูมิตามลำดับเป็นเวลาทั้งสิ้น 193 วัน

⁴²⁶ ผู้จัดการออนไลน์, "193 วัน ชัยชนะของพันธมิตรฯ "บันทึกตุลาเดือด", 31 ธ.ค. 2551, <https://mgronline.com/politics/detail/9510000153554>.

⁴²⁷ คมชัดลึก, "พันธมิตรเคลื่อนพลบุกทำเนียบเจอตำรวจสกัดที่สะพานผ่านฟ้า", คมชัดลึก 25 พ.ค. 2551.

ตลอดระยะเวลาการประชุมพนมมิตรฯ พ.ศ.2551 กองทัพอธรรมหรือกลุ่มชุมชนอโศกมีบทบาทในขบวนการใหญ่คล้ายกับช่วงแรกคือ ในแง่ปฏิบัติการการเคลื่อนไหว พวกเขาได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ผู้จัดการการประชุมแต่เพิ่มการทำสื่อโทรทัศน์ วิทยุท้องถิ่นของกลุ่มตนเองถ่ายทอดสดตลอดการประชุม รวมถึงใช้ช่องทางนี้ในการกระจายข่าวสารเมื่อมีการ “เป่านกหวีด” ระดมมวลชนเข้าร่วมเคลื่อนไหวใหญ่ที่กรุงเทพฯ ขณะที่ในแง่การผลักดันแนวความคิดของกลุ่ม พวกเขายังคงเป็นกลุ่มสำคัญในการผลักดันความคิดศีลธรรมนำการเมืองว่าเป็นสิ่งที่สำคัญและเป็นต้นตอปัญหาของระบอบทักษิณ

ด้านแรก ตลอดการเคลื่อนไหวของพนมมิตรฯ รอบที่สอง กองทัพอธรรมยังคงมีหน้าที่เช่นเดียวกับการเคลื่อนไหวรอบแรกคือ มีหน้าที่เป็นหน่วยหนึ่งจัดเตรียมพื้นที่การประชุมก่อนผู้ชุมนุมส่วนใหญ่จะมาถึง เตรียมห้องน้ำ เต็นท์สำหรับค้างแรมในพื้นที่การประชุม รวมถึงมีหน่วยสำหรับประกอบอาหารแจกให้กับผู้มาชุมนุมโดยเฉพาะ แกนนํา ข. แกนนําระดับปฏิบัติการคนสำคัญของกองทัพอธรรมระบุว่า ในการชุมนุมรอบนี้มีสิ่งๆ ที่เหมือนและต่างกับการชุมนุมเมื่อ พ.ศ.2549 สิ่งๆ ที่เหมือนคือเรื่องของหน้าที่ที่กองทัพอธรรมและชุมชนอโศกมีหน้าที่เหมือนแม่บ้านของดูแลพื้นที่การประชุมเช่นเดิม แต่สิ่งที่แตกต่างออกไปคือ เนื่องจากการชุมนุมต่อเนื่องเป็นระยะเวลาหลายเดือนทำให้การจัดการ ดูแลพื้นที่การประชุมนั้นค่อนข้างยากกว่า และจำเป็นต้องมีการแบ่งพื้นที่ของกลุ่มย่อยต่างๆ ในที่ชุมนุมอย่างชัดเจนมากขึ้น เขาอธิบายว่า ในช่วงเวลาดังกล่าวบริเวณที่ชุมนุมประกอบไปด้วยกลุ่มการเคลื่อนไหวย่อยต่างๆ ที่มาปักหลักพักค้างอยู่ในที่ชุมนุมอาทิ กลุ่มพนมมิตรคนใต้ที่แต่ละจังหวัดก็แยกเป็นกลุ่มย่อย ๆ ออกจากกัน กลุ่มพนมมิตรฯ เพชรบุรี กลุ่มนักรบศรีวิชัย กลุ่มเยาวชนพนมมิตรฯ กลุ่มการ์ดอาสา เป็นต้น กองทัพอธรรมเป็นหน่วยงานหลักที่รับหน้าที่ในการดูแลและกำหนดพื้นที่บริเวณชุมนุมว่าให้หน่วยงานใดปักหลักอยู่ในบริเวณใดทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบในที่ชุมนุม⁴²⁸

นอกจากบทบาทในฐานะผู้จัดการการประชุม ในพนมมิตรฯ 2 กองทัพอธรรมยังมีส่วนในการกำหนดยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวร่วมกับบรรดานายทหารอาวุโสที่มาร่วมวางแผนอยู่หลังเวทีชุมนุมเช่นเดียวกับในช่วงที่ผ่านมา ตัวอย่างเช่นเหตุการณ์ยุทธการสงคราม 9 ทพ ในวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ.2551 กลุ่มพนมมิตรฯ มีการเคลื่อนขบวนไปยังสถานที่ต่าง ๆ ในเวลาพร้อมกัน ซึ่งจบด้วยการเข้ายึดทำเนียบรัฐบาล การเคลื่อนขบวนในครั้งนี้นำโดย พล.ต.จำลอง ศรีเมือง และแกนนำในกลุ่มชุมชนอโศกเป็นกำลังหลักปฏิบัติการ ในแต่ละขบวนที่แยกกันเคลื่อนในเวลาเดียวกันมีแกนนำที่อยู่ในกลุ่ม

⁴²⁸ แกนนํา ข. อ่างแล้ว.

ชุมชนโอศกอทิ ร.ต.แวมดิน นายไชยวัฒน์ เป็นแกนนำคนสำคัญในการเคลื่อนคู่ขนานไปกับขบวนใหญ่ของ พล.ต.จำลอง ก่อนที่จะรวมตัวล้อมทำเนียบรัฐบาลได้สำเร็จ⁴²⁹

อีกวันเหตุการณ์ที่สำคัญคือการยึดสนามบินดอนเมือง และสุวรรณภูมิ กองทัพอธรรมร่วมกับแกนนำพันธมิตรฯ ส่วนอื่น ๆ และนายทหารอาวุโส กำหนดยุทธวิธี วัน เวลาในการเคลื่อนขบวน เหตุการณ์นี้ในช่วงเวลาก่อนปฏิบัติการยึดสนามบินมีการพูดคุยกันภายในขบวนการให้นายทหารรับผิดชอบในส่วนการเจรจากับตำรวจในพื้นที่ แกนนำพันธมิตรฯ รับผิดชอบในการนำมวลชนกลุ่มใหญ่เข้าไปยังสนามบิน ในขณะที่ส่วนของกองทัพธรรมรวมถึงแกนนำ ข. มีหน้าที่เข้ายึดสถานที่สำคัญอาทิ หอบังคับการบิน อาคารผู้โดยสาร ก่อนนำมวลชนกลุ่มใหญ่จะมาถึงเพื่อเป็นการเตรียมพื้นที่สำหรับการชุมนุมในช่วงเย็น กล่าวคือปฏิบัติการในครั้งนี้มี การวางแผน กำหนดหน้าที่ของแต่ละกลุ่มอย่างชัดเจน ตามความถนัดของกลุ่มย่อย นั้น ๆ ซึ่งแต่ละหน้าที่มีการร่วมมือและสื่อสารกันโดยตลอดเห็นได้จากประสบการณ์ตรงของตนเองที่ในการยึดหอบังคับการบินที่สนามบินสุวรรณภูมิมีการเจรจาและขอความร่วมมือมาก่อนหน้าที่จะเข้ายึด รวมถึงมีนายทหารบางส่วนร่วมวางแผน และเจรจากับเจ้าหน้าที่ตำรวจดูแลสนามบินจึงทำให้ปฏิบัติการเป็นไปอย่างสงบ เรียบร้อย ไม่มีการใช้กำลังหรือเกิดความรุนแรงแต่อย่างใด⁴³⁰

บทบาทในแง่ของปฏิบัติการการณ์เคลื่อนไหวที่เพิ่มจากการชุมนุมรอบแรกคือ ชุมชนโอศกอกลายเป็นสื่อกระบอกเสียงหนึ่งนอกเหนือจากหนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ในเครือข่ายจัดการของนายสนธิ ลิ้มทองกุล ในการกระจายข่าวของขบวนการเคลื่อนไหว และระดมมวลชนเข้าร่วมชุมนุม ปี พ.ศ.2550 พวกเขามีการก่อตั้งวิทยุชุมชน และโทรทัศน์เพื่อแผ่นดิน (FETV) ซึ่งเปลี่ยนชื่อเป็นโทรทัศน์เพื่อมนุษยชาติ (FM TV) ในการชุมนุมพันธมิตรฯ พ.ศ.2551 ตลอดการเคลื่อนไหวในรอบนี้โทรทัศน์เพื่อมนุษยชาติมีการเชื่อมสัญญาณภาพและเสียงจากโทรทัศน์ ASTV ถ่ายทอดสดจากพื้นที่ชุมนุมสลับกับรายการที่ผลิตโดยตนเองเน้นในเรื่องของศาสนากับการเมือง⁴³¹

หนึ่งในแกนนำปฏิบัติการที่หลังจากปี พ.ศ.2550 มีหน้าที่ทำสื่อโทรทัศน์ของชุมชนอธิบายว่า ภายหลังมีสื่อเป็นของตนเอง ชุมชนเริ่มมีบทบาทมากขึ้นโดยเฉพาะการกระจายข่าว นัดหมายประชาชนในต่างจังหวัดให้มารวมกันในจุดใดจุดหนึ่ง ก่อนเดินทางไปชุมนุมที่กรุงเทพฯ ร่วมกับ

⁴²⁹ ประชาไท, "ยุทธการ 9 ทักษะประชิดทำเนียบ พันธมิตรฯ ประกาศชัยชนะ (อีกแล้ว)", 21 มิ.ย. 2551, <https://prachatai.com/journal/2008/06/17132>.

⁴³⁰ แกนนำ ข. อ่างแล้ว.

⁴³¹ แกนนำ จ. อ่างแล้ว.

ขบวนการใหญ่ และเนื่องจากผู้ชม FMTV ส่วนใหญ่จะเป็นประชาชนที่อยู่ในต่างจังหวัดซึ่งจะแตกต่างจากผู้ชม ASTV ที่เป็นคนเมืองในกรุงเทพฯ ทำให้เมื่อขบวนการใหญ่มีคำสั่งระดมพลโดยเน้นไปที่ประชาชนจากต่างจังหวัด ก็มักจะมอบหมายให้ชาวโศกใช้ช่องทางของ FMTV ในการกระจายข่าว ขณะที่ช่องทางของ ASTV จะเป็นการนัดหมายมวลชนในกรุงเทพฯ หรือถ่ายทอดสดการชุมนุมเป็นหลัก เขาอธิบายต่อว่า โทรทัศน์ FMTV ถือได้ว่าเป็นก้าวขึ้นมาเป็นกระบอกเสียงสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างการชุมนุมในกรุงเทพฯ กับมวลชนในต่างจังหวัดโดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มวลชนพันธมิตรฯ บางกลุ่มเลือกที่จะดูช่องของชาวโศกมากกว่าเนื่องจากมีรายการที่หลากหลายสลับกับการถ่ายทอดสดการชุมนุม ซึ่งจะแตกต่างจาก ASTV ที่ตลอดการชุมนุม 193 วัน เป็นการถ่ายทอดสดเกือบทุกช่วงเวลา นอกจากนี้ การติดตามโทรทัศน์ของชุมชนโศกยังทำให้มวลชนสามารถรู้ข่าวการนัดหมายย่อย เวทีย่อยในจังหวัดต่าง ๆ มากกว่าการติดตามช่องหลักอย่าง ASTV ด้วย⁴³²

ไม่เพียงแต่การนัดหมายและถ่ายทอดการชุมนุม FMTV ยังมีรายการอื่น ๆ ที่ผลิตโดยชาวโศกเองซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวกับธรรมะกับการเมือง คุณฟ้าไกลรุ่ง หัวหน้าทีมข่าวรายการ “เยาวชนยุคพอเพียง” หนึ่งในรายการของช่อง FMTV อธิบายว่า ช่องของชาวโศกไม่ได้มีแต่การถ่ายทอดสดการชุมนุม หรือก่อตั้งเพื่อส่งข่าวนัดหมายของกลุ่มพันธมิตรฯ เพียงจุดประสงค์เดียว แต่เป็นการเผยแพร่ข่าวสาร สารความรู้ที่ผลิตขึ้นโดยชาวโศกส่งต่อถึงผู้ชมด้วยตัวอย่างเช่น สันติโศก จะนำเสนอเรื่องธรรมะ ปฐมโศกนำเสนอเรื่องการเกษตร รวมถึงชุมชนในจังหวัดอื่น ๆ ก็จะทำเสนอรายการที่ต่างกันตามแต่จุดเด่น และความสามารถของชาวโศกในพื้นที่นั้น ๆ สำหรับรายการเยาวชนพอเพียงของตนเองนำเสนอเกี่ยวกับเรื่องความพอเพียง ศาสนา การศึกษา การเมือง และการเป็นเยาวชนที่ดีในแบบของพันธมิตรฯ ออกอากาศเมื่อไม่มีการถ่ายทอดสดการชุมนุม⁴³³

ในปี พ.ศ.2551 โทรทัศน์เพื่อนมนุษย์ชาติหรือ FMTV ออกอากาศผ่านเครือข่ายทีวีดาวเทียมทั่วประเทศ โดยสถานีศูนย์กลางอยู่ที่สันติโศก และราชธานีโศก ขณะที่ศูนย์ย่อยในการดิงสัญญาณจากทีวีเผยแพร่สู่วิทยุท้องถิ่นมีหลัก ๆ อยู่ประมาณ 4 แห่งได้แก่ 1. ปฐมโศก จังหวัดนครปฐม 2. สีมานโศก จังหวัดนครราชสีมา 3. ศรีษะโศก จังหวัดศรีสะเกษ และ 4. ศูนย์ชุมชนโศกภาคใต้

⁴³² เรื่องเดียวกัน.

⁴³³ ไทยโพสต์, "นกน้อยไร่ส้ม กองทัพธรรม ลานนาโศก ทีมข่าวอหิงสา", 7 มิ.ย. 2551,

จังหวัดตรัง และสงขลา แต่ละศูนย์จะวางผังการดำเนินรายการของตนเองแต่อยู่ภายใต้กรอบของ
 ธรรมะกับการเมือง⁴³⁴

ด้านที่สอง การผลักดันแนวคิดศีลธรรมนำการเมืองคล้ายกับในช่วงก่อนหน้าคือปัญหาของ
 ศีลธรรมในการเมืองนั้นเป็นเรื่องใหญ่กว่าปัญหาของระบอบทักษิณ แต่มีวิธีการเผยแพร่และผลักดัน
 แนวคิดดังกล่าวได้มากขึ้นผ่านสื่อโทรทัศน์ของตนเอง การผลักดันแนวคิดศีลธรรมนำการเมืองไม่ได้
 เกิดขึ้นแต่เฉพาะบนเวทีปราศรัย หรือพื้นที่ชุมนุมที่มีแกนนำหรือพระชาวอโศกกล่าวปราศรัย
 เทศนาธรรมกับผู้ชุมนุมเหมือนในช่วงแรกเท่านั้น พวกเขามีการเผยแพร่ตลอดจนปลูกฝังความคิดว่า
 การเมืองที่ดีจำเป็นต้องมีเรื่องของศีลธรรมเป็นเครื่องชี้ผ่านสื่อที่ผลิตขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่งส่งผลให้
 มวลชนพันธมิตรฯ หลายกลุ่มเริ่มเห็นด้วยว่าระบอบทักษิณเป็นเพียงปัญหาเฉพาะหน้า ในขณะที่
 ปัญหาที่แท้จริงคือการเมืองที่ขาดคุณธรรม

สิ่งที่แสดงให้เห็นว่าชุมชนอโศกมีการผลักดันแนวคิดศีลธรรมนำการเมืองให้กลายเป็นแนวคิด
 หลักในกระแสของการเคลื่อนไหวพันธมิตรฯ รอบที่สองเห็นได้จากรายการที่นำเสนอผ่านโทรทัศน์เพื่อ
 มนุษยชาติในช่วง พ.ศ.2551 ตัวอย่างเช่น รายการ “ธรรมะสวัสดิ์” รายการเล่าข่าวในช่วงเช้าที่
 เนื้อหาสาระจะเน้นไปที่ข่าวการเมืองเป็นหลัก ความพิเศษที่แตกต่างจากรายการข่าวทั่วไปคือมีการ
 เชื่อมโยงข่าวเข้ากับหลักธรรมของสมณะโพธิรักษ์พร้อมทั้งนำเอาหลักธรรมทางพุทธศาสนาอธิบาย
 ควบคู่กันไปกับข่าวและเสนอหนทางแก้ไขที่ดีกว่าโดยใช้หลักธรรมข้อหรือบทนั้น ๆ เป็นแนวทางใน
 การแก้ไข⁴³⁵ ความตอนหนึ่งของผู้ดำเนินรายการกล่าวถึงประเด็นนี้ว่า

“ตอนที่เรานำเสนอข่าว เราไม่ใช่แค่พูดออกไปเฉย ๆ แต่ชี้ให้ประชาชนเห็น
 ด้วยว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเช่น รัฐบาลที่วุ่นวาย อภิปรายกันในสภาแบบไม่ได้สาระ เป็น
 เพราะพวกเขาไม่ได้ยึดในหลักธรรมใช่หรือไม่ อย่างศีล 5 ที่เห็นได้ชัดก็คือ การไม่
 โกหกพูดแต่ความจริง เพราะฉะนั้นแล้วหากนักการเมืองพวกนี้มีศีล 5 ยึดหลักธรรม
 ง่าย ๆ ซ่อนไว้ การอภิปรายที่วุ่นวาย หรือการเอาแต่พูด ไม่ลงมือทำซักที มันก็จะไม่
 เกิดขึ้นกับการเมืองของเรา ...อันนี้เป็นตัวอย่างของการนำเสนอข่าวในช่องในตอน
 เช้า ให้ความรู้กับประชาชนไปเรื่อย ๆ คล้าย ๆ กับในที่ชุมนุมจนถึงทุกวันนี้”⁴³⁶

⁴³⁴ แกนนำ จ. อ่างแล้ว.

⁴³⁵ ขาวราชธานีอโศก ญ. อ่างแล้ว.

⁴³⁶ เรื่องเดียวกัน.

อีกตัวอย่างหนึ่งในบทความที่ถูกเขียนโดยสมาชิกชาวอโศกปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์ “สรรพสรรคตคอม”⁴³⁷ เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของพันธมิตรฯ เนื้อหาว่า การต่อสู้ของพันธมิตรฯ กับรัฐบาลนายสมัครที่กำลังดำเนินอยู่เป็นการต่อสู้ระหว่างความดีกับความชั่ว หรือธรรมะ ผู้ที่มีศีลธรรมในการดำเนินชีวิต ก็บอธรรม ผู้ที่ไม่มีศีลธรรมและหวังหาประโยชน์เข้าตัว ลักษณะเช่นนี้ทำให้การต่อสู้กับศัตรูที่แท้จริงไม่ใช่รัฐบาลตัวแทนของระบอบทักษิณ แต่เป็นการต่อสู้กับฝ่ายอธรรมที่กำลังเข้าควบคุมการเมือง วิธีแก้ไขต้นตอของปัญหาอย่างดีที่สุดจึงเป็นการเผยแพร่หลักธรรมทางพุทธศาสนาให้ไปสู่ประชาชนทั่วไปให้ได้มากที่สุดและเปิดโอกาสให้บุคคล หรือผู้นำคนใดคนหนึ่งที่มีหลักธรรมในการดำเนินชีวิตได้มีโอกาสเข้าทำหน้าที่บริหารบ้านเมืองแทน เหตุนี้จึงจะถือว่าการใช้ศีลธรรมควบคุมการเมือง นอกจากนี้ในบทความดังกล่าวยังทั้งทำด้วยการเชิญชวนมวลชนพันธมิตรฯ ให้รับชมการถ่ายทอดสดการประชุม และรายการอื่น ๆ เกี่ยวกับธรรมะและการเมืองได้จากช่อง FMTV อีกด้วย⁴³⁸

การขยายช่องทางเผยแพร่แนวคิดศีลธรรมนำการเมืองจากแต่เดิมที่แกนนำชาวอโศกเผยแพร่ผ่านการปราศรัย และแถลงการณ์ของกลุ่ม เพิ่มเป็นเผยแพร่ประเด็นดังกล่าวผ่านช่องทางของตัวเอง ได้แก่ สื่อโทรทัศน์ วิทยุ รวมถึงสื่อสังคมออนไลน์ผ่านการเผยแพร่บทความจากคนในชุมชน ถือได้ว่ามีส่วนสำคัญทำให้มวลชนพันธมิตรฯ บางกลุ่มเริ่มเห็นด้วยกับแนวคิดศีลธรรมนำการเมือง และเปลี่ยนเป้าหมายจากการขับไล่ระบอบทักษิณเป็นการสร้างการเมืองที่ถูกควบคุมโดยศีลธรรมหรือผู้มีศีลธรรม

ตัวอย่างเช่น ในหนังสือพิมพ์คมชัดลึกประจำวันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ.2551 บทความของนามปากกา แคน สาลิกา ระบุว่า ตนเองได้พูดคุยกับเพื่อนร่วมอุดมการณ์พันธมิตรฯ ผู้หนึ่งที่มีมุมมองต่อชาวอโศกเปลี่ยนไปจากเดิมที่ชาวบ้านทั่วไปมักมองชาวอโศกว่าเป็นพวกนอกกรีต แต่ในปัจจุบัน (พ.ศ.2551) ชาวบ้านโดยเฉพาะคนที่เห็นว่าสนับสนุนและเคยร่วมชุมนุมกับพันธมิตรฯ เริ่มเปิดรับและสนใจชาวอโศก ชุมชนอโศกเพิ่มขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะโทรทัศน์ FMTV ที่ถ่ายทอดสดการประชุมพันธมิตรฯ และบุคคลใจบุญชาวอโศกติดตั้งให้ในหลายหลังคาเรือน⁴³⁹ ซึ่งนอกจากคนบางกลุ่มจะหันมาสนใจชุมชนอโศกและดูโทรทัศน์ของชาวอโศกมากขึ้น พวกเขาเริ่มเห็นว่าตนเองนั้นไม่ได้สู้กับ

⁴³⁷ ไทยทีวีออนไลน์, "Fmtv โทรทัศน์เพื่อนมนุษยชาติ ", 5 ธ.ค. 2555, <http://thai-tvs.blogspot.com/2013/12/blue-sky-tv.html>.

⁴³⁸ เรื่องเดียวกัน.

⁴³⁹ คมชัดลึก, "สงครามของ ชาวอโศก," คมชัดลึก 14 พ.ย. 2554.

ระบอบทักษิณ แต่สู้เพื่อนำศีลธรรมเข้าไปควบคุมการเมือง ตัวอย่างเช่น มวลชนพันธมิตรฯ โคราซที่เข้าเป็นสมาชิกอโศกโดยทันทีภายหลังยุติการชุมนุม พ.ศ.2551 เขากล่าวว่า

“เป้าหมายของอโศกมันใหญ่กว่า เป็นการทำให้ประชาชน เพื่อมนุษยชาติจริง ๆ ไม่ใช่เพียงแค่ปัญหาเฉพาะหน้าอย่างทักษิณเหมือนที่เราเรียกร้องกันเป็นร้อย ๆ วันที่ผ่านมา ... พอมาฟังพ่อท่าน ส่วนใหญ่ก็จากบุญนิยมทีวี (ชื่อใหม่ของ FMTV) นี้แหละ ถ้าไม่ได้ไปที่ชุมนุมที่กรุงเทพฯ ก็ได้รับความรู้ มีสติมากขึ้น สุดท้ายทุกวันนี้ มันก็พิสูจน์แล้วจริง ๆ ว่าเรื่องศีลธรรมในการเมืองมันสำคัญที่สุด ถ้ารัฐบาลนี้เริ่มเห็นว่าไม่มีศีลธรรมต่อให้เขาจะเอาทักษิณลงได้ เราก็ต้องไปไล่กันอีกรอบเพราะมันเห็นมาแล้ว เมื่อไหร่ไม่มีคุณธรรม ก็ชีพหายตอนนั้น”⁴⁴⁰

โดยสรุป ในส่วนบทบาทของนายทหารอาวุโสและชุมชนอโศกในการชุมนุมพันธมิตรฯ พ.ศ.2551 เห็นได้ว่าพวกเขามีบทบาทในขบวนการใหญ่มากขึ้นทั้งในแง่ของตำแหน่งหน้าที่ภายในขบวนการ และด้านการผลักดันแนวความคิดของกลุ่มตนเองที่นอกเหนือไปจากการขับไล่ทักษิณ ในด้านแรกพวกเขาได้รับหน้าที่อย่างชัดเจนและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจขับเคลื่อนขบวนการใหญ่มากขึ้น นายทหารอาวุโสมีหน้าที่หลักในการเจรจากับเจ้าหน้าที่รัฐ ทหาร ตำรวจ ให้ช่วยอำนวยความสะดวกให้กับแกนนำและกลุ่มผู้ชุมนุม รวมถึงร่วมวางแผนการเคลื่อนไหวยึดสถานที่สำคัญในบางครั้งจนทำให้การชุมนุมดำเนินไปได้ถึง 193 วันโดยไม่เกิดการสูญเสียหรือความรุนแรงระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับผู้ชุมนุมมากนัก ขณะที่ชุมชนอโศกมีหน้าที่เป็นผู้จัดการการชุมนุมเช่นเดิม พวกเขามีบทบาทอย่างมากในการวางแผนและได้รับมอบหมายเป็นด้านหน้าในปฏิบัติการกิจยึดทำเนียบรัฐบาล สนามบินดอนเมืองและสุวรรณภูมิ ซึ่งถือเป็นปฏิบัติการสำคัญที่สุดตลอดช่วงระยะเวลาการชุมนุม นอกจากนี้ชุมชนอโศกยังมีบทบาทเพิ่มขึ้นในฐานะสื่อกระบอกเสียงนอกเหนือจาก ASTV ของนายสนธิ ลิ้มทองกุล ที่เป็นสื่อหลักสื่อเดียวของขบวนการพันธมิตรฯ พ.ศ.2549 ในช่วงการชุมนุมพันธมิตรฯ รอบสองโทรทัศน์เพื่อมนุษยชาติ หรือ FMTV ของชุมชนอโศกถือได้ว่ามีบทบาทอย่างมากในการระดมมวลชนจากต่างจังหวัดเข้ามาชุมนุม

อีกด้านหนึ่งนายทหารอาวุโสและชุมชนอโศกยังคงผลักดันแนวความคิดของกลุ่มตัวเองเช่นเดิมแต่มีช่องทางในการเผยแพร่ส่งถึงมวลชนได้มากขึ้นกว่าเดิม นายทหารอาวุโสจากเดิมที่ไม่แสดงตัวว่าสนับสนุนการชุมนุมและทำได้เพียงแสดงท่าทีสอดคล้องไปกับการเคลื่อนไหวของเครือข่ายสนธิ ในช่วง

⁴⁴⁰ ขาวราชธานีอโศก ข. อ่างแล้ว.

นี้พวกเขามีการขึ้นเวทีปราศรัยเนื้อหาเกี่ยวกับความสำคัญของชาติ และสถาบันกษัตริย์ให้กับประชาชนได้รับรู้โดยตรง โดยบางคนกล่าวกับมวลชนหน้าเวทีด้วยการออกมาชุมนุมมีเป้าหมายเพื่อปกป้องชาติและสถาบันกษัตริย์อย่างสุดความสามารถ ไม่ใช่เพียงแค่ออกมาไล่ระบอบทักษิณให้หมดไปเท่านั้น ขณะที่ในส่วนของชุมชนอโศกจากเดิมที่พวกเขาพยายามผลักดันประเด็นศีลธรรมนำการเมืองให้ถูกพูดถึงบนเวทีการชุมนุมผ่านการปราศรัยของแกนนำ และแถลงการณ์อย่างเป็นทางการของกลุ่ม ในช่วงเวลานี้พวกเขามีการผลิตสื่อโทรทัศน์ วิทยุ สื่อสังคมออนไลน์ของตนเองและเผยแพร่ผ่านทาง FMTV อย่างต่อเนื่องจนทำให้มวลชนพันธมิตรฯ หลายคนเริ่มเห็นด้วยกับชาวอโศกว่าระบอบทักษิณเป็นเพียงปัญหาเฉพาะหน้า ในขณะที่ปัญหาที่แท้จริงคือเรื่องการเมืองที่ขาดคุณธรรม

จากที่กล่าวไปจึงเห็นได้ว่าในช่วงพันธมิตรฯ พ.ศ.2551 กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วทั้ง 2 กลุ่มมีส่วนร่วมในการกำหนดการเคลื่อนไหวของขบวนการพันธมิตรฯ ในลักษณะที่คล้ายกับช่วงแรกแต่มีบทบาทมากขึ้น ความสำคัญของทั้งสองกลุ่มนี้ส่งผลให้ทั้งชุมชนอโศก และนายทหารอาวุโสเล็งเห็นถึงโอกาสในการผลักดันให้เกิดกลุ่มการเคลื่อนไหวในประเด็นอื่น ๆ นอกเหนือไปจากข้อเรียกร้องหลักของขบวนการใหญ่ได้ พวกเขาเริ่มมีการพูดคุยเพื่อรวมเป็นกลุ่มเดียวกันภายหลังการชุมนุมในนามพันธมิตรฯ สิ้นสุดลงในปี พ.ศ.2551 และถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วเลือกที่จะหันมาจัดตั้งกลุ่มการเคลื่อนไหวฝ่ายขวาในชื่อของตนเอง โดยไม่เคลื่อนไหวอยู่ภายใต้พันธมิตรฯ ขบวนการใหญ่อีกต่อไป

2.2 การรวมกันของพลังอนุรักษ์นิยมสองสาย

จากที่กล่าวไปเห็นได้ว่าในช่วงพันธมิตรฯ พ.ศ.2551 กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วทั้ง 2 กลุ่มได้เข้าร่วมกับการชุมนุมเป็นระยะเวลานานหลายเดือน และมีบทบาทอย่างมากในการกำหนดการเคลื่อนไหวของขบวนการพันธมิตรฯ ทำให้ภายหลังสิ้นสุดการชุมนุมพันธมิตรฯ รอบสอง พวกเขาเล็งเห็นถึงโอกาสร่วมกันในการผลักดันให้เกิดกลุ่มการเคลื่อนไหวผลักดันให้เกิดกลุ่มการเคลื่อนไหวในประเด็นอื่น ๆ นอกเหนือไปจากข้อเรียกร้องหลักของขบวนการใหญ่ในช่วงแรกพวกเขาร่วมกันในนามกองทัพธรรมในปี พ.ศ.2552 จัดตั้งกลุ่ม “คนไทยหัวใจรักชาติ” และสถานีโทรทัศน์ 13 สยามไทในปี พ.ศ. 2553 ออกเคลื่อนไหวตามต่างจังหวัดเกี่ยวกับประเด็นความขัดแย้งไทย-กัมพูชาและเขาพระวิหารว่าเป็นภัยครั้งใหม่ของชาติและสถาบันกษัตริย์ ก่อนจะมีการจัดชุมนุมใหญ่ในกรุงเทพฯ ปี พ.ศ. 2554 สมัยรัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

สาเหตุที่ชุมชนโศกและนายทหารอาวุโสรวมเข้าเป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวเดียวกันหลังสิ้นสุดการชุมนุมพ.ศ.2551 ของพันธมิตรฯ เกิดจากประการสำคัญ 3 ประการหลักได้แก่ *หนึ่ง* ความแตกต่างในเรื่องข้อเรียกร้องของกลุ่มที่ทั้งชุมชนโศกและนายทหารเห็นว่าการขับไล่รัฐบาลตัวแทนของอดีตนายกทักษิณสำเร็จยังไม่บรรลุเป้าหมายที่แท้จริงของการต่อสู้ นั่นคือการปกป้องชาติ สถาบันกษัตริย์ และนำศีลธรรมเข้าชี้้นำการเมือง *สอง* แขนงนำเล็งเห็นถึงโอกาสในการพัฒนาการเคลื่อนไหวร่วมกันมากกว่าที่จะอยู่ภายใต้ขบวนการใหญ่ต่อไป ซึ่งทั้งแกนนำนายทหารและแกนนำจากชุมชนโศกต่างเห็นว่ากลุ่มตนสามารถดึงมวลชนที่เคยออกมาเคลื่อนไหวในนามพันธมิตรฯ ให้เคลื่อนไหวต่อได้อีกครั้ง เนื่องจากมวลชนบางส่วนเริ่มมีแนวคิดที่ไม่ได้ต้องการต่อต้านทักษิณอย่างเดียวแต่เห็นด้วยกับประเด็นปกป้องชาติ สถาบันกษัตริย์ และศีลธรรมนำการเมืองที่ทั้งสองกลุ่มพยายามผลักดันและเผยแพร่ตลอดช่วงของการชุมนุม *สาม* ปัจจัยภายนอกเกี่ยวกับบริบททางการเมืองที่ในช่วง พ.ศ.2552 และ พ.ศ.2553 กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) มีการออกมาเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องรวมถึงมีบางประเด็นที่เป็นการกล่าวถึงสถาบันกษัตริย์และโจมตีกองทัพ

ประการที่หนึ่ง เนื่องจากเป้าหมายในการเคลื่อนไหวของชุมชนโศกและนายทหารอาวุโสมีความแตกต่างจากเป้าหมายหลักของการเคลื่อนไหวพันธมิตรฯ มาตั้งแต่ต้น ทำให้แม้กลุ่มพันธมิตรฯ จะประกาศชัยชนะจากการสามารถขับไล่รัฐบาลที่ถูกมองว่าเป็นตัวแทนของอดีตนายกทักษิณเมื่อปลายปี พ.ศ.2551 แต่สำหรับทั้งสองกลุ่มย่อยนี้กลับเห็นว่าไม่ได้เป็นการประกาศชัยชนะและบรรลุเป้าหมายที่แท้จริงของการเคลื่อนไหวมาอย่างยาวนานตั้งแต่ พ.ศ.2549 ซึ่งทำให้พวกเขาต้องทำการเคลื่อนไหวต่อไปเพื่อบรรลุเป้าหมาย

ประเด็นนี้เห็นได้จากทัศนะของแกนนำ ก. ที่มองว่าชัยชนะที่เกิดขึ้นในการชุมนุมพันธมิตรฯ รอบที่สอง เป็นชัยชนะเพียงขั้นเดียวของเป้าหมายใหญ่ อย่างไรก็ตามในมุมมองของเขาแล้วเห็นว่ากลุ่มของตนเองยังคงมีภารกิจต่อการต่อสู้เพื่อทำให้การเมืองมีศีลธรรม⁴⁴¹ นอกจากนี้ในคำให้สัมภาษณ์ของแกนนำ ข. ผู้มีบทบาทสำคัญรองลงมา กล่าวถึงถึงเหตุผลที่เคลื่อนไหวต่อแม้จะไม่ได้อยู่ในช่วงรัฐบาลตัวแทนทักษิณแล้วก็ตามเขาอธิบายว่า เป็นเพราะปัญหาที่ทางกลุ่มพยายามต่อสู้ร่วมกับมวลชนมาตั้งแต่ต้นยังไม่ได้ถูกแก้ไขอย่างจริงจัง แม้การเคลื่อนไหวยุติและบางกลุ่มในพันธมิตรฯ ออกไปตั้งพรรคการเมืองในนามพรรคการเมืองใหม่แต่ก็เห็นได้ว่าประเด็นที่พรรคพุดถึงต่อสาธารณะไม่ได้เกี่ยวข้องกับเรื่องศีลธรรมควบคุมการเมือง หรือแม้แต่เรื่องปัญหาดินแดนเขาพระวิหารมากนักแต่เน้นเรื่องของการปฏิรูปการเมืองแบบใหม่ และเปลี่ยนการต่อสู้บนท้องถนนไปเป็นการต่อสู้

⁴⁴¹ แกนนำ ก. อ่างแล้ว.

ในรัฐสภาแทน⁴⁴² ซึ่งวิธีการเช่นนี้ไม่สามารถทำให้บรรลุปเป้าหมายใหญ่ที่สุดของชุมชนโคกได้ทำให้ชุมชนโคกไม่เลือกที่จะเข้าไปมีส่วนในพรรคการเมืองใหม่แต่แยกตัวออกมาเพื่อผลักดันประเด็นส่วนที่ไม่ได้อยู่ในวัตถุประสงค์ของพรรคด้วยตนเอง⁴⁴³

เช่นเดียวกับกับชุมชนโคก สำหรับนายทหารอาวุโสเห็นว่าเป้าหมายของพันธมิตรฯ จำกัดอยู่แต่ระบอบทักษิณซึ่งเป็นเพียงปัญหาเดียวของชาติ และสถาบันกษัตริย์ ในขณะที่ช่วง พ.ศ. 2551 เป็นต้นมาพวกเขาเห็นว่าภัยของชาติและกษัตริย์มีเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะในเรื่องของดินแดนและทรัพยากรธรรมชาติอันเป็นผลจากพื้นที่รอบเขาพระวิหารที่เสียให้กับกัมพูชา และการเกิดขึ้นของกลุ่มนปภ. และนปช. ที่มีกรกล่าวอ้างถึงสถาบันบวเทการชุมนุม แกนน่านายทหาร ค. ผู้มีบทบาทสำคัญในการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วช่วงเวลานี้อธิบายว่า แม้ในช่วง พ.ศ. 2552 – 2553 ตนเองอาจยังไม่ได้ร่วมกับการเคลื่อนไหวอย่างเต็มตัวเมื่อเทียบกับนายทหารคนอื่น ๆ อาทิ พล.ร.อ. บรรณวิทย์ พล.อ.ปฐมพงษ์ พล.อ.ปรีชา พล.ต.มัญญฤกษ์ แต่จากมุมมองของตนเองเห็นว่าจุดอ่อนของขบวนการพันธมิตรฯ ที่ผ่านมา 2 รอบคือ แกนน่านายทหารและปีกอื่น ๆ ในขบวนการนอกเหนือจากชาวโคกและนายทหารอาวุโสมีการจำกัดข้อเรียกร้องที่แคบ และเจาะจงเฉพาะอดีตนักทักษิณมากเกินไป เขากล่าวว่า

“พอการเคลื่อนไหวไปเน้นแต่เฉพาะระบอบทักษิณ ทำให้เมื่อไม่มีระบอบทักษิณก็ไม่มีวามชอบธรรมที่จะชุมนุมต่อ แต่ภัยอันตรายของชาตินั้นมีมาตลอดเวลา เพราะฉะนั้นเป้าหมายใหญ่จึงไม่ใช่ขจัดระบอบทักษิณ แต่หมายถึงเป้าหมายเพื่อปกป้องชาติบ้านเมืองซึ่งอาจเป็นภัยจากระบอบ เหตุการณ์ หรือรัฐบาลใดก็ได้”⁴⁴⁴

ด้วยเหตุนี้ทำให้เขาจึงร่วมมือกับชุมชนโคกเคลื่อนไหวต่อในช่วง พ.ศ. 2552 – 2553 ซึ่งเป็นการเคลื่อนไหวครั้งแรกนับตั้งแต่การก่อตัวของขบวนการต่อต้านทักษิณที่ไม่มีการชูประเด็นระบอบทักษิณเป็นประเด็นหลักบนเวทีการชุมนุม

เมื่อบางกลุ่มในพันธมิตรฯ เห็นว่าการเคลื่อนไหวบนท้องถนนบรรลุผลสำเร็จแล้วทำให้พวกเขายุติการเคลื่อนไหวและหันมาตั้งพรรคการเมืองในชื่อพรรคการเมืองใหม่เพื่อต่อสู้และต่อรองผ่าน

⁴⁴² ประชาไท, "พันธมิตรฯตั้งพรรค "การเมืองใหม่" ชูเหลือง-เขียว "สมศักดิ์ โกศัยสุข" เป็นหัวหน้าพรรคชั่วคราว ", 3 มิ.ย. 2552, <https://prachatai.com/journal/2009/06/24516>

⁴⁴³ แกนน่าน ข. อ่างแล้ว.

⁴⁴⁴ แกนน่านายทหาร ค. อ่างแล้ว.

การเมืองในรัฐสภา ในขณะที่ชุมชนโศกและนายทหารอาวุโสกลับเห็นตรงกันว่าเป้าหมายสำคัญของการเคลื่อนไหวยังไม่บรรลุผลสำเร็จและจำเป็นต้องต่อสู้ด้วยการชุมนุมบนท้องถนนอีกรอบเพื่อให้ข้อเรียกร้องทั้งในเรื่องทวงคืนดินแดนจากกัมพูชาเพื่อปกป้องชาติ สถาบันกษัตริย์ และเรื่องนำศีลธรรมเข้าสู่นำการเมือง ด้วยเหตุนี้ทำให้พวกเขาจับมือกันและเริ่มเคลื่อนไหวผ่านการตระเวนปราศรัย จัดเวทีการเมืองในต่างจังหวัด โดยเปลี่ยนจากการชูประเด็นภัยจากระบอบทักษิณ เป็นเรื่องการทวงคืนดินแดนจากกัมพูชาพร้อมกับประกาศว่าการดำเนินกิจกรรมดังกล่าวไม่เกี่ยวข้องกับมติของขบวนการพันธมิตรฯ แต่อย่างใด

ประการที่สอง เนื่องจากนายทหารอาวุโสและชุมชนโศกต่างผลักดันแนวคิดของกลุ่มตนเองไปสู่มวลชนผ่านช่องทางต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ.2549 จนทำให้หลังจบการชุมนุมใหญ่รอบที่สองมีมวลชนเห็นด้วยกับแนวคิดที่ทั้งสองกลุ่มพยายามผลักดันมาโดยตลอดมากขึ้นทั้งในเรื่องของแนวคิดปกป้องชาติ สถาบันกษัตริย์ และเรื่องศีลธรรมนำการเมือง ช่วงเวลานี้เองแกนนำทั้งสองกลุ่มได้เล็งเห็นถึงโอกาสสำคัญที่จะพัฒนาการเคลื่อนไหวต่อ พวกเขาเริ่มจับกลุ่มผลักดันประเด็นดังกล่าวร่วมกัน แยกออกจากกลุ่มพันธมิตรฯ และระดมมวลชนที่เคยชุมนุมกับพันธมิตรฯ ให้ออกมาต่อสู้อีกครั้ง

หากพิจารณาจากบทบาทในแง่ของการผลักดันแนวคิดของทั้งสองกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วตั้งแต่ช่วงแรกจนถึงการชุมนุม พ.ศ.2551 จะเห็นได้ว่า พวกเขามีการเผยแพร่และปลุกฝังแนวคิดปกป้องชาติ สถาบันกษัตริย์ และศีลธรรมนำการเมืองอย่างต่อเนื่องซึ่งมีมวลชนจำนวนมากเริ่มเข้าเป็นสมาชิกชาวโศกรวมถึงเห็นว่าเป้าหมายที่ใหญ่กว่าระบอบทักษิณคือการปกป้องชาติ และสถาบันกษัตริย์ตัวอย่างเช่น ผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นชาวราชธานีโศก ข. เปลี่ยนจากติดตามช่องโทรทัศน์ ASTV ช่องหลักของเครือข่ายพันธมิตรฯ มาติดตามช่อง FMTV ชาวราชธานีโศก ญ. มวลชนที่แต่เดิมเคยร่วมกับกลุ่มพันธมิตรฯ เพราะชื่นชอบในตัวนายสนธิ ลิ้มทองกุล แต่เมื่อสิ้นสุดการชุมนุม พ.ศ.2551 ได้เข้าเป็นผู้ช่วยดูแลช่องโทรทัศน์ของชาวโศก

“เริ่มชุมนุมมาเพราะชอบคุณสนธิเขาวิจารณ์รัฐบาลดี อันไหนไม่ถูกต้องเขาก็ตีแผ่ให้เราได้รับรู้...จนมาถึงชุมนุมปี 51 พอถึง 52 เราก็ขอมาอยู่วัด (วัดของสำนักโศก) เพราะเห็นว่าการของเราที่ต้องช่วยบ้านเมืองมันยังไม่จบ อย่างตอนนั้นก็ม็อบแล้ว ม็อบก็แรงขึ้นเรื่อย ๆ แต่แกนนำบางคนเราก็พยายามเข้าใจนะที่ไปตั้งพรรคหรือไม่เคลื่อนไหว ถึงแม้เราจะไม่เห็นด้วยเพราะกลัวว่าจะเกิดวิกฤตประเทศอีก ก็เลยคิดว่าเรามาช่วยฝั่งนี้ดีกว่า อยู่กับโศก มาช่วยกลุ่มนี้เขาอย่างเต็มตัว ตามจังหวัด

อื่นๆ เราก็ไปช่วย บางชุมชนที่ไม่ใหญ่ไม่ออกข่าวเราก็ไปช่วย ...ส่วนแกนนำคนอื่น เราก็ปล่อยเขาไป ยังติดตามบ้าง แต่เราก็บอกเพื่อน ๆ พันมิตรฯ ด้วยกันว่าต้องหัดคิดแย้งกับเขาบ้างอย่างเรื่องที่เขาไปตั้งพรรคอะไรกัน ถ้าไม่ถูกเราก็ไม่ต้องสนับสนุน เขาตลอดไปก็ได้ เพราะเราไม่คิดว่าเป็นมวลชนของแกนนำพันธมิตรฯ คนไหนเป็นพิเศษอยู่แล้ว เพียงแค่เห็นว่าโศกนี่แหละของจริงที่คอยสู้เพื่อชาติเพื่อแผ่นดินของเรา”⁴⁴⁵

ลักษณะเช่นนี้ทำให้แกนนำโดยเฉพาะในฝั่งของชุมชนโศกเห็นว่าสามารถจัดการเคลื่อนไหวและระดมมวลชนทั้งในส่วนของญาติธรรมชาวโศกเดิม และมวลชนพันธมิตรฯ ที่เริ่มเห็นด้วยกับข้อเรียกร้องศีลธรรมนำการเมืองให้ออกมาต่อสู้บนท้องถนนต่อได้ โดยแกนนำผู้ให้สัมภาษณ์คนหนึ่งชุมชนโศกอธิบายว่า ในช่วงที่ไม่ได้อยู่ภายใต้รัฐบาลทักษิณหรือระบอบทักษิณ เสียงของประชาชนที่เคยร่วมชุมนุมต่างเห็นพ้องต้องกันว่าการเมืองยังไม่ดีขึ้น อย่างไรก็ตามการเคลื่อนไหวภายใต้ขบวนการพันธมิตรฯ มีข้อจำกัดอยู่มากตัวอย่างเช่น แกนนำบางกลุ่มไม่เลือกที่จะเคลื่อนไหวบนท้องถนนแต่ไปใช้วิธีอื่นแทน บางกลุ่มเห็นว่าควรเคลื่อนไหวแต่ไม่สามารถทำได้เนื่องจากโดนคดีหรือเสียหายไปมากทั้งในเรื่องกำลังทรัพย์ กำลังคนจากการชุมนุมครั้งที่สอง เมื่อแกนนำบางคนเลือกที่จะถอยและจำกัดเฉพาะการขับไล่ทักษิณ ทำให้ชุมชนโศกที่เห็นว่าต้องเคลื่อนไหวต่อจำเป็นต้องออกมาจัดชุมนุมย่อยระดมมวลชนด้วยตัวเองจนกลายเป็นที่มาของกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติในที่สุด เขากล่าวว่า

“ในมุมมองของผม พันมิตรฯ ตัดจบไปตั้งแต่ 193 สิ้นสุดแล้ว ในที่นี้หมายถึงพันธมิตรฯ ในความหมายของ 5 แกนนำที่ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ.2549 คือตั้งมาเพื่อลดอำนาจของทักษิณ กำจัดระบอบทักษิณ แต่ที่นี้พอสิ้นสุดชุมนุม พวกเรา (ชาวโศก) เห็นว่ามวลชนเขาไปไกลเกินกว่านั้นแล้ว มวลชนต้องการการเมืองที่ขึ้นแต่พันธมิตรฯ 5 แกนนำไม่ได้เคลื่อนไหวต่อ พวกเราจึงคิดกันว่าเราต้องเป็นช่องทางให้กับมวลชน ในการออกมาแสดงออก จึงตั้งคนไทยหัวใจรักชาติ คนส่วนใหญ่คิดว่า เป็นพันธมิตรฯ แค่เปลี่ยนชื่อ แต่สำหรับผมคนไทยหัวใจรักชาติที่พวกเราทำร่วมกับทหารชั้นผู้ใหญ่คือกลุ่มใหม่ ที่ไม่ใช่พันธมิตรฯ 5 แกนนำ”⁴⁴⁶

ประการที่สาม การเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วของกลุ่มนปช. ในปี พ.ศ.2552 สืบเนื่องถึงการชุมนุมใหญ่สี่แยกราชประสงค์ในปี พ.ศ.2553 ทำให้นายทหารอาวุโสเห็นว่าจะอยู่เฉยและรอแก้ปัญหา

⁴⁴⁵ ชวราชธานีโอโศก ข. อ่างแล้ว.

⁴⁴⁶ แกนนำ ง.. อ่างแล้ว.

ทางการเมืองในระบบรัฐสภาไม่ได้อีกต่อไป พวกเขาเลยเลือกที่จะจับมือกับกลุ่มชุมชนนอกสภาเนื่องจากเห็นว่ากองทัพธรรมเป็นกำลังหลักในการเคลื่อนไหวพันธมิตรฯ มาทั้งสองช่วง อีกทั้งยังมีมวลชนของตัวเองอย่างเหนียวแน่นและมีมวลชนกลุ่มอื่น ๆ ที่เริ่มหันมาสนับสนุนชุมชนอย่างมากขึ้นเรื่อย ๆ

หลังจากสิ้นสุดการประชุมพันธมิตรฯ รอบ 2 มีการสลับขั้วทางการเมืองคือนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติหรือ นปช. หรือกลุ่มคนเสื้อแดงได้ออกมาเคลื่อนไหวตลอดช่วง พ.ศ. 2552 จนถึง 2553 การเคลื่อนไหวของนปช. เริ่มขึ้นในต้นปี พ.ศ. 2552 โดยในระยะแรกพวกเขาชูประเด็นโจมตีรัฐบาลอภิสิทธิ์ว่าไม่มีความชอบธรรมในการบริหารประเทศ อย่างไรก็ตามเมื่อการเคลื่อนไหวเริ่มมีการขยายตัวและมีมวลชนมาร่วมเป็นจำนวนมาก นปช. ได้มีการขยายข้อเรียกร้องจากเดิมที่เน้นเฉพาะขัดขวางการทำงานของนายกรัฐมนตรี เป็นการขับไล่รัฐบาลและล้มล้างสิ่งที่ทางกลุ่มเรียกว่าระบอบอำมาตยาธิปไตย⁴⁴⁷ ซึ่งมีการกล่าวโจมตีบรรดานายทหารระดับสูงที่ทางกลุ่มเห็นว่ามีความเกี่ยวข้องกับการทำรัฐประหารโค่นล้มรัฐบาลทักษิณ อาทิ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง พล.ต. มนูญกฤต รูปขจร เป็นต้น

การขยายตัวของกลุ่มคนเสื้อแดง รวมถึงประเด็นข้อเรียกร้องที่มีการพูดถึงบุคคลสำคัญในกองทัพและระบอบอำมาตยาธิปไตยที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งองคมนตรีที่ถูกแต่งตั้งโดยพระมหากษัตริย์มากขึ้น สิ่งเหล่านี้ทำให้บรรดานายทหารอาวุโสเริ่มตระหนักถึงภัยที่กำลังจะมาถึงตัวกล่าวคือนายทหารหลายคนเริ่มเห็นว่ามีการฝ่ายตรงข้ามที่ไม่พอใจและต้องการจะลดบทบาทของพวกเขาลง บรรดานายทหารที่แต่เดิมออกมาเคลื่อนไหวผ่านการสนับสนุนขบวนการพันธมิตรฯ จึงมีความเห็นตรงกันว่าการเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านระบอบทักษิณเพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ แต่จำเป็นต้องสร้างกลุ่มการเคลื่อนไหวอื่น ๆ ขึ้นมาเพื่อต่อสู้กับการเคลื่อนไหวของนปช. ในขณะนั้น โดยตัวอย่างที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่านายทหารเห็นถึงความจำเป็นต้องเคลื่อนไหวต่อแม้พันธมิตรฯ จะประกาศยุติการต่อสู้บนท้องถนนไปแล้วคือคำกล่าวของแกนนำนายทหารอาวุโสที่กล่าวว่า

“ในการออกมาต่อสู้มีอยู่ไม่กี่ปัจจัย คือต่อเมื่อเห็นว่าตัวเองมีภัย หรือสิ่งที่เรารักเกิดหตุลมีภัย ในช่วงแรกภัยของระบอบทักษิณเกิดขึ้นยังไม่ร้ายแรงมาก ...แต่เขาเริ่มตั้งกองกำลังของเขา ทหารบางส่วนที่เป็นพวกทักษิณเริ่มออกไประดมมวลชนออกมากันเองกลายเป็นคนเสื้อแดง พวกเราก็เริ่มเห็นว่ามันปล่อยไว้ไม่ได้ ต้องทำ

⁴⁴⁷ อุบลพรรณ กระจำโพธิ์. อ้างแล้ว. น.83

อะไรซักอย่าง จะอยู่หลังฉากอย่างเดียวไม่ได้ สุดท้ายต้องตัดสินใจออกมาอย่างเต็มตัว และได้คนอโศกเป็นคนสนับสนุนสำคัญ”⁴⁴⁸

เหตุทั้งสามประการที่ว่ามานี้ส่งผลให้กลุ่มชุมชนอโศก และนายทหารอาวุโส ตัดสินใจรวมเป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวเดียวกัน อย่างไรก็ตามในช่วงเริ่มต้นที่ชุมชนอโศกและนายทหารอาวุโสพยายามรวมกัน ไม่ใช่ในทหารทั้งหมดที่เคยร่วมกับพันธมิตรฯ จะร่วมในการรวมกันของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสองกลุ่มในครั้งนี้ โดยมีบุคคลสำคัญที่ไม่ได้ร่วมได้แก่ พล.อ.ปฐมพงษ์ เกสรศุภร์ ภายหลังสิ้นสุดการประชุมเริ่มลดบทบาทลงและปรากฏตัวต่อสาธารณะผ่านการออกรายการ ASTV ของเครือข่ายผู้จัดการรวมถึงออกมาแสดงตัวว่าตนเองอยู่ฝั่งของเครือข่ายสนธิ มากกว่านายทหารอาวุโสส่วนใหญ่ที่เริ่มเข้าไปใกล้ชิดกับชุมชนอโศก⁴⁴⁹ พล.ต.มณูญกฤต รูปขจร หลังการประชุมใหญ่มีข่าวว่าสลับข้างทางการเมืองโดยช่วยแกนนำพรรคเพื่อไทยหาข้อมูลซั๊กฟอกพรรคประชาธิปัตย์อดีตพรรคตนเอง นอกจากนี้สื่อผู้จัดการออนไลน์ยังวิเคราะห์ไว้ว่า พล.ต.มณูญกฤต อาจเป็นผู้เล่นคนใหม่ของอดีตนายกทักษิณในการล้มรัฐบาลอภิสิทธิ์ และลดบทบาทของ พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ เนื่องจาก พล.ต.มณูญกฤต เคยมีความขัดแย้งกับ พล.อ.เปรม มาแต่เดิมแล้วในเหตุการณ์กบฏยิ่งเติร์กที่เขาเป็นแกนนำ⁴⁵⁰ พล.อ.พัลลภ ปิ่นมณี ที่มีการแสดงท่าทีว่าเริ่มไม่เห็นด้วยกับพันธมิตรฯ รวมถึงแนวทางของ พล.ต.จำลอง ตั้งแต่ยังไม่สิ้นสุดการประชุม พ.ศ.2551 ซึ่งในช่วงปลายการประชุมเขายังได้รับมอบหมายจาก ร.ต.อ.เฉลิม อยู่บำรุง และรัฐบาลพรรคพลังประชาชนให้เป็นตัวกลางในการเจรจาระหว่างรัฐบาลและแกนนำพันธมิตรฯ⁴⁵¹

ถึงกระนั้นนายทหารอาวุโสหลายคนยังคงเห็นด้วยถึงการร่วมมือกับชุมชนอโศกจัดตั้งกลุ่มการเคลื่อนไหวฝ่ายขวาขึ้นมาเอง ทำให้การพูดคุยเกิดขึ้นในทันทีหลังเหตุการณ์ชุมนุมในปี พ.ศ.2551 สิ้นสุดลง มี พล.ร.อ.บรรณวิทย์ เก่งเรียน และพล.อ.ปรีชา เอี่ยมสุพรรณเป็นตัวแทนของกลุ่มนายทหาร ขณะที่นายสมบุรณ์ ทองบุราณ นายไชยวัฒน์ สินสุวงศ์ ร.ต.แซมดิน เลิศบุศย์ เป็นตัวแทนฝั่งชุมชนอโศก ในที่สุดพวกเขาตัดสินใจตั้งกลุ่ม “คนไทยหัวใจรักชาติ” ออกมาเคลื่อนไหวย่อย ๆ ตาม

⁴⁴⁸ แกนนำนายทหาร ค. อ้างแล้ว.

⁴⁴⁹ ผู้จัดการออนไลน์, “พล.อ.ปฐมพงษ์” แคลงใจกลุ่ม “สนธิ” ทหารประจำแยกไม่รู้เรื่อง? , 22 เม.ย. 2552, <https://mgronline.com/qol/detail/9520000045148>.

⁴⁵⁰ ผู้จัดการออนไลน์, “รวมพลคนค้าน “เปรม” – “มณูญกฤต” เบียดตัวใหม่ “แม่ัว”, 23 ต.ค. 2552, <https://mgronline.com/politics/detail/9520000126671>.

⁴⁵¹ เนชั่นสยาม, “รู้จัก พล.อ.พัลลภ ปิ่นมณี (ไฟล์วีดีโอ),” ไม่ระบุปีที่เผยแพร่, <https://www.youtube.com/watch?v=J2jPm6ZACAc>.

ต่างจังหวัดตลอดช่วง พ.ศ.2552 – 2553 และก่อตั้งสถานีโทรทัศน์ “13 สยามไท” ที่ชาวโศกและนายทหารอาวุโสร่วมกันกำหนดประเด็นการเคลื่อนไหวและผลิตรายการนำเสนอสู่มวลชนได้โดยตรง มีเป้าหมายหลักของกลุ่มคือ เพื่อปกป้องชาติ สถาบันกษัตริย์ และสร้างการเมืองที่มีคุณธรรม

2.3 จัดตั้งกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ

หลังจากกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วแยกตัวออกจากพันธมิตรฯ และเคลื่อนไหวในชื่อกองทัพธรรมได้ระยะเวลาหนึ่ง ในต้นปี พ.ศ.2552 พวกเขาได้ตั้งกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติขึ้นโดยจัดเวทีปราศรัยตามต่างจังหวัด มีนักการเมืองชาวโศกเป็นผู้ปราศรัยหลัก แกนนำปฏิบัติการของกองทัพธรรมเป็นผู้ระดมและนัดหมายคนมาฟังปราศรัย ขณะที่นายทหารอาวุโสเป็นผู้ปราศรัยและสนับสนุนเงินทุนในการจัดแต่ละครั้ง การจัดชุมนุมย่อยในช่วงนี้โดยส่วนใหญ่ยังมีการใช้ชื่อพันธมิตรฯ ในการนัดหมายตัวอย่างเช่น ชุมนุมพันธมิตรภาคเหนือ⁴⁵² ชุมนุมแม่ยกพันธมิตรชลบุรี⁴⁵³ แต่คนที่คอยขับเคลื่อนในช่วงนี้มีแต่เฉพาะแกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วที่แยกตัวออกจากพันธมิตรฯ เพียงกลุ่มเดียว รวมถึงประเด็นในการปราศรัยไม่ได้มีความเกี่ยวข้องกับระบอบทักษิณที่เป็นประเด็นหลักของพันธมิตรฯ ในสองการชุมนุมใหญ่ที่ผ่านมาแต่อย่างใด

คนไทยหัวใจรักชาติในช่วงแรกเกิดขึ้นจากการรวมตัวกันของชุมชนโศกและนายทหารที่เคยสนับสนุนพันธมิตรฯ มาก่อน โดยในการเคลื่อนไหวตลอดปี พ.ศ.2552 ถึง พ.ศ.2553 ประกอบด้วยบุคคลสำคัญที่เป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนกลุ่มอนุรักษ์นิยมในช่วงเวลานี้มีหน้าที่นัดหมาย ระดมมวลชน และกำหนดประเด็นการเคลื่อนไหว ได้แก่

1. พล.ต.จำลอง ศรีเมือง แกนนำพันธมิตรฯ
2. พล.อ.ปรีชา เอี่ยมสุพรรณ ตัวแทนกลุ่มนายทหารอาวุโส
3. พล.ร.อ.บรรณวิทย์ เก่งเรียน ตัวแทนกลุ่มนายทหารอาวุโส
4. ร.ต.แซมดิน เลิศบุศย์ ตัวแทนกลุ่มชุมชนโศกในส่วนชาวโศกดั้งเดิม
5. นายสมบูรณ์ ทองบุราณ ตัวแทนกลุ่มชุมชนโศกในส่วนนักการเมืองชาวโศก
6. นายไชยวัฒน์ สิ้นสูงส์ ตัวแทนกลุ่มชุมชนโศกในส่วนนักการเมืองชาวโศก

⁴⁵² ผู้จัดการออนไลน์, "บรรยายกาตงานปีใหม่ พันธมิตรสัญญาที่อยุธยา และพิษณุโลก 15 ม.ค.2552 ", 16 ม.ค. 2552, <http://mblog.manager.co.th/bonkalasin/cxClip-video-15-2552/>.

⁴⁵³ แกนนำ ง. อ้างแล้ว.

7. นายวีระ สมความคิด นักเคลื่อนไหวประเด็นข้อพิพาทไทย-กัมพูชา กรณีเขาพระวิหาร ตั้งแต่ พ.ศ.2551

เมื่อพิจารณาจากบุคคลสำคัญข้างต้นจะเห็นได้ว่า ในการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาตินั้นมีการเปิดพื้นที่ให้ตัวแทนจากทั้งกลุ่มนายทหาร กลุ่มชุมชนอโศกในส่วนที่เป็นแกนนำของคนในชุมชนดั้งเดิมคือ ร.ต.แซมดิน และในส่วนนักการเมืองชาวอโศกที่เข้ามามีบทบาทกับชุมชนในช่วงก่อตั้งพรรคพลังธรรมและชุมชนพันธมิตรฯ คือ นายสมบุรณ์ นายไชยวัฒน์ และนายวีระ ได้เข้ามาร่วมและกำหนดทิศทางในการเคลื่อนไหวร่วมกัน

ในปี พ.ศ.2552 - 2553 พวกเขาจัดโครงสร้างการเคลื่อนไหวแบบแบ่งแกนนำออกเป็นกลุ่มกลุ่มละ 3 - 4 คนจัดชุมนุมย่อยในต่างจังหวัด แต่ละกลุ่มสามารถกำหนดประเด็นในการเคลื่อนไหวได้เองโดยไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องเดียวกันในทุกการเคลื่อนไหว อาทิ เรื่องทรัพยากรธรรมชาติ เรื่องดินแดน การขับไล่ชาวกัมพูชาออกจากแผ่นดินไทย เรื่องคุณธรรมของนักการเมือง อย่างไรก็ตามประเด็นที่ต่างกันเหล่านี้ต้องมีการเชื่อมโยงถึงความสำคัญของสถาบันชาติ และพระมหากษัตริย์ หรือความสำคัญของศีลธรรมในการเมืองเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งถือเป็นเป้าหมายหลักของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้ว

แกนนำ ง. หนึ่งในแกนนำที่เป็นนักการเมืองชาวอโศกผู้มีส่วนสำคัญในช่วงเวลานี้อธิบายว่าแกนนำมีการแบ่งทีมเล็ก ๆ ที่ผสมกันระหว่างคนของชุมชนอโศกและนายทหาร แยกกันไปจัดกิจกรรมทางการเมืองโดยตลอดทั่วทุกภาคของประเทศ ในทีมของเขานั้นส่วนใหญ่ที่จัดกิจกรรมจะประกอบด้วยนายไชยวัฒน์ สิ้นสูงศ์ นักการเมืองชาวอโศก นายการุญ ไสงาม อดีตสมาชิกวุฒิสภาที่เคยร่วมกับการเคลื่อนไหวของพันธมิตรฯ และพล.ร.อ.บรรณวิทย์ เก่งเรียน ปราศรัยในพื้นที่ภาคกลางเหนือ ตะวันออกเฉียงเหนือสลับกันไป ขณะที่อีกกลุ่มหนึ่งประกอบด้วย นายวีระ สมความคิด ร.ต.แซมดิน เลิศบุศย์ พล.อ.ปรีชา เอี่ยมสุพรรณ กลุ่มนี้โดยส่วนใหญ่เคลื่อนไหวในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและเขตที่ใกล้กับจังหวัดศรีสะเกษ เน้นปราศรัยเกี่ยวกับความขัดแย้งไทย-กัมพูชา โดยเฉพาะ⁴⁵⁴

ตัวอย่างการจัดชุมนุมย่อยของคนไทยหัวใจรักชาติเช่น การชุมนุมในวันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2552 ในวันดังกล่าวมีการจัดเวทีปราศรัยย่อมนำโดยแกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมากถึง 2 สถานที่ ได้แก่ การชุมนุมที่สุรินทร์ นำโดยกลุ่มของนายไชยวัฒน์ สิ้นสูงศ์ และการชุมนุมที่อยุธยาโดยกลุ่มของ

⁴⁵⁴ เรื่องเดียวกัน.

นายสมบุรณ์ ทองบุราณ สำหรับการชุมนุมที่จังหวัดสุรินทร์เป็นการร่วมมือกันระหว่างอดีตแกนนำพันธมิตรฯ สุรินทร์ กับกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติที่ประกอบด้วย นายไชยวัฒน์ นายการุณ ไสงาม นายเทอดภูมิ ใจดี เปิดเวทีปราศรัยในประเด็นสร้างการเมืองใหม่ที่มีคุณภาพและคุณธรรม โดยในสื่อผู้จัดการออนไลน์ระบุว่าว่าคณะผู้จัดคาดว่าจะมีประชาชนและเครือข่ายอดีตพันธมิตรฯ ในจังหวัดสุรินทร์และบริเวณใกล้เคียงเข้าร่วมมากกว่า 5,000 คน⁴⁵⁵ ขณะที่อีกหนึ่งการชุมนุมที่อยู่อยุธยา ประกอบด้วยนายสมบุรณ์ พล.อ.สะพรั่ง กัลยาณมิตร นางมาลีรัตน์ แก้วก่า เปิดเวทีชุมนุมปราศรัยเรื่องทรัพยากรธรรมชาติที่อาจเสียไปหากไทยสูญเสียดินแดนเขาพระวิหารให้กัมพูชาและความสามารถของพระมหากษัตริย์ที่สามารถรักษาเอกราชไว้ได้จากอดีตจนถึงปัจจุบัน⁴⁵⁶

อีกตัวอย่างหนึ่งในการชุมนุมที่จังหวัดศรีสะเกษเดือนกันยายน พ.ศ.2552 ที่จัดขึ้นโดยกลุ่มนายวิระ สมความคิด ประกอบด้วยนายวิระ พล.ร.อ.บรรณวิทย์ ร.ต.แซมดิน เปิดเวทีชุมนุมบริเวณพื้นที่พิพาทกรณีปราสาทเขาพระวิหาร ต.เขาธงชัย อ.กันทรลักษ์ จ.ศรีสะเกษ ในครั้งนี้ถึงแม้จะเป็นที่เข้าใจต่อสาธารณะว่าเป็น “กลุ่มพันธมิตรฯ ปิดล้อมเขาพระวิหาร” แต่ในความเป็นจริงแล้วเป็นการเคลื่อนไหวที่ถูกจัดตั้งโดยกลุ่มอนุรักษ์นิยมที่แยกออกมาตั้งแต่ พ.ศ.2551 เนื่องจากวันดังกล่าวไม่ปรากฏ 5 แกนนำพันธมิตรฯ ขบวนการใหญ่ และจากคำสัมภาษณ์นายสุริยะใส กตะศิลา ผู้ประสานงานพันธมิตรฯ ที่กล่าวว่า การเคลื่อนไหวที่ จ.ศรีสะเกษ ครั้งนี้ ไม่เกี่ยวกับ 5 แกนนำพันธมิตรฯ แต่อย่างใด⁴⁵⁷ ในการชุมนุมรอบนี้แกนนำประกาศว่าต้องการมาแสดงจุดยืนในฐานะ “ประชาชนผู้รักชาติ” เพื่อปกป้องดินแดนไม่ให้ตกเป็นเอกราชของชาติอื่นดังเช่นพระมหากษัตริย์ที่เคยรักษาเอกราชไว้

นอกจากนี้ยังมีการจัดชุมนุมของคนไทยหัวใจรักชาติที่จัดในนามร่วมมือกับเครือข่ายอื่น ๆ ตัวอย่างเช่น การชุมนุมย่อยจังหวัดพิษณุโลกร่วมกับองค์กรเครือข่ายสมัชชาประชาชนแห่งประเทศไทย (สปท.) เมื่อวันที่ 15 มกราคม พ.ศ.2552 ในวันดังกล่าวมีการเชิญแกนนำได้แก่ นายไชยวัฒน์ สิ้นสุวงศ์ นายการุณ ไสงาม นายไทร พลสุวรรณ นายสมบุรณ์ ทองบุราณ นายอธิวัฒน์ กุลชาติ นายเทอดภูมิ ใจดี ขึ้นปราศรัยวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของรัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะที่ทางกลุ่มเริ่ม

⁴⁵⁵ ผู้จัดการออนไลน์, "พธม.สุรินทร์รุกต่างอำเภอเปิดเวทีใหญ่ "ศิษรภูมิ" - "ไชยวัฒน์" นำทัพหลุดพ้นการเมืองเก่า", 11 ม.ค. 2552, <https://mgronline.com/local/detail/9520000002799>.

⁴⁵⁶ แกนนำ จ. อ่างแล้ว.

⁴⁵⁷ ประชาไท, "พันธมิตรฯ ปะทะชาวบ้านระหว่างบุกเขาพระวิหาร", 19 ก.ย. 2552, <https://prachatai.com/journal/2009/09/25886>

เห็นว่ามีการละเลยกรณีข้อพิพาทไทย-กัมพูชา และการปล่อยให้กลุ่มคนเสื้อแดงออกมาเคลื่อนไหวได้อย่างอิสระโดยไม่มีการใช้กฎหมายดำเนินการจับกุมใด ๆ⁴⁵⁸

การจัดชุมนุมย่อยในลักษณะเช่นนี้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องอย่างน้อยเดือนละ 1 – 2 ครั้ง⁴⁵⁹ ซึ่งจากตัวอย่างเห็นได้ว่า แกนนำที่แบ่งกันเป็นกลุ่ม ๆ ในคนไทยหัวใจรักชาติค่อนข้างที่จะมีอิสระในการกำหนดประเด็นการเคลื่อนไหวย่อยเป็นของตนเองตามแต่ความถนัด หรือเรื่องที่เราเคยเรียกร้องมาตั้งแต่สมัยการชุมนุมพันธมิตรฯ อาทิ นายวีระ สมความคิด จัดการชุมนุมเกี่ยวกับทวงคืนดินแดนในบริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างที่ใกล้เคียงกับพื้นที่เขาพระวิหาร ซึ่งเป็นประเด็นที่เขากล่าวถึงบนเวทีตั้งแต่การชุมนุม พ.ศ.2551 หรือแม้แต่ นายสมบุรณ์ ทองบุราณ ที่จัดชุมนุมเกี่ยวกับผลประโยชน์ทางทรัพยากรธรรมชาติของชาติไทย เป็นประเด็นที่เขาพยายามเรียกร้อง และติดตามมาตั้งแต่สมัยดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ.2544 และคัดค้านการปฏิรูปรัฐวิสาหกิจตามแนวทางของรัฐบาลทักษิณ

13 สยามไท

หลังจากที่ทางกลุ่มจัดชุมนุมในต่างจังหวัดและที่บริเวณปราสาทเขาพระวิหารจนมวลชนอดีตนพันธมิตรฯ ให้การสนับสนุนมากขึ้น ใน พ.ศ.2553 กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีการเติบโตขึ้นโดยก่อตั้งสื่อโทรทัศน์ของตัวเองในชื่อ “13 สยามไท” ช่องโทรทัศน์นี้มีส่วนอย่างมากในการนำเสนอประเด็นที่นอกเหนือไปจากการต่อต้านระบอบทักษิณ ตัวอย่างเช่น การปกป้องชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ การโจมตีกลุ่มนปช. การทวงคืนดินแดนจากกัมพูชา อย่างไรก็ตามไม่ใช่แกนนำทั้งหมดในคนไทยหัวใจรักชาติที่เปลี่ยนจากจัดชุมนุมย่อยมาจัดรายการโทรทัศน์ หลังก่อตั้งสถานีโทรทัศน์พวกเขามีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอย่างเป็นทางการเป็นสัดส่วนมากขึ้นคือ ส่วนที่รับผิดชอบจัดชุมนุมย่อย และส่วนที่รับผิดชอบสถานีโทรทัศน์

นายไชยวัฒน์ หนึ่งในผู้ก่อตั้งคนสำคัญอธิบายว่า ช่องโทรทัศน์ดังกล่าวจะเป็นปากเสียงของประชาชน มุ่งสนองคุณแผ่นดิน พิทักษ์และปกป้องการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขอย่างเด็ดเดี่ยวถึงที่สุด ทีมงานผู้ก่อตั้งทุกคนมีสถานะเป็นกองหน้าใน

⁴⁵⁸ ผู้จัดการรายวัน, "สังคมนิยมพันธมิตรฯ", 14 ม.ค. 2552, <https://www.iqnewscenter.com/#/view/asmd/2009-48804c4bbafe4d6178cf7b944457851f>.

⁴⁵⁹ แกนนำ ข. อ่างแล้ว.

การรณรงค์เพื่อสร้างชาติ และปลูกฝังความคิดรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ อย่างทั่วด้านที่เกี่ยวข้องกับราชอาณาจักรไทย⁴⁶⁰ เช่นเดียวกันกับ แกนนำ จ. นักการเมืองชาวอโศกผู้ร่วมก่อตั้งอีกคนหนึ่ง อธิบายในแนวทางเดียวกันว่า ในขณะที่ทางกลุ่มจัดชุมนุมย่อยไปเรื่อย ๆ ตลอดปี พ.ศ. 2552 ทำให้ แกนนำเริ่มเห็นว่าการชุมนุมย่อยอย่างเดียวนั้นไม่พอ แต่ต้องมีสื่อของกลุ่มตัวเอง ที่ไว้เผยแพร่ข่าวสารของกลุ่มโดยเฉพาะ ที่สำคัญคือช่องโทรทัศน์นั้นประชาชนทั่วไปเข้าถึงง่ายจากทุกพื้นที่ และยังทำให้ แกนนากลุ่มสามารถสื่อสารถึงมวลชนได้ตลอดเวลาอีกด้วย⁴⁶¹

การมีโทรทัศน์ 13 สยามไท ส่งผลให้กลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติได้ผู้สนับสนุนและเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว ในช่วง พ.ศ. 2553 มวลชนพันธมิตรฯ เริ่มเปลี่ยนมาดูช่อง 13 สยามไท ของทางกลุ่ม และ FMTV ของชุมชนอโศกเนื่องจากมองว่า ASTV อดีตโทรทัศน์ช่องหลักของกลุ่มพันธมิตรฯ นำเสนอประเด็นที่ไม่ทันสมัยเท่าที่ควร ขณะเดียวกันช่อง 13 สยามไท ได้กลายเป็นที่นัดหมาย แจ้งข่าว และระดมมวลชนให้การเคลื่อนไหวสามารถจัดชุมนุมได้อย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว

หลังแกนนำพันธมิตรฯ หลายคนจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่ และไม่เรียกร้องประเด็นทางคืนดินแดนจากกัมพูชาต่อ ทำให้โทรทัศน์ช่องหลักของพันธมิตรฯ ซึ่งหมายถึง ASTV ไม่ค่อยที่จะนำเสนอประเด็นดังกล่าวแต่เปลี่ยนเป็นการพูดถึงเรื่องของการเมืองใหม่ และการต่อสู้โดยใช้ พรรคการเมืองเป็นตัวแทนของประชาชน ลักษณะเช่นนี้ทำให้มวลชนบางส่วนเบื่อหน่ายกับการนำเสนอของ ASTV และเปลี่ยนมาดูช่อง FMTV กับ 13 สยามไท คนกลุ่มนี้เริ่มหันหลังให้กับพันธมิตรฯ และเข้าร่วมกับการเคลื่อนไหวของคนไทยหัวใจรักชาติอย่างมากขึ้นเรื่อย ๆ พวกเขาเห็นว่าการนำเสนอของ 13 สยามไท และ FMTV ทันต่อสถานการณ์มากกว่าตัวอย่างเช่น ขวราชธานีอโศก ข. กล่าวว่า 13 สยามไท และ FMTV นำเสนอเรื่องดินแดน ข้าราชการไทยและกัมพูชาปะทะกัน ขณะที่ ASTV นำเสนอแต่นโยบายพรรคการเมืองใหม่ และวิธีปฏิรูปการเมืองโดยใช้พรรคเป็นตัวหลัก ซึ่งในความคิดของเขาแล้ว เป็นเรื่องที่ไม่ทันต่อสถานการณ์ที่ประเทศไทยกำลังจะเสียดินแดนให้กับกัมพูชา⁴⁶² หรืออีกตัวอย่างหนึ่ง อธิบายว่า “ช่อง 13 สยามไท แกนนำเข้าถึงง่าย มีการพูดอย่างดุเดือดและตรงประเด็นมากกว่า กล้าโจมตีความชั่วร้ายของรัฐบาลกัมพูชาที่พยายามจะยึดแผ่นดินไทย แตกต่างจากช่องอื่น ๆ ที่พูดแต่เรื่องการเมือง นักการเมือง หรืออย่าง ASTV ที่ในระยะหลังพูดถึงเรื่องการเมืองเพียงเรื่องเดียว”⁴⁶³

⁴⁶⁰ โอเคเนชั่น, "ประกาศสมัชชาประชาชนแห่งประเทศไทยเรื่อง การจัดตั้งสถานีวิทยุโทรทัศน์ภาคประชาชน ช่อง 13 สยามไท," 20 ก.พ. 2553, <http://oknation.nationtv.tv/blog/can thai/2010/02/20/entry-3>.

⁴⁶¹ แกนนำ จ. อ่างแล้ว.

⁴⁶² ขวราชธานีอโศก ข. อ่างแล้ว.

⁴⁶³ นาย ฝ., สัมภาษณ์, 29 พ.ย. 2562.

อีกสิ่งหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่ามวลชนพันธมิตรฯ เปลี่ยนจากช่อง ASTV มาเป็น 13 สยามไท เพิ่มขึ้น เห็นได้จากยอดผู้บริจาคให้กับช่องทีเน พ.ศ.2553 ผู้ดูแลช่องในส่วนนี้กล่าวว่า มีผู้บริจาคให้กับการจัดรายการเป็นจำนวนหลายพันคน เขาอธิบายว่า ในช่วงแรกของการก่อตั้งมีการประกาศให้ประชาชนสามารถบริจาคและมีส่วนร่วมในการรวมกลุ่มจัดทำรายการของตนเองเสนอให้กับผู้จัดได้ ลักษณะคล้ายกับขายหุ้นให้ประชาชนทั่วไปเข้าซื้อเป็นเจ้าของกิจการร่วมกัน เมื่อช่องโทรทัศน์ดำเนินมาได้ไม่ถึงครึ่งปีพบว่ามียอดผู้บริจาคเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากในหลักเกิน 5 พันคน จนสามารถตั้งบริษัทเสียงประชาชนไทยได้อย่างเป็นทางการโดยไม่ต้องพึ่งการสนับสนุนจากช่อง FMTV ของชาวโศกทีในช่วงก่อตั้งมีส่วนอย่างมากในการสนับสนุน รวมถึงส่งทีมงานเข้าผลิตรายการของ 13 สยามไท นอกจากนี้เขายังกล่าวด้วยว่า สาเหตุที่ 13 สยามไท สามารถผลิตรายการได้ด้วยตนเองและมีทุนในการล้อเลียนกิจการเป็นเพราะได้รับความนิยมมากขึ้น ส่วนใหญ่เป็นมวลชนพันธมิตรฯ ที่เปลี่ยนมาติดตามกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ และช่องโทรทัศน์ของกลุ่ม⁴⁶⁴

13 สยามไท มีส่วนอย่างมากในการช่วยให้การเคลื่อนไหวของคนไทยหัวใจรักชาติสามารถระดมมวลชนออกมาเคลื่อนไหวได้อย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง โดยเห็นได้จากความเห็นของมวลชนคนไทยหัวใจรักชาติผู้เป็นเจ้าของสถานวิทยุท้องถิ่นที่ติดตามและดิ่งสัญญาณเสียงจากโทรทัศน์ 13 สยามไทเข้าสู่วิทยุชุมชนของตนกล่าวว่า ในทุกครั้งที่มีการชุมนุมใกล้กับจังหวัดอุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ เขาจะไปร่วมเสมอโดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริเวณใกล้กับเขาพระวิหารสามารถติดตามวัน เวลาการประชุมได้จากโทรทัศน์ 13 สยามไทที่มีการประกาศการประชุมอยู่ทุกช่วงเย็นของวันว่าในอาทิตย์ หรือเดือนนี้มีการชุมนุมของคนไทยหัวใจรักชาติที่ใดบ้าง เขากล่าวว่า ช่องโทรทัศน์ของคนไทยหัวใจรักชาติเป็นช่องทางหลักที่ทำให้คนในอำเภอทราบได้ว่าจะสามารถไปเคลื่อนไหวทางคืนดินแดนเขาพระวิหารได้ที่ใด และเวลาใดบ้าง หากไม่มีช่องนี้คนทั่วไปอาจต้องไปฟังการนัดหมายจาก FMTV ของชาวโศกแทนซึ่งบางคนก็ไม่ชอบที่จะดูโทรทัศน์ชาวโศกเนื่องจากมีแต่เรื่องธรรมะเป็นส่วนใหญ่และไม่ได้ฟังการนัดหมายชุมนุมจากแกนนำคนไทยหัวใจรักชาติอาทิ นายสมบุรณ์ นายไชยวัฒน์ และนายวีระ โดยตรง⁴⁶⁵

สำหรับแกนนำที่แบ่งออกมาจากแกนนำคนไทยหัวใจรักชาติ มีหน้าที่รับผิดชอบ 13 สยามไท โดยตรงได้แก่ พล.ร.อ.บรรณวิทย์ เก่งเรียน ประธานบริษัทเสียงประชาชนไทย และนายสมบุรณ์ ทองบุราณ ประธานช่องโทรทัศน์ 13 สยามไทย สองบุคคลนี้มีบทบาทน้อยลงในการจัดการชุมนุมต่างจังหวัดช่วง พ.ศ.2553 หลังก่อตั้งโทรทัศน์เป็นต้นมา ในขณะที่แกนนำคนอื่น ๆ อาทิ พล.ต.จำลอง ศรีเมือง นายวีระ สมความคิด ร.ต.แซมดิน เลิศบุศย์ นายไชยวัฒน์ สิ้นสุวงศ์ ยังคงมีบทบาทในการ

⁴⁶⁴ แกนนำ จ. อ่างแล้ว.

⁴⁶⁵ นาย ฝ. อ่างแล้ว.

เคลื่อนไหวโดยเฉพาะนายวีระ ที่เคลื่อนไหวในบริเวณพื้นที่เขาพระวิหารมากขึ้น และมีแนวโน้มที่จะเกิดการเผชิญหน้าระหว่างผู้ชุมนุม เจ้าหน้าที่รัฐฝั่งไทยและฝั่งกัมพูชาอย่างมากขึ้นเรื่อย ๆ จนกลายเป็นชนวนเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการชุมนุมใหญ่แบบปักหลักค้างคืนในกรุงเทพฯ ครั้งแรกของกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติและเข้าสู่ช่วงที่ 3 ของพัฒนาการกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณซึ่งจะกล่าวถึงในช่วงถัดไป

โดยสรุป ในช่วงที่ 2 ของพัฒนาการกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณเป็นช่วงจุดเปลี่ยนสำคัญที่ชุมชนอโศกและนายทหารอาวุโส สองกลุ่มที่มีแนวคิดแบบอนุรักษ์นิยมอยู่แล้ว และเคลื่อนไหวอย่างกระจัดกระจายอยู่ภายใต้ขบวนการพันธมิตรฯ ได้มีโอกาสพูดคุยจนรวมเป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวเดียวกันในช่วงหลังสิ้นสุดการชุมนุม พ.ศ.2551 ทั้งนี้เหตุที่พวกเขา รวมกลุ่มกันมาจาก 3 ประการหลักคือ หนึ่ง การชุมนุมของพันธมิตรฯ ยังไม่บรรลุเป้าหมายหลักของชุมชนอโศกที่เป้าหมายหลักคือสร้างการเมืองให้มีศีลธรรมขึ้นมาและนายทหารที่ต้องการปกป้องสถาบันชาติ และกษัตริย์จากภัยอันตรายครั้งใหม่ สอง ทั้งสองกลุ่มเห็นถึงโอกาสในการพัฒนาการเคลื่อนไหวเนื่องจากมวลชนเริ่มเห็นด้วยกับแนวความคิดที่พวกเขาผลักดันมาตั้งแต่ พ.ศ.2549 และสาม การเกิดขึ้นของ นปช. ฝ่ายตรงข้ามทางการเมืองที่ทำให้นายทหารเห็นว่าส่งผลกระทบต่อชาติ สถาบันกษัตริย์รวมถึงพวกเขาเองได้ในอนาคตหากไม่ปฏิบัติการบางอย่างเพื่อต่อสู้คัดง้างกับกลุ่มฝ่ายตรงข้ามที่กำลังเติบโตขึ้น เหตุเหล่านี้ทำให้ชุมชนอโศกและนายทหารบางส่วนเลือกที่จะจับมือกันเคลื่อนไหวต่อไปโดยไม่ได้อยู่ภายใต้ขบวนการพันธมิตรฯ ขบวนการใหญ่เหมือนที่ผ่านมา

การเคลื่อนไหวในช่วงแรกหลังรวมเป็นกลุ่มเดียวกันเกิดขึ้นใน พ.ศ. 2552 – 2553 พวกเขาจัดตั้งกลุ่ม “คนไทยหัวใจรักชาติ” ออกมาเคลื่อนไหวในลักษณะของการจัดชุมนุมย่อยในต่างจังหวัด การปราศรัยที่เกิดขึ้นในช่วงนี้ไม่มีความเกี่ยวข้องกับทักษิณหรือระบอบทักษิณ แต่เป็นเรื่องของการหวงคืนดินแดนจากกัมพูชาในกรณีพื้นที่พิพาทเขาพระวิหาร จ.ศรีสะเกษ และประเด็นอื่น ๆ ที่แตกต่างกันไปในแต่ละเวทีแต่ต้องอยู่ในกรอบใหญ่คือเรื่องการปกป้องชาติ สถาบันกษัตริย์ หรือศีลธรรมนำการเมืองเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หลังจัดชุมนุมย่อยอย่างต่อเนื่องตลอดปี พ.ศ. 2552 ในเวลาต่อมาพวกเขาก่อตั้งสถานีโทรทัศน์ 13 สยามไท จนสามารถดึงอดีตมวลชนพันธมิตรฯ บางกลุ่ม โดยเฉพาะมวลชนในต่างจังหวัดให้เปลี่ยนมาดูช่องดังกล่าวได้มากขึ้น 13 สยามไท เริ่มเป็นที่รู้จักและได้รับความนิยมในหมู่พันธมิตรฯ ใน พ.ศ. 2553 เช่นเดียวกันการเคลื่อนไหวของคนไทยหัวใจรักชาติที่มีมวลชนเข้าร่วมในแต่ละครั้งมากขึ้น ในที่สุดแกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วเห็นพ้องต้องกันว่าถึงเวลาแล้วที่ทางกลุ่มควรยกระดับการเคลื่อนไหวไปอีกขั้นหนึ่งโดยจัดชุมนุมใหญ่ในกรุงเทพฯ เพื่อกดดันรัฐบาลให้จัดการกับปัญหาพื้นที่เขาพระวิหารอย่างเด็ดขาดในปี พ.ศ. 2554 ซึ่งเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญอีก

ครั้งหนึ่งของกลุ่มอนุรักษ์นิยมและเข้าสู่ช่วงต่อไป ช่วงที่ 3 การเคลื่อนไหวด้วยตัวเองของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้ว

3. ช่วงที่ 3: การเคลื่อนไหวด้วยตัวเองของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้ว (พ.ศ.2554 - 2556)

ในช่วงที่สามกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีการพัฒนาโครงสร้างองค์กรและปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวในหลายครั้ง ภายใต้พัฒนาการขององค์นำที่สำคัญ 3 องค์กรได้แก่ คนไทยหัวใจรักชาติ องค์กรพิทักษ์สยาม และกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ ในช่วงแรกพวกเขายกระดับการชุมนุมจากในพื้นที่ต่างจังหวัดเข้าสู่กรุงเทพฯ ระดมการสนับสนุนและเคลื่อนไหวชุมนุมในนาม “คนไทยหัวใจรักชาติ” ยาวนานถึง 154 วัน โดยเชื่อมโยงการที่แกนนำอนุรักษ์นิยมถูกจับกับความผิดพลาดของรัฐบาลอภิสิทธิ์ แม้ว่าการเคลื่อนไหวในช่วงดังกล่าวจะสร้างความขัดแย้งกับหลายกลุ่มในขบวนการต่อต้านทักษิณโดยเฉพาะปีกมวลชนพรรคประชาธิปัตย์ แต่พวกเขายังคงได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายสนธิ อย่างไรก็ตามการยกระดับการชุมนุมในครั้งนี้ไม่สามารถกดดันรัฐบาลให้ทำตามข้อเรียกร้องของพวกเขาได้ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ ทำให้ภายหลังสิ้นสุดการชุมนุมคนไทยหัวใจรักชาติ แกนนำอนุรักษ์นิยมจำเป็นต้องสรุปบทเรียนการเคลื่อนไหวที่ผ่านมาและจัดตั้งองค์กรเคลื่อนไหวใหม่ในชื่อ “องค์กรพิทักษ์สยาม” ที่เน้นการสร้างผู้นำ และเน้นผลักดันประเด็นชาติ-ศาสน์-กษัตริย์ จัดชุมนุมแบบวันเดียวไม่มีการปักหลักปักค้าง ซึ่งการเคลื่อนไหวในรอบนี้ยังคงประสบความสำเร็จอีกรอบหนึ่งเนื่องจากไม่สามารถระดมมวลชนเข้าร่วมได้เท่าที่คาดการณ์ไว้

หลังไม่ประสบความสำเร็จในช่วงการเคลื่อนไหวภายใต้องค์กรพิทักษ์สยาม กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วตัดสินใจปรับบทบาทของตนเองอีกครั้งภายใต้องค์กรใหม่ชื่อ “กองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ (กปท.)” พวกเขาเปลี่ยนจากการนัดชุมนุมแบบวันเดียวกลับมาเป็นการชุมนุมแบบปักหลักค้างคืน เน้นการปลุกกระแสต่อต้านทักษิณและสร้างสถานการณ์ทางการเมืองที่เอื้อให้กลุ่มการเคลื่อนไหวอื่น ๆ ที่มีทรัพยากรและสามารถกดดันรัฐบาลได้มากกว่าสามารถออกมาจัดชุมนุมใหญ่ได้อย่างชอบธรรม

3.1 การชุมนุมใหญ่ของกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ

ในปี พ.ศ.2554 – 2556 ก่อนเกิดขบวนการ กปปส. กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วเคลื่อนไหวโดยจัดชุมนุมใหญ่ในกรุงเทพฯ ได้เป็นครั้งแรกซึ่งแตกต่างจากช่วงก่อนหน้าที่เน้นการเคลื่อนไหวย่อยในต่างจังหวัดเท่านั้น การเคลื่อนไหวเริ่มต้นเมื่อเดือนมกราคม พ.ศ.2554 ในนามคนไทยหัวใจรักชาติ เปรียบเสมือนการสานต่อภารกิจปกป้องดินแดนเขาพระวิหารที่พวกเขาเรียกร้องและจัดชุมนุมย่อย ๆ

มาเป็นเวลากว่า 2 ปี ช่วงเวลานี้แม้จะเห็นได้จากข่าว หนังสือพิมพ์ หรือเป็นที่เข้าใจต่อสาธารณะว่า เป็นการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรฯ รอบที่ 3 แต่หากพิจารณาจากโครงสร้างการเคลื่อนไหวจะพบว่า แกนนำและการแบ่งหน้าที่ปฏิบัติการ เป็นกลุ่มเดียวกันกับคนไทยหัวใจรักชาติที่เคลื่อนไหวในต่างจังหวัดช่วง พ.ศ.2552-2553 โดยไม่ได้เกี่ยวข้องกับมติ 5 แกนนำพันธมิตรฯ อย่างในการเคลื่อนไหวพันธมิตรฯ พ.ศ.2549 และ พ.ศ.2551

จุดเปลี่ยนที่ทำให้คนไทยหัวใจรักชาติออกมาจัดชุมนุมใหญ่ในกรุงเทพฯ เริ่มต้นจากเหตุการณ์ที่แกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมบางส่วนถูกทหารกัมพูชาเข้าควบคุมตัวและแจ้งข้อหาเข้าประเทศอย่างผิดกฎหมายและบุกรุกสถานที่ราชการต้องโทษจำคุกในกัมพูชาจำนวนทั้งสิ้น 7 คน อาทิ นายวีระ สมความคิด น.ส.ราตรี พิพัฒนาไพบูรณ์ ร.ต.แซมดิน เลิศบุศย์ นายตายแฉ่ มุ่งมาจน⁴⁶⁶ เหตุการณ์ครั้งนี้เป็นขบวนการสำคัญที่ทำให้แกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วทั้งฝั่งของชุมชนขอโทษและนายทหารอาวุโสเกิดความไม่พอใจรัฐบาลอภิสิทธิ์ที่ไม่สามารถปกป้องคนไทยและเอกราชของชาติไทยได้ พวกเขาตัดสินใจออกมาชุมนุมบนท้องถนนเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลจัดการกับปัญหาพื้นที่พิพาทไทย-กัมพูชา โดยเร็ว

ความไม่พอใจแรก กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วเห็นว่ารัฐบาลไม่สามารถปกป้องคนไทยจากการถูกกัมพูชาจับตัวไปดำเนินคดี แม้ว่าเหตุการณ์ดังกล่าวตัวแทนจากรัฐบาลไทยจะมีการแสดงท่าทีต่อสาธารณะว่ากำลังดำเนินการพาคนไทยทั้งหมดกลับประเทศเนื่องจากการติดคุกในครั้งนี้เกิดจากความเข้าใจผิดในเรื่องเขตแดนของทางรัฐบาลไทย และกัมพูชาเอง⁴⁶⁷ อย่างไรก็ตามรัฐบาลไม่สามารถทำอย่างที่ประกาศไว้ได้เนื่องจากทางการกัมพูชาประกาศปล่อยตัวเพียง 5 คนในช่วงกลางเดือนมกราคม พ.ศ.2554 แต่เหลือนายวีระ และนางสาวราตรี ที่ต้องจำคุกต่อเป็นเวลา 8 และ 6 ปี ตามลำดับ ในแง่การที่แกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมต้องไปติดคุกนอกประเทศถึง 2 คนและหนึ่งในนั้นคือนายวีระ สมความคิด แกนนำผู้มีส่วนสำคัญในการขับไล่คนไทยหัวใจรักชาติมาตลอดช่วงที่ผ่านมา ทำให้พวกเขามองว่ากลุ่มตนเองคือผู้ประสบเหตุโดยตรง

ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าคนไทยหัวใจรักชาติมองว่าตนเองคือผู้ประสบเหตุจากความผิดพลาดของรัฐบาลอภิสิทธิ์โดยตรงเห็นได้จาก การให้สัมภาษณ์ต่อสาธารณะของนายไชยวัฒน์ แกนนำคนไทยหัวใจรักชาติเมื่อวันที่ 17 มกราคม พ.ศ.2554 กล่าวว่า ทางกลุ่มจะเดินขบวนไปยังพระบรมหาราชวังเพื่อถวายฎีกาให้เห็นว่ารัฐบาลบริหารประเทศล้มเหลว รวมทั้งขัดต่อรัฐธรรมนูญ

⁴⁶⁶ ไทยรัฐออนไลน์, "วีระ สมความคิด" ติดคุกเขมรชีวิตพลิกผันผ่านเกมการเมือง ", 13 ก.พ. 2559, <https://www.thairath.co.th/content/575534>

⁴⁶⁷ ไทยรัฐออนไลน์, "ส่ง 7 คนไทยเข้าคุก บัวแก้วรับ ถูกจับในเขตเขมร ", 31 ธ.ค. 2553, <https://www.thairath.co.th/content/138013>.

เนื่องจากสมคบคิดกับต่างชาติเป็นเหตุให้เสียดินแดนและทำให้คนของทางกลุ่มถูกจับโดยมิชอบ เนื่องจากเขตพื้นที่ดังกล่าวที่ทางการกัมพูชาใช้อำนาจจับกุมนั้นควรที่จะเป็นเขตแดนของไทย นอกจากนี้นายไชยวัฒน์ ยังกล่าวด้วยว่า รัฐบาลนี้สมคบคิดกับรัฐบาลฮุนเซน มีนายทหารระดับ สูงคนหนึ่ง สั่งการให้นายทหารซึ่งเป็นลูกของอริบตีตำรวจ กัมพูชาเป็นคนจับกุมคนไทยทั้ง 7 คน⁴⁶⁸

นอกจากนี้ผู้จัดการออนไลน์ยังระบุว่า มาตรการของรัฐบาลในการแก้ปัญหาคนไทย 7 คน ถูกทางการกัมพูชาจับนั้นล้มเหลว เนื่องจากเป็นเกมการเมืองที่รัฐบาลพรรคประชาธิปไตยอยู่ก่อนหน้าแล้วเพื่อใช้ในการต่อรองกับกัมพูชา ซึ่งจากการกระทำของรัฐบาลเช่นนี้ทำให้กลุ่มกองทัพธรรมยอมรับไม่ได้อย่างมากเนื่องจากรัฐบาลจงใจสู้เพื่อให้คนจากพรรคตัวเองรอดโดยเร็วที่สุด ในขณะที่ภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องโดยตรงต้องการสู้เพื่อให้คนไทยที่ติดคุกในกรณีดังกล่าวรอดหมดทุกคน⁴⁶⁹

ความไม่พอใจอีกประการคือ พวกเขาเห็นว่าการที่รัฐบาลปล่อยให้คนไทยถูกทางการกัมพูชาจับตัวทั้งที่ในความคิดของทางกลุ่มแล้วรัฐบาลสามารถยับยั้ง เตือน หรือขอเจรจาจับกุมได้โดยทันที เสมือนเป็นการสูญเสียเอกราช มุ่งให้ทหารไทยตั้งรับแล้วประคองรัฐบาลไปเรื่อย ๆ จนหมดวาระของตนโดยไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีของทหารไทยและผลประโยชน์ของประเทศชาติเป็นสำคัญ หลังเหตุดังกล่าวแกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมได้ออกมาวิจารณ์รัฐบาลว่า “ตั้งรับอย่างเดียว-ไม่รุกรานใครก่อน-ไม่ยิงใครก่อน” ทั้งที่ความสามารถของทหารไทยนั้นหากมีการสั่งจากรัฐบาลอย่างเด็ดขาด ก็สามารถดำเนินการตอบโต้และยึดดินแดนที่กัมพูชานำทหารมาปักหลักในเขตแดนไทยได้โดยทันที⁴⁷⁰ นอกจากนี้พวกเขายังวิจารณ์นายทหารที่มีอำนาจสั่งการในกองทัพในขณะนั้นว่ามีความเกรงใจนายกอภิสิทธิ์มากเกินไป ซึ่งแม้ปกติการแก้ปัญหาจะใช้การเมืองนำการทหารแต่สำหรับปัญหานี้ควรจะให้ทหารนำการเมือง⁴⁷¹

ตัวอย่างเห็นได้จากคำปราศรัยของ พล.อ.ปรีชา เอี่ยมสุพรรณ บนเวทีคนไทยหัวใจรักชาติ เดือนมกราคม พ.ศ.2554 ที่กล่าวว่า ในเวลานี้นักการเมืองกำลังครอบงำกองทัพซึ่งรัฐบาลมักหลีกเลี่ยงปัญหาเนื่องจากพวกเขาเข้ามาเพื่อตักตวงผลประโยชน์เพียงเท่านั้น แต่ไม่ได้มีความคิดที่จะแก้ไขปัญหาของชาติบ้านเมืองอย่างเป็นจริงเป็นจังโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเหตุการณ์ที่ยอมให้ทหารกัมพูชามาจับตัวคนไทยถึงชายแดนไทย “อยากฝากบอก พล.อ.ทรงกิตติ จักกาบาตร์ และ พล.อ.ประวิตร วงษ์สุวรรณ ถึงเวลาแล้วที่น้องจะต้องอยู่กับพลังแห่งคุณธรรม ชื่อสัตย์สุจริตรักชาติบ้านเมืองเป็นที่ตั้ง ถึง

⁴⁶⁸ ประชาไท, "คนไทยหัวใจรักชาติเตรียมถวายฎีกา 18 ม.ค.ชี้รัฐบาลล้มเหลวช่วย 7 คนไทย ", 17 ม.ค. 2554, <https://prachatai.com/journal/2011/01/32673>.

⁴⁶⁹ ผู้จัดการออนไลน์, "เกมรัฐบาล 7 คนไทย ให้ออได้บางคน!", 14 ม.ค. 2554, <https://mgronline.com/daily/detail/9540000004545>.

⁴⁷⁰ วาสนา นาน่วม, ลับ ลวง พราง ศักดิ์พระวิหาร (กรุงเทพฯ: มติชน, 2554). น.220 – 221

⁴⁷¹ เรื่องเดียวกัน. น.222

เวลาแล้วที่น้องจะต้องพาชาติให้พ้นจากวิกฤต ให้พ้นจากนักการเมืองชั่วที่ครอบงำกองทัพ” พล.อ. ปรีชา กล่าว⁴⁷²

ความไม่พอใจทั้งในแง่ที่กลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วมองว่าเป็นผู้ประสบเหตุโดยตรงจากความไม่ชัดเจนในการแก้ไขปัญหาของรัฐบาลอภิสิทธิ์ รวมถึงในแง่ที่รัฐบาลกำลังต่อรองกับรัฐบาลกัมพูชาโดยไม่คำนึงถึงศักดิ์ศรีทหารไทยและความเป็นเอกราชของชาติไทย เหตุเหล่านี้ส่งผลให้พวกเขาเห็นว่าหากผู้มีอำนาจไม่แก้ปัญหาก็เป็นหน้าที่ของประชาชนที่ต้องออกมาแก้ปัญหากองเอง จนในที่สุดนายทหารอาวุโสได้นำเรื่องเข้าปรึกษากับแกนนำจากชุมชนโศกและมีการตัดสินใจระดมมวลชนจัดชุมนุมใหญ่ในปลายเดือน มกราคม พ.ศ.2554 โดยชูประเด็นปกป้องดินแดน รักษาเกียรติของทหาร และกดดันรัฐบาลให้จัดการกับปัญหาข้อพิพาทอย่างเด็ดขาดและรวดเร็ว⁴⁷³

การชุมนุมดำเนินไปอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 154 วัน ตลอดการชุมนุมมีการกล่าวโจมตีรัฐบาลว่าไม่มีประสิทธิภาพ มีการเอื้อผลประโยชน์ให้กับต่างประเทศซึ่งจะส่งผลให้ประเทศไทยเสียดินแดนส่วนหนึ่งให้กัมพูชา ในขณะที่เนื้อหาการปราศรัยในการชุมนุมรอบนี้ยังเป็นเรื่องของ การปกป้องชาติมากกว่าจะเป็นการต่อต้านระบอบทักษิณอย่างในการชุมนุมรอบผ่าน ๆ มา กล่าวคือ ในการเคลื่อนไหวใหญ่ของกลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วในรอบนี้ ประเด็นที่ใช้เคลื่อนไหวไม่ใช่การไล่ทักษิณแต่เป็นการปกป้องสถาบันหลักของบ้านเมือง ซึ่งมวลชนของกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติเห็นว่าเป็นสิ่งที่ใหญ่กว่าการขับไล่ทักษิณและระบอบทักษิณเป็นอย่างมาก ตัวอย่างเช่น นาง ถ. มวลชนหน้าเวทีอธิบายว่า ข้อมูลที่ได้ฟังจากผู้ปราศรัยบนเวทีนั้นส่วนใหญ่เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับความเป็นชาติไทย ประวัติของพระมหากษัตริย์ที่เป็นผู้ปกป้องชาติจากการเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษและฝรั่งเศสในสมัยอดีต⁴⁷⁴ หรืออีกตัวอย่างจากนาย ผ. มวลชนผู้เข้าร่วมในช่วงทวงคืนดินแดนเขาพระวิหาร กล่าวว่า “การชุมนุมของคนไทยหัวใจรักชาติเล่นเรื่องเขาพระวิหารซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องโดยตรงกับการชุมนุมพันธมิตรฯ เพราะเป็นเรื่องดินแดน แต่อย่าลืมว่าดินแดนเป็นเรื่องของชาติ ซึ่งชาติกับสถาบันกษัตริย์ก็มีส่วนเกี่ยวข้องกัน”⁴⁷⁵

นอกจากจะกดดันรัฐบาลอภิสิทธิ์ให้จัดการกับปัญหาไทย-กัมพูชา และชูประเด็นชาตินิยมเข้มข้นแล้ว ในช่วงท้ายของการชุมนุมบรรดาแกนนำกลุ่มอนุรักษนิยมเริ่มมีการชูประเด็นไม่สนับสนุนการเลือกตั้ง และอธิบายถึงข้อเสียของระบอบประชาธิปไตยโดยทางกลุ่มมีการรณรงค์ให้คนที่จะไปใช้

⁴⁷² ผู้จัดการออนไลน์, "ทหาร-ตร. รุณพี ฝากกองทัพเมื่อถึงเวลารักชาติก็ต้องรัก," 30 ม.ค. 2554, <https://mgronline.com/politics/detail/9540000012953>.

⁴⁷³ แกนนำ ข. อ้างแล้ว.

⁴⁷⁴ นาง ถ. อ้างแล้ว.

⁴⁷⁵ นาย ผ. อ้างแล้ว.

สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ.2554 กาช่องไม่ประสงค์ที่จะเลือกผู้สมัครคนใดหรือโหวตโน ทั้งนี้เนื่องจากประสบการณ์ที่ผ่านมาเห็นแล้วว่านักการเมืองรวมถึงพรรคการเมืองที่ขึ้นมามีอำนาจจากการเลือกตั้งนั้นไม่ทำประโยชน์ให้กับประเทศอย่างแท้จริง⁴⁷⁶ การรณรงค์มีขึ้นตั้งแต่ช่วงปลายเดือนพฤษภาคม ที่นายกอภิสิทธิ์ประกาศยุบสภาและให้มีการเลือกตั้งใหม่ จนถึงวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.2554 ซึ่งเป็นวันที่กลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติประกาศยุติการชุมนุม

3.2 ความขัดแย้งและร่วมมือของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วกับขบวนการพันธมิตรฯ

การชุมนุมใหญ่ของกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติในปี พ.ศ.2554 สร้างความขัดแย้งทั้งในแง่ปฏิบัติการเคลื่อนไหวและความคิดทางการเมืองระหว่างพวกเขาและกลุ่มอื่น ๆ ในขบวนการพันธมิตรฯ อย่างชัดเจน ซึ่งเห็นได้จากหลายเหตุการณ์ที่แกนนำคนไทยหัวใจรักชาติให้สัมภาษณ์ปราศรัยบนเวทีว่าไม่เห็นด้วยกับแนวทางการต่อสู้หลังสิ้นสุดชุมนุมใหญ่ พ.ศ.2551 ของพันธมิตรฯ อย่างไรก็ตามภายใต้ความขัดแย้งที่เกิดขึ้น พวกเขายังคงมีความร่วมมือในบางเรื่องกับพันธมิตรฯ โดยเฉพาะกลุ่มของเครือข่ายสนธิที่แม่ในการชุมนุมใหญ่ พ.ศ.2554 แกนนำจะไม่ใช้ชื่อพันธมิตรฯ และอธิบายต่อสาธารณะว่าเป็นกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติที่ออกมาเคลื่อนไหวด้วยตัวเอง แต่หากพิจารณาจากโครงสร้างการเคลื่อนไหว ผู้ดำเนินรายการ ตลอดจนผู้ปราศรัยบนเวทีจะเห็นได้ว่า เครือข่ายสนธิยังมีส่วนร่วมอยู่กับกลุ่มอนุรักษ์นิยมอย่างมากในการสนับสนุนการชุมนุม

ความขัดแย้ง

ในช่วงเวลานี้กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วได้เกิดความขัดแย้งกับบางกลุ่มภายในขบวนการพันธมิตรฯ โดยเห็นได้จาก 2 เหตุการณ์ที่สำคัญ

หนึ่ง ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วกับกลุ่มพันธมิตรฯ ที่เป็นฐานเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ เห็นได้ผ่านเหตุการณ์ในช่วงต้นปี พ.ศ.2554 ที่กลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติจัดการชุมนุมใหญ่แต่กลับไม่ได้รับการสนับสนุนจากอดีตแกนนำพันธมิตรฯ ปีกอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วนั้นมีความขัดแย้งกับแนวร่วมพันธมิตรฯ โดยเฉพาะในเรื่องการโจมตีรัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ที่แกนนำคนไทยหัวใจรักชาติมีการออกมาโจมตีว่ามีบางกลุ่มในพันธมิตรฯ ไม่กล้าที่จะออกมากดดันรัฐบาลของนายอภิสิทธิ์ เนื่องจากมีผลประโยชน์ระหว่างกันและบรรดาแกน

⁴⁷⁶ ผู้จัดการออนไลน์, "ทำไม Vote No ดีกว่าเลือกทุกพรรค," 21 เม.ย. 2554,

นำเหล่านั้นคิดถึงแต่คะแนนเสียงของตนเองที่หากออกมากัดันรัฐบาลอภิสิทธิ์ก็อาจทำให้เสียมวลชนที่เป็นแม่ยกพันธมิตรฯ และสนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์ในเวลาเดียวกัน

ในงานของกนกรัตน์ (2560) อธิบายว่า ในขณะที่แกนนำและมวลชนพันธมิตรฯ ส่วนหนึ่งเชื่อว่าการขึ้นสู่อำนาจของพรรคประชาธิปัตย์และนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะในตำแหน่งนายกรัฐมนตรีนั้นเป็นผลมาจากการที่พวกเขาชุมนุมขับไล่รัฐบาลตัวแทนของทักษิณในปี พ.ศ.2551 แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไปพรรคประชาธิปัตย์กลับไม่ดำเนินนโยบายตามข้อเรียกร้องของพวกเขา โดยเฉพาะสำหรับปีกอนุรักษนิยมที่ไม่พอใจที่พรรคไม่ดำเนินนโยบายตามแนวทางชาตินิยมสุดขั้วในการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งเขตแดนระหว่างไทยกับกัมพูชา ปีกอนุรักษนิยมสุดในขบวนการโคจรรัฐบาลอภิสิทธิ์มากที่ใช้พรบ. ความมั่นคงภายใน ในการจัดการกับแกนนำของพวกเขาในการจัดการชุมนุมประท้วง 154 วันหน้าทำเนียบรัฐบาล และไม่ให้ความช่วยเหลือแกนนำที่ถูกรัฐบาลกัมพูชาจับกุมตัวในช่วงการชุมนุมความไม่พอใจดังกล่าวทำให้กลุ่มผู้ชุมนุมทยอยกันออกมาประณามพรรคประชาธิปัตย์อย่างรุนแรง บ้างก็กล่าวว่าอภิสิทธิ์ไม่ต่างอะไรกับทักษิณ ดำเนินนโยบายคล้ายทักษิณและยอมจับมือกับนักการเมืองโก่งกิ้นที่ก่อนหน้านี้เคยร่วมรัฐบาลกับอดีตนายกทักษิณ⁴⁷⁷

บนเวทีการชุมนุมของกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติมีการกล่าวโจมตีการทำงานของรัฐบาลอภิสิทธิ์อย่างต่อเนื่องตัวอย่างเช่นในวันที่ 14 มีนาคม พ.ศ.2554 นายสนธิ ได้ขึ้นปราศรัยต่อจากแกนนำกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติใจความว่า นายอภิสิทธิ์ เป็นคนเอาดีใส่ตัวเอาชั่วใส่คนอื่นมานานแล้ว โดยไล่เรียงเหตุการณ์ให้เห็นว่าตั้งแต่ 14 ปีก่อน นายอภิสิทธิ์ในฐานะโฆษกพรรคประชาธิปัตย์ได้ดำรงรัฐบาล พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ ว่าการกู้เงินจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ ถือเป็นความล้มเหลว เงื่อนไขการกู้จะผลกระทบให้ประชาชน เช่น รัฐวิสาหกิจจะขึ้นค่าบริการ เพราะฉะนั้นจึงถือว่ารัฐบาลทำไม่ถูก แต่หลังจากนั้น 4 เดือน นายชวน หลีกภัย ได้เป็นนายกฯ นายอภิสิทธิ์ได้เป็นรัฐมนตรีประจำสำนักนายกฯ นายอภิสิทธิ์ก็กลับบอกว่า จะบอกว่าไอเอ็มเอฟเป็นความล้มเหลวเสียทีเดียวก็ได้ ไทยมีความจำเป็นที่จะต้องเข้าโครงการ และหาวิธีเสริมทุนสำรอง นโยบายต่าง ๆ ก็มีการปรับตามสถานการณ์ เพราะฉะนั้นไอเอ็มเอฟก็มีความจำเป็นสำหรับประเทศไทย⁴⁷⁸ นอกจากนี้บนเวทียังมีการปราศรัยโจมตีนายอภิสิทธิ์อย่างรุนแรงด้วยว่า

“เหยียบศพประชาชนขึ้นไปเป็นใหญ่ ขึ้นไปเป็นใหญ่แล้วดุน้ำลาย แล้วเหยี่ยวรดศพประชาชน ดูกฎพี่น้องประชาชน ขึ้นมาบีบบอกว่าเสียเหลือง เสียแดง

⁴⁷⁷ กนกรัตน์ เลิศชูสกุล, พัฒนาการและพลวัตของขบวนการต่อต้านทักษิณ: จากขบวนการเสรีนิยมอันหลากหลาย สู่ขบวนการอนุรักษนิยมเข้มข้น. อ้างแล้ว. น.45

⁴⁷⁸ ประชาไท, “สนธิ” ยก “อภิสิทธิ์” เลวกว่าทุกรัฐบาล ตั้งแต่ประเทศไทยมีมา”, 15 มี.ค. 2554, <https://prachatai.com/journal/2011/03/33539>.

เป็นตัวป่วนเมือง อยากจะเป็นพระเอกไม่ใช่พี่น้อง ใครเป็นตัวป่วนเมืองไม่สำคัญ เท่ากับว่า เขา แต่ละฝ่ายมาต่อสู้ เรียกร้อง เพื่ออะไร”⁴⁷⁹

การกล่าวโจมตีรัฐบาลอภิสิทธิ์ด้วยถ้อยคำที่รุนแรงเช่นนี้สร้างความไม่พอใจให้กับกลุ่มที่เป็นทั้งมวลชนของพันธมิตรฯ และฐานคะแนนเสียงของพรรคประชาธิปัตย์มาอย่างยาวนาน โดยในงานของ กนกรัตน์ ระบุว่า ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล 100 มีผู้เคยสนับสนุนพรรคประชาธิปัตย์ 49 คน ในจำนวนนี้ยังมี 31 คนที่คงสนับสนุนพรรคต่อไปและเลือกที่จะไม่เข้าร่วมกับการชุมนุมของคนไทย หัวใจรักชาติที่โจมตีพรรคอย่างรุนแรง ตัวอย่างที่น่าสนใจเช่นคุณ ณ-เพชรบุรี หัวคะแนนในชุมชนเมืองเพชรบุรีอธิบายการถอนตัวจากการเคลื่อนไหวของพันธมิตรฯ ช่วงหลัง พ.ศ.2551 ว่า “หลังจากพันธมิตรฯ ตั้งพรรคการเมืองใหม่ก็ไม่ได้ไปยุ่งกับพันธมิตรฯ อีกเลย เพราะมันแยกกันแบ่งก๊กแบ่งเหล่าเป็นพวก ไม่เห็นด้วยที่ไปตั้งพรรคใหม่ อยากเข้าร่วมกับประชาธิปัตย์มากกว่า พันธมิตรฯ แตกกับประชาธิปัตย์ พอมีการเงินเข้ามา”⁴⁸⁰

ญาติธรรมชาวโศกตั้งเดิมยังอธิบายในลักษณะใกล้เคียงกันว่า การชุมนุมของคนไทยหัวใจรักชาติในปี พ.ศ.2554 มีประเด็นที่โจมตีพรรคประชาธิปัตย์และนายอภิสิทธิ์ด้วย ซึ่งในทัศนะของตัวเองนั้นเห็นว่าการกล่าวโจมตีนายอภิสิทธิ์นั้นเป็นสิ่งที่ควรกระทำและถูกต้องแล้วเนื่องจากการดำเนินนโยบายของรัฐบาลอภิสิทธิ์มีลักษณะที่ไม่เด็ดขาด อีกทั้งยังไม่ปกป้องผลประโยชน์ของชาติไทยในกรณีความขัดแย้งไทย-กัมพูชา อย่างไรก็ตามเขาได้อธิบายต่อว่า การชุมนุมในรอบนี้ต้องยอมรับว่ามีคนสนับสนุนและสนใจน้อยกว่าหลายครั้งที่ผ่านมาเพราะคนส่วนใหญ่ยังรับไม่ได้กับการพูดความจริงแม้จะต้องตำหนกตัวเองกันเองอย่างนายอภิสิทธิ์ และพรรคประชาธิปัตย์ เขากล่าวว่า

“การตำหนิรัฐบาลมาร์ค (นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ) เป็นสิ่งที่ถูกต้องและต้องออกมาพูดให้คนได้ยินถูกต้องแล้ว แม้จะต้องจำใจขัดแย้งกับพวกเดียวกันเองที่บางคน บางก๊กเขายังรักประชาธิปัตย์อยู่ คนพวกนี้เขาไม่สนับสนุนเราแล้วเพราะเราตายนายกของพวกเขา คนพวกนี้เขาทำใจไม่ได้ เพราะเขาคิดว่านักการเมืองที่ชอบทำอะไรก็ดีก็ถูกเสมอ เขาหาว่าเราเป็นพวกหัวรุนแรงจ้องแต่จะตำหนิรัฐบาลอย่างเดียว ... แต่คนที่เห็นด้วยกับเราก็ก็น้อย ที่เห็นว่ารัฐบาลมาร์คไม่ได้เรื่องจริง ๆ คิดชะงวยอมขัดแย้งกับพวกเดียวกัน เพื่อยึดหลักการทำความดีของเราไว้ เหมือนเป็นการคัดคน

⁴⁷⁹ เรื่องเดียวกัน.

⁴⁸⁰ กนกรัตน์ เลิศชูสกุล, พัฒนาการและพลวัตของขบวนการต่อต้านทักษิณ: จากขบวนการเสรีนิยมอันหลากหลาย สู่ขบวนการอนุรักษ์นิยมเข้มข้น. อ้างแล้ว. น.47 - 48

เอาคนที่รักชาติบ้านเมืองจริง ๆ ที่จะมาชุมนุม เอาคนที่ยึดติดกับนักการเมือง บุษานักการเมืองออกไป”⁴⁸¹

นอกจากนี้แล้วการให้สัมภาษณ์ของแกนนำ ข. ยังเป็นสิ่งที่ยืนยันได้ว่าในช่วงการชุมนุมใหญ่ของคนไทยหัวใจรักชาติได้เกิดความขัดแย้งกันระหว่างกลุ่มของเขากับตัวแทนจากพรรคประชาธิปัตย์ เขากล่าวว่าในช่วงเวลานี้อดีตแกนนำที่เคยร่วมงานกันในการชุมนุมครั้งก่อน ๆ เลือกที่จะถอนตัวและไม่สนับสนุนการเคลื่อนไหวของชาวอโศกเนื่องจากแกนนำในส่วนนั้นมีผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับพรรคประชาธิปัตย์ เมื่อเวทีมีการโจมตีหรือแม้แต่เปิดเผยเรื่องเลวร้ายรัฐบาลและเป็นที่แน่นอนว่าคนที่มิประโยชน์เกี่ยวข้องกับพรรคยอมโดนเปิดเผยเรื่องเลวร้ายนั้นไปด้วย บรรดาแกนนำเหล่านี้จึงพยายามขัดขวางการระดมมวลชนของคนไทยหัวใจรักชาติมาโดยตลอดช่วงระยะเวลาการชุมนุมของคนไทยหัวใจรักชาติ แกนนำ ข. กล่าวว่า

“แกนนำที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาล (พรรคประชาธิปัตย์) ไม่ใช่แค่ไม่ช่วยเหลือ มีอบ แต่ขัดขวางไม่ให้พวกเราส่งสารไปถึงมวลชนด้วย ไม่ว่าจะเรื่องการนัดหมายเข้ามาชุมนุมในกรุงเทพฯ หรือเรื่องความฉ้อฉลของรัฐบาลเองก็ตาม”

นอกจากนี้เขายังอธิบายด้วยว่า ในมุมมองของตนนั้นการเลือกประเด็นโจมตีพรรคประชาธิปัตย์ถือว่ามีความเสี่ยงที่สุด้นับตั้งแต่จัดการเคลื่อนไหวมา อย่างไรก็ตามทางกลุ่มได้ลงความเห็นเป็นเสียงเดียวกันแล้วว่าจำเป็นต้องเปิดโปงการทำงานของรัฐบาลให้ได้ แม้จะก่อให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มพวกเขาบ้างกับบางปีกในพันธมิตรฯ ที่เคยร่วมต่อสู้มาด้วยกัน⁴⁸²

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่าการกล่าวโจมตีพรรคประชาธิปัตย์และนายอภิสิทธิ์อย่างรุนแรงของแกนนำอนุรักษ์นิยมบนเวทีคนไทยหัวใจรักชาติ เป็นเหตุการณ์สำคัญที่ทำให้กลุ่มอนุรักษ์นิยมเกิดความขัดแย้งกับกลุ่มพันธมิตรฯ ที่เป็นฐานคะแนนเสียงของพรรคประชาธิปัตย์มาแต่เดิม และทำให้การชุมนุมต่อเนื่องของกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติใน พ.ศ. 2554 ไม่ได้รับการสนับสนุนจากอดีตพันธมิตรฯ ในปีที่เป็นฐานเสียงของพรรคประชาธิปัตย์

สอง ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มอนุรักษ์นิยมกับกลุ่มพันธมิตรฯ ที่ออกไปตั้งพรรคการเมืองใหม่เห็นได้ผ่านเหตุการณ์ในช่วงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2554 จนถึงวันเลือกตั้งทั่วไปในเดือนกรกฎาคมปีเดียวกัน ที่แกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วชูประเด็นโหวตโนไม่เลือกนักการเมืองเข้าสภา ในขณะที่อดีตแกนนำพันธมิตรฯ ในส่วนที่ดูแลพรรคการเมืองใหม่กลับยืนยันที่จะส่งตัวแทนลงรับเลือกตั้งพร้อมับรณรงค์ให้มวลชนพันธมิตรฯ ออกไปลงคะแนนเสียงให้ กลุ่มอนุรักษ์นิยมประกาศอย่างชัดเจนว่าไม่

⁴⁸¹ นาง ง. อ่างแล้ว.

⁴⁸² แกนนำ ข. อ่างแล้ว.

เห็นด้วยกับการเลือกตั้งครั้งดังกล่าวพร้อมกับบรรณรงค์ให้มวลชนของตนเองที่จะไปเลือกตั้งกาช่องไม่ประสงค์ลงคะแนน แม้ในเขตเลือกตั้งนั้น ๆ จะมีผู้แทนของพรรคการเมืองใหม่ซึ่งเป็นอดีตแกนนำพันธมิตรฯ ก็ตาม

คำปราศรัยบนเวทีคนไทยหัวใจรักชาติเป็นสิ่งที่ทำให้เห็นได้ว่าพวกเขารบรงค์ให้ประชาชนออกไปเลือกตั้งโดยกาช่องไม่ประสงค์ลงคะแนนให้พรรคการเมืองใดรวมถึงพรรคของอดีตเครือข่ายพันธมิตรฯ ที่เคยร่วมเคลื่อนไหวมาด้วยกัน ในวันที่ 29 มีนาคม พ.ศ.2554 แกนนำกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติร่วมกับนายสนธิ ลิ้มทองกุล ขึ้นเวทีประกาศว่าจะไม่ส่งผู้สมัครลงเลือกตั้งโดยกล่าวว่าจรรบรงค์ให้ประชาชนพันธมิตรฯ ไม่เลือกพรรคการเมืองใด หรือโหวตโนและเรียกร้องให้มีนายกาพระราชทานตามมาตรา 7 ของกฎหมายรัฐธรรมนูญ โดยแกนนำได้ให้เหตุผลว่าสถานการณ์บ้านเมืองในขณะนี้ไม่เหมาะสมที่ประเทศจะให้นัการการเมืองหรือพรรคการเมืองใดเข้ามามีส่วนในการบริหารบ้านเมือง นอกจากนี้แล้วในวันดังกล่าวยังมีการประกาศให้เครือข่ายพันธมิตรฯ กลุ่มที่ดูแลพรรคการเมืองใหม่นำประเด็นดังกล่าวของกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติกลับไปทบทวน พร้อมกับกล่าวว่าหากพรรคการเมืองใหม่ยังยืนยันส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ทางกลุ่มก็จะตัดขาดจากพรรคการเมืองใหม่ และเคลื่อนไหวโหวตโนต่อไป⁴⁸³

“ในเมื่อการเมืองมันเน่า มันเลวแบบนี้ แกนนำมีมติเสนอให้ ก.ม.ม. (พรรคการเมืองใหม่) อย่าส่งคนลงเลือกตั้ง แต่ถ้า ก.ม.ม. ประชุมกันแล้ว หัวหน้าสาขาพรรคหลายคนอยากลงเลือกตั้ง เพราะคิดว่าตัวเองลงแล้วจะได้ ก็ให้บอกมา ถ้ายืนยันว่าจะลงเลือกตั้ง ถ้าอย่างนั้นเราจะประชุมแกนนำอีกครั้งหนึ่ง เพื่อประกาศชัดเจนว่าจะยังมีสายสัมพันธ์กับพรรคการเมืองใหม่อยู่ หรือตัดพรรคให้ขาดออกไปเลย เพราะนี่คือพันธมิตร”⁴⁸⁴ (เน้นโดยผู้เขียน)

อีกกรณีหนึ่งในรายงานข่าวของผู้จัดการออนไลน์เกี่ยวกับบรรยากาศการประชุมช่วงกลางปี พ.ศ.2554 ก่อนที่กลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติจะยุติการประชุมระบุว่า บรรยากาศของการประชุมคนไทยหัวใจรักชาติออกมารวมแสดงพลังตอกย้ำเจตนารมณ์ปกป้องชาติ ด้วยการไล่หน้าการเมืองที่ไม่ทำหน้าที่ปกป้องแผ่นดิน ประเด็นบนเวทีในช่วงเวลานี้เป็นการบอกเหตุผลข้อเสียหากเลือกนัการเมืองภายใต้ระบอบที่แลกมาด้วยเงินเข้าสภาว่าจะส่งผลเสียต่อประเทศอย่างไร ทั้งนี้บนเวทียังมีการ

⁴⁸³ โปสต์ทูเดย์, "พวม. โกล้อสาน สนธิสร้างเกมใหม่...สลัดทิ้งพรรคเหลือง," 29 มี.ค. 2554, <https://www.posttoday.com/politic/analysis/81053>.

⁴⁸⁴ เรื่องเดียวกัน.

ปราศรัยอย่างต่อเนื่องด้วยว่า “เพื่อไม่ให้หนึ่งเสียงของเราถูกนักการเมืองอ้างเข้าไปทำร้ายประเทศ” ซึ่งทางออกที่ทางกลุ่มเสนอคือการโหวตโนไม่เลือกนักการเมืองคนไทยเข้าสภา⁴⁸⁵

ในช่วงเวลาเดียวกันนี้การรณรงค์ของพรรคการเมืองใหม่แตกต่างไปโดยสิ้นเชิง กลุ่มอดีตแกนนำพันธมิตรฯ ที่รับผิดชอบพรรคการเมืองใหม่ นำโดยนายสมศักดิ์ โกศัยสุข มีการประกาศตอบโต้กลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติที่เคลื่อนไหวอยู่บนท้องถนนในหลายครั้งว่า ยืนยันที่จะส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งในนามพรรคการเมืองใหม่ต่อไปโดยไม่สนคำกล่าวของแกนนำคนไทยหัวใจรักชาติและนายสนธิที่ไม่ต้องการให้พรรคการเมืองใหม่ส่งผู้สมัครลงเลือกตั้ง⁴⁸⁶ เห็นได้อย่างชัดเจนในเหตุการณ์ที่นายสมศักดิ์ โกศัยสุข หัวหน้าพรรคให้สัมภาษณ์ผ่านรายการคมชัดลึกที่เผยแพร่โดยช่องโทรทัศน์เนชั่นทีวีในประเด็นเกี่ยวกับบทบาทของพรรคในการเลือกตั้งปี พ.ศ.2554 ว่าหากส่งผู้สมัครลงเลือกตั้งจะถือเป็นแนวทางที่ขัดแย้งกับกลุ่มผู้ชุมนุมคนไทยหัวใจรักชาติที่รณรงค์โหวตโนอยู่หรือไม่ นายสมศักดิ์ อธิบายว่าเป็นส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกันและแม้จะเคยร่วมเป็นพันธมิตรฯ เคลื่อนไหวกันมาตั้งแต่ พ.ศ. 2549 และ พ.ศ.2551 แต่ในช่วงเวลานี้พรรคการเมืองใหม่คือพรรคการเมือง ในขณะที่กลุ่มอื่น ๆ จะออกไปจัดตั้งการเคลื่อนไหวใหม่ก็เป็นเรื่องของแต่ละบุคคล ในทางกลับกันกลุ่มอื่น ๆ จะอ้างชื่อพันธมิตรฯ หรืออ้างมติแกนนำเพื่อกดดันให้พรรคการเมืองใหม่ไม่ส่งผู้สมัครลงเลือกตั้งก็ไม่ได้เพราะการบริหารงานของพรรคนั้นมีผู้ตัดสินใจอยู่แล้วไม่เกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวที่บางกลุ่มกำลังเคลื่อนไหวอยู่แต่อย่างใด⁴⁸⁷ ความตอนหนึ่งของนายสมศักดิ์ กล่าวว่

“โหวตโนต่อไปอย่างไร ปฏิรูปการเมืองตรงไหน โหวตโนต่อไปเอาคนที่โหวตมาชุมนุม สุดท้ายก็เกิดนองเลือดกันอีก สุดท้ายมันปฏิรูปตรงไหน ที่มันชุมนุมอยู่เป้าหมายคืออะไร ปฏิรูปอย่างไร ถ้าเกิดมีการปฏิวัติยึดอำนาจขึ้นมาอีกมันก็เป็นไปได้ ในอนาคตใครจะไปรู้ ...เคยถาม (ถามนายสนธิ ลิ้มทองกุล) เขาก็บอกว่าต้องการให้มีการเปลี่ยนแปลง แต่ก็ต้องไปถามคนที่ไม่ต้องการให้เลือกตั้งว่าแล้วเขาจะทำอย่างไรถ้ามันไม่เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแต่อยากให้เปลี่ยนแปลง”⁴⁸⁸

ไม่เพียงแต่การให้สัมภาษณ์ หรือการปราศรัยที่ขัดกันอย่างสิ้นเชิงระหว่างกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วที่ในช่วงเดือนพฤษภาคมเป็นต้นมา กับกลุ่มของอดีตแกนนำพันธมิตรฯ ที่รับผิดชอบพรรคการเมืองใหม่ เหตุการณ์ช่วงก่อนเลือกตั้ง พ.ศ.2554 ยังเป็นช่วงเวลาสำคัญที่ทำให้กลุ่มอนุรักษ์นิยมขัดแย้งจน

⁴⁸⁵ ผู้จัดการออนไลน์, "คนจริงแห่งพันธมิตรฯ เดินหน้ารณรงค์โหวตโนลูกเดียว (3)", 14 พ.ค. 2554, <https://mgronline.com/politics/detail/9540000059105>.

⁴⁸⁶ โปสต์ทูเดย์, "พธม. โกล้อวสาน สนธิสร้างเกมใหม่...สลัดทิ้งพรรคเหลือง." อ้างแล้ว.

⁴⁸⁷ บุญนิยมทีวี, "สัมภาษณ์สมศักดิ์ โกศัยสุข (ไฟล์วิดีโอ)," มี.ค. 2554, <https://www.youtube.com/watch?v=7L975NcnWVU>.

⁴⁸⁸ เรื่องเดียวกัน.

แตกหักกับเครือข่ายของนายสมศักดิ์ โกศัยสุข แกนนำปีกแรงงานในขบวนการพันธมิตรฯ เห็นได้จากวันที่พรรคการเมืองใหม่มีการแถลงการณ์ข่าวหน้าสำนักงานพรรคว่ายืนยันที่จะส่งผู้สมัครลงเลือกตั้ง เช่นเดิมและไม่เห็นความจำเป็นต้องปฏิบัติตามกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติรวมถึงนายสนธิ ลิ้มทองกุล ที่กล่าวในเชิงขู่ว่าหากไม่ปฏิบัติตามทางกลุ่มก็พร้อมจะแตกหักจากพรรคโดยทันที ซึ่งในวันดังกล่าว กลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติจำนวนหนึ่งได้รวมตัวกันหน้าสำนักงานพรรคพร้อมยื่นหนังสือถอดถอนนายสมศักดิ์ โกศัยสุข ให้ออกจากตำแหน่งหัวหน้าพรรคพร้อมกับขู่ว่าจะขับไล่อดีตแกนนำของพวกเขาและตะโกนด่าว่าผู้ที่ยืนยันจะลงสมัครรับเลือกตั้งคือคนทรยศ⁴⁸⁹

โดยการพรวมเห็นได้ว่า ในช่วงการเคลื่อนไหวใหญ่ของกลุ่มอนุรักษ์นิยมในชื่อคนไทยหัวใจรักชาติ พวกเขามีความขัดแย้งกับ 2 กลุ่มสำคัญในขบวนการพันธมิตรฯ ได้แก่กลุ่มมวลชนที่เป็นฐานเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ และกลุ่มแกนนำที่ยุติบทบาทเคลื่อนไหวบนท้องถนนเปลี่ยนไปจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่ ความขัดแย้งแรกเกิดขึ้นจากการที่พวกเขาชูประเด็นโจมตีการทำงานของรัฐบาลอภิสิทธิ์อย่างรุนแรงรวมทั้งมีการเปิดโปงการทุจริตของพรรคประชาธิปัตย์ที่สั่งสมมาตั้งแต่ในอดีตจนถึง พ.ศ.2554 ที่พรรคได้เป็นรัฐบาล การโจมตีอย่างรุนแรงส่งผลให้มวลชนบางส่วนที่ชื่นชอบในพรรคประชาธิปัตย์รับไม่ได้ มวลชนในส่วนนี้เห็นว่าการขับไล่ของคนไทยหัวใจรักชาตินั้นเอาแต่จะไล่รัฐบาลอย่างเดียว ในขณะที่แกนนำพันธมิตรฯ ที่มีความเกี่ยวข้องกับพรรคประชาธิปัตย์ก็เห็นว่าการโจมตีรัฐบาลของกลุ่มอนุรักษ์นิยมนั้นมีความรุนแรงมากเกินไปจนทำให้แกนนำเหล่านี้เลือกที่จะไม่ช่วยกลุ่มอนุรักษ์นิยมในการระดมมวลชนในท้องถิ่นของตนให้เข้าชุมนุมในกรุงเทพฯ อย่างไรก็ตาม การเคลื่อนไหวรอบที่ผ่าน ๆ มา

ความขัดแย้งอีกเรื่องหนึ่งเกิดจากการที่กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วประกาศให้มวลชนของตนเองไม่เลือกผู้แทนจากพรรคใดเข้าสภาถึงแม้ว่าในพื้นที่นั้น ๆ จะมีผู้สมัครที่เคยเป็นแกนนำพันธมิตรฯ เคลื่อนไหวมาด้วยกันก็ตาม การรณรงค์เช่นนี้มีความขัดแย้งกับกลุ่มพันธมิตรฯ ที่จัดตั้งพรรคการเมืองใหม่อย่างสิ้นเชิง พรรคการเมืองใหม่ยืนยันว่าจะส่งผู้สมัครลงรับเลือกตั้งในรอบการเลือกตั้งทั่วไปเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2554 โดยไม่ฟังคำขู่ของแกนนำคนไทยหัวใจรักชาติและนายสนธิที่ประกาศอย่างแข็งกร้าวว่าพร้อมจะตัดสัมพันธ์กับพรรคหากยังคงเดินหน้ามีส่วนร่วมในการเลือกตั้งที่กำลังจะมาถึง ในท้ายสุดของความขัดแย้งแกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมร่วมกับนายสนธิได้ประกาศตัดขาดจากแกนนำในส่วนที่ดูแลพรรคการเมืองใหม่อาทิ นายสมศักดิ์ โกศัยสุข และเริ่มมีการออกมาเปิดโปงจากทั้งสองฝ่ายว่ากลุ่มของนายสนธิ และสันติอโศกมีการโอนเงินบริจาคในสมัยการชุมนุม พ.ศ.2551 ในขณะที่ฟาก

⁴⁸⁹ เอ็มไทย, "พันธมิตรฯ เตือน! บุคลากรการเมืองใหม่ ไล่ สมศักดิ์," 12 พ.ค. 2554, <https://news.mthai.com/politics-news/113519.html>

ของพรรคการเมืองใหม่ก็ถูกโจมตีกลับว่าเป็นการตั้งพรรคเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของคนบางคนเท่านั้นที่ต้องการเข้าไปเล่นการเมือง

ความร่วมมือ

แม้ว่ากลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วจะมีความขัดแย้งกับหลายกลุ่มในพันธมิตรฯ แต่ไม่ได้หมายความว่าพวกเขามีความขัดแย้งและแตกหักกับทุกกลุ่มในขบวนการใหญ่ ในช่วงเวลาของการชุมนุมคนไทยหัวใจรักชาติ กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วยังคงได้รับการสนับสนุนจากเครือข่ายสนธิซึ่งถือได้ว่าเป็นกลุ่มเดียวในขบวนการพันธมิตรฯ ที่ยังมีความร่วมมือกับกลุ่มอนุรักษ์นิยมในเวลานี้ ความร่วมมือที่เกิดขึ้นเห็นได้จาก 2 ประเด็นสำคัญได้แก่ *หนึ่ง* คนของเครือข่ายสนธิปรากฏบนเวทีการชุมนุมในฐานะผู้ปราศรัย พิธีกร หรือแม้แต่นายสนธิเองที่ปรากฏตัวบนเวทีคนไทยหัวใจรักชาติและแสดงท่าทีสนับสนุนการชุมนุม และ*สอง* สื่อโทรทัศน์ในเครือข่ายผู้จัดการที่มีส่วนสำคัญในการถ่ายทอดสดการเคลื่อนไหวร่วมไปกับ FMTV และ 13 สยามไท

ประเด็นแรก ตลอดการชุมนุมของคนไทยหัวใจรักชาติมีคนในกลุ่มเครือข่ายสนธิขึ้นเวทีปราศรัยอยู่หลายครั้งพร้อมกับประกาศว่าจะอยู่เคียงข้างมวลชนคนไทยหัวใจรักชาติที่ออกมาต่อสู้ปกป้องแผ่นดินไทย ตัวอย่างเช่น นายสุวัตร อภัยภักดิ์ ทนายความพันธมิตรฯ ช่วง พ.ศ. 2551 ผู้ใกล้ชิดกับนายสนธิ ลืมทองกุล และเคยถูกกล่าวหาว่าเป็นทนายความส่วนตัวของนายสนธิ⁴⁹⁰ ขึ้นเวทีปราศรัยในวันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2554 พร้อมกับประกาศว่าการต่อสู้ในครั้งนี้ตนเองได้ลงมาเคลื่อนไหวร่วมกับกลุ่มแกนนำคนไทยหัวใจรักชาติอย่างเต็มตัว และหลังจากนี้จะตระเวนปราศรัยที่สหรัฐอเมริกา “ระหว่างนี้ถ้าเห็นว่าทนายพันธมิตรฯ หายไป อย่าได้สงสัยว่าหายไปไหน ไปทำหน้าที่เพื่อภารกิจของเรา เพื่อนำความจริงบนเวทีแห่งนี้ไปขยายทั่วสหรัฐ ให้คนไทยในต่างแดนได้รับรู้” นายสุวัตร กล่าว⁴⁹¹

นายปานเทพ พัวพงษ์พันธ์ โฆษกกลุ่มพันธมิตรฯ ที่ทำงานในเครือข่ายผู้จัดการ มีความใกล้ชิดกับนายสนธิ นับตั้งแต่ พ.ศ. 2548 และเป็นผู้จัดการรายการ “ยามเฝ้าแผ่นดิน” รายการหลักของช่อง ASTV เป็นอีกหนึ่งบุคคลสำคัญที่มีความเกี่ยวข้องกับสนธิและร่วมชุมนุมกับคนไทยหัวใจรักชาติ นายปานเทพปรากฏตัวบนเวทีการชุมนุมอยู่หลายครั้งส่วนใหญ่เป็นการปราศรัยในเรื่องทวงคืนเขาพระวิหาร เช่นเดียวกับแกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมตัวอย่างเช่น ในวันที่ 29 เมษายน พ.ศ. 2554 กล่าวว่า “ที่ต้องขึ้น

⁴⁹⁰ ไทยรัฐออนไลน์, "สุวัตร อภัยภักดิ์", ไม่ระบุปีที่เผยแพร่, <https://www.thairath.co.th/person/1483>.

⁴⁹¹ เอเอสทีวี, "540402 6 7 นายสุวัตร อ ปราโมทย์ (ไฟล์วีดีโอ)", 3 เม.ย. 2554,

ชมและเชื่อว่าไทยไม่เปิดเผยคือ เรามีการยิงไปยังที่มั่นฐานทหารของกัมพูชาได้อย่างยอดเยี่ยมมากแต่ไม่ได้หมายความว่าปัญหาจะคลี่คลาย เพราะตราบโดที่เขายังอยู่ในพื้นที่ดินของไทยก็คือเขาใช้พื้นที่ที่มีโอกาสปะทะได้”⁴⁹² นอกจากนี้ในช่วงระหว่างการชุมนุมเขายังมีส่วนในการเชิญชวนประชาชนที่มาชุมนุมให้บริจาคข้อมูลนิยามเฝ้าแผ่นดิน เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายช่วยเหลือคนไทยที่ถูกทางการกัมพูชาจับตัวไปและภายหลังสิ้นสุดการชุมนุม มูลนิธิเฝ้าแผ่นดิน หนึ่งในมูลนิธิของเครือข่ายสนธิได้มอบเงินให้กับแกนนำกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ รวมถึงนายวีระ สมความคิด และนางสาวราตรี สองคนไทยที่ถูกขังในกัมพูชาเป็นจำนวนมากถึง 1 ล้านบาท⁴⁹³

นอกจากนี้ยังมีพิธีกรของ ASTV ที่ปรากฏบนเวทีการชุมนุมของคนไทยหัวใจรักชาติ โดยส่วนใหญ่ไปในฐานะโฆษกและพิธีกรประจำเวทีการชุมนุมอาทิ นายประพันธ์ คุณมี ที่ภายหลังการชุมนุมใหญ่ พ.ศ.2551 ได้เข้าเป็นผู้ดำเนินรายการของช่อง ASTV และร่วมกิจกรรมของเครือข่ายสนธิอยู่หลายครั้ง นายเต็มศักดิ์ จารุปราน ผู้ประกาศข่าวชื่อดังช่องนิวส์วันในเครือผู้จัดการ⁴⁹⁴ นายยุทธยง ลิ้มเลิศวาที นางสาวอุษณีย์ เอกอุษณีย์ นางสาวกมลพร วรกุล นางสาวจินดารัตน์ เจริญชัยชนะ บุคคลเหล่านี้ล้วนแต่เป็นบุคลากรในเครือผู้จัดการที่ปรากฏในการชุมนุมคนไทยหัวใจรักชาติ พ.ศ. 2554 ในฐานะโฆษกบนเวทีชุมนุมทั้งสิ้น

ไม่เพียงแต่บุคคลผู้ใกล้ชิดกับนายสนธิหรือบุคลากรในเครือผู้จัดการเท่านั้น แต่การปรากฏตัวของนายสนธิบนเวทีการชุมนุมช่วงเวลานี้ยังเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าการชุมนุมใหญ่ของคนไทยหัวใจรักชาติได้รับความร่วมมือกับเครือข่ายสนธิแม้ว่าพวกเขาจะมีความขัดแย้งจนกระทั่งแตกหักกับหลาย กลุ่มในพันธมิตรฯ ก็ตาม ในวันที่ 18 มีนาคม พ.ศ.2554 นายสนธิขึ้นเวทีปราศรัยในฐานะตัวแทนจากเครือผู้จัดการที่สนับสนุนการทวงคืนดินแดนของกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติที่กำลังเคลื่อนไหวอยู่โดยกล่าวปราศรัยกับมวลชนใจความสำคัญเกี่ยวกับการวิจารณ์รัฐบาลอภิสิทธิ์ ที่ไม่สามารถจัดการปัญหาทั้งภายในและภายนอกประเทศได้ ซึ่งในตอนท้ายของการปราศรัย นายสนธิยังกล่าวด้วยว่า การเมืองภายใต้รัฐบาลอภิสิทธิ์มีแต่จะนำพาประเทศให้แย่งไม่ต่างจากสมัยของรัฐบาลที่เป็นตัวแทนทักษิณ และตนเองนั้นสนับสนุนการโหวตโนของกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติอย่างเต็มที่เพื่อแสดงพลังให้นักการเมืองได้เห็น ว่าไม่ว่าจะชั่วอำนาจใดประชาชนอดีตพันธมิตรฯ ก็ไม่สนับสนุนทั้งสิ้น

⁴⁹² เอเอสทีวี, "540426 3ผลถ้ามีเจรจาหยุดยิง (ไฟล์วีดีโอ)," 1 พ.ค. 2554, <https://www.youtube.com/watch?v=1sLAh1Vw6QU>.

⁴⁹³ ผู้จัดการออนไลน์, "ยามเฝ้าแผ่นดินทอบ 1 ล้านช่วยเหลือวีระ-ราตรี," 13 ก.ค. 2554, <https://mgronline.com/politics/detail/9540000086169>.

⁴⁹⁴ ไทยโพสต์, "เศร้า "เต็มศักดิ์ จารุปราน" พิธีกร-ผู้ประกาศข่าวชื่อดังเสียชีวิตแล้ว", 5 ก.ย. 2563, <https://www.thaipost.net/main/detail/76559>.

“นักการเมืองเมืองไทย จะหลอจะเหลี่ยมจะมู๋ทุ มั่นชั่วเหมือนกันหมด ... การเมืองเมืองไทยคือการเมืองของความไม่เชื่อของพวกสัตว์นรกทั้งหลาย เพื่อไทย พุด พวกประชาธิปไตยก็ไม่เชื่อ ประธิปไตยพุดพวกเสื้อแดงก็ไม่เชื่อ การเมืองอย่างนี้ มั่นเหมือนอยู่ในนรกอเวจี”⁴⁹⁵

และ

“...เข้าไปดูในทีวีแล้วมันเห็นชัด ว่าประเทศไทยมันจะสูงขึ้นอีกเยอะ ถ้าไม่มี สภาไม่มีผู้แทนชั่ว ๆ พวกนั้น สุเทพ เทือกสุบรรณ เขาถามพวกเรา ว่าทุกคนตอนนี้ เอาเลือกตั้งหมดแล้วพวกเราไม่เอาพวกเราจะเอาอะไร ก็เราไม่เอาพวกคุณ ยังไม่ เข้าใจอีกหรือ การเมืองนรกแบบนี้เราไม่เอา ...ถ้าหวังดีกับประเทศก็ลาออกซะ พัก การเมืองไว้สามสี่ปี แล้วปฏิรูปบ้านเมือง”⁴⁹⁶

ประเด็นที่สอง การชุมนุมใหญ่ของกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติมีการถ่ายทอดสดการชุมนุมผ่าน ช่องโทรทัศน์ ASTV สื่อหลักในเครือผู้จัดการ ควบคู่ไปกับการถ่ายทอดผ่าน FMTV ของชุมชนโอศก และ 13 สยามไทของชุมชนโอศกรวมกับนายทหารอาวุโส ซึ่งในเรื่องนี้เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่แสดงให้เห็นอย่าง ชัดเจนว่าในช่วงเวลาดังกล่าว กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วยังคงได้รับความร่วมมือกับเครือข่ายสนธิเป็น อย่างดี

ภายหลังสิ้นสุดการชุมนุมพันธมิตรฯ พ.ศ.2551 โทรทัศน์ ASTV ได้ปรับเปลี่ยนจากการ ถ่ายทอดสดการชุมนุมเป็นช่องโทรทัศน์ที่เน้นการนำเสนอข่าวแบบปกติคือมีการจัดรายการข่าว การเมือง เศรษฐกิจ แยกออกจากกันโดยแต่ละรายการมีตารางการออกอากาศชัดเจนเหมือนโทรทัศน์ ดาวเทียมโดยทั่วไป อย่างไรก็ตามเมื่อกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาตินัดชุมนุมใหญ่ในปี พ.ศ.2554 ASTV มี การปรับเปลี่ยนรูปแบบรายการอีกครั้งโดยเปลี่ยนเป็นการถ่ายทอดสดการชุมนุมเกือบ 24 ชั่วโมงโดย ใช้ชื่อรายการว่า “รวมพลังปกป้องแผ่นดิน” รวมไปถึงมีบางรายการที่เคยจัดและบันทึกเทปในห้องส่ง เปลี่ยนไปจัดรายการสดบนเวทีการชุมนุมแทน ตัวอย่างเช่นรายการ “Newshour” รายการเล่าข่าว ในช่วงหัวค่ำดำเนินรายการโดยนายเต็มศักดิ์ จารุปราน ที่ในช่วงการเคลื่อนไหวของคนไทยหัวใจรัก ชาติได้เปลี่ยนจากการจัดรายการในห้องส่งเป็นจัดรายการสดบนเวทีการชุมนุม⁴⁹⁷ นอกจากนี้แล้ว ผู้รับผิดชอบเวที รวมถึงช่องโทรทัศน์ FMTV ของชาวโอศกกล่าวถึงช่วงการชุมนุมคนไทยหัวใจรักชาติ

⁴⁹⁵ สามัญชน, "18-03-54 สนธิ เอี่ยมสภาสัตว์นรก (ไฟล์วิดีโอ)," 21 ธ.ค. 2555,

<https://www.youtube.com/watch?v=uuTdPQO7miw>

⁴⁹⁶ เรื่องเดียวกัน.

⁴⁹⁷ เอเอสทีวี, "540211 1901 เกอูษณีย์ นายกตี่นกีโม่ง (ไฟล์วิดีโอ)," 14 ก.พ. 2554,

<https://www.youtube.com/watch?v=LXfJtZpMX7E>.

ว่า ในช่วงเวลานี้ตนเองได้รับความร่วมมือจากกลุ่ม ASTV ที่มาช่วยถ่ายทอดสดรวมถึงจัดผังเวทีประจำวัน เขากล่าวว่า “การประชุมในปี 54 ไม่เหมือนการประชุมปกติที่มีนักปราศรัยอย่างเดียว แต่เหมือนการจัดรายการทีวีของ ASTV บนเวทีชุมนุมเสียมากกว่า มวลชนที่มาก็ได้ดูทั้งรายการทีวี ทั้งผู้ปราศรัยไปพร้อม ๆ กัน”⁴⁹⁸

จากที่กล่าวมาการประชุมใหญ่ของคนไทยหัวใจรักชาติในปี พ.ศ.2554 ขับไล่รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ และทวงคืนดินแดนรอบเขาพระวิหารคืนจากกัมพูชาจึงเป็นช่วงเวลาที่กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีทั้งความขัดแย้งและร่วมมือกับหลายกลุ่มในขบวนการพันธมิตรฯ ขบวนการใหญ่อย่างชัดเจนมากที่สุด สำหรับความขัดแย้ง การตัดสินใจชุมนุมใหญ่ด้วยตัวเองโดยไม่สนใจมติของแกนนำปีกอื่น ๆ ในขบวนการส่งผลให้พวกเขาขัดแย้งกับกลุ่มที่จัดตั้งพรรคการเมืองใหม่เนื่องจากมีจุดยืนในเหตุการณ์เลือกตั้งเดือนกรกฎาคม พ.ศ.2554 ที่แตกต่างกัน และขัดแย้งกับกลุ่มมวลชนพันธมิตรฯ ที่เป็นฐานคะแนนเสียงของพรรคประชาธิปัตย์เนื่องจากคนไทยหัวใจรักชาติมีการโจมตีรัฐบาลอภิสิทธิ์ รวมถึงบุคคลสำคัญคนอื่น ๆ ในพรรคประชาธิปัตย์อย่างรุนแรง ความขัดแย้งเหล่านี้ส่งผลให้การชุมนุมในชื่อคนไทยหัวใจรักชาติพวกเขาแทบจะเป็นกลุ่มเดียวที่กำหนดทิศทางการเคลื่อนไหว คัดเลือกประเด็นที่นำเสนอบนเวทีหรือแม้แต่กำหนดข้อเรียกร้องหลักของการชุมนุม ขณะเดียวกันความขัดแย้งที่เกิดขึ้นไม่ได้ทำให้กลุ่มอนุรักษ์นิยมแยกขาดหรือแตกหักกับทุกกลุ่มในพันธมิตรฯ การเคลื่อนไหวยังคงได้รับความร่วมมือจากกลุ่มเครือข่ายสนธิที่ช่วยถ่ายทอดสดตลอดการประชุมผ่านช่องทางโทรทัศน์ ASTV รวมถึงส่งบุคลากรในเครือข่ายจัดการทำหน้าที่เป็นพิธีกร ผู้ปราศรัยบนเวทีการประชุม ในแง่นี้ทำให้กล่าวได้ว่าการจัดชุมนุมใหญ่ของกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติใน พ.ศ.2554 จึงเป็นทั้งภาพสะท้อนของความขัดแย้งระหว่างกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วกับขบวนการใหญ่ และเป็นยุทธวิธีหนึ่งของบางกลุ่มในพันธมิตรฯ ที่ต้องการขยายประเด็นการเคลื่อนไหวให้มีเพิ่มมากขึ้นและสามารถเคลื่อนไหวบนท้องถนนต่อได้แม้ไม่ได้อยู่ภายใต้รัฐบาลทักษิณหรือระบอบทักษิณในเวลาเดียวกัน

อย่างไรก็ตามแม้ว่าคนไทยหัวใจรักชาติจะได้รับความร่วมมือจากเครือข่ายสนธิซึ่งถือเป็นแกนหลักในการจัดชุมนุมใหญ่พันธมิตรฯ สองรอบที่ผ่านมา แต่การจัดชุมนุมใหญ่ด้วยตัวเองของบรรดาแกนนำอนุรักษ์นิยมในครั้งนี้ถือได้ว่าไม่ประสบความสำเร็จมากนักเนื่องจากมีการประเมินว่าผู้ชุมนุมเฉลี่ยเพียง 1,000 คน ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนต่างจังหวัดที่ติดตาม ASTV กับ FMTV และญาติธรรมชาวอีสานอีกประมาณ 500 คน โดยทีมข่าวการเมืองของโพสต์ทูเดย์ได้วิเคราะห์ไว้ว่าประเด็นเสียดินแดนนั้นไม่มีความแหลมคมเท่ากับการไล่ระบอบทักษิณ เพราะเป็นเรื่องชาตินิยมล้าหลัง ผู้มาชุมนุมส่วนใหญ่จึงมีแต่ผู้สูงวัยเท่านั้นในขณะที่การขยายมวลชนไปยังกลุ่มนักศึกษา คนทำงาน เหมือนในช่วง

⁴⁹⁸ แกนนำ จ. สัมภาษณ์.

ก่อนหน้านั้นไม่สามารถทำได้⁴⁹⁹ นอกจากนี้หากพิจารณาในแง่ของการบรรลุเป้าหมายของขบวนการ ยังเห็นได้ว่าพวกเขาแทบจะไม่บรรลุข้อเรียกร้องของการเคลื่อนไหวแม้แต่ข้อเดียวได้แก่ หนึ่ง ข้อเรียกร้องเรื่องทวงคืนดินแดนภายหลังทางกลุ่มยุติการชุมนุมปัญหาข้อพิพาทดังกล่าวยังไม่เป็นที่ยุติ เพียงแต่รัฐบาลอภิสิทธิ์กล่าวไว้ก่อนหมดวาระว่าชะลอการดำเนินการออกไปเพื่อลดความตึงเครียดระหว่างสองประเทศเท่านั้น สอง ข้อเรียกร้องกดดันให้นายกรัฐมนตรีลาออกที่ในท้ายสุดนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะและรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์สามารถอยู่ได้จนครบวาระและจัดการเลือกตั้งใหม่ตามปกติ และสาม ข้อเรียกร้องสุดท้ายเรื่องธรรมาภิบาลเพื่อแสดงพลังให้เห็นว่ามีประชาชนไม่ต้องการ นักการเมืองเป็นจำนวนมาก ในท้ายที่สุดผลการเลือกตั้งเมื่อเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2554 มีผู้กาในช่อง ดออกเสียงเพียงร้อยละ 4.04 ซึ่งน้อยกว่าการเลือกตั้งปี พ.ศ. 2550 และไม่ได้มากกว่าผู้สมัครสักเขต ตามที่ทางกลุ่มประกาศไว้ โดยประชาไทได้ระบุว่า การชูข้อเรียกร้องเคลื่อนไหวของพันธมิตรฯ ในครั้งนี้ ผลสรุปออกมามีแต่ “เจ้ากับเจ็บ” เท่านั้น⁵⁰⁰

3.3 การปรับตัวเพื่อผลักดันประเด็นชาติ-ศาสน์-กษัตริย์

ช่วง พ.ศ. 2555 – 2556 ก่อนการเกิดขึ้นของขบวนการ กปปส. ถือเป็นช่วงที่กลุ่ม อนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีการปรับตัว ปรับเปลี่ยนรูปแบบการเคลื่อนไหว ประเด็นการเคลื่อนไหว รวมถึงบทบาท ของกลุ่มตนเองในการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณอย่างต่อเนื่อง การปรับตัวในด้านต่าง ๆ เหล่านี้ สะท้อนให้เห็นได้ผ่านเหตุการณ์การเคลื่อนไหวของ “องค์กรพิทักษ์สยาม” และ “กองทัพประชาชน โค่นระบอบทักษิณ” สองการเคลื่อนไหวที่ถูกจัดตั้งขึ้นโดยกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วเพื่อผลักดันประเด็น ชาติ-ศาสน์-กษัตริย์ ด้วยตนเอง ก่อนที่พวกเขาจะกลับไปเคลื่อนไหวอยู่ภายใต้ขบวนการใหญ่ในปี พ.ศ. 2556 – 2557 เพื่อขับไล่ระบอบทักษิณอีกครั้งในสมัยรัฐบาลพรรคเพื่อไทยที่มีนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี

หลังจากยุติการชุมนุมคนไทยหัวใจรักชาติซึ่งไม่สามารถระดมมวลชนเข้าร่วมกดดันรัฐบาลจน ประสบผลสำเร็จ และไม่สามารถธรรมาภิบาลให้มวลชนอนุรักษ์นิยมออกไปใช้สิทธิ์ “โหวตโน” ได้มาก ตามที่คาดการณ์ไว้ กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีการพูดคุยเพื่อหาแนวทางการผลักดันประเด็นชาติ-ศาสน์- กษัตริย์กันใหม่ ซึ่งสิ่งที่ทำให้พวกเขาตระหนักว่าต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวทางการเคลื่อนไหวมีอยู่ ด้วยกัน 3 ประการหลัก ได้แก่ ประการแรกกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีความขัดแย้งกับหลายกลุ่มใน

⁴⁹⁹ โปสตัดูเคย์, "พม.อ่อนแรง กระสุนด้านยกระดับไร้ผล", 31 ม.ค. 2554,

<https://www.posttoday.com/politic/analysis/72236>.

⁵⁰⁰ ประชาไท, "Siu: "Vote No" เกมสั้นที่มีแต่เจ็บกับเจ้าของพันธมิตรฯ", 7 ก.ค. 2554,

<https://prachatai.com/journal/2011/07/35913>.

พันธมิตรฯ มากเกินไป ประการที่สองในการชุมนุมคนไทยหัวใจรักชาติมีการระบุนัยอันตรายต่อสถาบันชาติ-ศาสนา-กษัตริย์อย่างไม่ชัดเจนมากพอที่จะให้มวลชนเกิดความรู้สึกว่าต้องออกมาต่อสู้โดยทันที และประการที่สามภาพลักษณ์ของกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติที่ถูกมองว่าเป็นการเคลื่อนไหวหัวรุนแรงที่จะทำให้ขบวนการพันธมิตรฯ ขบวนการใหญ่อ่อนแอลง

ประการแรก ความขัดแย้งระหว่างกลุ่มอนุรักษ์นิยมกับปีกอื่น ๆ ในพันธมิตรฯ ส่งผลให้ในการชุมนุมใหญ่ พ.ศ.2554 มีมวลชนจำนวนมากไม่ได้ถูกระดมให้เข้าร่วมการชุมนุม ซึ่งภายหลังสิ้นสุดการชุมนุมแกนนำได้เล็งเห็นถึงประเด็นดังกล่าวและมองว่าหากจะเคลื่อนไหวในครั้งต่อไปจำเป็นต้องลดความขัดแย้งกับกลุ่มต่าง ๆ และหาแนวร่วมให้ได้มากขึ้นกว่าเดิม ในประเด็นนี้ แกนนำ ง. แกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วฝั่งนักการเมืองชาวอโศกอธิบายในลักษณะที่ยอมรับความผิดพลาดในการจัดการเคลื่อนไหวครั้งดังกล่าวว่า การชุมนุมต่อเนื่องของคนไทยหัวใจรักชาตินั้นค่อนข้างได้รับความสนใจจากบรรดาแม่ยกพันธมิตรฯ น้อยกว่าการเคลื่อนไหวในช่วงที่อยู่ภายใต้รัฐบาลทักษิณ ด้วยเหตุเพราะในช่วงการชุมนุมขั้วทักษิณนั้นได้รับความร่วมมือจากกลุ่มนักเคลื่อนไหวจากเครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน และนักการเมืองท้องถิ่นโดยเฉพาะกลุ่มคนใต้ที่มีมวลชนของตนเองและสามารถระดมมวลชนเข้ามาชุมนุมพร้อมกันได้ครั้งละมาก ๆ เมื่อคนไทยหัวใจรักชาติมีการชูประเด็นที่ขัดแย้งกับกลุ่มเหล่านี้ทำให้แกนนำในส่วนดังกล่าวไม่ได้ระดมมวลชนเข้ามาช่วยการชุมนุม เขากล่าวว่า “บทเรียนของเราอย่างหนึ่งจากช่วงเขาพระวิหารคือเราเสียแนวร่วมไปมาก แน่นนอนว่าคนที่เป็นมวลชนของชาวอโศก ของ 13 สยามไท นั้นก็เพิ่มมากขึ้น แต่ยังไม่ใช่จำนวนที่มากเท่ากับช่วงพันธมิตรฯ ไล่ทักษิณ ในตอนนั้นเราต้องกลับมาคิดกันว่า ต่อจากนี้เราต้องทำงานหนักยิ่งขึ้นเพื่อให้การเคลื่อนไหวกลับมามีกลุ่มอื่นมาสนับสนุนมากเหมือนเดิม”⁵⁰¹

แกนนำ ก. แกนนำคนสำคัญของชาวอโศกกล่าวในลักษณะเดียวกัน โดยอธิบายถึงช่วงหลังการชุมนุมใหญ่ พ.ศ.2554 ยุติลงว่า ชุมชนอโศกได้มีการจัดประชุมพูดคุยกันเกี่ยวกับบทบาทของชุมชนต่อการออกไปชุมนุมบนท้องถนน เนื่องจากการชุมนุมที่ผ่านมาในนามคนไทยหัวใจรักชาตินั้นทางกลุ่มลงทุนลงแรงไปค่อนข้างมากทั้งในเรื่องของเงินทุน การระดมมวลชนเข้าร่วมที่แทบจะเป็นฝ่ายเดียวในการชวนคนไปร่วมชุมนุมอย่างเป็นจริงเป็นจัง เขาอธิบายว่า หลังสิ้นสุดการเคลื่อนไหวของคนไทยหัวใจรักชาติชาวอโศกถอยมาก้าวหนึ่งคือไม่ได้เรียกร้องเรื่องรัฐบาลอภิสิทธิ์ต่อ แต่เปลี่ยนไปตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ซึ่งก็เหมือนการกลับมาเป็นพันธมิตรร่วมกันอีกครั้งระหว่างชาวอโศกที่ตรวจรัฐบาลอยู่นอกสภากับพรรคประชาธิปัตย์ที่ทำหน้าที่ฝ่ายค้านในสภา⁵⁰²

⁵⁰¹ แกนนำ ง. อ่างแล้ว.

⁵⁰² แกนนำ ก. อ่างแล้ว.

ประการที่สอง เรื่องของการทวงคืนดินแดนไม่ได้ทำให้มวลชนพันธมิตรฯ ส่วนใหญ่เกิดความรู้สึกว่าเป็นภัยต่อสถาบันหลักของชาติมากเท่ากับภัยจากระบอบทักษิณ จากที่กล่าวไปในช่วงก่อนหน้าว่าหลังจากกลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วมีการแยกตัวออกจากขบวนการใหญ่เพื่อเคลื่อนไหวเองโดยไม่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านระบอบทักษิณ แม้ว่าพวกเขาจะสามารถดึงมวลชนส่วนหนึ่งให้ร่วมเคลื่อนไหวต่อจนจัดชุมนุมย่อยในต่างจังหวัดได้ตลอด พ.ศ. 2552 – 2553 และจัดชุมนุมใหญ่ได้ใน พ.ศ. 2554 แต่มวลชนหลักของพันธมิตรฯ จำนวนมากยังคงเห็นว่ารบอบทักษิณคือปัญหาสำคัญที่เป็นภัยต่อชาติ และสถาบันกษัตริย์มากที่สุด ตัวอย่างเช่น ขวราชธานีโสภณ บ. มวลชนที่เข้าร่วมกับกลุ่มอนุรักษนิยมในช่วง พ.ศ. 2555 เรื่อยมาจนถึงก่อนการรัฐประหาร พ.ศ. 2557 ซึ่งหลังจากสิ้นสุดการชุมนุมได้ย้ายที่อยู่อาศัยมาที่ชุมชนโสภณจังหวัดอุบลราชธานี กล่าวว่า ตนเองเข้าร่วมกับการต่อต้านระบอบทักษิณแบบทั้งกายและใจตั้งแต่ พ.ศ. 2555 ในช่วงที่มีการนัดหมายของเสธ.อ้าย บริเวณสนามม้านางเลิ้ง ซึ่งเมื่อถามถึงสาเหตุที่คิดว่าจำเป็นต้องทุ่มเททั้งกายและใจในเวลานั้นเขาอธิบายว่าเป็นเพราะในมุมมองส่วนตัวแล้วการเคลื่อนไหวช่วง เสธ.อ้าย เป็นต้นมา มีความชัดเจนและตรงประเด็นมากที่สุดคือ “กำจัดระบอบทักษิณเพื่อไม่ให้ระบอบทักษิณมาทำลายสถาบัน” ขณะที่การชุมนุมก่อนหน้านั้นในมุมมองของเขาเห็นว่าไม่ได้เกี่ยวกับการปกป้องสถาบันมากนักเพราะเป็นเรื่องความขัดแย้งระหว่างประเทศมากกว่าเรื่องปัญหาภายในประเทศ⁵⁰³

ด้วยเหตุนี้ทำให้หลังสิ้นสุดการเรียกร้องประเด็นเขาพระวิหาร แกนนำกลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนประเด็นในการเคลื่อนไหว ซึ่งพวกเขาเห็นว่าควรปลูกประเด็นต่อต้านระบอบทักษิณขึ้นมาใหม่หลังจากหายไปในช่วง พ.ศ. 2552 – 2554 เพื่อให้สามารถดึงดูดมวลชนส่วนใหญ่ที่ยังคงเห็นว่ารบอบทักษิณเป็นภัยอันตรายที่สำคัญที่สุดต่อชาติ และสถาบันกษัตริย์ ให้มาร่วมเคลื่อนไหวบนท้องถนนอีกครั้ง

ประการที่สาม ภาพลักษณ์ของกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติที่ถูกมองว่าเป็นกลุ่มหัวรุนแรง และทำให้ความขัดแย้งไทย-กัมพูชาทวีความรุนแรงขึ้น ประเด็นนี้ในงานของกนกรัตน์ อธิบายว่า มวลชนกลุ่มที่จัดอยู่ในพวกเสรีนิยมชายของส่วนใหญ่เชื่อว่าการเคลื่อนไหวแบบชาตินิยม กษัตริย์นิยม และการใช้ยุทธศาสตร์การเผชิญหน้าแบบสุดขั้วนำมาซึ่งปัญหาความขัดแย้ง และปัญหากับประเทศเพื่อบ้านโดยไม่จำเป็นซึ่งทำให้หลายคนเริ่มถอยห่างจากการเคลื่อนไหวและตั้งคำถามกับขบวนการต่อต้านทักษิณ⁵⁰⁴

⁵⁰³ ขวราชธานีโสภณ บ., สัมภาษณ์, 30 พ.ย. 2562.

⁵⁰⁴ กนกรัตน์ เลิศชูสกุล, พัฒนาการและพลวัตของขบวนการต่อต้านทักษิณ: จากขบวนการเสรีนิยมอันหลากหลาย สู่ขบวนการอนุรักษนิยมเข้มข้น. อ้างแล้ว. น.40

ไม่เพียงแต่มวลชนภายในขบวนการพันธมิตรฯ เท่านั้น แต่การเคลื่อนไหวในแนวทางของคนไทยหัวใจรักชาติยังทำให้ประชาชนโดยทั่วไปเริ่มเห็นว่าเป็นขบวนการหัวรุนแรงและมักมีเหตุความรุนแรงเกิดขึ้นเสมอเมื่อกลุ่มดังกล่าวออกมาเคลื่อนไหว ตัวอย่างเช่นเหตุการณ์ที่กลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติจัดชุมนุมที่จังหวัดสระแก้วเมื่อต้นปี พ.ศ. 2554 ได้มีประชาชนชาวสระแก้วจำนวนหนึ่งออกมารวมตัวชุมนุมเพื่อรวมพลังต่อต้านกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติเนื่องจากเกรงว่าหากปล่อยให้กลุ่มผู้ชุมนุมจัดกิจกรรมได้ อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งบริเวณชายแดนสระแก้วเหมือนอย่างในกรณีพื้นที่รอบเขาพระวิหารจังหวัดศรีสะเกษได้⁵⁰⁵ และอีกหลายกรณีในลักษณะเดียวกันที่เมื่อกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติไปจัดชุมนุมที่ใด ก็มักจะมีกลุ่มต่อต้านเกิดขึ้นเนื่องจากกลุ่มต่อต้านเกรงว่าการเคลื่อนไหวของคนไทยหัวใจรักชาติจะก่อให้เกิดความขัดแย้งในบริเวณชายแดนพื้นที่ของพวกเขา⁵⁰⁶ กระแสเหล่านี้ส่งผลให้กลุ่มอนุรักษ์นิยมผู้อยู่เบื้องหลังการเคลื่อนไหวเริ่มตระหนักว่าตนเองจะเคลื่อนไหวในนามคนไทยหัวใจรักชาติได้ยากขึ้น ถึงกระนั้นพวกเขายังต้องการเคลื่อนไหวเพื่อผลักดันแนวคิดปกป้องชาติและสถาบันกษัตริย์ต่อไป และด้วยเหตุนี้บรรดาแกนนำจึงเห็นว่าจำเป็นต้องลดบทบาทกลุ่มเก่าและจัดตั้งกลุ่มการเคลื่อนไหวในชื่อใหม่เพื่อลดภาพลักษณ์ความรุนแรงของกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติลง พร้อมกับความหวังที่จะดึงอดีตมวลชนพันธมิตรฯ ที่ไม่เห็นด้วยกับความรุนแรงให้กลับมาร่วมชุมนุม

ทั้ง 3 ประการข้างต้นเป็นสิ่งที่ทำให้บรรดาแกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วทั้งในส่วนของชุมชนโอศิกและนายทหารอาวุโสตระหนักว่าหากต้องการเคลื่อนไหวบนท้องถนนต่อไปพวกเขามีความจำเป็นต้องปรับตัวทั้งในแง่รูปแบบและประเด็นการเคลื่อนไหว โดยเมื่อเข้าสู่ปี พ.ศ. 2555 พวกเขาได้มีการปรับตัวโดยการขยายแนวร่วมและพยายามลดความขัดแย้งระหว่างทางกลุ่มกับพรรคประชาธิปัตย์ในปีที่ผ่านมา แกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในฝั่งชุมชนโอศิกและมวลชนชาวโอศิกจำนวนหนึ่งมีการเข้าร่วมกับการชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อหลากสีที่นำโดย น.พ.ศุภย์ สิทธิสมวงศ์ ร่วมกับกลุ่มบุคลากรของพรรคประชาธิปัตย์⁵⁰⁷ หลังจากเข้าร่วมในเหตุการณ์ดังกล่าวพวกเขามีมติว่าจะปรับเปลี่ยนประเด็นให้มีความสอดคล้องกับการเคลื่อนไหวของกลุ่ม น.พ.ศุภย์ จากเดิมที่เน้นเรื่องข้อพิพาทดินแดนเขาพระวิหาร เปลี่ยนเป็นการโจมตีรัฐบาลยิ่งลักษณ์ในเรื่องการดำเนินนโยบายปรองดองสายชั่วคราวทางการเมืองของรัฐบาลรวมถึงนิรโทษกรรมให้กับผู้ถูกดำเนินคดีทางการเมืองในช่วงที่ผ่านมาที่พวกเขาเห็นว่าไม่ใช่การปรองดองแต่เป็นการล้างความผิดให้กับอดีตนายกทักษิณและให้ทักษิณสามารถกลับประเทศได้เพียงเท่านั้น ในท้ายสุดบรรดาแกนนำอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีการจัดตั้งกลุ่มการเคลื่อนไหวขึ้นมาใหม่ใน

⁵⁰⁵ เอ็มไทย, "หวั่นซ้ำรอยคนไทยตึกกัน!! หลังชาวบ้านต้าน กลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ ", 4 ม.ค. 2554, <https://news.mthai.com/politics-news/99005.html>.

⁵⁰⁶ แกนนำ ข. สัมภาษณ์.

⁵⁰⁷ โปสต์ทูเดย์, "มีอบหลากสีร่วมชุมนุมค้านปรองดองหน้าสภา ", 30 พ.ค. 2555, <https://www.posttoday.com/politic/news/156915>.

ชื่อ “องค์กรพิทักษ์สยาม” โดยมี พล.อ.บุญเลิศ แก้วประสิทธิ์ (เสธ.อ้าย) เป็นแกนนำผู้ออกหน้าในการเคลื่อนไหว

องค์กรพิทักษ์สยาม

องค์กรพิทักษ์สยามไม่ใช่กลุ่มใหม่ที่ออกมาเคลื่อนไหวต่อต้านระบอบทักษิณ แต่เป็นภาพสะท้อนการปรับตัวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วเพื่อให้พวกเขายังสามารถจัดการเคลื่อนไหวบนท้องถนนต่อไปได้หลังจากไม่ประสบความสำเร็จในการเคลื่อนไหวในชื่อคนไทยหัวใจรักชาติ ในครั้งนี้กลุ่มอนุรักษ์นิยมมีการจัดตั้งกลุ่มใหม่ในชื่อ “องค์กรพิทักษ์สยาม” ซึ่งให้ พล.อ.บุญเลิศ แก้วประสิทธิ์ หรือ เสธ.อ้าย ออกหน้าเป็นหัวขบวนการเคลื่อนไหวเป็นครั้งแรก แม้ว่าองค์กรพิทักษ์สยามที่เปิดตัวในเดือนมิถุนายน พ.ศ.2555 จะพยายามประกาศต่อสาธารณะว่าเป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวใหม่ที่เกิดขึ้นโดยกองทัพประชาชน และประกาศแกนนำการเคลื่อนไหวว่าเป็น พล.อ.บุญเลิศ แก้วประสิทธิ์ ซึ่งไม่เคยมีชื่อในการเคลื่อนไหวครั้งไหน ๆ มาก่อน⁵⁰⁸ แต่มวลชนที่เข้าร่วมยังคงเป็นกลุ่มเดิมที่ติดตามกันมาตั้งแต่ในสมัยพันธมิตรฯ และคนไทยหัวใจรักชาติทั้งสิ้น อีกทั้งอดีตแกนนำคนไทยหัวใจรักชาติอาทิ นายไชยวัฒน์ สีนสุวงศ์ นายสมบูรณ์ ทองบุราณ พล.ร.อ.บรรณวิทย์ เก่งเรียน พล.อ.ปรีชา เอี่ยมสุพรรณ หรือแม้แต่สมณะโพธิรักษ์ ยังคงเป็นผู้สนับสนุนอยู่เบื้องหลังการชุมนุม

การเคลื่อนไหวขององค์กรพิทักษ์สยามเกิดขึ้น 3 ครั้ง โดยแต่ละครั้งเป็นการจัดการชุมนุมแบบวันเดียวไม่มีการปักหลักปักค้างแต่เป็นลักษณะการรวมตัวเพื่อแสดงจุดยืนแล้วสลายตัวไป การเคลื่อนไหวในครั้งแรกเริ่มจากการนัดชุมนุมที่ท้องสนามหลวงวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ.2555 ทางกลุ่มประกาศต่อสาธารณะว่าเป็นเพียงการนัดกันทำบุญเนื่องมาจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ทรงหายจากพระอาการประชวร⁵⁰⁹ ถึงแม้ในครั้งนี้นำกลุ่มอธิบายว่าไม่เกี่ยวข้องกับการเมือง แต่จากการกล่าวปราศรัยที่เกี่ยวกับการปกป้องพระมหากษัตริย์ รวมไปถึงบางตอนที่มีการพาดพิงถึงรัฐบาลยิ่งลักษณ์ว่าเป็นการสืบทอดอำนาจของทักษิณในการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครอง สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่าการนัดทำบุญกันในครั้งนี้เป็นการเริ่มประกาศเคลื่อนไหวปกป้องชาติ-ศาสน์-กษัตริย์ และต่อต้านระบอบทักษิณ

⁵⁰⁸ การเปิดตัวขององค์กรพิทักษ์สยามในครั้งแรกใช้ชื่อ “รวมพลังพิทักษ์สยาม” จัดกิจกรรมทำบุญประเทศที่บริเวณท้องสนามหลวงวันที่ 16 มิถุนายน พ.ศ.2555 ก่อนที่จะมีการประกาศการเคลื่อนไหวทางการเมืองขับไล่รัฐบาลยิ่งลักษณ์ในนามองค์กรพิทักษ์สยาม อย่างไรก็ตามในงานดังกล่าวพล.อ.บุญเลิศ ได้มีการประกาศว่าการเคลื่อนไหวนี้เป็นของภาคประชาชนโดยไม่มีหน่วยงานใดเข้ามาแทรกแซงแต่อย่างใด อ้างจาก “เสธอ้ายยันทำบุญประเทศไม่มีการเมือง,” 16 มิ.ย. 2555, <https://www.posttoday.com/politic/news/160173>.

⁵⁰⁹ เรื่องเดียวกัน.

หลังจากเหตุการณ์ดังกล่าว องค์กรพิทักษ์สยามมีการนัดชุมนุมอีกครั้งในวันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ.2555 ซึ่งครั้งนี้ทางกลุ่มประกาศตัวอย่างชัดเจนว่าเป็นการเคลื่อนไหวใน 3 เรื่องหลักคือ 1. การปล่อยให้มีการพาดพิงสถาบันพระมหากษัตริย์ 2. รัฐบาลประหารประเทศไร้ประสิทธิภาพ และ 3. เกิดการทุจริตคอร์รัปชันที่น่าโดยยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ถือเป็นหุ่นเชิดของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร⁵¹⁰ การชุมนุมจัดขึ้นในบริเวณสนามม้าบางเล็ง หนึ่งในพื้นที่รับผิดชอบหลักที่ พล.อ.บุญเลิศ รับผิดชอบอยู่ ซึ่งการเคลื่อนไหวครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมหลักพันถึงเกือบหมื่นคน⁵¹¹ อย่างไรก็ตามการประชุมในวันดังกล่าวจัดขึ้นเพียงระยะเวลาสั้น ๆ โดยผู้ที่ขึ้นเวทีปราศรัยส่วนใหญ่เป็นแกนนำหน้าเดิมที่อยู่ในกลุ่มอนุรักษ์นิยม และร่วมเคลื่อนไหวกันมาตั้งแต่สมัยการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติแล้ว อาทิ สมณะโพธิรักษ์ พล.อ.ปรีชา เอี่ยมสุพรรณ พล.อ.ปฐมพงษ์ เกษรศุกร์ และนายไชยวัฒน์ สิ้นสูงศ์

ในเดือนถัดมา พล.อ.บุญเลิศ มีการนัดชุมนุมใหญ่ ซึ่งเป็นครั้งสุดท้ายในการเคลื่อนไหวภายใต้ชื่อองค์กรพิทักษ์สยาม ทางกลุ่มนัดหมายชุมนุมใหญ่ในวันที่ 24 พฤศจิกายน โดยมีการประกาศตั้งต่อก่อนวันดังกล่าวแล้วว่าในครั้งนี้จะต้องขับไล่รัฐบาลยิ่งลักษณ์ โไลผู้ที่ต้องการล้มล้างสถาบันออกจากประเทศไปให้ได้⁵¹² ที่น่าสนใจคือก่อนการชุมนุมเกิดขึ้นเริ่มมีนายทหารจากกลุ่มอนุรักษ์นิยมหลายคน ที่ออกมาให้สัมภาษณ์ และแสดงทัศนคติทางการเมืองในแนวทางว่า การเคลื่อนไหวของประชาชนในรอบนี้เป็นการ “แซ่แข็งประเทศ” โดยประชาชน ซึ่งหากระบอบทักษิณยังไม่หมดไปในรอบนี้บ้านเมืองจะเกิดความวุ่นวายขึ้นได้ในอนาคต การให้สัมภาษณ์ในลักษณะนี้ของบรรดานายทหารที่อยู่ในกลุ่มอนุรักษ์นิยมทำให้เกิดกระแสว่าองค์กรพิทักษ์สยามกำลังกดดันให้กองทัพทำการรัฐประหารเหมือนในเหตุการณ์ 19 กันยายน พ.ศ.2549⁵¹³

เหตุการณ์การชุมนุมขององค์กรพิทักษ์สยามเห็นได้ว่าในปี พ.ศ.2555 พวกเขามีการปรับเปลี่ยนการเคลื่อนไหวในสองด้านสำคัญคือ *ด้านแรก* พวกเขามีการเปลี่ยนลักษณะการจัดการเคลื่อนไหวโดยไม่ได้จัดชุมนุมแบบปักหลักค้างคืนเหมือนช่วงก่อนหน้า แต่เปลี่ยนเป็นการจัดชุมนุมวันเดียวในช่วงเช้า และประกาศยุติการชุมนุมในช่วงเย็นหรือค่ำเท่านั้นเห็นได้จากการนัดชุมนุมขององค์กรพิทักษ์สยามที่มีการนัดถึง 3 ครั้ง และในแต่ละครั้งเป็นการจัดกิจกรรมแบบวันเดียว

⁵¹⁰ โปสต์ทูเดย์, "โมเดล "เสธ.อ้าย" แซ่แข็งประเทศ 5 ปี," 28 ต.ค. 2555,

<https://www.posttoday.com/politic/report/184851>.

⁵¹¹ จำนวนผู้ชุมนุมในวันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ.2555 ของกลุ่มองค์กรพิทักษ์สยามยังเป็นข้อถกเถียงเนื่องจากว่า ทางกลุ่มและสื่อบางสำนักระบุว่ามีผู้เข้าร่วมถึง 3.6 หมื่นคน ในขณะที่ข้อมูลฝ่ายรัฐบาล และความมั่นคงระบุว่ามี 7 – 8 พันคน อ้างจาก วาสนา นาน่วม, *Soldiers Never Die* ใต้อุ้งที่อปปูต (กรุงเทพฯ: มติชน, 2556). น.118

⁵¹² อินโฟเควสท์, "องค์กรพิทักษ์สยามเล็งนัดชุมนุมใหญ่อีกรอบเดินหน้าไล่รัฐบาลพันประเทศ", 28 ต.ค. 2555, <https://www.ryt9.com/s/iq02/1517972>.

⁵¹³ วาสนา นาน่วม, *Soldiers Never Die* ใต้อุ้งที่อปปูต. อ้างแล้ว. น.118

ด้านที่สองเกี่ยวกับประเด็นการเคลื่อนไหวที่แกนนำกลุ่มพยายามหลีกเลี่ยงประเด็นที่จะทำให้เกิดความขัดแย้งกับแนวร่วม เห็นได้จากในช่วงเวลาการเคลื่อนไหวขององค์กรพิทักษ์สยามที่พวกเขาไม่ได้กล่าวถึงเรื่องของความขัดแย้งไทย-กัมพูชา แต่กลับมาชูประเด็นปัญหาของระบอบทักษิณว่าเป็นภัยต่อชาติและสถาบันกษัตริย์ตัวอย่างเช่น คำปราศรัยของสมณะโพธิรักษ์บนเวทีองค์กรพิทักษ์สยาม วันที่ 24 พฤศจิกายน หน้าบริเวณลานพระบรมรูปทรงม้า ที่ไม่ได้มีการกล่าวถึงประเด็นความขัดแย้งไทยกัมพูชา หรือแม้แต่ผลประโยชน์ของประเทศชาติที่ทางกลุ่มเห็นว่าสูญเสียไปในช่วงพรรคประชาธิปัตย์เป็นรัฐบาล แต่เปลี่ยนประเด็นมาพูดโจมตีนายกรัฐมนตรียิ่งลักษณ์ว่าเป็นตัวแทนของระบอบทักษิณที่ต้องการจะล้มล้างสถาบัน โพธิรักษ์กล่าวบนเวทีว่า การเคลื่อนไหวในวันนี้เกิดขึ้นเนื่องจากทางกลุ่มเห็นตรงกันว่ารัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ บริหารบ้านเมืองอย่างไม่อยู่ในศีลในธรรมรวมถึงหลักนิติรัฐนิติธรรม และแม้ว่าการชุมนุมในวันนี้จะมีประชาชนมาร่วมไม่ถึงหนึ่งล้านคน แต่ถือว่าประสบความสำเร็จแล้วเนื่องจากสามารถส่งสัญญาณให้ประชาชนส่วนใหญ่ได้รู้และเข้าใจถึงความโหดร้ายของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ นอกจากนี้สมณะโพธิรักษ์ยังกล่าวทิ้งท้ายก่อนที่จะมีการประกาศยุติการชุมนุมว่า

“ทุกวันนี้เอาตมาเห็นว่าการเมืองของเราดีขึ้น นักการเมืองเท่านั้นแยกลง แต่ประชาชนเข้าใจแล้ว คราวหน้านัดกันมาอีก ให้มากกว่านี้อีกร้อยเท่า ... ประชาธิปไตยนั้นเป็นเรื่องของคนทุกคนที่ดูแลบ้านเมืองด้วยกัน มีสิทธิในประเทศชาติร่วมกันทุกคน ประชาชนมีหน้าที่รักษาชาติ ศาสน์ กษัตริย์ อันสุดท้ายที่สำคัญยิ่งที่ต้องรักษากฎเกณฑ์ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เมื่อเขา (รัฐบาลยิ่งลักษณ์) ทำลาย เขาบิดเบี้ยวหลักนี้ จึงจำเป็นต้องอาศัยสถาบันตุลาการ เพราะงั้นการเมืองเมื่อประชาชนเป็นเจ้าของบ้านเมือง ทุกคนมีหน้าที่ต้องปกป้องบ้านเมือง การออกมาชุมนุมอย่างนี้เป็นการแสดงประชาธิปไตยอันดับหนึ่ง”⁵¹⁴

นอกจากนี้หากหากพิจารณาจากประเด็นที่ถูกพูดถึงบนเวทีองค์กรพิทักษ์สยามยังจะเห็นได้ว่าไม่มีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการโจมตีรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ หรืออดีตนายกอภิสิทธิ์อย่างในช่วงก่อนหน้า แต่จะเน้นไปที่โจมตีรัฐบาลยิ่งลักษณ์ และความเลวร้ายของระบอบทักษิณเพียงเรื่องเดียว ตัวอย่างเช่น คำปราศรัยของเสธ.อ้าย เกี่ยวกับการสรุปการชุมนุมก่อนที่ตัวเขาจะประกาศยุติบทบาทตัวเองในฐานะแกนนำองค์กรพิทักษ์สยาม โดยเสธ.อ้ายมีการกล่าวโจมตีรัฐบาลยิ่งลักษณ์ว่าฉ้อฉล

⁵¹⁴ บุญนิยมทีวี, "สมณะโพธิรักษ์ เสธอ้าย ประกาศยุติการชุมนุม 24 พย 55 (ไฟล์วีดีโอ)," 4 ธ.ค. 2555, <https://www.youtube.com/watch?v=0F8LqWNeSio>

ทุจริตและต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมถึงกล่าวเกี่ยวกับความโหดร้ายของรัฐบาลยิ่งลักษณ์ที่กระทำรุนแรงกับผู้ชุมนุม⁵¹⁵

อย่างไรก็ตามแม้กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วจะพยายามปรับเปลี่ยนรูปแบบการชุมนุมจากชุมนุมต่อเนื่องมาเป็นจัดชุมนุมแบบวันเดียวแต่หลายครั้ง ลดความขัดแย้งเพื่อขยายมวลชนเพิ่มโดยเปลี่ยนประเด็นจากการโจมตีพรรคประชาธิปัตย์มาเป็นโจมตีรัฐบาลยิ่งลักษณ์และปลุกระดมความโหดร้ายของระบอบทักษิณ หรือแม้แต่เปลี่ยนชื่อกลุ่มการเคลื่อนไหวจากคนไทยหัวใจรักชาติมาเป็นองค์กรพิทักษ์สยาม แต่หากพิจารณาจากการเคลื่อนไหวขององค์กรพิทักษ์สยามในครั้งนี้เห็นได้ว่าพวกเขายังคงไม่ประสบความสำเร็จในแง่ของการกดดันรัฐบาล หรือแม้แต่กดดันกองทัพให้ออกมาจัดการกับปัญหาบ้านเมือง อีกทั้งประชาชนที่เข้าร่วมส่วนใหญ่ยังมีจำนวนไม่มากตามที่คาดการณ์ไว้ซึ่งการไม่ประสบความสำเร็จในครั้งนี้ทำให้พล.อ.บุญเลิศ ประกาศยุติการเคลื่อนไหวในนามองค์กรพิทักษ์สยาม และประกาศว่าตนเองนั้นจะไม่ยุ่งกับการเคลื่อนไหวอื่น ๆ อีกต่อไป ในช่วงเย็นของการชุมนุม 24 พฤศจิกายน พ.ศ.2555⁵¹⁶

กองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ

หลังจากไม่ประสบความสำเร็จในแง่ของการบรรลุเป้าหมายของการเคลื่อนไหวมาถึง 2 ครั้งในรอบคนไทยหัวใจรักชาติ และองค์กรพิทักษ์สยาม ใน พ.ศ.2556 กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีการปรับตัวอีกครั้ง ในรอบนี้พวกเขาเปลี่ยนชื่อกลุ่มเป็น “กองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ (กปท.)” เปลี่ยนลักษณะการเคลื่อนไหวจากเดิมในช่วง พ.ศ.2555 เป็นการนัดชุมนุมแบบวันเดียวกลับเป็นการชุมนุมแบบปักหลักค้างคืน ที่สำคัญคือในช่วงเวลานี้พวกเขามีการปรับบทบาทการเคลื่อนไหวโดยไม่ได้เคลื่อนไหวเพื่อเป็นกลุ่มหลักในการกดดันรัฐบาลเหมือนอย่างในรอบของคนไทยหัวใจรักชาติหรือองค์กรพิทักษ์สยาม แต่จัดตั้งการเคลื่อนไหวขึ้นเพื่อปลุกระดมต่อต้านทักษิณ และสร้างสถานการณ์ทางการเมืองที่เอื้อให้กลุ่มการเคลื่อนไหวอื่น ๆ ที่มีทรัพยากรและสามารถกดดันรัฐบาลได้มากกว่าสามารถออกมาจัดชุมนุมใหญ่ได้อย่างชอบธรรม

การเคลื่อนไหวในปี พ.ศ.2556 เริ่มขึ้นเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ.2556 ในวันดังกล่าวกลุ่มอนุรักษ์นิยมมีการประกาศจัดตั้งกลุ่มกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ (กปท.) และเปิดตัวคณะเสนาธิการร่วมประกอบด้วย พล.อ.ปรีชา เอี่ยมสุพรรณ พล.ร.อ.บรรณวิทย์ เก่งเรียน พล.อ.ท.วัชร ฤทธาคนี และพล.ร.อ.ชัย สุวรรณภาพ ตัวแทนจาก ตท.1 ที่เข้ามามีบทบาทในกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้ว

⁵¹⁵ เรื่องเดียวกัน.

⁵¹⁶ เรื่องเดียวกัน.

ช่วงองค์กรพิทักษ์สยาม เป็นแกนนำออกหน้าในการเคลื่อนไหว นอกจากนี้ยังมีบุคคลซึ่งเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมาโดยตลอดคอยเป็นผู้ประสานงานและโฆษณาให้กับการเคลื่อนไหวในครั้งนี้ได้แก่ สมณะโพธิรักษ์ นายพิเชต พัฒนโชติ ร.ต.แซมดิน เลิศบุศย์ และนายไทรพลสุวรรณ⁵¹⁷ ซึ่งนอกจากในวันนี้จะประกาศรายชื่อแกนนำการเคลื่อนไหวแล้ว พวกเขายังแถลงการณ์โจมตีรัฐบาลว่าทุจริต และกำลังมีแผนการล้มล้างสถาบัน ตัวอย่างตอนหนึ่งจากแถลงการของกปท. ความว่า

“สถานการณ์บ้านเมืองปัจจุบันอยู่ในภาวะวิกฤติ อย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ถูกครอบงำด้วยอำนาจชั่วช้าสามัญ ของระบอบทักษิณ ที่มีพฤติกรรมไม่จงรักภักดี เหมิเกริม กระทบการอันไม่เหมาะสม จาบจ้วงล่วงละเมิดสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยนักโทษหนีคุกทักษิณ ชินวัตร อีกทั้งบงการให้รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหม ทำการแทรกแซง บ่อนทำลายผู้นำเหล่าทัพให้แตกความสามัคคี ย่ำยีกองทัพ ย่ำยีหัวใจของคนไทยทั้งชาติอย่างรุนแรงที่สุด รัฐบาลนี้ปล่อยให้มีการทุจริตคอร์รัปชันโกงกินบ้านเมือง ทำให้ประเทศสูญเงินไปกับนโยบาย ประชานิยมในโครงการจำนำข้าวหลายแสนล้านบาท เมื่อข้าราชการผู้ทำหน้าที่รักษาผลประโยชน์ชาติได้ตรวจพบการทุจริต รัฐบาลกลับใช้อำนาจกลั่นแกล้งด้วยการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน กระทบการช่มเหงอย่างไม่เป็นธรรม”⁵¹⁸

การประชุมของกปท. เริ่มต้นในวันที่ 4 สิงหาคม พ.ศ.2556 ที่บริเวณลานหน้าสวนลุมพินี โดยในครั้งนี้มีการตั้งเต็นท์สำหรับเตรียมปักหลักปักค้าง ตลอดจนถึงโรงครัว ห้องน้ำ และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการปักหลักชุมนุมเป็นเวลานาน ในช่วงเย็นของวันดังกล่าวแกนนำกปท. ได้มีการประกาศจุดยืน และข้อเรียกร้องในการเคลื่อนไหวอีกรอบหนึ่ง โดยในครั้งนี้ประกาศว่า การชุมนุมของกปท. เป็นการ “ลั่นระฆังระบอบทักษิณ” และยื่นคำขาดในการกำจัดระบอบทักษิณให้หมดไปหลังจากปล่อยให้ปัญหานี้เรื้อรังมาเป็นเวลากว่า 12 ปี⁵¹⁹ นอกจากนี้พวกเขายังประกาศจุดยืนอีก 4 ข้อประกอบด้วย 1. ขอลั่นระฆังต่อสู้ตามระบอบประชาธิปไตย เพื่อโค่นล้มระบอบทักษิณให้พ้นไปจากการเมืองไทย และเดินหน้าสู่การปฏิรูปใหญ่ประเทศไทยอย่างจริงจัง 2. คัดค้าน พ.ร.บ.นิรโทษกรรมหรือกฎหมายอื่น ๆ ที่เปรียบเสมือน “กระดาศหิขชูทางการเมือง” อันจะนำมาสู่การฟอกหรือเช็ดล้างความผิดให้กับอดีตนายกทักษิณให้พ้นผิดทุกคดี 3. เราจะชุมนุมโดยสงบ สันติ อหิงสา ปราศจากอาวุธ

⁵¹⁷ ประชาไท, "เปิดตัวอีก! “กองทัพ ปชช.โค่นระบอบทักษิณ” ร้อง 6 ข้อ เตรียมชุมนุม 4 ส.ค.นี้ ", 20 ก.ค. 2556, <https://prachatai.com/journal/2013/07/47802>

⁵¹⁸ เรื่องเดียวกัน.

⁵¹⁹ สำนักข่าวอิสรา, "มือบโค่นระบอบทักษิณ แถลงการณ์ ลั่นระฆังสู้รัฐ-ต้าน พ.ร.บ. นิรโทษกรรม ", 4 ส.ค. 2556, <https://www.isranews.org/isranews-news/22794-1-sp-618.html>

ตามที่รัฐธรรมนูญให้สิทธิประชาชนในการชุมนุมและแสดงออกทางการเมือง และที่สำคัญในข้อที่ 4. ขอเชิญชวนประชาชนทุกหมู่เหล่า ทหาร ตำรวจ ทั้งในและนอกราชการ พี่น้องทุกสีเสื้อ ฯลฯ ให้มาร่วมโค่นระบอบทักษิณกับพวกเราเพื่อนำไปสู่การปฏิรูปครั้งสำคัญแก่ประเทศไทย⁵²⁰

การชุมนุมดำเนินไปอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ 4 สิงหาคมเป็นต้นมา ซึ่งในระหว่างที่แกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วได้ทยอยขึ้นปราศรัยกับผู้ชุมนุมที่ปักหลักอยู่หน้าสวนลุมพินี แกนนำส่วนหนึ่งเริ่มมีการประสานกับเครือข่ายอื่น ๆ ที่เคยร่วมกันเมื่อครั้งการชุมนุมพันธมิตรฯ ในปี พ.ศ. 2551 เพื่อหวังที่จะรื้อฟื้นการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณในลักษณะของขบวนการใหญ่กลับขึ้นมาอีกครั้งหนึ่ง แกนนำหลายคนมีการปรึกษาหารือกันเพื่อขอความร่วมมือจากอดีตเครือข่ายพันธมิตรฯ ส่วนอื่น ๆ อาทิ เครือข่ายจากสหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจที่นำโดยนายสมศักดิ์ โกศัยสุข หรือแม้แต่เครือข่ายนักศึกษาประชาชนปฏิรูปประเทศไทยที่นำโดยนายนิติธร ล้ำเหลือ และนายอุทัย ยอดมณี⁵²¹ นอกจากนี้แกนนำในกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วทั้งในส่วนของผู้ชุมนุมโศกและบรรดานายทหารอาวุโสเริ่มมีการส่งสัญญาณผ่านการปราศรัยบนเวที และการเทียบเชิญกันอย่างไม่เปิดเผยเพื่อให้เครือข่ายเหล่านี้ออกมาเคลื่อนไหว⁵²²

ในรอบนี้เห็นได้ว่ากลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเคลื่อนไหวอีกครั้งที่สอง โดยเรื่องแรกพวกเขาเปลี่ยนจากการชุมนุมแบบวันเดียวเป็นปักหลักค้างคืนเนื่องจากมีบทเรียนจากการเคลื่อนไหวในรอบขององค์กรพิทักษ์สยามว่าการจัดชุมนุมแบบวันเดียวจบไม่สามารถกดดันรัฐบาลได้มากเท่ากับชุมนุมต่อเนื่อง อีกทั้งหากไม่มีการปักหลักค้างคืนยังจะทำให้มวลชนต่างจังหวัดไม่สามารถเดินทางเข้ามาชุมนุมได้ ประเด็นนี้แกนนำนายทหาร ค. หนึ่งในแกนนำผู้ออกหน้าการเคลื่อนไหวในช่วงเวลานี้ อธิบายว่า การจัดชุมนุมแบบวันเดียวเหมือนจัดกิจกรรมเสวนาหรือกิจกรรมของสันติโศกมีข้อดีคือไม่จำเป็นต้องใช้ทรัพยากรมากทั้งในแง่ของทุนในการจัดการเคลื่อนไหวและคนที่เข้าร่วมการเคลื่อนไหวซึ่งในช่วงองค์กรพิทักษ์สยามนั้นทางกลุ่มเห็นว่าวิธีการนี้เป็นวิธีการที่เหมาะสมที่สุด อย่างไรก็ตามบทเรียนจากการเคลื่อนไหวแบบองค์กรพิทักษ์สยามคือการเคลื่อนไหวไม่สามารถกดดันรัฐบาลได้เนื่องจากไม่ได้สร้างความเดือดร้อนให้กับรัฐแต่อย่างใด นอกจากนี้การจัดกิจกรรมชุมนุมแบบวันเดียวนั้นเป็นเวลาที่สั้นเกินไปหากจะระดมมวลชนให้ได้จำนวนมาก ๆ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับคนต่างจังหวัดที่ต้องการมาชุมนุม เขากล่าวว่า “องค์กรพิทักษ์สยามและสื่อหลากหลายมีมวลชนจากต่างจังหวัดมาไม่ได้จำนวนมากเนื่องจากจัดชุมนุมแค่วันเดียว คนกลุ่มนี้ต้องการที่พักค้าง หรือมาชุมนุมหนึ่งครั้งเป็นเวลาหลายวัน หลายอาทิตย์แล้วค่อยกลับ

⁵²⁰ เรื่องเดียวกัน.

⁵²¹ แกนนำ ก. อ้างแล้ว.

⁵²² แกนนำ ข. อ้างแล้ว.

หากต้องการบรรลุเป้าหมายของการเคลื่อนไหว ให้คนมาจำนวนมาก ๆ จึงจำเป็นต้องมีการชุมนุมต่อเนื่องและสร้างความเดือดร้อนแก่รัฐบาลให้ได้ในระดับหนึ่ง”⁵²³

เรื่องที่สอง บทบาทการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในช่วงกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณมีลักษณะเปลี่ยนไปจากช่วงก่อนหน้านี้คือ ในช่วงกบต. แกนนำกลุ่มมีการอธิบายในลักษณะที่การเคลื่อนไหวของกลุ่มมีบทบาทเป็นคนคอยเปิดประเด็นและเชิญชวนกลุ่มอื่น ๆ ที่มีทรัพยากรในการจัดการชุมนุมมากกว่าให้ออกมาเป็นแกนหลักในการเคลื่อนไหว ในขณะที่ช่วงของคนไทยหัวใจรักชาติและองค์กรพิทักษ์สยาม แกนนำมีความพยายามที่จะจัดตั้งกลุ่มให้กลายเป็นกลุ่มหลักเพียงกลุ่มเดียวเพื่อขับไล่รัฐบาลเหมือนในช่วงการเคลื่อนไหวของขบวนการพันธมิตรฯ กล่าวในอีกความหมายหนึ่งคือในช่วงเวลานี้ กบต. ไม่ได้ถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแกนหลักในการเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาล แต่ก่อตั้งขึ้นเพื่อสร้างสถานการณ์ทางการเมืองให้กลุ่มต่อต้านทักษิณกลุ่มอื่น ๆ ที่มีความสามารถในการเคลื่อนไหวมากกว่าสามารถออกมาจัดชุมนุมใหญ่อย่างชอบธรรมและเข้ากับสถานการณ์มากขึ้น

เหตุที่ทำให้กล่าวได้ว่ากลุ่มกบต. จัดตั้งขึ้นเพื่อเปิดประเด็นและสร้างสถานการณ์ทางการเมืองให้กลุ่มอื่น ๆ ออกมาจัดชุมนุมใหญ่ได้อย่างชอบธรรมเห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของแกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมเกี่ยวกับบทบาทรวมถึงความพร้อมของการเคลื่อนไหวในช่วง พ.ศ. 2556 ที่กล่าวในแนวทางเดียวกันว่า กบต. ยังคงมีข้อจำกัดอยู่หลายด้านทำให้ไม่สามารถขับไล่รัฐบาลได้หากไม่มีเครือข่ายอื่น ๆ ออกมาชุมนุมเพิ่ม ดังนั้นการจัดชุมนุมของ กบต. ในครั้งนี้จึงเกิดขึ้นเพื่อเรียกร้องให้หลายกลุ่มที่ต้องการต่อต้านระบอบทักษิณเช่นเดียวกันให้ออกมาเคลื่อนไหวตัวอย่างเช่น นายทหารอาวุโสท่านหนึ่งที่ให้สัมภาษณ์เห็นว่า การเคลื่อนไหวของตนเองยังมีกำลังไม่มากพอเนื่องจากแกนนำส่วนใหญ่ไม่เป็นที่รู้จักกับมวลชน นายทหารหรือแม้แต่แกนนำชาวอโศกมีมวลชนเฉพาะกลุ่มที่ไม่ได้จำนวนมากเท่ากับกลุ่มอย่างพรรคประชาธิปัตย์หรือเครือข่ายสนธิ เขากล่าวว่าด้วยความสามารถของ กบต. ไม่สามารถทำงานนี้ได้สำเร็จ แต่ กบต. มีหน้าที่สำคัญคือ “จุดไฟ” เพื่อให้ห้องค์กรอื่น ๆ ออกมาเคลื่อนไหวต่อ ๆ กันมา

“ในบางจังหวัด ก็จำเป็นต้องจุดไฟสร้างสถานการณ์บางอย่างให้คนมันออกมา เช่น การที่เราไปยึดทำเนียบ ซึ่งถือเป็นยุทธวิธีหนึ่งเพื่อให้เป็นที่สนใจของประชาชนและกลุ่มอื่น ๆ เหมือนเป็นตัวกระตุ้นให้กลุ่มที่รอจังหวะเหมาะสมได้ออกมาเคลื่อนไหว”⁵²⁴

⁵²³ แกนนำนายทหาร ค. อ่างแล้ว.

⁵²⁴ เรื่องเดียวกัน.

นอกจากนี้ แกนนํา ข. แกนนํากลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในฝั่งชุมชนอโศกยังกล่าวสรุปการเคลื่อนไหวของ กปท. หลังบรรลุเป้าหมายขับไล่ นายกึ่งลักษณะ ชินวัตร ด้วยว่า การปึกหลักชุมนุมของ กปท. แม้จะมีคนมาร่วมไม่มาก แต่ถือได้ว่ามีส่วนสำคัญมากที่ทำให้เกิดขบวนการ กปท. และขับไล่ระบอบทักษิณได้ในท้ายที่สุด เขากล่าวว่า “คนเราน้อยแต่สำคัญ ในช่วงหลังกระแสเบาลงไปมาก (กระแสต่อต้านทักษิณ) แต่ กปท. มาปลุกกระแสกระตุ้นให้ประชาชนรู้ถึงภัยทักษิณ คึกคักขึ้นมาอีก พอคนอื่นเห็นว่าเราออกมา เขาก็ออกมา”⁵²⁵ ในแง่นี้ทำให้เห็นได้ว่าในมุมมองของแกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วทั้งจากฝั่งชุมชนอโศกและนายทหาร พวกเขาไม่ได้จัดตั้ง กปท. เพื่อต้องการให้กลายเป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวหลักในการออกมาเคลื่อนไหวให้บรรลุเป้าหมายในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นการเฉพาะเหมือนในช่วงของการจัดตั้งกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติและองค์กรพิทักษ์สยาม แต่พวกเขาต้องการให้ กปท. เป็นกลุ่มสำคัญในการเปิดประเด็นและสร้างสถานการณ์ทางการเมืองให้กลุ่มอื่น ๆ ที่มีทรัพยากรมากกว่าสามารถออกมาจัดการเคลื่อนไหวขับไล่ นายกึ่งลักษณะ ชินวัตร และระบอบทักษิณ

บทบาทของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วที่เปลี่ยนไปในลักษณะนี้ส่งผลให้ภายหลังการชุมนุมอย่างต่อเนื่องของ กปท. ได้เกิดกลุ่มการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณกลุ่มอื่น ๆ ตามมา ตัวอย่างเช่น การจัดเวทีโดยกลุ่มเครือข่ายนักศึกษาประชาชนปฏิรูปประเทศไทย (คปท.)⁵²⁶ ที่แยกอรุพงษ์ การจัดเวทีจากเครือข่ายพรรคประชาธิปไตยของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ที่สถานีรถไฟสามเสน ก่อนที่เครือข่ายเหล่านี้จะมีการรวมกันภายใต้ขบวนการ กปท. ในที่สุด

โดยสรุปหลังสิ้นสุดการชุมนุมใหญ่ของคนไทยหัวใจรักชาติ พ.ศ.2554 เป็นช่วงที่กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณยังคงมีลักษณะที่แยกตัวออกจากขบวนการใหญ่เพื่อออกมาจัดตั้งกลุ่มการเคลื่อนไหวในแนวทางของตัวเองอยู่แต่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบ ยุทธวิธีการเคลื่อนไหว ตลอดจนประเด็นการเคลื่อนไหวในหลายครั้ง การปรับตัวครั้งแรกเกิดขึ้นจากความล้มเหลวในแง่การบรรลุข้อเรียกร้องของกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติที่พวกเขามีความขัดแย้งกับหลายกลุ่มในขบวนการใหญ่มากจนเกินไป ประเด็นการเคลื่อนไหวที่ไม่ได้ทำให้มวลชนส่วนใหญ่เห็นว่าจำเป็นต้องออกมาต่อสู้ร่วมกัน และภาพลักษณ์ของกลุ่มที่ถูกมองว่าเป็นกลุ่มหัวรุนแรงมักสร้างความเดือดร้อนให้กับพื้นที่ที่

⁵²⁵ แกนนํา ข. อ่างแล้ว.

⁵²⁶ เครือข่ายนักศึกษาประชาชนปฏิรูปประเทศไทย หรือคปท. เกิดขึ้นจากการรวมตัวกันของมวลชนส่วนหนึ่งของกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณที่ไม่เห็นด้วยในประกาศยุติการยกระดับการชุมนุมของแกนนำในวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ.2556 ร่วมกับ กลุ่มนักศึกษาอาสาพิทักษ์ราชบัลลังก์ กลุ่มกองทัพนิรนาม กลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง ภายใต้การนำของนายนิติธร ล้ำเหลือ หรือนายนกเขา และนายอุทัย ยอดมณี ประกาศนำมวลชนตั้งเวทีปราศรัยบริเวณแยกอรุพงษ์ในชื่อ “เครือข่ายนักศึกษาประชาชนปฏิรูปประเทศไทย” ชูประเด็นข้อเรียกร้องหลักคือขับไล่ นายกึ่งลักษณะ ชินวัตร และปฏิรูปประเทศไทย โดยคปท.มีการชุมนุมอย่างต่อเนื่องตั้งแต่วันที่ 10 ตุลาคม เป็นต้นมา ก่อนที่จะเคลื่อนขบวนไปปักหลักชุมนุมที่บริเวณสะพานชมัยมรุเชฐ ข้างทำเนียบรัฐบาล คู่ขนานกันไปกับเวทีของกลุ่มอื่น ๆ ที่ออกมาต่อต้านทักษิณในขณะนั้น และยุติการเคลื่อนไหวเมื่อเกิดการรัฐประหาร 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557 รายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับคปท. ใน นิติธร ล้ำเหลือ. อ่างแล้ว.

พวกเขาไปชุมนุม จากปัญหาเหล่านี้ทำให้แกนนำตัดสินใจลดบทบาทกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ และจัดตั้งกลุ่มการเคลื่อนไหวกลุ่มใหม่ในชื่อองค์กรพิทักษ์สยามในปีถัดมา อย่างไรก็ตามการเคลื่อนไหวในนามองค์กรพิทักษ์สยามนั้นเกิดขึ้นในระยะเวลาอันสั้นและไม่สามารถกดดันรัฐบาลให้ทำตามข้อเรียกร้องของกลุ่มได้มากนักซึ่งทำให้พวกเขาต้องปรับเปลี่ยนแนวทางการเคลื่อนไหวอีกครั้ง

การปรับตัวอีกครั้งเกิดขึ้นหลังยุติการชุมนุมในนามองค์กรพิทักษ์สยาม ในรอบนี้แกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมเห็นว่าแนวทางการเคลื่อนไหวแบบจัดชุมนุมวันเดียวไม่สามารถกดดันรัฐบาลได้ อย่างไรก็ตามแม้พวกเขาจะจัดการชุมนุมแบบปักหลักยาวนานเหมือนในช่วงของคนไทยหัวใจรักชาติก็ไม่มีทรัพยากรมากพอที่จะกดดันรัฐบาลได้เช่นกัน พวกเขาจึงมีการปรับบทบาทของกลุ่มตนเองจากเดิมที่กลุ่มอนุรักษ์นิยมมักจะมีการประกาศว่าคนไทยหัวใจรักชาติ และองค์กรพิทักษ์สยามจะเป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวหลักในการต่อสู้กับรัฐบาล แต่สำหรับกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ แกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมกลับเห็นว่า การเคลื่อนไหวในรอบนี้ กปท. ไม่ได้เป็นกลุ่มหลัก แต่เป็น “ตัวเปิด” ที่คอยจุดประเด็นและสร้างสถานการณ์ให้กลุ่มอื่น ๆ ที่มีทรัพยากรมากกว่าทั้งในแง่ทุนสนับสนุนการเคลื่อนไหวและมวลชนเข้าร่วมเคลื่อนไหวสามารถออกมาจัดชุมนุมใหญ่ได้อย่างชอบธรรมและทันต่อสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น ซึ่งเมื่อหลาย ๆ เครือข่ายออกมาเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลยิ่งลักษณะก็อาจกล่าวได้ว่ากลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีการปรับตัวอีกครั้งคือพวกเขาเลือกที่จะกลับไปเคลื่อนไหวภายใต้แนวทางของขบวนการใหญ่กปส. ที่นำโดยนายสุเทพ เทือกสุบรรณ

3.4 บทสรุปการแยกตัวออกมาเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ

กองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณถือเป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวสุดท้ายที่จัดตั้งโดยกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณนับตั้งแต่ที่ชุมนุมอโศก และนายทหารมีการรวมกลุ่มกันแยกออกจากขบวนการใหญ่ในปลายปี พ.ศ.2551 ซึ่งจากการอธิบายในช่วงที่ 2 และ 3 เห็นแล้วว่าพวกเขามีการเคลื่อนไหวด้วยตัวเอง ปรับเปลี่ยนแนวทางการเคลื่อนไหวและประเด็นการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลาโดยไม่ได้เป็นไปตามมติของแกนนำพันธมิตรฯ ขบวนการใหญ่ ในแง่นี้ผู้ศึกษาเห็นว่าก่อนจะอธิบายในช่วงถัดไปที่กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วกลับไปเคลื่อนไหวอยู่ภายใต้ขบวนการใหญ่อีกครั้งในนาม กปส. จึงควรที่จะสรุปพัฒนาการของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในช่วงที่พวกเขาออกมาเคลื่อนไหวด้วยตัวเองเสียก่อน ทั้งนี้เพื่อให้เห็นภาพการปรับตัวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ

การแยกตัวจากขบวนการใหญ่ออกมาเคลื่อนไหวเองของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วสามารถแบ่งได้เป็นสองระยะสำคัญ ระยะแรกเกิดขึ้นในช่วงที่ 2 หลังสิ้นสุดการประชุมพันธมิตรฯ พ.ศ.2551 กลุ่มชุมชนโอศุกและนายทหารอาวุโส สองกลุ่มที่มีที่มาแตกต่างกันแต่เข้ามาสนับสนุนการเคลื่อนไหวของพันธมิตรฯ ในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกัน พวกเขาเห็นว่าการเคลื่อนไหวของพันธมิตรฯ ยังไม่ทำให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่มตนเองนั่นคือการสร้างการเมืองที่มีศีลธรรมเป็นตัวชี้นำ ปกป้องชาติและสถาบันกษัตริย์ ด้วยเหตุนี้ทั้งสองกลุ่มจึงมีการรวมกันจัดตั้งกลุ่มการเคลื่อนไหวในชื่อคนไทยหัวใจรักชาติออกมาจัดชุมนุมย่อยในต่างจังหวัดช่วง พ.ศ.2552 – 2553 โดยประเด็นส่วนใหญ่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับระบอบทักษิณแต่เป็นเรื่องการทวงคืนพื้นที่เข้าพระวิหารจากกัมพูชาและการเผยแพร่แนวความคิดรักชาติ-ศาสนา-กษัตริย์อย่างเข้มข้น การจัดชุมนุมย่อยในต่างจังหวัดในช่วงเวลานี้ส่งผลให้กลุ่มอนุรักษ์นิยมมีทรัพยากรในการจัดการเคลื่อนไหวเพิ่มมากขึ้นทั้งในด้านทุนในการเคลื่อนไหวที่สามารถระดมทุนจัดตั้งสื่อโทรทัศน์ของตนเองในชื่อ 13 สยามไทนำเสนอที่สอดคล้องไปกับการเคลื่อนไหวของพวกเขา โดยเฉพาะ รวมถึงในด้านมวลชนผู้เข้าร่วมเคลื่อนไหวที่กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วสามารถดึงมวลชนพันธมิตรฯ ปีกอื่น ๆ อาทิ กลุ่มแม่ยกพันธมิตรฯ ASTV ให้หันมาร่วมกับคนไทยหัวใจรักชาติเพิ่มมากขึ้น

ระยะที่สองเกิดขึ้นในช่วงที่ 3 ของพลวัตกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ พ.ศ.2554 – 2556 ในระยะนี้ถือเป็นช่วงล้มลุกคลุกคลานของกลุ่มเนื่องจากพวกเขามีความขัดแย้งกับหลายกลุ่มในขบวนการต่อต้านทักษิณจนทำให้ต้องเปลี่ยนรูปแบบการเคลื่อนไหว ประเด็นที่ใช้ในการเคลื่อนไหวอยู่หลายครั้งเพื่อให้กลุ่มของตนเองนั้นสามารถผลักดันประเด็นศีลธรรมนำการเมือง ปกป้องชาติและสถาบันกษัตริย์ต่อไปได้ จุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วต้องปรับตัวเริ่มต้นจากความขัดแย้งรุนแรงระหว่างกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วกับกลุ่มอื่นในพันธมิตรฯ ที่เกิดขึ้นในช่วงการประชุมใหญ่ในนามคนไทยหัวใจรักชาติ พ.ศ.2554 การเคลื่อนไหวในครั้งนี้มีการโจมตีรัฐบาลอภิสิทธิ์ และรณรงค์ให้ประชาชนโหวตโนในการเลือกตั้งทั่วไป ซึ่งส่งผลให้กลุ่มมวลชนที่เป็นทั้งมวลชนพันธมิตรฯ และฐานคะแนนเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ไม่สนับสนุนการประชุม รวมถึงกลุ่มแกนนำพันธมิตรฯ ที่จัดตั้งพรรคการเมืองใหม่ออกมาประกาศว่าไม่เห็นด้วยกับแนวทางของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้ว ซึ่งหลังจากสิ้นสุดการประชุมใหญ่ พวกเขาเริ่มตระหนักว่าจำเป็นต้องปรับตัว และแก้ไขปัญหาที่ทำให้การเคลื่อนไหวในรอบคนไทยหัวใจรักชาติไม่ประสบความสำเร็จตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

หลังชุมนุมใหญ่ พ.ศ.2554 แกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วได้ลดบทบาทการเคลื่อนไหวในชื่อคนไทยหัวใจรักชาติพร้อมกับจัดตั้งกลุ่มการเคลื่อนไหวกลุ่มใหม่ขึ้นในชื่อองค์กรพิทักษ์สยาม ในครั้งนี้พวกเขาพยายามลดความขัดแย้งระหว่างกลุ่มตนเองกับกลุ่มอื่น ๆ ลงเพื่อคาดหวังให้กลุ่มที่เคยมีความขัดแย้งเหล่านั้นกลายมาเป็นแนวร่วมสนับสนุนการเคลื่อนไหว รวมถึงปรับเปลี่ยนรูปแบบการเคลื่อนไหวเป็นการจัดชุมนุมใหญ่ในกรุงเทพฯ แบบวันเดียวกลับเนื่องจากตระหนักว่ากลุ่มตนเองนั้นยัง

ไม่มีทุนและมวลชนเพียงพอที่จะจัดชุมนุมแบบยึดเยื้อเป็นเวลานาน อย่างไรก็ตามความพยายามปรับเปลี่ยนรูปแบบรวมถึงประเด็นการเคลื่อนไหวในรอบนี้ยังไม่ทำให้พวกเขากลายเป็นกลุ่มหลักในการต่อต้านทักษิณเหมือนในช่วงของขบวนการพันธมิตรฯ พ.ศ.2549 และ พ.ศ.2551 ได้เนื่องจาก การเคลื่อนไหวในช่วงองค์กรพิทักษ์สยามยังไม่สามารถกดดันรัฐบาลได้มากเท่าที่ควร อีกทั้งมวลชนที่มาร่วมก็เป็นมวลชนกลุ่มเดิมที่ติดตามมาตั้งแต่คนไทยหัวใจรักชาติซึ่งไม่มากพอที่จะก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงหรือบรรลุเป้าหมายของการเคลื่อนไหว ซึ่งความล้มเหลวในรอบนี้ส่งผลให้กลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วยุติการเคลื่อนไหวในนามองค์กรพิทักษ์สยาม และจัดตั้งกลุ่มการเคลื่อนไหวขึ้นมาใหม่อีกครั้งในชื่อกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ

กลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วมีการปรับตัวอีกครั้งในช่วง พ.ศ.2556 ก่อนเกิดขบวนการกบปส. ในครั้งนี้แกนนำทั้งในส่วนของชุมชนอโศกและนายทหารอาวุโสเห็นว่าความสามารถของกลุ่มตนเองนั้นไม่เพียงพอที่จะเป็นกลุ่มหลักกลุ่มเดียวในการต่อสู้กับรัฐบาลได้แม้จะจัดชุมนุมย่อย ชุมนุมยึดเยื้อหรือจัดชุมนุมแบบวันเดียวก็ตาม พวกเขาตัดสินใจเปลี่ยนบทบาทการเคลื่อนไหวจากเดิมที่คนไทยหัวใจรักชาติ และองค์กรพิทักษ์สยามมีเป้าหมายหลักเพื่อเป็นกลุ่มหลักในการต่อสู้กับรัฐบาล แต่ในช่วงเวลานี้พวกเขาจัดตั้งกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณเพื่อเป็นกลุ่มที่จุดประเด็นและสร้างสถานการณ์ที่เอื้อให้กลุ่มอื่น ๆ ที่มีทรัพยากรทั้งในแง่ของเงินทุนและมวลชนมากกว่าให้ออกมาชุมนุมเพื่อเป็นกำลังหลักในการขับไล่รัฐบาลแทนพวกเขา

จากที่กล่าวไปแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการและการปรับตัวของกลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วที่เกิดขึ้นอยู่ในหลายช่วงการเคลื่อนไหว โดยในแง่ปฏิบัติการเคลื่อนไหว กลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วประสบความสำเร็จจากการชุมนุมย่อยในต่างจังหวัดจนสามารถระดมมวลชนเข้าเคลื่อนไหวต่อเนื่องในกรุงเทพฯ แต่กลับล้มเหลวในเวลาต่อมาเนื่องจากไม่สามารถกดดันรัฐบาลให้ทำตามข้อเรียกร้องของการเคลื่อนไหวได้ทั้งในสมัยรัฐบาลอภิสิทธิ์ และรัฐบาลยิ่งลักษณ์ รวมถึงมีมวลชนเข้าร่วมกับกลุ่มอย่างน้อยลงเรื่อย ๆ จนในปี พ.ศ.2556 พวกเขาตัดสินใจกลับไปเคลื่อนไหวอยู่ภายใต้ขบวนการใหญ่เหมือนในอดีตที่เป็นกลุ่มย่อยกลุ่มหนึ่งในขบวนการพันธมิตรฯ

อย่างไรก็ตามความล้มเหลวในแง่ปฏิบัติการในช่วง พ.ศ.2554 – 2556 สวนทางกับเรื่องของ การผลักดันประเด็นชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ ที่ตลอดระยะเวลาที่กลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วแยกตัวออกมาเคลื่อนไหวพวกเขาช่วยกันผลักดันแนวคิดศีลธรรมนำการเมือง การปกป้องชาติ และสถาบันกษัตริย์อย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงหลังการชุมนุมขององค์กรพิทักษ์สยามที่มีการยกเรื่องระบอบทักษิณเป็นภัยต่อสถาบันกษัตริย์ให้ถูกพูดถึงในสังคมหลังจากหายไปสมัยพรรคประชาธิปัตย์เป็นรัฐบาล รวมถึงทำให้อดีตมวลชนพันธมิตรฯ ส่วนใหญ่ที่ไม่ได้เข้าร่วมกับกลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วเห็นถึงภัยอันตรายใกล้ตัวและจำเป็นต้องออกมาต่อสู้ร่วมกันเพื่อขับไล่ระบอบทักษิณอีกครั้ง โดยความสำเร็จ

ในแง่ของการผลักดันประเด็นชาติ-ศาสน์-กษัตริย์ ในลักษณะนี้สะท้อนให้เห็นได้ผ่านการเคลื่อนไหวของขบวนการกบปส. ที่มีผู้เข้าร่วมชุมนุมจำนวนมากกว่าครั้งไหน ๆ และมวลชนที่เข้าร่วมล้วนแต่เห็นตรงกันว่าทักษิณเป็นภัยอันตรายที่ร้ายแรงที่สุดต่อสถาบัน

4. ช่วงที่ 4: การร่วมมือกับขบวนการต่อต้านทักษิณภายใต้การนำของ กบปส. (พ.ศ.2556 - 2557)

หลังจากออกจากขบวนการใหญ่จัดตั้งกลุ่มการเคลื่อนไหวด้วยตัวเองในชื่อคนไทยหัวใจรักชาติ องค์กรพิทักษ์สยาม และกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ ในช่วงที่ 4 พ.ศ.2556 กลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วตัดสินใจกลับไปร่วมมือกับขบวนการใหญ่โดยเคลื่อนไหวภายใต้การนำของ กบปส. เวลานี้พวกเขามีบทบาทเป็นแนวหน้าการเคลื่อนไหวปิดสถานที่ราชการรวมถึงปฏิบัติการสำคัญในเหตุการณ์ “ซัดตาวนักรุงเทพฯ” และ “ล้อมเลือกตั้ง 57” ขณะที่ในแง่ของการผลักดันแนวคิดปกป้องชาติ สถาบันกษัตริย์พวกเขามีบทบาทน้อยลงเนื่องจากผู้มีส่วนในการกำหนดทิศทางเคลื่อนไหวเป็นกลุ่มเครือข่ายพรรคประชาธิปัตย์ที่นำโดยนายสุเทพ เทือกสุบรรณ

ในช่วงเวลานี้กลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วเกิดความขัดแย้งภายในเกี่ยวกับประเด็นยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวเมื่ออยู่ภายใต้ขบวนการใหญ่และบทบาทของกลุ่มหลังสิ้นสุดการขับไล่ระบอบทักษิณ ความเห็นที่ต่างกันทั้งสองประเด็นนี้ทำให้ช่วงท้ายของการชุมนุม แกนนำบางส่วนเริ่มถอยห่างจากการเคลื่อนไหวเปลี่ยนไปสนับสนุนกลุ่มอื่น ๆ ที่เคลื่อนไหวคู่ขนานกันไป นอกจากนี้ภายหลังจากรัฐประหาร พ.ศ.2557 ชุมชนอโศกและนายทหารอาวุโสไม่ได้จัดการเคลื่อนไหวต่อ พวกเขายุติการร่วมมือกันในฐานะกลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ แต่ยังคงความสัมพันธ์ระหว่างกันไว้เพื่อเตรียมรวมกลุ่มอีกครั้งหากชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์มีภัย

4.1 กลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วในการต่อสู้ครั้งสุดท้ายภายใต้การนำของ กบปส.

จุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้กลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วกลับไปร่วมมือกับขบวนการต่อต้านทักษิณภายใต้การนำของ กบปส. เกิดขึ้นหลังจากเครือข่ายพรรคประชาธิปัตย์นำโดยนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ประกาศจัดชุมนุมที่ข้างสถานีรถไฟสามเสนเพื่อคัดค้านร่าง พ.ร.บ.นิรโทษกรรม ฉบับสุดซอยของรัฐบาลพรรคเพื่อไทย โดยสาเหตุสำคัญ 2 ประการที่ทำให้พวกเขาร่วมมือกับ กบปส. ในการเคลื่อนไหวช่วง พ.ศ.2556 – 2557 ก่อนการรัฐประหารได้แก่ หนึ่ง กบปส. มีทรัพยากรในการเคลื่อนไหวที่สามารถกดดันรัฐบาลได้มากกว่า และสอง จุดร่วมในประเด็นปกป้องชาติ-ศาสน์-กษัตริย์ที่กลุ่มอนุรักษนิยมเห็นว่าขบวนการกบปส. นอกจากจะขับไล่รัฐบาลยิ่งลักษณ์ยังมีการชูประเด็น

ศีลธรรมนำการเมืองและปฏิรูปประเทศให้มีระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่สมบูรณ์ ซึ่งเป็นสองเป้าหมายหลักตลอดการเคลื่อนไหวของพวกเขา

หนึ่ง จากการเคลื่อนไหวที่ผ่านมาทำให้กลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วเห็นว่าตนเองยังมีทรัพยากรทั้งในแง่ทุนและมวลชนไม่เพียงพอ เมื่อกปปส. ที่นำโดยนายสุเทพ เทือกสุบรรณประกาศจัดชุมนุมใหญ่จึงเป็นโอกาสของพวกเขาที่จะเข้าไปต่อสู้อุปสรรคกับขบวนการใหญ่เพื่อให้เป้าหมายที่ตั้งไว้ประสบผลสำเร็จ ประเด็นนี้เห็นได้จากคำให้สัมภาษณ์ของแกนนำนายทหาร ค. ที่อธิบายว่า ในช่วงการเคลื่อนไหวของนายสุเทพเริ่มเกิดขึ้นแกนนำมีการปรึกษาถึงแนวทางการต่อสู้กับรัฐบาลยิ่งลักษณ์ว่า กปท. จะเคลื่อนไหวอย่างไรต่อไปเขาเห็นว่า การเคลื่อนไหวของนายสุเทพมีข้อได้เปรียบอยู่หลายอย่างเช่นกำลังคนที่มีเครือข่ายและสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์คอยสนับสนุนอยู่ทั่วประเทศ เครือข่ายรอบด้านที่สัมพันธ์กับพรรคมาแต่อดีตและพร้อมสำหรับการระดมทุนเพื่อใช้ในการชุมนุม เหตุเหล่านี้ทำให้แกนนำส่วนหนึ่งเห็นว่าควรยุบ กปท. และรวมเข้ากับการเคลื่อนไหวของนายสุเทพเป็นขบวนการเดียวกัน⁵²⁷

อีกตัวอย่างที่เห็นได้ว่าการที่ กปท. มีทรัพยากรในการเคลื่อนไหวและสามารถกดดันรัฐบาลได้มากกว่าเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้กลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วต้องกลับไปร่วมมือกับขบวนการใหญ่อีกครั้งเห็นได้จากการให้สัมภาษณ์ของชวราชาณีโสภณที่กล่าวว่า ในช่วงแรกยังรู้สึกไม่พอใจที่ชุมนุมโสภณส่งตัวแทนไปช่วยงานชุมนุมของเวทีหลักของนายสุเทพ เนื่องจากภาพลักษณ์ของนักการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ที่ตนเองมองว่าไม่น่าเชื่อถือ และไม่เชื่อว่าต่อสู้อุปสรรคกับประชาชนอย่างแท้จริง อย่างไรก็ตามเนื่องจากการชุมนุมของ กปท. ในช่วงเวลาดังกล่าวมีคนสนับสนุนอย่างน้อย ผู้สนับสนุนน้อยลง “จึงปฏิเสธไม่ได้ว่าทางกลุ่มจำเป็นต้องเข้าร่วมกับนายสุเทพ เพื่อให้การเคลื่อนไหวยังคงดำเนินต่อไป ขับไล่รัฐบาลต่อไปได้ เพราะเวทีใหญ่ของนายสุเทพมีมวลชนที่มากกว่า แกนนำที่กดดันรัฐบาลได้มากกว่า กปท.”⁵²⁸

นอกจากนี้หากพิจารณาจากการเคลื่อนไหวของ กปท. เทียบกับเครือข่ายพรรคประชาธิปัตย์ ช่วงต้นเดือน พฤศจิกายน พ.ศ.2556 เป็นต้นมาเห็นได้ว่า กลุ่มที่กลายเป็นผู้นำต่อต้านรัฐบาลในรอบนี้ และมีมวลชนเข้าร่วมอย่างต่อเนื่องคือกลุ่มของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ในขณะที่การชุมนุมของ กปท. เริ่มได้รับความสนใจจากประชาชน สื่อ หรือแม้แต่รัฐบาลน้อยลง สถานการณ์เช่นนี้ทำให้ กปท. จำเป็นต้องให้ความร่วมมือและอยู่ภายใต้การนำของนายสุเทพหากพวกเขาต้องการชุมนุมบนท้องถนนและอยู่ในกระแสของการต่อต้านทักษิณต่อไป

⁵²⁷ แกนนำนายทหาร ค. อ่างแล้ว. สัมภาษณ์

⁵²⁸ ชวราชาณีโสภณ บ. (30 พฤศจิกายน 2562). มวลชนกลุ่มอนุรักษนิยม. สัมภาษณ์.

ในเรื่องนี้เห็นได้จากบทความของผู้จัดการออนไลน์เกี่ยวกับประวัติศาสตร์มวลมหาประชาชนที่อธิบายในลักษณะว่า การขับไล่รัฐบาลยิ่งลักษณ์ใน พ.ศ.2556 เริ่มต้นจากเวทีของพรรคประชาธิปัตย์และนายสุเทพ เทือกสุบรรณ บริเวณสถานีรถไฟสามเสน ซึ่งต่อมานายสุเทพและแกนนำในพรรคประชาธิปัตย์ได้เชิญชวนกลุ่มอื่น ๆ อาทิ กลุ่มนักธุรกิจสีลม กลุ่มบุคลากรทางการแพทย์ กลุ่มคณาจารย์ นักศึกษามหาวิทยาลัย ให้มาร่วมคัดค้าน พ.ร.บ.นิรโทษกรรมและขับไล่นายกรัฐมนตรีร่วมกัน⁵²⁹ ลักษณะนี้เห็นได้ว่าเป็นที่ประวัติศาสตร์การต่อสู้ไม่ได้ให้ความสนใจกับกปท.ที่กำลังเคลื่อนไหวอยู่นานไปกับเวทีของนายสุเทพเลยแม้แต่น้อย และด้วยเหตุนี้วิธีเดียวที่จะทำให้การเคลื่อนไหวของกปท. ยังคงดำเนินต่อไปและเป็นที่น่าสนใจแก่สาธารณชนได้คือพวกเขาต้องเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งในการเคลื่อนไหวที่นำโดยนายสุเทพในชื่อ กปปส. ด้วยความหวังว่าการเคลื่อนไหวของพวกเขาจะถูกพูดถึงและยังคงอยู่บนกระแสของการต่อต้านระบอบทักษิณ

สอง กลุ่มการเคลื่อนไหวของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ นอกจากจะโจมตีรัฐบาลยิ่งลักษณ์ยังมี การชูแนวคิดศีลธรรมนำการเมือง ปกป้องชาติและสถาบันกษัตริย์ ซึ่งเป็นสองแนวคิดที่กลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วพยายามผลักดันมาโดยตลอด จุดร่วมในเรื่องนี้ทำให้กลุ่มอนุรักษนิยมเห็นว่าการเคลื่อนไหวที่กำลังจัดคุุขนานกันไปเป็นกลุ่มที่มีเป้าหมายเดียวกัน และตัดสินใจเข้าร่วมกับขบวนการ กปปส. ภายใต้การนำของนายสุเทพ

การเคลื่อนไหวของนายสุเทพในช่วงเครือข่ายพรรคประชาธิปัตย์ไปจนถึงช่วงเคลื่อนไหวในนาม กปปส. มีการชูแนวคิดที่ใกล้เคียงกับกลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้ว เห็นได้จากแถลงการณ์การเคลื่อนไหว คำให้สัมภาษณ์ของแกนนำ วาทกรรมที่ถูกผลิตขึ้นระหว่างการชุมนุมหรือแม้แต่สัญลักษณ์ที่ใช้ แม้ว่าเป้าหมายหลักของการเคลื่อนไหวคือขับไล่ระบอบทักษิณและนายยิ่งลักษณ์ ชินวัตร แต่แถลงการณ์ คำสัมภาษณ์เหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีแนวคิดศีลธรรมนำการเมือง ปกป้องชาติ และสถาบันกษัตริย์ เกี่ยวข้องอยู่ด้วยทั้งสิ้นตัวอย่างเช่น การแถลงบนเวทีปราศรัยของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ เกี่ยวกับแนวทางการเคลื่อนไหวในวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ.2556 ว่า

“มีเรื่องจำเป็นต้องแจ้งพี่น้องการ์ดที่แยกคอกวัวว่า มีพิธีที่วิบวาบช่องที่เสนอข่าว ใส่ร้ายเรา แต่เราได้ประกาศแต่ต้นแล้วว่า เราสู้โดยยึดหลักอหิงสา สงบ สันติ

⁵²⁹ ผู้จัดการออนไลน์. (9 ธันวาคม 2556). *ประวัติศาสตร์หน้าใหม่ของมวลมหาประชาชน ย้อนรอยจากสถานีสามเสน ถึง “ยุบสภา”* (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <https://mgronline.com/onlinesection/detail/9560000151974> (สืบค้นเมื่อ 26 กุมภาพันธ์ 2564)

วันนี้เก็บความไม่พอใจไว้ก่อน พรุ่งนี้ (25 พ.ย.) เราค่อยไปเยี่ยมเขาที่สถานี วันนี้ให้โอกาสเขาได้ทำหน้าที่ของเขา”⁵³⁰

คำแถลงข้างต้นเห็นได้ว่าการเคลื่อนไหวดังกล่าวมีการยึดหลักสันติ สงบ อหิงสา ซึ่งเป็นหนึ่งในเนื้อหาสาระของแนวคิดศีลธรรมนำการเมืองที่ชาวอโศกและสมณะโพธิรักษ์พยายามกล่าวต่อสาธารณชนมาโดยตลอดว่า สันติ อหิงสาเป็นคุณสมบัติอย่างหนึ่งของการเมืองที่มีศีลธรรม การจะผลักดันศีลธรรมให้เข้าไปอยู่ในการเมืองได้นั้นจำเป็นต้องยึดหลักสันติ อหิงสา ทั้งในส่วนของภาคประชาชนที่ต้องเคลื่อนไหวอย่างสงบ และส่วนของรัฐที่ต้องรับฟังประชาชนอย่างสงบเช่นกันถึงจะถือว่าเป็นนำศีลธรรม ความสงบ ขึ้นนำการเมืองได้อย่างแท้จริง⁵³¹

อีกตัวอย่างในแถลงการณ์กปปส. เมื่อวันที่ 1 ธันวาคม พ.ศ.2556 ใจความสำคัญว่าสถานการณ์บ้านเมืองในขณะนี้รัฐบาลได้ทำลายหลักนิติรัฐ นิติธรรม ไม่ยอมรับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขจึงเป็นหน้าที่ของมวลมหาประชาชนที่จะออกมาแสดงพลังเพื่อปกป้องระบอบนี้ไว้และขจัดระบอบทักษิณที่เป็นภัยแต่สถาบันพระมหากษัตริย์ให้ออกจากประเทศไป⁵³² และแถลงการณ์ในวันที่ 9 ธันวาคม ที่เขียนว่า “คณะ กปปส. ขอประกาศยืนยันแทนมวลมหาประชาชนว่า พวกเราทั้งหลาย ปวงชนชาวไทยทั้งหลายมีความจงรักภักดี ต่อพระมหากษัตริย์ และจะร่วมพิทักษ์ราชบัลลังก์ด้วยชีวิต” ใจความสำคัญของทั้งสองแถลงการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการเคลื่อนไหวของนายสุเทพมีการกล่าวถึงประเด็นปกป้องสถาบันกษัตริย์และระบุว่าจะบอบทักษิณเป็นภัยต่อชาติและราชบัลลังก์ แนวคิดนี้มีความสอดคล้องกับสิ่งที่นายทหารอาวุโสพยายามผลักดันมาโดยตลอดเกี่ยวกับความสำคัญของชาติ พระมหากษัตริย์ และเราในฐานะคนไทยจำเป็นต้องปกป้องภัยอันตรายที่จะมาลดความสำคัญของทั้งสองสถาบันนี้ลงไม่ว่าจะเป็นภัยภายในประเทศในช่วงของรัฐบาลทักษิณ หรือภัยจากต่างประเทศในช่วงความขัดแย้งไทย-กัมพูชาก็ตาม

นอกจากนี้หากพิจารณาจากอัตลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นในช่วงการชุมนุมต่อต้านทักษิณภายใต้การนำของนายสุเทพเห็นได้ว่า พวกเขาพยายามสร้างอัตลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับการปกป้องชาติ พระมหากษัตริย์ และสร้างการเมืองที่มีคุณธรรม สำหรับประเด็นปกป้องชาติและพระมหากษัตริย์ในงานของอภิชาติ และอนุสรณ์ (2560) อธิบายว่าในช่วงการเคลื่อนไหว พ.ศ.2556 – 2557 ได้เกิด

⁵³⁰ ไทยรัฐออนไลน์, "สุเทพประกาศพรุ่งนี้จะไปเยี่ยมสี่ทิว ", 24 พ.ย. 2556, <https://www.thairath.co.th/content/385053>.

⁵³¹ แกนนำ ก. อ่างแล้ว.

⁵³² ประชาไท, "สุเทพ เทือกสุบรรณ อ่านแถลงการณ์ กปปส. ไปยังประชาชนชาวไทย ", 1 ธ.ค. 2556, <https://prachatai.com/journal/2013/12/50122>.

อัตลักษณ์ “มวลชนได้ร่วมพระบารมี” และ “ประชาชนของพระราชา” แสดงออกผ่านเสื้อผ้า และเครื่องประดับที่ผู้ชุมนุมนิยมซื้อและใส่ในที่ชุมนุม⁵³³

“อาทิตยและอาจินต์ (2560) ชี้ว่าแบบเสื้อที่ได้รับความนิยมแบบหนึ่งในกลุ่มมวลชนคือแบบเสื้อที่สกรีนข้อความว่า “เราคือประชาชนของพระราชา” ซึ่งชี้ให้เห็นว่าพวกเขาต้องการบ่งชี้ตนเองเข้ากับพระมหากษัตริย์อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม อดี อาทิตยและอาจินต์ตั้งข้อสังเกตว่าแม้มวลชนจะบ่งชี้ตนเองเข้ากับ “พระราชา” ซึ่งมีความต่อเนื่องมาจากการเคลื่อนไหวของพันธมิตรฯ ที่ชูอัตลักษณ์ดังกล่าวอย่างเด่นชัด ทว่ากรอบความคิดทางการเมืองที่แกนนำและนักวิชาการ กปปส. นำเสนอไม่ได้เน้นย้ำประเด็นสถาบันกษัตริย์เท่ากับการพยายามตรวจสอบการทุจริตของรัฐบาล และมุ่งเสนอรูปแบบโครงสร้างทางการเมืองแบบใหม่ ข้อความบนเสื้อที่ได้รับความนิยมในมวลชนจึงสะท้อนแนวคิดทางการเมืองของมวลชน”⁵³⁴

ไม่เพียงแต่ข้อความที่ปรากฏบนเสื้อหรือป้ายประท้วงของผู้ชุมนุม แต่สีประจำการเคลื่อนไหวและสัญลักษณ์ที่ใช้เพื่อระบุตัวตนว่าพวกเขาเป็นหนึ่งในขบวนการเคลื่อนไหวยังแสดงให้เห็นถึงการผูก การเคลื่อนไหวเข้ากับประเด็นปกป้องชาติ และสถาบันกษัตริย์ด้วย อาทิ สีธงชาติที่ถูกนำมาใช้กับ “สินค้ายรักชาติ” จำนวนมากทั้งเสื้อยืด สายรัดข้อมือ ที่คาดผม รวมถึงนกหวีดพร้อมสายคล้องลายธงชาติที่เป็นเครื่องสำคัญที่สุดของ “มวลมหาประชาชน”⁵³⁵

อัตลักษณ์ “คนดี” เป็นอีกตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นว่าการเคลื่อนไหวภายใต้การนำของ นายสุเทพ มีการชูประเด็นที่สอดคล้องกับแนวคิดศีลธรรมนำการเมืองของกลุ่มอนุรักษ์นิยม ซึ่งในงานของอภิชาติและอนุสรณ์ (2560) ได้ชี้ให้เห็นว่านายสุเทพมีความพยายามในการสร้างโครงเรื่องของการชุมนุมครั้งนี้ว่าเป็นการต่อสู้กันระหว่างคนดีกับคนเลว รัฐบาลยิ่งลักษณ์เป็นรัฐบาลที่ไม่มีคุณธรรมทำให้มวลมหาประชาชนมีหน้าที่ส่งเสริมให้คนที่ทั้งเก่ง ดี และมีคุณธรรมเข้ามาบริหารบ้านเมือง

“พวกเขาหมายความว่าตนเองเป็นคนดี และหมายความว่าความเคลื่อนไหวของตนว่าเป็นการทำมาความดี เพราะเป็นการขับไล่นักการเมืองที่ฉ้อฉล ขาดชาติ และไม่จงรักภักดีต่อสถาบัน เป็นการทำให้การเมืองมีศีลธรรมด้วยการสนับสนุนคนดี เข้ามามีอำนาจและบทบาทในการปกครองประเทศ ขณะที่คนเลวจำเป็นต้องถูกขจัด

⁵³³ อภิชาติ สติตินิรามย์ และอนุสรณ์ อุณโณ. อ้างแล้ว. น.98

⁵³⁴ เรื่องเดียวกัน น.98 - 99

⁵³⁵ เรื่องเดียวกัน น.99

ออกไปไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด หรือแม้กระทั่งด้วยการใช้ความรุนแรง เป็นความพยายามของพวกเขาที่จะสถาปน “การเมืองคนดี” ให้เกิดขึ้นในสังคมไทย”⁵³⁶

ในแง่นี้เมื่อการเคลื่อนไหวของนายสุเทพ มีการชูประเด็นที่ใกล้เคียงอย่างมากกับแนวคิดของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในเรื่องศีลธรรมนำการเมือง และเรื่องปกป้องชาติ และสถาบันกษัตริย์ ทำให้นักการเมืองเป็นแกนนำเนื่องจากประเด็นในการเคลื่อนไหวที่มีความใกล้เคียงและเห็นถึงจุดร่วมเดียวกันคือขับไล่ระบอบทักษิณ ปกป้องชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ “ตอนกำนันสุเทพมาแรก ๆ ทางเราก็ไปดู เขาก็เชิญเราาร่วมเป็นแนวร่วมในขบวนการเดียวกัน ทางเราเลยตัดสินใจไปเพราะเป็นผู้รักชาติบ้านเมือง ช่วยกันทำให้ชาติบ้านเมืองกลับเข้าสู่ครรลองครองธรรมเหมือนกัน”⁵³⁷

สาเหตุทั้งสองประการข้างต้นทำให้กปท. เข้าร่วมกับเครือข่ายอื่น ๆ ที่ออกมาเคลื่อนไหวในช่วงเดือนพฤศจิกายนอาทิ กลุ่มเครือข่ายนักศึกษาประชาชน กลุ่มประชาคมนักธุรกิจสีลม ผู้แทนเครือข่ายประชาชนเพื่อปฏิรูปประเทศ 77 จังหวัด รวมกันเป็นคณะกรรมการประชาชนเพื่อเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข หรือ กปปส. โดยมีนายสุเทพ เทือกสุบรรณ และกลุ่มเครือข่ายพรรคประชาธิปัตย์เป็นผู้นำการเคลื่อนไหว

บทบาทกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วภายใต้ขบวนการ กปปส.

ในการเคลื่อนไหวกปปส. กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีบทบาทเช่นเดียวกับช่วงที่พวกเขาอยู่ภายใต้ขบวนการพันธมิตรฯ คือเป็นแนวหน้าในปฏิบัติการเคลื่อนไหวยึดสถานที่ราชการโดยเฉพาะในเหตุการณ์ “ซัดดาวนักรุงเทพา” และ “ซัดขวางการเลือกตั้ง 57” ขณะที่ในด้านของการผลักดันแนวคิดทางการเมืองกลุ่มอนุรักษ์นิยมไม่มีบทบาทมากนักเนื่องจากประเด็นส่วนใหญ่ในการเคลื่อนไหวของ กปท. หลังร่วมมือกับขบวนการใหญ่ถูกกำหนดโดยนายสุเทพ เทือกสุบรรณและแกนนำในเครือข่ายพรรคประชาธิปัตย์เป็นหลัก

ด้านแรก แกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีบทบาทเป็นแนวหน้าที่นำมวลชนเข้าร่วมปฏิบัติการยึดสถานที่ราชการก่อนที่ขบวนการใหญ่จะนำมวลชนหลักในการเคลื่อนไหวมามากทีหลัง แกนนำในฝั่งชุมชนโอศกอธิบายว่า ในช่วงเวลานี้การเคลื่อนไหวของกปท. และกองทัพธรรมคล้ายกับในสมัยของ

⁵³⁶ เรื่องเดียวกัน.

⁵³⁷ แกนนำ ข. อ่างแล้ว.

พันธมิตรฯ พ.ศ.2551 คือมีการวางแผนร่วมกับแกนนำส่วนอื่น ๆ ในขบวนการเกี่ยวกับการนำมวลชนไปปิดสถานที่ต่าง ๆ เพื่อกดดันรัฐบาล โดยส่วนใหญ่แล้วกปท. จะได้รับหน้าที่เป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวแรกในการเข้าไปปิดสถานที่และเจรจากับผู้รับผิดชอบก่อนเพื่อเตรียมความพร้อมให้มวลชนกลุ่มใหญ่ตามมายึดสถานที่นั้น ๆ และตั้งเวทีการชุมนุมได้อย่างสะดวก⁵³⁸

ตัวอย่างบทบาทการเคลื่อนไหวของกปท. ภายใต้การนำของขบวนการกปส. เช่น การเคลื่อนไหวขบวนบุกยึดกระทรวงพลังงานเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ.2556 ในวันดังกล่าวแกนนำกลุ่มนำโดย พล.อ.ปรีชา และร.ต.แซมดิน ได้ประกาศให้มวลชนหน้าเวทีกปท. เคลื่อนพลไปยังกระทรวงพลังงานถนนวิภาวดีฯ ในช่วงเช้าซึ่งทางกลุ่มได้นำรถขยายเสียง รถบรรทุกขนมวลชน เต็นท์และเวทีสำหรับใช้ปักหลักในพื้นที่ ในรายงานของไทยรัฐระบุว่า การ์ดผู้ชุมนุมได้นำโชคคล้องกุญแจล็อกประตูซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจไว้ด้านในที่ทำกรกระทรวงโดย พล.อ.ปรีชา กล่าวว่า กปท. และกองทัพธรรมจะปักหลักชุมนุมที่กระทรวงพลังงานต่อไป เพื่อยึดหน่วยงานราชการตามที่ผู้ชุมนุมประกาศไว้ นอกจากนี้ในช่วงเย็นของวันเดียวกันยังมีประกาศจากเวทีหลักของนายสุเทพให้มวลชนหน้าเวทีส่วนหนึ่งเดินทางไปชุมนุมที่เวทีหน้ากระทรวงพลังงานเพราะมีกลุ่มกปท. และชาวอโศกคอยจัดเตรียมพื้นที่และตั้งเวทีปราศรัยไว้รองรับมวลชนมหาประชาชน⁵³⁹

เหตุการณ์ชัตดาวนกรุงเทพฯ ในวันที่ 22 ธันวาคม กปท. ได้รับมอบหมายจากขบวนการใหญ่ให้เคลื่อนขบวนล้อมทำเนียบรัฐบาลร่วมกับกลุ่มเครือข่ายนักศึกษาประชาชนปฏิรูปประเทศไทย (คปท.) โดยแกนนำอนุรักษ์นิยมส่วนหนึ่งได้นำมวลชนไปตั้งเวทีการชุมนุมที่บริเวณสะพานผ่านฟ้าลีลาศ ขณะที่คปท. ตั้งเวทีอยู่อีกฝั่งหนึ่งของทำเนียบบริเวณสะพานชมัยมรุเชฐ⁵⁴⁰ ในวันเดียวกันแกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมอีกส่วนที่ไม่ได้นำมวลชนล้อมทำเนียบได้รับหน้าที่ในการนำมวลชนหลักของกปส. เดินทางไปยังสถานที่สำคัญต่าง ๆ ทั่วกรุงเทพฯ อาทิ สีแยกราชประสงค์ แยกอโศกมนตรีอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ ซึ่งในการเคลื่อนขบวนไปแต่ละจุดทั่วกรุงเทพฯ แกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วได้แก่ ร.ต.แซมดิน เลิศบุศย์ และนายมันแมน กะการดี มีส่วนสำคัญในการกำหนดเส้นทางการเคลื่อนขบวนและการตั้งเวทีการชุมนุมร่วมกับแกนนำจากเครือข่ายพรรคประชาธิปัตย์ที่หลังเวทีหลักของกปส. บริเวณอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย⁵⁴¹

⁵³⁸ แกนนำ ข. อ่างแล้ว.

⁵³⁹ ไทยรัฐออนไลน์, "บุกกดดัน 14 กระทรวง มีอบยัดศูนย์ราชการ-ตั้งเวที", 28 พ.ย. 2556, <https://www.thairath.co.th/content/385801>.

⁵⁴⁰ ไทยพีบีเอส, "เกาะติด "กปส." ชุมนุมใหญ่ ตั้งเวทีกระจายทั่ว กทม. ช่วงบ่าย", 22 ธ.ค. 2556, <https://news.thaipbs.or.th/content/213005>.

⁵⁴¹ แกนนำนายทหาร ค. อ่างแล้ว.

นอกจากนี้แกนนำนายทหาร ค. ผู้มีบทบาทในการเคลื่อนไหวช่วงเวลานี้ยังได้กล่าวถึงเหตุการณ์ชัตดาวน์กรุงเทพฯ ในครั้งนี้ว่า ในวันเป่านกหวีดปิดกรุงเทพฯ กปท. มีได้รับมอบหมายจากเวทีใหญ่ในสองเรื่องสำคัญ เรื่องแรกคือนำมวลชนกปท. ไปปิดล้อมทำเนียบรัฐบาลซึ่งปฏิบัติการนี้ทำร่วมกันกับฝั่งของ คปท. ในขณะที่เรื่องที่สอง กปท. ส่วนหนึ่งต้องไปช่วยเวทีหลักในการนำมวลชนไปยังเวทีต่าง ๆ ทั่วกรุงเทพฯ ที่ได้จัดเตรียมไว้ เขากล่าวว่า “ผม สมณะชาวโศกและผู้ดูแลเวทีมีหน้าที่นำญาติธรรมไปล้อมทำเนียบ ส่วนแซมดินและอีกคนหนึ่งที่เขาไปช่วยนายสุเทพมาตั้งแต่ต้น มีหน้าที่กระจายมวลชนไปร่วมทุกเวทีของ กปปส. ที่จัดในวันเดียวพร้อม ๆ กัน”⁵⁴²

อีกเหตุการณ์สำคัญที่กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีบทบาทเป็นแนวหน้าในการเคลื่อนไหว ได้แก่ เหตุการณ์ชัตดาวน์การเลือกตั้งวันที่ 2 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2557 ในวันดังกล่าวมีการแบ่งทีมกันระหว่าง กปปส. กปท. คปท. เพื่อดาวกระจายไปชุมนุมหน้าหน่วยเลือกตั้งในกรุงเทพฯ ทุกเขต⁵⁴³ ตัวแทนของกลุ่มอนุรักษ์นิยมที่ร่วมในการวางแผนกับขบวนการใหญ่ในครั้งนี้คือ ร.ต.แซมดิน และพล.อ.ปรีชา⁵⁴⁴ ซึ่งพวกเขามีการนัดหมายกับมวลชนอนุรักษ์นิยมตั้งแต่ก่อนการเลือกตั้งว่าหากรัฐบาลยังดำเนินการจัดการเลือกตั้งต่อไปขอให้ประชาชนเตรียมพร้อมสำหรับปฏิบัติการชัตดาวน์และปิดคูหาเลือกตั้งด้วยพลังของประชาชน ผู้ช่วยผู้ควบคุมเวทีการเคลื่อนไหวของกปท. อธิบายในประเด็นนี้ว่า ตนเองได้มีส่วนร่วมในการปิดคูหาเลือกตั้งเนื่องจากต้องการให้มีการปฏิรูปการเมืองก่อนตามที่นายสุเทพได้ประกาศไว้ เขากล่าวว่าปฏิบัติการในวันที่ 2 มีการนัดหมายจากแกนนำให้มวลชนรวมตัวกันเองและกระจายไปปิดคูหาเลือกตั้งในพื้นที่ใกล้เคียง ขณะที่มวลชนส่วนหนึ่งที่ปักหลักอยู่หน้าเวทีให้รอฟังประกาศว่าจะไปปิดคูหาเลือกตั้งพร้อมกับแกนนำคนใดและในสถานที่ใด⁵⁴⁵

นอกจากนี้แกนนำ จ. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการเคลื่อนไหวขบวนปิดคูหาเลือกตั้งยังอธิบายว่าปฏิบัติการล้มเลือกตั้งประสบความสำเร็จส่วนหนึ่งเป็นเพราะแกนนำและมวลชนฝั่งอนุรักษ์นิยมที่รวมตัวกันปิดล้อมคูหาเลือกตั้งในหลายพื้นที่ มวลชนชาวโศกเป็นกำลังหลักในการนำมวลชนส่วนอื่นให้ออกมาปิดคูหาเลือกตั้ง เนื่องจากชาวโศกมีการนัดหมายและจัดตั้งกันไว้แล้วว่าจะเป็นผู้ดำเนินการปฏิบัติการปิดคูหาเลือกตั้งและทำให้มวลชนส่วนอื่นกล้าที่จะออกมาชัตดาวน์การเลือกตั้งร่วมกัน เขากล่าวว่า “ในปฏิบัติการล้มเลือกตั้ง 2 กุมภาพันธ์ กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีหน้าที่จัดตั้งมวลชนกระจายกันไปชัตดาวน์เลือกตั้งตามเขตต่าง ๆ ก่อนอยู่แล้วเพื่อให้ประชาชนที่เห็นด้วยแต่ไม่ได้ถูกจัดตั้งตัดสินใจ

⁵⁴² เรื่องเดียวกัน.

⁵⁴³ กรุงเทพธุรกิจ, "เปิดเกมกปปส. ปิด-ป่วน 2 ก.พ. ," 30 ม.ค. 2557, <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/559684>.

⁵⁴⁴ โพสต์ทูเดย์, "ศาลพิจารณาคำร้องขอหมายจับ 16 แกนนำ กปปส. ," 31 ม.ค. 2557, <https://www.posttoday.com/social/general/274917>.

⁵⁴⁵ ขาวราชธานีโศก บ. อ่างแล้ว.

ออกมาขัดขวางการเลือกตั้งตาม ๆ กัน”⁵⁴⁶ ซึ่งการเลือกตั้งในวันที่ 2 กุมภาพันธ์ มีรายงานว่าผู้ชุมนุมดาวกระจายปิดล้อมหน่วยเลือกตั้งกว่า 1 หมื่นหน่วย⁵⁴⁷

ด้านที่สอง ช่วงเวลานี้กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วไม่มีบทบาทในการผลักดันแนวคิดของพวกเขาเข้าสู่ขบวนการเคลื่อนไหวใหญ่มากนักเนื่องจากเหตุผลสองประการ หนึ่งการกำหนดประเด็นการเคลื่อนไหวถูกกำหนดโดยแกนนำจากเครือข่ายนายสุเทพเป็นหลัก และสองเนื่องจาก กปปส. มีการชูประเด็นที่สอดคล้องกับกลุ่มอนุรักษ์นิยมในเรื่องศีลธรรมนำการเมือง และปกป้องชาติ สถาบันกษัตริย์เช่นกัน ทำให้พวกเขาเห็นว่าการผลักดันประเด็นชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ ที่ผ่านมาประสบผลสำเร็จแล้ว และเป็นหน้าที่ของขบวนการใหญ่ที่จะผลักดันประเด็นเหล่านี้ต่อไป

แกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมฝั่งของนายทหารอาวุโสอธิบายในประเด็นนี้ว่า หน้าที่ส่วนใหญ่ของ กปท. หลังจากอยู่ภายใต้ขบวนการ กปปส. เป็นในด้านของการขับเคลื่อน ระดมมวลชนเข้าร่วม หรือเคลื่อนไหวปิดสถานที่ต่าง ๆ ในขณะที่แนวทางการเคลื่อนไหวหรือแม้แต่ประเด็นที่ใช้ในการเคลื่อนไหวแต่ละช่วงจะถูกกำหนดโดยเวทีหลักของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ตัวอย่างเช่น ปลายปี พ.ศ.2556 ประเด็นที่เน้นบนเวทีการชุมนุมคือเรื่องโจมตีรัฐบาลยิ่งลักษณ์ว่าขาดคุณธรรมในการบริหารบ้านเมือง ทุจริตและไม่ยอมรับการตัดสินของศาลรัฐธรรมนูญ ต้นปี พ.ศ.2557 เป็นเรื่องปฏิรูปการเมืองก่อนการเลือกตั้ง เขากล่าวว่า ประเด็นเหล่านี้แกนนำ กปท. ไม่ได้มีอำนาจในการกำหนดประเด็นการเคลื่อนไหว แต่มีหน้าที่เพียงนำเสนอประเด็นที่สอดคล้องกับเวทีหลักในช่วงเวลานั้น ๆ⁵⁴⁸

เช่นเดียวกับ ผู้รับผิดชอบเวทีกปท. และติดต่อนักปราศรัยให้มาขึ้นเวทีชุมนุมของพวกเขา อธิบายว่า ก่อนที่จะติดต่อนักปราศรัยคนใดมาพูดจำเป็นต้องมีการกำหนดประเด็นและเรื่องในการพูดในแต่ละช่วงให้เป็นไปในแนวทางเดียวกับเวทีหลักของ กปปส. เพื่อไม่ให้เกิดความขัดแย้งระหว่างกัน และให้แต่ละเวทีที่ออกมาขับไล่ระบอบทักษิณในช่วงเวลานี้เป็นไปในทิศทางเดียวกันทั้งหมด ซึ่งในส่วนของ กปท. มีแกนนำกลุ่มที่ไปปักหลักช่วยเวที กปปส. เป็นผู้ประสานงานและแจ้งข่าวให้กับตัวเขารวมถึงผู้รับผิดชอบส่วนอื่น ๆ ในเวที กปท. ว่าในแต่ละช่วงควรปราศรัยเกี่ยวกับเรื่องใด มีประเด็นอะไรบ้างที่ควรเน้นย้ำบนเวทีการชุมนุม ผู้รับผิดชอบเวทีกปท. กล่าวว่า “ตอน กปปส. มันมีหลายเวทีหลายเรื่องข้อเรียกร้อง เพราะฉะนั้นเพื่อไม่ให้เกิดการเคลื่อนไหวสะเปะสะปะ ทุกเวทีจึงมีขอบเขตในการพูดของตัวเองอยู่ และเวทีใหญ่มีจะกำหนดขอบเขต ประเด็นมาให้ ส่วนเรากปท. มีหน้าที่หาผู้ปราศรัย

⁵⁴⁶ แกนนำ จ. อ่างแล้ว.

⁵⁴⁷ วอยซ์ออนไลน์, "ย้อนเหตุการณ์แห่งปี การชุมนุม กปปส. ," 26 ธ.ค. 2557, <https://www.voicetv.co.th/read/148461>.

⁵⁴⁸ แกนนำนายทหาร ค. อ่างแล้ว.

มาพูดให้อยู่ในประเด็นนั้น”⁵⁴⁹ ในอีกความหมายหนึ่งการเคลื่อนไหวของกปท. ในช่วงนี้ไม่ได้มีบทบาทในการกำหนดประเด็นการเคลื่อนไหว แต่มีหน้าที่เคลื่อนไหวตามประเด็นที่กปส. เหวที่หลักกำหนดในแต่ละช่วงเท่านั้น

อย่างไรก็ตามแม้กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วจะไม่มีบทบาทในการกำหนดประเด็นการเคลื่อนไหวมากนัก แต่พวกเขาเห็นว่าการผลักดันแนวคิดชาติ-ศาสนา-กษัตริย์บรรลุผลสำเร็จแล้ว ประเด็นศีลธรรมนำการเมือง ปกป้องชาติและสถาบันกษัตริย์ ถูกใช้เป็นแนวคิดหลักบนเวทีกปส. แล้วจึงไม่จำเป็นที่ทางกลุ่มจะต้องผลักดันเรื่องนี้ด้วยตนเองอีกต่อไป สิ่งที่แสดงให้เห็นว่าให้แกนนำหลักของกปส. เป็นผู้ผลักดันประเด็นชาติ-ศาสนา-กษัตริย์แทนเห็นได้จากคำกล่าวของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ บนเวทีการประชุมสมัชชาประชาชนประสงค์วันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ.2556 ว่า “วันนี้พวกเราเหล่าประชาชน ไม่ได้ออกมาต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ของใครคนใดคนหนึ่ง แต่เราสู้เพื่อแผ่นดินไทยและชาติไทยของเรา เราต่อสู้เพื่อชาติ เพื่อศาสนา เพื่อพระมหากษัตริย์ของเรา”⁵⁵⁰

การที่นายสุเทพ เทือกสุบรรณ รวมถึงแกนนำคนอื่น ๆ ในส่วนของเวทีหลัก กปส. ออกมาชูประเด็นที่กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วพยายามผลักดันมาโดยตลอดทำให้แกนนำและมวลชนอนุรักษ์นิยมต่างเห็นว่าการเคลื่อนไหวของพวกเขาบรรลุเป้าหมายแล้ว และในช่วงเวลานี้หน้าที่ผลักดันแนวคิดศีลธรรมนำการเมือง ปกป้องชาติและสถาบันกษัตริย์ไม่ได้เป็นของพวกเขา แต่เป็นของแกนนำหลักในกปส. โดยแกนนำของชุมชนโอศกอธิบายว่า ภารกิจของชาวโอศกที่เคลื่อนไหวมาตลอดหลายปีที่ผ่านมาถือว่าเป็นบรรลุผลเห็นได้จากการมวลมหาประชาชนส่วนใหญ่ที่เห็นถึงความสำคัญของการเมืองที่มีศีลธรรมเป็นสิ่งชี้้นำ รวมถึงความสำคัญของสถาบันกษัตริย์ที่มีต่อชาติบ้านเมือง “เมื่อกปส. เห็นถึงความสำคัญตรงนี้ เราจึงส่งต่อภารกิจให้มวลมหาประชาชน กปส. ช่วยกันเป็นผู้ผลักดันให้แนวคิดพวกนี้เข้าไปอยู่ในการเมือง และล้มระบอบทักษิณ”⁵⁵¹

นอกจากนี้มวลชนอนุรักษ์นิยมยังเห็นเช่นเดียวกัน พวกเขา มองว่าในการต่อสู้กับระบอบทักษิณครั้งสุดท้ายถือเป็นการส่งมอบภารกิจให้มวลชนกลุ่มอื่น ๆ ออกมาปกป้องชาติ-ศาสนา-กษัตริย์แทนพวกเขา ตัวอย่างเช่นชาวสันติโอศก ฉ. มวลชนที่เข้าร่วมกับกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วตั้งแต่ พ.ศ.2548-2557 กล่าวว่า “ผลของความพยายามของพวกเราเห็นในการต่อสู้กับรัฐบาลยิ่งลักษณ์ที่ชาวโอศกไม่ต้องออกมาพูดเรื่องชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์อีกเลย ประชาชนกลุ่มอื่น ๆ ที่เห็นตาม

⁵⁴⁹ แกนนำ จ. อ่างแล้ว.

⁵⁵⁰ บุญนิยมทีวี, "ก้านันสุเทพ ปราศรัยที่เวทีราชประสงค์ 22 ธ.ค. 56 (ไฟล์วีดีโอ)," ไม่ระบุปีที่เผยแพร่, <https://www.youtube.com/watch?v=FjRdwoJsZyM>.

⁵⁵¹ แกนนำ ก. อ่างแล้ว.

กับเราเขาพูดแทนสันตือโศกหมดแล้ว”⁵⁵² ชาวสันตือโศก ฉ. กล่าวว่า “ที่ผ่านมามุกม็อบเราไปเพราะไม่ให้คนชั่วปกครองบ้านเมือง เราอยากที่บ้านเมืองปกครองด้วยคนดีมีคุณธรรม พอมาถึง กปปส. เรา รู้สึกว่าทุกคนคิดแบบเราแล้ว แม้ไม่มีสันตือโศกออกไปก็ได้ เพราะคนอื่น เป็นเหมือนตัวตายตัวแทน ซึ่งกันและกัน”⁵⁵³ นาง ง. กล่าวว่า “กปปส. เป็นการรวมพลังของคนรักชาติ บ้านเมืองอย่างแท้จริง เราได้ส่งไม้ต่อให้กับกำนัน (นายสุเทพ เทือกสุบรรณ) ให้กำนันช่วยทำให้ความคิดความฝันที่จะเห็น การเมืองดีเป็นจริง”⁵⁵⁴

โดยภาพรวมเห็นได้ว่าการกลับมาร่วมมือกับขบวนการต่อต้านทักษิณภายใต้การนำ ของกปปส. มีสาเหตุมาจากสองประการสำคัญคือ หนึ่งกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วเห็นว่าจากความ ล้มเหลวครั้งที่ผ่าน ๆ มา ปัจจัยหนึ่งเป็นเพราะพวกเขาไม่สามารถระดมทรัพยากรทั้งในแง่ของทุนการ เคลื่อนไหวและมวลชนเข้าร่วมได้มากพอจะสร้างแรงกดดันต่อรัฐบาลหรือนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงหรือ บรรลุเป้าหมายของกลุ่มการเคลื่อนไหวได้ เมื่อการเคลื่อนไหวของเครือข่ายพรรคประชาธิปัตย์นำโดย นายสุเทพ เทือกสุบรรณ ประการชุมนุมต่อต้านพ.ร.บ.นิรโทษกรรม จึงเป็นโอกาสที่พวกเขาจะร่วมมือ และเข้าอยู่ภายใต้การเคลื่อนไหวที่มีทรัพยากรมากกว่าเพื่อให้กลุ่มอนุรักษ์นิยมยังคงเคลื่อนไหวอยู่ ต่อไปได้ และมีโอกาสมากขึ้นที่จะบรรลุข้อเรียกร้องหลักในการเคลื่อนไหวรอบนี้คือการขับไล่นายกิ่ง ลักษณะ ชินวัตร และระบอบทักษิณ

สอง การชูประเด็นปกป้องชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ ที่ทั้งกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วและเครือข่าย พรรคประชาธิปัตย์มีร่วมกัน จุดร่วมตรงนี้ทำให้แกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมเห็นว่าพวกเขาไม่จำเป็นต้อง เคลื่อนไหวอย่างโดดเดี่ยวอีกต่อไปและเห็นควรที่กปท. จะไปร่วมมือกับการชุมนุมของนายสุเทพ ที่ เคลื่อนไหวคู่ขนานกันไปในช่วงเวลานั้น สาเหตุทั้งสองประการนี้ทำให้ในเดือนพฤศจิกายน กปท. ร่วมกับ เครือข่ายอื่น ๆ อาทิ กลุ่มคปท. เครือข่ายนักธุรกิจสีลมเคลื่อนไหวภายใต้การนำของ กปปส. ในที่สุด ซึ่งภายหลังกำเนิด กปปส. กลุ่มอนุรักษ์นิยมมีบทบาทในแง่ปฏิบัติการเช่นเดียวกับช่วงที่พวกเขาอยู่ ภายใต้ขบวนการพันธมิตรฯ คือ เป็นแนวหน้าในการวางแผนการเคลื่อนไหวบุกยึดสถานที่ราชการเพื่อ กดดันรัฐบาล รวมถึงเตรียมสถานที่ให้พร้อมก่อนมวลชนกลุ่มใหญ่จะเข้าร่วมชุมนุม อย่างไรก็ตาม บทบาทในแง่การผลักดันความคิดทางการเมืองในช่วงเวลานี้กลุ่มอนุรักษ์นิยมไม่มีส่วนในการกำหนด ประเด็นการเคลื่อนไหวมากนักเนื่องจากประเด็นส่วนใหญ่ถูกกำหนดโดยเวทีหลักของกปปส. และพวกเขาเห็นว่าการต่อสู้กับระบอบทักษิณในครั้งนี้แนวความคิดศีลธรรมนำการเมือง ปกป้องชาติและ สถาบันกษัตริย์ ได้ถูกส่งต่อให้แกนนำ กปปส. เป็นผู้ผลักดันแทน

⁵⁵² ชาวสันตือโศก ฉ. อ้างแล้ว.

⁵⁵³ ชาวสันตือโศก ฉ. อ้างแล้ว.

⁵⁵⁴ นาง ง. อ้างแล้ว.

4.2 ความขัดแย้งและการสลายตัว

แม้ว่ากลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วจะร่วมมือกับกลุ่มอื่น ๆ ภายใต้การนำของกปปส. แต่ในช่วงเวลานี้พวกเขามีความขัดแย้งภายในเกิดขึ้นในสองประเด็นหลักคือ ประเด็นแรกความขัดแย้งในแง่ยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหว แกนนำและมวลชนส่วนหนึ่งเห็นว่าการดำเนินกิจกรรมสอดคล้องกับกปปส. เป็นแนวทางที่ถูกต้องแล้วเนื่องจากในการเคลื่อนไหวไม่ควรขัดแย้งกับแนวร่วมหลัก ขณะที่อีกส่วนเห็นว่าการใช้ยุทธวิธีแบบเผชิญหน้าและกดดันรัฐบาลอย่างทันทีทันใดจะเป็นแนวทางที่ทำให้พวกเขาสามารถกดดันรัฐบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า ประเด็นที่สองความขัดแย้งในแง่บทบาทของกลุ่มหลังการรัฐประหาร พ.ศ.2557 ชุมชนอโศกเห็นว่าการขับไล่ระบอบทักษิณ รวมถึงผลักดันแนวคิดศีลธรรมนำการเมืองสำเร็จแล้วจึงไม่มีเหตุผลในการเคลื่อนไหวต่อ ขณะที่ฝั่งของนายทหารอาวุโสเห็นว่าควรที่จะรวมตัวกันเป็นกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วต่อไปเพื่อเผยแพร่แนวคิดปกป้องชาติ และสถาบันกษัตริย์ แม้ว่าจะสามารถขับไล่ระบอบทักษิณออกไปได้ก็ตาม

ประเด็นแรก ข้อถกเถียงด้านยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวของกปท. ภายใต้การนำของ ขบวนการ กปปส. ทำให้กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วถูกแบ่งออกเป็น 3 จำพวกได้แก่ *หนึ่ง* กลุ่มชุมชนอโศก เห็นว่าควรเคลื่อนไหวตามนายสุเทพเทือกสุบรรณ แต่ยังคงการเคลื่อนไหวของเวที กปท. ไว้ พวกเขาเชื่อว่า กปท. สามารถเคลื่อนไหวด้วยตัวเองให้สอดคล้องไปกับเวทีของนายสุเทพได้โดยไม่ต้องยุบ กปท. รวมเป็นหนึ่งเดียวกับขบวนการใหญ่ ตัวอย่างเช่น แกนนํา จ. อธิบายว่าตนเองไม่เห็นด้วยที่จะให้สลายกลุ่มและยกเลิกเวทีกปท. แล้วนำมวลชนไปรวมกันที่เวทีของกปปส. เวทีเดียว⁵⁵⁵ แกนนํา ข. อธิบายว่า ถึงแม้กลุ่มของตนจะมีชื่อเรียกร้องเดียวกันกับเวทีของนายสุเทพ แต่ กปท. ยังสามารถจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวของตัวเองอยู่ในบางเรื่องภายใต้กรอบประเด็นที่ถูกกำหนดโดย กปปส. ในแง่นี้ทำให้ในบางการเคลื่อนไหวที่เวทีใหญ่ กปปส. ขอความร่วมมือมาเช่น เคลื่อนขบวนไปกดดันรัฐบาลตามสถานที่สำคัญต่าง ๆ แต่ทางกลุ่มเห็นว่าเสี่ยงต่อการเผชิญหน้าและไม่เหมาะกับช่วงเวลานั้น ๆ แกนนํา กปท. ก็ยังสามารถนำเสนอแนวทางการเคลื่อนไหวที่ดีกว่าต่อที่ประชุมกปปส. ได้เช่นกัน ในทางกลับกัน เขากล่าวว่า “ถ้าหากมีการรวมเป็นหนึ่งเดียวกับเวที กปปส. พวกเราอาจไม่มีอิสระในการตัดสินใจของตัวเองเลยแม้แต่นิดเดียว”⁵⁵⁶ นอกจากนี้มวลชนชาวอโศกส่วนหนึ่งยังเห็นในลักษณะเดียวกัน โดยคุณดาวเพ็ญกล่าวในมุมมองของตนเองว่า กลุ่มกปท. ควรมีการจัดตั้งเวทีต่อไปแม้จะอยู่

⁵⁵⁵ แกนนํา จ.. อ่างแล้ว.

⁵⁵⁶ แกนนํา ข. อ่างแล้ว.

ภายใต้ กปปส. เป็นผู้นำเพื่อเป็นทางเลือกให้กับมวลชน และทำให้ยุทธธรรมอโศกสามารถปฏิบัติกิจวัตรของตนเองได้อย่างสะดวกไม่ต้องมีปัญหากับมวลชนกลุ่มอื่นที่ปักหลักอยู่กับกปปส. เวทีหลัก⁵⁵⁷

ในกลุ่มที่หนึ่งส่วนใหญ่เป็นคนจากชุมชนชาวอโศกซึ่งนอกจากเหตุผลจากมุมมองดังกล่าวแล้ว หากพิจารณาจากโครงสร้างการเคลื่อนไหวจะเห็นได้ว่าคนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มหลักในการจัดการชุมนุมมาโดยตลอดตั้งแต่ คนไทยหัวใจรักชาติ องค์กรพิทักษ์สยาม จนถึงกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ เมื่อพวกเขาเป็นผู้กำหนดการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวมาแล้วหลายครั้ง จึงเป็นการยากที่ในครั้งนี้นักพวกเขาจะลดบทบาทลงอยู่ภายใต้การชี้นำของกปปส. โดยสมบูรณ์ ในอีกความหมายหนึ่งคือเมื่อแกนนำและมวลชนชาวอโศกเห็นว่าตนเองมีความสามารถมากพอที่จะจัดการเคลื่อนไหวเวทีกปท. ในลักษณะที่คู่ขนานไปกับเวทีใหญ่ จึงไม่มีเหตุผลที่จะยุบเวทีกปท. นำมวลชนไปปักหลักชุมนุมในพื้นที่เดียวกันกับกลุ่มอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้การจัดกิจกรรม กิจวัตรในที่ชุมนุมของพวกเขาสามารถกระทำได้อย่างเป็นอิสระน้อยลงด้วย

กลุ่มที่สอง นายทหารอาวุโสเห็นว่าควรยุบกลุ่มกปท. และเข้าเป็นหนึ่งเดียวกับขบวนการใหญ่เหมือนในช่วงที่พวกเขาเป็นกลุ่มหนึ่งในการสนับสนุนขบวนการพันธมิตรฯ เนื่องจากขบวนการใหญ่มีความพร้อมในการเคลื่อนไหวทำให้เขามีโอกาสนำเสนอประเด็นปกป้องชาติและสถาบันกษัตริย์ไปสู่มวลชนได้มากกว่า แกนนำนายทหาร ค. ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นตัวอย่างของของกลุ่มนี้ โดยเขามองว่าการเคลื่อนไหวของกปท. มีข้อจำกัดตรงที่แกนนำส่วนใหญ่ไม่ได้มีชื่อเสียง ต่อให้จะเป็นทหารระดับนายพลแต่ก็ไม่ได้เป็นที่รู้จักต่อสาธารณชนมากเท่าที่ควรซึ่งแตกต่างจากเวทีใหญ่ของนายสุเทพ ที่แกนนำเป็นบุคคลมีชื่อเสียงและสามารถดึงดูดคนให้เข้าร่วมได้ ในแง่นี้หากมีคนเข้าร่วมเยอะก็จะทำให้กลุ่มอนุรักษ์นิยมผลักดันประเด็นได้ง่ายเพราะมีมวลชนติดตามและคอยมาก แตกต่างจากการเคลื่อนไหวของ กปท. ในช่วงหลังที่มีคนเข้าร่วมน้อยลง⁵⁵⁸ นอกจากนี้นายทหารอาวุโสหลายคนยังเห็นไปในแนวทางเดียวกันว่าการเคลื่อนไหวของกปท. นั้นกดดันรัฐบาลได้น้อยตัวอย่างเช่นในเหตุการณ์ที่เคลื่อนไหวขบวนไปปิดทำเนียบรัฐบาลก็ทำได้เพียงระยะเวลาสั้น ๆ ด้วยเหตุนี้ทำให้พวกเขาต้องการให้ยุติการเคลื่อนไหวของกลุ่ม กปท. และนำมวลชนเข้าร่วมเป็นหนึ่งเดียวกับ กปปส. ขบวนการใหญ่

กลุ่มที่สาม นักการเมืองชาวอโศกและแกนนำที่มีบทบาทช่วงคนไทยหัวใจรักชาติ ในกลุ่มนี้เห็นว่าการเคลื่อนไหวภายใต้กปปส. เป็นแกนนำจะไม่ทำให้พวกเขาบรรลุเป้าหมายที่แท้จริงของการต่อสู้ได้ สำหรับคนในกลุ่มนี้มองว่าจำเป็นต้องออกมาเคลื่อนไหวด้วยตัวเอง ใช้แนวทางการเคลื่อนไหว

⁵⁵⁷ ขวาราชธานีอโศก ต. อ่างแก้ว.

⁵⁵⁸ แกนนำนายทหาร ค. อ่างแก้ว.

แบบเผชิญหน้าเหมือนอย่างในช่วงคนไทยหัวใจรักชาติจะทำให้การเคลื่อนไหวบรรลุข้อเรียกร้องสร้างเมืองที่มีคุณธรรม ปกป้องชาติและพระมหากษัตริย์ ได้อย่างดีที่สุด

หากพิจารณาจากความหลากหลายของชุมชนโศกตามที่กล่าวถึงในบทที่ 3 เห็นได้ว่า ช่วงที่ชุมชนมีการขยายตัวได้มีกลุ่มนักการเมืองหน้าใหม่และผู้สนับสนุนกลุ่มใหม่ที่ไม่ได้ต้องการปฏิบัติธรรม แต่เข้ามาคลุกคลีกับชุมชนด้วยเหตุเพราะชุมชนและพรรคการเมืองมีความเกี่ยวข้องกัน คนในกลุ่มนี้มีความเกี่ยวข้องกับชาวโศกในระดับหนึ่งแต่ไม่มากเท่ากับญาติธรรมโศกหรือชาวโศกดั้งเดิมที่เชื่อมั่นและศรัทธาในการนำของสมณะโพธิรักษ์หรือแกนนำชุมชน กล่าวคือแม้ว่าพวกเขาจะเป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มชุมชนโศกแต่ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยหรือปฏิบัติตามแนวทางของกลุ่มโศกอยู่ตลอดเวลา ช่วงเวลานี้ นักการเมืองชาวโศกส่วนหนึ่งเริ่มไม่เห็นด้วยกับแนวทางการต่อสู้ของชาวโศกด้วยตนเอง โดยมองว่าเป็นแนวทางที่สันติ อหิงสา รวมถึงฟังการชี้แจงของขบวนการใหญ่มากเกินไป ในทางกลับกันพวกเขาพยายามกำหนดทิศทาง การเคลื่อนไหวของกปท. ให้กดดันรัฐบาลเพิ่มมากขึ้น ตัวอย่างเช่น นำมวลชนการ์ดส่วนหนึ่งปิดล้อมกระทรวงมหาดไทยเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน พ.ศ.2556⁵⁵⁹ ปิดกระทรวงศึกษาธิการเมื่อ 28 มกราคม พ.ศ.2557⁵⁶⁰

การจัดการเคลื่อนไหวโดยไม่ฟังแกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมคนอื่น ๆ ทำให้ชุมชนโศกอีกส่วนหนึ่งไม่พอใจและพยายามขับแกนนำในส่วนนี้ออกจากการเคลื่อนไหวในที่สุด โดยแกนนำ จ. ผู้อยู่ในกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในฝั่งชุมชนโศกอธิบายว่า

“ไชยวัฒน์ วีระ ไทกร คนพวกนี้เขาก็มีความสนิทสนมกับกองทัพธรรมอยู่แล้ว แต่เขามีความเป็นตัวเองสูง สายฮาทคอ ไม่ฟังแกนนำคนอื่น จริง ๆ แล้วตัวกองทัพธรรมเองก็ไม่ค่อยเห็นด้วยกับคนกลุ่มนี้ บางทีเขามาขอคนเรา เราก็ไม่ให้ ต้องเข้าที่ประชุมก่อน แต่มันเหมือนมั่งเล็กในมั่งใหญ่ที่เขาก็แปะ ๆ มา ทางพันธมิตรก็ไม่เอาเขา เขาก็แปะ ๆ มากับเรา เราก็ไม่ไล่ใครอยู่แล้ว แต่สุดท้ายก็ร่วมกันไม่ได้ เพราะเขาจะต่อสู้แบบรุนแรงอย่างเดียวในทุกจังหวะทุกช่วงเวลา”⁵⁶¹

ในกลุ่มที่ 3 สังเกตได้ว่าโดยส่วนใหญ่เป็นแกนนำที่มีบทบาทหลักในการเคลื่อนไหวช่วงคนไทยหัวใจรักชาติทวงคืนเขาพระวิหาร ซึ่งอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้พวกเขาไม่ยอมรับการเคลื่อนไหวภายใต้กปท. เป็นกลุ่มชั้นนำเนื่องจากแกนนำในกลุ่มนี้อาติ นายไชยวัฒน์ นายไทกร นายสมบุรณ์ ไม่ไว้ใจ

⁵⁵⁹ ไทยพีบีเอส, "แกนนำ กปท. ปิดล้อมกระทรวงมหาดไทย ", 26 พ.ย. 2556, <https://news.thaipbs.or.th/content/209036>.

⁵⁶⁰ โปสต์ทูเดย์, "กปท. บุกปิดกระทรวงศึกษาธิการ ", 28 ม.ค. 2557, <https://www.posttoday.com/politic/news/274206>.

⁵⁶¹ แกนนำ จ. อ่างแล้ว.

นักการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ โดยเฉพาะตัวของนายสุเทพ เทือกสุบรรณ ที่พวกเขาเชื่อว่ามีส่วนในการทำให้ นายวีระ สมความคิด ถูกจับและยังไม่ได้รับการปล่อยตัว แกนนนำ ง. ผู้มีบทบาทสำคัญในช่วงเรียกร้องประเด็นเขาพระวิหารอธิบายว่า การเคลื่อนไหวของกปปส. แม้จะเป็นการเคลื่อนไหวของประชาชน แต่แกนนำที่ควบคุมเห็นได้ว่าเป็นบรรดานักการเมืองจากพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งตลอดประสบการณ์ทางการเมืองของตนเองที่ผ่านมาเห็นได้ว่าไม่ควรไว้วางใจว่าคนกลุ่มนี้ที่นำโดยนายสุเทพ เทือกสุบรรณ จะออกมาต่อสู้เพื่อประเทศชาติอย่างแท้จริง เขากล่าวว่า

“นายสุเทพและพวกแม้จะลงมาอยู่กับประชาชนแต่ก็ยังไม่น่าไว้วางใจ เรื่องแรก ถ้าจำได้เหตุที่คนไทยหัวใจรักชาติต้องออกมาเรียกร้องก็เพราะคนกลุ่มนี้ไม่ใช่อำนาจให้เด็ดขาด เอาแต่ต่อรองกับพรรคอื่น กลุ่มอื่น ทั้งในและนอกประเทศเพื่อหวังให้กลุ่มตนครองอำนาจได้นานที่สุด อีกเรื่องเราเห็นได้ว่าการต่อสู้เพื่อชาติบ้านเมืองที่ผ่านมา คนพวกนี้ลงมารวมแบบเปิดเผยน้อยมาก จะมีก็แต่สนับสนุนช่วยนัดคนให้มาชุมนุม แต่ในรัฐบาลยิ่งลักษณ์ เพราะเขาแพ้เขาไม่มีทางสู้หรือเปล่าทำให้พวกเขาต้องเทหมดหน้าตักลงถนน อันนี้เราต้องตั้งข้อสังเกตว่าเขาสู้เพื่อประชาชน เพื่อประเทศชาติ หรือสู้เพื่ออำนาจทางการเมือง”⁵⁶²

มุมมองข้างต้นทำให้เห็นได้ว่า ในกลุ่มที่สวมพวกเขาไม่ไว้วางใจต่อนักการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ และการเคลื่อนไหวที่นำโดยนายสุเทพ อีกทั้งยังเชื่อว่าเป็นเพราะนักการเมืองกลุ่มนี้ทำให้ไทยต้องเสียประโยชน์จากปัญหาความขัดแย้งไทย-กัมพูชามาโดยตลอด และด้วยเหตุนี้ทำให้พวกเขาปฏิเสธที่จะร่วมมือกับขบวนการกปปส. และลดบทบาทลงในช่วงท้ายของการเคลื่อนไหว

ทั้งสามกลุ่มข้างต้นมีความเห็นที่ต่างกันภายหลังกปท. ร่วมเป็นส่วนหนึ่งในขบวนการต่อต้านทักษิณภายใต้กปปส. เป็นกลุ่มนำ กลุ่มที่หนึ่ง และสอง ขัดแย้งกันในเรื่องบทบาทการเคลื่อนไหวว่าควรจะยุบกลุ่ม กปท. เข้าเป็นหนึ่งเดียวกับขบวนการใหญ่หรือไม่ อย่างไรก็ตามพวกเขายังเห็นตรงกันในเรื่องยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวที่ทั้งชุมนุมขอโทษและนายทหารอาวุโสมองว่า ในช่วงเวลานี้พวกเขาควรที่จะร่วมมือและเคลื่อนไหวตามแนวทางของ กปปส. ภายใต้ประเด็นที่ถูกกำหนดโดยแกนนำ กปปส. ขบวนการใหญ่ ในขณะที่กลุ่มที่สามแตกต่างออกไป แกนนนำในกลุ่มนี้เห็นว่าไม่ควรร่วมมือกับ กปปส. แต่ควรแยกตัวเคลื่อนไหวเองอย่างที่ผ่าน ๆ มา เนื่องจากไม่ไว้วางใจว่าเครือข่ายนักการเมืองพรรคประชาธิปัตย์ที่ผันตัวเป็นแกนนำการเคลื่อนไหวจะหวังดีต่อประชาชน และประเทศชาติอย่างแท้จริง

⁵⁶² แกนนนำ ง. อ้างแล้ว.

อย่างไรก็ตามเนื่องจากกลุ่มที่หนึ่งชุมชนอโศกมีบทบาทในกปท. มากกว่ากลุ่มที่สองและสาม ทั้งในแง่ของมวลชนที่มีมากกว่ามวลชนของพวกนายทหาร และในแง่ของการจัดการเคลื่อนไหวที่เวที การชุมนุมตลอดจนทีมงานคอยจัดการชุมนุมล้วนเป็นญาติธรรมชาวอโศกทั้งสิ้น ทำให้ในท้ายสุด บรรดาแกนนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขีดตัดสินใจไม่ยุบกปท. และเคลื่อนไหวภายใต้การนำของ กปปส. ขณะที่แกนนำในกลุ่มที่สามเริ่มถอยออกจากการเคลื่อนไหว

ประเด็นที่สอง หลังจากที่แกนนำบางกลุ่มเริ่มถอยออกจากการเคลื่อนไหวเพราะความขัดแย้ง ในประเด็นแรก ในช่วงท้ายของการชุมนุม กปท. กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขีดได้เกิดความขัดแย้งกันอีกรอบ โดยชุมชนอโศกและนายทหารอาวุโสมีความเห็นไม่ตรงกันเกี่ยวกับบทบาทและสถานะของกลุ่มหลัง เสร็จสิ้นภารกิจขับไล่ระบอบทักษิณ ความขัดแย้งในประเด็นนี้ส่งผลให้การร่วมมือกันของชุมชนอโศก และนายทหารอาวุโสไม่เกิดขึ้นอีกหลังรัฐประหาร พ.ศ.2557 และเป็นอันสิ้นสุดการเคลื่อนไหวบนท้อง ถนนของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขีดในขบวนการต่อต้านทักษิณ

ความเห็นที่ไม่ตรงกันของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขีดเกิดขึ้นจากการที่กลุ่มชุมชนอโศกเห็นว่า ภายหลังกองทัพรัฐประหาร กลุ่มอนุรักษ์นิยมควรลดบทบาทลงเพราะการขับไล่ระบอบทักษิณถือว่าเสร็จสิ้น ภารกิจแบบสมบูรณ์แล้ว แกนนำคนสำคัญในกลุ่มชุมชนอโศกอธิบายว่า ในช่วงหลังรัฐประหารปัญหา ที่ทางกลุ่มพยายามต่อสู้ เรียกร้องมาเป็นเวลานานนั้นประสบความสำเร็จทั้งในเรื่องของการขับไล่ ระบอบทักษิณ และการปกป้องสถาบันชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ ในแง่นี้ทางกลุ่มจึงควรยุติบทบาทการ เคลื่อนไหวทางการเมืองลง ซึ่งหากรัฐบาลมีการล้มล้างสถาบัน หรือนำระบอบทักษิณกลับเข้ามาใน ประเทศทางกลุ่มจึงจะมีการระดมมวลชนเข้าเคลื่อนไหวทางการเมืองอีกครั้งหนึ่ง⁵⁶³

นอกจากนี้อีกสาเหตุที่ทำให้ชุมชนอโศกเห็นว่าหากสิ้นสุดการต่อสู้กับระบอบทักษิณในรอบนี้ ทางกลุ่มไม่ควรจัดการเคลื่อนไหวบนท้องถนนต่อคือ แม้ว่าการเคลื่อนไหวจะทำให้ชุมชนอโศกมี มวลชนมากขึ้น ได้รับการสนับสนุนจากแม่ยกพันธมิตรฯ มากขึ้นจนทำให้สถานปฏิบัติธรรมใน ต่างจังหวัดขยายตัวอย่างรวดเร็ว แต่ในทางกลับกันการชุมนุมขับไล่รัฐบาลในแต่ละครั้งก็ส่งผลเสียต่อ พวกเขาเช่นกันเช่น เรื่องภาพลักษณ์ของชุมชนที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็น “พุทธนอกคอก” หรือเป็น สำนักพุทธบังหน้าแต่แท้จริงแล้วเป็นกลุ่มผลประโยชน์ทางการเมือง เรื่องเงินที่ใช้จ่ายหมั้นเวียนภายใน ชุมชนที่ต้องแบ่งไปสำหรับจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหว รวมถึงบรรดาแกนนำในชุมชนเริ่มถูกดำเนินคดี มากขึ้นเรื่อย ๆ ผลกระทบต่อชุมชนในลักษณะนี้

“ การเคลื่อนไหวที่ผ่านมาสรางผลกระทบต่อให้กับชุมชนชาวอโศก ค่อนข้างมาก แต่ที่ต่อสู้มาทุกครั้งคือการทำเพื่อชาติบ้านเมือง เมื่อเราไล่ระบอบ

⁵⁶³ แกนนำ ก. อ่างแล้ว.

ทักษิณทำให้บ้านเมืองดีขึ้นแล้วทั้งพ่อท่าน แกนนำคนอื่น ๆ เห็นตรงกันว่าควรกลับมาอยู่ในที่ของเราคือมุ่งปฏิบัติธรรม ...การต่อสู้เราต้องคิดอยู่เสมอว่าที่ออกไปนั้น ได้ต้องคุ้มเสีย ที่ผ่านมามีว่าคุ้มเพราะบ้านเมืองดีขึ้น แต่ที่นี้ระบอบทักษิณไปแล้ว ได้ผู้นำที่ดีมาพัฒนาต่อ ถ้าเราจะออกไปอีกก็อาจจะ ได้ไม่คุ้มเสีย”⁵⁶⁴

นักการเมืองชาวโศกที่เติบโตและเริ่มมีฐานมวลชนของตัวเองจากการเคลื่อนไหวตลอดช่วง พ.ศ.2548 – 2557 มีความเห็นที่แตกต่างออกไป พวกเขาเห็นว่าแม้เป้าหมายของการเคลื่อนไหวจะบรรลุผลแล้ว แต่การที่ทางกลุ่มมีทั้งมวลชน และสื่อของตนเอง เป็นโอกาสสำคัญที่ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวทางการเมืองต่อไปเรื่อย ๆ แกนนำส่วนที่ก่อตั้งโทรทัศน์ 13 สยามไทในช่วงการเคลื่อนไหว กลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติเห็นว่า ภายหลังการรัฐประหารนั้นก็จำเป็นต้องมีการเคลื่อนไหวต่อไป แต่เปลี่ยนรูปแบบของการเคลื่อนไหวเช่นการนัดรวมตัวแบบวันเดียวจบเพื่อแสดงจุดยืนในประเด็นต่าง ๆ หรือการนำเสนอประเด็นปกป้องชาติ และสถาบันพระมหากษัตริย์ผ่านสื่อของกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อให้กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วยังคงอยู่และพร้อมสำหรับการออกมาเคลื่อนไหวบนท้องถนนครั้งต่อไปหากประเทศชาติมีภัยจากระบอบทักษิณอีกครั้ง⁵⁶⁵

“บทเรียนจากช่วง 49 ก็เห็นแล้ว ว่าระบอบทักษิณเนี่ยมันก็กลับมาได้ทุกเมื่อ ครั้งต่อไปมันอาจไม่ใช่ระบอบทักษิณก็ได้เป็นระบอบประยุทธ์ ระบอบธนาธร หรือใครก็ได้ แต่หลักใหญ่ใจความมันคือระบอบที่ทุจริตโกงบ้านกินเมือง เพราะยังงี้เราจึงต้องคงบริษัทเสียงประชาชนไทย และช่อง 13 สยามไทไว้ จบจากระบอบทักษิณแล้วมันก็ไปช่องทางหนึ่งที่เป็นปากเสียงของประชาชน ทุกวันนี้ก็มีคนที่ดูรายการมาร้องทุกข์ มาแจ้งปัญหาบ้านเมืองกับเรา...การเคลื่อนไหวมันต้องมีอยู่ตลอด มันจะหายไปไม่ได้เพียงแต่ต้องมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบให้เข้ากับสถานการณ์ ให้เข้ากับยุคสมัย อย่างในยุคนี้โซเชียลมีเดียมีบทบาทมาก เราจะไปลงข่าวในหนังสือพิมพ์ กระดาษอย่างเดียวมันก็ไม่ได้ การเคลื่อนไหวก็เหมือนกัน ถึงแม้เราจะไม่มีการชุมนุมแบบตอนคนไทยหัวใจรักชาติ หรือตอน กปท. แต่เราควรที่จะมีสื่อนำเสนอประเด็นของเราเองได้ สิ่งนี้คือสิ่งที่ทำให้ผม คุณบรรณวิทย์ และอีกหลาย ๆ คนเลือกที่จะคงบริษัทเสียงประชาชนไทย และช่องโทรทัศน์ 13 สยามไทไว้”⁵⁶⁶

คำกล่าวข้างต้นเห็นได้ว่ากลุ่มแกนนำที่รับผิดชอบสื่อโทรทัศน์ช่อง 13 สยามไทที่ยังเหลืออยู่ในการเคลื่อนไหวมีความเห็นที่แตกต่างไปจากชาวโศกดั้งเดิม พวกเขาไม่เห็นด้วยกับแนวทางของ

⁵⁶⁴ แกนนำ จ. อ่างแล้ว.

⁵⁶⁵ แกนนำ ง. อ่างแล้ว.

⁵⁶⁶ เรื่องเดียวกัน.

ชุมชนที่จะลดบทบาทเคลื่อนไหวทางการเมืองลงและกลับไปมุ่งเน้นแต่การปฏิบัติธรรม แต่เห็นว่าชาวอโศกและนายทหารอวุโสควรมีการรวมตัวเป็นกลุ่มอนุรักษ์นิยมต่อไปแต่เปลี่ยนแปลงบทบาทการเคลื่อนไหวจากการจัดตั้งกลุ่มออกมาชุมนุมบนท้องถนนเป็นการรวมกลุ่มเพื่อนำเสนอข่าวสาร และตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลร่วมกัน

กลุ่มนายทหารอวุโสมีความเห็นที่แตกต่างจากทั้งสองแนวทางดังกล่าว นายทหารบางคนเห็นว่า จำเป็นต้องมีการจัดตั้งการเคลื่อนไหวฝ่ายขวาขึ้นมาอีกครั้งถึงแม้จะอยู่ภายใต้รัฐบาลที่พวกเขาสนับสนุนก็ตาม ทั้งนี้เนื่องจากพวกเขาเห็นว่าหน้าที่ของประชาชนในการปกป้องชาติ และสถาบันกษัตริย์ต้องทำอยู่ตลอดเวลาไม่ต่างจากการมีทหารประจำการอยู่ตามพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศ เมื่อการเคลื่อนไหวในนาม กปท. ยังคงเคลื่อนไหวอยู่และมีมวลชนของกลุ่มตนเองจำนวนหนึ่งแล้ว บรรดานายทหารอวุโสเลยมีแนวคิดที่ควรเคลื่อนไหวต่อเนื่องในนาม “ทหารประชาชน” แม้จะสิ้นสุดการขับไล่ระบอบทักษิณและอยู่ภายใต้รัฐบาลจากการรัฐประหาร พ.ศ.2557

ในช่วงหลังการรัฐประหาร กลุ่มนายทหารที่เคยร่วมเคลื่อนไหวด้วยกันมีความเห็นว่าหากหลังสิ้นสุดภารกิจต่อต้านระบอบทักษิณแล้วพวกเขาจะสลายตัวไปแล้วเกิดกลุ่มต่อต้านการรัฐประหาร หรือมีกลุ่มที่เป็นภัยต่อชาติและสถาบันกษัตริย์เกิดขึ้น อาจเป็นการยากที่จะระดมมวลชนใหม่ จัดตั้งการเคลื่อนไหวฝ่ายขวาขึ้นมาใหม่อีกครั้ง ในทางกลับกันหากชุมชนอโศกและนายทหารอวุโสยังคงจัดกิจกรรมเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องเหมือนในช่วง พ.ศ. 2551 – 2553 ที่มีการจัดกิจกรรมย่อยตามต่างจังหวัดเพื่อเผยแพร่แนวคิดชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ จะสามารถทำให้พวกเขามีความสัมพันธ์ร่วมกับมวลชนอยู่ตลอดเวลา และสามารถระดมมวลชนเคลื่อนไหวใหญ่ได้อย่างทันต่อสถานการณ์หากชาติและสถาบันกษัตริย์มีภัย เขากล่าวว่า “ทหารคอยปกป้องชาติต้องมีการฝึกกำลัง เตรียมพร้อมตลอดหากบ้านเมืองมีภัยเจอการรุกรานในรูปแบบต่าง ๆ ประชาชนก็เช่นเดียวกัน”⁵⁶⁷

นอกจากนี้นายทหารอวุโสในกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วยังมองว่าภารกิจที่แท้จริงของกลุ่มอนุรักษ์นิยมคือเรื่องของการปกป้องสถาบันชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ กล่าวคือถึงแม้ระบอบทักษิณที่ถือเป็นภัยของชาติจะถูกกวาดล้างไปแล้ว แต่สถาบันหลักของชาตินั้นจำเป็นต้องมีการปกป้องอยู่ตลอดเวลา กลุ่มนายทหารบางส่วนจึงมีความเห็นที่ไม่ควรยุบกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วและควรที่จะมีการจัดตั้งการเคลื่อนไหวฝ่ายขวาขึ้นมาอีกเรื่อย ๆ ภายหลังการรัฐประหาร พ.ศ.2557

จุดยืนที่แตกต่างกันได้แก่ ชุมชนอโศกเห็นว่าควรลดบทบาทการเคลื่อนไหวบนท้องถนนและกลับไปเน้นการปฏิบัติธรรม นักการเมืองอโศกบางคนเห็นว่าควรมีการร่วมมือระหว่างพวกเขากับนายทหารอยู่แต่เปลี่ยนรูปแบบการเคลื่อนไหว และนายทหารที่เห็นว่าควรเคลื่อนไหวต่อในลักษณะ

⁵⁶⁷ แกนนำนายทหาร ค. อ่างแล้ว.

เดิม ส่งผลให้ในช่วงท้ายการเคลื่อนไหวสืบเนื่องถึงหลังรัฐประหาร พ.ศ.2557 กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้ว อันประกอบด้วยนายทหารอาวุโสและชุมชนโอศก ไม่เหนียวแน่นอย่างในอดีต พวกเขาเริ่มสลายตัวไป ทำการเคลื่อนไหวในลักษณะของตนเองโดยนักการเมืองชาวโอศกหลายคนสลับไปปราศรัยกับเวทีอื่น ขณะที่การชุมนุมของ กปท. เริ่มมีแต่แกนนำและมวลชนชาวโอศกเข้าร่วมเท่านั้น

การสลายตัว

ความขัดแย้งระหว่างชุมชนโอศกและนายทหารอาวุโสในประเด็นยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหว และอนาคตบทบาทของกลุ่มหลังเสร็จสิ้นภารกิจขับไล่ระบอบทักษิณส่งผลให้หลังการรัฐประหาร พวกเขาเริ่มกระจัดกระจายและไม่ได้มีการรวมกันเพื่อจัดตั้งการเคลื่อนไหวฝ่ายขวาขึ้นมาอีก ชุมชนโอศก เลือกว่าจะไม่เคลื่อนไหวในประเด็นทางการเมืองต่อพวกเขาลดบทบาททางการเมืองลงและเปลี่ยนไป เป็นการรวมกลุ่มทางศาสนาเช่นเดิม นักการเมืองชาวโอศกมีการแยกตัวออกมาจากชุมชนและยังคง นำเสนอประเด็นทางการเมือง การปกป้องชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ รวมไปถึงประเด็นอื่น ๆ อาทิ เรื่อง พลังงาน เรื่องสิทธิแรงงานผ่านช่อง 13 สยามไทและบริษัทเสียงประชาชนไทย ในขณะที่อีกส่วนคือนายทหารอาวุโส กลุ่มนี้ยังคงมีความพยายามที่จะจัดตั้งกลุ่มการเคลื่อนไหวต่อเพื่อตอบโต้กระแสต้าน รัฐประหารที่เกิดขึ้นแต่เนื่องจากบรรดานายทหารอาวุโสไม่ได้มีสื่อและมวลชนที่เหนียวแน่นเป็นของตนเองเหมือนสองส่วนแรกทำให้พวกเขาไม่สามารถจัดการเคลื่อนไหวใด ๆ ได้ในช่วงหลังการ รัฐประหาร พ.ศ.2557 เป็นต้นมา

อย่างไรก็ตามการสลายตัวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วหลังรัฐประหาร 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557 พวกเขาไม่ได้ตัดขาดกันหรือไม่มีความเกี่ยวข้องกันอย่างสิ้นเชิง ชุมชนโอศกและนายทหารอาวุโสยังคงมีการติดต่อพูดคุยเพื่อประเมินสถานการณ์บ้านเมืองอยู่เป็นระยะเพียงแต่ไม่มีการรวมกัน อย่างเป็นกลุ่มก้อนเหมือนในช่วงของการต่อต้านทักษิณและจัดตั้งการเคลื่อนไหวฝ่ายขวาออกมา ชุมชนมุมนท้องถนน เห็นได้จากบันทึกการสัมภาษณ์ของสมณะแสนดิน ภูมิพุทธโธ ในเหตุการณ์พล.อ. ปรีชา เอี่ยมสุพรรณ หนึ่งในนายทหารอาวุโสเข้าพบสมณะโพธิรักษ์พูดคุยเกี่ยวกับปัญหาบ้านเมืองที่มี กระแสต่อต้านรัฐบาลพล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา อย่างมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยในการพูดคุยเขาได้กล่าว กับสมณะโพธิรักษ์ใจความสำคัญว่า หากสถานการณ์บ้านเมืองยังมีกลุ่มต่อต้านรัฐบาลและต้องการ เปลี่ยนแปลงการปกครองออกมาต่อเนื่อง พวกเขาพร้อมกับกลุ่มอื่น ๆ ที่เคยร่วมมือในช่วง กปปส. อาจต้องออกมาชุมนุมอีกครั้ง “เมื่อวันอังคารไปศาล ถามสุเทพบอกว่าเรื่องธรรมาภิบาลอย่างไร บอกพี่กับผมต้องมาปรึกษากันก่อน” พล.อ.ปรีชา กล่าว⁵⁶⁸

⁵⁶⁸ สมณะแสนดิน ภูมิพุทธโธ. อ้างแล้ว.

นอกจากนี้แก่นนำนายทหาร ค. อธิบายว่า หลังรัฐประหาร พ.ศ.2557 แก่นนำกปท. มีความเห็นให้ยุติบทบาทของกลุ่มลง ถึงกระนั้นเขาและเพื่อนนายทหารคนอื่น ๆ ยังคงรักษาความสัมพันธ์กับกลุ่มชุมชนโอศก รวมถึงกับกลุ่มนักการเมืองโอศกที่รับผิดชอบโทรทัศน์ 13 สยามไท ไว้ เขากล่าวว่า ตนเองและนายทหารที่เคยร่วมต่อสู้มาด้วยกันเริ่มเข้าไปทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนโอศกแต่ยังไม่ใช้การจัดชุมนุมบนท้องถนน⁵⁶⁹ นอกจากนี้ยังพบว่าแก่นนำนายทหาร ค. ผู้ให้สัมภาษณ์ยังมีบทบาทเป็นวิทยากรพูดคุยปัญหาบ้านเมืองในรายการของช่อง 13 สยามไทที่ดูและโดยนายสมบูรณ์ ทองบุราณ และพล.ร.อ.บรรณวิทย์ เก่งเรียน สองแก่นนำผู้มีบทบาทสำคัญในช่วงคนไทยหัวใจรักชาติอีกด้วย⁵⁷⁰

ในลักษณะนี้เห็นได้ว่าแม้ชุมชนโอศกและนายทหารอาวุโสจะไม่ได้รวมกันเป็นกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วอย่างในช่วงต่อต้านทักษิณ แต่พวกเขายังคงมีการติดต่อและสร้างเครือข่ายอย่างหลวม ๆ เพื่อปกป้องชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ และเตรียมตัวออกมารวมกันเคลื่อนไหวอีกครั้งหากชุมชนโอศกและนายทหารอาวุโสเห็นตรงกันว่าชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ กำลังมีภัย โดยคำกล่าวของสมาชิกชาวโอศกเป็นสิ่งที่แสดงอย่างชัดเจนว่าทั้งมวลชนและแก่นนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วแม้ว่าจะสลายตัวไปหลังรัฐประหาร พ.ศ.2557 แต่พวกเขายังพร้อมและเตรียมตัวเสมอสำหรับการออกมาชุมนุมในอนาคต

“...อย่างกระแสตอนนี้ เราคิดว่าพวกเขาก็ได้รับข้อมูลที่ไม่เป็นจริงมาฝ่ายเดียว ทำให้กลุ่มคนรุ่นใหม่ต่าง ๆ คิดว่าสถาบันกษัตริย์ไม่จำเป็นอีกต่อไป เด็กรุ่นใหม่เขาไม่รู้ เขาก็คิดตามข้อมูลที่เขาได้ ถ้ากระแสมันแรงขึ้น เราก็มั่นใจได้เลยว่า ต้องออกไปอีก ต้องไปช่วยกันปกป้องพื้นที่ตรงนี้อีกรอบหนึ่ง”⁵⁷¹ (เน้นโดยผู้เขียน)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

⁵⁶⁹ แก่นนำนายทหาร ค. อ้างแล้ว.

⁵⁷⁰ 13 สยามไท, "สามัคคีประชาชน: พล.ร.อ.ชัย สุวรรณภาพ 24 มี.ค.61 (ไฟล์วีดีโอ)," 25 มี.ค. 2561, <https://www.youtube.com/watch?v=Ibh5ysqLmkA>.

⁵⁷¹ ขาวราชธานีโอศก ข. อ้างแล้ว.

บทที่ 6

บทสรุปกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้วิเคราะห์ศึกษากลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณเพื่อตอบคำถามหลักว่า “กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณมีพลวัตและพัฒนาการอย่างไร” ผ่านการวิเคราะห์การเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณที่เกิดขึ้นตลอดช่วงระยะเวลา พ.ศ. 2548 – 2557 โดยมองว่า ภายใต้การเคลื่อนไหวของ “คนเสื้อเหลือง” ที่เกิดขึ้นประกอบด้วยกลุ่มย่อยที่หลากหลาย และกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วเป็นหนึ่งในกลุ่มที่สำคัญในขบวนการเคลื่อนไหว พวกเขามีการเคลื่อนไหวในลักษณะที่เป็นพลวัตของตนเองที่แตกต่างจากขบวนการใหญ่ อีกทั้งยังมีส่วนในการผลักดันแนวคิดชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ รวมถึงข้อเรียกร้องที่นอกเหนือไปจากการต่อต้านทักษิณในหลายครั้ง จนทำให้กระแสของการต่อต้านทักษิณโดยภาพรวมเปลี่ยนจากการเคลื่อนไหวประเด็นที่หลากหลายในช่วงแรก เคลื่อนตัวสู่การเคลื่อนไหวแบบอนุรักษ์นิยมที่ชูประเด็นปกป้อง “ชาติ-ศาสนา-กษัตริย์” อย่างเข้มข้นในที่สุด

ในบทนี้เป็นการตอบคำถามการศึกษา 3 ข้อหลักได้แก่ 1. กลุ่มมวลชนอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีพัฒนาการ ความขัดแย้ง และพลวัตการเปลี่ยนแปลงทางความคิดและปฏิบัติการเคลื่อนไหวอย่างไร 2. การเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีผลต่อขบวนการต่อต้านทักษิณอย่างไร และ 3. การเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของการเมืองไทยอย่างไร ซึ่งจากการเก็บข้อมูลจากงานวิจัยที่ผ่านมา หนังสือพิมพ์ บทความ วารสารที่เกี่ยวข้อง บันทึกภาพเคลื่อนไหวที่ปรากฏในสื่อสังคมออนไลน์ หรือแม้แต่การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคลทั้งในส่วนแกนนำการเคลื่อนไหวและมวลชนที่เคยเคลื่อนไหวร่วมกับกลุ่มอนุรักษ์นิยม ทำให้เห็นถึงข้อค้นพบจากการศึกษาและสามารถตอบคำถามการศึกษาได้ดังนี้

1. กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณมีพลวัตและพัฒนาการอย่างไร?

จากการศึกษาที่มาของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณตลอดจนการเคลื่อนไหวของพวกเขาตลอดก้าว่างของการต่อต้านทักษิณ พ.ศ. 2548 – 2557 มีข้อค้นพบใน 3 ประการสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการ และพลวัตของพวกเขาได้แก่ 1. กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณเป็นการรวมกันของ 2 กลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มชุมชนอโศกและกลุ่ม

นายทหารอาวุโส สองกลุ่มนี้มีที่มาที่แตกต่างกัน และมีประสบการณ์การเคลื่อนไหวทางการเมืองมาก่อนที่จะเข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณทั้งสิ้น 2. จุดร่วมสำคัญที่ทำให้ทั้งสองกลุ่มรวมเป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวเดียวกันคือเรื่องแนวคิดแบบอนุรักษนิยมในความหมายของ ชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ และเห็นว่าการผลักดันแนวคิดดังกล่าวมีความสำคัญกว่าการขับไล่ระบอบทักษิณ 3. ในการแยกออกจากขบวนการใหญ่ กลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วไม่ได้มีพัฒนาการในลักษณะที่มีการพัฒนาการเคลื่อนไหวแบบยกระดับกดดันรัฐบาลได้อย่างมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่พวกเขามีทั้งช่วงเวลาที่เคยโตและถดถอย ล้มเหลวในการกดดันรัฐบาลแต่ประสบความสำเร็จในการผลักดันความคิดทางการเมืองแบบอนุรักษนิยม

หนึ่ง กลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณเป็นการรวมตัวกันของ 2 กลุ่มหลักได้แก่ชุมชนอโศกและกลุ่มนายทหารอาวุโสซึ่งมีที่มาที่แตกต่างกันและภูมิหลังของทั้งสองกลุ่มชี้ให้เห็นว่าพวกเขา “ไม่ได้เป็นหน้าใหม่” สำหรับการเคลื่อนไหวทางการเมืองไทย กล่าวคือชุมชนอโศกและนายทหารอาวุโสต่างเคยมีประสบการณ์ในการชุมนุมบนท้องถนนหรือปฏิบัติการปราบปรามการชุมนุมบนท้องถนนมาก่อนอาทิต่อต้านขบวนการเคลื่อนไหวของนิสิต นักศึกษาเมื่อ พ.ศ.2516 และ 2519ต่อต้านกฎหมายการทำแท้งในช่วงทศวรรษ 2520 รวมถึงบางส่วนเคยเคลื่อนไหวขับไล่รัฐบาลในเหตุการณ์พฤษภาคม 2535 ในแง่นี้การออกมาสนับสนุนกลุ่มพันธมิตรฯ ขับไล่นายกทักษิณจึงไม่ใช่การออกมาเคลื่อนไหวครั้งแรกของพวกเขา แต่เป็นการปรากฏตัว “อีกครั้ง” ของกลุ่มอนุรักษนิยม

กลุ่มแรกชุมชนอโศก ก่อตัวขึ้นในช่วงทศวรรษ 2510 ภายใต้การนำของสมณะโพธิรักษ์ ในช่วงแรกพวกเขามีลักษณะเป็นกลุ่มศาสนาทางเลือกสำหรับชาวพุทธที่ต้องการปฏิบัติธรรมและศึกษาธรรมะอย่างจริงจังโดยไม่อยู่ภายใต้ระเบียบข้อบังคับของมหาเถรสมาคม เมื่อชุมชนมีการขยายตัวมากขึ้นช่วงทศวรรษ 2530 พวกเขาเริ่มเปลี่ยนจากกลุ่มศาสนาเป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวทางการเมืองและมีความเกี่ยวข้องกับพรรคการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเหตุการณ์พฤษภาคม พ.ศ.2535 ที่ พล.ต.จำลอง ศรี-เมือง หนึ่งในผู้นำชุมชนอโศกนำญาติธรรมเข้าร่วมชุมนุม หลังจากเหตุการณ์นี้ทำให้ชุมชนอโศกผันตัวจากกลุ่มศาสนาเป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวทางการเมือง

ก่อนเข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณ ชุมชนอโศกมีลักษณะเป็นกลุ่มเคลื่อนไหวทางการเมืองที่มีการจัดแบ่งหน้าที่แกนนำและมวลชนอย่างชัดเจนอยู่แต่เดิมแล้วอิงจากหน้าที่ของพวกเขาภายในชุมชน โดยแกนนำแบ่งเป็นสองส่วนหลักคือ 1. แกนนำชุมชนอโศกดั้งเดิมเป็นญาติธรรมหรือเข้าเป็นสมาชิกชาวอโศกตั้งแต่ต้น เมื่ออยู่เป็นระยะเวลาทำให้พวกเขามีบทบาทในชุมชนและได้รับหน้าที่สำคัญ ๆ ในการพัฒนาชุมชน และ 2. แกนนำนักการเมืองชาวอโศก เป็นนักการเมืองที่เข้ามามีความเกี่ยวข้องกับชุมชนในช่วงที่ก่อตั้งพรรคพลังธรรม ในส่วนนี้พวกเขาได้รับความไว้วางใจจาก

ญาติธรรมให้เป็นตัวแทนปกป้องผลประโยชน์ของชุมชน อีกด้านหนึ่งเรื่องของมวลชน กลุ่มชุมชนโอศก นั้นมีมวลชนของตนเองตั้งแต่ก่อนเข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณแล้วเช่นกัน ซึ่งมวลชนส่วนใหญ่ เป็นญาติธรรมที่ศรัทธาในสมณะโพธิรักษ์และพล.ต.จำลอง ศรีเมือง

กลุ่มที่สอง กลุ่มนายทหารอาวุโสไม่ได้รวมกลุ่มกันมาก่อนแต่มีความสัมพันธ์จากเครือข่ายรุ่น โรงเรียนเตรียมทหารและโรงเรียนเหล่าโดยเฉพาะนายทหารจากรุ่นจปร.7 และตท.1 ซึ่งเป็นสองรุ่นที่มีความเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ทางการเมืองครั้งสำคัญมาตั้งแต่ออกเกิดขบวนการต่อต้านทักษิณ อาทิ การจัดกิจกรรมตอบโต้กลุ่มนักศึกษาที่กำลังออกมาเคลื่อนไหว พ.ศ.2516 ร่วมในปฏิบัติการปราบปรามนักศึกษาที่ถูกกล่าวหาว่าเป็นคอมมิวนิสต์ช่วง พ.ศ.2519 เหตุการณ์กบฏเมษาฮาวาย หรือ แม้แต่การเข้ารับตำแหน่งทางการเมืองในสมัยรัฐบาล พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ประสบการณ์เหล่านี้ของนายทหารที่อยู่ในกลุ่มนายทหารอาวุโสทำให้พวกเขาโดยเฉพาะนายทหารจากรุ่นจปร.7 มีลักษณะเฉพาะที่เรียกว่าเป็นทหารการเมือง

ก่อนเข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณนายทหารอาวุโสมีความแตกต่างจากกลุ่มชุมชนโอศก คือ พวกเขาไม่เคยรวมตัวกันมาก่อน แต่เข้าร่วมในนามส่วนตัวหรือรวมกันเป็นเครือข่ายอย่างหลวม ๆ ในชื่อเครือข่ายนายทหารต่อต้านทักษิณเท่านั้น ซึ่งพวกเขายังไม่มีมวลชนของตัวเอง ไม่มีการกำหนดแกนนำ บทบาทหน้าที่ของนายทหารแต่ละคนแต่อย่างใด

ชุมชนโอศกและนายทหารอาวุโสเข้าร่วมในการชุมนุมพันธมิตรฯ พ.ศ.2549 ในระยะเวลาใกล้เคียงกันแต่ยังไม่มีการร่วมมือและรวมเป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวเดียวกัน โดยนายทหารอาวุโสมีบทบาทในการสนับสนุนการเคลื่อนไหวของเครือข่ายสันติตั้งแต่ พ.ศ.2548 ผ่านการระดมทุนสนับสนุน แสดงท่าทีสอดคล้องไปกับผู้ชุมนุม และสนับสนุนข้อเรียกร้องนายทหารราชทานฯ ของนายสนธิ ลิ้มทองกุล เพื่อแก้ปัญหาชาติบ้านเมือง ในขณะที่ชุมชนโอศกมีบทบาทในการสนับสนุนการเคลื่อนไหวช่วงต้นปี พ.ศ.2549 โดยพวกเขามีบทบาทสำคัญในการเป็นแนวหน้าการเคลื่อนไหวขบวนปิดล้อมสถานที่ต่าง ๆ เพื่อกดดันรัฐบาล จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้ชุมนุม และมีส่วนในการขยายประเด็นทุจริตคอร์รัปชันให้กลายเป็นเรื่องของการส่งเสริมให้ใช้ศีลธรรมเป็นสิ่งที่ชี้นำการเมือง

สอง แม้ว่าชุมชนโอศกและนายทหารอาวุโสมีที่มาและประสบการณ์ทางการเมืองที่ต่างกัน แต่พวกเขามีจุดร่วมสำคัญคือแนวความคิดอนุรักษ์นิยมแบบชาติ-ศาสน์-กษัตริย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่แตกต่างจากปีกอื่น ๆ ในขบวนการพันธมิตรฯ กล่าวคือ หากพิจารณาว่าขบวนการต่อต้านทักษิณนั้นเต็มไปด้วยความหลากหลายในช่วงแรกอันได้แก่กลุ่มเสรีนิยมผู้ยอมประนีประนอม เสรีนิยมชายขอบ และ

อนุรักษนิยม ชุมชนโอศกและนายทหารอาวุโสถือได้ว่าเป็นสองกลุ่มที่มีลักษณะของแนวคิดแบบอนุรักษนิยมอย่างชัดเจนที่สุด จุดร่วมในเรื่องนี้มีส่วนสำคัญที่ทำให้ทั้งชุมชนโอศกและนายทหารอาวุโสสามารถรวมเป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวเดียวกันได้อย่างรวดเร็วหลังจบการชุมนุมพันธมิตรฯ พ.ศ.2551

หลังสิ้นสุดการชุมนุมพันธมิตรฯ พ.ศ.2551 ชุมชนโอศกและนายทหารอาวุโสรวมเป็นกลุ่มเดียวกันเนื่องจากทั้งสองกลุ่มเห็นว่ยังไม่บรรลุเป้าหมายที่แท้จริงของการเคลื่อนไหวนั้นคือการนำศีลธรรมขึ้นำการเมือง-เป้าหมายของชุมชนโอศก และการปกป้องชาติและสถาบันกษัตริย์-เป้าหมายของกลุ่มนายทหารอาวุโส ในปี พ.ศ.2552 พวกเขาแยกตัวออกจากขบวนการใหญ่จัดตั้งกลุ่ม “คนไทยหัวใจรักชาติ” เคลื่อนไหวในพื้นที่ต่างจังหวัดในลักษณะการจัดชุมนุมย่อยแบบวันเดียวกลับ โดยประเด็นการเคลื่อนไหวไม่เกี่ยวข้องกับระบอบทักษิณแต่เป็นเรื่องทวงคืนดินแดนเขาพระวิหารจากกัมพูชาเป็นหลัก การเคลื่อนไหวในลักษณะเช่นนี้เกิดขึ้นตลอด พ.ศ.2552 – 2553 ก่อนที่ในปี พ.ศ.2554 พวกเขาจะยกระดับการเคลื่อนไหวจัดชุมนุมใหญ่ในกรุงเทพฯ แบบต่อเนื่องเป็นเวลา 154 วัน ในสมัยรัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

เป้าหมายปกป้องชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ ของกลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณนั้นไม่ได้เกิดขึ้นตั้งแต่ต้น แต่เป็นการประกอบสร้างและเชื่อมโยงแนวความคิดของชุมชนโอศกและกลุ่มนายทหารอาวุโสเข้าด้วยกันในช่วงหลังการชุมนุมพันธมิตรฯ พ.ศ.2551 เป็นต้นมา การศึกษาในช่วง พ.ศ.2552 – 2553 ที่พวกเขาเริ่มรวมตัวเป็นกลุ่มเดียวกันและจัดตั้งคนไทยหัวใจรักชาติออกมาเคลื่อนไหวสะท้อนให้เห็นว่า แนวความคิดที่คล้ายกันของชุมชนโอศกและนายทหารอาวุโสที่สามารถเชื่อมโยงเข้าด้วยกันได้คือ พวกเขามีพื้นฐานแนวคิดแบบอนุรักษนิยมมาตั้งแต่ก่อนเข้าร่วมขบวนการต่อต้านทักษิณ ตามที่อธิบายในบทที่ 3 ชุมชนโอศกมีแนวคิดที่สำคัญเกี่ยวเรื่อง *ความเป็นไทย* ที่พวกเขามองว่าประกอบด้วยชาติไทยอันไม่เคยตกเป็นเมืองขึ้นของชาติใดมาก่อน ศาสนาพุทธที่บ่งบอกความเป็นไทยและรากเหง้าของคนไทยได้อย่างชัดเจนที่สุด และพระมหากษัตริย์ส่วนสำคัญที่สุดและเป็นส่วนที่ปกป้องรักษาความเป็นชาติและหลอมหลวมคนไทยไว้ด้วยกัน ขณะที่นายทหารอาวุโสมีแนวคิด *ทหารผู้ปกป้องชาติและสถาบันกษัตริย์* ที่ความมั่นคงของชาติและสถาบันกษัตริย์เป็นความสำคัญอันดับแรกที่อยู่ในจิตสำนึกของพวกเขามาโดยตลอด และหน้าที่อันสำคัญที่สุดของทหารรวมถึงประชาชนคือการปกป้องชาติและพระมหากษัตริย์ให้คงอยู่สืบไป ทั้งนี้เพราะชาติและสถาบันกษัตริย์ดำรงอยู่อย่างยาวนานกว่าสถาบัน หรือกลุ่มการเมืองอื่น ๆ ที่เพิ่งเกิดขึ้นในสมัยใหม่ ทั้งสองแนวคิดจากชุมชนโอศกและนายทหารอาวุโสทำให้เห็นได้ว่าพวกเขามีลักษณะของความเป็นอนุรักษนิยมไทยคือ ชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ เป็นสามสถาบันที่สำคัญที่สุดและอยู่เหนือทุก ๆ สถาบันในสังคม

แนวคิดของทั้งสองกลุ่มถูกรวมเข้าด้วยกันจนกลายเป็นลักษณะสำคัญของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในการเคลื่อนไหวคนไทยหัวใจรักชาติ องค์กรพิทักษ์สยาม และกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณในที่สุด

การเชื่อมโยงกรอบความคิดของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณเกิดขึ้นในหลายระดับได้แก่ เชื่อมโยงในระดับกลุ่มการเคลื่อนไหวสองกลุ่มเข้าด้วยกันคือ แนวคิดศีลธรรมนำการเมืองของกลุ่มชุมชนโอศุกเข้ากับแนวคิดปกป้องชาติและสถาบันกษัตริย์ของนายทหารอาวุโส ที่สำคัญคือการเชื่อมโยงดังกล่าวไม่ทำให้แนวคิดของทั้งชุมชนโอศุกและนายทหารอาวุโสข้อใดข้อหนึ่งต้องถูกลดบทบาทหรือหายไป กล่าวคือในช่วงที่พวกเขาารวมเป็นองค์กรการเคลื่อนไหวเดียวกัน เป้าหมายและแนวคิดของชุมชนโอศุกและนายทหารอาวุโสได้ถูกรวมเป็นหนึ่งเดียวกันด้วย จากเดิมชุมชนโอศุกผลักดันเรื่องศีลธรรมนำการเมือง ขณะที่นายทหารอาวุโสเน้นปกป้องชาติและสถาบันกษัตริย์ ในช่วงเวลานี้พวกเขารวมเป็นหนึ่งเป้าหมายการเคลื่อนไหวคือปกป้อง ชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นอย่างชัดเจนในช่วง พ.ศ.2554 – 2556 ที่มีการชูประเด็นดังกล่าวอย่างเข้มข้นและชัดเจนมากที่สุด

นอกจากนี้ในช่วงที่ชุมชนโอศุกและนายทหารอาวุโสรวมเป็นองค์กรการเคลื่อนไหวเดียวกันพวกเขายังมีการเชื่อมโยงกรอบความคิดของกลุ่มองค์กรการเคลื่อนไหวเข้ากับปัจเจกชนทั่วไปที่ไม่ได้ถูกจัดตั้ง โดยเกิดขึ้นผ่านการนำข้อมูลชุดใหม่ในเรื่องปัญหาดินแดนที่เป็นภัยอันตรายของชาติเผยแพร่ผ่านสื่อของกลุ่มและการปราศรัยบนเวทีชุมนุมย่อยที่จัดขึ้นในต่างจังหวัดของ คนไทยหัวใจรักชาติ ในช่วง พ.ศ.2552-2553 การเชื่อมโยงในระดับที่สองนี้ส่งผลให้กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีมวลชนเพิ่มขึ้นและสามารถทำให้มวลชนจำนวนหนึ่งเห็นว่ายังมีปัญหาอื่น ๆ อีกนอกเหนือไปจากระบอบทักษิณที่จะเป็นภัยต่อสถาบันชาติ-ศาสนา-กษัตริย์

อย่างไรก็ตามแม้ว่าการเชื่อมโยงกรอบแนวคิดและระบุปัญหาใหม่ที่นอกเหนือไปจากระบอบทักษิณจะทำให้ชุมชนโอศุกและนายทหารอาวุโสร่วมมือกันได้ แต่ในทางกลับกันได้ทำให้กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วเกิดความขัดแย้งและปะทะกับแนวคิดของกับกลุ่มย่อยอื่น ๆ ในขบวนการพันธมิตรฯ ด้วยเห็นได้จากการเคลื่อนไหวใหญ่ในชื่อคนไทยหัวใจรักชาติปี พ.ศ.2554 กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วได้เกิดความขัดแย้งกับพันธมิตรฯ กลุ่มที่ออกไปจัดตั้งพรรคการเมืองใหม่ และพันธมิตรฯ กลุ่มที่มีความเกี่ยวข้องกับพรรคประชาธิปัตย์ ทั้งสองกลุ่มนี้เห็นว่าเมื่ออยู่ภายใต้รัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์และสามารถขับไล่รัฐบาลตัวแทนของทักษิณออกไปได้แล้วจึงไม่มีความจำเป็นต้องเคลื่อนไหว อีกทั้งมองว่าปัญหาดินแดนที่กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วพยายามนำเสนอไม่ได้เป็นภัยของชาติที่สำคัญจนทำให้พวกเขา

ต้องออกไปชุมนุมบนท้องถนนมากเท่ากับปัญหาของระบอบทักษิณ กลุ่มที่ออกไปตั้งพรรคการเมืองใหม่เห็นว่าควรเปลี่ยนรูปแบบการเคลื่อนไหวจากการชุมนุมบนท้องถนนเป็นการต่อสู้ในระบบรัฐสภา ในขณะที่กลุ่มพรรคประชาธิปัตย์ที่เคยสนับสนุนพันธมิตรฯ เห็นว่าในช่วงเวลานี้พวกเขามีตัวแทนของกลุ่มเข้าไปมีอำนาจในการบริหารประเทศแล้วจึงไม่มีความจำเป็นต้องออกมาชุมนุมขับไล่รัฐบาลของพวกเขาเอง ด้วยเหตุนี้ทำให้ในการเคลื่อนไหว พ.ศ.2554 กลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วไม่ได้รับความร่วมมือจากทั้งสองกลุ่มคู่แข่งอีกจนถึงช่วง พ.ศ.2556 ที่มีการสมานความขัดแย้งและร่วมมือกันอีกครั้งภายใต้กปปส. เป็นองค์ครณา

กล่าวโดยสรุปในประเด็นนี้ จุดร่วมที่สำคัญที่สุดที่ทำให้ชุมชนโศกกับนายทหารอาวุโสแม้ว่าจะมีที่มาต่างกันแต่พวกเขาสามารถรวมเป็นกลุ่มการเคลื่อนไหวเดียวกันได้นั้นคือการที่ทั้งสองกลุ่มมีพื้นฐานแนวคิดอนุรักษนิยมที่คล้ายกันตั้งแต่ก่อนเข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านทักษิณ ซึ่งชุมชนโศกและนายทหารอาวุโสได้ค่อย ๆ เชื่อมโยงแนวคิดของตนเองรวมเข้าด้วยกันกลายเป็นแนวคิดปกป้องชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ ไม่ว่าจะด้วยวิธีใด อยู่ภายใต้รัฐบาลใด หรือภัยอันตรายอื่น ๆ นอกเหนือไปจากระบอบทักษิณก็ตาม อย่างไรก็ตามแนวคิดเช่นนี้ไม่ได้เป็นการเชื่อมโยงที่ครอบคลุมกลุ่มย่อยอื่น ๆ ในขบวนการต่อต้านทักษิณเข้าไปด้วย ซึ่งทำให้ในช่วง พ.ศ.2554 กลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วต้องเผชิญกับความขัดแย้งทั้งในแง่ปฏิบัติการและแนวคิดกับกลุ่มย่อยอื่น ๆ ที่เคยต่อต้านทักษิณมาด้วยกัน และในช่วงท้ายของการเคลื่อนไหว พ.ศ.2554 พวกเขาได้รับการสนับสนุนจากกลุ่มอื่น ๆ ในขบวนการต่อต้านทักษิณน้อยลง

สาม จากการศึกษาของกลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณทั้ง 4 ช่วงในบทที่ 5 พบว่า การเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วไม่ได้มีลักษณะที่พวกเขาเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ จนประสบความสำเร็จในการเคลื่อนไหว พวกเขาเติบโตในช่วงแรกหลังจากแยกออกจากขบวนการใหญ่ ถดถอยในแง่ปฏิบัติการเคลื่อนไหวในช่วงท้ายการเคลื่อนไหวของกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติและช่วงจัดตั้งองค์กรพิทักษ์สยาม อย่างไรก็ตามแม้จะล้มเหลวหลายครั้งในแง่ปฏิบัติการเคลื่อนไหว แต่ในแง่ของการผลักดันแนวคิดชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ พวกเขาถือได้ว่าประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งโดยเฉพาะช่วงที่เคลื่อนไหวในนามกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ เนื่องจากสามารถทำให้ประเด็นดังกล่าวกลายเป็นประเด็นหลักที่ถูกพูดถึงในสังคมอย่างมากขึ้นเรื่อย ๆ จนเป็นหนึ่งในเป้าหมายหลักการต่อสู้ของ กปปส. ที่ไม่เพียงแต่ขับไล่ระบอบทักษิณแต่สิ่งที่สำคัญกว่านั้นคือต่อสู้เพื่อปกป้องชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

ด้านปฏิบัติการ ช่วงเติบโตของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณเริ่มต้นจากการเคลื่อนไหวย่อย ในต่างจังหวัดในนามคนไทยหัวใจรักชาติ พ.ศ.2552 – 2553 พวกเขาเริ่มมีมวลชนอดีตแม่ยกพันธมิตรฯ เพิ่มมากขึ้นจนทำให้สามารถระดมทุนจัดตั้งบริษัทเสียงประชาชนไทยและโทรทัศน์ช่อง 13 สยามไท สื่อของกลุ่มตนเองที่คอยนัดหมายการประชุมอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ในเรื่องการจัดโครงสร้างองค์กรการเคลื่อนไหว เมื่อเคลื่อนไหวไประยะหนึ่ง พวกเขาเริ่มมีการแบ่งหน้าที่ของแกนนำอย่างชัดเจนและมีลำดับชั้นมากขึ้นเรื่อย ๆ เริ่มจากการแบ่งแกนนำออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามประเด็นและแนวทางที่ใกล้เคียงกันเพื่อออกไปจัดกิจกรรมย่อยของกลุ่มตนเองภายใต้ประเด็น ชาตินิยม-กษัตริย์เป็นกรอบใหญ่ ซึ่งต่อมาเมื่อมีการตั้งโทรทัศน์ 13 สยามไท กลุ่มอนุรักษ์นิยมยังมีการแบ่งหน้าที่แกนนำผู้รับผิดชอบเป็นสองส่วนคือ ส่วนที่จัดการเคลื่อนไหวตระเวนปราศรัยตามจังหวัดต่าง ๆ กับแกนนำอีกส่วนที่มีหน้าที่ดูแลโทรทัศน์ กำหนดประเด็นนำเสนอในช่อง 13 สยามไทเพียงอย่างเดียวในช่วงเวลานี้กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วใช้ยุทธวิธีเคลื่อนไหวแบบเผชิญหน้ารุนแรง ตัวอย่างเช่นจัดชุมนุมในพื้นที่ข้อพิพาทอันมีแนวโน้มจะก่อให้เกิดความขัดแย้งมากขึ้นระหว่างกลุ่มการเคลื่อนไหวกับรัฐบาล รวมถึงระหว่างรัฐบาลกับประเทศคู่ขัดแย้งในกรณีความขัดแย้งไทย-กัมพูชา ซึ่งลักษณะเช่นนี้ทำให้ทางกลุ่มมีมวลชนให้ความสนใจและเข้าร่วมมากขึ้นในระยะแรกเนื่องจากมวลชนจำนวนหนึ่งมองว่าเป็นการเคลื่อนไหวที่ทันต่อสถานการณ์ และสามารถกดดันรัฐบาลได้มากกว่าแนวทางอื่น ๆ

เมื่อกลุ่มอนุรักษ์นิยมมีทรัพยากรมากขึ้นทั้งในแง่ทุนในการสนับสนุนและมวลชนที่เหนียวแน่นกับกลุ่ม ทำให้พวกเขาสามารถจัดการชุมนุมใหญ่ได้โดยไม่ต้องพึ่งความร่วมมือจากกลุ่มอื่น ๆ ในขบวนการพันธมิตรฯ อีกต่อไป จนในปี พ.ศ.2554 พวกเขาตัดสินใจจัดชุมนุมใหญ่ในชื่อคนไทยหัวใจรักชาติขับไล่รัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ซึ่งการเริ่มต้นชุมนุมใหญ่ในครั้งนี้กล่าวได้ว่า เป็นจุดสูงสุดในแง่ปฏิบัติการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมที่แยกออกจากขบวนการใหญ่ของพันธมิตรฯ

อย่างไรก็ตามช่วงท้ายของการชุมนุมใหญ่ พ.ศ.2554 กลุ่มอนุรักษ์นิยมที่กำลังเติบโตขึ้นในแง่ของปฏิบัติการเคลื่อนไหวเริ่มเข้าสู่ช่วงถดถอย ทั้งนี้ในแง่ปฏิบัติการเคลื่อนไหวนั้น แม้แนวทางที่เน้นการเผชิญหน้ารุนแรงกับทุกฝ่ายจะสามารถดึงมวลชนได้ในระยะแรก แต่ในเวลาต่อมาแนวทางเช่นนี้เริ่มทำให้กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีคู่ขัดแย้งมากขึ้นเรื่อย ๆ รวมถึงภาพลักษณ์ของกลุ่มที่ทำให้มวลชนเสื่อมเลื่อมส่วนใหญ่มองว่าเป็นการเคลื่อนไหวที่เสี่ยงต่อการสร้างความขัดแย้งและเกิดความรุนแรงมากจนเกินไป กล่าวคือ การชุมนุมในนามคนไทยหัวใจรักชาติที่เน้นการเคลื่อนไหวเผชิญหน้ารุนแรงกับทุกฝ่ายเริ่มได้รับการสนับสนุนจากแกนนำปีกอื่น ๆ ในพันธมิตรฯ รวมถึงมีมวลชนเข้าร่วมน้อยลง

ความขัดแย้งระหว่างพวกเขา กับแกนนำปีกอื่น ๆ ในเรื่องแนวทางการเคลื่อนไหวที่แตกต่างกันมีส่วนสำคัญที่ทำให้มวลชนเริ่มถอยออกจากการเคลื่อนไหว ซึ่งในท้ายที่สุดการเคลื่อนไหวปี พ.ศ.2554 กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วที่เคลื่อนไหวในนามคนไทยหัวใจรักชาติถือได้ว่าไม่บรรลุเป้าหมายของการเคลื่อนไหวเลยแม้แต่ข้อเดียว ทั้งการทวงคืนดินแดนจากกัมพูชา การขับไล่รัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ หรือแม้แต่การรณรงค์ไหวตโนไม่เลือกนักการเมืองคนใดเข้าสภา

การไม่ประสบความสำเร็จในช่วงคนไทยหัวใจรักชาติทำให้พวกเขาจัดตั้งกลุ่มการเคลื่อนไหวใหม่ขึ้นในชื่อองค์กรพิทักษ์สยามและเปลี่ยนแนวทางการเคลื่อนไหวเป็นจัดการชุมนุมแบบวันเดียวแต่หลาย ๆ ครั้ง อย่างไรก็ตามการปรับตัวในรอบนี้ยิ่งทำให้พวกเขากดดันรัฐบาลยิ่งลักษณ์ได้น้อยลงและมวลชนที่เข้าร่วมน้อยลงไปอีก กล่าวคือ ในเวลานี้แม้นายทหารอาวุโสและชุมชนอโศกจะมีการรวมเป็นกลุ่มอนุรักษ์นิยมอย่างเหนียวแน่น มีการจัดโครงสร้างองค์กรการเคลื่อนไหวอย่างชัดเจนขึ้น แต่การเคลื่อนไหวเพื่อขับไล่รัฐบาลของพวกเขา ยังคงไม่ประสบความสำเร็จเหมือนที่เคยเกิดขึ้นในช่วงเคลื่อนไหวอยู่ภายใต้ขบวนการพันธมิตรฯ พ.ศ.2549 และ พ.ศ.2551

หลังเสียมวลชนและแนวร่วมไปค่อนข้างมากในช่วงท้ายของคนไทยหัวใจรักชาติจนถึงองค์กรพิทักษ์สยาม ในปี พ.ศ.2556 กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีการปรับตัวอีกครั้ง โดยในแง่ปฏิบัติการเคลื่อนไหวพวกเขาตระหนักว่าการเคลื่อนไหวแบบเผชิญหน้ารุนแรงกับทุกฝ่ายนั้นแม้ในระยะแรกจะทำให้การเคลื่อนไหวเป็นที่สนใจมากขึ้น แต่ในเวลาต่อมาแนวทางดังกล่าวได้ทำให้เกิดความขัดแย้งกับปีกอื่น ๆ ในขบวนการเดียวกันซึ่งจะส่งผลเสียต่อขบวนการเคลื่อนไหวในลำดับต่อมาและมีส่วนสำคัญอย่างมากที่ทำให้มวลชนเริ่มถอยห่างจากขบวนการเคลื่อนไหวมากขึ้นเรื่อย ๆ ด้วยเหตุนี้พวกเขาพยายามสมานความขัดแย้งกับกลุ่มอื่น ๆ ในขบวนการต่อต้านทักษิณผ่านการส่งตัวแทนเข้าร่วมสนับสนุนการชุมนุมต่อต้านทักษิณอื่น ๆ อาทิการชุมนุมของกลุ่มคนเสื้อหลากสี การชุมนุมของเครือข่ายพรรคประชาธิปัตย์ พร้อมกับจัดตั้งกลุ่มการเคลื่อนไหวกลุ่มใหม่ขึ้นอีกครั้งในชื่อกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ โดยหวังที่จะปลุกกระแสต่อต้านทักษิณให้กลับมาคึกคักอีกครั้ง

อย่างไรก็ตามเนื่องจากความล้มเหลวสองครั้งที่ผ่านมาทำให้เห็นว่ากลุ่มอนุรักษ์นิยมยังไม่มีทรัพยากรในแง่ของทุนและมวลชนที่เหนียวแน่นกับกลุ่มอย่างมากพอให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ ทำให้ในรอบนี้พวกเขาไม่ได้ต้องการพัฒนาการเคลื่อนไหว กปท. ให้กลายเป็นกลุ่มหลักในการขับไล่รัฐบาลหรือปกป้องชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ แต่จัดตั้ง กปท. ขึ้นเพื่อทำหน้าที่ปลุกกระแสต่อต้านทักษิณรวมถึงสร้างสถานการณ์ที่เอื้อให้กลุ่มอื่น ๆ ที่มีทรัพยากรและมีความสามารถในการกดดันรัฐบาลได้มากกว่าสามารถออกมาจัดชุมนุมขับไล่ระบอบทักษิณ ปกป้องชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ แทนพวกเขา ในท้ายที่สุด

เมื่อเกิดการเคลื่อนไหวของกบปส. นำโดยนายสุเทพ เทือกสุบรรณ กลุ่มอนุรักษนิยมทั้งชุมชนโศกและนายทหารอาวุโสโดยส่วนใหญ่เห็นว่าการแยกตัวออกจากขบวนการใหญ่ไม่อาจทำให้พวกเขากดดันรัฐบาลหรือสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นได้มากเท่ากับร่วมมือกับกลุ่มอื่น ๆ เคลื่อนไหวในทิศทางเดียวกัน และด้วยเหตุนี้ทำให้ปลายปี พ.ศ.2556 พวกเขาตัดสินใจยุติการออกจากขบวนการใหญ่มาเคลื่อนไหวด้วยตัวเอง และกลับไปร่วมมือกับเครือข่ายอื่น ๆ ภายใต้การนำของ กบปส. เพื่อขับไล่รัฐบาลไปพร้อม ๆ กัน

ด้านความคิด ตลอดก้าวทางการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณ พ.ศ.2548 -2549 ชุมชนโศกและนายทหารอาวุโสมีการปรับเปลี่ยนประเด็นการเคลื่อนไหวในหลายครั้ง แต่ทุกประเด็นที่ใช้ล้วนแต่เป็นการตอกย้ำแนวความคิดอนุรักษนิยมแบบชาติ-ศาสน์-กษัตริย์ อย่างเข้มข้นมากขึ้นเรื่อย ๆ จนในท้ายที่สุดพวกเขาสามารถทำให้ขบวนการใหญ่ในรอบของกบปส. ไม่เพียงแต่ขับไล่ระบอบทักษิณ แต่มีการชูประเด็นปกป้องชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ อย่างเข้มข้นด้วย

ในช่วงแรกที่เคลื่อนไหวอยู่ภายใต้ขบวนการพันธมิตรฯ กลุ่มชุมชนโศกและนายทหารอาวุโสมีการผลักดันประเด็นที่แตกต่างกัน โดยชุมชนโศกชูประเด็นศีลธรรมนำการเมือง ในขณะที่นายทหารอาวุโสชูประเด็นปกป้องชาติ และสถาบันกษัตริย์จากระบอบทักษิณ อย่างไรก็ตามช่วงเวลานี้กรอบความคิดหลักที่ปรากฏในการเคลื่อนไหวของขบวนการใหญ่ยังคงเป็นเรื่องขับไล่ระบอบทักษิณและการทุจริตคอร์รัปชันในรัฐบาลของทักษิณ ขณะที่การกล่าวถึงสถาบันกษัตริย์ในช่วงพันธมิตรฯ พ.ศ.2549 ยังคงเป็นการยกประเด็นดังกล่าวขึ้นมาเพื่อโจมตีการกระทำของนายกทักษิณเพียงเท่านั้น กล่าวในอีกความหมายหนึ่งคือ ในช่วงแรกแม้กลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วจะพยายามผลักดันประเด็นปกป้องชาติ สถาบันกษัตริย์หรือแม้แต่ศีลธรรมนำการเมือง แต่เรื่องดังกล่าวยังไม่ได้ออกจากเรื่องระบอบทักษิณที่เป็นกรอบใหญ่ของปัญหาทั้งหมดในการเมืองไทย

ช่วงต่อมาในการชุมนุมพันธมิตรฯ พ.ศ.2551 กลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วโดยเฉพาะในส่วนของนายทหารอาวุโสเริ่มเปลี่ยนกรอบความคิดโดยนำเสนอประเด็นทวงคืนดินแดนเขาพระวิหารจากกัมพูชา รวมถึงความขัดแย้งชายแดนไทย-กัมพูชา ที่จะส่งผลต่อความมั่นคงของชาติไทยขึ้นมาพูดบนเวทีการชุมนุม ช่วงเวลานี้พวกเขาพยายามระบุปัญหาว่าภัยของชาติและสถาบันกษัตริย์นั้นไม่ได้มีแต่เฉพาะระบอบทักษิณ แต่ความขัดแย้งด้านดินแดนระหว่างไทยกับกัมพูชาก็เป็นภัยอันตรายครั้งใหม่ที่มิผลต่อชาติและสถาบันกษัตริย์ด้วยเช่นกัน การระบุภัยอันตรายครั้งใหม่ที่นอกเหนือไปจากระบอบทักษิณส่งผลมวลชนจำนวนหนึ่งเริ่มเห็นเช่นเดียวกับสิ่งที่กลุ่มอนุรักษนิยมพยายามนำเสนอคือ มองว่าเป้าหมายที่แท้จริงไม่ใช่เพียงแค่การขับไล่ระบอบทักษิณแต่คือการปกป้องสถาบัน ซึ่งภายหลังจบการ

เคลื่อนไหวพันธมิตราฯ พ.ศ.2551 มวลชนจำนวนหนึ่งให้เห็นด้วยกับแนวคิดของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้ว เริ่มเปลี่ยนจากการสนับสนุนขบวนการใหญ่มาให้การสนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมในนามคนไทยหัวใจรักชาติแทน

อย่างไรก็ตามหากพิจารณาจากการเคลื่อนไหวช่วง พ.ศ.2554 จะพบว่าการผลักดันแนวคิด ชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ โดยชูประเด็นที่นอกเหนือไปจากเรื่องของระบอบทักษิณนั้นไม่สามารถทำให้พวกเขาปลุกมวลชนส่วนใหญ่ที่เคยสนับสนุนพันธมิตราฯ ให้มาร่วมกับกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วได้ อีกทั้งยังสร้างความขัดแย้งระหว่างกลุ่มย่อยในขบวนการพันธมิตราฯ ด้วยกันเอง ซึ่งทำให้กล่าวได้ว่าแม้มวลชนจำนวนหนึ่งจะเห็นด้วยกับประเด็นภัยครั้งใหม่ของชาตินอกเหนือไปจากระบอบทักษิณตามที่กลุ่มอนุรักษ์นิยมนำเสนอ แต่มวลชนส่วนใหญ่ยังคงเห็นว่าการชูประเด็นทวงคืนดินแดนของคนไทยหัวใจรักชาติมีความเป็นอนุรักษ์นิยมแบบสุดขั้วมากเกินไป และสำหรับพวกเขาแล้วยังคงมองว่าภัยที่เป็นอันตรายต่อชาติและสถาบันกษัตริย์มากที่สุดยังคงเป็นภัยจากระบอบทักษิณ

ในท้ายที่สุดกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วเห็นว่าพวกเขาจะสามารถผลักดันแนวคิด ชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ ไปสู่มวลชนกลุ่มใหญ่ของขบวนการได้ก็ต่อเมื่อเชื่อมโยงแนวคิดดังกล่าวเข้ากับปัญหาของระบอบทักษิณเป็นเรื่องหลัก และด้วยเหตุนี้เองทำให้หลังจากสิ้นสุดการเคลื่อนไหวทวงคืนดินแดนช่วง พ.ศ.2554 กลุ่มอนุรักษ์นิยมได้เปลี่ยนประเด็นการเคลื่อนไหวอีกรอบโดยพวกเขากลับไปชูประเด็นต่อต้านระบอบทักษิณพร้อมกับเชื่อมโยงให้เห็นว่าระบอบทักษิณเป็นภัยคุกคามต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ตลอดการประชุมในนามองค์กรพิทักษ์สยามปี พ.ศ.2555 และกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณปี พ.ศ.2556

ผลจากการผลักดันแนวคิดแบบอนุรักษ์นิยมมาเป็นระยะเวลาหลายปีพร้อมกับตอกย้ำว่าระบอบทักษิณเป็นภัยอันตรายต่อสถาบัน ส่งผลให้ในการเคลื่อนไหวช่วง กปปส. มีการชูประเด็นปกป้องชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ รวมถึงใช้สัญลักษณ์ที่สื่อถึงความสำคัญของชาติและสถาบันกษัตริย์อย่างมากที่สุดนับตั้งแต่จุดเริ่มต้นของขบวนการต่อต้านทักษิณเป็นต้นมา นอกจากนี้ยังถือเป็นความสำเร็จของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วที่พวกเขาสามารถผลักดันแนวคิดปกป้องชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ให้กลายเป็นหนึ่งในเป้าหมายหลักของการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณขบวนการใหญ่ และทำให้ในช่วงของ กปปส. มวลชนที่ออกมาเคลื่อนไหวไม่เพียงแต่ต่อต้านระบอบทักษิณแต่พวกเขาออกมาเคลื่อนไหวเพื่อปกป้องชาติ ศาสนา และสถาบันกษัตริย์

โดยสรุปจากข้อค้นพบประการที่สาม ทำให้กล่าวได้ว่า ในแง่ปฏิบัติการ กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีการปรับตัวอยู่หลายครั้ง ซึ่งในท้ายที่สุดแล้วพวกเขาไม่สามารถเคลื่อนไหวเพื่อกดดันรัฐบาลหรือสร้างการเปลี่ยนแปลงในเชิงรูปธรรมให้เกิดขึ้นได้หากไม่ร่วมมือหรืออยู่ภายใต้การนำของขบวนการใหญ่ ขณะที่ในแง่ความคิดทางการเมือง การที่กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วสามารถผลักดันแนวคิดชาติ-ศาสน์-กษัตริย์ ไปสู่มวลชนกลุ่มใหญ่ได้นั้น ไม่ได้เป็นเพราะพวกเขาแยกตัวออกจากขบวนการใหญ่มาเคลื่อนไหวในประเด็นของตนเองที่นอกเหนือไปจากระบอบทักษิณ แต่เป็นเพราะพวกเขาผลักดันแนวคิดดังกล่าวอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาหลายปีและตอกย้ำอยู่ในทุกช่วงที่ออกมาเคลื่อนไหวว่าระบอบทักษิณเป็นภัยคุกคามที่ร้ายแรงที่สุดของสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

2. การเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีผลต่อขบวนการต่อต้านทักษิณอย่างไร?

การอธิบายให้เห็นภาพว่ากลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีผลต่อขบวนการต่อต้านทักษิณอย่างไรในอีกแง่หนึ่งคือการตอบคำถามว่าพวกเขามีบทบาทอย่างไร และบทบาทนั้นส่งผลกระทบต่อขบวนการต่อต้านทักษิณโดยภาพรวม ซึ่งจากการศึกษาพบว่าตลอดก้าว่างของการต่อต้านทักษิณ กลุ่มมวลชนอนุรักษ์นิยมมีบทบาทสำคัญอยู่ 2 ประการได้แก่ หนึ่ง บทบาทในฐานะ “ผู้จุดไฟ” คอยปลุกกระแสต่อต้านทักษิณและปกป้องชาติ-ศาสน์-กษัตริย์ ให้คงเป็นประเด็นหลักในการเมืองไทยตั้งแต่ พ.ศ.2548 – 2557 แม้ว่าในบางช่วงเวลาจะไม่มี การเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านทักษิณขบวนการใหญ่หรือไม่ได้อยู่ภายใต้รัฐบาลทักษิณก็ตาม สอง กลุ่มอนุรักษ์นิยมในส่วนของชุมชนโอศกมีบทบาทเป็น “กลุ่มมวลชนก้นถุง” ที่แม้ว่าจะมีจำนวนไม่มากแต่พวกเขาเป็นมวลชนจัดตั้งที่เหนียวแน่นและพร้อมปฏิบัติตามคำสั่งของแกนนำอยู่ตลอดเวลา บทบาทเช่นนี้ทำให้การชุมนุมใหญ่ทั้งในช่วงของพันธมิตรฯ และกปปส. สามารถจัดชุมนุมปักหลักยึดเยื้อได้ครั้งหนึ่งเป็นเวลาหลายเดือน

ผู้จุดไฟ

หากพิจารณาจากเหตุการณ์การเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณตั้งแต่ พ.ศ.2548 – 2557 จะเห็นได้ว่า กระแสต่อต้านทักษิณหรือระบอบทักษิณในบางช่วงเวลานั้นไม่ได้เป็นประเด็นที่ถูกพูดถึงและสำคัญมากที่สุดสำหรับการเมืองไทยตัวอย่างเช่น ในช่วงสมัยของนายอภิสิทธิ์ ที่กระแสต่อต้านทักษิณลดลง ในขณะที่กระแสปฏิรูปการเมืองจากอดีตพันธมิตรฯ กลุ่มตั้งพรรคการเมืองใหม่ และกระแสทวงคืนดินแดนกลายเป็นเรื่องใหญ่และถูกพูดถึงมากกว่าการต่อต้านระบอบทักษิณ อย่างไรก็ตามการ

เคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วพวกเขามีการพูดถึงภัยอันตรายของระบอบทักษิณอยู่เป็นระยะ เพื่อไม่ให้ประเด็นนี้เลือนหายไปอาทิ การเคลื่อนไหวช่วง พ.ศ.2552 – 2553 ที่แม้ว่าประเด็นส่วนใหญ่จะเป็นการทวงคืนดินแดน แต่ก็ยังมีเรื่องของการปกป้องทรัพยากรของชาติ การแปรรูปรัฐวิสาหกิจซึ่งทางกลุ่มโยงว่าเป็นผลพวงมาจากรัฐบาลทักษิณ หรือการเคลื่อนไหวในช่วง พ.ศ.2555 ที่หลังจากมีการเลือกตั้งใหม่และพรรคเพื่อไทยพั้งได้เป็นรัฐบาล พวกเขาได้เริ่มกลับมากล่าวถึงภัยของทักษิณและรัฐบาลตัวแทนทักษิณอีกครั้งแม้ในช่วงเวลานี้พวกเขาจะไม่ได้เคลื่อนไหวภายใต้ขบวนการใหญ่ก็ตาม

กล่าวคือในแทบจะทุก ๆ การเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้ว พวกเขามักสอดแทรกปัญหาของระบอบทักษิณกล่าวบนเวทีการชุมนุม หรือผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์ของทางกลุ่มอย่างสม่ำเสมอหรือเมื่อใดก็ตามที่เห็นว่ากระแสการต่อต้านทักษิณนั้นกำลังถูกลดความสำคัญลง ซึ่งลักษณะเช่นนี้ส่งผลให้กระแสของการต่อต้านทักษิณที่ดูเหมือนจะหายไปในช่วง สามารถกลับมาถูกพูดถึงได้อยู่เรื่อย ๆ ตลอด พ.ศ.2548 – 2557 แม้ในบางช่วงเวลาจะไม่ได้อยู่ภายใต้รัฐบาลทักษิณก็ตาม

การที่กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีบทบาทในการปลุกกระแสต่อต้านทักษิณขึ้นมาเรื่อย ๆ เสมือน “ผู้จุดไฟ” ยังส่งผลให้ขบวนการต่อต้านทักษิณในภาพรวมมีความต่อเนื่องอยู่ตลอดเวลา และสร้างการรับรู้ต่อประชาชนทั้งภายในและภายนอกขบวนการว่า การเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นในทุก ๆ ปีนับตั้งแต่การชุมนุมย่อย พ.ศ.2552 – 2553 การชุมนุมทวงคืนเข้าพระวิหาร พ.ศ.2554 การชุมนุมเสธ.อ้าย พ.ศ.2555 ทั้งหมดนี้ล้วนแล้วแต่เป็นการเคลื่อนไหวของ “คนเสื้อเหลือง” ที่สืบเนื่องมาจากการเคลื่อนไหวขับไล่นายกทักษิณของกลุ่มพันธมิตรฯ จนมาสิ้นสุดในการเคลื่อนไหวกปปส. ในที่สุด

ในประเด็นข้างต้นผู้ศึกษามองว่าความต่อเนื่องในการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณนั้นไม่ได้เกิดจากการที่กลุ่มพันธมิตรฯ หรือกปปส. ขบวนการใหญ่เคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา แต่เกิดจากการปลุกกระแสต่อต้านทักษิณของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือหากพิจารณาการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณในอีกมุมหนึ่งจะเห็นได้ว่า การต่อต้านทักษิณในรูปแบบที่มีการชุมนุมโดยขบวนการใหญ่นั้นไม่ได้เกิดขึ้นตลอด พ.ศ.2548 – 2557 แต่เกิดขึ้นจริง ๆ เพียง 3 ครั้งได้แก่ ปี พ.ศ.2549 พ.ศ.2551 ในนามพันธมิตรฯ และปี พ.ศ.2556 ในนามกปปส. ทั้งนี้เนื่องจากหลาย ๆ กลุ่มในขบวนการใหญ่ได้ยุติการเคลื่อนไหวบนท้องถนนไปเคลื่อนไหวในแนวทางอื่น หรือบางกลุ่มไม่เคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณต่อเพราะเห็นว่ากลุ่มตนเองมีตัวแทนอยู่ในรัฐบาล ในทางกลับกันกลุ่มที่จัดการเคลื่อนไหวบนท้องถนนเพื่อต่อต้านทักษิณ ปกป้องชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ รวมถึงคอยปลุกกระแสต่อต้านทักษิณอย่างต่อเนื่องตลอด พ.ศ.2548 – 2557 มีเพียงกลุ่มเดียวคือกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วอันประกอบด้วยชุมชนอโศก และนายทหารอาวุโส ในแง่นี้เมื่อกลุ่มพวกเขามีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง

จึงส่งผลให้ขบวนการต่อต้านทักษิณในภาพรวมนั้นมีความต่อเนื่องตามไปด้วย และด้วยเหตุนี้ทำให้อาจกล่าวได้ว่าบทบาทในการปลุกกระแสต่อต้านทักษิณอย่างต่อเนื่องของกลุ่มอนุรักษ์นิยมนอกจากจะเป็นการทำให้กระแสดังกล่าวไม่หายไปจากการเมืองไทยแล้ว ยังส่งผลให้การเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณในภาพของขบวนการใหญ่ดูเสมือนว่าไม่หายไปจากการเมืองไทยด้วยเช่นกัน

กลุ่มมวลชนกันถุง

อีกบทบาทหนึ่งที่สำคัญและส่งผลต่อขบวนการต่อต้านทักษิณขบวนการใหญ่คือ กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วโดยเฉพาะในส่วนของชุมชนโอศกมีลักษณะที่สามารถระดมมวลชนของตนเองเข้าร่วมชุมนุมตามคำสั่งของแกนนำได้ตลอดเวลา ซึ่งส่งผลให้ในการเคลื่อนไหวใหญ่ทั้งในรูปพันธมิตรฯ และกปปส. มวลชนกลุ่มนี้เป็นกำลังหลักที่ใช้ในการเคลื่อนไหวและสามารถทำให้การเคลื่อนไหวดำเนินต่อไปได้ในระยะเวลาหลายเดือน

แม้ว่ากลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วทั้งชุมชนโอศกและนายทหารอาวุโสจะไม่มีมวลชนของกลุ่มมากเท่ากับปีกอื่น ๆ ในขบวนการต่อต้านทักษิณ อาทิ ปีกแรงงาน ปีกเครือข่ายพรรคประชาธิปัตย์ หรือแม้แต่กลุ่มคนชั้นกลางในกรุงเทพฯ ที่มีจำนวนมากที่สุดในการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณ แต่สิ่งหนึ่งที่เป็นจุดแข็งและช่วยหนุนเสริมการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณขบวนการใหญ่อย่างมากคือ พวกเขามีการจัดตั้งมวลชนที่เหนียวแน่นและพร้อมรับคำสั่งของแกนนำในการออกมาชุมนุมหรือปฏิบัติการต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา ตัวอย่างเช่น กลุ่มญาติธรรมชาวโอศกที่ศรัทธาในสมณะโพธิรักษ์ และพล.ต.จำลอง เป็นอย่างมากและพวกเขาพร้อมทันทีหากแกนนำสองคนนี้ประกาศระดมพล ซึ่งในการยกระดับการเคลื่อนไหวในแต่ละครั้งทั้งในช่วงพันธมิตรฯ และกปปส. เห็นได้ว่าแกนนำการเคลื่อนไหวจะเลือกใช้กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วและมวลชนจัดตั้งในส่วนนี้เป็นแนวหน้าในปฏิบัติการเคลื่อนไหวอยู่เสมอ เนื่องจากสามารถระดมมวลชนได้อย่างรวดเร็ว รวมถึงควบคุมได้ง่ายมากกว่ามวลชนกลุ่มอื่น ๆ ที่อาจมีจำนวนมากกว่าแต่ไม่ได้ถูกจัดตั้งมาอย่างเหนียวแน่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเหมือนในกรณีของกลุ่มมวลชนอนุรักษ์นิยม ด้วยเหตุนี้ในการเคลื่อนไหวของขบวนการใหญ่ กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วจึงมีบทบาทสำคัญเป็น “มวลชนกันถุง” ที่พร้อมสำหรับทุกปฏิบัติการเคลื่อนไหวที่ได้รับคำสั่งมาจากแกนนำ

นอกจากนี้เนื่องจากกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีมวลชนที่จัดตั้งมาอย่างเหนียวแน่น ทำให้ในการชุมนุมร่วมกับขบวนการใหญ่ พวกเขาสามารถจัดการมวลชนจัดตั้งของตนเองให้อยู่ในพื้นที่การชุมนุม

ได้ตลอดเวลาเพื่อเฝ้าเวที และทำให้การดำเนินกิจกรรมการชุมนุมสามารถดำเนินต่อไปได้เรื่อย ๆ โดยไม่ต้องรอมวลชนกลุ่มอื่น ๆ ที่อาจเข้าร่วมชุมนุมในบางช่วงเวลา หรือบางสถานการณ์ที่มีการยกระดับการเคลื่อนไหวเท่านั้น กล่าวคือกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีหน้าที่ระดมมวลชนของพวกเขาให้มาปักหลักในที่ชุมนุมเพื่อให้อย่างน้อยที่สุดมีมวลชนคอยนั่งปิดถนนอยู่หน้าเวทีชุมนุมตลอดเวลา ให้การชุมนุมดำเนินต่อไปได้โดยไม่ต้องประกาศยุติการชุมนุมและนัดหมายการชุมนุมครั้งใหม่ต่อไป

ในแง่นี้เมื่อการเคลื่อนไหวมีมวลชนจัดตั้งที่เสมือนเป็นก้นถุงของการเคลื่อนไหวอยู่แล้ว จึงทำให้การเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านทักษิณขบวนการใหญ่ทั้งในรอบพันธมิตรฯ และกปปส. พวกเขาสามารถจัดการชุมนุมได้อย่างต่อเนื่องโดยไม่จำเป็นต้องชุมนุมแบบวันเดียวกลับหรือเรียกระดมมวลชนหลาย ๆ ครั้ง ในขณะที่การเรียกระดมพลครั้งใหญ่จะกระทำก็ต่อเมื่อมีการยกระดับการเคลื่อนไหวกดดันรัฐบาลที่ต้องการผู้เข้าร่วมเป็นจำนวนมาก หรือมีปฏิบัติการอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการจัดกิจกรรมบนเวทีปราศรัยในแต่ละวันเพียงเท่านั้น

โดยสรุปจากบทบาทสำคัญทั้งสองประการข้างต้นทำให้กล่าวได้ว่า กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีผลต่อขบวนการต่อต้านทักษิณในสองเรื่องสำคัญคือ *หนึ่ง* พวกเขาเป็นกลุ่มที่ทำให้กระแสต่อต้านทักษิณยังคงอยู่ในการเมืองไทยอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลาเกือบ 10 ปีตั้งแต่ พ.ศ.2548 – 2557 แม้ในบางช่วงจะไม่มีกรเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณขบวนการใหญ่ก็ตาม และ*สอง* พวกเขาเป็นกลุ่มสำคัญที่ทำให้การเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณในแต่ละครั้งสามารถจัดชุมนุมได้อย่างยาวนาน และมีมวลชนเข้าร่วมอยู่ตลอดระยะเวลาการชุมนุม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย CHULALONGKORN UNIVERSITY

3. การเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของการเมืองไทยอย่างไร?

ในลำดับสุดท้าย การศึกษากลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ พ.ศ.2548 – 2557 ได้สะท้อนให้เห็นภูมิทัศน์ทางการเมืองไทยที่เปลี่ยนแปลงไปในช่วงเวลาดังกล่าวใน 2 ประเด็นสำคัญได้แก่ *หนึ่ง* พื้นที่ของทหารในการเมืองไทยที่กลุ่มคนจำนวนหนึ่งยอมรับได้กับการที่ทหารออกมาเล่นการเมือง *สอง* มวลชนอนุรักษ์นิยมที่เติบโตขึ้นในลักษณะที่พวกเขาถอยห่างจากประชาธิปไตยมากขึ้นเรื่อย ๆ จนปฏิเสธระบอบประชาธิปไตยในท้ายที่สุด

ขยายพื้นที่ของทหารในการเมือง

หากพิจารณาจากบทบาทนายทหารอาวุโสตลอดการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วใน ขบวนการต่อต้านทักษิณถือได้ว่าพวกเขาได้รับการยอมรับและชื่นชมจากมวลชนอนุรักษ์นิยมเป็น อย่างมากกว่าในช่วงก่อนเข้าร่วมกับการเคลื่อนไหว กล่าวคือ การที่นายทหารอาวุโสมีบทบาทเป็นแกน นำการเคลื่อนไหวรวมถึงขึ้นเวทีปราศรัยต่อต้านระบอบทักษิณ ปกป้องชาติและสถาบันกษัตริย์อย่าง สม่าเสมอตลอด พ.ศ.2548 – 2557 ได้ส่งผลให้กลุ่มคนจำนวนหนึ่งในการเคลื่อนไหวยอมรับได้กับการ ที่ทหารออกมาเล่นการเมือง ทำให้พื้นที่ของทหารในการเมืองขยายไปทั้งการเมืองในระบอบรัฐสภาและ การเมืองภาคประชาชน ซึ่งเป็นสิ่งที่เปลี่ยนไปจากช่วงเหตุการณ์พฤษภาคม พ.ศ.2535 จนถึงก่อนเกิด ขบวนการต่อต้านทักษิณที่ทหารระดับสูงและกองทัพลดการแทรกแซงทางการเมืองลงรวมถึงภาค ประชาชนมีแนวโน้มที่จะร่วมกันต่อต้านทหารที่เข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเมือง

งานของลิขิต ธีรเวคิน (2550) และสุธาชัย ยิ้มประเสริฐ (2551) ได้อธิบายภาพของทหารใน การเมืองไทยหลังเหตุการณ์พฤษภาคม พ.ศ.2535 ในลักษณะเดียวกันว่า ช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงที่ กองทัพจำเป็นต้องลดบทบาททางการเมืองลงเนื่องจากความต้องการของประชาชนที่จะกลับสู่ระบอบ ประชาธิปไตยและไม่ต้องการให้ทหารเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองอีกอย่างที่ผ่านมาในสมัยรัฐบาล พล.อ.เปรม ติณสูลานนท์ ช่วงต้นของทศวรรษ 2530 และการ “เสียสัจย์เพื่อชาติ” ของพล.อ.สุจินดา คาประยูร ที่ลาออกจากตำแหน่งในกองทัพเพื่อเข้ารับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในปี พ.ศ. 2535⁵⁷² นอกจากนี้ประชาชนยังเรียนรู้ถึงผลเสียของการให้พื้นที่แก่กองทัพเข้าแทรกแซงการเมืองจากกรณี ปราบปรามประชาชนในเหตุการณ์พฤษภาทมิฬจนนำมาซึ่งความสูญเสียของภาคประชาชนเองเพียง เพื่อรักษาอำนาจและความมั่นคงของทหารในการเมือง ซึ่งภายหลังจากเหตุการณ์ดังกล่าวได้มีการลด บทบาทนายทหารชั้นนายพลที่มีบทบาทในการเมือง นายทหารที่เคยมีบทบาทในสภาก็ไม่ได้รับ ตำแหน่งกลับมาอีกในรัฐบาลใหม่ ซึ่งถือเป็นการปิดฉากการแทรกแซงทางการเมืองของกองทัพอีก วาระหนึ่งและปิดโอกาสของกองทัพในการแทรกแซงการเมือง⁵⁷³

นอกจากนี้ในช่วงหลังเหตุการณ์พฤษภาคม พ.ศ.2535 จนถึงก่อนเกิดขบวนการต่อต้าน ทักษิณ ประชาชนและการเคลื่อนไหวภาคประชาชนยังไม่เปิดพื้นที่ให้ทหารทั้งที่มีหรือไม่มีตำแหน่งใน กองทัพเข้ามาเกี่ยวข้องกับภาคประชาชน โดยภาคประชาชนเองมีความพยายามสถาปนการเมือง ภาคประชาชนให้เป็นสถาบันที่แยกตัวเป็นอิสระจากสถาบันอื่น ๆ ในสังคมไม่ถูกครอบงำโดยทุนและ

⁵⁷² ลิขิต ธีรเวคิน, วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย (กรุงเทพฯ: ธรรมศาสตร์, 2550). น.222

⁵⁷³ สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ, สายธารประวัติศาสตร์ประชาธิปไตยไทย (กรุงเทพฯ: พี.เพรส, 2551). น.227-235

รัฐ ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยไม่ให้เกิดกลับไปสู่ระบอบประชาธิปไตยครึ่งใบที่ทหารมีส่วนในการเข้าแทรกแซงการเมือง⁵⁷⁴

การออกมาเคลื่อนไหวของกลุ่มนายทหารอาวุโสในขบวนการต่อต้านทักษิณส่งผลให้พื้นที่ของทหารในการเมืองปรากฏขึ้นและเป็นที่ยอมรับได้ของประชาชนโดยทั่วไปอีกครั้งซึ่งสิ่งที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนคือการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมหลังการรัฐประหาร พ.ศ.2549 จนถึงก่อนรัฐประหาร พ.ศ.2557 ในช่วงเวลาดังกล่าวกลุ่มนายทหารอาวุโสเข้ามามีบทบาททางการเมืองมากเรื่อย ๆ ทั้งในแง่ของการเป็นแกนนำการเคลื่อนไหวกลุ่มอนุรักษ์นิยม และตำแหน่งที่ได้รับหลังการรัฐประหาร

ตามที่ได้อธิบายในบทที่ 4 และ 5 เกี่ยวกับการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่องหลังรัฐประหาร พ.ศ.2549 เห็นได้ว่า นายทหารหลายคนที่มีส่วนในการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณกับขบวนการพันธมิตรฯ ต่างได้รับตำแหน่งทางการเมืองและมีบทบาทในเมืองอย่างต่อเนื่องโดยไม่เกิดกระแสต่อต้านจากประชาชนมากเท่ากับช่วงหลังเหตุการณ์พฤษภาคม พ.ศ.2535 นอกจากนี้เมื่อพิจารณาการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วยังเห็นได้ว่า นายทหารอาวุโสเริ่มมีบทบาทออกหน้าเคลื่อนไหวอย่างเปิดเผยต่อสังคมอย่างมากขึ้นเรื่อย ๆ เริ่มจากการเคลื่อนไหวกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ ที่นายทหารส่วนหนึ่งมีชื่อเป็นแกนนำการเคลื่อนไหว ตลอดจนองค์กรพิทักษ์สยามที่พล.อ.บุญเลิศย์ประกาศอย่างชัดเจนว่าตนเองเป็นตัวแทนจากนายทหารรุ่นตท.1 และกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ ที่มีการประกาศว่าเป็นการเคลื่อนไหวของทหารเสนานิการจากหลาย ๆ ส่วนในกองทัพที่ออกมาเคลื่อนไหวร่วมกับประชาชน

การเคลื่อนไหวร่วมกับกลุ่มชุมชนโอศกและมวลชนกลุ่มอื่น ๆ อย่างต่อเนื่องของนายทหารอาวุโสมีส่วนสำคัญที่ทำให้มวลชนอนุรักษ์นิยมเห็นว่าทหารอาวุโสที่ออกมาเคลื่อนไหวบนท้องถนนนั้นเป็น “ผู้ปกป้องราชบัลลังก์” และ “ทหารเป็นผู้ยืนเคียงข้างประชาชน” ซึ่งไม่เพียงแต่มวลชนของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วเท่านั้นแต่ชนชั้นกลางจำนวนหนึ่งก็เห็นเช่นนี้ด้วยคือ พวกเขาเห็นว่าทหารไม่ได้เป็นฝ่ายตรงข้ามกับประชาชนอีกต่อไป แต่ฝ่ายตรงข้ามของประชาชนกลายเป็นนักการเมืองและระบอบทักษิณ

นอกจากนี้สิ่งที่แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าตลอดกระแสต่อต้านทักษิณทหารกลับมามีพื้นที่ในการเมืองมากขึ้นเห็นได้จากเหตุการณ์หลังรัฐประหารทั้งสองครั้ง พ.ศ.2549 และ 2557 ที่มีกลุ่มคนเสื้อเหลืองออกมามอบดอกไม้ให้ทหารที่ก่อการรัฐประหาร พร้อมกับถ่ายรูปและแสดงความยินดีกับ

⁵⁷⁴ อุเชนทร์ เชียงแสน. อ้างแล้ว. น.268 - 274

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ในขณะที่กระแสดต่อต้านรัฐประหารกลับเป็นกลุ่มคนจำนวนน้อยที่ออกมาเรียกร้องให้ทหารเลิกแทรกแซงการเมือง สองเหตุการณ์นี้ถือได้ว่าแตกต่างและเปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิงหากเทียบกับช่วงหลังเหตุการณ์พฤษภาคม พ.ศ.2535 ที่พื้นที่ของทหารในการเมืองลดลงอย่างมาก และประชาชนส่วนใหญ่ต่างเห็นพ้องว่าทหารไม่ควรเข้ามามีส่วนในการแทรกแซงการเมือง

ลักษณะเช่นนี้ทำให้กล่าวได้ว่าการออกมาเคลื่อนไหวของนายทหารอาวุโสภายใต้กระแสต่อต้านทักษิณ รวมถึงสานสัมพันธ์กับมวลชนอนุรักษ์นิยมอย่างต่อเนื่องตลอด พ.ศ. 2548 – 2557 ส่งผลให้ทหารกลับมามีพื้นที่ในการเมืองไทยอีกครั้งหลังจากหายไปในช่วงหลังเหตุการณ์พฤษภาคม พ.ศ.2535 ในเวลานี้ประชาชนจำนวนหนึ่งไม่ได้ต่อต้านการที่ทหารเข้ามาแทรกแซงทางการเมืองอย่างในอดีต ในทางกลับกันพวกเขาเห็นด้วยเป็นอย่างยิ่งที่กองทัพจะเพิ่มบทบาทของตนเองเข้ามายุ่งเกี่ยวกับการเมือง รวมถึงยอมรับได้หากนายทหารจะออกมาจัดการเคลื่อนไหวบนท้องถนนด้วยตัวเอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นการขยายพื้นที่ของทหารในการเมืองไทยอย่างกว้างขวางไปอีกขั้น คือ กองทัพไม่ได้เข้าแทรกแซงการเมืองในระบบเพียงเท่านั้น แต่นายทหารอาวุโสในกองทัพได้ขยายอิทธิพลของตนเองสานสัมพันธ์กับมวลชนและเข้าร่วมการเคลื่อนไหวบนท้องถนน ซึ่งเสมือนว่าการเคลื่อนไหวของภาคประชาชนได้กลายเป็นอีกพื้นที่หนึ่งที่เปิดช่องให้ทหารเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการเมืองด้วยเช่นกัน

มวลชนอนุรักษ์นิยมถอยห่างจากประชาธิปไตย

ตลอดการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้ว พวกเขาได้ผลิตซ้ำแนวคิดปกป้องสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ว่าทั้งสามสถาบันดังกล่าวมีความสำคัญมากกว่าเรื่องอื่น ๆ ในสังคมไม่เว้นแม้แต่ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย การผลักดันแนวคิดอนุรักษนิยมแบบชาติ-ศาสน-กษัตริย์ อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ.2548 – 2557 ได้ส่งผลให้มวลชนที่มีลักษณะของความเป็นอนุรักษนิยมอยู่แต่เดิมแล้วเกิดความตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้น ที่สำคัญคือเมื่อแกนนำกลุ่มอนุรักษนิยมชูประเด็นว่าการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้นมีข้อบกพร่องและอาจส่งผลต่อความมั่นคงของชาติและสถาบันกษัตริย์ จึงทำให้มวลชนในส่วนนี้เริ่มปฏิเสธระบอบประชาธิปไตยตามไปด้วย

ในงานของกนกรัตน์ (2563) มีส่วนหนึ่งที่อธิบายลักษณะของกลุ่มอนุรักษนิยมเหนียวแน่นว่า สิ่งที่คนในกลุ่มนี้มีร่วมกันคือการเติบโตผ่านการกล่อมเกลາทางการเมืองแบบอนุรักษนิยมอาทิจการต่อต้านคอมมิวนิสต์ แนวคิดชาตินิยมสุดขั้ว แนวคิดกษัตริย์นิยม บางคนมีประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมวังและชาววังในท้องถิ่น รวมถึงกลุ่มศาสนาอย่างสันตือโศก กลุ่มหลวงตามหาบัว กลุ่มพุทธ

อิสระ ที่มีลักษณะของศาสนานิยมอย่างเข้มข้นและเคยสนับสนุนการเคลื่อนไหวของนักการเมืองอนุรักษนิยมตั้งแต่ก่อนเข้าร่วมต่อต้านทักษิณ⁵⁷⁵ นอกจากนี้การขยายกรอบแนวคิดอนุรักษนิยมยังช่วยรื้อฟื้นและระดมการสนับสนุนจากเครือข่ายทางสังคม 2 เครือข่ายสำคัญคือพลังกลุ่มฝ่ายขวาที่จัดกระจายอยู่และชนชั้นกลางที่ไม่มีความสนใจทางการเมืองจากเดิมที่จัดกระจายและอ่อนแอให้กลายเป็นตัวแสดงหลัก จนทำให้กลุ่มอนุรักษนิยมมีพลังในการชี้นำขบวนการต่อต้านทักษิณในที่สุด⁵⁷⁶

การศึกษาที่มาและพัฒนาการของกลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณในงานชิ้นนี้มีทั้งส่วนที่สนับสนุนและเกิดข้อถกเถียงกับข้อเสนอของกนกรัตน์ข้างต้น หากพิจารณาจากบทที่ 3 เห็นได้ว่าภูมิหลังของชุมชนอโศกและนายทหารอาวุโสนั้นมีลักษณะที่พวกเขาเติบโตผ่านการกล่อมเกลாதทางการเมืองแบบชาตินิยม และกษัตริย์นิยมอย่างเข้มข้น รวมถึงเคยมีส่วนร่วมกับการต่อต้านคอมมิวนิสต์ หรือเป็นกลุ่มศาสนาเหนียวแน่นมาก่อน ซึ่งเป็นไปตามลักษณะของกลุ่มอนุรักษนิยมเหนียวแน่นตามที่งานศึกษาก่อนหน้าได้อธิบายไว้

อย่างไรก็ตามจากการศึกษาทำให้เกิดข้อถกเถียงในเรื่องการขยายกรอบแนวคิดของกลุ่มอนุรักษนิยมรื้อฟื้นกลุ่มมวลชนฝ่ายขวาที่เคยจัดกระจายให้กลายเป็นตัวแสดงหลักในการเคลื่อนไหว โดยจากการศึกษาพบว่าการผลักดันแนวคิดชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ ของกลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วไม่เพียงรื้อฟื้นมวลชนฝ่ายขวาและประชาชนทั่วไปให้ตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้น แต่ยังส่งผลให้มวลชนที่ตื่นตัวทางการเมืองเหล่านั้นเริ่มปฏิเสธประชาธิปไตยอย่างมากขึ้นเรื่อย ๆ ด้วยเช่นกัน กล่าวคือ งานชิ้นนี้พยายามเสนอต่อว่า มวลชนที่ถูกปลุกขึ้นโดยกลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วไม่ได้มีลักษณะที่ต่อต้านประชาธิปไตยอย่างสิ้นเชิงมาตั้งแต่ต้น แต่สาเหตุที่พวกเขามีลักษณะต่อต้านประชาธิปไตยโดยเฉพาะในช่วงท้ายของกระแสต่อต้านทักษิณเป็นเพราะแกนนำกลุ่มอนุรักษนิยมทั้งในส่วนของชุมชนอโศกและนายทหารอาวุโสประเด็นวาระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นภัยคุกคามต่อชาติ และสถาบันกษัตริย์

หากพิจารณาจากที่มาของกลุ่มอนุรักษนิยมในบทที่ 3 และพัฒนาการในช่วงต้นของการเคลื่อนไหวจะเห็นได้ว่า ความคิดของมวลชนอนุรักษนิยมมีลักษณะที่ไม่ได้ปฏิเสธระบอบประชาธิปไตยอย่างสิ้นเชิงแต่พวกเขายึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข หรือประชาธิปไตยที่มีกษัตริย์อยู่เหนือการเมืองตามความหมายที่ รัชชย วิจิตรกุล (2556) อธิบายว่าสถาบันพระมหากษัตริย์ภายใต้ประชาธิปไตยไทยมีสถานะที่อยู่เหนือการเมือง แต่ในทางปฏิบัติสถาบัน

⁵⁷⁵ กนกรัตน์ เลิศชูสกุล, จากมือตบถึงนกหวีด: พัฒนาการและพลวัตของขบวนการต่อต้านทักษิณ. อ้างแล้ว. น.57 - 63

⁵⁷⁶ เรื่องเดียวกัน. น.139 - 140

พระมหากษัตริย์เปรียบเสมือนอำนาจคู่ขนานไปกับเรื่องทางการเมือง อีกทั้งยังเป็นตัวควบคุมหรือจัดการกับเรื่องทางการเมืองในยามที่เกิดปัญหาบ้านเมือง⁵⁷⁷

ในแง่นี้แม้จะเป็นที่ถกเถียงได้ว่าการที่มวลชนอนุรักษนิยมยึดมั่นในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขนั้นถือว่าพวกเขายึดมั่นในหลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตยหรือไม่ แต่อย่างน้อยที่สุดก่อนเกิดขบวนการต่อต้านทักษิณพวกเขาที่ยอมรับในกระบวนการทางประชาธิปไตย และเห็นว่าประชาธิปไตยยังเป็นระบอบการปกครองที่สามารถอยู่ควบคู่ไปกับความเป็นชาติ และสถาบันกษัตริย์ของไทยได้ ซึ่งความคิดเช่นนี้แตกต่างกับช่วงท้ายของการต่อต้านทักษิณ ที่มวลชนในกลุ่มอนุรักษนิยมเห็นวาระบอบประชาธิปไตยนั้นเป็นภัยคุกคามต่อสถาบัน

การเคลื่อนไหวช่วงคนไทยหัวใจรักชาติ พ.ศ.2554 เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญที่ส่งผลให้มวลชนอนุรักษนิยมเริ่มเห็นวาระบอบประชาธิปไตยเป็นภัยต่อชาติ และสถาบันกษัตริย์ โดยเห็นได้จากการกล่าวโจมตีนักการเมืองที่ทั้งแกนนำและมวลชนอธิบายวาระบอบประชาธิปไตยไม่ว่าจะอยู่ภายใต้การครอบงำจากทักษิณหรือไม่ก็ตามล้วนแล้วแต่ไม่สร้างประโยชน์ให้กับชาติและสถาบันทั้งสิ้น อาทิ “นักการเมืองประชาธิปไตยชั่วเหมือนกันหมด”⁵⁷⁸ “ไม่มีใครหวังดีกับประเทศชาติและพระมหากษัตริย์ เท่ากับกองทัพและประชาชน”⁵⁷⁹ “พระราชอาเป็นผู้สร้าง แต่นักการเมืองจ้องจะโกงกินและทำลายทิ้ง”⁵⁸⁰

แนวคิดเช่นนี้เกิดขึ้นในระหว่างการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ สะท้อนให้เห็นว่ามวลชนอนุรักษนิยมจำนวนหนึ่งเริ่มเห็นวาระบอบประชาธิปไตยนั้นไม่สามารถดำเนินควบคู่ไปกับการดำรงไว้ซึ่งสถาบันกษัตริย์ได้อีกต่อไป ในท้ายที่สุดมวลชนกลุ่มนี้เลือกปฏิเสธระบอบประชาธิปไตยด้วยเหตุเพราะต้องการปกป้องความเป็นชาติไทยและดำรงไว้ซึ่งสถาบันกษัตริย์ของพวกเขาซึ่งเห็นได้อย่างชัดเจนในเหตุการณ์ล้มเลือกตั้ง พ.ศ.2557 และการประกาศชัยชนะของแกนนำในวันที่มีการรัฐประหาร 22 พฤษภาคม พ.ศ.2557

ในอีกความหมายหนึ่งกล่าวได้ว่า มวลชนอนุรักษนิยมที่ถูกรวบรวมและปลุกขึ้นโดยการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษนิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ พวกเขาไม่ได้มีแนวคิดที่ปฏิเสธระบอบประชาธิปไตยโดยสิ้นเชิงมาตั้งแต่ต้น แต่ยอมรับได้กับระบอบประชาธิปไตยภายใต้เงื่อนไขที่

⁵⁷⁷ รงชัย วินิจจะกูล, ประชาธิปไตยที่มีกษัตริย์อยู่เหนือการเมือง (นนทบุรี: ฟาเดียวัน, 2556).

⁵⁷⁸ นาง ง. อ่างแล้ว.

⁵⁷⁹ ชวราชธานีโอศก บ. อ่างแล้ว.

⁵⁸⁰ นาง ง. อ่างแล้ว.

ต้องรักษาไว้ซึ่งอำนาจและความศักดิ์สิทธิ์ของสถาบันกษัตริย์ภายใต้ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข อย่างไรก็ตาม การผลักดันประเด็นชาติ-ศาสน์-กษัตริย์ อย่างเข้มข้นของกลุ่มอนุรักษ์นิยมตลอด พ.ศ.2548 – 2557 ได้ส่งผลให้มวลชนอนุรักษ์นิยมเหล่านี้เริ่มไม่เชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตยมากขึ้นเรื่อย ๆ จนทำให้พวกเขาเลือกแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายใต้ระบอบประชาธิปไตยด้วยการเห็นด้วยและสนับสนุนการรัฐประหารล้มล้างระบอบประชาธิปไตย

โดยสรุป การเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณได้ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของการเมืองไทยในสองเรื่องสำคัญคือ หนึ่ง พวกเขาทำให้ทหารสามารถกลับมามีบทบาทและมีพื้นที่ในการเข้าแทรกแซงการเมืองได้อีกครั้งหลักจากหายไปในช่วงเหตุการณ์พฤษภาคม พ.ศ.2535 สอง การเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมได้ทำให้มวลชนอนุรักษ์นิยมที่กระจัดกระจายมีการรวมตัวกันเพื่อปกป้องชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และที่สำคัญมวลชนอนุรักษ์นิยมเหล่านี้แตกต่างจากในอดีตที่ผ่านมาคือพวกเขาเปลี่ยนจากมวลชนที่ยอมรับได้กับระบอบประชาธิปไตยแบบมีเงื่อนไขคือรักษาไว้ซึ่งอำนาจและความศักดิ์สิทธิ์ของสถาบันกษัตริย์ กลายเป็นมวลชนที่ปฏิเสธระบอบประชาธิปไตยไม่ว่าจะมีเงื่อนไขอย่างไรก็ตาม

4. ข้อสังเกต

ในลำดับสุดท้ายนอกเหนือจากการตอบคำถามการศึกษาตามที่อธิบายในส่วนก่อนหน้าแล้ว การศึกษากลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณยังแสดงให้เห็นประเด็นสำคัญอื่น ๆ ที่มีส่วนเชื่อมโยงกับงานศึกษาขบวนการต่อต้านทักษิณก่อนหน้า และการทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วกับการเมืองไทยในช่วงหลังการรัฐประหาร 22 พฤษภาคม พ.ศ.2556 ด้วย ในส่วนนี้จึงเป็นการกล่าวถึงข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 แง่มุมที่สำคัญคือ หนึ่ง ในแง่การศึกษา งานชิ้นนี้มีส่วนในการทำให้เห็นความต่อเนื่องรวมถึงรายละเอียดภายในความหลากหลายของขบวนการต่อต้านทักษิณเพิ่มขึ้นในอีกมิติหนึ่ง และสอง ในแง่ข้อสังเกตเกี่ยวกับกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วภายหลังการรัฐประหาร พ.ศ.2557 ที่พวกเขามีบทบาทน้อยลงเช่นเดียวกับแนวคิดอนุรักษ์นิยมแบบสุดขั้วที่มีการกล่าวถึงต่อสาธารณชนน้อยลงเช่นกัน

การศึกษาขบวนการต่อต้านทักษิณ

การศึกษาพัฒนาการกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณสะท้อนให้เห็นว่า ภายในการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณนั้นไม่ได้มีลักษณะเป็นกลุ่มก้อนเดียวกันทั้งหมด และที่สำคัญคือ แต่ละกลุ่มย่อยภายในขบวนการใหญ่นั้นมีที่มา และพัฒนาการของกลุ่มตนเองที่แตกต่างออกไปจากการเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านทักษิณในภาพรวม ในแง่นี้การศึกษาแบบจำกัดเฉพาะกลุ่ม เครือข่ายย่อย ๆ จึงเป็นการเพิ่มมิติการศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณให้เห็นรายละเอียด ที่มา และพัฒนาการของพวกเขาอย่างเด่นชัดขึ้นกว่าการศึกษาที่มุ่งศึกษาขบวนการเคลื่อนไหวในภาพรวม

ตัวอย่างเช่น ในการตอบคำถามว่าขบวนการต่อต้านทักษิณคือใคร งานที่ผ่านมามุ่งเน้นศึกษาไปที่ขบวนการต่อต้านทักษิณในภาพรวมหรือศึกษาในช่วงการชุมนุมพันธมิตรฯ หรือกปปส. โดยอธิบายว่าผู้เข้าร่วมชุมนุมต่อต้านทักษิณมีลักษณะเป็นกลุ่มชนชั้นกลางตั้งแต่ระดับล่างถึงระดับบน ถูกหล่อหลอมด้วยอัตลักษณ์ภายใต้ระบบที่ไม่ใช่ประชาธิปไตย ซึ่งทำให้กลุ่มมวลชนเหล่านี้กลายเป็นมวลชนที่ร่วมพระบารมีที่คุ้นเคยกับสถาบันกษัตริย์มากกว่ากระบวนการตามระบอบประชาธิปไตย งานชิ้นนี้ได้เสนอต่อไปว่า ชาวอโศกซึ่งถือเป็นคนกลุ่มหนึ่งที่อยู่ภายใต้ขบวนการต่อต้านทักษิณ พวกเขา มีลักษณะเฉพาะกว่านั้นคือถูกหล่อหลอมจากหลักธรรมทางพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัดและใช้หลักธรรมเป็นสิ่งที่วัดคุณค่า ความสามารถของแต่ละบุคคล อาทิ แนวคิดผู้ที่ปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัดควรมีสิทธิในการตัดสินใจมากกว่าผู้ที่ไม่ปฏิบัติธรรมดังที่กล่าวในบทที่ 3 แนวคิดเช่นนี้เป็นสิ่งสำคัญที่หล่อหลอมให้มวลชนของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีลักษณะที่มองว่าคนไม่เท่ากัน และส่งผลให้พวกเขาไม่เชื่อมั่นในกระบวนการตามระบอบประชาธิปไตย ในแง่นี้นอกจากการกล่าวในภาพรวมว่า มวลชนเสื้อเหลืองส่วนใหญ่ถูกหล่อหลอมด้วยระบบที่ไม่ใช่ประชาธิปไตยแล้วจะเห็นได้ว่า ศาสนายังเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่มีส่วนหล่อหลอมให้คนจำนวนหนึ่งที่เข้าร่วมกับการต่อต้านทักษิณมีลักษณะเป็นมวลชนผู้เคร่งศาสนาที่มีความคุ้นเคยกับแนวการปฏิบัติทางพุทธศาสนา การนับลำดับอาวุโสที่วัดจากความสามารถในการปฏิบัติธรรมและการถือตนเป็นคนดี มากกว่ากระบวนการตามระบอบประชาธิปไตยด้วย

นอกจากนี้ ในการอธิบายว่าทำไมขบวนการต่อต้านทักษิณจึงเกิดขึ้น งานชิ้นนี้ทำให้เห็นถึงรายละเอียดเพิ่มเติมว่า ความไม่พอใจการกระทำของรัฐบาลทักษิณหรือความขัดแย้งระหว่างทักษิณกับกลุ่มที่ต่อต้านทักษิณไม่ได้เกิดขึ้นแต่เฉพาะกลุ่มเครือข่ายสนธิ และกลุ่มเครือข่ายพรรคประชาธิปัตย์เท่านั้นแต่ความขัดแย้งของชุมชนอโศกและนายทหารอาวุโสเป็นอีกเหตุการณ์สำคัญที่มี

ส่วนทำให้ขบวนการต่อต้านทักษิณเกิดขึ้นด้วย ซึ่งหากพิจารณาในบทที่ 4 จะเห็นได้ว่าแต่ละกลุ่มล้วนแล้วแต่มีความขัดแย้งกับทักษิณที่ไม่เหมือนกัน โดยเฉพาะในกลุ่มนายทหารอาวุโสที่มีความขัดแย้งกับรัฐบาลทักษิณในเรื่องการโยกย้ายตำแหน่งสำคัญในกองทัพจนเป็นเหตุให้กองทัพกับรัฐบาลเกิดความไม่ไว้วางใจต่อกันและนายทหารจำนวนหนึ่งเริ่มมาสนับสนุนกลุ่มพันธมิตรฯ ที่สำคัญคือพวกเขามีความเชื่อมโยงกับการรัฐประหารในปี พ.ศ.2549 ด้วย ในแง่นี้การศึกษาความขัดแย้งระหว่างรัฐบาลทักษิณกับกลุ่มย่อยอื่น ๆ จึงทำให้เห็นถึงรายละเอียดและเหตุผลในการตอบคำถามว่าทำไมขบวนการต่อต้านทักษิณจึงเกิดขึ้นในมิติที่หลากหลายยิ่งขึ้นนอกเหนือไปจากการมุ่งอธิบายการเกิดขึ้นของขบวนการต่อต้านทักษิณในภาพรวม อาทิ การอธิบายความขัดแย้งของกลุ่มเครือข่ายสนธิกับทักษิณในช่วงก่อนการชุมนุมพันธมิตรฯ พ.ศ.2549 หรืออธิบายการเกิดขึ้นของขบวนการปส. โดยเริ่มต้นศึกษาจากเหตุการณ์ต่อต้านร่างพระราชบัญญัตินิรโทษกรรมเท่านั้น

ด้วยเหตุนี้การศึกษาพัฒนาการกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ จึงเป็นการเติมเต็มรายละเอียดภายในของขบวนการต่อต้านทักษิณ ให้เห็นการเคลื่อนไหวและพัฒนาการของกลุ่มย่อย ๆ ภายในขบวนการใหญ่ซึ่งจะส่งผลต่อการเข้าใจขบวนการต่อต้านทักษิณในภาพรวมมากยิ่งขึ้น นอกเหนือจากงานก่อนหน้าที่ได้อธิบายทั้งภาพรวม จุดเริ่มต้น และพัฒนาการเคลื่อนไหวของขบวนการไว้แล้วในหลายประเด็น

กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วหลังการรัฐประหาร พ.ศ.2557

ประเด็นเพิ่มเติมข้อสุดท้ายเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวของชุมชนโศกและนายทหารอาวุโสหลังการรัฐประหาร พ.ศ.2557 แม้ว่ากลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วจะมีบทบาทอย่างมากในการร่วมเคลื่อนไหวและผลักดันแนวคิดชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ ให้กลายเป็นกรอบแนวคิดหลักของขบวนการต่อต้านทักษิณ รวมถึงได้รับการยอมรับจากคนส่วนใหญ่ภายในการเคลื่อนไหว แต่จะเห็นได้ว่าหลังการรัฐประหาร พ.ศ.2557 พวกเขามีบทบาทลดลงอย่างเห็นได้ชัดและไม่สามารถผลักดันแนวคิดปกป้องชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ อย่างเปิดเผยต่อสาธารณะและโจ่งแจ้งได้เหมือนในช่วงของการต่อต้านทักษิณ พ.ศ. 2548 – 2557

ในประเด็นนี้สาเหตุหนึ่งเป็นผลมาจากความขัดแย้งภายในกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วที่มีความเห็นไม่ตรงกันในช่วงท้ายของการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณตามที่กล่าวถึงในบทที่ 5 ส่วนของการสลายตัว อย่างไรก็ตามยังมีประเด็นเพิ่มเติมที่เป็นข้อสังเกตและสามารถนำมาสู่ข้อถกเถียงได้ใน

การศึกษาต่อ ๆ ไปเกี่ยวกับเรื่องกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วหลังการต่อต้านทักษิณและหลังการรัฐประหาร พ.ศ.2557 คือ แนวคิดปกป้องชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ ที่มวลชนเสื้อเหลืองส่วนใหญ่เห็นด้วยนั้น มีลักษณะที่เชื่อมโยงกับภัยของระบอบทักษิณ เมื่อการรัฐประหารสามารถทำให้นายกรัฐมนตรีที่พวกเขาเชื่อว่าเป็นส่วนหนึ่งของระบอบทักษิณออกจากประเทศไปได้ การจะเผยแพร่แนวคิดปกป้องชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ แบบเข้มข้นจึงไม่มีความชัดเจนมากพอที่จะทำให้มวลชนพันธมิตรฯ กปปส. ส่วนใหญ่ที่เป็นกลุ่มคนชั้นกลาง ข้าราชการ คนทำงานในกรุงเทพฯ หรือคนกลุ่มอื่น ๆ ที่ไม่ได้เหนียวแน่นกับกลุ่มชุมชนโอศอกหรือนายทหารอาวุโสเห็นด้วย เมื่อแนวคิดของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีคนเห็นด้วยน้อยลง บทบาทของพวกเขาจึงค่อย ๆ น้อยลงด้วยเช่นกัน

กล่าวคือ หากพิจารณาพัฒนาการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วจะเห็นได้ว่า การผลักดันแนวคิดปกป้องชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ ของชุมชนโอศอกและนายทหารจะเป็นที่ยอมรับจากมวลชนต่อต้านทักษิณกลุ่มใหญ่และทำให้การเคลื่อนไหวเป็นที่สนใจได้ต่อเมื่อพวกเขาเชื่อมโยงแนวคิดดังกล่าวเข้ากับภัยของระบอบทักษิณ ในทางกลับกันเมื่อกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วเชื่อมแนวคิดปกป้องชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ เข้ากับเรื่องอื่น ๆ อาทิ ภัยเรื่องดินแดน หรือภัยจากการสูญเสียทรัพยากรธรรมชาติในช่วง พ.ศ.2552 - 2554 พวกเขากลับได้รับการสนับสนุนจากมวลชนในจำนวนที่น้อยกว่ามาก ในลักษณะนี้ทำให้ตั้งข้อสังเกตได้ว่า แนวคิดแบบอนุรักษ์นิยมสุดขั้วนั้นจะได้รับความสนใจและยอมรับจากกลุ่มคนส่วนใหญ่ก็ต่อเมื่อมีภัยอันตรายที่ชัดเจนมากพออย่างในกรณีของภัยทักษิณและระบอบทักษิณ ซึ่งหากไม่มีภัยอันตรายที่ชัดเจนมากพอที่จะมาเชื่อมโยงเข้ากับแนวคิดปกป้องชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ แล้ว ในท้ายที่สุดกลุ่มคนส่วนใหญ่ที่อยู่ในขบวนการต่อต้านทักษิณ พวกเขาอาจไม่ได้เห็นด้วยกับการผลักดันประเด็นปกป้องชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ ในแนวทางของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วไปเสียทั้งหมด

เหตุผลนี้อาจเป็นอีกหนึ่งประเด็นสำคัญที่ทำให้ภายหลังการรัฐประหาร พ.ศ.2557 และสิ้นสุดภัยของระบอบทักษิณ กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วมีบทบาทน้อยลงอย่างมาก รวมถึงการเผยแพร่แนวคิดปกป้องชาติ-ศาสนา-กษัตริย์แบบสุดขั้วดังที่เคยเกิดขึ้นในช่วงของการต่อต้านทักษิณไม่สามารถทำได้ อย่างเข้มข้นเหมือนที่ผ่านมา อาทิ การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงทุกรูปแบบ การปฏิเสธกระบวนการประชาธิปไตย ปฏิเสธพรรคการเมืองและการเลือกตั้งไม่ว่าจะในกรณีใดเนื่องจากกระบวนการเหล่านี้จะนำมาซึ่งภัยของชาติและสถาบันกษัตริย์ แนวคิดแบบสุดขั้วเหล่านี้เริ่มเป็นที่เห็นยอมรับได้ยากมากขึ้นสำหรับมวลชนกลุ่มใหญ่ที่เคยร่วมกับการชุมนุมพันธมิตรฯ และกปปส. ซึ่งหากพิจารณาจากหลังการรัฐประหาร พ.ศ.2557 ด้วยแล้วจะเห็นได้ว่า กลุ่มคนต่อต้านทักษิณส่วนใหญ่ที่ไม่ได้เหนียวแน่นกับ

กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้ว พวกเขาเริ่มปฏิเสธการเลือกตั้งนอกลง ยอมรับได้ในการที่กลุ่มการเคลื่อนไหว เปลี่ยนมาจัดตั้งพรรคการเมือง และคงเหลือเพียงบางแนวคิดที่ชุมชนอโศกและนายทหารอาวุโสได้เคย นำเสนอไป อาทิ การนำศีลธรรมเข้าควบคุมการเมือง คุณสมบัติของผู้นำที่ดีต้องมีคุณธรรมและไม่ลด ความสำคัญของชาติและสถาบันกษัตริย์

ข้อสังเกตเกี่ยวกับกลุ่มอนุรักษ์นิยมและแนวคิดแบบอนุรักษ์นิยมสุดขั้วภายหลังการ รัฐประหารยังสามารถนำไปสู่ข้อถกเถียงในเรื่องพื้นที่ของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในการเมืองไทย โดย งานชิ้นนี้อาจตั้งข้อสังเกตและตั้งประเด็นส่งท้ายเพื่อเป็นการถกเถียงต่อว่า แม้กลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้ว ในขบวนการต่อต้านทักษิณจะมีบทบาทสำคัญในการเคลื่อนไหวตลอด พ.ศ. 2548 – 2557 รวมถึง แนวคิดปกป้องชาติ-ศาสนา-กษัตริย์ จะเป็นที่ยอมรับมากขึ้นเรื่อย ๆ ตลอดระยะเวลาการชุมนุม เหตุที่เป็นเช่นนั้นเพราะช่วงเวลาดังกล่าวมีจุดเชื่อมสำคัญคือแนวคิดทักษิณเป็นภัยต่อสถาบันและชาติ บ้านเมือง อย่างไรก็ตามหากไม่มีการระบอบทักษิณหรือปัญหาอื่น ๆ ที่ชัดเจนมากพอมา เป็นจุดเชื่อมโยงให้มวลชนอดีตพันธมิตรฯ กปปส. เห็นว่าชาติและสถาบันกำลังมีภัย พื้นที่ในการ เคลื่อนไหวทางการเมืองของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วทั้งชุมชนอโศก และนายทหารอาวุโสอาจไม่ได้ ขยายตัวและมีบทบาทมากเท่ากับในช่วง พ.ศ. 2548 – 2557 เช่นเดียวกับแนวคิดอนุรักษ์นิยมแบบสุด ขั้วที่เผยแพร่ในการเคลื่อนไหว ในท้ายที่สุดแล้วหลังการรัฐประหาร พ.ศ. 2557 แนวคิดเหล่านี้ อาจ ไม่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มคนส่วนใหญ่ทั้งภายในและนอกขบวนการมากเท่ากับช่วงที่พวกเขา เผยแพร่แนวคิดเหล่านั้นภายใต้ก้าวของการต่อต้านทักษิณ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

5. ข้อเสนอแนะของวิทยานิพนธ์

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการศึกษาพัฒนาการกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้าน ทักษิณ ซึ่งจากการศึกษาได้มีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมสำหรับการนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ และ สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งถัดไปจำนวน 3 ประการ ดังนี้

ประการที่หนึ่ง ผลการศึกษาทำให้เห็นถึงข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการศึกษาความหลากหลาย และความแตกต่างภายในขบวนการต่อต้านทักษิณ นอกเหนือจากการศึกษาขบวนการต่อต้านทักษิณ ผ่านการเคลื่อนไหวพันธมิตรฯ หรือกปปส. ในภาพรวม อย่างไรก็ตามวิธีการศึกษาของงานชิ้นนี้มุ่งเน้น ไปที่การอธิบายที่มาและพัฒนาการในระดับกลุ่มการเคลื่อนไหวเป็นสำคัญ ซึ่งทำให้ปรากฏภาพการ เคลื่อนไหวในระดับมวลชน หรือปัจเจกชนไม่ชัดเจนมากนักเช่น บริบทของมวลชนชาวอโศกในช่วง

การต่อต้านทักษิณ หรือท่าทีของปัจเจกชนที่มีต่อแกนนำและกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณ

ประการที่สอง วิทยานิพนธ์ฉบับนี้กำหนดขอบเขตด้านระยะเวลาเพื่อวิเคราะห์พัฒนาการกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณไว้ที่ พ.ศ. 2548 – 2557 ทำให้ยังมีหลายประเด็นที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการศึกษาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้และจำเป็นต้องศึกษาต่อเพื่อให้สามารถเข้าใจผลจากการเคลื่อนไหวของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณอย่างชัดเจนมากขึ้นเช่น การเปลี่ยนแปลงของกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วภายหลังการรัฐประหาร ผลกระทบของทั้งแกนนำและมวลชนหลังสิ้นสุดภารกิจขับไล่ระบอบทักษิณที่พวกเขาได้รับกระแสตอบรับจากคนภายนอกขบวนการเคลื่อนไหวในแง่ดีหรือไม่ดีอย่างไร รวมถึงในแง่การศึกษาความคิดของอดีตแกนนำและมวลชนอนุรักษ์นิยมสุดขั้วว่าหลังผ่านช่วงเวลาของการต่อต้านทักษิณมาแล้วพวกเขามีมุมมองต่อเหตุการณ์เคลื่อนไหวที่ผ่านมาอย่างไร หรือเปลี่ยนไปจากช่วงเวลาของการต่อต้านทักษิณหรือไม่ ประเด็นเหล่านี้มีส่วนสำคัญในการศึกษากลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วภายหลังการต่อต้านทักษิณ ซึ่งอยู่นอกเหนือขอบเขตของงานศึกษาชิ้นนี้

ประการที่สาม งานชิ้นนี้เลือกศึกษาเฉพาะกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้วในขบวนการต่อต้านทักษิณซึ่งภายในการเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านทักษิณนั้นยังประกอบด้วยกลุ่มย่อยอื่น ๆ อีกที่อาจมีที่มา แนวคิด การเคลื่อนไหว และพัฒนาการของกลุ่มตนเองแตกต่างออกไป อย่างไรก็ตามการศึกษาครั้งถัดไปอาจเป็นการศึกษากลุ่มย่อยอื่น ๆ ภายในขบวนการต่อต้านทักษิณเพิ่มเติมในประเด็นว่ากลุ่มย่อยอื่น ๆ มีที่มาและพัฒนาการอย่างไร แตกต่างจากกลุ่มอนุรักษ์นิยมสุดขั้ว รวมถึงต่างจากพัฒนาการของขบวนการต่อต้านทักษิณในภาพรวมอย่างไร จะทำให้เห็นความแตกต่าง หลากหลาย และเห็นภาพการเคลื่อนไหวของขบวนการต่อต้านทักษิณรอบด้านมากขึ้น

บรรณานุกรม

- Anderson, Benedict. *Imagined Communities*. London: Verso, 1983.
- Bowie, Katherine A. *Rituals of National Loyalty: An Anthropology of the State and the Village Scout Movement in Thailand*. New York: Columbia University Press, 1997.
- Della Porta, Donatella. *Social Movement: An Introduction, Donatella Porta and Mario Diani*. 2 nd ed. MA: Blackwell Publishing, 2006.
- Eatwell, R., & O'Sullivan, N., . *The Nature of the Right: European and American Politics and Political Thought since 1789*. London: Pinter Publishers, 1989.
- Goodwin, Jeff., & Jasper, James M. *The Social Movement Reader: Case and Concepts*. 3 rd ed. Chichester, U.K.: Wiley-Blackwell, 2015.
- Heywood, Andrew. *Political Ideologies: An Introduction*. 6 th ed. London: Palgrave, 2017.
- Horn, Heikkila. "Santi Asoke Buddhism and the Occupation of Bangkok International Airport." *South-east Asian Studies* (Jan 2010).
- Mackenzie, Rory. *New Buddhist Movements in Thailand: Towards an Understanding of Wat Phra Dhammakaya and Santi Asoke*. London: Routledge, 2007.
- McAdam, D. *Political Process and the Development of Black Insurgency, 1930-1970*. Chicago: University of Chicago, 1982.
- McAdam, D., McCarthy, J.D., Zald, M.N. *Comparative Perspectives on Social Movements: Political Opportunities, Mobilizing Structures, and Cultural Framings*. New York: Cambridge University, 1996.
- McAdam D., Snow David A. . *Readings on Social Movements: Origins, Dynamics, and Outcomes*. Oxford: Oxford University Press, 2010.
- McCargo, Duncan. *Chamlong Srimuang and the New Thai Politics*. London: Hurts, 1997.
- Mcveigh, Rory. *The Rise of the Ku Klux Klan: Right-Wing Movements and National Politics*. London. University of Minnesota Press, 2009.
- Merkel, Peter H., & Weinberg, Leonard,. *Right-Wing Extremism in the Twenty-First Century*. London: Frank cass publishers, 2003.

Piven, Frances F., & Cloward, Richard A. *Poor People's Movement: Why They Succeed, How They Fail*. New York: Pantheon books, 1977.

Snow, David A. "Frame Alignment Process, Micro Mobilization, and Movement Participation." *American Sociological Review*, Vol 51, No.4 (1986).

Tarrow, Sidney. *Power in Movement: Social Movements, Collective Action and Politics*. 3rd ed. New York: Cambridge University, 2011.

Youngs, Richard. *The Mobilization of Conservative Civil Societies*. Washington, D.C.: Carnegie, 2018.

เกษียร เตชะพีระ. จากระบอบทักษิณสู่รัฐประหาร 19 กันยายน 2549: วิฤตประชาธิปไตยไทย. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ 14 ตุลาฯ, 2550.

———. สงครามระหว่างสองสี: ก่อนจะถึงจุดที่ไม่อาจหวนกลับ. กรุงเทพฯ: มูลนิธิ 14 ตุลา, 2551.

เขมา สมใจ. "การสื่อสารทางการเมืองในวิฤตการเมืองไทยปี 2549: ศึกษากรณีพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย." *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์*, มหาวิทยาลัยเกริก, 2551.

เทพ บุญตานนท์. "พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการสร้างภาพลักษณ์ทางการเมืองทหาร." *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์*, คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556.

เฮ็กเกิล-โฮร์น. มองพุทธด้วยสองตาเปิด (แปลโดย ขวัญดี อัครวฑูตชัย). กรุงเทพฯ: ฟ้าอภัย, 2541 (ต้นฉบับปี 1996).

แถลงการณ์กองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ ฉบับที่ 1/2556.

แถลงการณ์พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยฉบับที่ 1/2551.

แถลงการณ์พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยฉบับที่ 6/2549.

แถลงการณ์พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยฉบับที่ 11/2551.

แถลงการณ์พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยฉบับที่ 27/2551.

กนกรัตน์ เลิศชูสกุล. จากมือตบถึงนกหวีด : พัฒนาการและพลวัตของขบวนการต่อต้านทักษิณ. . กรุงเทพฯ: อิลลูมินเนชันส์ เอ็ดิชั่นส์, 2563.

———. พัฒนาการและพลวัตของขบวนการต่อต้านทักษิณ: จากขบวนการเสรีนิยมอันหลากหลาย สู่ขบวนการอนุรักษ์นิยมเข้มข้น. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทัพสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2560.

กองบรรณาธิการมติชน. ลับ ล้วง ลึก พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: มติชน, 2551.

กองบรรณาธิการ "เราคิดอะไร". ถ้าไม่อกรบ จะไม่พบสัจจะ. กรุงเทพฯ: กลิ่นแก่น, 2554.

กิงกาญจน์ สำนวนเย็น. "พลวัตของยุทธวิธีต่อสู้ของขบวนการทางสังคม: ศึกษากรณีขบวนการต่อสู้เพื่อสิทธิในที่ดิน จังหวัดลำพูน." *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์*, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549.

- กิจสุวัฒน์ นวลสุวรรณ. "ความชอบธรรมของคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญภายใต้หลักนิติรัฐและเสรีนิยมประชาธิปไตย : ศึกษากรณีคำวินิจฉัยที่ 18-22/2555 และ 15-18/2556." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2558.
- กิตติศักดิ์ สุจิตตารมย์. "ขบวนการเคลื่อนไหวมวลชนหลังรัฐประหาร 19 กันยายน: ว่าด้วยจิตสำนึกทางชนชั้นเสื้อแดงและกรอบโครงสร้างความคิดเสื้อเหลือง." ฟ้าเดียวกัน 6(4) (2551).
- คมชัดลึก. "พันธมิตรเคลื่อนไหวปลุกทำเนียบเจอตาร์ตรวจสอบที่สะพานผ่านฟ้า." คมชัดลึก, 25 พ.ค. 2551.
- . "พันธมิตรเปิดฉากอีก "ทักษิณ" แล้วแนะฝ่ายค้านคิดให้ดี". คมชัดลึก (26 ก.พ. 2549 (ข)).
- . "มือบงกชหมื่นคนแล้ว "สนธิ" ถึงสนามหลวง "โพธิ์รักษ์" ย้ำต้องชนะ " คมชัดลึก, 26 ก.พ. 2549
- . "รายงาน: ปิดฉากขบวนการโค่นทักษิณสอบผ่านใน "ยกแรก" " คมชัดลึก, 5 ก.พ. 2549.
- . "สงครามของ ชาวอโศก." คมชัดลึก, 14 พ.ย. 2554.
- คำณูณ สิทธิสมาน. ปรากฏการณ์สนธิ: จากเสื้อสีเหลืองถึงผ้าพันคอสีฟ้า. กรุงเทพฯ: บ้านพระอาทิตย์, 2549.
- ชลิตา บัณฑุงศ์. ผมจะไปช่วยพี่น้องเรา รัฐบาลขึ้นชื่อทำร้ายประชาชน: ความคิดและปฏิบัติการ "การเมืองคนดี" ของคนใต้ย้ายถิ่นในกรุงเทพฯ. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2560.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. ยังดีร์กับทหารประชาธิปไตย การวิเคราะห์บทบาททหารในการเมืองไทย. กรุงเทพฯ: บรรณกิจ, 2524.
- ชุตินเดข สำเร็จ. "กระบวนการสร้างกรอบโครงสร้างความคิดของขบวนการเสื้อแดง จังหวัดขอนแก่น." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2562.
- ณัฐรุจ วงศ์ทางสวัสดิ์. "พลวัตกรอบความคิดและการเคลื่อนไหวของขบวนการแพทย์ชนบท: ความขัดแย้งและการเปลี่ยนผ่านทางการเมือง " วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560.
- ทักษ์ เฉลิมเตียรณ. การเมืองระบบพหุอนุอุปถัมภ์แบบเผด็จการ (แปลโดย พรรณี ฉัตรพลรักษ์, ม.ร.ว. ประกายทอง สิริสุข, อารังศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์). 3 rd ed. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2552.
- ทามาตะ, โยชิฟูมิ. "รัฐประหาร 19 กันยายน พ.ศ.2549 การแต่งตั้งโยกย้ายนายทหารในกองทัพบกกับการแทรกแซงการเมืองในประเทศไทย. (แปลโดย Pop Anan)." ฟ้าเดียวกัน 12(2-3) (2552).
- ทีมข่าวการเมืองมติชน. ฉะ แฉ ฉาว ๒ เล่ห์...ลมปากการเมืองไทย. กรุงเทพฯ: มติชน, 2551.
- ธงชัย วินิจจะกุล. 6 ตุลา ลืมไม่ได้ จำไม่ลง: ว่าด้วย 6 ตุลา 2519. นนทบุรี: ฟ้าเดียวกัน, 2558.

- . ประชาธิปไตยที่มีกษัตริย์อยู่เหนือการเมือง. นนทบุรี: ฟ้าเดียวกัน, 2556.
- ธร ปิติตล และชานนทร์ เตชะสุนทรระวัฒน์. การเติบโตและการหันหลังให้กับประชาธิปไตยของคนชั้นกลางระดับบนในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2560.
- นิติธร ล้ำเหลือ. รองเท้าผ้าใบกับใจถึง..ถึง. กรุงเทพฯ: บ้านพระอาทิตย์, 2557.
- นิติรัตน์ ทรัพย์สมบูรณ์ (บรรณาธิการ). สุวิทย์ วัดหนู: นักรบประชา เคียงข้างคนจน. กรุงเทพฯ: กลุ่มเพื่อนประชาชน, 2550.
- นิธิ เอียวศรีวงศ์. ชาตไทย, เมืองไทย, แบบเรียนและอนุสาวรีย์. 3 rd ed. กรุงเทพฯ: มติชน, 2557.
- นิรันดร์ กุลพานันท์. "การแทรกแซงทางการเมืองของทหารไทย: ศึกษาเฉพาะกรณีกบฏ 1 เมษายน พ.ศ. 2524." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2531.
- บัณฑิต จันทรโรจนกิจ. การเมืองไทยร่วมสมัย. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2560.
- ปณิธาน พิชาลัย. "การต่อสู้ทางการเมืองของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ในสมัยรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะรัฐศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.
- ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งเรื่อง ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง พ.ศ.2548.
- ประกาศคณะกรรมการการเลือกตั้งเรื่อง ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบบัญชีรายชื่อ พ.ศ. 2548.
- ประจักษ์ ก้องกีรติ. ธรรมาธรรมะสงคราม ความรุนแรงเชิงศีลธรรม และอารยะขัดขืน: การเมืองอัตลักษณ์ของ “คนดี” ในวิกฤตการเมืองไทย (2556-2557). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2560.
- ประภาส ปันตบแต่ง. กรอบการวิเคราะห์การเมืองแบบทฤษฎีขบวนการทางสังคม. เชียงใหม่: มูลนิธิโฮน์ริค เบิลล์ สำนักงานภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, 2552.
- ปริญญา อุดมทรัพย์. "วิเคราะห์บทบาททางการเมืองของทหารในประเทศไทย." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- ปถุน เทพนรินทร์. "การก่อตัวของอุดมการณ์ราชาชาตินิยม 2490 - 2510." วารสารธรรมศาสตร์ 32(1).
- พิจิตร (เรียบเรียง). คิดอย่างทักษิณ ชินวัตร: *Leader of Asia*. กรุงเทพฯ: ฐานมีเดียเน็ตเวิร์ค 2546.
- ภัทรพร สิริภาณจน. "สันติอโศก: ความเป็นมาและบทบาททางศาสนาในสังคมไทย." ศูนย์พุทธศาสนศึกษา, ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2540.
- มติชน. บันทึกประเทศไทยปี 2549. กรุงเทพฯ: มติชน, 2560.
- . บันทึกประเทศไทยปี 2554. กรุงเทพฯ: มติชน, 2554.
- ลิขิต ธีรเวคิน. วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย. กรุงเทพฯ: ธรรมศาสตร์, 2550.

วรรณวิภางค์ มานะโชติพงษ์ และอภิชาติ สถิตนิรามัย. พื้นฐานทัศนคติและการให้คุณค่าทางสังคม วัฒนธรรม และการเมืองของคนกรุงเทพฯ. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2560.

วารุณี กิตติธรรมวุฒ. "ความคิดทางการเมืองและการยอมรับระบอบประชาธิปไตยของนายทหาร ใน โรงเรียนเสนาธิการทหารบกหลักสูตรหลักประจำ และหลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การทหาร)." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมหาวิทาลัย, 2535.

วาสนา นาน่วม. *Soldiers Never Die* ได้อึ้งท้อปู้ต. กรุงเทพฯ: มติชน, 2556.

———. ช่อรูปปฏิวัติ หัก เหลี่ยม โหด. กรุงเทพฯ: มติชน, 2552.

———. ลับ ลวง พราง ปฏิวัติปราสาททราย. กรุงเทพฯ: มติชน, 2551.

———. ลับ ลวง พราง ภาค 3 *the Last War* กองทัพต่างสี คีกลายเลือก จปร. กรุงเทพฯ: มติชน, 2553.

———. ลับ ลวง พราง คีกละวิหาร. กรุงเทพฯ: มติชน, 2554.

ศศิธร โอเจริญ. "บทบาททางการเมืองของกลุ่มทหารในสมัยรัฐบาลพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ระหว่าง พ.ศ.2523 – 2531." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2549.

สมชัย ภัทรธรรณันท์. ทฤษฎีขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม และ การประท้วงทางการเมือง. กรุงเทพฯ: อินทนิล, 2559.

สุกัญญา วินิจศาสตร์. "พรรคพลังธรรม: ความรุ่งเรืองและความเสื่อมถอย." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

สุจิตร์ บุญบงการ. ทหารกับการพัฒนาการเมืองไทย. กรุงเทพฯ: มูลนิธิเพื่อการศึกษาประชาธิปไตยและการพัฒนา (โครงการจัดพิมพ์คปไฟ), 2562.

สุธาชัย ยิ้มประเสริฐ. สายธารประวัติศาสตร์ประชาธิปไตยไทย. กรุงเทพฯ: พี.เพรส, 2551.

สุภลักษณ์ กาญจนขุนดี. "ขบวนการประชาชนที่สำเร็จรูป กับการต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยแบบฟุ้งฟิง." ไฟเดียวกัน 4(2) (2549).

สุรเชียร จักรธรรณันท์. สันตือโคก: สามทศวรรษที่ท่าทาย. กรุงเทพฯ: มติชน, 2550.

อภิชาติ สถิตนิรามัย และอนุสรณ์ อุณโณ. "การเมืองคนดี": ความคิด ปฏิบัติการ และอัตลักษณ์ทางการเมืองของผู้สนับสนุน "ขบวนการเปลี่ยนแปลงประเทศไทย". กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2560.

- อัสมา หวังกุลท่า. "บทบาททางการเมืองของชนชั้นกลางไทยในขบวนการพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตยภายใต้ระบอบทักษิณ." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.
- อาทิตย์ สุริยะวงศ์กุล และอาจินต์ ทองอยู่คง. การร่วมสร้างอัตลักษณ์ "คนดี" โดยมวลมหาประชาชน: กรณีศึกษาสื่อส่วนบุคคล. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), 2560.
- อุเชนทร์ เชียงแสน. "ประวัติศาสตร์การเมืองภาคประชาชน: ความคิดและปฏิบัติการของ "นักกิจกรรมทางการเมือง" ในปัจจุบัน." สาขาวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2556.
- อุตร ยอมเจริญ. "ความคิดทางการเมืองของพลตรีจำลอง ศรีเมือง." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- อุบลพรรณ กระจ่างโพธิ์. "การเคลื่อนไหวของขบวนการแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) ช่วงรัฐบาลอภิสิทธิ์." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2553.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

- 13 สยามไท. "สามัคคีประชาชน: พล.ร.อ.ชัย สุวรรณภาพ 24 มี.ค.61 (ไฟล์วีดีโอ)." 25 มี.ค. 2561.
<https://www.youtube.com/watch?v=lbh5ysqLmkA>.
- Asoke.info. "สารอโศก." ไม่ปรากฏปีที่เผยแพร่.
<https://www.asoke.info/09Communication/DharmaPublicize/Sanasoke/index.htm>
- BBC. "Thai Pm Yingluck Dissolves Parliament and Calls Election." 13 Mar. 2013.
<http://www.bbc.com/news/world-asia-25252795>
- News.mthai. "กลุ่มหน้ากากขาว รวมตัวหน้าเซ็นทรัลเวิลด์ ต่อต้านทักษิณ." 2 มิ.ย. 2556.
<https://news.mthai.com/general-news/243806.html>
- Olarin K. "Tens of Thousands of Anti-Government Protesters March in Bangkok." CNN, 22 Dec. 2013. <http://edition.cnn.com/2013/12/22/world/asia/thailandprotests>
- Positioning. "“เสื้อหลากสี” แทรกสงครามการเมือง ", 13 พ.ค. 2553.
<https://positioningmag.com/12747>
- เนชั่นสยาม. "รู้จัก พล.อ.พัลลภ ปิ่นมณี (ไฟล์วีดีโอ)." ไม่ระบุปีที่เผยแพร่.
<https://www.youtube.com/watch?v=J2jPm6ZACAc>.

- เอเอสทีวี. "110515 Z ไทยกำลังเสียดินแดน ๑๕พค๕๔ 1 of 3.Fly (ไฟล์วิดีโอ)." 18 พ.ค. 2554.
<https://www.youtube.com/watch?v=HzDTJr1zX3c&list=ULiMn44WTJ9hU&index=471>
- . "110520 Z พลเอกปรีชา เอี่ยมสุพรรณ ๒๐ พค ๕๔ (ไฟล์วิดีโอ)." 22 พ.ค. 2554.
<https://www.youtube.com/watch?v=sJKrJczMLW4&list=ULiMn44WTJ9hU&index=873>.
- . "540211 1901 เกอูษณีย์ นายกตั้นกีมอง (ไฟล์วิดีโอ)." 14 ก.พ. 2554.
<https://www.youtube.com/watch?v=IXfJtZpMX7E>.
- . "540402 6 7 ทนายสุวัตร อ ปราโมทย์ (ไฟล์วิดีโอ)." 3 เม.ย. 2554.
<https://www.youtube.com/watch?v=J0Lq8c2b1Ao>.
- . "540426 3ผลถ้ามีเจรจายุติง (ไฟล์วิดีโอ)." 1 พ.ค. 2554.
<https://www.youtube.com/watch?v=1sLAh1Vw6OU>.
- . "พล.อ.ปฐมพงษ์-1/5 นายทหารในเครื่องบินคนแรกบนเวที พธม. (ไฟล์วิดีโอ) ", 14 ก.ค. 2551. <https://www.youtube.com/watch?v=OPT3UiKGiLY>.
- . "พล.อ.ปรีชา ท้ารบ บนเวทีพันธมิตร (ไฟล์วิดีโอ)." 15 ส.ค. 2551.
<https://www.youtube.com/watch?v=iAj-SO-YNEQ&t=199s>.
- เอ็มไทย. "พันธมิตรฯ เดือด! บุกการเมืองใหม่ ไล่ สมศักดิ์." 12 พ.ค. 2554.
<https://news.mthai.com/politics-news/113519.html>
- . "หัวนักรอยคนไทยตักกัน!! หลังชาวบ้านต้าน กลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ ", 4 ม.ค. 2554.
<https://news.mthai.com/politics-news/99005.html>.
- โปรทักษิณ. "การเมืองเรื่องการพัฒนา." ไม่ระบุปีที่เผยแพร่.
<https://sites.google.com/site/prothaksin/political-development>.
- โพสต์ทูเดย์. "เสธอ้ายยันทำบุญประเทศไม่มีการเมือง." 16 มิ.ย. 2555.
<https://www.posttoday.com/politic/news/160173>.
- . "โมเดล “เสธ.อ้าย” แข่งประเทศไทย 5 ปี ", 28 ต.ค. 2555.
<https://www.posttoday.com/politic/report/184851>
- . "โมเดล “เสธ.อ้าย” แข่งประเทศไทย 5 ปี." 28 ต.ค. 2555.
<https://www.posttoday.com/politic/report/184851>.
- . "กปท. บุกปิดกระทรวงศึกษาอีกรอบ ", 28 ม.ค. 2557.
<https://www.posttoday.com/politic/news/274206>.

- . "พธม. ใกล้เคียงสาน สนธิสร้างเกมใหม่...สลัดทิ้งพรรคเหลือง." 29 มี.ค. 2554.
<https://www.posttoday.com/politic/analysis/81053>.
- . "พธม.อ่อนแรง กระสุนด้านยกระดับไร้ผล ", 31 มี.ค. 2554.
<https://www.posttoday.com/politic/analysis/72236>.
- . "มี้อบหลากสีร่วมชุมนุมค้านปรองดองหน้าสภา ", 30 พ.ค. 2555.
<https://www.posttoday.com/politic/news/156915>.
- . "ศาลพิจารณาคำร้องขอหมายจับ 16 แกนนำ กปปส. ." 31 มี.ค. 2557.
<https://www.posttoday.com/social/general/274917>.
- โพสทูเดย์. "กปปส. โชว์ตัวเลข 22 ธ.ค.ชุมนุม 6 ล้าน." 23 ธ.ค. 2556.
<https://www.posttoday.com/politic/news/266701>.
- โอเคเนชั่น. "การลอกคราบเป็นการเมืองใหม่ ตอนที่ 1...พ่อท่านโพธิ์รักษ์ ", 20 ก.ย. 2551.
<http://oknation.nationtv.tv/blog/indexthai/2008/09/20/entry-4>.
- . "บ้านพระอาทิตย์ บ้านเจ้าพระยา งานประจำปี Astv ", ตุลาคม 2556.
<http://oknation.nationtv.tv/blog/print.php?id=887795>.
- . "ประกาศสมัชชาประชาชนแห่งประเทศไทยเรื่อง การจัดตั้งสถานีวิทย์โทรทัศน์ภาคประชาชน
 ช่อง 13 สยามไท." 20 ก.พ. 2553.
<http://oknation.nationtv.tv/blog/canhai/2010/02/20/entry-3>.
- . "ประชาชนเรือนแสน...หลากสีที่ลานพระบรมรูปทรงม้า." เม.ย. 2553.
<http://oknation.nationtv.tv/blog/print.php?id=588403>.
- ไทยโพสต์. "เศร้า “เติมศักดิ์ จารุปราน” พิธีกร-ผู้ประกาศข่าวชื่อดังเสียชีวิตแล้ว ", 5 ก.ย. 2563.
<https://www.thaipost.net/main/detail/76559>.
- . "นกน้อยไร้ส้ม กองทัพอธรรม ลานนาอโศก ทีมข่าวอหิงสา ", 7 มิ.ย. 2551.
<https://www.iqnewscenter.com/#/view/wtp/2008-448f1e3c468e24559fb3e8bf8fff2b92>
- ไทยทีวีออนไลน์. "Fmtv โทรทัศน์เพื่อมนุษยชาติ ", 5 ธ.ค. 2555. <http://thai-tvs.blogspot.com/2013/12/blue-sky-tv.html>.
- ไทยพีบีเอส. "เกาะติด “กปปส.” ชุมนุมใหญ่ ตั้งเวทีกระจายทั่ว กทม. ช่วงบ่าย ", 22 ธ.ค. 2556.
<https://news.thaipbs.or.th/content/213005>.
- . "แกนนำ กปท. ปิดล้อมกระทรวงมหาดไทย ", 26 พ.ย. 2556.
<https://news.thaipbs.or.th/content/209036>.

- . "กองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณเปิดตัว 7 แกนนำ – เตรียมชุมนุมหน้ารัฐสภา 7 ส.ค. ." 4 ส.ค. 2556. <https://news.thaipbs.or.th/content/187923>.
- ไทยรัฐออนไลน์. "บุกกดดัน 14 กระทรวง มีอบยัดศูนย์ราชการ-ตั้งเวที ", 28 พ.ย. 2556. <https://www.thairath.co.th/content/385801>.
- . "บุญเลิศ แก้วประสิทธิ์ ", ไม่ระบุปีที่เผยแพร่. <https://www.thairath.co.th/person/8003>.
- . "มีอุปพันมิตรฯ ชุมนุมวันที่ 3 ยังไม่บุกทำเนียบ ", 27 ม.ค. 2554. <https://www.thairath.co.th/content/144598>.
- . "ย้อนรอย “วีระ สมความคิด” ติดคุกเขมรชีวิตพลิกผันผ่านเกมการเมือง ", 13 ก.พ. 2559. <https://www.thairath.co.th/content/575534>
- . "ส่ง 7 คนไทยเข้าคุก บัวแก้วรับ ถูกจับในเขตเขมร ", 31 ธ.ค. 2553. <https://www.thairath.co.th/content/138013>.
- . "สุเทพประกาศพรุ่งนี้จะไปเยี่ยมสื่อทีวี ", 24 พ.ย. 2556. <https://www.thairath.co.th/content/385053>.
- . "สุวัตร อกัยภักดิ์ ", ไม่ระบุปีที่เผยแพร่. <https://www.thairath.co.th/person/1483>.
- กรุงเทพธุรกิจ. "เปิดเกมกปปส. ปิด-ป่วน 2 ก.พ. ." 30 ม.ค. 2557. <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/559684>.
- . "ประวัติเสนาธิการกองทัพประชาชน “พล.ร.อ.ชัย สุวรรณภาพ” จน ตท.1 รุ่นเดียวกับ “พล.อ. บุญเลิศ” และ “พล.อ.สุรยุทธ์” ", 3 ส.ค. 2556. <https://www.bangkokbiznews.com/news/detail/521142>.
- บันทึก 6 ตุลา. "บันทึก 6 ตุลาฯ 3.3.2 ลูกเสือชาวบ้าน ", ไม่ระบุปีที่เผยแพร่. <https://doct6.com/learn-about/how/chapter-3/3-3/3-3-2>.
- บุญนิยมทีวี. "กำนันสุเทพ ปราศรัยที่เวทีราชประสงค์ 22 ธ.ค. 56 (ไฟล์วีดีโอ)." ไม่ระบุปีที่เผยแพร่. <https://www.youtube.com/watch?v=FjRdwoJsZyM>.
- . "สมณะโพธิรักษ์ เสธอ้าย ประกาศยุติการชุมนุม 24 พย 55 (ไฟล์วีดีโอ)." 4 ธ.ค. 2555. <https://www.youtube.com/watch?v=0F8LqwNeSio>
- . "สัมภาษณ์เสธอ้าย (พล.อ.บุญเลิศ แก้วประสิทธิ์) 10 มีนาคม 2557 (ไฟล์วีดีโอ)." 11 มี.ค. 2557. https://www.youtube.com/watch?v=PfUxV_66YX0.
- . "สัมภาษณ์สมศักดิ์ โกศัยสุข (ไฟล์วีดีโอ)." มี.ค. 2554. <https://www.youtube.com/watch?v=7L975NcnWVU>.
- ประชาไท. "4 นายพลยื่นหนังสือฟ้อง “ป่า” ชี้ “ธรรมรักษ์” โยกย้ายทหารไม่ชอบธรรม ", 31 ส.ค. 2549. <https://prachatai.com/journal/2006/08/9478>

- . "Siu: "Vote No" เกมสนี่ที่มีแต่เจ็บกับเจ้าของพันธมิตรฯ ", 7 ก.ค. 2554.
<https://prachatai.com/journal/2011/07/35913>.
- . "เปิดตัวอีก "กองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ" ร้อง 6 ข้อ เตรียมชุมนุม 4 สิงหาคม ", 20 ก.ค. 2556. <https://prachatai.com/journal/2013/07/47802>.
- . "เปิดตัวอีก! "กองทัพ ปชช.โค่นระบอบทักษิณ" ร้อง 6 ข้อ เตรียมชุมนุม 4 ส.ค.นี้ ", 20 ก.ค. 2556. <https://prachatai.com/journal/2013/07/47802>
- . "คนไทยหัวใจรักชาติเตรียมถวายฎีกา 18 ม.ค.ชี้รัฐบาลล้มเหลวช่วย 7 คนไทย ", 17 ม.ค. 2554. <https://prachatai.com/journal/2011/01/32673>.
- . "ความไม่ลงรอยกันแห่งอดีตและปัจจุบันของ พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ จากมุมมองนักวิชาการ นอก." 5 ต.ค. 2549. <https://prachatai.com/journal/2006/10/9966>.
- . "จำลอง นำทัพสันติโคกหนองนาชุมนุม 26 ก.พ. ." 20 ก.พ. 2549.
<https://prachatai.com/journal/2006/02/7395>.
- . "นิธิเอียวศรีวงศ์: เสือเหลืองเป็นใครและออกมาทำไม ", 17 ก.ค. 2553.
<https://prachatai.com/journal/2010/07/30301>.
- . "พล.ร.ท.ประทีป เรียกร้องให้แม่ทัพภาพที่ 1 มาเข้ากับพันธมิตรฯ ", 14 มี.ค. 2554.
<https://prachatai.com/journal/2011/03/33533>
- . "พันธมิตรฯ ปะทะชาวบ้านระหว่างบุกเขาพระวิหาร ", 19 ก.ย. 2552.
<https://prachatai.com/journal/2009/09/25886>
- . "พันธมิตรฯตั้งพรรค "การเมืองใหม่" ชูเหลือง-เขียว "สมศักดิ์ โกศัยสุข" เป็นหัวหน้าพรรค ชั่วคราว ", 3 มิ.ย. 2552. <https://prachatai.com/journal/2009/06/24516>
- . "ยุทธการ 9 ทัพประชิดทำเนียบ พันธมิตรฯ ประกาศชัยชนะ (อีกแล้ว) ", 21 มิ.ย. 2551.
<https://prachatai.com/journal/2008/06/17132>.
- . "วิเคราะห์ภูมิทัศน์การเมือง การขีดเส้นอำนาจใหม่ ในภาวะไร้อำนาจนำ เกษียร เตชะพีระ." 20 มิ.ย. 2560. : <https://prachatai.com/journal/2017/06/72028>.
- . "“สนธิ” ยก “อภิสิทธิ์” เลวกว่าทุกรัฐบาล ตั้งแต่ประเทศไทยมีมา ", 15 มี.ค. 2554.
<https://prachatai.com/journal/2011/03/33539>.
- . "สหภาพ Tot เรียกร้องให้ "สพรั่ง" ลาออกจากตำแหน่งประธานบอร์ด ", 23 ส.ค. 2550.
<https://prachatai.com/journal/2007/08/13941>.
- . "สุเทพ เทือกสุบรรณ อ่านแถลงการณ์ กปปส. ไปยังประชาชนชาวไทย ", 1 ธ.ค. 2556.
<https://prachatai.com/journal/2013/12/50122>.

- . "สุเทพ เทือกสุบรรณกล่าวว่าไม่มีวันให้การเลือกตั้ง 2 ก.พ. 57 เกิดขึ้นเด็ดขาด ", 15 ธันวาคม 2556. <https://prachatai.com/journal/2013/12/50438>.
- ป๋อทงไทยชาแนล. "Footage สัมภาษณ์พลเอกปรีชา เอี่ยมสุพรรณ ทหารของพระราชินี (ไฟล์วีดีโอ)." 6 ธ.ค. 2562. <https://www.youtube.com/watch?v=oR4leyo9MRA>
- ผู้จัดการรายวัน. "โพธิ์รักษ์สอนทักษิณ “อธิบายตถาคต-ชายชี้หน้าตีกเตอร์”." 21 ก.พ. 2549. <http://www.alittlebuddha.com/html/News%202006/February%202006/24%20February%202006.html>
- . ขบวนการล้มเจ้า. กรุงเทพฯ: เอเชียทีวีผู้จัดการ, 2553.
- . "สังคมพันธมิตรฯ ", 14 ม.ค. 2552. <https://www.iqnewscenter.com/#/view/asmd/2009-48804c4bbafe4d6178cf7b944457851f>.
- ผู้จัดการออนไลน์. "4 นายทหารร่อน จม. ฟ้อง “ป่าเปรม”!!..ช่วยจัดระเบียบผิโยกย้ายประจำปี ", 30 ส.ค. 2549. <https://mgronline.com/politics/detail/9490000110551>
- . "193 วัน ชัยชนะของพันธมิตรฯ “บันทึกตุลาเดือด”." 31 ธ.ค. 2551. <https://mgronline.com/politics/detail/9510000153554>.
- . "เกมรัฐบาล 7 คนไทย ให้รอดได้บางคน! ." 14 ม.ค. 2554. <https://mgronline.com/daily/detail/9540000004545>.
- . "เบื้องหลังขวางซื้อขายนเกราะ เต็ง “บรรณวิทย์” พันรองปลัดฯ." 5 ต.ค. 2550. <https://m.mgronline.com/daily/detail/9500000117763>.
- . "เสธ.อ้าย เตือนเต็งแก๊ ม.112 กระตุ้นทหารปฏิวัติ." 21 ม.ค. 2555. <https://mgronline.com/politics/detail/9550000009334>.
- . "“ไชยวัฒน์-บรรณวิทย์” คิดการใหญ่ 13 สยามไท ที่วินี่เพื่อใคร." 21 ม.ค. 2554. <https://mgronline.com/daily/detail/9540000009093>.
- . "คนจริงแห่งพันธมิตรฯ เดินหน้ารณรงค์โหวตโนลูกเดียว (3) ", 14 พ.ค. 2554. <https://mgronline.com/politics/detail/9540000059105>.
- . "จดหมายเปิดผนึก “พล.ต.จำลอง” ถึง “ดร.ทักษิณ” ", 31 ม.ค. 2549. <https://mgronline.com/daily/detail/9490000013671>.
- . "ตำรวจอดปิ่นรวีทำเนียบฯ จะเอ้มือบ คพท. อ่างไปเช็กชื่อกลัวนายเล่นงาน." 13 ธ.ค. 2556. <https://mgronline.com/politics/detail/9560000153262>.
- . "ทหาร-ตร.รุ่นพี่ ฝากกองทัพเมื่อถึงเวลารักชาติก็ต้องรัก." 30 ม.ค. 2554. <https://mgronline.com/politics/detail/9540000012953>.

- . "ทำไม Vote No ดีกว่าเลือกทุกพรรค." 21 เม.ย. 2554.
<https://mgronline.com/daily/detail/9540000049135>.
- . "บรรณวิทย์ เก่งเรียน ทหารแก่ที่ไม่ธรรมดา ", 21 ม.ค. 2554.
<https://mgronline.com/daily/detail/9540000009095>.
- . "บรรณวิทย์ พร้อมร่วมงานทุกพรรค ยกเว้น พปช. นอมินีทักษิณ ", 18 ต.ค. 2550.
<https://mgronline.com/politics/detail/9500000123804>.
- . "บรรยากาศงานปีใหม่ พันธมิตรสัญญาที่อยู่ชยา และพิษณุโลก 15 ม.ค.2552 ", 16 ม.ค. 2552. <http://mblog.manager.co.th/bonkalasin/cxClip-video-15-2552/>.
- . "ปฐมพงษ์ นำ 5 นายพลขึ้นเวทีล่าปางเย็นนี้ - เมินทาสแมว ปลุกมือบป่วน ", 26 ก.ค. 2551.
<https://mgronline.com/local/detail/9510000087954>
- . "ประวัติศาสตร์หน้าใหม่ของมวลมหาประชาชน ย้อนรอยจากสถานีสามเสนถึงยุบสภา." 9 ธ.ค. 2556. <https://mgronline.com/onlinection/detail/9560000151974>.
- . "พธม.สุรินทร์รุกต่างอำเภอเปิดเวทีใหญ่ “ศิขรภูมิ” – “ไชยวัฒน์” นำทัพหลุดพ้นการเมืองเก่า ", 11 ม.ค. 2552. <https://mgronline.com/local/detail/9520000002799>.
- . "“พล.อ.ปฐมพงษ์” แคลงใจกลม “สนธิ” ทหารประจำแยกไม่รู้เรื่อง? ." 22 เม.ย. 2552.
<https://mgronline.com/qol/detail/9520000045148>.
- . "พันธมิตรฯ ยึดคืนพื้นที่ ตร.ตั้งด่านสกัดสำเร็จ หลัง จนท.ยอมถอย! ." 29 พ.ย. 2551.
<https://mgronline.com/crime/detail/9510000141291>.
- . "ยามเฝ้าแผ่นดินทอบ 1 ล้านช่วยเหลือวีระ-ราตรี." 13 ก.ค. 2554.
<https://mgronline.com/politics/detail/9540000086169>.
- . "รวมพลคนแค้น “เปรม” – “มนูญกฤต” เบี้ยตัวใหม่ “แมว” ." 23 ต.ค. 2552.
<https://mgronline.com/politics/detail/9520000126671>.
- . "“สปริง การ์นต์ได้บอร์ด ทอท.ใหม่ใน 1 เดือนนี้ ", 8 มิ.ย. 2550.
<https://mgronline.com/business/detail/9500000066691>.
- วอยซ์ออนไลน์. "ย้อนเหตุการณ์แห่งปี การชุมนุม กปปส. ." 26 ธ.ค. 2557.
<https://www.voicetv.co.th/read/148461>.
- ศูนย์ข่าวแปซิฟิก. "ผู้ชุมนุมค้าน “ทักษิณ” นักรวมตัว ประกาศจุดยืนที่ถนนสีลม ", 21 มี.ค. 2549.
<https://www.ignewscenter.com/#/view/paci/2006-31cbfac623ab74a0bdf0d4ef9e39f875>.
- สถาบันพระปกเกล้า. "พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ", ไม่ระบุปีที่เผยแพร่.
<http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title>.

สมณะแสนดิน ภูมิพุทธโธ. "620623 พลเอกปรีชา เอี่ยมสุพรรณ มาพบพ่อครู บอกเป็นห่วงบ้านเมืองไทย (ไฟล์วีดีโอ)." 23 มิ.ย. 2562. <https://www.youtube.com/watch?v=DUSmDCK83qs>

สามัญชน. "18-03-54 สนธิ เอี่ยมสภาสัตว์นรก (ไฟล์วีดีโอ)." 21 ธ.ค. 2555.

<https://www.youtube.com/watch?v=uuTdPOO7miw>

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. "ลำดับความเป็นมาของคณะรัฐมนตรีไทย: คณะที่ ๕๑ (๑๘ กรกฎาคม ๒๕๓๘ - ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๓๘)". https://www2.soc.go.th/?page_id=5949

สำนักข่าวไอ.เอ็น.เอ็น. "บรรยากาศการประชุมประถมนายกรัฐมนตรี ", 26 ก.พ. 2549.

[https://www.iqnewscenter.com/#/view/wkc/2006-](https://www.iqnewscenter.com/#/view/wkc/2006-9e839bbc335de442c9d36fd837edae21)

[9e839bbc335de442c9d36fd837edae21.](https://www.iqnewscenter.com/#/view/wkc/2006-9e839bbc335de442c9d36fd837edae21)

สำนักข่าวอิสรา. "มีอบโค่นระบอบทักษิณ แลลงการณ์ สันระฆังผู้รัฐ-ต้าน พ.ร.บ. นิรโทษกรรม ", 4 ส.ค. 2556. <https://www.isranews.org/isranews-news/22794-1-sp-618.html>

หทัยกาญจน์ ตรีสุวรรณ. "มีอบนทวิต" กับ 4 เรื่องหลังฉาก กปปส.", 2560.

[https://www.bbc.com/thai/thailand-41804763.](https://www.bbc.com/thai/thailand-41804763)

อินโฟเควสท์. "องค์กรพิทักษ์สยามเล็งนัดชุมนุมใหญ่อีกรอบเดินหน้าไ้รัฐบาลพันประเทศ ", 28 ต.ค. 2555. [https://www.ryt9.com/s/iq02/1517972.](https://www.ryt9.com/s/iq02/1517972)

สัมภาษณ์

ผู้ใหญ่นบ้าน ก. "ผู้ใหญ่นบ้านชุมชนราชธานีอโศก." (สัมภาษณ์, 30 พ.ย. 2562).

ชาวราชธานีอโศก ข. "สมาชิกชาวอโศก." (สัมภาษณ์, 29 พ.ย. 2562).

นาย ค. "มวลชนกลุ่มอนุรักษ์นิยมในช่วง พ.ศ.2555 - 2557." (สัมภาษณ์, 20 พ.ย. 2562).

นาง ง. "สมาชิกชาวอโศก." (สัมภาษณ์, 20 พ.ย. 2562).

นาง จ. "มวลชนกลุ่มอนุรักษ์นิยม". (สัมภาษณ์, 5 ธ.ค. 2562).

ชาวสันตอโศก ฉ. "ญาติธรรมในสำนักปฏิบัติธรรมสันตอโศก." (สัมภาษณ์, 4 ธ.ค. 2562).

นาย ช. "อดีตมวลชนพันธมิตรฯ ที่เข้าร่วมชุมนุมกับกลุ่มกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ " (สัมภาษณ์, 15 พ.ย. 2562).

ชาวราชธานีอโศก ซ. "สมาชิกชาวอโศก." (สัมภาษณ์, 28 พ.ย. 2562).

ชาวสันตอโศก ฅ. "ญาติธรรมในสำนักปฏิบัติธรรมสันตอโศก." (สัมภาษณ์, 20 พ.ย. 2562).

ชาวราชธานีอโศก ญ. "ผู้ช่วยผู้ประสานงานในการเคลื่อนไหวของชุมชนอโศกตลอด พ.ศ.2554 – 2557." (สัมภาษณ์, 28 พ.ย. 2562).

นาย ด. "มวลชนกลุ่มอนุรักษ์นิยม". (สัมภาษณ์, 21 พฤศจิกายน 2562).

แก่นนำนายทหาร ค. "แก่นนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณสายทหารอาวุโส."

(สัมภาษณ์, 26 พ.ย. 2562).

แก่นนำ ข. "แก่นนำชุมชนอโศก." (สัมภาษณ์, 4 ธ.ค. 2562).

ชาวราชธานีอโศก ต. "สมาชิกชาวอโศก." (สัมภาษณ์, 28 พ.ย. 2562).

แก่นนำ จ. "ผู้จัดรายการบุญนิยมทีวี และแก่นนำระดับปฏิบัติการในช่วงการเคลื่อนไหวต่อต้านทักษิณ."

(สัมภาษณ์, 28 พ.ย. 2562).

นาง ถ. "อดีตนวลชนพันธมิตรฯ ที่หันหลังให้กับขบวนการใหญ่และเข้าร่วมกับกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ."

(สัมภาษณ์, 14 ธ.ค. 2562).

คุณ ท. "นวลชนพันธมิตรฯ." (สัมภาษณ์, 31 ต.ค. 2562).

ชาวสันตอโศก ธ. "สมาชิกชุมชนอโศก." (สัมภาษณ์, 3 ธ.ค. 2562).

ชาวสันตอโศก น. "สมาชิกชุมชนอโศก." (สัมภาษณ์, 3 ธ.ค. 2562).

ชาวราชธานีอโศก บ. "นวลชนผู้ร่วมชุมนุมกับกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ องค์กรพิทักษ์สยาม และกองทัพประชาชนโค่นระบอบทักษิณ." (สัมภาษณ์, 30 พ.ย. 2562).

นาย ป. "นวลชนกลุ่มอนุรักษ์นิยม." (สัมภาษณ์, 21 พ.ย. 2562).

แก่นนำ ก. "ผู้นำชุมชนอโศก." (สัมภาษณ์, 29 พ.ย. 2562).

แก่นนำ ง. "แก่นนำกลุ่มอนุรักษ์นิยมในขบวนการต่อต้านทักษิณและผู้ก่อตั้งโทรทัศน์ 13 สยามไท."

(สัมภาษณ์, 25 พ.ย. 2562).

นาย ผ. "นวลชนกลุ่มอนุรักษ์นิยม." (สัมภาษณ์, 15 พ.ย. 2562).

นาย ผ. "อดีตนวลชนพันธมิตรฯ ที่หันหลังให้กับขบวนการใหญ่และเข้าร่วมกับกลุ่มคนไทยหัวใจรักชาติ."

(สัมภาษณ์, 29 พ.ย. 2562).

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	วสุชน รักษ์ประชาไท
วัน เดือน ปี เกิด	13 เมษายน 2538
สถานที่เกิด	นครราชสีมา
วุฒิการศึกษา	มัธยมศึกษา (ม.1-6) โรงเรียนสาธิตวัดพระศรีฯ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ปริญญาตรี รัฐศาสตร์บัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับสอง) สาขาการเมืองการปกครอง ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY